Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығы

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу» республикалық педагогикалық құрылтай

Қарағанды 2022

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу»

Республикалық педагогикалық құрылтай материалдары
14 қазан 2022 жыл

3-бөлім

«Образование и воспитание на основе общенациональных ценностей»

Материалы республиканского педагогического курултая
14 октября 2022 год

Часть 3

Қарағанды 2022

УДК 37.0
ББК 74.00
Ж23

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу»:
Республикалық педагогикалық құрылтай материалдары: 3.Б. – Қарағанды, 2022 — 380 бет

«Образование и воспитание на основе общенациональных ценностей»:
Материалы республиканского педагогического курултая: Ч.3. – Караганда, 2022 – 380 с.

ISBN 978-601-80928-1-7

Редакционная коллегия
Абдикерова Б.Х., Суртубаева Д.А., Мукашева Г.Г, Казиева А.А., Кнашина А.А., Сартаева Ж.А., Бугубаева А.Д., Толеубаева Г.А., Тулепбекова С.К., Сулейманова Г.О., Цой К.П., Жаркеева Г.Б., Тукбаева З. И., Какенбекова А.А., Оспанова А.К., Илюхина Т.М.

В сборнике публикуются материалы республиканского педагогического курултая работников образования Карагандинской области.
Предназначен для руководителей организаций образования, учителей предметников, педагогов-психологов, социальных педагогов, работников коррекционных / специализированных школ-интернатов, методических служб разного уровня.

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығы, 2022

СОДЕРЖАНИЕ

1	**Рымханова Ә.Р.** КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	12
2	**Рымханова Ж.Р.** БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	15
3	**Сабитова Т.Х., Мухамеджанова Б.Х.** ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЕ	17
4	**Сагынаева Г. Б.** МЕКТЕПТЕГІ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДІҢ МАЗМҰНЫ МЕН ЫНТАЛАНДЫРУ ӘДІСТЕРІ	19
5	**Садувакасова Ж.Т., Таджимуратова Ж.М.** ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР	23
6	**Sadykov D.S.** WHY ENGLISH IS IMPORTANT FOR CAREER GROWTH IN KAZAKHSTAN?	27
7	**Сайфуллин Х. Х.** КАК УЧИТЕЛЮ ПРАВИЛЬНО ОРГАНИЗОВАТЬ РАБОТУ НАД НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ТЕМОЙ	30
8	**Сапарбекова А. О.** КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	33
9	**Сартаева А.Т** ДИСЛЕКСИЯ БЕЛГІЛЕРІ БАР ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ ОҚЫТУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР	37
10	**Бадюкова И.М., Свиридова Н.А.** ПРАВИЛА УЛИЧНОГО ДВИЖЕНИЯ ЗНАЙ И СОБЛЮДАЙ!	41
11	**Селезнёва О.В.** РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА	44
12	**Сембина Г. С.** КӘСІПТІК БАҒДАРДЫ ДАМЫТУ МАНСАПТЫҢ ӨСУ ТӘСІЛІ	47
13	**Серикбаева Г. К., Аширбекова Д. С.** МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАҒА КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – ТАБЫСТЫ БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІЛІ	51
14	**Сериков А.Ж., Тлеуғабыл Е.Т.** АКТУАЛЬНОСТЬ И РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ	54
15	**Серикова Г.А.** ҚҰЗЫРЕТТІ ТҰЛҒА ҚАЛЫПТАСТЫРУДА МҰҒАЛІМ МЕН АТА-АНАНЫҢ БАЙЛАНЫСЫ	58
16	**Серік М. Қ.** ОҚУШЫЛАРҒА ДҰРЫС КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕ МЕКТЕПТЕ АТҚАРЫЛАТЫН ЖҰМЫСТАР	62
17	**Скрипченко В.А.** РАБОТА «МАЛОГО ПРОЕКТНОГО БЮРО»	64
18	**Сламбекова А. М.** БАЛАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ - БАСТЫ НАЗАРДА БАЛАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ - БАСТЫ НАЗАРДА	68

19	**Никифорова С.П., Слобожанская У.А., Аханова М.Н.** ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА И МОТИВАЦИИ ШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ СОЗДАНИЯ АКТИВНОЙ СРЕДЫ ОБУЧЕНИЯ	71
20	**Смагулов К. Г.** СЫНЫ ОЙЛАУ АРҚЫЛЫ ТҰЛҒА ДАУМЫНА ҚОЛАЙЛЫ ОРТА ҚҰРУ	79
21	**Смагулова А.А.** АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР	84
22	**Смаилова Ж. Н.** МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ – БОЛАШАҚҚА БАСТАУ	87
23	**Смирнова В. К.** СОСТАВЛЕНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАДАНИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИКТ	89
24	**Кожемякина Н.В., Струнина Е.А.** ВЫБОР БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИИ ЧЕРЕЗ ИЗУЧЕНИЕ ПРЕДПРОФИЛЬНОГО КУРСА «В МИРЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРОФЕССИИ»	92
25	**Сыздыкова С.Р.** КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ	95
26	**Такуова Р. С., Нуржаева З. У.** РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ ШКОЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА ЧЕРЕЗ РЕАЛИЗАЦИЮ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ПРОЕКТА «ШКОЛЬНЫЙ ТЕАТР»	98
27	**Тампишева А. С.** КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ	101
28	**Танина Д.О.** ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ АКТУАЛИЗАЦИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	106
29	**Темиргали А.** ДОМАШНИЕ ЗАДАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ХАРАКТЕРА КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ	110
30	**Темиргалиева Б.Ж.** МЕТОДЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЫ	113
31	**Темирова А.А., Цемох С.М.,** НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ И ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЬНИКОВ	116
32	**Терликбаева А.Ш.** ПОНИМАНИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	120
33	**Тихоненко М. В. , Мустафина А. К.** СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	123
34	**Тілеуберген А. Қ.** МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ЖАЛПЫ АДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ	127
35	**Тлеубекова К. Ж.**	130

БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫ МЕН ҚАУІПСІЗДІГІ ҮШІН МЕКТЕП, ОҚУШЫ, АТА- АНА ҮШТІК ОДАҚТЫҢ ҰЖЫМДАСҚАН БІРЛІГІ
36 **Тобыкова А.Д** 133
ПРОФОРИЕНТАЦИЯ ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ
37 **Токейбекова А.Т.** 137
ЖҮЙЕЛІ КӘСІПТІК БАҒДАР ЖҰМЫСЫ –ТОЛЫҚҚАНДЫ ТҰЛҒА ТӘРБИЕЛЕУ КЕПІЛІ
38 **Токмурзинова Е.В.** 142
ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ШКОЛЬНИКОВ – ОДНА ИЗ АКТУАЛЬНЫХ ТЕМ ДЛЯ НАШЕЙ СТРАНЫ
39 **Толеуов А.Р.** 145
КУКОЛЬНЫЙ ТЕАТР КАК ПОВЫШЕНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛИЧНОСТИ
40 **Торгаева А. К.** 148
БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ЕРЕКШЕ ОҚЫТУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ТУЫНДАЙТЫН МӘСЕЛЕЛЕР
41 **Торебекова С. С.** 152
ТАБЫСТЫ ОҚУШЫЛАРМЕН ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЖАҢА БАСЫМДЫЛЫҒЫ
42 **Төлендина А.А.** 154
ЖОЛДА ЖҮРУ ЕРЕЖЕСІ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІК КЕПІЛІ
43 **Тукбаева Л. И., Ерубаева Б. С.** 157
ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ОҚУШЫ БОЙЫНА СІҢІРУ – ЖАРҚЫН БОЛАШАҚҚА БАҒЫТТАУ
44 **Тумарбаева М. З.** 161
БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ӘДІС-ТӘСІЛДЕР
45 **Туранова М. А.** 165
ЕРТЕ ЖАСТАН КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДІҢ ТИІМДІЛІГІ
46 **Тургамбаева А.К.** 168
АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА TRIZ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ
47 **Туровская Т.И.** 172
ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ
48 **Тусупбекова Ж. К.** 175
ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ
49 **Тусупова С.С.** 178
ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ДЕТЕЙ В ДЕТСКОМ САДУ
50 **Тусупханова Б.А.** 182
МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕРТТЕУ ЖОБАЛАР ЖАЗУ ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ
51 **Туякбаева Д. К.** 185
ОТБАСЫНДА БАЛАҒА ҚАУІПСІЗ ОРТА ҚҰРУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ
52 **Тұрысбекова А. Т.** 189
КӘСІПТІК БАСҚАРУ - БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ

53 **Удалова О.В., Галимова О.Р.** 192
ОРГАНИЗАЦИЯ БЕЗОПАСНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ГРУППЕ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
54 **Узакбаева Р.У., Абильдина Л.Н.** 195
КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ РЕТІНДЕ
55 **Укеева А.К** 198
ӨЗІН – ӨЗІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӨЗАРА БАҒАЛАУДЫҢ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
56 **Ульрих Л.С.** 201
РАННЯЯ ПРОФОРИЕНТАЦИЯ –КЛЮЧ К УСПЕШНОМУ БУДУЩЕМУ РЕБЕНКА
57 **Умбетжанова Э. Б.** 204
ОТ ЧЕГО НЕОБХОДИМО ЗАЩИТИТЬ ДЕТЕЙ?
58 **Умиржанова А. Г.** 206
БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ – АУҚАТЫ – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ КЕПІЛІ
59 **Усенова Т. О.** 209
ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ КӨРКЕМ-МӘДЕНИ МҰРАСЫН ОҚЫП ҮЙРЕТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ
60 **Узакбаева Р.У., Абильдина Л.Н.** 214
КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ РЕТІНДЕ
61 **Федосеев С.В.** 216
ПРОПАГАНДА ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ В РАБОТЕ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА СКВОЗЬ ПРИЗМУ БЕЗОПАСНОСТИ И БЛАГОПОЛУЧИЯ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ
62 **Федулова Т. Б.** 220
ЗНАЧЕНИЕ ПРОФОРИЕНТАЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
63 **Фефелова М.В.** 223
ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА В ШКОЛЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ
64 **Хабибуллина А. Г.** 225
РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА ЧЕРЕЗ ПРОВЕДЕНИЕ АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
65 **Хайдаршина Т. Н.** 228
ВНЕДРЕНИЕ МНЕМОТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩЕЙ ЭФФЕКТИВНОЕ РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНО-РЕЧЕВЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ПЕРВОКЛАССНИКОВ
66 **Хайруллина Г.Д.** 231
CHILDREN WELL-BEING AND SAFETY IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT
67 **Khamitova A.Kh.** 233
DEVELOPING STUDENTS 'RESEARCH SKILLS THROUGH THE USE OF PBL IN ENGLISH LESSONS
68 **Гарбар Е.Н., Хасенова А.Т.** 236
МЕТОД ПРОЕКТОВ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
69 **Хасенова Светлана Васильевна** 240
ПРОФЕССИЯ И МАЛЫШИ?

70 **Хизирова М.Х.** 243
АУЫЗ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫҢ МАҢЫЗЫ
71 **Хиничева Т.А.** 247
В ЧЕМ ЗАКЛЮЧАЕТСЯ ГЕНИАЛЬНОСТЬ ДЕТЕЙ
72 **Ходко Т.В.** 251
ДИСКУССИОННАЯ ПЛОЩАДКА РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В ШКОЛЕ И КОЛЛЕДЖЕ
73 **Храмкова Ю. А.** 255
СОЦИАЛЬНАЯ ТРЕВОГА У МЛАДШИХ ПОДРОСТКОВ В КОНТЕКСТЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
74 **Чернушенко Н.Е.** 258
ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КЛАССА В ШКОЛЕ
75 **Чиркова Н. Н.** 261
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ДЕТСКОМ САДУ
76 **Шайжанова Г. К.** 265
КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУДА МҰРАЖАЙ ЭКСПОНАТТАРЫН ТАРИХ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУ
77 **Шалабаева З. Ф.** 267
ОРГАНИЗАЦИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ В РАМКАХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ
78 **Шаповалова Т. Ю., Жуманбаева К.А.** 270
ГОТОВНОСТЬ ПЕДАГОГОВ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ
79 **Шарипов А. М., Шарипова О.А.** 273
ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ОТАНШЫЛДЫҚҚА ТӘРБИЕЛЕУ
80 **Шаушекова А. С.** 276
ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
81 **Шафикова К.В.** 278
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
82 **Шевнина Е.Б.** 281
РАЗВИТИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ
83 **Шәблен А. А.** 285
КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІК
84 **Шиц А. Н.** 287
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
85 **Шляхова Е. В.** 292
РОЛЬ ГЕЙМИФИКАЦИИ В ПРОФОРИЕНТАЦИИ И ПОВЫШЕНИИ МОТИВАЦИИ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА
86 **Шмелева Е.Е.** 296
ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В СПЕЦИАЛЬНОЙ ШКОЛЕ – ИНТЕРНАТЕ
87 **Шовкович М. В., Шовкович О. Л.** 99
ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ-ПРОГРЕССИВНАЯ СТРАТЕГИЯ ОБУЧЕНИЯ ОДАРЕННЫХ И ТАЛАНТЛИВЫХ ДЕТЕЙ
88 **Шовкович О. Л.** 302
ОБУЧЕНИЕ С УВЛЕЧЕНИЕМ. ПРИМЕНЕНИЕ ПРОГРАММЫ

«TARSIA» ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ
89 **Шолакова Л. Б.** 306
ТАРИХ САБАҒЫНДА ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ
90 **Шраменко М.В.** 310
КАК СОЗДАТЬ УСПЕШНУЮ ПРЕДМЕТНУЮ КУЛЬТУРУ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
91 **Шуленбаева З. С.** 313
ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ
92 **Шыныбаева М. Н.** 317
ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА В СРЕДНЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ
93 **Ярмошевич О.М.** 319
МЕТОДИКА КРАЕВЕДЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ШКОЛЕ И ЕЕ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ
94 **Ярус Л. В.** 322
ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЫ ВМЕСТЕ!
95 **Ясенко Т.М., Беседа А.А.** 325
БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ
96 **Дауыпбаева У.Т.** 329
ШКОЛА ДЛЯ ВСЕХ: РАВНЫЕ ПРАВА И ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ
97 **Нартова Т.Г., Оспанова А.К.** 332
СОПРОВОЖДЕНИЕ СТУДЕНТОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В КОЛЛЕДЖЕ: ПРОБЛЕМЫ И ЗАДАЧИ
98 **Суртубаева Д. А.** 336
ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗА МИРА У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ
99 **Тулепбекова С.К.** 339
РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В ШКОЛЕ
100 **Какенбекова А.А.** 346
МЕКТЕП АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫ
101 **Мухамедьярова А.З.** 348
ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ПРАВОВОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КАРЬЕРЫ
102 **Сулейманова Г. О.** 351
ФИЗИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҚОЛДАНУ
103 **Бугубаева А.Д.** 355
РАННЯЯ ПРОФОРИЕНТАЦИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ
104 **Тукбаева З. И.** 359
КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – КЕМЕЛ ӘРІ НӘТИЖЕЛІ БОЛАШАҚҚА ҰМТЫЛУДЫҢ САПАЛЫ БАҒЫТЫ
105 **Жуманова М.Ж.** 363

ҰЛЫ ДАЛА МӘДЕНИЕТІНІҢ КӨРІНІСІ- «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ
106 **Тарыбаева А.К., Тулешова К.А.** 365
ТАРИХ ЖӘНЕ ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ
107 **Казиева А.А.** 368
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ – ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫНЫҢ АТАСЫ
108 **Ержаканова Л.Л.** 373
ПРОФОРИЕНТАЦИЯ ДЕЛО ОБЩЕЕ
109 **Сембаева У.К.** 376
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ – ҚОҒАМ ҚАЖЕТТІЛІГІ

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Рымханова Әсем Рымханқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қарағанды облысы Балқаш қаласы білім бөлімінің
«Әл- Фараби атындағы орта мектебі», КММ

«Өмірде өз мақсаттарымызға жету үшін қабілетімізге қарай
мамандықты таңдай білейік»
Ж. Аймауытов

Аңдатпа. Бұл мақала 9, 10, 11 сынып білім алушылары үшін арнай дайындалған жазба. Зердесі тиянақталған, ойы жүйелі білімалушы мен оның жетекшісі үшін басты тың ақпараттардың бірі болып саналады. 9 сыныпты немесе 11 сыныпты аяқтағалы тұрған түлектерге нұсқаулық көзі болып табылады.

Аннотация. Данная статья специально подготовлена для учащихся 9, 10, 11 классов. Она считается одной из главных новых сведений для вдумчивого, систематического ученика и его руководителя. Этот источник является руководством для выпускников, которые собираются закончить 9-й или 11-й класс.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы - білім алушының болашақ мансабын қалыптастыратын шешуші факторлардың бірі. Оқушының саналы түрде мамандық таңдауы- бұл көптеген факторлардың және білім алушының әлемге көзқарасының қалыптасуымен байланысты күрделі де ұзақ процесс. Мұнда адамның болашақта кім болуын, қандай қоғамдық топта болуын, қайда және кімдермен жұмыс істейтінін, сондай –ақ, өмір сүрудің қай стилін таңдауын айқындайды. Оқушылардың кәсіби жарамдылығы, медициналық, білімдік, әлеуметтік, саяси және психологиялық іріктеу жүргізумен бағаланады.

Мамандықты таңдап алу дегеніміз- өзіне ұнаған мамандыққа түсу емес, ол адамның мүмкіндігі мен икемділігіне байланысты, яғни үлгерімі, денсаулығы, мінез ерекшеліктері мен ойлау танымының сай болуында деп есептеймін.

Мектеп - оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық. Ал мектепке кәсіптік бағдар беру жұмысын іске асыратын мұғалім, сынып жетекші, еңбек пәнінің мұғалімі, сыныптан және мектептен тыс тәрбие жұмысын ұйымдастырушы болып табылады.

Жоғарғы сынып оқушыларына тән басты ерекшелік - олардың өмірлік жоспарларының қалыптасуында. Білім алушы өз алдына мақсат қоя отырып, болашақта кім болам деген сауалдың аясында кәсіптік және моральдық сананы қалыптастырады. Дегенмен, көп жағдайда оқушы мамандық таңдауды тек өз арманымен ғана ұштастырып жатады. Мамандық таңдау – тек сол саланы нақты меңгеріп қана қоймай, қоғамға пайдалы тұлға болып қалыптасуы керек.

Осы тұста ұстаз ананың ақыл кеңестері бала үшін таптырмас мүмкіндік. Оң-солын ажырата алмай дүрбелеңде тұрған тұлғаға әр қырынан қолдау білдіріп, дарындылық қабілеттері туралы бағдар жасау ұстаздық міндет деп білемін.

Әл-Фараби бабамыз айтқандай, «Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы» - демекші, мен өзімнің 18 жылдық тәжірибемде балаға ең бірінші тәрбие өзегін сіңдіре отырып, біліммен нәрлендіремін. Сәлемдесуден бастап, адамдармен қарым-қатынасы, үлкенге ізет, кішіге қамқор болуға, ұжымдық іс-шаралардың көшбасшысы болуға бағыттаймын, әрі баланың икемділігіне қарай мамандыққа жетелеймін. Сол кезде тұлға өзін өзгелерден дараландырып, алдыға қадам басып, қабілеттерін одан әрі шыңдай түседі. Мамандыққа деген қызығушылығы артып, кәсіби еңбек бағыттылығы арқылы болашақ мансабы қалыптастырылады.

Сұлтанмахмұтша айтсақ, «Қараңғы қазақ көгіне, өрмелеп шығып күн болам» деп, ұрпақ үшін үлескер болу ұстаз ананың алдындағы жауапты істерінің бірі. Ұлтын сүйер ұрпақ тәрбиелеу, тілі мен дінін, жер Анасын ардақтайтын, патриоттық сезімі жаңғырған жалынды жастарды қоғамның кірпіші қып қалайтын да біздерміз.

Мамандық таңдау- жасөспірім кезеңдегі ең маңызды шешім.

Үлкен өмірге енді ғана аяқ басқан жас ұланның алдында мыңдаған мамандықтан өзіне лайықты біреуін таңдау міндеті тұрады. Жүсіпбек Аймауытов «Мамандықтан жаман жоқ, бірақ мұның кез-келгеніне» икемділік қажет, бұл жай күнелту, тамақ асыраудың ғана жолы емес» дейді. Демек, кейбір білім алушылар мамандық таңдау ережесін білмегендіктен, өзі қызықпайтын мамандықты таңдайды. Осыдан өз мамандығына қанағаттанбаушылық, реніш сезімдері болып, тіпті алдына жоспар да құрғысы келмейді. Жеке өмірге қадам басқан әрбір жастың мамандық таңдау мәселесі ең маңызды кезең болып табылады. Мамандықтың түрі көбейген сайын оны таңдау да қиынға соғатыны тағы бар. Өз ісінің бүге - шегесін толық меңгерген кәсіби маман болу үшін икем, қабілет және мінез қажет. Өз ісін жақсы көріп, үлкен жауапкершілікпен қарағанда ғана тұлға бақытты болады. Ал жүрегі қаламаған мамандық иелері көп қиындықтарға кездеседі.

Балаға кішкентайынан еңбектің адам өміріндегі ең басты құндылық екенін түсіндіру, мамандыққа деген ықыласы мен қызығушылығын қалыптастыру - мектептегі үштік одақ арқылы жүзеге асатыны мәлім.

Қоғамның әлеуметтік және ғылыми- техникалық прогресі қарқынды дамып отырған заманда адамның зияткерлік еңбек үлесі өсіп, білім деңгейіне және әрбір жеке тұлғаның шығармашылық дарындылығының дамуы мен кәсіби бағыттылығына қойылатын талаптар арта түсуде. Дегенмен, жалпы білім беретін мектептердегі кәсіби бағдар беру жүйесінде кәсіптік бағыттылықты қалыптастырудың адами алғышарттары жоғарғы, әрі жүйелі деп топшылаймын. Себебі, олардың бойында танымдық қызығушылық дами отырып жеке мәнді мақсат қою талабы, кәсіби мүддесі нақты, әрі айқын болуына жетекшілік ететін арнайы топтар мен ұйымдар және білікті мамандар кәсіби бағдар беру жұмысынмен айналысады. Олардың міндеті, оқу орнындағы басты маңызды

ақпараттарды жетік жеткізіп, тұлға бойындағы икемділік пен қызығушылықты арттыруы тиіс. Алайда көптеген мектеп түлектері өзін-өзі және таңдаған мамандығын өз деңгейінде біле бермейді. Соңғы кездерде жастар арасында ғылыми қызмет беделі төмендеп, педагогикалық, инженерлік – техникалық мамандықтарға қызығушылықтары баяу өсуде.

Жастардың кәсіби бағыттылығының қалыптасу үдерісі жалпы бағыттылықтың бір бөлшегі ретінде күрделі көп деңгейлі, көптеген әлеуметтік және жеке факторлар мен шарттарға бағынышты. Зерттеуші П.А. Шавир бұл үдеріс субьектінің қызметі мен оны кәсіби бағдарлар факторларымен байланысын іске асыратынын дәлелдеді. Өз- өзін танудың психологиялық алғышарттарын «Кәсіби бағыттылық компоненттері» деп санайды.

Кәсіби бағыттылық дегеніміз – адам бағыттылығының бір бөлшегі, оның ерекше формасы. Кәсіби бағыттылық жалпы бағыттылық аясында қалыптасады және адамның дамуына қарай оның құрылымында мәнді, жетекші орын алады.

Қазіргі кезеңдегі оқытудың негізгі мақсаты – болашақ мамандығына байланысты әрбір балағы тереңірек білім беру, білімді өзгермелі өмір жағдайларына пайдалана білу дағдысын қалыптастыру. Сондықтан қазіргі қоғамның өзекті мәселелерінің бірі- әлеуметтік- экономикалық өзгермелі жағдайларда өмір сүруге дайын болып қана қоймай, сонымен қатар оны жақсартуға игі ықпал ететін жеке тұлғаға қойылатын бірінші кезектегі нақты талаптар: шығармашылық, белсенділік, әлеуметтік жауаптылық, жоғарғы зияткерлік, терең білімділік, кәсіби сауаттылық.

Қорыта айтқанда, XXI ғасырды білімділер ғасыры десек, ғылым мен білім саласында еңбек ететін жастарымыздың алдында үлкен жауапкершіліктер тұр. Сол жастарға кәсіби құзіретті маман болып қалыптасуына бағдар беру басты мақсатымызға айналуы тиіс. Ұлтын ұлықтайтын ұрпақ тәрбиелеуде, кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыруда ұжымдық іске бірлесе бел буайық, ағайын!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы. Алматы, 2001ж
2. Мүсілімов Ә, Сиымов А. Кәсіптік бағдар берудегі мектептен тыс жұмыс түрлері. Жоғары мектеп. №2. [91- б]
3. Әділшынова З. Кәсіби құндылық бағдарды қалыптастыру. Қазақстан мектебі. №10. [2-б.]
4. Баширова Ж. Оқушылардың өнімді еңбегі және кәсіптік бағдар. Алматы, 1986. [34-б.]
5. Мектептен тыс жұмыстар атты республикалық педагогикалық журнал №2 (206) 2022ж. [17-19 б.]
6. Мектептен тыс жұмыстар атты республикалық педагогикалық журнал №3 (159) 2018ж. [57-58б.]

БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Рымханова Ж.Р.

КГКП я/с «Акку» г. Караганда

Образовательная среда – это целостная качественная характеристика внутренней жизни учебного заведения, т.е. «совокупность всех возможностей обучения, воспитания и развития личности, причем возможностей как позитивных, таки негативных».

Проблема благополучия и безопасного пространствав настоящее время является ключевой для дошкольного образования. Обеспечение безопасного пространства в образовательной среде – это обязанность прежде всего образовательного учреждения и родителей. Безопасное пространство в образовательной средевключает в себя правильную архитектурно-пространственную организацию безопасности, современные технические средства и системы безопасности, специальное безопасное оборудование игровых зон внутри здания и на улице, создание конструктивного взаимодействия детей и родителей в инклюзивной группе дошкольной образовательной организации, а также информационную безопасность, т.е. родительский контроль при использовании ребенком интернета.

Наше современное общество не представляет жизни без компьютера, телефонов и интернета. «Компьютерные игрушки» заменяют все другие жизненные виды деятельности наших детей. Картина на экране воздействует на еще не окрепшее сознание ребенка на его психику и это очень печально. К сожалению мы часто наблюдаем, особенно в дошкольном детстве, как родители дают совсем маленькому ребенку телефон, лишь бы он не мешал взрослым. И ребенок бесконтрольно сидит часами в телефоне, смотрит мультфильмы и разные тиктоки. Проводя много времени за игрой в компьютерные игры и просмотрами видео, дети отстраняются, даже теряются во времени и пространстве, дети дошкольного возраста отстают в умственном и речевом развитии от сверстников. Ведь просмотры мультфильмов не заменяют живое общение с людьми, не способствуют развитию речи. «Компьютерное общение» постепенно перерастает в психологическую зависимость, дети отстраняются от эмоционального и личного общения с природой и семьей.Ребенок не может решить все эти проблемы самостоятельно. Проблема формирования развивающей среды в дошкольных учреждениях неоднократно становилась предметом исследований специалистов в различных областях знаний. Правильно организованная предметно-пространственная среда обладает большим потенциалом для творческого развития ребенка и его способностей. В современном мире не обойтись без компьютерных технологий. При правильном использовании современные технологии и информация, может принести пользу. В конечном итоге они могут служить условием и

инструментом развития ребенка.Образовательный процесс в дошкольных учреждениях характеризуется увеличением объема интенсивности учебно-познавательной деятельности, в учебный план вводятся дополнительные предметы, что неизбежно приводит к снижению и без того недостаточного уровня физического и эмоционального развития детей. Возникает необходимость обеспечения педагогических условий, позволяющих гибко осуществлять различные виды деятельности в едином образовательном процессе. Интегрированные занятия отвечают одному из основных требований дошкольной дидактики: обучение должно быть небольшим по объему, но емким. Такие занятия в рамках одной темы решают разные проблемы развития детей и основаны на разных видах деятельности. Интегрированные занятия позволяют ребенку реализовать свои творческие способности, обогатить словарный запас в интересной, игровой форме, развить коммуникативные навыки, познавательный интерес и активность. Как известно, основной формой работы с дошкольниками и ведущей деятельностью для них является игра, но развитие игровой деятельности дошкольников происходит в условиях продуманной организации предметно-пространственной развивающей среды. Именно поэтому педагоги проявляют повышенный интерес к обновлению предметно-развивающей среды дошкольных учреждений. Понятие предметно-развивающая среда определяется как «система материальных объектов деятельности ребенка, функционально моделирующая содержание его духовного и физического развития». В детском саду ребенок получает опыт эмоционального и практического взаимодействия с взрослыми и сверстниками в наиболее важных для его развития сферах жизни. Возможности для организации и обогащения такого опыта расширяются, если в группе создается развивающая предметная среда. Под развивающей предметной средой мы понимаем естественную комфортную среду, рационально организованную, богатую разнообразными предметами и игровыми материалами, эстетически оформленную. В такой обстановке возможно одновременное вовлечение всех детей группы в различные виды деятельности в соответствии с их потребностями и интересами. Хорошо организованная среда предметного развития способствует уверенности в себе, позволяет дошкольникам проверять и использовать свои способности, а также поощряет самостоятельность, инициативу и творчество. Сегодня правильное понимание вопроса безопасности детей в современном информационном пространстве – это темы, требующие скоординированных решений на всех уровнях: в семьях, между институтами (семья и организация в образовании). Из анализа этих вопросов основными задачами, стоящими перед преподавательским составом, на наш взгляд, являются: создание образовательного пространства для социального развития личности воспитанников и их подготовки к школе и эффективного участия в общественной жизни в информационном обществе. В контексте воспитания детей особенно важна приоритетная задача воспитания, сохранение и укрепление физического и психического здоровья для развития личности ребенка и создания условий для его самовыражения.

Обобщая опыт исследователей этой проблемы к базовым организационно-педагогическим условиям, обеспечивающим процесс формирования психологически комфортной и безопасной среды можно отнести: высокий уровень материально-технического обеспечения учебного заведения; наличие соответствующей учебно-методической базы, которая обеспечивает полноценную реализацию целей образовательной деятельности, ее целостность и направленность на реализацию образовательных и воспитательных целей; наличие комфортных социально-бытовых условий при организации учебно-воспитательного процесса, которые мотивируют личность к активности и добросовестному выполнению своих служебных обязанностей; надлежащая организация учебно-воспитательного процесса, где в полной мере реализуются принципы обучения и воспитания, цели, содержание и цель образования; высокий уровень привлечения всех субъектов учебно-воспитательного процесса в процессы совершенствования функционирования учреждения; высокий уровень психологической подготовки (психологическая устойчивость) участников образовательной среды; высокий уровень психологической комфортности и безопасности, свободной от проявлений психологического насилия, что обеспечивает психическое здоровье всех участников учебно-воспитательного процесса.

Литература:

1. Нестеров, А.В. Правовые вопросы безопасности. – 2017. – №1. – [С.32-35.]
2. Новикова, Л.И. Педагогика воспитания: избранные педагогические труды / – М.: ПЕР СЭ, 2010. – [335 с.]
3. Белов, Е.Б. Основы информационной безопасности детей: учебное пособие для вузов / М.: Гелиос АРВ, 2016. –[121 с. 2.]
4. Алиева, М.Ф. Информационная безопасность как элемент информационной культуры / Вестник Адыгейского государственного университета. – 2012.–[С. 47-52.]

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЕ

Т.Х. Сабитова, Б.Х. Мухамеджанова

КГУ «Гимназия имени Шакарима», г. Караганда

Бұл мақалада қазіргі заманғы инклюзивті білім ұғымы ашылады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың табысты әлеуметтенуіне ықпал ететін іс-шаралар кешені ұсынылған. Білім алушылардың осы санатымен жұмыста барынша оң нәтижеге қол жеткізу үшін ұсыныстар берілді.

В данной статье раскрывается понятие - современное инклюзивное образование. Представлен комплекс мероприятий, способствующий успешной

социализации детей с особыми образовательными потребностями. Даны рекомендации для достижения наибольшего положительного результата в работе с данной категорией обучающихся.

Термин «инклюзивное образование» (от франц. inclusif - включающий в себя) в педагогической среде появился сравнительно недавно.

Понятие инклюзивное образование - используется для описания процесса обучения детей с особыми образовательными потребностями в массовых учебных заведениях. Этот продолжительный по времени процесс даёт возможность детям с физическими, интеллектуальными, речевыми и эмоциональными особенностями быть равноправными участниками образовательного и воспитательного процессов. Взрослеющие ребята становятся социализированными, равноправными членами общества, легко находящими свое место в жизни.

Учебный процесс предполагает реализацию образовательных программ с учетом особенностей и возможностей детей. Таким образом создаётся «ситуация успеха» при которой ребята не чувствуют себя «особенными». При необходимости разрабатывается индивидуальный образовательный маршрут и это работа не одного человека. Командная работа приносит положительные результаты. Учителя-предметники, психологи, социальные работники, учителя-дефектологи и конечно родители работают вместе.

В гимназии инклюзивное образование реализуется второй год и нашей командой был создан комплекс мероприятий направленных на формирование толерантного отношения всех участников педагогического процесса к детям с особыми образовательными потребностями.

Дети, обучающие по индивидуальному образовательному маршруту, включены во все классные и школьные мероприятия. Это позволяет им ощутить свою значимость для общего дела. Особая роль в сплочении детского коллектива отводится классному руководителю. Так как одним из больших препятствий в этом является негативное отношение окружающих к данной категории учащихся. Многое не привыкли видеть себя рядом с теми, кто выглядит или ведет себя не так как они. А родители, свою очередь озабочены «снижением стандартов». Поэтому с первого родительского собрания педагогу необходимо объяснить родителям об уважении индивидуальных различий, о толерантном отношении и посильной помощи нашим «особенным» детям. В классах с детьми с особыми образовательными потребностями необходимо провести родительское собрание «Что такое инклюзивное образование» с участие членов всей команды. А в остальных классах одним из главных пунктов собрания беседы по данной тематике.

Следующим шагом будет классный час «Все мы разные, но вместе мы сила», на котором учащиеся приведут примеры своей помощи тем, кто в ней нуждается. Нашей командой разработана серия классных часов по данной тематике: «Мы разные – мы равные», «Равные возможности», «Школа для всех», «Особенные люди».

Так же нами запланированы совместные встречи родителей и детей для проведения следующих мероприятий: «Осенние фантазии» - конкурс коллективных поделок, «Мастерская Деда Мороза» - изготовление ёлочных украшений, песенный конкурс шоу «Голос», интеллектуальный марафон «100 вопросов, 100 ответов».

В начале и конце учебного года нами проведено анкетирование учащихся и их родителей, результаты которого свидетельствуют об успешной адаптации учащихся с особыми образовательными возможностями.

Таким образом каждый педагог может стать более успешным только в том случае если не будет останавливаться на пути к реализации поставленной цели, будет слушать и применять в работе рекомендации специалистов, работать в одной команде с ними, станет использовать в своей работе всё новые и новые подходы в обучении и адаптации детей с особыми образовательными потребностями.

Литература:

1. Инклюзивное образование: учиться вместе реально. - М.: РООИ «Перспектива», 2013. - 50 с.

2. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб, пособие для студ. высш. учеб, заведений - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003.-368 с.

3. «Инклюзивная образовательная среда дошкольного образовательного учреждения и начальной школы: комплексный подход» Ю. Богинская, 2015 г.

МЕКТЕПТЕГІ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДІҢ МАЗМҰНЫ МЕН ЫНТАЛАНДЫРУ ӘДІСТЕРІ

Сагынаева Гулнур Багдатовна

Павлодар облысының білім беру басқармасы, Шарбақты ауданы білім беру бөлімінің «Абай Құнанбаев атындағы жалпы орта білім беру мектебі» КММ Павлодар облысы, Шарбақты ауданы, Шарбақты селосы, sgb_81@mail.ru

Аңдатпа. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеу, қызығушылықтары мен еңбек нарығындағы сұраныстар негізінде кәсіби бағдар беру жұмысын тиімді ұйымдастыру қажет. Мамандық таңдау мәселесі жоғары сынып оқушыларының алдында әрдайым маңызды болады, ал қазіргі уақытта бұл мәселе біздің қоғамымызда болып жатқан өзгерістерге байланысты өте өзекті болуда. Заманауи экономикалық және саяси жағдай адамның жеке психофизиологиялық ерекшеліктеріне өте

жоғары талаптар қоюға мәжбүрлейді. Нарықтық қатынас еңбек мақсаттары мен сипаттарын түбегейлі өзгертеді: оның қарқындылығы өседі, шиеленісі күшейеді, жауапкершілікті, төзімділікті және жоғары кәсіби шеберлікті талап етеді. Көптеген жаңа кәсіптер туралы оқушыларда ақпарат жоқ, оған қоса дәстүрлі кәсіптер де елеулі өзгерістерге ұшырады. Дұрыс таңдалған кәсіп адамдың икемділігі мен қызығушылығына сәйкес келеді, қабілеттілігімен толықтай үйлесімде болады. Тек осындай жағдайда ғана мамандық қанағат пен қуаныш алып келеді. Білім алушылар кәсіптер туралы жан-жақты ақпараттарға, кәсіпті таңдау кезеңінде білікті кеңеске, кәсіптік қалыптасу барысында көмек пен қолдауға мұқтаж болды. [1, 17-бет]

В эпоху ускоренного развития науки и техники, усиления информационного потока данных необходимо формировать умственные возможности и эффективно организовывать образование в зависимости от способностей каждого учащегося, воспитание его самостоятельности, любознательности, творчества, профориентационную работу на основе интересов и запросов рынка труда. Вопрос выбора профессии всегда актуален перед старшеклассниками, и в настоящее время этот вопрос становится очень актуальным в связи с изменениями, происходящими в нашем обществе. Современная экономическая и политическая ситуация вынуждает предъявлять очень высокие требования к индивидуальным психофизиологическим особенностям человека. Рыночные отношения кардинально меняют цели и характер труда: растет его интенсивность, усиливается напряженность, требуют ответственности, выносливости и высокого профессионального мастерства. О многих новых профессиях у учащихся нет информации, к тому же традиционные профессии претерпели существенные изменения. Правильно выбранная профессия соответствует гибкости и интересам человека, полностью гармонирует с его способностями. Только в таком случае профессия приносит удовлетворение и радость. Обучающиеся нуждались во всесторонней информации о профессиях, квалифицированном совете на этапе выбора профессии, помощи и поддержке в процессе профессионального становления.

Оқушыларды кәсіби бағдарлау жұмысы білім беру ұйымы жағдайында ақпараттық, диагностикалық, кеңес беру және оқыту бағыттары бойынша жүргізіледі.

Ақпараттық бағыты. Бұл бағытты іске асыра отырып, білім беру ұйымдары нақты-үгіттік нысанда мамандықтар әлемін ұсынады, осы немесе басқа кәсіптің түрлі тараптары бойынша дәрістер топтамасын дайындайды. Олар оқушылардың көңілін тақырыптық көрмелерге аударады, психологиялық және жас ерекшеліктерін есепке ала отырып, олардың сұранымдары бойынша қажетті әдебиетті таңдайды, арнайы қор бөлімін қалыптастырумен шұғылданады. Бұл бағыттың мақсаты – балаларда кәсіптің негізгі тұрпатының барынша айқын және нақты кейпін құру. Бұл келешекте ең саналы және байыпты таңдау жасауға көмектеседі.

Диагностикалық бағыт. Бұл бағыт екі жоспарда жүзеге асырылады: өзін-өзі тану, баланың белгілі кәсіптің мәнмәтінінде өзінің жеке қасиеттерін зерделеуі;

кәсіптік таңдауда ескерілетін осы немесе басқа да кәсіптік маңызды сапалар және басқа да ресурстарды білдірудің деңгейін анықтау, өз мүмкіндіктерін бағалау. Бұл бағытты дамытуда білім беру ұйымдарына қандайда бір кәсіптік маңызды қасиеттерді дамыту деңгейін анықтауға көмектесетін, әртүрлі сауалнама және сынақтамалар жиынтығын қолдану пайдалы болушы еді. Егер материалдық-техникалық базаның мүмкіндігі болса, онда мүмкін болар кәсіби жолды анықтау үшін көптеген компьютерлі бағдарламалардың біреуін орнатуға болады. Кеңес беру бағыты оптантты (мамандық таңдау қажеттілігі алдында тұрған адам) таңдауда көмек көрсетуді тұспалдайды. Бұл көмек көрсету адамның мотивін, оның қызығушылықтарын, бейімділігін, жеке тұлғалық мәселелері мен дүниетаным ерекшеліктерін есепке ала отырып негізделеді.

Оқыту (немесе қалыптастыру). Бұл бағыттың арнасында бала икемділіктері бар нақты қызмет жасаушы ретінде қабылданады: мамандықтар әлемін талдау; мамандық таңдау жағдайындағы өзінің мүмкіндіктері мен шектеулерін талдау; кәсіби өзін-өзі іске асыру жолдарын іздеу және жұмыс іздеу стратегиясын білу. Яғни, арнайы ұйымдастырылған дәрістерде қосымша білім беру педагогі балалар құзыретін жалпы әлеуметтік құзырет ретінде кәсіп таңдау саласында үйретеді. Кәсіби бағдарлау саласындағы негізгі бағыттар: мамандықтар нарығының маңызы және келешегімен танысу; кәсіби біліктіктің өсуінің мүмкіндігі, адамға ұсынылатын кәсіби талаптар, оларды игеру нысандары және жағдайлары; экономиканың білікті кадрларға мұқтаждығын, еңбек нарығындағы жағдайлар туралы балаларды ақпараттандыру, кәсібиграфикалық материалдар тарату; заманауи өндіріс түрлерімен танысу; балаларды кәсіптік бағдарлау, оларда кәсіпке деген қызығушылығын қалыптастыру бойынша жұмыс жүргізу; кәсіптік, өндірістік және әлеуметтік бейімделу бойынша шаралар іске асыру болып табылады. [2, 13-бет]

Кәсіби бағдарлау жұмысын ұйымдастыруды әрқайсысының өз міндеттері, құралдары мен әдістері бар үш кезеңге бөлуге болады:

Кәсіби бағдарлаудың ***бірінші кезеңіне*** 4-6 сынып оқушыларымен жұмыс жатады. Бұл кезеңнің міндеттері – балалардың қызығушылықтары мен икемділіктерін, алғашқы кәсіби ниеттерін анықтау; кәсіби өмірлік жолын таңдаған жағдайда адамгершілік, саналы және еңбек сипатының негіздерін тәрбиелеу болып табылады. Бұл міндеттерді шешу үшін түрлі институттар мен кәсіпорындарға экскурсия жүргізу; мамандық таңдау жөніндегі телехабарларды талқылау; мамандық таңдаудың маңыздылығы және т.б. туралы сұхбат жүргізу ұсынылады. 4-6 сынып оқушыларымен кәсіби бағдарлау бойынша үлгі жұмыс жоспары оқушының жеке тұлғасын зерттеу; мамандық таңдау және т.б. тақырыптарға сұхбат өткізуін енгізуі мүмкін. Балалармен кәсіби бағдарлау бойынша жұмыстың екінші кезеңі келесі міндеттерді шешеді: өз қабілетін іздеуге көмек көрсету; келешектегі кәсібімен терең танысуында оқушыларға көмек беру; өзін-өзі дұрыс бағалауы, кәсіби идеалын қалыптастыру. Бұл жеке сұхбаттар, «Сирек ұшырасатын кәсіптер» тұсаукесері, мектеп түлектерімен кездесу; таңдаған кәсібі бойынша сайттарды қарау және т.б. өткізумен жеткізіледі.

Екінші кезеңінде 7-8 сынып балаларымен кәсіби бағдарлау бойынша үлгілік жұмыс жоспары олардың жеке басын, қызығушылықтары мен қабілеттерін, сонымен қатар нақты әрекетке икемділігін үйренуді қарастырады.

Үшінші кезең (9-10-11 сыныптар) – бұл мектеп оқушыларының кәсіби өзін өзі анықтау кезеңі. Бұл кезеңде келесі міндеттер шешіледі: таңдаған кәсібі бойынша тәжірибелік әрекетін ұйымдастыру; икемділігі мен қабілетін тексеру және оларды әрі қарай дамыту; тұрақты кәсіби қызығушылығын қалыптастыру; қажетті кәсіби ептіліктерді қалыптастыру бойынша балаларды өз бетінше жұмыс істеуге ынталандыру; жеке кәсіби құндылықтарды қалыптастыру.

Сонымен қатар, кәсіби бағдарлауды тиімді ұйымдастыру үшін жоғары сынып оқушыларына «Мамандық таңдау» арнайы курстарын ұйымдастыру керек. Курстың мақсаты: Оқушыларға мамандықтың барлық жағымды және жағымсыз жақтарын өлшей отырып, өз қабілеттерін, ішкі сенімдерін, нақты мүмкіндіктерін ескеру маңыздылығы және мамандықты дұрыс таңдауға бағыт-бағдар беру.

Курста оқытылатын қағидалар:

Сана қағидасы: ол нені қалайды (оның мақсаттары, өмірлік жоспарлары, мұраттары, ұмтылыстары, құндылық бағдарлары туралы); ол қандай (оның жеке және физикалық ерекшеліктерін білу); ол не істей алады (оның бейімділігін, қабілетін, талантын біле отырып); одан қандай жұмыс және еңбек ұжымы талап етіледі.

Сәйкестік қағидасы: Таңдалған мамандық мүдделеріне, бейімділігіне, қабілеттеріне, адам денсаулығының жағдайына және сонымен бірге қоғамның кадрларға деген қажеттіліктеріне сәйкес келуі (сәйкес келуі) керек.

Даму қағидасы: Бұл қағида кез-келген кәсіпке қажет осындай қасиеттерді өз бойында дамыту қажеттілігі туралы идеяны бейнелейді. Бұл психикалық процестер (ойлау, есте сақтау, зейін), және келесі сипаттамалық қасиеттер: еңбекқорлық, адалдық, ұқыптылық, ұйымшылдық, бастамашылдық, сәтсіздіктерге төзе білу, төзімділік, табандылық қасиеттерді дамыту.

Оқушыларды кәсіби бағдарлаудағы рөлі мектеп, отбасы, барлық қоғам жүзеге асыратын кәсіби бағдарлаудың біртұтас көп қырлы үдерісіндегі педагогикалық ұжымның жетекші ұстанымын шарттайды. [3, 6-бет]

Әр білім беру ұйымының педагогі оқушыларға қабілеттері мен икемділіктерін білуге көмектеседі, олардың кәсіби қызығушылықтарын дамытуды бағыттайды. Өзінің жеке мүмкіндіктеріне, қызығушылықтары мен қабілеттеріне байланысты кәсіби бағдарлау мақсаттарына жету, жастарды кәсіп таңдауға дайындаудың кең ауқымды міндеттерін іске асыру үшін, тұлғаға әрекет ету әдістері, кешенді педагогикалық құралдар кешенін жинақтай білуі керек. Жеке тұлғаға арналған тәсілдер негізінде кәсіби бағдарлауды ұйымдастырудың белгіленген педагогикалық шарттарын қамтамасыз ету және жүзеге асыру кәсіп таңдаудың мәнді ішкі жеке уәждемесін, өзін- өзі оң бағалауды қалыптастыруға, кәсіби өзін- өзі анықтауға және кәсіп таңдауға дайындыққа, кәсіби қызығушылықтарын дамытуға ықпалын тигізеді. Сонымен қатар, кәсіби бағдарлау жұмысы белгілі кәсіп кадрына елдің сұранымдары және

тұлғаның мүмкіндіктері, икемділігі, қызығушылықтарына сәйкес қоғамның еңбек қорларын тиімді бөлуге көмек көрсетеді. [4, 22-бет]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қауашбай Ербол Ермекұлы «Шығармашылықпен ойлайтын, әрекет ететін, өзін-өзі дамытатын шәкірт дайындау – қазіргі заманның талабы»// Мектеп ұстаздарының әлемі -2017-№7, 17-бет.

2. Сабыров Т. Оқушылардың оқу белсенділігін арттыру жолдары. А., Мектеп, 1978ж.

3. М.Жанпейісова «Жасөспірім оқушылардың танымдық белсенділіктері деңгейлерінің сипаттамалары»// Түрлі деңгейлік тапсырмалар арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру: әдістемелік құрал. №3, 2019, 22-бет

Абдикаримова Замзагуль Зарубековна «Білім берудің әдістемелік негізін өзгерту – заман талабы»// Мектеп ұстазд

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР

Ж.Т. Садувакасова Ж.М. Таджимуратова

Қарағанды қ. «№6 ЖББМ» КММ
Қарағанды қ. «Нұркен Әбдіров атындағы ЖББМ» КММ

Аңдатпа. Мақалада инклюзивті білім берудегі ортаны қалыптастырудағы жаңа технологиялар мен инновациялық нәтижелер қалыптастырудың инновациялық әдістері мен формалары қарастырылады. Сондай-ақ, жұмыста инклюзивті білім мен инклюзивті білім берудегі ортаны қалыптастырудағы жаңа инновациялық нәтиже құраудағы психолог маманның жеке идеялары мен нәтижелі жұмыстары қарастырылады.

Аннотация. В статье рассматриваются инновационные методы и формы формирования новых технологий и инновационных результатов в формировании среды инклюзивного образования. В работе также рассматриваются индивидуальные идеи и продуктивная работа специалиста-психолога по созданию новых инновационных результатов в формировании инклюзивного образования и среды инклюзивного образования.

Инклюзия жеке баланы өзгертуге немесе түзетуге емес, оқу және әлеуметтік ортаны осы баланың мүмкіндіктеріне бейімдеу. Бейімделу есебінен мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беру мәселесін шешу. Білім беру кеңістігін, мектеп ортасын әр баланың қажеттіліктеріне, соның ішінде білім беру процесін реформалау [1. 247 б.]

Инклюзивті білім берудің басты қағидасы - "бала тәрбиеленбейді. Бұл балалар шарттар мен нормаларға емес, керісінше, бүкіл білім беру жүйесі бейімделеді.

Инклюзивті білім беру технологиялары – бұл білім беруге әкелетін технологиялар барлық балаларға сапалы қолжетімді білім беру үшін жағдайлар.

Инклюзивті технологиялардың екі үлкен тобы ерекшеленеді: ұйымдастырушылық және педагогикалық.

Ұйымдастырушылық технологиялар инклюзивті процесті ұйымдастыру кезеңдерімен байланысты: бұл дизайн және бағдарламалау технологиялары, командалық өзара әрекеттесу технологиялары [2. 46 б.].

Педагогикалық технологиялар - қатаң ғылыми дизайн және дәл көбейту

педагогикалық іс-әрекеттердің табысты болуына кепілдік беру; жүйелі және дәйекті. Алдын ала жобаланған оқу-тәрбие процесін іс жүзінде жүзеге асыру.

Педагогикалық технологиялар арасында сәтті болуы мүмкін технологияларды бөліп көрсетуге болады [3. 76 б.].

Мектеп психологі ретінде біз инклюзивті оқытуда осы уақыт аралығында жаңа технологиямен балаларды оқытып алғашқы тәжірибиені аяқтағанша жүргіздік.

Ал қазір инклюзивті білім беру бойынша, жұмыс жасап жатырмыз осы орайда әріптестеріме озық педагогикалық тәжірбие ретінде осындай ғылыми нәтижелі мақаланы сіздерге ұсынып отырмыз.

Оқу мен оқытуда инклюзивті білім беруде өзіңнің тәжірбиесінің табысты және нәтижелі өтуінің режиссері болып табылады. Жаңа инновациялық технологияларды пайдалана отырып біз инклюзивті білім беру жоспары бойынша қызықты адамгершілік құндылықтарды барлық қоршаған ортамен ықпалдастыра отырып, инклюзивті білім берудегі балаларға қызықты 3 D видео жасап жеке және топтық сабақтар мен қызықты ойын сабақтар ұйымдастырып, балаларды танымдық тұрғыдан оқытып нәтижеге жетіп жүрміз.

Үлгісін әріптестерімізге ұсынып отырмыз.

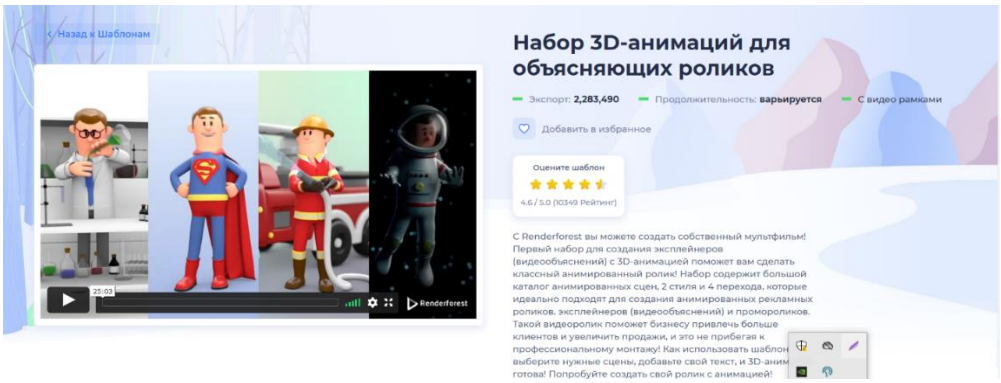

Бағдарламаны ашып танысып шығасыз, өзіңіңізге қатысты ұнайтын шаблондарды таңдап қызықты инклюзивті білім беруге арналған және баланы танымдық тұрғыдан дамытатын бойынша оқытуға немесе тәрбиелеу

мақсатында қызықты кейіпкерлерді таңдап алып, создать деген батырманы басасыз.

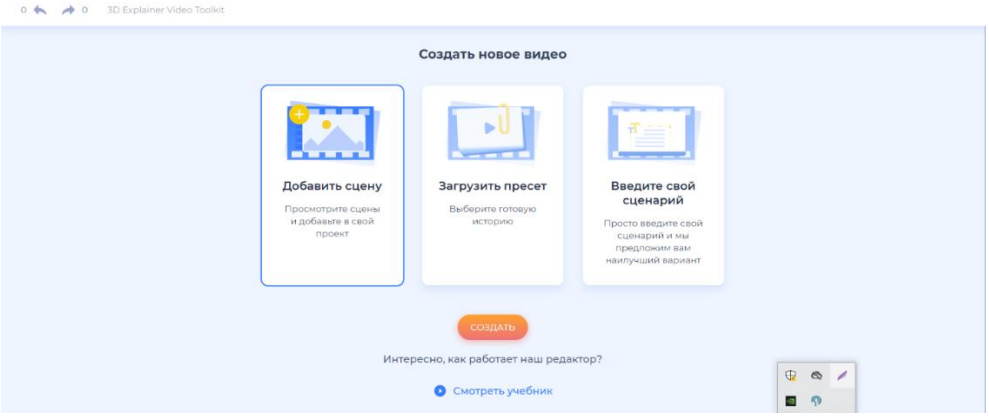

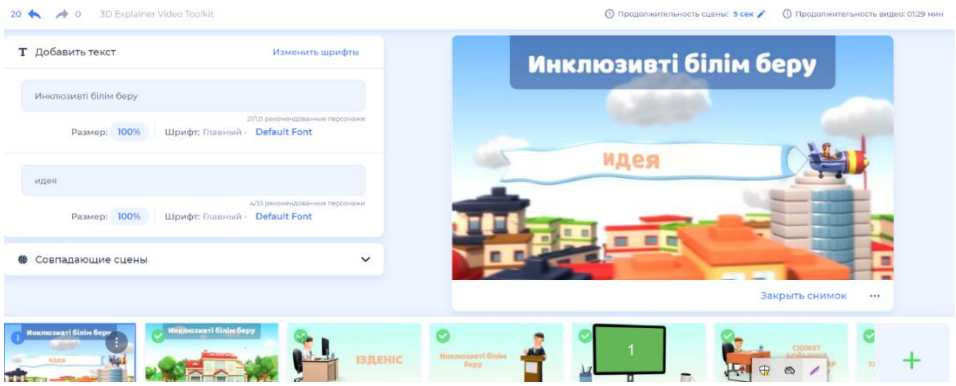

Өзіңіздің сабақ тақырыбын ашатын тақырыпқа байланысты анимациялық сериал жасай аласыз. Мысалы: біз оқуда әлемді дүниені тануды адамның жақсы қасиеттерімен байланыстырып оқытуға сізде үлкен мүмкіндік бар. Осы шаблондардан 7-8 шаблон таңдап аласыз және соңында вставить батырмасын басасыз. Мысалы мен «мен және әлем» деген қызықты бір оқиға таңдап алдымда өзімнің шығармашылық идеямды қосып үлгі жасадық.

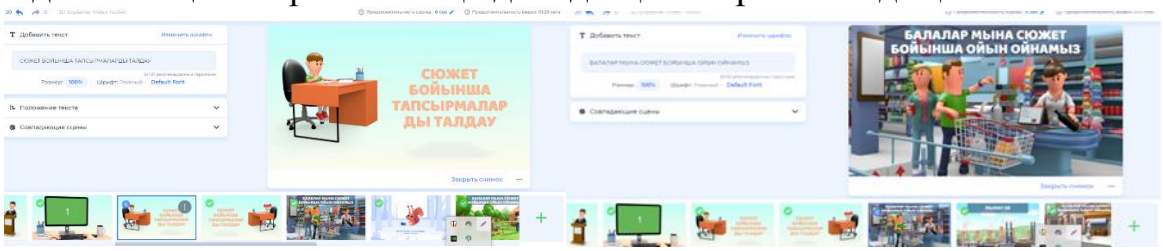

Инклюзивті білім беруде креативті ойлауы мен шығармашылдығы және заманауи акт құралдарды пайдалана білуі шарт деп ойлаймын.

Осындай анимациялық мультсериал сияқты тапсырмалар балаларға танымдық даму және білім алу, қоршаған ортаны тану бойынша өте қызықты болып табылады.

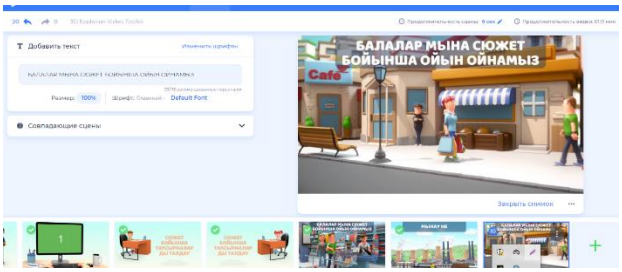

Балаларға ойын элементтерін пайдалана отырып оқу мен тәрбиелеу өте қызықты болып табылады. Осындай сюжеттерді озық педагогикалық тәжірбиеңізде жие пайдалану арқылы табысты және нәтижелі білімге жете аласыз. Осылай практикасын арнайы дайындап алып, балаға көрсетіп және сол сюжет бойынша инклюзивті білім беру бойынша оқушыларға роль бөліп беріп оброзға кіріп ойын ойната аласыз. Бұл біріншіден балаға жан-жақты ортамен тығыз қарым-қатынас жасауға және ойын емін-еркін айтып сөйлеуге үйретеді. Психолог маман ретінде инклюзивті білім беру бойынша, белгілі бір тақырыпқа жоспары құрып осындай видео жасап балаларға көрсету арқылы, және анимациялық сюжеттерді бала көріп болған соң, жеке және топтық сұрақтар ішіне тапсырмаларда құрып баланы ортаға өз ойын айтуға және оны талдауға еркіндік беремін. Бұл сізге тек шабыт қана әкелмейді. Инклюзивті білім алып отырған балаларыңызда танымдық тұрғыдан дамиды.

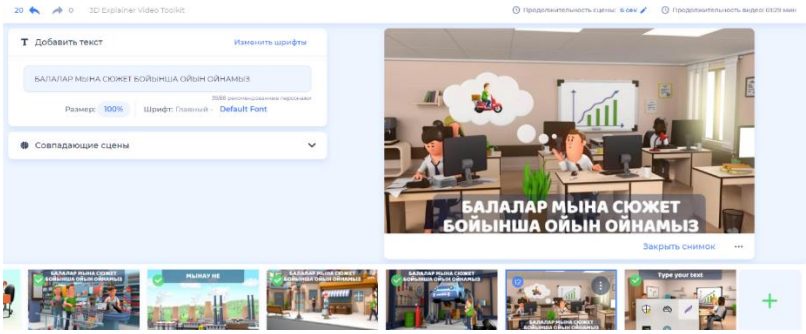

Балалар сюжет бойынша түрлі кейіпкерлерді сомдап, инновациялық құралдармен дами алады.

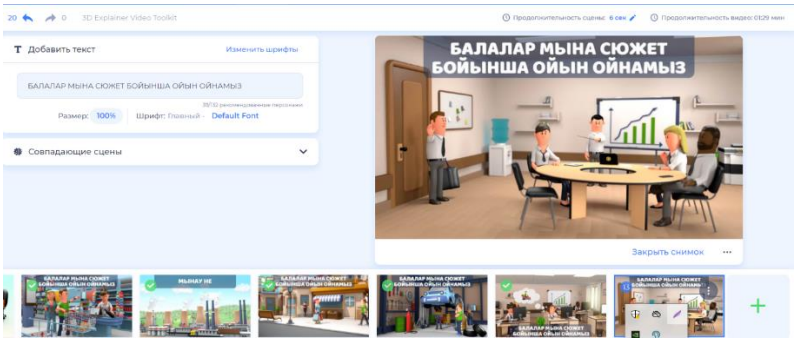

Инклюзивті білім беру беруде қатып қалған дәстүрлі білім беруден, осындай заманауи креативті баланы дамуға үйретін тәсілдерді қолдану бүгінгі білім берудің өзектілігі болып табылады. Және осындай орта қалыптастыру біз сияқты мамандардың нәтижелі жұмысы деп білеміз.

Әр педагог өз сабағының жанашыры болу керек. Әр сабақты өту мен оқытуда үнемі жаңашыл идеясы зор болу керек. Бұл психологты білім жолында үлкен белестерге шығарады. Біз осындай қиын болсада, инклюзивті оқытуда әр тақырыпты мағыналы етіп өтуге және білімнің бір шыңына кірпіш болып қалануды үнемі ойлаймын.

Бұл дегенім біздің алдымызда отырған балаларға деген ұлы махаббатымыз деп ойлаймын.

Осылай инклюзивті оқытуда балаларға танымдық тұрғыдан дамуды 3 d форматта да жеткізіп отырамыз. Себебі акт-оқыту құралы заман талабы. Біз қазіргі таңда бұл жаңа ғасырдың және біздің ұрпаққа үйрететін технологияларымыз деп білеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Беспалько В.П. Слогаемые педагогические технологий. М., Педагогика, 1989. [1. 247 б.]

2. Исаева З.А., Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Активные методы обучения. – Алматы, 2017. [2. 46 б.]

3. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. 2018. [3. 76 б.]

WHY ENGLISH IS IMPORTANT FOR CAREER GROWTH IN KAZAKHSTAN?

D.S. Sadykov

school-lyceum named after Ybyray Altynsarin, Karaganda city

Аннотация. Знание языков очень важно. Особенно, английский язык. Когда люди знают другие языки, кроме родного языка, им открывается дверь в хорошую жизнь. Путешествовать в другие страны, работа, карьера и так далее.

Исследователи показали, что люди, которые говорят на двух и более языках, более восприимчивы, решительны и обладают лучшей памятью.

В процессе поиска работы неоднократно можно встретить запрос работодателя на специалиста со знанием английского языка на разговорном уровне. Необходимо определить целесообразность подобного требования со стороны менеджеров по персоналу и установить, как все-таки влияет хорошая языковая подготовка сотрудников на уровень оплаты труда.

Владение английским языком укрепляет позиции сотрудника на рынке труда. В настоящее время очень трудно найти хорошо оплачиваемую работу без дополнительных языковых знаний. Английский на уровне Intermediate автоматически повышает цену соискателя минимум на двадцать процентов. Выучив иностранный язык, можно существенно повлиять на уровень собственного дохода.

Аннотация.Тілдерді білу өте маңызды. Әсіресе, ағылшын тілі. Адамдар ана тілінен басқа тілдерді білсе, олар жақсы өмірге жол ашады. Басқа елдерге саяхат, жұмыс, мансап және тағы басқа.

Зерттеушілер екі немесе одан да көп тілде сөйлейтін адамдар сезімтал, шешуші және есте сақтау қабілеті жақсы екенін көрсетті.

Жұмыс іздеу барысында бірнеше рет кездестіруге болады сұрау жұмыс берушінің маманы білетін ағылшын тілін сөйлесу деңгейінде. Мұндай талаптың Кадрлық менеджерлерден орындылығын анықтау және қызметкерлердің жақсы тілдік дайындығы жалақы деңгейіне қалай әсер ететінін анықтау қажет.

Ағылшын тілін меңгеру қызметкердің еңбек нарығындағы ұстанымын нығайтады. Қазіргі уақытта қосымша тілдік білімсіз жақсы ақы төленетін жұмыс табу өте қиын. Intermediate деңгейіндегі ағылшын тілі өтініш берушінің бағасын автоматты түрде кем дегенде жиырма пайызға арттырады. Шет тілін үйрену айтарлықтай әсер етуі мүмкін

Our country, Kazakhstan is having a great success in modernization by each time and I would like to discuss the future of Kazakhstan that includes interaction of English language, since in intercommunication between English and our country has great importance for our future.

Nowadays, English plays the most important role in a life of people who trying to get the highest level of education and to help in developing of our country. Our future depends upon the following generation. How? By their strong desire to reach the aims, by endless advancement and by the hope of finding their own place in the whole world. So, in these processes, undoubtedly, we need a great knowledge and interest in an English language. Since our country has pretensions to be one of the fifty developed countries over the world in the future, we require more skills and experiences in English world. Gradually, all the public serving centers of our country collaborate with foreign countries and thanks to it make success in education, business and et cetera. So, our prestige increase in front of us. Little by little English is getting more closely to the life of Kazakhstan. Even now, there is no place where English isn’t necessary. Although it’s important to speak and value our own mother language, it’s our obligation to know other, foreign languages too.[1]

If you aim to set yourself on the best position and reach the highest level of prestige in your life, the English is the most efficient choice. Because English is as a distinctive key to the future which opens horizon of unimaginable and enormous opportunities to realize our potentialities for the sake, for the future Kazakhstan. At such time of an increasing of international competition and modernization and also of the fast developing in education, absolutely, we need to have a use of English language.[3]

Now, as you enter the professional section of your life, you’ll realize that English language has taken over all of the entire space. From a job interview to a resignation letter, everything requires good spoken and written English. [2]

Here we will discuss some of the important reasons to learn English before entering your professional life. Though this list could easily be much longer, we have

boiled it down to the top seven most important reasons to learn English to advance your career.

English provides more Job opportunities: With the sword of fluent English in you can conquer and job title. Sorry for being dramatic, but it is a fact.

If you are well versed in English and have good communication skills, that's 80% of all the jobs.

Currently, we live in a world with a comparatively backward education system, and the degree on which we spend 16 years of our life has nothing to do with the jobs we look for.[1]

Proficiency in English strengthens an employee's position in the labor market. Currently, it is very difficult to find a well-paid job without additional language knowledge. English at the Intermediate level automatically increases the applicant's price by at least twenty percent. Having learned a foreign language, you can significantly affect the level of your own income.[3]

When you start a new job, you have to learn everything from the start, for example, if you got a job in a bank, they would train you for a week or two, and after that, you'll work prosperity. During that training, you'll realize that that's not what I was prepared for during my college or university years.

So having good English skills is a plus point and that's what distinguishes you're from the heard.

English is a universal language for a job interview: Let's start with interviews; while looking for a job and you might come across dozens of job offers, you will notice one thing common; Good communication skills.

We all know that to communication better, you might want to speak in a universally acceptable that is English. So, if you are fluent in English, fifty percent of your preparation for the interview is completed.

English is a common business language: It a known fact the common business languages is English. All the agreement documents, the payment method are scripted in English. Even the product descriptions are supposed to be written in English. So to be a good and progressive businessman you should be to understand and speak English.

Conclusion: A part from these, English has many other advantages too. We have talked much and pointed out some of the importance of learning English for professionals. I must say English is the required language of today's era, especially for students and working individuals to move up the ladder faster. So without delay start improving your language still right now.

In the conclusion, we should choose the best conditions that provide us with possibilities for self- realization, high-quality education and perfect, satisfied future for Kazakhstan. So, prosperity of our country is in our hands![2]

Список литературы:

1. Важность английского языка в бизнесе для карьерного роста: насколько важен и стоит ли учить деловой английский? - SPEAK ENGLISH (ekaterina-alexeeva.ru)

2. Английский язык важен для Казахстана (koncpekt.ru)

3. 10 Reasons Why English is Important For Your Career (firsttechy.com)

КАК УЧИТЕЛЮ ПРАВИЛЬНО ОРГАНИЗОВАТЬ РАБОТУ НАД НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ТЕМОЙ

Сайфуллин Халил Хамзаевич

КГУ «Гимназия имени Казбека Нуржанова » г. Караганды

В статье представлена исчерпывающая информацияя о выборе темы, о существующих методах исследования, а также о том, как правильно структурировать информацию в своей работе, вы найдете в данной статье.

Мақалада тақырыпты таңдау, бар зерттеу әдістері, сондай-ақ жұмысыңыздағы ақпаратты қалай дұрыс құрылымдау керектігі туралы толық ақпарат берілген, сіз осы мақалада таба аласыз.

Неотъемлемой частью педагогической деятельности является систематическое повышение уровня педагогической культуры и профессионального мастерства, важным звеном в реализации которых является самообразование учителя, а именно – работа над определенной научно-методической темой.

Процесс работы можно условно разделить на несколько этапов. *Первый этап* – выбор темы. Обычно выбор темы бывает связан с общей темой школы, с интересом и опытом самого учителя, с особенностями содержания учебного курса и т. д. Продолжительность работы над темой тоже может быть различной: от одного года до нескольких лет. *Второй этап* – работа с литературой по избранной проблеме. При разработке темы ознакомьтесь с современными педагогическими исследованиями по этому вопросу и выберите материал, наиболее полно раскрывающий нужный аспект. Помимо знакомства с проблемой по литературным источникам изучите передовой опыт, который накопили учителя не только вашей, но и других школ.

Третий этап – определение основных задач исследования и путей их практического решения. Следующий, *четвертый этап* работы – практическая проверка правильности выбранного вектора исследования: обработка и сравнение результатов в экспериментальных и контрольных группах и обобщение полученного в ходе исследований материала. *Заключительный этап* – составление отчета о проделанной работе.

Исследование– процесс выработки новых научных знаний, один из видов познавательной деятельности. *Характеризуется:* объективностью; воспроизводимостью; доказательностью; точностью. *Уровни исследования:*

- ***Эмпирический*** – устанавливаются новые научные факты, на их основе делаются обобщения, формулируются эмпирические закономерности.
- ***Теоретический*** – выдвигаются и формулируются общие для данной предметной области закономерности, позволяющие объяснить ранее открытые

факты и эмпирические закономерности, а также предсказать и предвидеть будущие события и факты.

Алгоритм исследования: 1) конкретизация проблемы исследования; 2) изучение состояния проблемы в науке и практике; 3) определение темы исследования.

Этапы исследовательского процесса: постановочный; собственно исследовательский; оформительско-внедренческий. Изучение сопутствующей литературы должно дать определенные результаты: выявление основных точек зрения по изучаемой проблеме; совпадение и различие в них; обозначение малоразработанных, неясных дискуссионных положений.

Сформулировать проблему – значит: показать своевременность и социальную значимость проводимых исследований; установить, где проходит граница между знанием и незнанием о предмете исследования; уметь отделить самое главное в предмете исследования от второстепенного и незначительного.

К выбору темы исследовательской работы предъявляются определенные требования. Она должна: лаконично отражать суть работы; соответствовать цели исследования; включать материал, отобранный и организованный в соответствии с задачами исследования; давать представление о предмете изучения, отраженном в определенном аспекте.

*Цель исследования***:** обоснованное представление об общих конечных или промежуточных результатах поиска.

Виды задач исследования

Историко-диагностические – связаны с изучением истории и современного состояния проблемы.

Теоретико-моделирующие – раскрывают структуру сущности изучаемого предмета и факторы его преобразования.

Практически-преобразовательные – ориентированы на разработку и использование методов, приемов, средств для предполагаемого преобразования и практических рекомендаций по рассматриваемой тематике.

Объект исследования: определенная совокупность свойств и отношений, которая существует независимо от познающего, но отражается им и служит конкретным полем поиска. *Предмет исследования:* свойство или отношение в объекте, которое в данном случае подлежит глубокому специальному изучению; *точка обозрения*, позволяющая видеть специально выделенные отдельные стороны, связи изучаемого; *определенный аспект* изучения объекта.

Гипотеза: предположительный ответ на вопрос, сформулированный в проблеме исследования; обоснованное предположение о том, как, каким путем, за счет чего можно получить искомый результат.

Собственно исследовательский этап: выбор методов исследования, проверка гипотезы, конструирование предварительных выводов, их апробирование и уточнение, построение заключительного вывода .

Методы исследования: анализ; измерение; статистический метод; опрос; тестирование; наблюдение; эксперимент; метод моделирования; изучение продуктов деятельности; метод экспертной оценки; метод теоретического

анализа и синтеза; аксиоматический метод; абстрагирование; системные методы; сравнительно-исторический метод; исторический метод.

Оформительско-внедренческий этап: оформление работы (отчеты, доклады, и т.п.); апробация; внедрение результатов в практику.

Представим некоторые практические выкладки. Любому научно-методическому исследованию должно предшествовать составление программы.

Программа научно-исследовательской работы учителя биологии С. Х. Х. на 2015–2020 годы

А. Содержание программы

• ***Обоснование темы:*** перед общеобразовательной школой ставится задача подготовки ответственного гражданина, способного самостоятельно оценивать происходящее и строить свою деятельность в соответствии с интересами окружающих его людей. Решение этой задачи связано с формированием устойчивых нравственных свойств личности школьника. Значение и функция среднего звена школы в системе непрерывного образования определяется не только преемственностью ее с другими звеньями образования, но и неповторимой ценностью этой ступени становления и развития личности ребенка.

• ***Формулирование темы:*** «Нравственное воспитание школьников среднего звена в учебно-воспитательном процессе».

• ***Объект исследования:*** учебная деятельность школьников.

• ***Предмет исследования:*** нравственное воспитание школьников в процессе учебной деятельности.

• ***Формулировка цели:*** теоретическое обоснование возможности нравственного воспитания в процессе учебной деятельности и разработка методики нравственного воспитания в процессе формирования учебной деятельности.

• ***Определение задач:***

1) дать анализ состояния проблемы нравственного воспитания школьников в теоретической литературе;

2) выявить условия нравственного воспитания в учебной деятельности школьников;

3) описать опыт нравственного воспитания школьников среднего звена.

• ***Гипотеза:*** нравственное воспитание школьников будет осуществлено в учебной деятельности, если :учащиеся действуют целенаправленно при выполнении учебных заданий; их действия приобретают осознанный характер;

• используют приобретенный опыт для решения учебных задач.

Б. Общий план программы на весь период работы над научно-методической темой

Этапы	Задачи	Содержание	Методы исследования	Результаты
I. Организационно-теоретический (2015– 2017 гг.)	1. Обобщение и всестороннее исследование ранее изученных материалов по	1. Составление и утвер-ждение НИР. 2. Библиографический поиск литературных источников.	Сравнительно-аналитический Анализ Обобщающий Организационный	Программа исследований. Составление картотеки. Вводная часть НИР. Подбор диагностических

	тематике работы. 2. Выяснение новых закономерностей и связей, касающихся тематики работы	3. Определение цели, задач, объекта и предмета исследований. 4. Подбор и анализ методик исследования. 5. Составление обзора литературы по тематике работы. 6. Планирование эмпирического исследования		методик. Реферативный отчет. Составление дневника исследований
II. ***Практически-обобщающий*** (2018– 2020 гг.)	1. Проведение эмпирических исследований. 2. Анализ результатов. 3. Разработка путей индивидуальной и групповой работы с детьми	1. Диагностика сформированности нравственного воспитания гимназистов среднего звена. 2. Изучение и обобщение опыта учителей: – ранжирование (данные I и II замера); – диагностический метод «Работа над ошибками» (I и II замер);	Проективная методика Бернса, Кауфмана Опросник М. Р. Догонадзе	Протокол исследований. Протокол исследования.
		– метод диагностической ситуации «Эксперимент». 3. Обработка данных, полученных в процессе эксперимента. 4. Оформление научно-исследовательской работы и выступление на гимназической НПК	Статистический	Выведение графиков, таблиц Доклад на НПК

Удачно подготовленные работы могут быть положены в основу методических разработок отдельных уроков и целых тем для методического кабинета школы, района. Несомненно, методическая работа учителя – основное условие повышения его педагогического мастерства и совершенствования практики обучения и воспитания школьников. Она должна стать постоянным звеном педагогической деятельности каждого учителя.

Список литературы:

1.И.В. Альметьев. Исследовательская культура современного педагога. М. «Академия», 2018г.

2.Тарасов В.В. Методическая работа школьного учителя. М. «Экамос», 2013г.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Сапарбекова Айгуль Орынбаевна

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы «Көп балалы және аз қамтамасыз етілген отбасылардың балаларына арналған мектеп – интернаты»КММ

Аңдатпа. Автор бұл мақаласында оқушыларды еңбеккке баулый отырып,олардың келешекте өмірден өз жолдарын адаспай табуына бағыт бағдар береді.Мамандық таңдауда шатаспауға үндейді.

Аннотация. В данной статье автор призывает студентов к усердному труду и направляет их, чтобы найти свой путь в жизни, не теряясь, призывает не запутаться в выборе профессии.

Адам баласы бұл дүниеге келген соң, саналы ғұмырын еңбекке арнайды. Еңбек етіп күн көреді, қолынан келгенін жасап нан табады. Әйтеуір тынымсыз еңбектің арқасында біреуден ілгері,біреуден кейін өмір сүреді. Оқиды, білімін кеңейтіп, өрісін кеңейтеді. Не істесе де, бәрі тынымсыз еңбектің арқасында іске асады. Данышпан Абай атамыз айтқандай «Еңбек етсең ерінбей,тояды қарның тіленбей», «Сен де - бір кірпіш, дүниеге Кетігін тап та, бар қалан!», - демекші еңбектің арқасында әркім бұл өмірден өз орнын дұрыс табуы тиіс.

Кәсіптік бағдар беру – жас ұрпақты өзіне ұнаған тиісті мамандықты саналы түрде таңдап алуға бағыттау. Кәсіптік бағдар беру арқылы оқушыларды мамандықтар әлеміне саяхат жасатып, мамандықтың түрлері олардың атқаратын қызметтері туралы толық мағұлмат беруге тырысамыз. Бейне роликтер арқылы жаңадан пайда болған жұмыс түрдерімен таныстырып оқушылардың қызығушылығын арттырамыз. Қаламыздағы оқу орындарына апарып,оларды практикалық жұмыстарымен таныстырып, талаптанып отырмыз.Мамандық таныстыра отырып,оқушының қандай мамандыққа икемі бар, талабы қандай, бұл мамандық бала жүрегіне жақын ба деген сұрақ туындау керек.

Мектебізде «Мамандықтар әлемінде » атты үйірме жұмыс істейді. Үйірмеде «Мамандық таңдау маңызды іс», «Мамандық таңдау – ертеңінді ойлау», «Мамандықтың бәрі жақсы, қалауыңша таңдап ал», «Мен таңдаған мамандық», «Қандай мамандықтар ең көп сұранысқа ие?» атты тақырыптарда жұмыстар жүргізілді. Оқушыларымызбен бірге Балқаш қалалық медецина колледжінде, «Қазақмыс корпорациясының политехникалық колледжінде», Әлихан Мусин атындағы техникалық –гуманитарлық колледжіне, ҚР Халық қаhарманы Рақымжан Қошқарбаев атындағы техникалық колледжіне т.б оқу орындарына және қалалық Төтенше жағдайлар орталығына, өрт сөндірушілерге, аэропортқа ұшу алаңына, әскери бөлімшелерге, жедел жәрдем орталығына жиі қонаққа барып олардың жұмыстарымен танысып, әңгімелесіп, сұхбаттасып қайтамыз.

Мамандық туралы жеткіліксіз білу - адамды адастырады. Егер мамандық таңдауда қателессең, өзің істеген жұмысың көңіліннен шықпаса, істеген ісің алға баспайды. Сондықтан кәсіптік бағдар беруде ұстаздар үлкен

рөл атқарады. XXI – ғасырда жаңа мамандықтардың пайда болуы жаппай жаңа технологиялардың қарқынды дамуы жаһандық компьютерленуімен де байланысты. Уақыт өте келе дәстүрлі мамандықтар сұранысынан айырылып, жаңа мамандықты игерген жас толқын пайда болады. Олардың өмірге деген көзқарасы да, танымы да өзгеше. Сондықтан заманның ағымына ілесіп, жаңадан пайда болған мамандықтарға үйрене бергуге түлектерімізді даярлап отырамыз. Жаңашылдықты талап ететін жаңа заманда, заманауи технологияларды меңгеріп, бәсекелестікке қабілеті жоғары жандар неғұрлым көп болса, мемлекетімізде тез өркенін жаяры сөзсіз. Яғни, адамдардың таңдап алған мамандығы оның өмірлік азығы болуы керек. Сонымен қатар, үнемі білімдерін көтеріп, жаңа көштен қалмай алға ұмытылып отыру керек. Қосымша білім алып, мамандықтың сұранысқа ие түрлерін меңгеру жұмыссыз қаламын ба деген қорқыныштан арылтары сөзсіз. «Жігітке жеті өнер де аз» деген бабаларымыздың қасиетті сөзі тегін айтылмаған. Қазіргі жаһандану дәуірінде жас ұрпаққа бүгінгі таңдағы сұранысқа ие, қоғам үшін пайдалы мамандық тұрлері жайлы энцоклопедия, прайс – лист жинақтарын шығару, вебинарлар мен мамандық көрмелерін ұйымдастыру, түсіндіру жұмыстарын жүргізудің де пайдасы зор. Мектеп түлектеріне мамандық таңдауда бағыт - бағдар беретін мектебімізде арнайы кабинет жабдықталып, кәсіптік бағыт – бағдар беретін, психолог мамандар жыл бойы құрылған жоспар бойынша жұмыс істейді.Мамандық таңдау жөнінде сынып оқушыларымен жиі сұхбаттасамыз, әңгіме дүкен құрамыз. Сынып сағаттарында мамандықтың түрлері, оның атқаратын міндеттері жайлы тақырыптар қамтылған, осы тақырыптар төңірегінде сауалнамалар өткізіліп тұрады. Жақсы мамандық иесі болу үшін көп ізденіп, жаңалыққа жаны құмар жаңашыл ұрпақ болып өсуі үшін бар күшімізді саламыз. Әр балаға ерекше көңіл бөліп, олардың пікірімен санасып отырамыз. Төменгі сыныптардан бастау алған мамандыққа баулу жұмыстары мектеп қабырғасынан қанат қаққанша жалғасады. Оқушылардың ата –аналарымен де жиі бас қосып «Мамандық таңдаудағы ата-ананың рөлі», «Мамандықты дұрыс таңдау – болашаққа алғашқы қадам» атты тақырыптарда жиі бас қосып отырамыз. Сонымен қатар «Мектептегі кәсіптік – таңдау

жұмыстарының ерекшелігі» деген тақырыпта сынып жетекшілерімен

практикалық семинарлар өткізілді. Тоғызыншы сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауы бойынша сауалнама жүргізілді. Сауалнама негізінде оқушылардың басым көпшілігі 60% техникалық мамандықтарды таңдайтыны анықталды. «Сіз болашақ мамандығыңызды таңдадыңыз ба? Сіз таңдаған мамандықты атаңыз? Егер сіз әлі мамандық таңдамаған болсаңыз, онда Сізге қандай мамандықтар ұнайды?» - деп басталатын сұрақтарға әр оқушы әр түрлі жауап береді. Биылғы жылы қазақ және орыс сыныптарынан 25 түлек мектеп қабырғасымен қош айтысты. Оның ішінде 11- оқушы Әлихан Мусин атындағы гуманитарлық коледжге оқуға түссе, 9-оқушы Р.Қошқарбаев атындағы техникалық колледжге оқуға түсті. Ал медициналық колледжге 4-оқушы түсіп оқып жатыр. 1-еуі мектепке әрі қарай оқуын жалғастыруға кетсе, 1 оқушы Алматы қаласындағы автомеханикалық колледждің студенті атанды.

Жаңа оқу жылы басталғаннан бері сыныбымда 12 – оқушы білім алады. Орыс сыныбы болғандықтан ба оқушылар өздерінің ішкі ойларын, мақсат -тілектерін еш бүкпесіз жайып салады. Мектеп қабырғасынан түлеп ұшқан соң оларда өз таңдаған мамандықтарының иесісі болғылары келетінін айтады. Сынып сағаттарынан кейін мамандық таңдау себептерін анықтау бойынша тест сұрақтары берілген болатын. Олардың көбісі техникалық колледжге оқуға түскілері келетінін аңғартты.

Неге? деген сұраққа балалардың көбісі зауытта еңбек ақының жоғары екендігін, үй –жайдан көмек беретіндіктерін, оқу орнын аяқтаған соң жұмысқа да өздері орналастыратындықтарын тілге тиек етті.

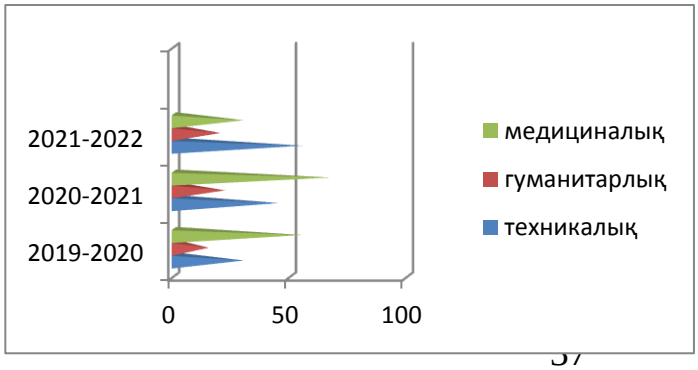

Мамандық таңдаудағы түлектердің үш жылдық көрсеткіш

«Менің мамандығым – менің мақтанышым» атты жобамен 5 бала жұмыс жасаса, «Мамандығым -

мансабым», «Жаңа технологияға қол созайық» жобасы бойынша 12 бала презентация әзірлеу үстінде. Мамандық таңдау барысында талапкер де, ата-ана да «жеті рет өлшеп, бір рет кескені»дұрыс.

ДИСЛЕКСИЯ БЕЛГІЛЕРІ БАР ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ ОҚЫТУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Сартаева А.Т

«Әлихан Бөкейханов атындағы Балқаш қаласының №15 мектеп» КММ,Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Оқу - оқушылардың коммуникативті танымдық іс-әрекетінің маңызды түрлерінің бірі. Оқу әр түрлі функцияларды орындайды: практикалық шеберлік, тіл мәдениеттін зерттеу мен білім беру қызметінің құралы, ақпараттық және өздігінен білім алу. Бастапқы кезеңде оқуды үйрену кезінде оқушыны дұрыс оқуға үйрету маңызды, яғни графемаларды дыбыстауға, ойларын дұрыс жеткізуге, мәтіндегі берілген ақпаратын түсіну және пайдалану. Алайда, егер оқушы тілдік құралдарды жеткіліксіз меңгерген болса, онда дыбыстарды дұрыс шығармайды. Әлемнің әртүрлі бөліктерінде оқуға қиындықтары бар балаларды сипаттау үшін әртүрлі терминдер қолданылады:

- дислексия - оқуға қабілетсіздік;
- дисграфия - жаза алмау;
- дискалкулия - математиканы үйренуге қабілетсіздік;
- диспраксия – дамудың кідірістері мен бұзылуы;

Дислексия жалпы (мектеп жасындағы балалардың 5-10%) оқу қабілетінің ерекше бұзылуы деп аталады. Негізінен дислексияның себептері нейробиологиялық сипатқа ие. Кейбір балаларда дислексия ерте жаста анықталады, бірақ басқалары үшін олардың дислексиясы олар есейгенге дейін белгісіз болып қалады. Білім беру жүйесіндегі негізгі қиындық - көптеген сөздерді, күндерді, есімдерді есте сақтау, сөздерді тану мен еркін оқу. Сондықтан дислексиясы бар оқушы мұның бәрін шынымен жеңе алмайды, әсіресе егер ол ерекше түрде оқытылмаса. Дислексиямен ауыратын оқушының концентрацисяы төмен болады, ол дегеніміз, сабақ барысында оқушы 5-10 минуттан артық көңіл бөле алмайды, сондықтан үйге келгенде мұғалімнің сабақ барысында түсіндірген ақпаратын есіне түсіре алмайды. Лондон университетінің қолданбалы лингвистика профессоры Джудит Кормостың зерттеулеріне сәйкес, дислексия әр оныншы адамда, оның әлеуметтік-экономикалық мәртебесіне немесе географиялық жағдайына қарамастан кездеседі. Бұл дегеніміз, 25 оқушыдан тұратын сыныпта кем дегенде 2 оқушы дислексиядан зардап шегу мүмкіндігі бар. Сондықтан мұғалімдер бұл проблеманы біліп қана қоймай, оны қалай шешуге болатындығын білу қажет. Кез келген оқудың негізгі мақсаты – оқылған материалдың мағынасын түсіну. Мысалы: дислексиядан зардап шегетін оқушылар үшін оқуды үйрену - бұл

көрінбейтін кедергілермен жүгіруге қатысу сияқты. Олар ұқсас кедергілерге тап болған кезде құлап кетеді, ал қалғандары сынақтан сәтті өтеді. Кедергілер көрінбейтіндіктен, құлаудың себебі түсініксіз. Осылайша, дислексиктер мұндай кедергілерді біреу байқап, олардан секіруді үйреткен жағдайда ғана жеңе алады. Мұғалім әр оқушы туралы мүмкіндігінше көбірек білуі өте маңызды. Ана тілінде де оқушылар әріптерді шатастырып, сөздерді дұрыс оқымай және мәтіннің мағынасын түсінуде қиындықтарға тап болып жатады. Сондықтан дислексиямен ауыратын оқушылар үшін - оқу мәтіндерін қысқарту немесе оларды қысқа бөлімдерге бөлген абзал. Оқушыларға суреттер, глоссарийлер, тез және оңай түсінуге болатын сұрақтар да көмектесе алады.

Мен «дислексия» терминін ең алғашқы рет Coursera сайтындағы Лондон Университетінің «Supporting children with difficulties in reading» тақырыбында өткен онлайн білім беру курсында таныстым. Қазақстанда дислексиядан зардап шегетін адамдардың нақты саны бойынша статистика жоқ. Сондықтан зерттеу тақырыбымның өзектілігі кең таралуына байланысты, оның алғышартты белгілерін бастауыш сыныптың оқушыларынан бастадым. Визуалды зерттеу барысында 4 сынып оқушыларының дамуында өрескел ауытқулар байқалмады, дегенмен де мәтінді оқу мен тапсырмаларды орындау барысында графемаларды анықтауда қателер жіберілді.

Сабақ барысында жиі жіберілген қателіктер:

1. Ұқсас дыбыстарды шатастыру;
2. Ұқсас әріптер арасындағы визуалды шатастыру;
3. Әріптердің инверсиясы;

1. Ұқсас дыбыстарды шатастыру;

[p] (pin) [t] (tin, tame) [k] (came)
[b] (ball) [d] (doll, date) [g] (gate)
[f] (fame) [th] (theme, this) [th] (think)
[s] (Sue) [sh] (shoe)
[v] (van) [th] (then)
[z] (zoo) [j] (pleasure)
[m] (moon) [n] (noon)

2. Ұқсас әріптер арасындағы визуалды шатастыру;

b ↔ d
p ↔ q
n ↔ u
m ↔ n
f ↔ t

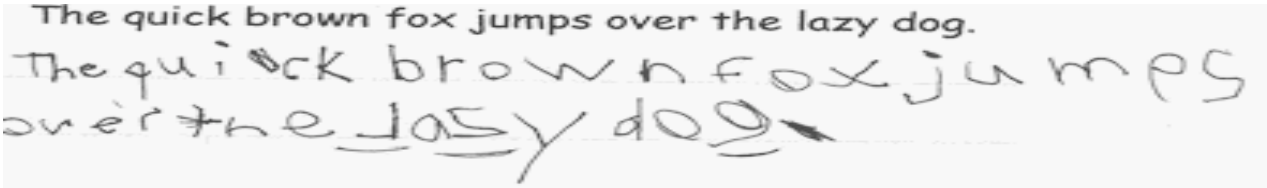

sh ↔ ch

3. Әріптердің инверсиясы;

sign ↔ sing

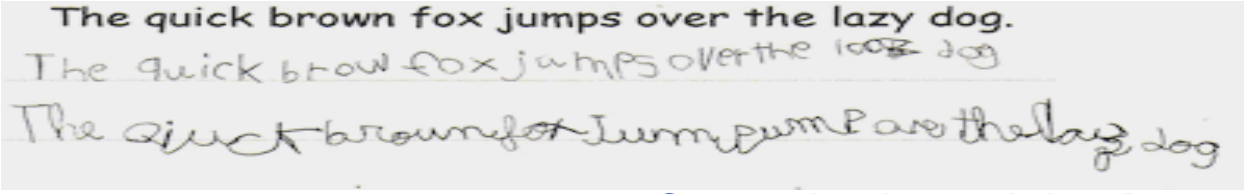

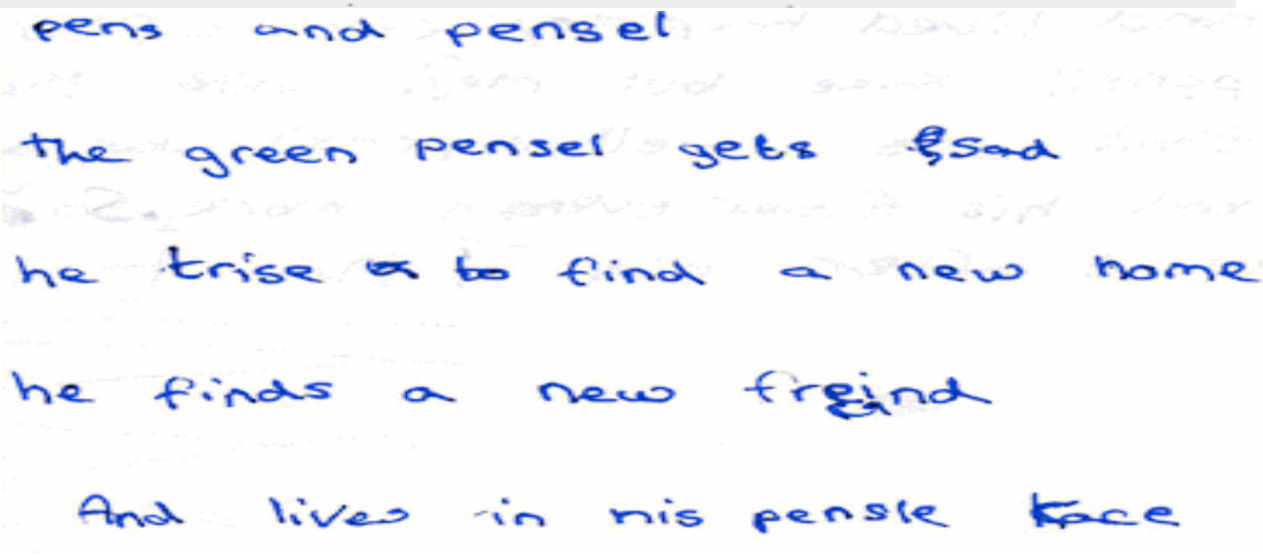

was ↔ saw
on ↔ no
not ↔ ton

Аталған мәселелерді шешудің жолдары:

1. Сөйлемдерді құру кезінде ең бастысы қарапайымнан күрделіге

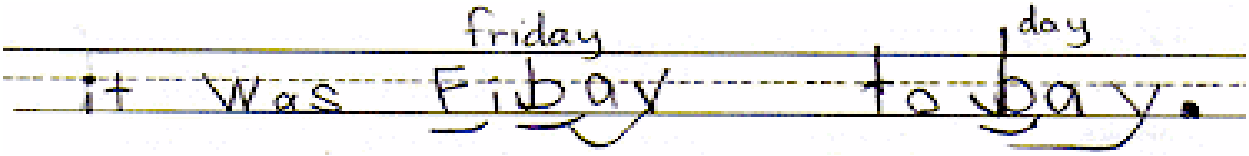

біртіндеп көшу;

2. Қарапайым мәтіндерді таңдау немесе оларды қысқа үзінділерге бөліп, әрқайсысын кезекпен оқу;

3. Мұғалім өткен материалды бірнеше рет қайталап, қажет болған жағдайда қолданыстағы материалды өзгертуге дайын болуы;

4. Грамматика, синтаксис және фонетиканы үйренуге бағытталған арнайы онлайн платформалар, сенсорлық арналар, ойындарды қолдану;

Заманауи технологиялық жетістіктердің арқасында дислексияға арналған тиімді онлайн қосымшаларды қолданамын:

Pocket Phonics	Pocket Phonics Stories қосымшасы 4 жастан 7 жасқа дейін оқуға арналған бағдарлама. Ол жеке немесе топта қолдануға арналған.	https://www.educationalappstore.com/app/pocketphonics-stories
First Words	Балаға әріптерді үйренуге және сөз жазуды	https://www.commo

Deluxe	үйренуге мүмкіндік бере отырып, кішкентайлар үшін шексіз ойын-сауық ұсынады.	nsensemedia.org/app-reviews/first-words-deluxe
ABC Spelling Magic	Әріптердің дыбыстарын үйретеді, балаңызға алфавиттің дыбыстарын және сөздерді қалай құруға болатындығын білуге көмектеседі. Бұл қосымша жанама түрде сегментацияны оқудың негізгі дағдыларын үйретеді. Қиындықтың екі деңгейі бар.	https://sites.google.com/site/interactwithmyboard/ipad-apps-and-apptivities/language-development-apps/abcspellingmagic123 https://appadvice.com/app/abc-spelling-magic-4/598794973
Spy Sam Reading Series	Бірнеше кітаптан тұратын мәтіндерден тұрады, әр бет бірнеше қарапайым сөздерден басталады.	http://www.spysam.com/
Clicker Books (from Crick software)	Жазу және оқуды дамыту үшін қолданылады.. Мәтінге бейнелер мен дыбыс еңгізілген.	https://appadvice.com/app/clicker-books/645936237
Newsela	Оқуды ынталандыру үшін әртүрлі кәсіби оқу ресурстарын еңгізілген.	https://newsela.com/
Dvolver movie maker	Жазу дағдысын дамытуға арналған құрал. Оқушылар қысқа "фильм" жасай отырып, әр түрлі кейіпкерлердің фонын және қозғалыстардың арасына диалог жазу керек. Соңында диалогтары бар мультфильм түрінде көруге болады.	https://newsela.com http://www.dvolver.com/moviemaker/make.html
Explain Everything	Бұл скринкастинг қосымшасы. Пайдаланушылар бос слайдқа суреттерді, бейнелерді және мәтінді енгізеді. Мәтінді бөлектеу опциялары кіреді. Оқушылар бұл қосымшаны сөздік қорын және сөздерге деген қызығушылығын дамыту үшін әртүрлі тәсілдермен қолдана алады.	https://explaineverything.com/
Montessorium: Intro to Words	Бұл Монтессори стиліндегі оқу бағдарламасы, ол балаларға әріптердің дыбыстарын үйренуге және оларды сөздерді құрастыруға үйретеді. Бағдарлама оқуға тактильді көзқарасты қамтиды, өйткені балалар экрандағы әріптерді физикалық түрде басқара алады. Балалар әр әріптің дыбысын түртіп, сөздерді қалыптастыру үшін қажетті орынға сүйреген кезде естиді. Қосымша төрт бөлімнен тұрады.	https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/alpha-writer-by-montessorium
Edutopia's resource on Game-Based Learning	Мақалалар, бейнелер мен ресурстар жиынтығы. Ойындар, викториналар, тапсырмалар мен диаграммалар жасауға болады.	http://www.edutopia.org/game-based-learning-resources?utm_source=facebook&utm_medium=post&utm_campaign=roundup-game-based-learning-resources-imag

Қорытындылай келе, инклюзия проблемаларының заңнамалық тұрғыдан шешілуіне қарамастан, барлық мектептерде дислексия, дисграфия, дискалькулия сияқты қиындықтарды диагностикалау жүргізілмейді. Уақытында

қойылмаған диагноз оқу материалын, белсенді танымдық және шығармашылық қызметті сәтті игеруге кедергі болады. Әрине, арнайы онлайн платформалар қағазға жазылған дидактикалық материалды толығымен алмастыра алмайды. Алайда, заманауи цифрлық білім беру ресурстары оқу бұзылыстарын түзетуге және оқуды жеңілдетуге ықпал етеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Frith, U. (1999). Paradoxes in the definition of dyslexia. *Dyslexia, 5,* 192–214.

Shaywitz, S. (2003). *Overcoming Dyslexia: A New and Complete Science-based Program for Reading Problems at any Level.* New York: Alfred Knopf.

2. Vellutino, F.R., Fletcher, J.M., Snowling, M.J. & Scanlon, D.M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): What have we learned in the past four decades? *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45,* 2–40.

3. Horowitz-Kraus. T., Breznitz, Z. Can the error detection mechanism benefit from training the working memory? A comparison between dyslexics and controls--an ERP study. PLoS One. 2009 Sep, 4(9):e7141.

4. McArthur, G.M., Filardi, N., Francis, D.A., Boyes, M.E., Badcock, N.A. Self-concept in poor readers: a systematic review and meta-analysis. PeerJ. 2020 Mar, 8:e8772.

5. Munzer, T., Hussain, K., Soares, N. Dyslexia: neurobiology, clinical features, evaluation and management. Transl Pediatr. 2020 Feb, 9(Suppl 1):S36-S45.

6. Яструбинская Е.А. Профилактика и коррекция дисграфии и дислексии у детей младшего школьного возраста. Логопедия №2(4), 2004.

7. Увлечение чтением: Уроки первого уровня сложности: Уроки развития мышления и техники чтения / В. Б. Эдигей М. "Перспектива" 1997

«ПРАВИЛА УЛИЧНОГО ДВИЖЕНИЯ ЗНАЙ И СОБЛЮДАЙ!»

И.М.Бадюкова, Н.А.Свиридова

КГКП «Ясли-сад «Нәзік», г. Караганда

Бұл мақалада біз мектеп жасына дейінгі балаларға жолда жүру ережелерін үйрету, баланың жолдағы қауіпсіздігін тәрбиелеу тәжірибесімен бөлісеміз. Жолда жүру ережелерін оқу барысында баланың және тәртіпті жаяу жүргіншінің танымдық қызығушылығын және интеллектуалдық дамуын қалыптастыру үшін әртүрлі технологияларды қолдану туралы айтамыз.

В данной статье мы делимся опытом привития дошкольникам правил уличного движения, воспитания безопасности ребёнка на дороге. Мы рассказываем о использования различных технологий для создания познавательного интереса и интеллектуального развития ребёнка и дисциплинированного пешехода при изучении правил дорожного движения.

Важной задачей Программы являются здоровье – сберегающие технологии. К ним относятся не только закаливание детского организма, формирование его физического здоровья, но и безопасность поведения в окружающей обстановке. Одному аспекту – правилам соблюдения дорожного движения, следует уделить большое внимание, т.к. знакомство с дорогой происходит у ребёнка ежедневно по дороге в детский сад, дорога домой, в магазин с родителями и т.д.

С малых лет, мы говорим ребёнку:

Переходя через дорогу, ты- пешеход,

За рулём самоката и велосипеда, ты - водитель,

Находясь в транспорте, ты – пассажир.

Работа по воспитанию дисциплинированного пешехода, соблюдения безопасности и культуры поведения в пути, является одной приоритетных задач нашего общества, чтобы обеспечить безопасность ребёнка в пути.

Мы живём в небольшом районе Караганда – Сортировочная, где нет светофоров, но есть наземные пешеходные переходы, установлены соответствующие знаки – пешеходный переход, «Осторожно – дети!».

Детям придётся находится в разных районах нашего города и им придётся сталкиваться с разными ситуациями перехода через улицу.

Мы поставили перед собой задачи:

1. Создание условий для знакомства детей с правилами дорожного движения.
2. Развития умения детей ориентироваться в дорожной обстановке.
3. Воспитание культуры поведения на улицах города и в общественном транспорте, как основа поведения на дороге.

Работа в данном направлении проводится соответственно перспективному планированию, не только на занятиях, где рассматриваются различные проблемные ситуации на дороге с использованием иллюстративного материала, современных компьютерных технологий, что повышает интерес детей к данной теме.

Мы подготовили дорожные знаки – разрешающие, предупреждающие и запрещающие, жезл сотрудника ГИБДД, светофор, дидактические игры: «Узнай, дорожный знак», «Дорожное домино», «Наша улица», пазлы «Собери машину», «Умные кубики», «Зажги огонёк», творческую и настольную игры «Дорога».

Изучили методическую литературу «Знакомство дошкольников с правилами уличного движения».

Подготовили литературу для чтения детям: С. Михалкова «Моя улица», «Скверная история», «Дядя Стёпа – милиционер», Н. Носова «Автомобиль», В. Берестова «Про машины», В. Кожевникова «Светофор», С. Маршака «Светофор», И. Серякова «Законы улиц и дорог», подобрали серию загадок по правилам уличного движения и музыкальных физминуток «Автобус», «Мы едем на машине..»

Видио – уроки тетушки Совы по правилам уличного движения.

Планируемая работа проводилась и на прогулке к перекрёстку, как переходить перекрёсток в самом безопасном месте. Вместе с детьми, в сопровождении помощника воспитателя, переходили дорогу по направлению к школе №46, так, как в основном, дети нашего детского сада будут учиться в этой школе, здесь расставлены знаки – «Осторожно – дети!» и «Пешеходный переход», путь через улицу проходил строго по зебре. Дети увидели, что перед пешеходный переход защищён с двух сторон возвышенностями, т.е. «лежачими полицейскими», от быстрого движения машин.

С детьми мы проводили развлечения «Внимание - дорога!», «Путешествие в страну дорожных знаков», начертили пешеходный переход перед детским садом, показали детям драматизацию сказки «В стране дорожных знаков».

Провели с детьми беседы: «Игры у дороги опасны», «Устройство проезжей части», «Дорога для транспорта – шоссе, дорога пешехода – тротуар».

Используем технологии ТРИЗ:

1. Чем полезен человеку транспорт?
2. Что произойдёт, если сломается на перекрёстке светофор?
3. Что произойдёт, если не будет дорожных знаков?
4. Представьте ситуацию – пешеход не соблюдает правила дорожного движения.

В своей работе мы используем здоровье – сберегающие технологии, способствующие укреплению физического здоровья детей – подвижные игры: «Цветные автомобили», «Воробышки и автомобиль», «Пешеходы и транспорт», игры – соревнования: « Водители, на старт!», «Красный, жёлтый, зелёный», «Передай, жезл», что способствует умению детей ориентироваться в пространстве, развивает смекалку, быстроту реакции и ловкость.

Для развития информационно- коммуникативных технологий используем мнемотаблицы, способствующие детям планомерно составлять рассказы о дороге, транспорте, поведения на улице, в транспорте и т.д., развивает их логическое мышление, память, грамматически правильную речь.

а также наша работа соответствует принципам: дифференцированности

(создание условий для самореализации каждого ребёнка), системности в работе, гуманизма (учитывать чувства и умение каждого ребёнка выражать свои мысли), интегрированности (взаимодействие с игрой, целевыми прогулками и непосредственный контакт с семьёй), принцип доступности (соответствие материала данному возрасту)

В уголке для родителей мы оформили папки – передвижки «Правила дорожного движения –знай и соблюдай!», «Осторожно- дорога!» Предложили консультацию: «Ребёнок и дорога» и памятку для родителей «Начни с себя» для обучения дошкольников правилам уличного движения.

На родительском собрании: «Знай правила движения, как таблицу умножения»- родители делились приёмами обучения ребёнка правилам перехода через дорогу и пришли к единому мнению, что личный пример является самым эффективным.

И только в содружестве с семьёй мы можем достичь положительных результатов в воспитании законопослушного пешехода, оберегая его от опасностей на дороге.

Используемая литература:

1. Типовая Учебная Программа дошкольного воспитания и обучения республики Казахстан.
2. Караева К.А., Сламбекова Н.М. «Основы безопасности жизнедеятельности». Издательство «Аруна»
3. Касымбекова Р.А., Гамарник Ю.М., Ибраимова С.О.
«Основы безопасного поведения»
Издательство: «Алматыкітап»

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА

Селезнёва О.В.

учитель начальных классов КГУ «Общеобразовательная школа №2 г. Тобыл» отдела образования Костанайского района
Управления образования акимата Костанайской области
Костанайский район Костанайская область

Аннотация. Мақалада кіші оқушының зерттеушілік дағдыларын сабақта тиімді дамыту керектігі мәселе қарастырылады. Бұл мәселенің өзектілігі даусыз, өйткені бұл дағдылар студенттің өз бетінше әрекетінің барлық салаларында дамуына мүмкіндік береді. Жағдайды талдау, идеяларды синтездеу, өз қызметіндегі стандартты емес көзқарас – өмір шындығы талаптары. Бұл материалда педагогикалық тәжірибе – теория мен практика, студенттердің ғылыми-зерттеу іс-әрекеті, оқу-тәрбие үрдісіндегі зерттеушілік дағдыларды дамытуға ықпал ететін тиімді әдістер берілген.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о том, как эффективно развивать научно-исследовательские навыки младшего школьника на уроках. Актуальность данного вопроса неоспорима, так как данные навыки позволяют развиваться во всех сферах самостоятельной деятельности учащегося. Анализ ситуации, синтез идей, нестандартный подход в своей деятельности – это запросы реалий жизни. В данном материале представлен педагогический опыт - теория и практика, исследовательская деятельность обучающихся, эффективные методы и приёмы в учебном процессе, способствующие развитию исследовательских навыков.

Во всех организациях образования осуществлен переход к обновленному содержанию образования. Перед педагогами стоит важная задача, способствовать развитию на уроках познавательной деятельности, личностно-ориентированный подход стоит во главе процесса обучения. Ахмет

Байтурсынов сказал: «Душа школы – это учитель. Каков учитель, такова и школа. То есть, если учитель образован, то и дети получат много знаний. И поэтому, школе нужен, в первую очередь, образованный, имеющий представление о педагогике и методике, хорошо подающий учебный материал [1, с. 3] С первых ступеней обучения педагог привлекает детей на уроках к познанию, освоению новых навыков, на каждом уроке прививаются навыки общения, умение выражать, формулировать свои мысли, оценивать, анализировать, принимать верные решения, то есть развиваются исследовательские навыки. Познавательная активность- важный фактор в исследовательской деятельности младшего школьника. Использование на уроках различных стратегий, приемов, разнообразных видов деятельности пробуждает интерес ребёнка к процессу познания нового, исследования неизученного. Актуальность этого вопроса заключается в том, что сейчас перед ребёнком широко раскрыты возможности интернета, огромный информационный поток, как со знаком «плюс», так и со знаком «минус».

Наша задача – познавательную активность, интересы ребенка направить в нужное «русло». Исследовательские умения классифицируют разные ученные по различным аспектам. Я согласна с классификацией исследовательских умений по Савенкову. Савенков выделяет в качестве исследовательских умений следующие: умение видеть проблемы, выдвигать гипотезы, сравнивать, задавать вопросы, наблюдать, проводить эксперименты, добывать информацию, давать определение понятиям, проводить самостоятельное исследование, структурировать материал, давать оценку, составлять внутренний план действий, доказывать правильность точки зрения [2, с 23]. Подобный перечень исследовательских умений выделяет и другие ученые П.Я.Гальперин, А.Н.Леонтьев, И.Я.Лернер.

Из личной практики - исследовательская деятельность в начальных классах ярко прослеживается на уроках естествознания, литературного чтения. Первичные навыки исследования формирую через критическое мышление, на различных этапах урока использую «Ромашку Блума». Особую значимость в формировании исследовательских навыков имеют вопросы – объясняющие (устанавливается причинно-следственная связь), творческие (прогнозирование, гипотеза, предположение), оценочные (анализ, вывод), практические (актуальность, связь с жизненным опытом). Перед учащимися стоит задача- правильно сформулировать вопросы и соответственно дать аргументированный ответ, опираясь на личный опыт, различные источники, либо ответ на основе выводов, анализа прочитанного материала.

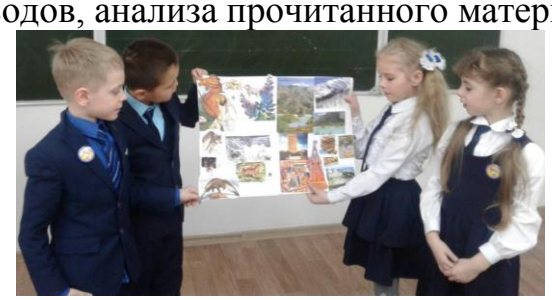

Рис1. Проектная деятельность «Мой Казахстан»

На уроке литературного чтения, во втором классе, использовала комплексный метод – информационный проект: группа учащихся, используя свои рисунки или репродукции картин, осуществили сбор информации о Казахстане, проанализировав и обобщив данный материал, дети представили в классе свою Родину, с точки зрения «Что можно показать туристу, посетившего нашу Родину».

Исследовательская активность учащегося на уроке реализуется посредством поисковой деятельности. Так на уроке познания, в четвертом классе, по теме «Промышленность и сельское хозяйство моего края» были представлены исследовательские проекты «Продукты, вещи в моем доме». На основе сбора данных, сделав анализ, оценку проектов, мы смогли сделать вывод о наличии производств, фирм, отраслей сельского хозяйства в Костанайской области.

Экспериментирование на уроке также способствует развитию исследовательских навыков. Например, по теме «Какие этапы развития бывают у растений» на уроке естествознания учащиеся посадили семечко огурца и наблюдали весь процесс роста растения- выдвигая при этом различные гипотезы. На основе наблюдения, фиксации результатов, дети смогли опровергнуть или подтвердить свои гипотезы исследования.

Моделирование- современный метод исследования. Создание модели цветка (работа в группах, использовался различный материал) помогло провести исследование нового материала- какие органы цветка участвуют в процессе опыления.

Рис 2. «Модели цветка»

Важнейшей ступенью в развитии научно-исследовательских навыков в школе является участие младших школьников в НОУ. Здесь учитель является организатором, консультантом, управляет поисковой деятельностью учащегося. На уроках познания мира мы знакомились с полезными ископаемыми Казахстана, у учащихся возник вопрос о прочности металлов, мы рассмотрели этот вопрос на следующем уроке, посредством представленных презентаций. А затем у одного из учащихся на основе этой информации получился великолепный проект.

Тема: Изучение зависимости прочности конструкций от формы деталей.

Цель: Выяснить, как зависит прочность сооружения от формы конструкции.

Оборудование: листы офисной бумаги, гири, нитки, ножницы, фольга, пластилин.

План исследования:

1. Исследование прочности арки
2. Опыты с деталями различной формы [3, стр 2]

Рис. 4 Арка

Рис .5 Швеллер.

Таблица №1.

№	Форма детали	Максимальная нагрузка
1	Полоска бумаги	5 г
2	Арка	60 г
3	Гофрированная поверхность	500 г
4	Швеллер	150 г
5	Двутавр	350 г
6	Коробчатая балка	400 г
7	Труба	1000 г

В данной исследовательской работе, учащийся на основе результатов своих экспериментов, доказал, что геометрическая форма используемых деталей влияет на прочность конструкций.

В заключении хочется отметить, что уровень результативности, поисковой активности, познавательной деятельности учащихся на уроке, повышение мотивации к обучению, творческий подход, развитие речи будет повышаться, если в процессе обучения развивать научно-исследовательские навыки.

Литература

1. Ахмет Байтурсынов https://ru.wikiquote.org › wiki › Ахмет_Байтурсынов

2. Макотрова Г.В. Формирование учебно-исследовательской культуры учащихся гимназии: автореф. дис. канд.пед. наук. Белгород, 2001.

3. Циммерман М. «Изучение зависимости прочности конструкций от формы деталей.»

КӘСІПТІК БАҒДАРДЫ ДАМЫТУ МАНСАПТЫҢ ӨСУ ТӘСІЛІ

Сембина Гульдана Суюндыковна

«Кемеңгер жалпы орта білім беру мектебі» КММ
Павлодар облысы, Павлодар ауданы

Аңдатпа. Бұл мақаланың мақсаты-шет елдер мен Қазақстан мектептерінде кәсіптік бағдар беруді жүргізуді, білім алушының кәсіби өзін-өзі айқындауының қалыптасу жолдарын және оны дамыту тәсілдерін сипаттау болып табылады.

Дамыған елдерде кәсіптік бағдар беру бойынша жұмыс ең алдымен баланың қызығушылығына мүддесіне негізделеді. Болашақ кәсіппен танысу жұмыстары оқушының бастауыш буында оқып жүргеннен бастап мектеп қабырғасынан шыққанша жүргізіледі. Дамушы елдерде кәсіптік бағдарлау қызметі еңбек нарығының қажеттіліктері мен сұраныстарына тығыз байланысты осы себепті мамандықты сәтсіз таңдау мүмкін емес.

Аннотация.Цель данной статьи-охарактеризовать проведение профориентации в школах зарубежных стран и Казахстана, пути становления и способы развития профессионального самоопределения обучающегося. В развитых странах работа по профориентации основывается прежде всего на интересах ребенка. Работа по знакомству с будущей профессией проводится с момента обучения учащегося в начальном звене и до выхода из школьных стен. В развивающихся странах профориентационная деятельность тесно связана с потребностями и запросами рынка труда по этой причине невозможно безуспешно выбрать профессию.

Кез келген іс кішкентай қадамнан басталады. Мектеп бітіргеннен кейін әрқайсымыздың алдымызда қандай оқуға түсу керек, қандай мамандық таңдау керек деген сан-алуан сұрақтар туындайды. Сол себепті біз үшін алғашқы қадам кәсіби бағдар болуы керек. Мамандық таңдауда шалыс қадам жасамау үшін оқушыларға дұрыс нұсқаулық, бағыт бағдар берген жөн. Бұған дұрыс ұйымдастырылған кәсіби бағдар көмектесе алады.

Кәсіптік бағдар дегеннің көптеген анықтамалары бар. Менің ойымша, келесі анықтама ең оңтайлы болып табылады: кәсіптік бағдар-бұл адамға өзінің бейімділігін, қызығушылықтары мен қалауларын түсінуге, не істегісі келетінін шешуге және қолданыстағы еңбек нарығы шеңберінде өз сұраныстарына сәйкес кәсіп немесе қызмет саласын табуға мүмкіндік беретін ғылыми негізделген шаралар мен түрлі іс-шаралар кешені. Кәсіптік бағдарлауды тек мамандық таңдаумен шектеуге болмайды, өйткені соңғы жылдары 20 жыл бұрын біз болжай алмайтын бірқатар жаңа мамандықтар пайда болды. Сондықтан бүгінгі таңда мамандық таңдау маңызды емес, бірақ алдағы жылдары немен және қалай айналысқыңыз келетінін түсіну маңызды. Шындығына келетін болсақ, қазіргі әлем басқаша болды, тіпті бүгінгі күні ата-аналар да балаларына қай мамандықты таңдау керектігі туралы дұрыс кеңес бере алмайды. Әлі жоқ мамандықты қалай таңдауға болады? Болашаққа қалай қарауға болады? Еңбек нарығында қандай мамандықты таңдап және сұранысқа ие бола аламын деген

сан алуан сұрақтар туындайды. Ересектердің көмегінсіз жасөспірімге мұны істеу мүмкін емес. Кәсіби кеңесшінің жоғары білікті көмегі және қажет болған жағдайда психологиялық көмек қажет. Қарқынды дамып келе жатқан заманда үнемі жаңа дағдыларды игеріп, жаңа техникамен жұмыс істеуді үйренуді қажет етеді. Басқаша айтқанда, адамдар уақытпен бірге жүруі керек.

Шет елдерде кәсіби бағдар берудің озық тәжірибесі

Дамыған елдерде кәсіптік бағдар беру бойынша жұмыс ең алдымен баланың қызығушылығына мүддесіне негізделеді. Болашақ кәсіппен танысу жұмыстары оқушының бастауыш буында оқып жүргеннен бастап мектеп қабырғасынан шыққанша жүргізіледі. Сондықтан дамушы елдерде кәсіптік бағдарлау қызметі еңбек нарығының қажеттіліктері мен сұраныстармен тығыз байланысты болғандықтан мамандықты сәтсіз таңдау мүмкін емес.

Германияда болашақ мамандықты таңдау үшін оқушылармен түрлі тесттер, ата-аналарды тарта отырып консультациялар өткізіледі. Жұмыстың ерекшелігі-бала өзінің жеке қызығушылықтарын, бейімділіктерін, алдын-ала кәсіби ниеттерін көрсететін жұмыс дәптерін жүргізеді. Жұмыс дәптері үлгерім туралы қосымша мәліметтермен, куәландыру нәтижелерімен және тестілеу қорытындыларымен бірге кәсіби консультациялар үшін негіз болады. Германияның басқа елдерден айырмашылығы, кәсіби кеңесшінің кәсіби бағдар беру жұмысындағы жалғыз функциясы - кәсіби кеңес беру және кәсіби ұсыныстар жасау. **АҚШ**-тағы кәсіптік бағдар беру жұмыстарымен мемлекеттік деңгейде де, жеке жұмыспен қамту қызметтерінде де мектептер мен халықты жұмыспен қамту қызметтері айналысады. АҚШ-та бүкіл білім беру жүйесінің жұмыс принциптері Конституцияда бекітілген. Америка мектептерінде консультациялық психологиялық – педагогикалық қызмет жұмыс істейді, ол оқудың ерте жасынан бастап оқушылармен тығыз жұмыс істейді: тесттер, кеңестер өткізеді, оқу бағдарламасын таңдауға, мамандықтардың болашағын анықтауға және баланың болашақ дамуы үшін жеке ерекшеліктерін анықтауға көмектеседі. Әр балаға оның жеке ерекшеліктері енгізілген файл басталады. Кейіннен құжаттама жұмыспен қамту қызметіне жіберіледі және мектепті бітіргеннен кейін білім беруді жалғастыру мәселелерін шешуде маңызды рөл атқарады. Орта және жоғары сыныптарда оқушылар жазғы демалыста өздерін қызықты мамандықта сынап көруге және таңдау туралы шешім қабылдауға мүмкіндік алады. Career Guidance арнайы мектеп консультативтік қызметі (мансапты Басқару), әр оқушы туралы ақпарат жинайды, жеке кеңес береді, түлектерге жұмысқа орналасуға жәрдемдеседі, сондай-ақ олардың әрі қарайғы кәсіби тағдырын қадағалайды. Кәсіптік бағдар беру саласындағы еуропалық көшбасшы-**Франция.** Жастардың кәсіби бағдарын анықтаудағы көмек жүйесі мемлекеттік деңгейде құрылған және оны үш министрлік-Білім, Еңбек және денсаулық сақтау министрлігі бақылайды. Француз мектептерінде бастауыш сыныптардан бастап балаларды тәлімгерлер бақылайды (баланың мүдделерін анықтайды). Барлық деректер бастауыш мектепте басталатын жеке іске қосылады. Мектеп түлектерін кәсіби бағдар беруші еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтармен таныстырады және осы немесе басқа саланы таңдауға

көмектесу үшін қабілеттерін дамыту бойынша ұсыныстар береді. Сондай-ақ, Францияда мемлекеттік кәсіптік бағдарлау орталықтары бар, егер мамандық таңдауда қиындықтар туындаса сол жерге жүгінуге болады. Мамандықты таңдау кезінде кадр тапшылығы байқалатын экономика салаларына оқуға жіберілетін жастардың мүдделері мен қабілеттері ескеріледі.

Қазақстандағы кәсіптік бағдар беру жұмысы

Қазақстанда кәсіпік бағдар беруде білім берудің халықаралық стандарттары контекстінде де қаралады. Бүгінгі таңда Қазақстанда 11 жылдық білім беру стандарттарын іске асыру жағдайында бейінді оқытудың қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттары бойынша 10-11 сыныптардың оқу пәндері бойынша екі деңгейлі оқу бағдарламалары мен оқу-әдістемелік кешендер дайындалды. Қазақстандағы бейіндік білім берудің мәні таңдау пәндері шеңберінде де, элективті, факультативтік вариативтік курстар шеңберінде де тереңдетілген деңгейдегі пәндерді таңдауға негізделеді.

Қазақстанда кәсіптік бағдарлау қарқынды жүріп жатыр. Кәсіптік бағдар беру жұмысы оқу – тәрбие процесі, сабақтан тыс, сыныптан тыс, оқушылармен мектептен тыс жұмыс арқылы жүзеге асырылады. Мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысының жүйесі мынадай бағыттар бойынша қызметтерді қамтиды: ақпараттық жұмысты, оқушыларға, сондай-ақ ата-аналарға, педагогтарға арналған насихат пен үгітті қамтитын кәсіптік ағарту; Кәсіптік мүдделерді зерттеуге және анықтауға, кәсіпті таңдауда ынталандыруға, оқушылардың таңдаған кәсібіне жеке қасиеттерінің сәйкестігіне бағытталған кәсіптік диагностика; Әр түрлі кәсіпорындардың, мектеп мамандары мен қызметкерлерінің мамандық таңдауы; Оқушыларға, сондай-ақ ата-аналарға кеңес беру, кеңес беру топтық және жеке болуы мүмкін; Жұмыста кәсіптік бағдар беру жұмысы, педагогикалық диагностика, сондай-ақ қазіргі заманғы диагностикалық әдістемелерді талдау және жүйелеу мәселелеріндегі әлемдік тәжірибені зерделеу негізінде орта білім беру ұйымдарының білім алушыларының кәсіптік бағдарлануын айқындау үшін диагностикалық материалдарды әзірлеуге қойылатын талаптар жасалды. Диагностикалық материалдарды пайдалану бойынша нұсқаулар берілген. Қазақстан Республикасында жалпы орта білім беретін мектеп оқушыларын еңбекке баулу мен кәсіптік бағдарлаудың мектепаралық оқу-өндірістік комбинаттары (ҚІЖК) барлық жерде құрылған кеңестік кезеңде білім беру жүйесінде кәсіптік бағдарлау жұмысының тәжірибесі жинақталды. Міндетті шарт өнеркәсіптік және ауылшаруашылық кәсіпорындарының, мемлекеттік және кооперативтік ұйымдардың қатысуы, сондай-ақ қажетті материалдық-техникалық шарттардың болуы болды.

Қорытынды

Қазақстандағы білім берудегі инновациялық процестер сапалы білім беруді қамтамасыз етуге және білім беру жүйесінің барлық компоненттерін жеке тұлғаның, қоғамның және мемлекеттің өзекті және перспективалы қажеттіліктеріне сәйкес келтіруге бағытталған. Орта мектепте жаңғырту қолжетімді сапалы білімге сұранысты қанағаттандыру мақсатында жоғары

сыныптарда бейіндік оқытуды іске асыруға бағытталған. Бейіндік оқыту жоғары сынып оқушыларының болашақ таңдауын өз бетінше және саналы түрде жүзеге асыру қабілеттерін дамытуға арналған кәсіби қызмет, елдің әлеуметтік-экономикалық даму міндеттерін шешуге белсенді қатысуға негізделген. Бейіндік оқытудың отандық және халықаралық тәжірибесі Қазақстан Республикасында бейіндік оқыту жүйесін одан әрі дамыту және жетілдіру қажеттігін көрсетеді. Кәсіптік бағдар келесі бағыттар бойынша үздік әлемдік практикаларға сәйкес жүргізілуі мүмкін: технологиялық, жаратылыстану-математикалық және әлеуметтік-гуманитарлық. Осы себепті кәсіптік бағдар беруде әртүрлі кешенді әдістерді қолдану оқушылардың болашақ кәсіби қызметін болжауда оң нәтиже береді.

Қорыта келе, елімізде кәсіптік бағдар беру жұмыстары неғұрлым жоғары бағаланса және оларға көп уақыт пен көңіл бөлінсе, соғұрлым ел экономикалық және мәдени жағынан дамыған болады. Сондықтан кәсіптік бағдарды дамыту мансаптың өсуіне әкеліп соғады.

Пайдаланылған дереккөздердің тізімі

1. Н. В. Топешкина / мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі / мектептегі Экономика/

2. Джафар-заде д.а. кәсіптік білім алу процесінде қазіргі әлеуметтік жағдайда тұлғаның жетістігінің мотивациялық шарттылығы // кәсіптік бағдар.

3. Орта білім берудің жаңартылған мазмұны жағдайында оқушылардың ерте кәсіби бағдары. Әдістемелік құрал

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАҒА КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – ТАБЫСТЫ БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІЛІ

Серикбаева Гулим Кайырбековна, Аширбекова Дина Сериковна

«Таңшолпан»мектеп-бөбекжай кешені» КММ

Аннотация: Бала мен ата-ана арасындағы қарым-қатынасты орнату, отбасы мен балабақша арасындағы жемісті байланысты орнату үшін ата-ананың қатысуы қажет.Балалардың ата-анасының тәрбиеші жұмысына араласатынын көргенде, олардың өзін-өзі бағалау сезімі артады. Балаларға олардың өміріндегі ең маңызды ересектердің олар туралы қамқорлық жасайтынын түсіну ұсынылады. Құрылысшының еңбегі әркімге керек. Барлығына дәмді кешкі ас қажет барлығын емдейтін дәрігер ал сабақ беретін мұғалім.

Ұшу үшін ұшқыш керек... [1, б. 653]Балалардың кәсіптік бағдар беруі болашақта тұлғаның өзін-өзі жүзеге асыруына көп әсер етеді. Сондықтан белгілі бір мамандықты меңгеру кезінде балаға жұмыс мүмкіндіктері туралы барынша ақпарат беру маңызды.

Мектеп жасына дейінгі балаларға кәсіптік бағдар беру – бұл психология мен педагогикадағы жаңа, аз зерттелген сала.

Бұл тек мектеп түлектеріне ғана қатысты емес. Үш жасар бала қазірдің өзінде өзін тұлға ретінде көрсете бастады. Ол осы немесе басқа қызметте қабілеттерді, бейімділіктерді, белгілі бір қажеттіліктерді көрсетеді. Баланың балалық шақтағы психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін біле отырып, оның белгілі бір қызмет түріндегі тұлғалық өсуін болжауға болады. Балаға белгілі бір салада көбірек ақпарат пен білім беру арқылы оның таңдауын кеңейте аламыз.

Мектеп жасына дейінгі балалардың кәсіби бағдарлануы педагогтар мен психологтар үшін кең қызмет саласы болып табылады. Ересектер еңбегімен және олардың айналасындағы әлеммен танысу мектепке дейінгі жаста, балалар ертегілер, ересектермен және бұқаралық ақпарат құралдарымен қарым-қатынас арқылы әртүрлі мамандықтар туралы білетін кезде пайда болады. Қабілеттерге, темперамент пен мінездің психологиялық ерекшеліктеріне, бала тәрбиесіне және оның бойына еңбек құндылығын сіңіруге байланысты балаларда мамандықтар, қызығушылықтар мен қызметтің белгілі бір түрлеріне қатынасы туралы білім жүйесі қалыптасады. [2, б. 320]

Баланы болашақ мамандығын таңдауға шындап дайындау керек. Ол ата-анасының немесе ата-әжесі кімге қызмет еткенін білуі, оны әртүрлі мамандықтардың ерекшеліктерімен, олардың адамға қоятын талаптарымен таныстыру, сонымен қатар оның өскенде кім болғысы келетінін білуі керек. Бала неғұрлым көп ақпаратты сіңіреді және ол неғұрлым алуан түрлі және бай болса, оның болашақта оның өмірін анықтайтын шешуші таңдауы оңайырақ болады. Адамда бәрі бала кезінен қалыптасады, соның ішінде кәсіби бағдар.

Баланы болашақ мамандықты таңдауға дайындау ата-ананың пікірінше, балаға ол кім болуы керек екенін таңу емес, оның өз бетімен жұмыс істеуін жеңілдету үшін оны әр түрлі еңбекке баулу. болашақта таңдау. Шығармашылықта, спортта, технологияда және т.б. бастамаларына қолдау көрсету арқылы оның өз күшіне деген сенімін дамыту қажет. Бала балалық шағында неғұрлым әртүрлі дағдыларды меңгерсе, жасы ұлғайған кезде оның қабілетін соғұрлым жақсы біліп, бағалайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларға кәсіптік бағдар беру жұмысы педагогтың балалармен бірлескен іс-әрекеті және балалардың танымдық, өнімді және ойын әрекеті арқылы өтетін өз бетінше әрекеті арқылы жүзеге асырылады. Бұл тәсіл балалардың мамандықтар әлеміне деген қызығушылығын белсендіруге, идеяларды жүйелеуге және әрбір баланың табысты әлеуметтенуіне ықпал етеді.

Бала қай жаста не болу керектігін өзі таңдай алады? Әдетте, кәсіби өзін-өзі анықтау мәселесі тек жоғары сыныптарда баланың қосымша білім беру саласын таңдау қажеттілігіне байланысты туындай бастайды. Дегенмен, бұған дейін оны балабақшадан дайындауға болады. Мектепке дейінгі жас – кәсіптік бағдар беру мәселесін шешудегі бірінші және өте маңызды кезең.

Қоғамның белсенді азаматтарын тәрбиелеу, олардың бастамасы мен қабілеттерін дамыту мектепке дейінгі жаста да жүзеге асатындықтан, бұл тақырып өзекті. Оқушыларды ересек өмірге барабар интеграциялауға

дайындауда жаңа интерактивті технологияларды енгізу оқушыларға ерте кәсіптік бағдар берудің жаңа жүйесін құруды анықтайды.

Мектепке дейінгі жас педагогикалық әсер ету үшін ең қолайлы. Қоғамдық жұмысқа, күнделікті істерді шешуге қатысу, еңбек етуге құштарлық, жеке еңбек тәжірибесін меңгеру – мұның бәрі баланы шығармашылық жұмысқа психологиялық тұрғыдан дайындайды.

Жұмыстың бірінші кезеңінде кәсіптік бағдар беру міндеттерін сапалы және табысты шешу үшін мектеп жасына дейінгі баланың тұлғасы мен мінез-құлқының прогрессивті дамуына ықпал ететін және әртүрлі формалар арқылы мүмкіндік беретін пәндік-дамытушы ортаны құру қажет. белсенділік, оқушыларды ересектердің кәсіптерімен таныстыру. Осындай мамандандырылған ортаның көмегімен мектеп жасына дейінгі балалар арасындағы еркек пен әйелдің рөлі туралы белгілі бір қоғамда қабылданған идеяларға сәйкес баланы тәрбиелеу міндеттері де сәтті жүзеге асырылады.

Тұрмыстық кеңістік мектеп жасына дейінгі баланың өмірінің барлық салаларын және аспектілерін қамтитын интеграцияланған категория болғандықтан, басты міндет - тұлғаның өсуіне оңтайлы жағдай жасау. Мұндай кеңістік оқушы бойындағы «шығармашылық» пен «шығармашылықтың» көрінуін қамтамасыз етеді, олар бүгінгі таңда жеке тұлғаның негізгі қасиеттері болып табылады.

Жұмыстың екінші кезеңі – тәрбиешінің тәрбиеленушілермен бірлескен жұмысы. Балалармен жұмыстың әртүрлі формаларын, сараланған және жеке тәсілдер, инновациялық білім беру әдістері мен технологияларын енгізу арқылы сабақтардың тиімділігін және мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен дамытудың тиімділігін айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді. Кәсіптік бағдар беру міндеттерін жүзеге асыра отырып, белсенділік принципіне басымдық беру керек, мұнда мектеп жасына дейінгі бала өзінің жеке тәжірибесі және қоршаған әлемді ерекше қабылдауы бар өмірдің белсенді субъектісі болып табылады.

Балалармен оқу іс-әрекетін жүргізгенде, жұмыстың әртүрлі құралдары мен формаларын қолдануға тырысыңыз, іс-әрекет түрлерін үнемі өзгертіп отыру, сол арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру. Балалармен жұмыстың дәстүрлі және дәстүрлі емес түрлерін қолдану қажет.

Тікелей оқу іс-әрекеті әртүрлі мамандықтармен танысу, әңгімелесу, иллюстрацияларды, еңбек заттарын қарау, көркем сөзді оқу, дидактикалық ойындар – осының барлығы балалардың еңбек процесін, кәсіптің мәнін толық түсінуге мүмкіндік берді. Әртүрлі жұмыс әдістерін қолдану балалардың суреттеу-түсіндірмелі сөйлеу дағдыларын дамытуға, сөздік қорын байытып, белсендіруге ықпал етті. Қолданылған ойындар мен ойын сәттері алған білімдерін кеңейтуге, нақтылауға, бекітуге бағытталды.

Еңбектің әр түрін: табиғаттағы еңбек, борыш, үй шаруашылығын ұйымдастыру кезінде балалар өз еңбегінің нәтижесін қуана бақылап отырды. Олар терезедегі бақшаны қалай күтетінін, кезекшілікте болғанын, балықты

тамақтандырғанын және ойыншықтарды жууға көмектескенін ынтамен айтып берді.

Өздік әрекетінде «Саяхат», «Емхана», «Жедел жәрдем», «Минимаркет», «Өрт», «Пост», «Көлік», «Сұлулық салоны», «Құтқару қызметі» т.б рөлдік ойындар ұйымдастырылды. олар үшін.Бұл ойындар барысында тікелей оқу және бірлескен іс-әрекет барысында алған білімдері бекітілді.

Сонымен, адам әрекетінің әртүрлі түрлерімен ерте танысудың (балаларға кәсіптік бағдар беру) жеке тұлғаның әлеуметтенуінде үлкен маңызы бар. Мұндай білім қоғамның және әрбір адамның міндеттерін түсінуді қамтамасыз етеді, балалардың іс-әрекетін реттеуге, олардың өз жұмысына, үлкендердің еңбегіне, адамдар жасаған заттарға деген мотивтері мен көзқарастарын қайта құруға көмектеседі. [3, б. 55]

Ерте кәсіптік бағдар беру баланың психологиялық қасиеттеріне және олардың дамуына деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Балада кәсіби әлемге эмоционалдық қатынас қалыптасады, оған өз күшін қолда бар іс-әрекетте пайдалануға мүмкіндік беріледі. Осылайша, ерте еңбек тәрбиесі мен кәсіптік бағдар беру - ересек өмірде табысқа жету жолындағы қадамдардың бірі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Климов, Е.А. Мамандықты қалай таңдау керек / Е.А. Климов. – М.: Ағарту, 1990. – 653 ж.
2. Потемкина, О.Ф., Жасөспірімдерге арналған тесттер / О.Ф. Потемкина, Е.В. Потемкина Е.В. - М.: AST-PRESS KNIGA, 2006. - 320 б.:
3. «Бала мен балабақша» журналы. 2018ж. -55б

АКТУАЛЬНОСТЬ И РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ

Сериков А.Ж. *учитель физики*
Тлеуғабыл Е.Т. *учитель математики*

Специализированная школа-лицей «Зияткер», г.Балхаш

Важность инновационных технологий в образовании, несомненно, заключается в возможности более эффективного охвата большего числа учащихся. В конце концов, технологии окружают нас повсюду и продолжают расширяться во многих сферах применения!

Многим преподавателям нравится полагаться на традиционные методы обучения, но возможности, которые открываются благодаря использованию технологий в учебном процессе, безграничны. Во-первых, в результате значительно расширился доступ к образованию, включая широкий спектр стилей обучения и вариантов степени. Даже если вы не специалист в области образования, важно отметить важность технологий в образовании. [1]

Чтобы действительно использовать эти инструменты, учителя должны спросить себя, почему учащиеся хотят использовать технологии в классе, а не только зачем они им нужны. Это определенно может помочь специалистам в области образования в мониторинге индивидуального развития и новаторском планировании уроков. Но студенты, которые учатся с помощью технологий, могут выработать набор навыков, которые помогут им на протяжении всей их будущей преподавательской деятельности.

Зачем учащиемся нужны технологии в классе?

1. Это упрощает доступ к образовательным ресурсам.

Поскольку учащиеся уже полагаются на технологии в своей повседневной жизни, почему бы не интегрировать их в учебный процесс? Сегодня дети часто используют свои смартфоны и планшеты в неурочное время, и им следует доверять ответственность и во время учебы. Многие считают, что это действительно помогает учащимся оставаться вовлеченными во время урока, используя знакомый инструмент академического обучения.

2. Это улучшает процесс обучения.

Например, используя современные технологии, такие как искусственный интеллект, учителя могут разрабатывать более творческие и новаторские планы уроков, чтобы удерживать внимание своих классов. Не говоря уже о том, что по мере развития новых методов обучения растет и потребность в специализированных специалистах как в сфере образования, так и за ее пределами.[2]

3. Учащиеся могут учиться в удобном для них темпе.

Многие считают, что технологии могут улучшить индивидуальное обучение, устраняя образовательные границы, с которыми могут столкнуться учителя. Он обеспечивает онлайн образование, дистанционное обучение и доступ к актуальной информации. Поскольку каждый студент интерпретирует эту информацию по-разному, технологии могут позволить проводить больше исследований по предметам, которые труднее усвоить.

4. Помогает учащимся подготовиться к будущей карьере.

Как все мы знаем, технологии широко используются профессионалами в самых разных областях и отраслях. Его включение в класс может помочь ученикам почувствовать себя более непринужденно и знакомо при приближении к началу своей карьеры. Это также может улучшить взаимодействие в классе, поощряя сотрудничество разных стилей обучения.

5. Учащиеся требуют этого

Многие дети сегодня чувствуют себя комфортно, используя технологии с раннего возраста. Когда мы представляем новые идеи или предметы, используя инструменты, которые они уже освоили, учащиеся будут уверены в своей способности усвоить новый материал и даже могут почувствовать себя уполномоченными помогать своим одноклассникам в обучении.

Теперь же ответим на вопрос что же такое образовательные технологии?

Системный подход к процессам и ресурсам обучения, образовательной технологии или EdTech использует технологии для повышения успеваемости

учащихся. Он определяет потребности людей, адаптируя технологии к обучению в классе и отслеживая развитие учащихся.

Учителя должны точно выявлять потребности учащихся, чтобы определить соответствующую технологию для применения в учебной программе и отслеживать результаты для определения эффективности мер. Образовательные технологии – довольно новая область в сфере образования, и не все учителя готовы приступить к реализации таких технологически ориентированных планов.

Как технологии уже устраняют барьеры в образовании?

Стоимость образования значительно снизилась, благодаря таким вариантам, как онлайн образование, и устранению необходимости покупать физические учебники. Например, получив доступ к научным статьям из базы данных вашего университета или другого учебного заведения, вы можете легко выбрать, продолжить учебу в другой стране или не выходя из дома.

Благодаря технологиям образование становится более гибким и доступным. Мы стали свидетелями растущей популярности онлайн-степеней и мобильного обучения, были удалены физические границы, и многие руководители приняли технологии, чтобы дополнить дальнейшее образование своих сотрудников. В качестве учителей используется широкий спектр инструментов для улучшения работы в классе и мотивации учащихся, таких как:

Kahoot!

Учащиеся или учителя могут создать интерактивную анкету за считанные минуты, используя серию вопросов с несколькими вариантами ответов. Kahoot! лучше всего играть в группе, поскольку игроки отвечают на вопросы на своих индивидуальных устройствах, а результаты отображаются на общем экране, чтобы унифицировать игру или урок.

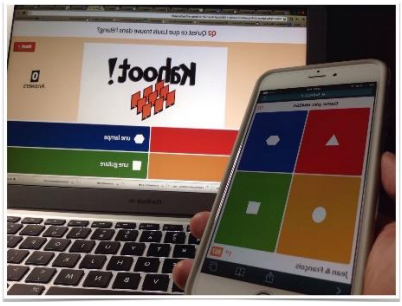

Trello

Этот инструмент управления проектами – отличный способ для преподавателей научить студентов на раннем этапе, как оставаться организованным и упростить выполнение своих заданий. Студенты могут использовать Trello сами для создания диаграмм рабочего процесса, учителя могут использовать его для отслеживания успеваемости учеников, или он может использоваться как учениками, так и учителями для совместной работы над одним и тем же проектом.

Nearpod

Учителя могут легко загружать существующие уроки, викторины, опросы и т. д. и получать доступ к ответам учащихся в режиме реального времени. Уроки легко загружать и настраивать, выбирая из тысяч, которые подходят вашим ученикам.

Prezi

Единственный в своем роде открытый холст Prezi позволяет вам организовывать и настраивать вашу презентацию, или вы можете выбирать среди миллионов шаблонов для бизнеса, маркетинга, продаж и образования.

РИСУНОК 1. Prezi

ClassDojo

Некоторые из функций комплексного приложения ClassDojo включают музыку в классе, таймер в классе, генератор случайных групп, приложение для утренних собраний и случайный выбор учеников. Создатель групп – очень полезный инструмент для интерактивных занятий в классе, автоматически распределяющий учащихся по парам или группам. [3]

Почему так важно использовать технологии в образовании?

Ученики взаимодействуют с технологиями за пределами школы, поэтому интеграция инструментов в класс может помочь значительно упростить процесс обучения. Технологии упрощают работу учителей, обеспечивая эффективные способы наладить отношения между учителем и учеником. С ростом использования планшетов в классе учащиеся могут задавать вопросы и сразу же получать ответы от учителей. Они также познакомятся с технологическими инструментами, что станет впечатляющим навыком для их будущих работодателей.

Бесплатные образовательные инструменты, доступные в Интернете, повысили доступность образования во всем мире. Вы даже можете получить полностью аккредитованную степень бакалавра или магистра онлайн и совершенно бесплатно. Для тех, кто не может выполнить академические требования на очной ставке, но хочет улучшить свое образование, онлайн обучение может стать отличным решением. [4]

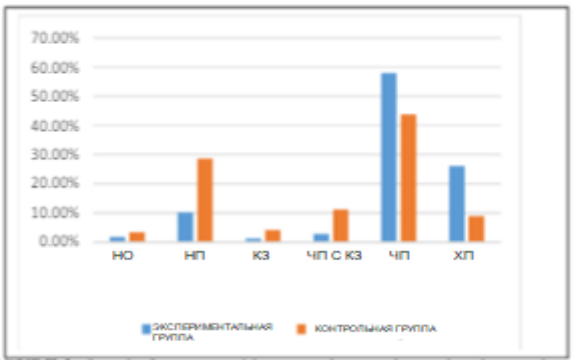

РИСУНОК 2. Уровень достижения концепции в экспериментальной и контрольной группах

Помимо доступа к информации, новые технологии могут действительно вдохновить и расширить возможности учащихся. Поскольку многие дети уже знакомы с планшетами и смартфонами, обучение на технологических уроках, вероятно, станет более увлекательным, чем пугающим. Учителя, использующие эти инструменты, могут даже увидеть более активное участие в своих классах.

Литература:

1. Эзаерт, К., Ван Найлен, Д., Вандерлинде, Р., Тондер, Дж., Девлигер, И., и ван Браак, Дж. Вклад характеристик ученика, класса и уровня школы в ИКТ-компетенции учеников начальной школы: подход, основанный на результатах. Компьютеры и образование, 2015
2. Баккенес И., Вермунт Дж. И Вуббелс Т. Обучение учителей в контексте образовательных инноваций: учебная деятельность и результаты обучения опытных учителей. Обучение и обучение, 2010
3. Белл С. Проектное обучение для 21 века: навыки будущего. Информационный центр, 2010
4. Беретер, К. Образование и ум в век знаний. Махвах: Лоуренс Эрлбаум Ассошиэйтс, 2002

ҚҰЗЫРЕТТІ ТҰЛҒА ҚАЛЫПТАСТЫРУДА МҰҒАЛІМ МЕН АТА-АНАНЫҢ БАЙЛАНЫСЫ

Серикова Гулбаршын Аманбековна
Қарағанды облысы білім басқармасы

Балқаш қаласы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі» КММ

Аңдатпа. Баланың құзыретті тұлға болып өсуінің себепкері - тәрбие. Тәрбиенің дұрыстығы мұғалімнен. Баланың алғашқы тәрбиешілері - ата-аналар Білім нәрін құятын басты адам - мұғалім. Егер мұғалім білімді болса, ондаоның оқушылары озық ойлы азаматтар болып шығады. Осы бала тәрбиесәнде мұғалім мен ата-ана байланысты маңызды орын алады. Аталмыш мақалада құзыретті тұлға қалыптастыруда мұғалім мен ата-ананың байланысы жайлы жаылған.

Аннотация: Воспитательная деятельность ребенка как компетентной личности. Правильность воспитания от учителя. Первыми воспитателями ребенка являются родители . Главным человеком, питающим знания, является учитель. Если учитель образован, то его ученики оказываются продвинутыми гражданами. В воспитании этого ребенка важное место занимает педагог и родитель. В данной статье рассказывается о взаимоотношениях учителя и родителей в формировании компетентной личности.

Тек педагогикада ғана емес, жалпы қоғамда да өзектілігін жоғалтпайтын мәңгілік тақырыптар бар. Мұндай тақырыптардың қатарына отбасы мен мектептің өзара әрекеттесуі жатады. Қызығушылық түсінікті: өйткені, отбасы мен мектеп-бұл екі қоғамдық институт, баланы тәрбиелеу процесінің тиімділігі байланысты болатын әрекеттердің келісімділігі.

Бастауыш сынып оқушыларының ата-аналарымен жұмыс жасауда алдын-ала ойластырылған және нақты ұйымдастырылған ынтымақтастық жүйесі үлкен маңызға ие, өйткені сынып жетекшісінің оқушылармен жұмысының оң нәтижелері көбінесе олардың ата-аналарымен байланысқа байланысты. Өйткені, біз бәріміз бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс істейтін мұғалімдеріміз балаларда да, олардың ата-аналарында да мектепте оқудың басталуы қандай алаңдаушылық пен қорқыныш тудыратынын білеміз. Сондықтан мен ата-аналармен жұмысымды мүмкіндігінше балаларымен жүргізетін жұмысыма ұқсас етіп ұйымдастырамын, өйткені оқу-тәрбие процесіне байланысты екеуінің де мүдделері бірдей [1.315].

Тәрбиелік жұмыс жүргізуде сынып жетекшісінің рөлі ерекше. Сапасы жоғары білім беру мен тәрбие беруде мұғалімнің еңбегіне, еш баға жетпейді. Сынып жетекшісін бала өміріндегі ерекше тұлға ретінде атап өткім келеді. Өйткені, ол балалар мен ата-аналар, ересектер арасында сарапшы. Ол сонымен қатар баланың психологиялық құпияларын жетік меңгеріп, білім береді. Ең жауапты, ең бастысы болып табылатын сынып жетекшісінің еңбегі жоғары жауапкершілікпен сипатталады. Сынып жетекшісінің жұмысында нәтижеге жетудің бір жолы-іс-әрекетті дұрыс жоспарлау. Сынып ұжымын жоспарлау кезінде білім беру міндеттерін нақты белгілеу, балалардың жеке жас ерекшеліктерін және олардың білім деңгейін еске түсіру қажет. Мектептегі сынып жетекшісінің тәрбие жұмысының негізгі міндеті-қоғамның талаптарына сәйкес оқушылардың жеке басын тәрбиелеу [2.81].

Мұғалімдер мен ата-аналар арасындағы қарым-қатынас делдал арқылы, яғни оқушы арқылы құрылады, ол өзіне автономды әсер ететін екі микроортаға кіреді: мектеп және отбасы. Ең жақсы нұсқада бұл екі микроорта біріктірілуі керек. Мұғалім отбасылық микроортаның бөлігі болуы керек (ата - аналардың балаларын оқыту мен тәрбиелеудегі ең жақын кеңесшісі ретінде), ал оқушының ата-анасы оның мектеп микроортасының бөлігі болуы керек (жалпы педагогикалық процестің қатысушылары ретінде).

Микроортаның осындай бірігуімен шынайы өзара түсіністік, өзара қамқорлық, өзара көмек және оқушының тікелей ортасында байлық, адамгершілік қатынастар мәдениеті болуы мүмкін.

Отбасы мен мектептің адамгершілік қатынастарын зерттеу кезінде ескерілмейтін тағы бір жағдай бар: мектеп немесе баланың отбасында қалыптасқан адамгершілік қасиеттерін дамытады немесе оны қайта тәрбиелеуге мәжбүр болады. Екі жағдайда да мұғалім отбасындағы нақты моральдық жағдайды білуі керек, ал ата-аналар мұғалімнің педагогикалық және моральдық талаптарын білуі керек. Бұл өзара таныстықсыз балалардың адамгершілік дамуын педагогикалық басқаруды жүзеге асыру, педагогика принциптерінің бірін сәтті жүзеге асыру мүмкін емес: отбасы мен мектеп талаптарының бірлігі принципі. Бұл қағида балалардың тағдыры үшін терең түсіністік пен жауапкершілікке негізделген [3.45].

Оқушылардың ата-аналарымен қарым-қатынаста мұғалімге жетекші рөл беріледі. Бірақ, өкінішке орай, мұғалім бұл рөлді оқушылардың ата-аналарымен ынтымақтастықта жүзеге асыра бермейді. Мұғалім өзінің моральдық беделінен басқа ешқандай күшке ие емес, сонымен қатар әртүрлі ата-аналармен байланыс орнатуға мәжбүр болғандықтан.

Сондықтан мұғалімдер оқушылардың ата-аналарымен тиімді қарым-қатынас жасаудың кейбір ережелерін есте ұстауы керек:

- ✓ ата-аналарға қолдау, көмек және жақсы кеңес қажет;
- ✓ ата-аналармен іскерлік байланыс орнатуға тырысыңыз;
- ✓ ата-аналарды балалармен тәрбие жұмысына белсенді түрде тартыңыз, олардың көмегіне сүйеніңіз;
- ✓ ата-аналар жиналыстарында кейбір балалар ғана емес, бүкіл сыныптың жоспарлары, мәселелері туралы сөйлесіңіз;
- ✓ барлығына ашық болыңыз, бірақ ата-анаңызбен панибратиялық қарым-қатынаста болмаңыз;
- ✓ барлық ата-аналарды бірден қуантуға тырыспаңыз, әйтпесе олар сізде принциптілік пен мінездің беріктігі жоқ екенін түсінеді;

Зерттеушілердің пікіріне сүйенетін болсақ олар отбасында ата-аналар мен балалар арасындағы қатынас түрлерін 4 түрге бөледі: диктат, опека, «араласпау» және ынтымақтастық.

- Диктат деген қатынас ата-аналардың талабын, бұйрығын зорлық көрсетуін бірінші орынға қояды. Талап қоюды құрмет көрсетумен ұштастырмаған жағдайда бала тәрбиесіне зиян келтіретінін ескерткен А.С. Макаренко.

- *Опека* диктатқа қарама қарсы-қатынас түрі, балаға шектен тыс қамқорлық көрсетіп еркіндік бермеу, қиындықтарды өз бетімен жеңуге үйретпеу, ол да бала тәрбиесіне зиянды.

- *«Араласпау»* - бұл қатынас түрі балалармен ата-аналар арасында эмоционалды жылылық тудырмайды, себебі талап, тәртіп нормалары іске аспайды.

- *Ынтымақтастық* – идеалды қатынас түрі, балаға деген сүйіспеншілік, баланы түсіну, құрмет көрсету талап бірлігімен ұштасады. Мұндағы диктат, опека, «араласпау» интолеранттылықтың көрінісін байқататын ата-аналар мен

балалар арасындағы қатынас түрлері болса, ынтымақтастық керісінше құзыретті тұлға тәрбиелеудің ең қолайлы қатынас түрі болып саналады [4.230].

Ата-аналар отбасында дұрыс және тиімді тәрбие ортасын құру үшін балаларының жанын жақсы түсіну, балаларды тәрбиелеуге қатысты білім мен дағдыларды үнемі арттыру қажеттілігін түсінуі керек. Ол үшін мектептің сынып жетекшісі ата-аналармен педагогикалық жұмысты жүргізуге, оның бағытын дұрыс ұйымдастыруға міндетті.

Отбасындағы психологиялық саулық сақталмай, кикілжіннің, зорлық-зомбылықтың әсерінен балалар бойында жағымсыз сезімдер мен эмоциялар туындайды.

Отбасы балаға адамдармен өзара әрекеттесуге қатысты маңызды тәжірибе береді, мұнда ол қарым-қатынас жасауға, басқаларды тыңдауға және олардың көзқарастарын сыйлауға, туған туысқандарына шыдамдылықпен қарауға үйренеді. Ата-ана – құзыретті тұлғаның үлгісі бола білу керек. Тұлғалық мінез-құлықтың тәжірибесін меңгеру кезінде ата-анамен туыстардың берген үлгілері үлкен мәнге ие. Ең негізгісі бұл бала бойында құзыретті тұлға қалыптасуына отбасындағы қарым-қатынас, ата-аналар мен туысқандар арасындағы әрекет жасау стилі жатады.

Оқушылар арасында құзыретті тұлға туралы тәрбиелік түсінік пен білімді жетілдіру мақсатында келесі жаттығуларды өткізуге болады: «Сиқырлы үстел», «мен қандай адаммын», «алты түрлі-түсті қалпақ», «екі портрет», «сізді не біріктіреді ...» және тағы басқа. Сондай-ақ оқушылармен, олардың ата-аналарымен жұмыстың бірнеше түрін жүргізуе болады. Солардың бірі-ата-аналарға арналған "ой жинау"жаттығуы.

Мақсаты: баланың заманауи дамуында, тұлғаның қалыптасуында, толеранттылыққа тәрбиелеуде, ата-ана тәрбиесінің әдістері мен тәсілдерінін жетілдіруде қарым-қатынас құру. Сонымен қатар, ата-аналармен дөңгелек үстелде жағдаяттарды талқылап, пікір алмасуға болады. Кейін ата-аналарға «Үйлесімді отбасы» атты қытай аңызы бойынша рефлексия жүргізсе, жүргізілген әдістер оң әсерін береді [5.129].

Қорытындылай келе, барлық қиындықтарға қарамастан, ата-аналармен қарым-қатынас болғанын және бола беретінін айтқым келеді және ұстаздар мен ата-аналарға құзыретті тұлға тәрбиелеуде ең керегі: шыдамдылық, әдептілік, табандылық пен даналық. Дәстүрлі және дәстүрлі емес әдістер, сынып жетекшісінің оқушылардың ата – аналарымен өзара әрекеттесу формалары бір ортақ мақсат қояды-қазіргі мәдени өмірге енетін өсіп келе жатқан тұлғаны тәрбиелеу. Жоғарыдағыдай іс-шаралар өз кезегінде жалғасын тауып отырса, онда әлемде, мемлекетте, ұлттар, адамдар арасында түсінушілік, мейірімділік, достық, төзімділік қасиеттері жетіліп, ал шиеленістер болған жағдайда дұрыс шешімі табылып, сыйластық қарым-қатынас орната білетін құзыретті тұлға қалыптасары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Акбарова Ж. Жанұядағы тәрбиенің ерекшеліктері //Бастауыш мектеп. – 2005. - №4. – Б.44-46

2. Атайбекова Ғ. Иманды жан - әдепті //Отбасы және балабақша. 2005. №5. – Б.14-16
3. Ахметов С. Ата-ана не үшін өмір сүреді //Тәрбие құралы. – 2005. - №3. – Б.76-77
4. Әділбекова Ш. Қоғам – отбасы берекесі //Қазақстан географиясы және экология мектепте және ЖОО-да оқыту. – 2005. - №1. – Б. 22 -23
5. Әубакірова А. Отбасындағы сыйластық //Бастауыш мектеп. – 2005. -№4. – Б.22-23

ОҚУШЫЛАРҒА ДҰРЫС КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕ МЕКТЕПТЕ АТҚАРЫЛАТЫН ЖҰМЫСТАР

Серік Мөлдір Қасенқызы

«Ж. Ақылбаев атындағы мектеп-гимназиясы»

Аңдатпа.Аталған мақалада мамандық таңдаудың адам өміріндегі ең күрделі таңдау екені айтылады. Оған көптеген факторлар әсер ететіні, соның ішінде мектептің алар орны ерекше екені жазылған. Күнделікті оқып жүрген сабақта оқушылардың қай мамандыққа қабілеті жоғары екенін аңғару, әрі қарай сол қырын дамыту керектігі ескеріледі. Сондай-ақ, гуманитарлық және математикалық бағыттағы сабақтарда қандай жұмыстар жүргізу арқылы оқушыларға кәсіптік бағдар беру керектігі қозғалады. Онымен қоса, мамандық таңдауға оқушымен жүргізілетін жеке жұмыстың да ықпалы бар екені ашып айтылады. Сабақтың форматын өзгертіп, түрлі жерлерге бару да мамандық таңдауға өз үлесін қосатыны да тілге тиек етіледі. Және де мамандық таңдап, ол бойынша жұмыс істемейтіндерді де мысалға келтірілді. Мұндай әрекет қайталанбас үшін кәсіби бағдардың дұрыс берілуі керектігі баяндалады.

В данной статье говорится, что выбор профессии-самый сложный выбор в жизни человека. На это влияет множество факторов, в том числе и то, что школа занимает особое место. На уроках, которые изучаются ежедневно, учитывается, к какой профессии учащиеся имеют наибольшие способности, и в дальнейшем развивать этот аспект. Также будет затронут вопрос о том, какую работу проводить на уроках гуманитарного и математического направления, какую профориентацию необходимо дать учащимся. Кроме того, на выбор профессии влияет и индивидуальная работа с учеником. Стоит отметить, что изменение формата занятий, посещение различных мест также внесет свой вклад в выбор профессии. Также были приведены примеры тех, кто выбрал профессию и не работает по ней. Для того, чтобы такая деятельность не повторилась, необходимо правильно дать профессиональную ориентацию.

Өз мақаламды бастамас бұрын кәсіптік бағдар дегеніміз не? Кәсіптік бағдар дегеніміз — педагогтардың, психологтардың, дәрігерлердің және басқа да қызметкерлердің қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының

қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіптік қызығуы мен қабілеттілігін қалыптастыруға және мамандық таңдауға көмектесуде, мақсатты істелетін жұмыс.

Менің пікірімше, адамның тағдыры, өімірінің қандай боламағы өз қолында. Әр адам өзінің ақыл –ойын басшылыққа алып, алдағы күннен ой өрнегімен тізгінге ала білсе, өмір өрілімдері нақты болады. Ол үшін адам өзін тани білу қажет. Өзіне не қежет, қандай әрекеттерді тізіндеп, нені басшылыққа алу керек, кімді үлгі тұтып, қай бағытқа бет бұрып немен бой түзу керектігін өзі танып білу қажет. Ол үшін дана Абайдың арлы ісіне бет бұрып, Абай ұсынған адамгершіліктік қасиеттерді бағдар ретінде ұстансақ адаспас едік деп ойлаймын. Абай дайындық пайымдарын оның ізбасары Шәкәрім Құдайбердіұлы «Ар түзбейтін бір ғылым табылмаса, Зұлымдықты жалғанда әділ жеңбес», деп көрегендікпен жалғады.

Мамандық – қарапайым өмір сүру көзі болып табылатын және қандай да бір дайындықты, жауапкершілікті талап ететін еңбек қызметінің маңызды бөлігі.

Мамандық таңдау –тағдырыңды таңдау деген сөз. Кейінгі өмірде өкінбейтіндей, өз қабілеті мен бейімділігіне, қалауына сүйену керек.

Мамандық таңдау – өте жауапкершілікті және маңызды іс. Мамандық таңдауда әр оқушы өзінің қызығушылығына, қабілетіне, бейімдігіне, қалауына сүйену керек. Қазіргі таңда мамандықтың түрі өте көп. Таңдау жасау оңай емес. Ең бастысы оқушы еңбекке қабілетті, зейінді болу қажет және оныг мамандығы өзі өскен ортаға маңызды, бағалы үлес қосатындай болуы шарт. Өз ісіне сенімді, дұрыс таңдау жасаған оқушы ғана жетістікке жетеді.

Математика қандай мамандықта болмасын алатын орны ерекше. Себебі, кез келген мамандық таңдау барысында математика міндетті пән болып саналады.

Математика болашаққа бастайды,

Келешекке білім қуған жастарды.

Қадам басып 21-ғасырға,

Бар әлемге жаңалық ой тастайды, - дей келе математика еліне саяхат жасау арқылы оқушыларға кәсіптік бағдар беру басты міндетім болып саналады. Математика алдымен оқушылардың ойлау логикасын жетілдіріп тез нақты әрі дұрыс шешім қабылдауға көмектеседі.

Баланың отбасынан кейінгі үйі ол – мектеп. Балалның бар өмір- тағдыры сеніп тапсырылған оқу-тәрбие ордасы. Құрметті оқырман, мен «Ж. Ақылбайев атындағы мектеп гимназиясының» жас мананы болып табыламын. Кәсіптік бағдар демекші, мен өз бағдар бағытымды ерте жастан арман жолында мақсат қойып осы күнге жеттім. Мектеп жасында мені алғаш қызықтырған ұстаз Ырысбала Советовна еді. Ол кісінің сабақ беру әдісі мен оқушылардың математикаға деген зейінін ашып, қызығушылығымызды арттырды. Сол кісінің жемісі болар, қазір өзімде ұстаздық дейтің ұлы жолдың табалдырығын аттап отырмын. Әриние мен жас маман болғандықтан, әлі де өзімді ұлағатты ұстаздар тарапынан көре алмаймын. Себеді ұстаз бол оқушыларға талмай еңбек қылып

қоршаған ортасы осы атқа лайық деп танып. Сый құрметке ие болған жан. Ал мен болсам, осы ұлы ұстаздың баспалдақтарын енді ғана аттап, осы жолға бастау алдым.

Алғашқы қоңырау, алғашқы сабақтар мен үшін өте әсерлі болды. Ой санамды тек оқушылармен қалай сабақты қызықтырақ қылып өткізсем екен, қалай осы математика арқылы болашағын жоспарлап, алға қойған мақсаттарға жетуге үлес қоосам деген көкейімде үлкен ой жүрді. Ойымды жүйелей келе мынадай шешімге келдім. Сабақ барысында оқушылардың 45 минутының мен үшін әр минуты мағызды. Сабақ барысында оқушыларды топқа, жұпқа бөліп математика дейтін күрделі сабақты оңайдан қиынға көшу арқылы өмір дағдысына да дайындаймын. Яғни, оқушылар үлкен мамандық иесі болар алдында келетін қиындықтарды бірге жұмылып бір жағадан бас, бір жиеннен қол шығарады. Осы бағдарды басшылыққа ала отырып, оқушыларды болашақ кәсіпке дайындаймын деген сенімдемін.

Жоғарыда айтылғандарды аңғарсақ, оқушы күнде оқитын сабақтан өміріне қажетті бірнәрсені алып кетері анық. Ол сол сәтте байқалмаса да, мектеп бітіріп, тұлғаға айналғанда байқалады. Сондықтан да сабақ өткізу алдында алға қойылған міндеттерге толыққанды жетуге тырысқан жөн. Қазір ақпарат заманы болғандықтан, жан-жақты ізденіп, түрлі әдіс-тәсілдерді қолданып оқушының да, маман ретінде өзіннің де біліктілігінді арттырып отыру қажет. Еліміздің гүлденуіне ат салысатын болашақ мамандықтарды тәрбиелеп жатқанымызды жадымыздан шығармайық.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. https://znanija.com/task/33953586
2. https://articlekz.com/kk/article/17614
3. https://aikyn.kz/206556/mamandykka-mektepten-baulidy/

РАБОТА «МАЛОГО ПРОЕКТНОГО БЮРО»

В.А. Скрипченко

СШЛ «Информационных технологий «Озат», г.Темиртау

Аннотация. "Шағын жобалық бюроның жұмысы "мақаласында автор курстар түрінде жоба әдісін енгізудің өзіндік принципін сипаттайды. Оқытудың барлық кезеңдерінде оқушылардың танымдық іс-әрекетіне жобалау элементтерін енгізу оқуға деген қызығушылықты арттыратынын ескере отырып, В.А. Скрипченко өз курсын іс-әрекетте ұсынады. Мақалада курстың мақсаты мен міндеттері келтірілген, мұғалімнің жұмыс әдістері көрсетілген. Осы курстың бағдарламасын жасаған Автор бірқатар әдістемелік олжалармен бөліседі, олардың ішінде оқытудың белсенді формалары негізінде жасалған "Puzzle" сериясы қолданылады. Серия суреттер түрінде және оларға түсініктемелер түрінде ұсынылған.

"Шағын жобалық бюро" жұмысының кейбір нәтижелеріне мысалдар келтіре отырып, автор мұндай оқу іс-әрекеті жаратылыстану-ғылыми цикл ғылымдарын терең зерттеуге тұрақты қызығушылықты дамытатынын дәлелдейді, бұл бүгінгі күні оқушылардың осы ғылыми бағыттағы функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша уақыт талаптарына сәйкес келеді.

В статье «Работа «Малого проектного бюро» автор описывает оригинальный принцип внедрения метода проектов в виде курсов. Учитывая, что внедрение элементов проектирования в познавательную деятельность школьников на всех этапах обучения повышает интерес к обучению, Скрипченко В.А. представляет свой курс в действии. В статье приведены цель и задачи курса, отражены методы работы учителя. Автор, разработавшая программу этого курса, делится рядом методических находок, в числе которых применяется серия «Puzzle», разработанная на основе активных форм обучения. Серия представлена в виде рисунков и пояснений к ним.

Приводя примеры некоторых результатов работы «Малого проектного бюро», автор доказывает, что такая учебная деятельность развивает устойчивый интерес к углубленному изучению наук естественно-научного цикла, что сегодня совпадает с требованиями времени по развитию функциональной грамотности учащихся в данном научном направлении.

Республика Казахстан проводит модернизацию школьного образования, и обновление содержания образования предусматривает широкое использование метода проектов. Внедрение элементов проектирования в познавательную деятельность школьников на всех этапах обучения повышает интерес к обучению.

С 2020 года в нашей школе ведется курс «Малое проектное бюро», который направлен на развитие интереса учащихся к самостоятельному творчеству, научной деятельности.

Цель курса — ознакомление с принципами организации научной деятельности учащихся, развитие навыков проектной деятельности, осуществление предпрофильной подготовки учащихся, развитие самоменеджмента.

В настоящее время курс проводится для учащихся 7-8-х классов в форме элективного курса и для учащихся 9-х классов в форме творческой мастерской. В соответствии с целью курса, возрастными особенностями и уровнем запроса учащихся, формулируются з***адачи курса:***

- ознакомление учащихся с видами проектов и со стандартами оформления прикладных и экспериментальных научно-исследовательских работ
- выбор темы, подготовка и разработка материалов для проекта
- консультативное сопровождение работы над проектом
- организация проектной деятельности
- развитие поисковой самостоятельной деятельности и навыков организации работы с различными источниками информации
- выполнение проектов

• защита проектов.

Основным преимуществом курса является предоставление учащимся возможностей перспективного развития, самореализации и самоменеджмента в любом направлении их интересов.

Курс предусматривает обучение основам современной научной деятельности, разработку и сопровождение проекта на его различных этапах, организацию подготовки учащегося к защите проекта на любом уровне.

Деятельность учащихся на курсе «Малое проектное бюро» строится на использовании современных подходов в обучении, принципах научности и спиральности, включает много игровых методик и практических занятий.

Так как учащиеся посещают курс небольшими группами – до 10 человек, – каждое занятие все они имеют возможность проявить себя в различных видах деятельности, попробовать себя в той или иной роли, задать интересующие вопросы, разобрать спорные или сложные моменты темы.

Самое первое занятие в 7 классах традиционно посвящено ознакомлению с видами проектов и перспективами проектной деятельности. Для такого занятия заготовлены вопросы стадии вызова, такие, как:

- Занимались ли вы ранее выполнением проектов?
- Что такое, по-вашему, проект?
- Сколько времени занимает работа над проектом?
- Какие темы для проекта были бы вам интересны?

Сами по себе вопросы, казалось бы, несложные. Но ответы на них очень важны, ведь анализ этих ответов позволяет выявить уровень заинтересованности учащихся в проектной деятельности, оценить их предварительную информированность и подготовленность к этой увлекательной, но трудоемкой интеллектуальной работе, очертить круг проблем, которые будут стоять перед педагогом в процессе сопровождения проектов, поэтапно выполняемых слушателями курса.

В качестве продуктивного занятия могу представить серию «Puzzle». На занятии «Puzzle-1» слушатели курса узнают, как к выбранной теме проекта разработать гипотезу, определить актуальность темы и поставить задачи. В чем же заключается принцип занятия?

Для начала слушателям предлагается шаблон – картинка из 4-х паззлов, в следующем виде:

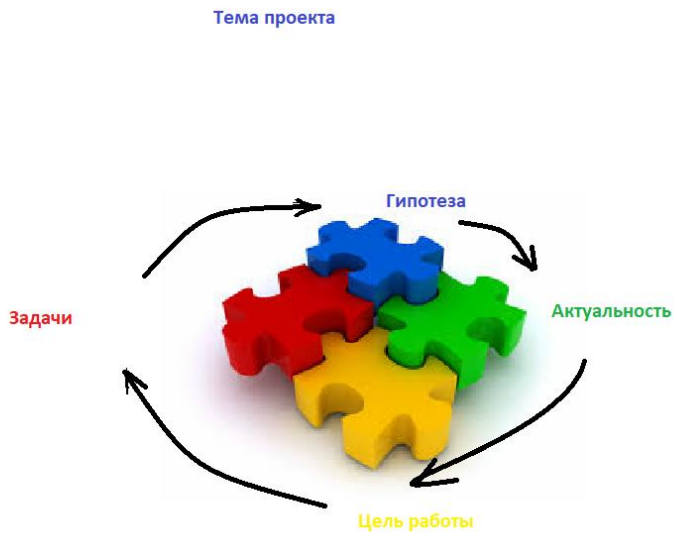

Рис. 1. Разработка начальных этапов проектирования

Вписав тему проекта в данный шаблон, учащийся выдвигает гипотезу.

Покажу на конкретном примере, как это происходит. Допустим, ученица 7 класса выбрала прикладной проект на тему: «Вязание крючком как средство релаксации». Прикладной проект проще, чем исследовательский, ближе и понятнее учащимся, особенно в самом начале проб работы над проектом. Заполнение шаблона по такой, казалось бы, незамысловатой прикладной теме наглядно покажет, как грамотно можно развить тему и подготовить тем самым почву для серьезного проекта. Выдвигаем гипотезу и заполняем первый (синий) паззл:

Рис.2. Тема и гипотеза к ней.

Заполняем зеленый паззл «Актуальность», затем наступает черед постановки цели, и заполняется желтый паззл. А уже из целей вытекают задачи (красный паззл), и начальные этапы освоены учащимися.

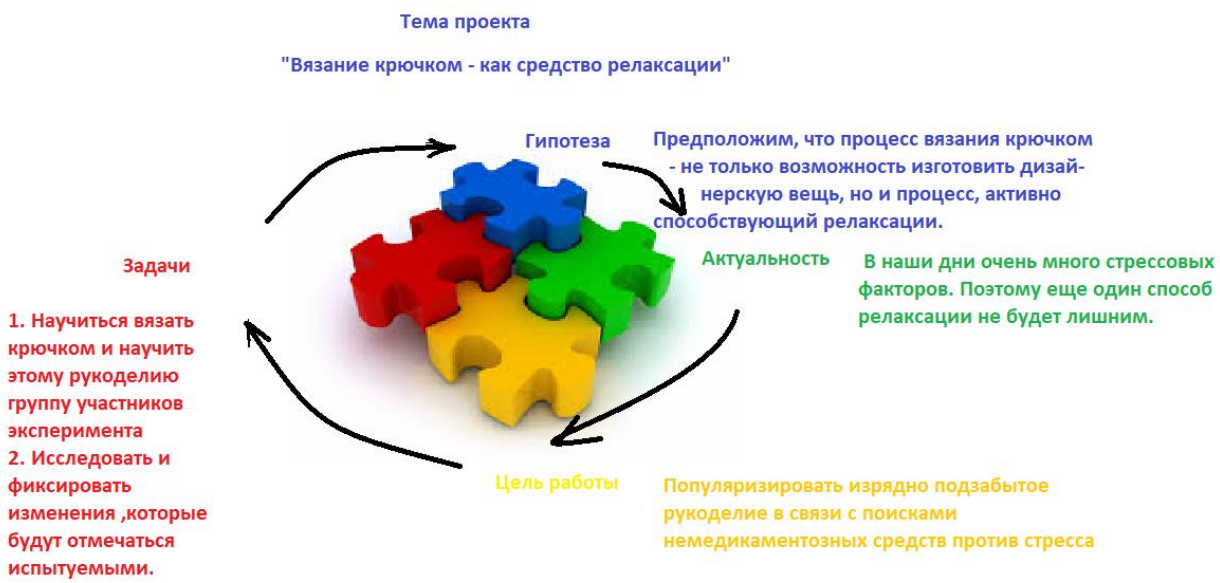

Рис.3. Шаблон для занятия «Puzzle-1» заполнен.

Серия «Puzzle» продолжается занятиями «Puzzle-1», на котором учащиеся по тому же принципу подбирают материалы и методы работы под проектом, и «Puzzle-3», где они учатся писать выводы.

За время работы «Малого проектного бюро» учащимися было разработано 14 групповых и 32 индивидуальных проекта, в числе которых 6 мини-проектов, 10 прикладных проектов, 3 проекта реферативного характера и 27 проектов исследовательского типа. Среди последних можно отметить проекты, выполненные в период с 2020 по 2022 годы, учащимися 9 класса Бабаковым Никитой «Жесткокрылые Карагандинской области» и Украинской Златой «Интерактивные тесты по биологии для 8 класса», учащимися 8 класса Королёвой Алиной «Простые алгоритмы для решения задач по химии» (разработка с использованием телеграмм-бота, занявшая II место на областном конкурсе проектов) и Ибрайымовой Акнур «Интерактивный тренажер по адаптациям живых организмов к условиям обитания» (разработка двух игровых онлайн-тренажеров по биологии, занявшая I место на областном конкурсе проектов), учащимся 10 класса Варшавским Даниилом «Исследование качественных и количественных изменений некоторых бытовых отходов в слабоагрессивных средах» и ряд других работ.

Внедрение в постоянную практику учебной деятельности учащихся метода проектов через работу «Малого проектного бюро» в школе позволяет не только открыть и развивать у учащихся качества исследователей и экспериментаторов, но и развивает устойчивый интерес к углубленному изучению наук естественно-научного цикла, что сегодня совпадает с требованиями времени по развитию функциональной грамотности учащихся в данном научном направлении.

БАЛАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ - БАСТЫ НАЗАРДА

А. М. Сламбекова

КМҚК «Нәзік» бөбекжайы», Қарағанды қ.

«Бала – бауыр етің». Өміріннің мәні де, сәні де солар… «Қайтсем, ұрпағыма жағдай жасаймын» деген ата-ана үшін бұл бақытты өмірдің баспалдағы іспетті. Ата-бабамыз әу баста бала тәрбиесіне ерекше көңіл бөліп, ұрпағының текті әрі саналы болып өсуіне бар күш-жігерін жұмсаған. Ал бүгін ше? Бүгінгі ұрпақ – «жоқ» дегенді білмейтін заманның кейіпкерлері. Не ішем, не кием демейді. Қарны тоқ, көйлегі көк. Себебі олар адам жанынан басқасының бәрін сатып алуға болатын заманда өмір сүріп жатыр. Иә, барлық бала ата-анасының құшағында алаңсыз өмір сүруге лайық. Десек те, біз бала қауіпсіздігінің басты назарда екенін естен шығарып алып жүргендейміз. Берілген мақалада әрбір баланың қауіпсіздігі басты назардан тыс қалмауы жөнінде айтылған.

«Всякому свое дитя милее.». Они суть и красота вашей жизни... Безопасность детей — ответственность и забота взрослых! Наши предки с самого начала уделяли особое внимание воспитанию своих детей и прикладывали все усилия, чтобы их поколение было благородным и интеллигентным. Детство, которое проживают наши дети, существенно отличается от нашего детства. Нам нужно помочь детям оценивать меру безопасности и оставаться свободными и уверенными в трудных жизненных ситуациях. В этой статье говорится, что каждый педагог и родитель должны оберегать и защищать ребёнка, подготовить его к встрече с различными сложными и опасными жизненными ситуациями.

Қазіргі әлемдегі әлеуметтік және экологиялық жағдай барлығымызды да алаңдатады. Бізді ерекше алаңдатарлық жағдай, ол біздің кішкентай ғана бүлдіршіндеріміздің қауіпсіздігі.

Бала қауіпсіздігі мәселесінің маңызы зор. Әрбір ата-ана баласының қауіпсіз ортада өмір сүріп, дені сау, білімі мол саналы ұрпақ болғанын қалайды. Ол үшін мектепке дейінгі ұйымдарда қауіпсіздік шаралары сенімге селкеу түсірмейтіндей болуы қажет. Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2022 жылды «Балалар жылы» деп жариялап, денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қолдау бағытында нақты шаралар қолға алынуы керек екенін айтып, тапсырма берген еді. Мемлекет басшысы: бірінші кезекте билік тарапынан балаларды қорғау үшін денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қолдау бағытында нақты шаралар қолға алынуы керек. Өскелең ұрпақтың үйлесімді дамуы мен бақытты балалық шағы – біздің жалпыұлттық міндетіміз ,– деп, бұл жылда істелетін жұмыс нәтижесін құр даңғыра сөзбен емес, нақты іспен көрсету керектігін ескерткен болатын.

Отбасы тәрбиесінің негізгі мақсаты – дені сау, ұлттық сана - сезімі оянған, мәдениетті, парасатты, еңбекқор, білімді азаматты немесе азаматшаны тәрбиелеу болып табылады. Бала да жас терек сияқты, қалай тәрбиелесең, жастан қандай тәрбие берсең, ертең есейгенде жас кезіндегі алған тәрбиесі

өміріне негіз болмақ. Әрбір ата – ана өз баласының қауіпсіздігін сақтауды ең бірінші орынға қою керек.

Педагог пен ата-аналардың міндеті баланы тек қорғау ғана емес, сонымен қатар оны өмірде кездесетін түрлі келеңсіз жағдайларға қарсы тұра білуге тәрбиелеу болып табылады. Тәртіп ережелері мен қауіпсіздік шаралары тікелей адамға байланысты екені бәрімізге мәлім.

Мектепке дейінгі кезең балалардың білімін, салауатты өмір салты қалыптастырудың ең маңызды кезеңі болып табылады. Бұл кезеңде бала толығымен ата-ана мен педагогтың қарамағында жеке тұлға ретінде дамып, қалыптасады. Көбінесе балалар аулада және үйде әртүрлі күтпеген жағдайларда ұшырағанда, олар абдырап қалулары мүмкін. Қалай ғана баланың қауіпсіздігі мен салауатты өмір салтын қамтамасыз ету қажет? Бала қауіпсіздігінің негіздері қандай?

Ата-аналар мен педагогтың басты мақсатын дені сау, жан-жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеуден көруге болады. Ең маңыздысы:

1) балаларға жалпы мінез-құлық нормалары туралы білім беру;

2) баланы адекватты, саналы түрде әрекет етуге үйрету;

3) мектеп жасына дейінгі балаға үйде, көшеде, саябақта және көлікте қарапайым мінез-құлық дағдыларын меңгеруге көмектесу;

4) бала бойында дербестік пен жауапкершілікті дамыту.

Қауіпсіз, салауатты өмір салтын қамтамасыз ету мәселелерін шешу

ересек пен бала арасындағы тең жағдайда тұрақты қарым-қатынаста болуын қамтамасыз етуі тиіс. Мәселені бірге талқылай отырып, біз балалармен диалог жүргіземіз, бірге үйренеміз, қиын жағдайдан шығудың жолын іздейміз. Мектеп жасына дейінгі балалар үнемі үлкендердің қорғауы мен сүйіспеншілігін қажет етеді. Отбасында ата-аналар балалардың өзіне деген сенімділігін және олардың қабілеттерін дамытады, қауіпті заттарды ұқыпты ұстауды, бейтаныс адамдармен қарым-қатынаста қалай болу керектігі, мінез-құлық, құндылық бағдарлар мен дүниетанымының қалыптасуына өз көмектерін береді.

Баланың экологиялық мәдениетін, сыйластықтың негіздерін дамыту,

табиғатты қорғауда біз салауатты өмір салты құндылықтарын қалыптастырамыз. Отбасымен бірге аулада, көшеде, қала транспорттарында қауіпсіз мінез-құлық мәселелері ашылады.

Қауіпсіздік негіздерін қалыптастыру үшін біз баланың жас ерекшеліктерін ескере отыра, әр түрлі әдіс-тәсілдерді пайдаланамыз. Олар түрлі өлеңдер, жұмбақтар, мақал-мәтелдер. Біздің балабақшада «Қауіпсіздік» тақырыбына байланысты әртүрлі материалдар іріктелген. Бұл – технологиялық карталар, дидактикалық ойындар. Топтарға сюжетті-рөлдік ойындарға арналған құрал-жабдықтар «Аурухана», «Жүргізуші», «Өрт сөндіруші» және т.б. алынды. Бұл құралдар арқылы ойынның мазмұны молайып, олар балаларға қызықты болады.

Балабақшада түрлі дидактикалық ойындар, серуен құру, әңгімелесу, театрландырылған қойылымдар қою арқылы баланың моральдық тәрбиесіне тосынсыйлар енгіземіз. Тәрбиеленушілерге үйде, көшеде, су жағасында,

орманда қауіп төніп тұрған жағдайда өз-өзін қалай ұстау керек екендігі жөнінде үйретеміз.

Кез келген қауіпті алдын-ала болжау және болдырмау оңай екені белгілі, сондықтан да әрбір бала қоршаған орта мен басқа адамдармен қарым-қатынаста ненің қауіпті, ненің қауіпсіз екендігін түсінулері қажет.

Егеменді еліміздің болашағы – балалар. Сондықтан бала өмірінің қауіпсіздігіне немқұрайлы қарамайық.

Әдебиеттер тізімі

1. Овчаренко Л.Н. Предотвратить беду. [Москва 1988, 277 б.]

2. Авдеева Н.Н. Основы безопасности детей дошкольного возраста. [Дошкольное воспитание 1997, 85 б.]

3. Өмір-тіршілік қауіпсіздігі: оқулық / Құрастырған: С. Арпабеков.- [Алматы 2004, 18 б.]

ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА И МОТИВАЦИИ ШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ СОЗДАНИЯ АКТИВНОЙ СРЕДЫ ОБУЧЕНИЯ

С.П. Никифорова, У.А. Слобожанская, М.Н. Аханова

КГУ «Школа-лицей №1», Карагандинская обл, г. Сарань

Мақалада оқушылардың қызығушылығын арттыруға бағытталған оқытуды белсенді түрлері, әдістері мен әдістемелері ұсыналған. Белсенді оқыту ортасын құру тәжірибесі сипатталған.

В статье представлен опыт работы по повышению интереса и мотивации школьников на основе применения активных форм, методов и приёмов обучения. Описана практика применения активной среды обучения.

В национальном проекте «Качественное образование «Образованная нация» определена главная цель – формирование и развитие образованной, творческой и конкурентоспособной личности [4]. Поэтому роль системы образования значительно возрастает, особенно в условиях обновленного содержания и необходимости формирования у школьников умений самостоятельного приобретения знаний, познавательных интересов, активной жизненной позиции. Ключевой фигурой процесса развития образования является учитель.

Учитель находится в постоянном поиске. Ему необходимо непрерывно повышать свой профессиональный уровень, строить свою работу так, чтобы удовлетворить познавательные потребности детей, чтобы задания, которые они выполняют, способствовали их дальнейшему развитию, повышению интереса и мотивации к обучению, развитию высокого интеллекта. Из выше сказанного следует, что основными задачами учителя начальной школы должны стать:

1) тщательное и непрерывное изучение мотивационной сферы обучающихся;

2) развитие положительных мотивов и интересов, их учет при планировании учебной деятельности;

3) формирование новых мотивов и повышение уровня интереса, способных обеспечить повышение качества учебной работы.

Эффективная реализация этих задач возможна при условии целевого использования приемов стимулирования эмоционально-положительного влияния на мотивационную сферу школьников, учета их интересов и склонностей; поддержки успехов; стремления сделать работу интересной; одобрения здорового соперничества; применения разнообразных эффективных методов организации познавательной деятельности; предоставления ученику шанса проявиться. Так, с целью формирования положительной мотивации к учению учитель может создавать проблемно-поисковые ситуации на уроках. Этому могут способствовать активные формы, методы и приёмы обучения.

Активные методы обучения помогают развивать мотивацию к обучению и наилучшие стороны ученика, учить учащихся самостоятельно добывать знания, развивать интерес к предмету, активизировать процесс развития у учащихся коммуникативных навыков, учебно-информационных и учебно-организационных умений [6].

Уроки с использованием активных методов обучения интересны для учащихся. Дети начальной школы имеют свои особенности, поэтому не могут совладать своими эмоциями, и на уроках создаётся вполне допустимый рабочий шум при обсуждении проблем. Методы лучше вводить постепенно, воспитывая у учащихся культуру дискуссии и сотрудничества.

Все учителя в своей практике сталкивались с ситуацией, когда один ребёнок охотно работает на уроке, с удовольствием выполняет все задания, а какая-то часть учеников выпадает из процесса обучения. Хорошо, если такие дети хоть что-то усвоили на уроке. А если нет? С подобной ситуацией столкнулись и мы. Возник вопрос: можно ли повысить интерес и мотивацию учащихся, вовлечь ребёнка в работу без принуждения? Младший школьный возраст особенно благоприятен для того, чтобы заложить основу для умения, желания учиться, так как учёные считают, что результаты деятельности человека на 20–30% зависят от интеллекта, и на 70–80% – от интересов и мотивов. Как и другие качества, интерес и мотивацию можно развивать [2].

Педагоги знают: как начнёшь урок, так он и продолжится. В самом начале задаются темп, динамика, увлечённость детей. Включить ребят в работу – важная задача учителя. В этом помогает правильно подобранный и проведённый психологический настрой.

На этапе урока «Психологический настрой» используем такие технологические операции:

1) «Утренняя зарядка». Чтобы создать благоприятный психологический настрой на урок, выполняем упражнения под музыку.

2) «Точечный массаж». Проговаривая текст, дети массируют точку ХЭ-ГУ, расположенную между большим и указательным пальцами руки.

Есть волшебная точка у нас,

Будем крутить её каждый час.
От простуды помогает,
От инфекции спасает,
От безделья, лени тоже
ХЭ-ГУ - точка всем поможет.
Стало скучно – не грустите
ХЭ-ГУ – точку покрутите.
Утром, днём и перед сном
Дружно с точкой мы живём!

3) «Сядьте удобно, закройте глаза». Дети повторяют слова за учителем для положительного настроя на урок.

4) «Пожелание добра друг другу».

5) «Давайте улыбнёмся друг другу».

6) «Здравствуйте». Учащиеся поочерёдно касаются одноимённых пальцев рук своего соседа и говорят: «Желаю (соприкасаются большими пальцами) успеха (указательными) большого (средними) во всём (безымянными) и везде (мизинцами).

7) «Вправо – влево – вверх». Этот приём можно проводить в разных вариантах: «Назови букву, сделай движение», «Не ошибись!», «Назови ответ, выполни движение». На листе бумаги или на слайде пишутся буквы алфавита, а под ними Л, П или В. Буквы из верхних строк проговариваются вслух, а из нижних — выполняются руками (Л — левая рука поднимается рука влево, П — правая рука поднимается вправо, В — обе руки поднимаются вверх). Сделать это все одновременно сложно, хотя и кажется на первый взгляд просто (рисунок 1).

Рисунок 1 – Приём «Вправо-влево-вверх»

Такие приёмы на данном этапе делают начало урока активным, эмоциональным и привлекательным, что способствует повышению уровня мотивации и интереса учащихся.

Для того, чтобы мотивировать ребёнка на активную учебную деятельность, необходимо изучение новой темы начинать в необычной форме. Для этого используется приём «Привлекательная цель», «Исключение иностранных букв», «Дерево предсказаний», «Кодирования и декодирования информации» (таблица).

Таблица. Этап КСП

Начало урока.	**3. Целеполагание** **Цель:** подведение к теме и целям урока.			У каждого ученика полоски с буквами

	Приём «Исключение иностранных букв» M N J R УR Y U Z X G FSTR D FA GZVNL LP J H GYUIAGSQУWJGFF ЭSZV3 N U OY R W QGY BUI Мухтар Ауэзов «Детство поэта». **Приём «Дерево предсказаний»** - Как вы думаете, о чём или о ком пойдет речь в рассказе с таким названием? Подсказка: это имя уже звучало на нашем уроке. Выброс на доску и запись 2–3 версий, о чём или о ком пойдет речь в рассказе Вводная беседа учителя: **Приём «Кодирования и декодирования информации» для пересказа биографии.** Мухтар Ауэзов (1897 – 1961) – великий писатель, учёный, педагог, один из основоположников казахского литературоведения и крупнейшего в нём направления – абаеведения. Он родился там же, где и Абай, в урочище Шынгистау близ Семипалатинска. Его дедушка Ауэз был другом Абая. Написал роман «Путь Абая», этот многотомный исторический роман переведён на 30 языков народов мира. Работа автора над романом – эпопеей "Путь Абая" длилась 15 лет.	Исключа ют буквы английского алфавита Предпола гают о чём или о ком будем читать новое произведение. Учащиеся знаками, числами, символами, рисунками, отдельными словами записывают кратко сведения, излагаемые учителем. Пересказ биографии М.Ауэзова по «листу–подсказке» Научитьс я классифицировать предметы по материалу и действию объектов.	« Аплод исмент ы»	Изображение дерева 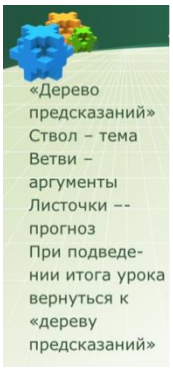 ***«Дерево предсказаний»*** Карандаш, линейка, тетрадь.

	Удивительное и прекрасное имя – Абай! Оно принадлежит гениальному поэту, национальной гордости казахов. Творчеству этого великого человека мы посвятим наш урок. – Какие цели мы поставим на сегодняшний урок?			

Для удержания внимания, снятия усталости и повышения мотивации к работе на уроке позволяет добиться приём «Скажи от имени героя». Он направлен на развитие речи, воображения, ассоциативного мышления.

Ученикам предлагаются картинки с изображением предметов окружающего мира. Это могут быть одушевлённые и неодушевлённые предметы. Изображения показываются поочерёдно. Одно изображение по продолжительности просмотра занимает 5 секунд. Задание ученикам: посмотреть на картинку и оживить её словами, выражая эмоции или чувства от первого лица.

Например, показывается картинка с изображением улыбающегося льва. Дети могут предложить такие выражения: «Как мне хорошо!», «Сегодня у меня самый удачный день!», «Хотел бы с кем-нибудь поиграть!» и т.д. (рисунок 2).

Рисунок 2 – Приём «Скажи от имени героя»

При раскрытии темы урока и постановки цели используется приём «Антиципация», когда учащиеся прогнозируют: о чём пойдёт речь по определённому понятию.

На этапе изучения новой темы для появления интереса и повышения мотивации способствуют такие активные методы и приёмы:

1) «Персонификация». Ребята фантазируют, играя, вживаются в образ. Уроки с применением данного приёма получаются интересными, легко запоминается программный материал.

2) «Своя опора». Ученик составляет собственную опорную схему, алгоритм, памятку по новому материалу.

3) «Свои примеры». Учащиеся готовят свои примеры к новому материалу. Возможно также сочинение своих задач, выдвижение идей по применению изучаемого материала.

4) «Профи». Исходя из будущей профессии, зачем нужно изучение этой темы?

5) «Фантазёр». Исходя из темы урока, назовите 5 способов применения знаний, умений и навыков в жизни.

6) «Лови ошибку».

7) «Посмотри на мир другими глазами».

8) «Фантастическая добавка». Ученикам предлагается представить себя неодушевлённым предметом, выбрав одно понятие, исходя из темы урока. Нужно попытаться описать все происходящие с ним события.

На этапе повторения изученного материала используем такие технологические операции:

1) «Повторение с расширением». Ученикам предлагается составить серию вопросов, ответы на которые позволят дополнить и расширить знания по новой теме.

2) «Повторение с одновременным контролем». Учащиеся составляют уже серию контрольных вопросов в виде кроссворда, теста. Друг другу задают свои вопросы.

3) «Удивляй». Учитель или заранее подготовленный ученик приводит интересные факты о новых понятиях по изучаемой теме.

4) «То же самое». К предложенным понятиям ученик записывает синонимы.

5) «Шарады» – слова-загадки, в которых несколько букв, слогов и частей слова выделено и описано самостоятельно. По эти описаниям нужно разгадать целое слово.

6) «Метаграммы» – загадки, в которых из загаданного слова путём замены одной буквы другой получается новое слово.

7) «Логографы» – слова–загадки, меняющие своё значение при отнимании или прибавлении букв.

На этапе самоконтроля, самооценки и взаимооценки повысить учебно-познавательную мотивацию и интерес школьников помогает такая форма организации учебной деятельности, как работа в паре.

1) «Волшебная линеечка». На полях тетради или на отдельных листочках чертят шкалу и отмечают крестиком на каком уровне выполнена работа по их мнению. При проверке, если учитель согласен, то обводит значок–крестик, если нет, то чертит крестик ниже или выше.

2) «Цветная оценка». Внизу страницы дети рисуют два круга. В результате самооценивания закрашивают один круг, другой круг закрашивает учитель при проверке. Значение выбираемых цветов обговариваются заранее.

3) «Сравнение с эталоном». Выполненное задание проверяется по образцу.

4) «Домино». Учащимся даются карточки, разделённые на две части. В верхней части имеется фото выбранной темы, например, птицы. В нижней части описание птицы, но не изображённой на фото, а другой. Таким образом, составлено четыре карточки. Задача учащихся: соотнести описание птицы с его

изображением, как в игре домино. Тематика может быть разная: музыкальные инструменты, литературные герои, традиции, достопримечательности, писатели и т.д. (рисунок 3).

Рисунок 3 – Карточки «Домино»

5) «Лист самоконтроля». После выполненной самостоятельно работы, ученик проверяет себя по листу самоконтроля с ответами.

6) Тетрадь «Что я знаю и умею». Цель – видеть своё продвижение, свои пробелы и успехи в знаниях.

На этапе рефлексии и подведении итогов:

1) «Анкета»

На уроке я работал	активно/пассивно
Своей работой на уроке я…	доволен/не доволен
Моё настроение	стало лучше/стало хуже
За урок я…	не устал/устал
Урок для меня показался	коротким/длинным
Материал урока мне был	интересен/скучен
	понятен/не понятен
	полезен/бесполезен
Домашнее задание мне кажется	лёгким/трудным
	интересным/неинтересным

2) «Три М». Учащимся предлагается назвать три момента, которые у них получились хорошо на уроке, и предложить одно действие, которое улучшит их работу на следующем уроке.

На каждом этапе урока с целью повышения интереса и мотивации учащихся важны словесные поощрения, такие, как:

-Ты на верном пути.

-Ты делаешь это сегодня значительно лучше.

-Так держать!

-Фантастика! Превосходно!

-Ты прав.

-Продолжай работать так же, ты добьёшься большего!

-Твои успехи всё заметнее.

-Большое тебе спасибо!

-Это твоя победа!

-Я верю в тебя!

-Красивая мысль

-Это успешное начало.

-Это интересно! Отлично!

Условиями, которые способствуют развитию познавательного интереса и повышению уровня мотивации учащихся являются:

• Организация обучения, при которой ученик вовлекается в процесс самостоятельного поиска и «открытия» новых знаний;

• Понимание ребенком нужности, важности, целесообразности изучения предмета в целом и отдельных его разделов;

• Работа в группах и парах;

• Применение ИКТ на уроках;

• Чем больше новый материал связан с усвоенными ранее знаниями, тем он интереснее для учащихся;

• Чем чаще проверяется и оценивается работа школьника, тем интереснее ему работать;

• Обучение должно быть трудным, но посильным – разноуровневые задания;

• Позитивная психологическая атмосфера урока;

• Чем младше ребёнок, тем больше материал должен подаваться в образной форме;

• В обучении должны создаваться возможности для творчества;

• Создание на уроке ситуации успеха для учащихся.

Таким образом, для формирования полноценной мотивации и повышения познавательного интереса учения школьников важно обеспечить следующие условия:

- обогащать содержание личностно ориентированным интересным материалом;
- удовлетворять познавательные запросы и потребности учеников;
- организовать интересное общение детей между собой;
- поощрять выполнение заданий повышенной трудности;
- утверждать гуманное отношение ко всем ученикам – способным, отстающим, безразличным;
- поддерживать ровный стиль отношений между всеми учениками; формировать активную самооценку своих возможностей;
- поддерживать стремление к саморазвитию, самосовершенствованию;
- использовать эффективную поддержку детских инициатив, ободрять учеников при возникновении у них трудностей;
- воспитывать ответственное отношение к учебному труду, заботиться о разнообразии форм, технологических методов и приёмов обучения[3].

Список литературы:

1. Азаров Ю. П. Радость учить и учиться. – М.: «Политиздат», 1989.

2. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать? – М.: «Просвещение», 1991.
3. Горохова Ю.В., Горохова И.В. Повышение мотивации младших школьников к обучению на уроках и занятиях внеурочной деятельности // Молодой ученый. – 2017.
4. Об утверждении национального проекта "Качественное образование "Образованная нация". Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года № 726. [ЭР] https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000726
5. Примбетова С.Ч., Сейткалиева Г.М. Модернизация системы общего среднего образования в Казахстане и его роль в повышении качества образования // Место социально-гуманитарных наук в развитии современной цивилизации: сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции 31 января 2020г.: Белгород: ООО Агентство перспективных научных исследований (АПНИ), 2020.С.75-77.URL: [ЭР] https://apni.ru/article/432-modernizatsiya-sistemi-obshchego-srednego-obr
6. Формирование мотивации учебной деятельности как основное условие успешного обучения школьников [ЭР] https://infourok.ru/statya-formirovanie-motivacii-uchebnoy-deyatelnosti-kak-osnovnoe-uslovie-uspeshnogo-obucheniya-shkolnikov-1741309.html

СЫНИ ОЙЛАУ АРҚЫЛЫ ТҰЛҒА ДАУМЫНА ҚОЛАЙЛЫ ОРТА ҚҰРУ

Смагулов Кымбат Габдуллович

Қарағанды облысы «Мұрагер» мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты Директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары

Аңдатпа. Сыни ойлау - оқушылардың шыңдалып өсуіне, жан-жақты жетілуіне бағыт-бағдар беру, жағдай туғызу.Сыни ойлау дегеніміз өз-өзін басқаратын, өз-өзін тәрбиелейтін, өз-өзін бақылайтын және өз-өзін түзететін ойлау формасы. Адам қашан терең ойлана бастайды? Бірінші мезетте оның алдында дайын жауабы жоқ қандай да бір мәселе (проблема) немесе әлі де үйреншікті бола қоймаған жаңа ақпарат пайда болғанда. Екіншіден, адам бұл проблеманың жауабын табуға ұмтылыс жасағанда немесе жаңа нәрсені түсініп, оның байыбына жетуге тырысқанда. Ойланудың қандай да болмасын қиындық, ыңғайсыздық, күмән туғанда пайда болатындығы туралы философ Джон Дьюи былай деп жазған: «Ойлау тығырыққа тіреліп, таңдау жасау керек кезде басталады» ((Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. – М.: Совершенство, 1997, 21 бет).

Аннотация. Критическое мышление - создание условий для всестороннего развития, закаливания учащихся. Критическое мышление-это форма мышления, которая контролирует себя, воспитывает себя, контролирует себя и исправляет себя. Когда человек начинает глубоко задумываться? В первый момент, когда перед ним появляется какая-то проблема (проблема), не имеющая готового ответа, или новая информация, которая еще не стала привычной. Во-вторых, когда человек стремится найти ответ на эту проблему или пытается понять что-то новое и достичь своего богатства. О том, что мышление возникает, когда возникают какие-то трудности, неудобства, сомнения, философ Джон Дьюи писал: «мышление начинается тогда, когда нужно встать в тупик и сделать выбор» ((Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. - М.: Совершенство, 1997, с. 21).

PISA зерттеуінде оқу сауаттылығы ұғымын оқушылардың жазбаша мәтіндерді ұғына оқу қабілеттілігі және оларға рефлексия,олардың мазмұнын өз мақсаттарына қол жеткізу үшін қолдануы, білімдері мен дағдыларын қоғамның белсенді өміріне араласуы үшін дамытуы деп түсінуге болады. Оқушылардың оқу сауаттылықтарын тексеру оқу техникасы немесе мәтіннің мазмұнын нақты түсінуін бағалауға емес, оқу барысында меңгерген білімдері мен дағдыларын өмірлік жағдайларда қолдана білу ептіліктерін бағалауға бағытталған. Оқу сауаттылығын бағалау барысында үш аспекті есепке алынады: оқу материалдарының форматы, тапсырманың түрі, мәтіннің қолдану жағдайы немесе мақсаттары.

Зерттеу барысында мәтінді толық түсінгенін дәлелдейтін машықтары мен меңгере білу деңгейлері бағаланады: мәліметті табу, мәтінді түсіндіріп беру, мәтіннің мазмұнына немесе оның формасына рефлексия және олардың бағасы. Яғни PISA зерттеуінде оқу сауаттылығын қалыптастыру мәселесінде оқушыларға сыни ойлау ортасын құру маңызды.

Мәтіннен мәлімет таба білуді бағалау үшін, мәтінді қарап шығып, оның негізгі элементтерін анықтау және сұрақтан гөрі қажетті (синонимдік) форманы бейнелеген мәліметті іздестіру үшін тапсырмалар қолданылады. Бұлардың барлығы сыни ойлау арқылы ұйымдастарғанда ғана нәтиже береді.

Мәтін бойынша тыңдалым мен айтылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

- тыңдалған мәтін негізінде сұрақтар қоя білу;
- таныс немесе оқушыларға қызықты тақырыптар бойынша анық сөйлеу;
- алдын-ала құрастырылған сұрақтар арқылы біреумен сұхбат жүргізу;
- белгіленген тақырып бойынша пікірталасқа түсу;
- бір оқиғаны ым-ишарат қолдану арқылы жұпта немесе топта жазуға дайындау;
- ауызша айтылғандарды түсіну және соған сай сұрақтарға жауап бере білу;
- берілген тақырыпқа диалог құрастыру;

Оқушылардың мәтінді түсіндіріп беру қабілетін бағалау барысында мәтінде берілген әр түрлі мәліметтерді салыстыру, автордың сипаттаған

ойларынан қорытынды жасау немесе мәтіннің мәнін түсіну барысында сыни ойлау әрекеті жүреді. Рефлексияны бағалау үшін мәтіннің мазмұны немесе формасына, оқушы тапсырманы орындау барысында мәтіндегі мәліметті басқа жерден алған білімдерімен байланыстыра білуіне, мәтінде берілген бекітулерді өмір туралы өз көзқарастарымен байланыстырып, дәлелдеулерін қамтамасыз ету-сыни ойлау ортасы арқылы қалыптасады.

Сыни ойлаудың базалық ұстанымдарына тоқталайық:

•Қойылған мәселелер оқушылар үшін мәнді болу керек, ол оқушылардың қызығушылығы туға жағдайда ғана мүмкін [1].

•М.Жұмабаевтың айтуынша қарастырып отырған мәселе сұхбатқа қатысушылардың барлығын қызықтыру керек [2].

•Сыныпта ізденіс және ашық орта жасалады. Оқушылар кез келген тапсырмалардағы мүмкін рөлдерді орындай отырып, үйрену жауапкершілігін өзіне алады.

•Ойлау тығырыққа тіреліп, таңдау жасау керек кезде басталады... Д.Дьюи [3].

Ресми дерек бойынша, мектеп жасындағы балалардың 40 пайызы әдеби мәтінді түсінуге қиналатындығы дәлелденген. Бұлар мектептен білім алса да, қызмет жасауға келгенде қарапайым жазу үлгісін білмейтіндігін көрсеткен. Тіпті олар әртүрлі жағдайда кездескен бланкіні толтыра алмай,ондағы ақпараттың мәнісін түсіне алмапты. Бір қызығы, олар теледидарда не айтылып жатқанын, жалпы айтқанда, күнделікті өмірдің есебін білмейтін болып шыққан. Соның салдарынан жұмыссыздық,өндірістегі апат, жазатайым оқиғалар, жарақат алулар көбейіп кеткен. Жалпы, барлық зерттеушілердің болжамы бойынша адамдардың сауатсыздық деңгейінің төмендеуі, оларға дұрыс білім беріп, оқырман болуға үйретпеуден болған көрінеді. Сақтанбау, ұқыпсыздық, байқаусыздық, апаттар: мұның бәрі ережені дұрыс оқымағандықтан,санаға сіңірмегендіктен орын алып отыр. Тәжірибе бойынша, сауатсыздық дерті адамға кішкентай кезінен бастап жұғады екен. Әсіресе бүлдіршінді жазу мен оқуға баули бастаған кезде 1-ден 3-сыныпқа дейігі аралықта пайда болады. Яғни, үшінші сынып оқушысы ешқашан кітапханаға бармаса, оқулықтан басқа ешқандай кітап оқымаса тағы бір ертеңгі сауатсыздың өмірге келгені. Ғалымдардың айтуынша, 8-сыныптан бастап оқушылардың 60 пайызының өз бетімен жазып оқуға деген ынтасы жоғалады екен. Тіпті түлектердің үштен бірінің оқуға мүлдем құлқы болмайтын көрінеді. «Білім беру тек қана оқытумен ғана шектелмей, оны керісінше, әлеуметтік адаптация процесіне бейімдеу қажет».

Еш нәрсеге бейімділігі жоқ, қабілетсіз бала болмайтынын өмір көрсетуде. Мысалы, төрт жасар балалар көп сұрақ қояды және "қайда?","не?","кім?","неге?","қашан?" сияқты көптеген сұрақтар пайдаланады. Олар бес сөзден тұратын сөйлемді пайдалана алады және олардың 1500 сөзден тұратын сөздік қоры бар. Бес жасар балалар бағыныңқы бөліктері бар алты сөзден сөйлем құрай алады және 2000 сөз пайдаланады. Бірінші сынып

оқушылары 6000 сөзге дейін пайдаланады, ал ересектер 25000 сөз пайдаланады және 50000 сөз біледі.

Осы мәселелерді шешуде сыни ойлауды дамыту маңызды. Сыни ойлауда оқушы көптеген шешімдерді сараптап, оларды ой елегінен өткізіп, өз құндылықтары мен түсініктерінің, түйсігі мен қажеттіліктерінің таразысына салып, салғастырады, проблеманың байыбына жетуге тырысады. Осыдан соң оқушы өзі таңдап алып, көңілі қалаған шешімді тура сол қалпында қабылдамай, оны жан-жақты қарастырады, оның оң мен солын ажыратады, кемшіліктерін келтірумен қатар оны қуаттау үшін дәлелдер іздейді. Бұл тұжырымдауға қанағаттанбай, өз шешіміне балама іздестіреді, жаңа ұсыныстар мен болжамдар жасайды. Ылғи да өзіне еш бүкпесіз шындық тұрғысынан сұрақ қойып, оған жауап іздейді, жауап тапса, қайтадан сұрақ қойып, енді соның жауабын іздестіреді, оған да қанағаттанбай, әрі қарай «қаза береді», «қаза береді». Сұрақтар, сұрақтар, сұрақтар. Жауап іздеу, жауап іздеу, жауап іздеу. Үздіксіз іздену мен зерттеу…

ХХ ғасырдың басында Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер» деген. Сын тұрғысынан ойлау – ең алдымен, шығармашылық ойлау. Шығармашылық сөзінің төркіні «шығару», «іздену», «ойлап табу» деген мағынаны білдіреді. Сын тұрғысынан ойлау сынау емес, шыңдалған ой дегенге сыяды. Тізбектелген сұрақтарға жауап беру барысында бала ойын айтады, тілдесу дағдысы дамиды, өз пікірін дәлелдермен айта алатын болады. Сұрақ қоюдың маңыздылығы да осында оқушылардың өз көзқарасын қалыптастыру. Қарапайым тілмен айтқанда, мұғалім әртүрлі сұрақтар арқылы баланың алдына жан-жақты мақсат қойып, іске асыруына жол көрсетіп отырады. Сондықтан да сыни тұрғыдан ойлайтын баланы қалыптастыру үшін ең алдымен диалогтық оқытуды дамыту керек.

Жазу арқылы баланы сыни тұрғыдан ойлауға үйрету үшін оқушыларға жеке тапсырма беру арқылы да дамытуға болады.

Яғни, баланың ынтасын жетелеу, қызығушылығын ояту арқылы оқыту, үйрету қажет деген сөз. Сыни тұрғыда ойлау – мұғалімнің бағыттауымен оқушының өз бетімен білімді игеруге, бір-бірімен қарым-қатынас жасауға тәрбиелейді. Ойлау да оқу, жазу, сөйлеу және тыңдау сияқты іс-әрекет. Сыни тұрғыдан ойлау - білімнің болашақта пайдаға асуын, қажетке жарауын қалыптастырады. Көп ақпаратты талдай, жинақтай отырып, ішінен қажеттісін алуға үйретеді. Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету шығармашылық деңгейге көтеруде, өзімен өзгелердің іс-әрекеттерін саралай білуге үйретуде көп мүмкіндіктер тудырады.

Жалпы, сыни тұрғыдан ойлайтын оқушылар белсенді болады, олар сұрақтар қойып, дәлелдерді талдайды, мағынаны анықтау үшін саналы түрде стратегиялар қолданады; олар ауызша, жазбаша, көзбен шолу дәлелдеріне сенімсіздікпен қарай отырып, ештеңеге сенбейді, мұндай адамдар жаңашыл идеялар мен келешекке ашық болады.

Алайда оқушы бойында осы қасиеттерді, ептіліктерді дамытуда біз мынаны естен шығармауымыз керек:

- оқушылардың ойланып, толғануына уақыт беру;
- ойын ашық айтуға рұқсат беру;
- әрүрлі идеялар мен пікірлерді қабылдау;
- үйрену барысында оқушылардың іс-әрекеттерін қолдау;
- сыни тұрғысынан ойлауды бағалау ;
- оқушылардың бір-біріне жасаған сындарының дәйекті болуын талап ету;
- өз іс-әрекеттерін бағалай білу.

Балалардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерінен табуды қажет ететін негізгі ерекшеліктері:

•Ұтқырлық: ең жақсы түсініктемені табуға ұмтылу; үзілді кесілді жауаптарды іздеудің орнына сұрақтар қою.

•Сыңаржақтылықтың болмауы: барлық қорытындыларды бағалау; болжамды көзқарастар мен мүмкіндіктердің барлығын қарастыру.

•Пайым: дәлелдердің деңгейі мен маңызын мойындау; балама жорамалдар мен мүмкіндіктердің орынды екендігін немесе артықшылығын мойындау.

•Тәртіп; тиянақты, нақты және жан - жақты болу (барлық дәлелдерді есепке алып, барлық көзқарастарға көңіл бөлу).

Жалпы, оқушының да, мұғалімнің өз іс-әрекетіне сын көзбен қарап, өз-өзіне есеп беруі адамның жеке тұлғалық қасиетіндегі жағымсыз нәрселердің болмауын, оның орнына жақсы қасиеттердің басым болуын қамтамасыз етеді. Келесі жолы алдыңғы қателіктерін қайталамауға жетелейді. Адам өз қателіктерінен қорықпауы керек, қайта содан сабақ алуы қажет. Негізінен сабақ барысында болсын, өмірде болсын (жанұя, бала) айналаңдағы адамдарға сыни тұрғыдан ойлауды үйрете жүріп өзің де үйренетінің шындық.

Осыған орай, сыни ойлау дамуына алғышарт тудырудың басты факторы оқушыға сыни ойлау орта жасау болса, ол оқу мәтіндерінің коммуникативтік, ой дамытушылық, шығармашылық, зерттеушілік сипаттарымен айқындалуы әзірленген оқу тапсырмаларында жан-жақты қарастырылды. Ол үшін сабақта әр оқушының өзінің интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерінің шыңына жету мүмкіндігін қамтамасыз ететін, сыни ойлауды қалыптастыратын оқу тапсырмаларын әзірлеу қажеттігі туындайды. Оқытуда сыни ойлаудың әдістемелік тәсілдері:

- оқушыны тақырып бойынша қайшылыққа әкеліп, оны шешудің жолдарын табуды ұсыну;
- құбылысты әртүрлі позициядан қарастыруды тапсыру;
- ұқсастықтар мен қайшылықтарды өз беттерімен салыстыруға, қорытуға, түйіндеуге жағдай туғызу;
- нақты сұрақтар қою;
- зерттеушілік әрекетке бағыттайтын жоба қорғау тақырыптарының берілуі;
- нақты тапсырмалар ұсыну қарастырылды.

Сыни ойлауға бағытталған тапсырмалар негізінде тұлғаның өз ісіне мақсат қоя отырып, оны іске асыру үшін әртүрлі жағдайлардағы проблемаларды анықтап, жауапты шешім қабылдап, өз шешімінің нәтижесін

бағалай алу біліктілігі және эвристикалық, ізденушілік әдістерге негізделген шығармашылық зерттеу мәселелерін шеше алу қабілеттілігі дамуына жол ашылады, тұлғааралық әлеуметтенуі арқылы кез келген мәселені шешуге даяр болады.

Мысалы, мәтін құрылымы бөлімдерінің өзара айырмашылығын келтіріп, олардың негізгі идеяны қалайша ашатындығын айқындаңыздар;

«Сіздің ойыңызша, бұл дұрыс па, бұрыс па? Маңызды ма, емес пе? Жақтайсыз ба? Қарсысыз ба?» деген пікірталас пен дау-дамай туғызатын сұрақтар арқылы жүзеге асырылады. . Оқу әрекетін ұйымдастыруда жеке тұлғаның өзін-өзі таныту тетіктерін, ғылыми ойлау әдістерін, зерттеу мәдениетінің негіздерін игеруді, кәсіби мақсаттарын қалыптастыруды қамтамасыз ету қажеттілігі туындап отыр.

Күнде неше түрлі ғылыми жаңалықтар болып жатқан, күнде өзгеріске түсіп, құбылып жатқан әлемде өз орнын таба алатын, өзі шешім қабылдай алатын, қандай жағдайда да түрлі адамдармен тілдесе білетін, қарым-қатынас жасай отырып, өз пікірін еркін жеткізе алатын тұлғаны мектеп қабырғасынан тәрбиелеп шығару мұғалім қызметінің ең маңызды ұстанымы болып табылады. СТО-дағы мұғалімнің басты міндеті - оқу материалын оқушыға дайын күйінде көрсету емес, оқушымен бірлесіп, жалпы іс-әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойылған міндеттерді зердеулеуіне, оларды шешудің тәсілдерін, жолдарын іздестіру арқылы тұлға дамуына жағдай жасау.

Қолданылған әдебиеттер:

1. С.С. Мерсейітова. Оқулық ҒПО ұсынуымен. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқу ретінде. Қарағанды, 2015 жыл.

2. М.Жұмабаев. Педагогика. Алматы «Ғылым» 1992.

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Смагулова Алмагуль Абзалбековна

Балқаш қаласы
Сәкен Сейфуллин атындағы 7 мектеп-гимназиясы

Аңдатпа. Мақалада Абай Құнанбаевтың шығармаларындағы ұлттық құндылықтардың алғышарты негізінде қарастырылған. Ақын шығармаларындағы ұлттық құндылықтар баса көрсетіледі.Мақалада ақын шығармашылығын оқыта отыра оқыту мен тәрбиелеудің өзекті міндеттерін жүзеге асыру жолдары нақты қарастырылған. Ақын ілімін насихаттауда адам баласының өмір сүру мақсатын, сол мұратына жету жолын, әлемдегі болмыстың мәні мен жалпы заңдылықтарын ашып көрсетеді. Мақаланың мақсаты мектеп бағдарламасында Абай шығармашығының өнердің құдіретті

қуатын сезіне отырып, жеке тұлға тәрбиелеуде рухани құндылықтарды игертуге шақырады.

Аннотация. В статье рассматриваются предпосылки национальных ценностей в произведениях Абая Кунанбаева. В произведениях поэта подчеркиваются национальные ценности. В статье четко рассмотрены пути реализации актуальных задач обучения и воспитания творчества поэта. В пропаганде учения поэт раскрывает цель жизни человека, путь к ее идеалу, сущность и общие закономерности бытия в мире. Цель статьи состоит в том, чтобы в школьной программе произведения Абая, осознавая могучую силу искусства, прививать духовные ценности в воспитании личности.

Қай заманда болсын адамзат алдында тұрған басты міндет- ұрпақ келешегі. Келешек алдындағы ұлы саналы ұрпақ тәрбиелеу. «Ел боламын десең, бесігінді түзе» деп заңғар жазушы М.Әуезовтің айтып кеткендей замана көшіне ілесу үшін болашақ жастарымыздың тәрбиелі де саналы, озық ойлы адам болып қалыптасуына айрықша көңіл бөлуіміз керек. Міне, бүгінгі күн қоғамдағы басты назардағы мәселелерге «2022-2023 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін мектептерінде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы» Әдістемелік нұсқау хатта:Тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері шеңберінде іске асырылады,оның негізгі идеясы Абайдың «Толық адам» рухани мұрасында бейнеленген үйлесімді дамыған адамның ұлттық бейнесі болып танылады. «Толық адам» тұлғалылық жеке қасиеттері білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында, Мемлекет басшысының «Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан» бағдарламалық мақалаларында және басқа да мемлекеттік тұжырымдамаларда айқындалған құндылықтар мен басымдықтарды жеке тұлғаны тәрбиелеудің бірегей жүйелік тәсілімен қамтамасыз ету үшін біріктіреді.

Құндылық әлеміне бойласақ, Әл-Фарабидің теориялық негіздемесінен бастау алып, халыққа әділеттілік орнату, керекті ғылымды үйрету, адамгершілікке тәрбиелеу, қайырымдылықты тарату және ең жақсы бақытқа жеткізетін әдеттерді бойға сіңіру рухани жетілдіру – деп, атап көрсеткен болатын-ды. Шындығында адам өміріндегі құндылықтардың рөлін талқылауға, мектеп қабырғасында–ақ Абай шығармаларын талдаудың негізі адами қасиеттердің жарқын көрінісі. Абай шығармаларының басты идеясы – адам тәрбиесі. Ақын шығармаларында тағылымдық, танымдық, адами қасиеттер бой көрсетеді. Осы орайда өзінің ағартушылық мақсатына сай шығармалары тәрбие құралы ретінде қалам тербеген шығармаларында ақын өмір сүрген дәуірдің дертіне айналған жат қылық, арызқойлық, құлықсыздық, жалқаулық сияқты қоғамға пайдасыз әрекеттерді қатты сынап, адал еңбекпен нан табуға, ар-ұятты біліп бірлікке, достық-бауырмалдық қарым-қатынасқа шақырады.

Біріңді, қазақ, бірің дос

Көрмесең - істің бәрі бос, – деп ауызбіршілікке, бірлікке шақырады.

Адамның көркі – еңбекте деп, келер ұрпақты еңбексүйгіштікке шақырып, мұқтаждықтан арылуға үндейді.

Еңбек қылсаң ерінбей,

Тояды қарның тіленбей,- деп еңбектің жолының даңғылдығын насихаттайды.

Ақын шығармаларының идеясы мен толық адам туралы ойы дүниедегі асылдың асылы – адам деп қарайды. Адам бойында қалыптасатын адамгершілік асыл қасиеттерге тән ар, намыс, ұят, иман, жылы жүрек, ақыл, білім, ғылымға айрықша назар аударып, толық адам туралы ілімнің негізін салды. Сол ізгілікті шығармаларында оқырман ой-танымына дарытатын мол шығармалары адамзат жүрегіне жол табары анық. Ақынның : «Ғылым таппай мақтанба» өлеңінде адам өмірінде болатын өсек, өтірік, мақтаншақ, еріншек, бекер мал шашпақ қасиеттеріне қарсы мағынада талап, еңбек, терең ой, қанағат, рақым қасиеттерін айта отырып, кереғар екі нәрсенің сырын «Жетінші қара сөзінде» айтылған «жанның тамағы» дейтін пәлсапалық мағынасы бар ұғыммен салыстыра отырып сырын ашып, оқырманға біраз ой салады. Адамдыққа ұмтылған жас ұрпақтың бойында қандай жақсы қасиет болу керек, неден қашу керек? – дегенді де сөз етеді. Адам болуда алға мақсат қойып, бес жаман әдеттерден аулақ болып, бес жақсы қасиетке үйір болған адамның бүгінгі күнде тәлімдік маңызы жоғары екені даусыз. Бүгінгі нарықтық қатынасқа көшу кезінде өтірік, өсек айтпау, еріншек болмау, тапқан табысты орынсыз шашпай, үнемдеп ұстау, талаптанып, талпыну, еңбекті сүю, тапқан табысқа масаттанбау, байлығың асса жетім-жесірлерге, жоқ-жітік, кембағыл адамдарға қайырымдылық көрсету өмір заңы болып отыр.

Автор «жанның азығы» деген ұғымды екіге бөліп: біріншісі – жанға пайдалы азық сенім, жомарттық, ғылыми түсінік, ал екіншісі – жанға зиянды азық күншілдік, жалған сенім деп көрсетеді.Ақынның қара сөздеріндегі адам болу, адам, жарым адам, толық адам, адамның адамшылығы, пенделіктің кәмалаттығы – бәрі толық адам жайлы пікірмен астасып жатады.

Абай шығармаларындағы барша ізгілік бастауы отбасынан басталатыны анық айтылады. Отбасында бала тәрбиесіне ата-ананың алатын орны жоғары бағаланған. Өмірге келген әр баланы адалдық, адамгершілік, талғампаздық ата-ананың пәрменді үлгісінен тамыр тартады деген ой желісі ақын өлеңдерінде анық көрінеді. ... «Адамның бір қызығы – бала деген, Баланы оқытуды жек көрмедім» – дейді. Биік талғаммен терең гуманистік идеяға толы ақын қара сөздерінің бірі: «Он жетінші қара сөзінде» адамның адамгершілігі неден құралады?» деген сауалға – ақыл, қайрат, жүрек үшеуін айтып, ғылымға жүгіндіріп, жүрекке бірінші орын береді. Бұл көрегендігінде ақыл байқағанды – жүреккке сездіреді. Ақыл, қайрат, жүректің адам өміріндегі шешуші орнына аса мән беріп:

Біреуінің күні жоқ біреуінсіз,

Ғылым сол үшеуінің жөнін білмек,- деп ғылымға жүгіндіреді.

Абай шығармаларында келтірілген мысалдар бүгінгі күн қоғамнан қалыс қалмайды. «Ақыл – ардың сақтаушысы» деп, адамгершілік пен ар тазалығын сақтауды берік ұстанған ақын: «Ақылыңа қайратың сай болсын, адамның іс-әрекетін билеуші әділ қазысы жүрек, сол жүректі таза ұста» – деп, адам баласының бақыты оның жүрегінің тазалығымен тығыз байланысты деп,

оқырмандарына кеңес береді.Соның ішінде бүгінгі қоғамға керек тәрбие – ұлттық құндылықтарды насихаттайтын, тәрбиелік сипаттағы мазмұндық желісіне ақындық пәлсапасы сай көркем өлеңдерінің бірі «Сегіз аяқ» өлеңі. Өлең ақын өмір сүрген заман дерті болған, бүгінгі күннің де осалдау тұсы әлеуметтік мәселелерді кеңінен толғайды. Осы өлеңі сөзі жеңіл, ащы мысқылға толы мазмұнымен қоғамдағы жаман мінез, жат қылық, жалқаулық пен құлықсыздықты еш пайдасыз әдеттерден аулақ болуды үндейді. Өзіндік пікір қалыптастыруға адал еңбекпен мал табуға, ар-ұятты жоғары қойып, бірлік, достық қарым-қатынаста болуға шақырады. Сол сияқты: «Аш қарын жұбана ма, майлы ас жемей» атты өлеңінде еңбексіз жүрген кедейді еңбекке шақырады. Бүгінгі күннің кеселін дөп басқандай: «Байға жалға жүр, еңбек ет, бос жүрме, сөйтіп мал тап, мағыналы тіршілік ет», -дейді. Бұл жерде «байға жалға жүр» дегені – байға қамқор болып отырғаны емес, кедейдің де еңбек арқылы байға жетіп, кәсіп үйренсін дегенді үндейді. Осы шығармашылығында қазіргі заман жастарының белең алған жұмыссыздығын дөп басып айтқандай. Мамандық бойынша жұмыс таппаған жастар, қара жұмыстан бас тартып, бәрі кабинетте отырғанды қалайтыны бүгінгі күннің қасіреті десек те болады.

Ақынның әр өлеңінің мазмұны бір қара сөзімен үндесе, астарласа оқырман жүрегіне ой салып, қазақ халқының ұлттық мінез-құлқындағы дүниетанымы мен көзқарастарындағы келеңсіз әрекеттерін, ұғым-түсініктерін сынға ала отырып, мәнсіз әрекеттерге бой алдырмай адам деген атқа лайықты болуына алаңдаушылық білдіреді. Өмірге деген көзқарасы ашылып, келешегі айқындалғанда ғана адам өмірі маңызды болмақтығын тағы да еске салады.

Абай ілімі әркімнің өмірінің мәнін ашып, келешектің жарқын жолына шығуына мүмкіндік береді. Данышпан нұсқаған жолмен жүріп, айтқан өсиеттерін бұлжытпай орындаған адамның жан сарайы күннен- күнге тазарып, кемелденудің биік деңгейіне шыға алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Омаров Досым «Абайтану курсы» Алматы: «Рауан»,1998.[1. 34 бет]
2. «2022-2023 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы» Әдістемелік нұсқау хат Нұр-Сұлтан 2022 [2. 34 бет]
3. «Мәңгілік Ел» халықаралық ғылыми-көпшілік журналы.
4. Абай Алматы «Жазушы» 2004. [3. 89 бет]
5. Абай I том. Алматы «Жазушы» 2004. [4. 89 бет]
6. Абай II том. Алматы «Жазушы» 2004. [5. 95 бет]
7. Омаров Досым «Абайтану курсы» Алматы: «Рауан»,1998.[6. 4 бет]

МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ – БОЛАШАҚҚА БАСТАУ

Автор: Смаилова Жұлдызай Нұрәділқызы

Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Қарғалы ауылы

Мұғалімнің еңбек жолында алдынан миллиондаған шәкірттер өтеді. Барлығымыз білетіндей мамандыққа баулу мектеп табалдырығынан басталады. Ал мамандық таңдау болашағына әсер етеді. Бірақ, қазіргі кезде бір мамандық өмірлік емес. Адам өмір бойы өз білімін жетілдіріп, қосымша мамандықтарға ие болу мүмкіндіктері бар.

Кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыруға болады. Қалай? Кез келген жұмыста бастысы жауапкершілік, мақсат қойып, оған жете білу, ұқыптылық. Ал осы қасиеттерді мектеп қабырғасында бойына сіңірту қажет.

За всю жизнь учителя перед ним проходят миллионы учеников. Как известно, знакомство с профессией начинается со школы. Выбор профессии влияет на будущее. Но в наше время одна профессия не обязательно на всю жизнь. Человек имеет возможности совершенствовать свои знания и приобретать дополнительные специальности на протяжении всей жизни.

Формирование будушей карьеры детей возможно через профориентационную работу. Как? Главное в любой работе – это ответсвенность, умение ставить цель и добиваться ее, пунктуальность. И эти качества необходимо прививать в школе.

Мектеп оқушылары бала кезден таңдайтын мамандықтар тізбесі «Мұғалім», «Полиция», «Дәрігер». Себебі оқушылар мамандық әлемін толық меңгермейді. Сол себепті бастауыш сыныптан бастап, мамандық түрлерін айқындаған жөн.

Мамандық таңдамас бұрын адам өз-өзін таба білу керек. Не қызықтырады? Неге икемі бар? [1, 152-б] Бұл психолог пен ұстаздың бірлескен жұмысы. Сүйікті жұмысын тапқан адам өз мамандығының шебері болады. Бірақ істеп жүрген жұмысы қаншалықты өзіне ұнағанымен, кез келген кезде жалықтыруы мүмкін. Осы жерде шыдамдылық пен табандылық көмекке келеді.

Алдыңызда отырған оқушыға «Мектептен түлеп шыққан соң не істейсің?» деген сұрақты қойып көріңізші 80 пайыз оқушы бұл сұраққа жауап бере алмайды [2, 5-б]. Өзінің болашақ мамандығына сенімді балалар сол мамандыққа икемденеді. Сол бойынша ізденіп, өз энергиясын болашағын қалыптастыруға жұмсайды.

«Бұл жасқа келгенше жақсы өткіздік пе, жаман өткіздік пе, әйтеуір бірталай өмірімізді өткіздік: алыстық, жұлыстық, айтыстық, тартыстық - әурешілікті көре-көре келдік. Енді жер ортасы жасқа келдік: қажыдық, жалықтық; қылып жүрген ісіміздің баянсызын, байлаусызын көрдік, бәрі қоршылық екенін білдік. Ал, енді қалған өмірімізді қайтіп, не қылып өткіземіз? Соны таба алмай өзім де қайранмын» [3, 3-б] - дейді Абай Құнанбаев өзінің бірінші қара сөзінде. Ел, мал, ғылым, дін, бала бағамын ба деген сан сұрақтан шығып, ойыма келген сөздерді қағазға түсірейін кімде кім керектісін тапса жазып алар деген шешімге келеді. Бұл ненің дәлелі? Қай жаста да адам әркезде

мамандығы, істеп жүрген ісі туралы көп ойланады. Ең бастысы істеп жүрген ісің бір адамның болсын пайдасына жараса, жетістік деген сол.

Адам қоғамсыз, қоғам адамсыз болмайды. Әлемдегі даму, өсудің бірден бір себебі адамның талпынысы. Өзін мойындатуға деген ниеті. Өз қабілетін, күшін мамандығына салуы. Егер де мамандыққа баулу мектеп қабырғасынан басталып, қабілеті бар іске тереңірек көңіл бөлінсе, болашақта мықты инженер, мұғалім, дәрігер, дизайнерлеріміз т.б. көп болатыны сөзсіз.

Кәсіптік бағдарлау жұмысын тек оқушылармен емес, ата-аналармен де жүргізу керек. Сонда бала мектептен бөлек үйінде де бағыт алады. Көп ата-аналар баланың таңдауын елемей өз айтқандарымен жүргенін қалайды. Бала ол тұлға. Өзіндік ойы, шешімі болады. Сол себепті әкесі мен анасы өз ойымен орамай таңдауға мүмкіндік беріп, мамандық түрлеріне көзін ашу керек.

Сонымен оқушының болашақ мансабын қалыптастыру үшін мектептегі кәсіптік бағдарлау жұмысының рөлі қандай?

1. Бастауыш сыныптан бастап мамандық түрлерін айқындау (сынып сағаттарда)
2. Оқушының қызығушылығын анықтау (педагог психологтар)
3. Шыдамдылық (дене шынықтыру), ұқыптылық (еңбек, геометрия), жауапкершілік, табандылық (барлық пәндерде) қасиеттерін дамыту

Әдебиеттер тізімі

1. Наталья Грейс «Профориентация. Как найти себя?»
2. Анастасия Колендо-Смирнова «Программа занятий Профориентация и призвание». 5 занятий. Для группы от 12-ти лет
3. Абайдың қара сөздері

СОСТАВЛЕНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАДАНИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИКТ

Смирнова Виолета Константиновна

учитель начальных классов КГУ «Школа- лицей имени А.Ермекова» отдела образования города Балқаш управления образованияКарагандинской области

Данная статья повествует о возможностях использования ИКТ на различных предметах с целью развития математической грамотности.

Бұл мақалада математикалық сауаттылықты дамыту мақсатында АКТ-ны әртүрлі пәндерде қолдану мүмкіндіктері туралы айтылады.

Одним из направлений функциональной грамотности является математическая грамотность.

Математическая грамотность — это способность человека определять и понимать роль математики в мире, в котором он живет.

При изучении предмета «Математика» с целью формирования и развития математической грамотности рекомендую научить учащихся:

-пользоваться математическими формулами, самостоятельно составлять формулы зависимостей между величинами;

-решать задания с использованием приобретенных математических знаний, умений, вычислительных, измерительных и графических навыков;

-производить арифметические действия и применять их для решения конкретных задач;

-работать с математическим текстом ясно и точно выражать свои мысли в устной и письменной речи с применением математической терминологии и символики;

-ориентироваться в справочных материалах, осуществлять поиск определений, формул и других утверждений в учебной и справочной литературе.

При составлении заданий на уроках математики для формирования и развития математической грамотности я широко использую ИКТ. Приведу примеры нестандартных и творческих видов деятельности из своего педагогического опыта.

Огромным открытием при составлении заданий для меня стал сайт **Learnis.ru.** Learnis поможет провести учебное занятие или внеклассное мероприятие нестандартно. Не нужно устанавливать на компьютер программы или владеть навыками программирования. Просто выберите уже готовые инструменты из каталога и адаптируйте задания для своего предмета. Чаще всего на уроке я использую веб-квест «Выберись из комнаты» . В таких квестах перед игроками ставится задача выбраться из комнаты, используя различные предметы, находя подсказки и выполняя математические задания для того, чтобы найти код от двери. Используя образовательный квест, я могу проверить знания математических формул, компоненты действий, а также решать задачи, уравнения и т.д

Прежде чем начать работать с комнатой, я заранее составляю вопросы по определённой теме. Например, на прошлом уроке математики мы проходили тему «Периметр и площадь квадрата и прямоугольника». Для проверки знаний формул нахождения периметра и площади, я заранее составила вопросы. Эти вопросы загружаются в комнату в виде картинок. Поэтому я скачала фон, в графическом редакторе Paint, написала вопросы с вариантами ответа. Возле каждого ответа написала числа. Эти числа составляют код от двери. Ведь ,чтобы выбраться из комнаты, надо написать код. Дальше в браузере я пишу название сайта (**Learnis.ru.**). Прежде чем работать с образовательным ресурсом, нужно пройти регистрацию. После регистрации выполняю вход на образовательный сайт. Чтобы загрузить вопросы, нажимаю на вкладку «Продукты». Выбираю «Веб квесты». Перед вами появляются уже готовые квест-комнаты любой сложности. Возле каждой комнаты расположен круг определенного цвета. Зелёный цвет-лёгкий уровень, жёлтый -средний уровень, красный-сложный уровень. Комнаты вмещают в себя от 3- до 8 заданий. Есть

как бесплатные, так и платные комнаты. После того как вы выбрали квест-комнату, вы можете загрузить уже готовые вопросы, которые составили в Paint. Загрузив вопросы, я пишу код от двери и последним шагом, добавляю картинку со словами «Молодец! У тебя отлично получилось!» Нажимаю на предварительный просмотр. Теперь надо постараться найти карточки с вопросами в комнате. Они могут быть спрятаны, где угодно. Поэтому надо следовать подсказкам. Как только будут найдены все вопросы и даны на них ответы, можно вводить код и выйти из комнаты.

Этот квест становится не только образовательным для детей, но и увлекательным. Такая работа способствует повышению эффективности обучения, повышает интерес к предмету, развивает математическую грамотность, так как ребята не просто отвечают на вопросы, а еще объясняют свой выбор. Также развивается логическое мышление, внимание, память.

При составлении заданий на формирование математической грамотности можно интегрировать урок цифровой грамотности и математики. Что я и делаю, так как являюсь еще учителем цифровой грамотности в 3 классах. Сейчас ребята изучают среду программирования Scratch, где учатся создавать различные игры, мультфильмы, презентации. На одном из уроков ребята, создавали калькулятор. Для того, чтобы калькулятор выполнял вычисления, мы использовали блок «Операторы». В нем есть 4 арифметические действия : сложение, вычитание, умножение и деление. Для того, чтобы создать калькулятор, надо было знать названия компонентов действий сложения, вычитания, деления и умножения.

Ребята не просто должны были составить код калькулятора, а еще после составления проговорить компоненты действий. Тем самым ребята повторили и закрепили компоненты действий, используя программирование.

Для индивидуальной проверки учащихся и получение мгновенного результата (оценки), я использую платформу Liveworksheets.com. Это образовательный инструмент, позволяющий учителям трансформировать традиционные рабочие листы (в формате doc, pdf, png или jpg) в интерактивные онлайн-упражнения с автоматической маркировкой. Чтобы проверить таблицу умножения, решить задачу, проверить знания формул, решить примеры, использую liveworksheets.

Продолжая тему периметра и площади, я подготовила карточки для того, чтобы проверить как ребята поняли эту тему и выучили формулы. Создала в ворде таблицу, где ребенок должен будет вставить подходящее значение. Далее, сохраняю задание в формате pdf. Также в интернете можно найти подходящие карточки и загрузить на платформу. Далее я захожу на сайт. Сайт на английском языке. Но с помощью онлайн переводчика сайтов, можно перевести страницу и работать. Чтобы загружать задания, нужно пройти регистрацию.Я заранее зарегистрировалась, поэтому выполняюю вход, вводя логин и пароль. Выбираю вкладку «Создавай интерактивные рабочие листы-начать». Выбираю команду: загрузить файл-выбрать-загрузить. Теперь нужно добавить маркеры для того, чтобы вписывать ответы. После этого вписываю

верные ответы и нажимаю предварительный просмотр. Если все верно, то можно сохранить рабочий лист. Ввожу параметры для сохранения. Рабочий лист готов. Для рабочего листа есть ссылка, которую я могу отправить ребенку индивидуально или выполнить работу в классе, сидя за компьютером. После того, как учащийся ввёл ответ он может отправить работу учителю по почте или выбрать сразу показать ответ.

Внедрение ИКТ в образовательный процесс развивает познавательный интерес учащихся к изучению математики, создавая условия для мотивации к изучению этого предмета, способствуют повышению эффективности обучения и самообучения, а также к повышению качества образования. Накопленный мною опыт, частично отраженный в настоящей работе, показывает, что применение информационных технологий на уроках и во внеурочной деятельности расширяет возможности творчества как учителя, так и учеников, повышает интерес к предмету, развивает математическую грамотность , ведет к повышению качества образования.

Список литературы

1. Образовательная платформа Learnis.ru
2. *Официальный сайт* языка программирования *Scratch*
3. Уроки Scratch / Мини калькулятор на видеохостинге youtube.com
4. Конструктор интерактивных рабочих листов Liveworksheets.com.

ВЫБОР БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИИ ЧЕРЕЗ ИЗУЧЕНИЕ ПРЕДПРОФИЛЬНОГО КУРСА «В МИРЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРОФЕССИИ»

Кожемякина Н.В. Струнина Е.А.

КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Аннотация. В статье авторы рассматривают вопрос ранней профориентационной работы с учащимися выпускных классов. В статье освещена работа курса предпрофильной подготовки «В мире педагогической профессии».Авторы акцентируют внимание на том, что большое значение имеет формирование у школьников первоначальных общих представлений о педагогической деятельности, необходимых для осознанного выбора профессии учителя по окончании школы через организацию педагогических проб.

Авторами делается вывод о том, что внедрение предпрофильного курса «В мире педагогической профессии» дает положительные результаты и помогает учащимся выпускных классов делать осознанный выбор будущей педагогической профессии.

Аннотация. Мақалада авторлар жоғары сынып оқушылармен ерте кәсіптік бағдар беру мәселесін қарастырады. Мақалада «Педагог мамандығы әлемінде»

профильді даярлық курсының жұмысы көрсетілген. Авторлар мектеп оқушыларының педагогикалық іс-әрекеті туралы бастапқы жалпы түсініктерді қалыптастырудың үлкен маңызы бар екендігіне, бұл педагогикалық сынақтарды ұйымдастыру арқылы мектеп бітіргеннен кейін мұғалім мамандығын саналы түрде таңдауға қажет екендігіне назар аударады.

Авторлар «Педагогикалық мамандық әлемінде» профильді алдын ала курсын енгізу оң нәтиже беріп, жоғары сынып оқушиларға болашақ мұғалімдік мамандығын саналы түрде таңдауға көмектеседі деген қорытындыға келеді.

Выбор своего профессионального пути –одна из основных задач подросткового и юношеского возрастов. Подростки должны сделать осознанный выбор в своей жизни – это выбор профессии, которой они захотят и смогут заниматься на протяжении всей своей жизни.Но к сожалению многие подростки к окончанию 9-11 кл. (среднего образования) не могут определиться с этим выбором и иногда делают выбор не в свою пользу, т.е. по совету своих родителей, друзей или за компанию с кем нибудь. И начав обучение в Вузе или колледже, ребенок понимает, что это сфера деятельности совсем не та, которой он бы хотел заниматься в течении всей своей жизни, она ему не нравится. В лучшем случае ребенок закончив свое обучение и получив диплом об окончании, положит диплом на полку или отдаст его родителям (как доказательство того, что закончил обучение как хотели его родители) и не будет работать по своей специальности, в худшем – бросит обучение по этой специальности и пойдет работать без образования и опыта работы.

В настоящее время наблюдается снижение престижа педагогической профессии среди молодежи. Большинство студентов педагогических колледжей и вузов не планируют связать свою будущую профессиональную деятельность с образованием. Этот факт определяется тем, что часть абитуриентов слабо представляют деятельность педагога и становятся случайными студентами в данной сфере профессионального образования.

В связи с этим одной из важнейших задач школы является формирование жизненного и профессионального самоопределения учащихся, выявление и развитие школьников, имеющих склонности к педагогической деятельности.

По Казахстану в качестве проекта начали открываться педагогические классы. В КГУ « Общеобразовательной школе №81» г.Караганды тоже были открыты классы предпрофильной подготовки.Основной целью педагогического класса является актуализация процесса профессионального самоопределения учащихся за счет специальной организации их деятельности, включающей получение знаний о себе, т.е. своих способностях, умениях, интересах, ограничениях и преимуществах (самопознание), о профессии, в том числе требованиях, которые она предъявляет к человеку и их соотнесение в процессе профессиональных проб.

Знания о профессии педагога, и что не менее важно отношение к ней, у учащихся формируются в процессе изучения курса "В мире педагогической профессии", где они знакомятся с основами педагогической деятельности,

жизнью и деятельностью выдающихся педагогов. При этом ребята видят, что самый большой вклад учителя - это его собственная жизнь, его дело.

Курс предпрофильной подготовки «В мире педагогической профессии» представляет собой профориентационный курс педагогического образования, который должен сформировать у школьников первоначальные общие представления о педагогической деятельности, необходимые для их осознанного выбора профессии учителя по окончании школы.

Большую роль в профориентации играют педагогические пробы: цели организация игр на переменах; проведение различных мероприятий в классах начальной школы; проведение общешкольных дел.

Изучение предпрофильного курса «В мире педагогической профессии» в педагогических классахбыло направлено на достижение учащимися следующей**:**создать условия для погружения учащихся в мир педагогической профессии и способствовать осознанному выбору педагогической деятельности.

Программа курса предусматривает решение следующих задач:

1) Дать учащимся представление о значении, характере и специфических особенностях педагогической профессии;

2)На основе знакомства с историей педагогики, развивать у старшеклассников интерес и уважение к профессии учителя;

3)Развивать представления о собственном "Я"; обучать элементам практической педагогики и психологии;

4)Создавать условия для формирования представления о себе как будущем профессионале.

За время работы курса предпрофильной подготовки «В мире педагогической профессии» можно отметить положительные результаты:20 учащихся сделали свой осознанный выбор в педагогической сфере в Вузах Казахстана и России. Это наши будущие учителя географии, учителя математики и информатики, учителя английского языка, учителя начальных классов, спец.педагоги, педагоги –психологи . Так же среди этих учащихся есть победители городского конкурса «Я – педагог!».

Учащиеся за время обучения в педагогическом классе расширили свои представления о педагогической деятельности, о собственном "Я", развилисвои творческие способностей и возможность на практике показать свои умения в организации внеклассной деятельности. Учащимися самостоятельно подготавливались и проводились встречи с ветеранами педагогического труда, городской телемост между 3-мя школами (участники пед.классов), видео поздравления для учителей на день учителя, конкурс эссе на тему: " Взгляд современной молодежи на образ педагога XXI века",разработали советы и «Пожелания начинающему учителю», подготовили презентации на темы " Каким Вы видите современного педагога?" и «Педагогические профессии будущего, записали короткие видео (1 минута) своей агитационной речи: «Профессия учителя»;защитили свои творческие проекты на следующие темы: «Известные педагоги Казахстана 19-20 века», «Педагог будущего», «Каким

должен быть современный педагог?», «Самая нужная профессия», «Воспоминания о 1 учителе», «Моя мама-учитель», «Почему я выбираю профессию учитель», «Лучшие педагоги г.Караганды», «Системы образования разных стран».

Считаем, что работа по внедрению предпрофильного курса «В мире педагогической профессии» дает положительные результаты и помогает учащимся выпускных классов делать осознанный выбор педагогической профессии.

Литература:

1. Самуратова Ж.Б. Методические рекомендации по организации профильного обучения в экспериментальных школах. –Астана, 2006. - 36 с.

2. Баранников А.В. Элективные курсы в профильном образовании // Первое сентября, 2004. - №2. – С.1-2.

3. Ермаков Д.С., Рыбкина Т.И. Элективные курсы: требования к разработке и оценка результатов обучения // Профильная школа, 2004. - №3. – С.6-11.

4. Черникова Т.В. Методические рекомендации по разработке и оформлению программ элективных курсов // Профильная школа, 2005. - №5. – С.11-16.

5. Введение в педагогическую деятельность (под ред. Е.И.Соколова, М.,Академия, 2000)

6.Кукушин В.,С. Введение в педагогическую деятельность. Ростов-на-Дону, 2002

КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

Сыздыкова Салтанат Рахимовна

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы
Әлімхан Ермеков атындағы мектеп – лицейі

Аңдатпа. Мақалада кәсіби бағдар беруде цифрлық технологияның маңызы жөнінде айтылады. Мақаланың өзектілігі оқушыларға кәсіби бағдар беруде "profi.kz"сандық платформасының көмегімен кәсіби бағдар беру, кеңес беру, білім беру туралы ақпараттар талданған. Жас өркендер қоғамдағы табысты өмірге дайын болу үшін оқуда, еңбекте және әлеуметтік беделге жету үшін кәсіби білім, іскерлік дағды жүйесін меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар заманауи талаптарды қолдана білуде сауатты болуы туралы пікір білдіреді.

Аннотация. В статье рассказывается о значении цифровых технологий в профориентации. Актуальность статьи в профориентации школьников "profi.kz" с помощью цифровой платформы проанализирована информация о профориентации, консультировании, образовании. Молодые люди высказывают мнение о том, что для того, чтобы быть готовыми к успешной

жизни в обществе, они должны не только владеть системой профессиональных знаний, деловых навыков, но и уметь применять современные требования в учебе, труде и для достижения социального авторитета.

Әлемде болып жатқан өзгерістер әрбір қазақстандықтың өмірінде тікелей көрініс тауып, саяси, экономикалық, әлеуметтік сілкіністер аясында цифрлық технологиялар өміріміздің барлық салаларына кең ауқымда енді. Жылдам цифрландыру жағдайында еңбек нарығында түбегейлі өзгерістер орын алды. Жаңа мамандықтар пайда болып, бұрыннан бар мамандықтар көпшілігі өзектілігін жоғалтқаны аян. Табысқа және бәсекеге қабілеттілікке жету үшін заманауи адам жиі бірнеше мамандықты меңгеруі, мобильді және динамикалық дамуға дайын болуы тиіс. Кәсіптік бағдар беру жұмысындағы қолданыстағы тәсілдер пандемиядан кейін өзектілігін жоғалтып, түбегейлі өзгерістерді қажет ететіндігін көрсетті. Өз көзқарасымды айтар болсам, кәсіптік бағдар заманауи тұлғаны нарыққа толығымен бағдарлап, оның цифрлық кеңістікте қанат жайып, табысты дамуының қажетті шарты болуы керек. Мемлекет саясатына енгізілген идея цифрлық дәуірдің жаңа жағдайында жас адамды табысты өмірге дайындаудағы кәсіптік бағдар мен білім беру жүйесінің маңыздылығын көрсетеді. Білім беру саласындағы заманауи үрдістер мен цифрлық кеңістіктегі кәсіптік бағдар беру тәсілдері Қазақстан Республикасының Білім және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламада және маңызды мемлекеттік құжаттар (Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2020 жылғы 1 қыркүйек) көрсетілген [1, 2].

Өскелең ұрпаққа кәсіптік бағдар беру жұмысын енгізуге және жүзеге асыруға кедергі келтіретін факторларға тоқталып өтсем:

•Қазіргі жастардың маңызды құндылықтарын қалыптастырудағы бұлыңғырлық кәсіби өзін-өзі анықтауда белгісіздік тудырады

•Кәсіптік бағдар беру ғылымының жеткіліксіз дамуы, жоғары сынып оқушыларымен кәсіптік бағдар беруді ұйымдастырудың жеткіліксіздігі.

•Кәсіптік бағдар беру ғылымының сабақтас ғылымдар мен білім салаларының өкілдерімен өзара әрекеттесуінің әлсіздігі.

•Ата-аналардың кәсіптік бағдар беруге жеткіліксіз тартылуы. Табысты кәсіптік бағдар беру тек жоғары сынып оқушысының өзі ғана емес, сонымен қатар оның ата-анасы, мұғалімдері және оқу үрдісіндегі жағдайлар әсер ететінін ескеру керек.

Ақпараттық технологиялардың қарқынды өсуіне байланысты мамандықтар тізімі үнемі жаңартылып отырады. Еңбек нарығы өзгеріп, 5-6 жыл бұрын сұранысқа ие болған мамандықтар жойылып кетуі мүмкін. Көптеген заманауи мамандықтар талап етілмейтін болады және олардың орнына жаңалары келеді. Қазір мамандықтар картасын жаңарту үрдісі қалыптасып келеді.

Кәсіптік бағдарлау жұмысын ұйымдастыру саласындағы оқушылардың заманауи сұраныстары цифрлық ресурстарға негізделген. 2000 жылдан бастап бүгінгі күнге дейінгі кезеңде туылған балалар Z (Smart, сандық) ұрпаққа жатады. Біз "жаңа технологиялар" немесе "болашақ технологиялары" деп

атайтын жаңалықтар - бұл ұрпақ үшін қазіргі жағдай тәрізді. Z ұрпағының балалары тез өсіп, желіні оңай басқарады, тәжірибелі тұтынушылар болып табылады; олар не қалайтынын және оны қалай алуға болатындығын біледі. Z буыны білім алудың біз үшін үйреншікті классикалық тәсілінен жиі бас тартады. Олардың көпшілігі үйден шықпай-ақ өзін-өзі тәрбиелеумен айналысады, желі арқылы өздерін қызықтыратын тақырыптарды оқуға, жүктеуге және пайдалануға қабілетті. Осы орайда, кәсіптік бағдар беру көбінесе әлеуметтік-экономикалық, идеологиялық, психологиялық-педагогикалық және ұйымдастырушылық қызмет, жастардың мамандықты саналы таңдауға дайындығын дамытуда маңызы зор. Осы мақсатта цифрлық технологияларды меңгеру, шет тілдерін меңгеру, басқа адамдармен ынтымақтастықта жұмыс істей білу маңызды рөл атқарады. Осы идеяларды негізге ала отырып, жоғары сынып оқушыларының кәсіби бағдарлануы үшін «profi.kz» және «атлас новых профессий» платформасын қолдануды ұсынамын. Бұл платформа көп бағытты және кәсіптік бағдарлау диагностикасын, кәсіптік бағдар беруді, оқытуды және бейімдеуді қамтамасыз етеді. Платформада кәсіптік бағдарлау диагностикасын жүзеге асыратын авторлық сауалнамалар мен сауалнамаларды қамтитын диагностикалық әдістемелер кешенін көруге болады. Платформада желіде адам қалдырған цифрлық деректер тұлғаның белгілі бір психологиялық қасиеттерін анықтап болжау үшін пайдаланылады. Қазіргі уақытта пайдаланушы жастардың талданған параметрлері олардың арасында белгілі бір салада мамандық іздеуге қажет адамдарды анықтауға мүмкіндік береді, сонымен қатар оларды оқуға ынталандырады. Бұл жеке жұмысты жоспарлауға және әлеуетті үміткерлерге нақты білім беру қызметтерін ұсынуға мүмкіндік береді. Оқушыларыма кәсіби құзіреттіліктерді қалыптастыруда кәсіби бағдар беру жұмысын ұйымдастырамын. Сабақтан тыс «Менің таңдауым», «Мамандықтар әлеміне жол ашамыз» атты эссе жазғызамын.

1-сурет. Мектеп оқушысының бойында қалыптастыруға тиіс дағдылар

Бүгінгі таңда әлемнің болашақта қандай болатынын, қандай мамандықтар сұранысқа ие болатынын, жас адам өзінің алғашқы өмірлік таңдауын - мамандық таңдауды қалай жүзеге асыруы керектігін елестету қиын, өйткені суретте көрсетілгендей (1-сурет) мамандықтар жыл өткен сайын ескіріп бара жатқанын көреміз.

Үздіксіз білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде компьютер, гаджет, ғаламтор желілері мен құрылғылардың үлкен мүмкіндіктерін пайдалану ерекше өзектілікке ие болатыны анық. Дұрыс кәсіби таңдау адамның және оның

өмірінің жан-жақты дамуын, оның әлеуетінің ашылуын және табысқа жетуін қамтамасыз етеді. Кәсіби өзін-өзі анықтау әрқайсымыздың өміріміздегі маңызды басымдық. Табысты азаматтар – ел дамуының кепілі.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының білім мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
2. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 1 қыркүйек, 2020 жыл
3. Оқушылардың кәсіби бағдарда өзін-өзі анықтауы – қоғамдық және тұлғалық қажеттілік пен құндылық. https://zkoipk.kz/kz/2015confpisa1/1726-1.html
4. Махаева О. А., Григорьева Е. Е. Я выбираю профессию: комплексная программа активного самоопределения школьников. М., 2002.

РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ ШКОЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА ЧЕРЕЗ РЕАЛИЗАЦИЮ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ПРОЕКТА «ШКОЛЬНЫЙ ТЕАТР»

Такуова Раушан Сунгатулловна
Нуржаева Зауре Усмановна

КГУ «ОШ имени Ж. Ташенева» г.Караганды, район Алихана Бокейханова

Аннотация. Біздің мектеп қуыршақ театры қойылған мақсаттар мен міндеттерге барынша қол жеткізуге көмектеседі. Кіші оқушының мектеп мәдениетін қалыптастырады және дамытады. Мектеп театрының мүмкіндіктері маңызды, өзекті және қызықты. Оқу қызметінің бұл түрі өткен жылдан бастап мектеп практикасында "Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы" нұсқаулық-әдістемелік хаттың ұсынымы бойынша жемісті қолданылып келеді. Осы жобаны іске асыру негізінде білім алушыларды тәрбиелеудің негізгі идеясы ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар болып табылады. Балаларды ынтымақтастыққа, әртүрлі тілдерді меңгеруге үйретеді.

Аннотация. Наш школьный кукольный театр помогает максимально достигать поставленных целей и задач. Формирует и развивает школьную культуру младшего школьника. Возможности школьного театра значимы, актуальны и интересны. Этот вид учебной деятельности плодотворно используется в школьной практике с прошлого года по рекомендации инструктивно-методического письма «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организации среднего образования республики Казахстан». Ключевой идеей воспитания обучающихся на основе реализации данного проекта являются национальные и общечеловеческие ценности. Учит детей сотрудничеству, осваивать разные языки.

В формировании и развитии школьной культуры младшего школьника возможности школьного театра значимы, актуальны и интересны. Этот вид учебной деятельности плодотворно используется в школьной практике с прошлого года по рекомендации инструктивно-методического письма «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организации среднего образования республики Казахстан». [1, с. 33]. Рекомендована реализация проекта «Школьный театр». Ключевой идеей воспитания обучающихся на основе реализации данного проекта являются национальные и общечеловеческие ценности. Следуя данной рекомендации, творческому воображению педагогов и потребностям ребенка нами создан свой кукольный театр «Кукляшки» с постановкой сказок на казахском, русском и английском языках. Это позволило нам информировать и пропагандировать полиязычие в начальной школе.

Театр помогает усваивать в практике диалога нравственные и научные истины, учит быть самим собой и "другим", перевоплощаться в героя и проживать множество жизней, драматических испытаний характера. Театр как явление, как мир, как тончайший инструмент художественного и общественного познания и изменения действительности представляет богатейшие возможности для становления личности ребёнка. Иными словами, театральная деятельность - путь ребенка в общечеловеческую культуру, к нравственным ценностям человека, путь к себе.

Познавательный вид существования театра в современной казахстанской школе — это проект «Школьный театр», моделирующий театр как самостоятельный художественный организм: в нем могут участвовать все дети класса. Его репертуар произволен и диктуется вкусом не только руководителя, но и ребенка. Будучи интересной и полезной формой внеклассной работы школьный театр не ограничен в своих возможностях, оказывает существенное влияние на организацию учебно-воспитательной работы в целом и служит информационной точкой развития школьной культуры детей.

Кукольный театр — это не просто игра, а еще и прекрасное средство для интенсивного развития речи, обогащения словарного запаса, развития воображения и творческих способностей. Решили осуществить постановку сказок «Колобок» и «Теремок» на трех языках. Предварительно на «Театральных уроках» совершенствовали навыки чтения, работу над текстом литературных произведений, максимально овладели системой филологических понятий (жанр, персонаж, композиция), шла взаимосвязь всех видов речевой деятельности. Формировался интеллект и уровень общей культуры, представление о многообразии мировой литературы. Такие уроки пробудили творческие навыки, способные пробудить и развить детскую фантазию, духовное общение, дали импульс к самостоятельной деятельности. Перевоплощаясь в тот или иной образ, дети смеялись, когда смеялись их персонажи, грустили вместе с ними; чувствовали и думали так же, как и их сказочные герои.

Также эти проекты решали важную проблему, как повышение техники чтения. Создание кукольного театра нашло отклик в душах не только детей, но и родителей, которые стали нашими единомышленниками. Именно они помогли смастерить декорации, изготовить ширму-занавес, приобрести и создать куклы.

Рисунок 1. Театральная ширма.

Нами разработаны правила ведения кукол, подобраны сценарии сказок. Опыт показал, что умелая организация работы в кукольном театре подталкивало учащихся на создание собственных небольших пьес. Учащиеся сами предлагали темы, которые им хотелось бы сыграть, придумывали реплики будущих героев. Это естественно: ведь дети – прекрасные сочинители, импровизаторы. Ведь через кукол легче высказать свое мнение, легче о чем-то спросить - говорит-то кукла! Школьники с удовольствием составляли сценарии для кукольных представлений, сочиняя и переделывая сказки, изготавливая кукол, переводили слова на разные языки и участвовали в спектаклях. [2, с. 77].

Прошла премьера двух сказок. Зрителями были дошколята, первоклассники и второклассники. Они хорошо восприняли наше представление, не ожидали посмотреть сказку на разных языках. Интересная подача сказки заворожила детей. Был постоянный диалог между артистами и зрителями. Зрители активно отвечали на вопросы и дружно аплодировали, долго не хотели расходиться. А артисты были довольны своей игрой ролей в сказке и чувствовали, что их труд оценен на высоком уровне. Артисты были в роли учителей. В конце премьеры провели разные игры на запоминание и проговаривание определенных слов на разных языках. Каждый персонаж предлагал назвать его на трех языках. Вначале вместе проговаривали несколько раз, затем выходили наши благодарные зрители, надевали куклу на руку и проговаривали уже сами, самостоятельно. Также проговаривали определенные фразы на трех языках, подпевали лисе и волку их песни. Младшие школьники изъявили желание играть в кукольном театре. Наш школьный кукольный театр помогает максимально достигать поставленных целей и задач. Играет в современном образовании огромную роль. Учит детей сотрудничеству, осваивать разные языки. Организация в школе детского кукольного театра – это попытка дать детям почувствовать радость творчества. При этом сама структура кукольного театра, синтезирующая различные искусства, дает возможность детям раскрыть в себе разные творческие способности. Наш театр-это наше достояние и способ освоения казахского и английского языков. Созданы пособия, в котором собраны сценарии сказок и дается раскрытие целей проекта.

Рисунок 2. Учебно-методическое пособие на трех языках.

Так же собран видеоматериал (видео постановки сказки) и записан на диски. Имеется доступ к просмотру через Q код.

Рисунок 3.QR код к просмотру видео-материала.

В этом учебном году приняли участие во II Международном дистанционном конкурсе детского и юношеского театрального творчества «Алтын шашу» в номинации «Кукольный театр» и заняли призовое третье место. А руководители проекта награждены благодарственными письмами от Казахстанской Национальной Федерации Клубов ЮНЕСКО.

Рисунок 4. Диплом.1 место. Театрдың ғажайып әлемі. Благодарстенное письмо.

Имеется первое призовое место на районном фестивале «Театрдың ғажайып әлемі».

Таким образом, представление в театре кукол со временем можно использовать как чудесный ключик , который откроет дверцу в окружающий ребенка волшебный мир образов, красок, звуков и послужит информационным окном в формировании культуры младшего школьника

Список литературы:

1.Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организации среднего образования республики Казахстан».

2.Бунеева Е.В., Чиндилова О.В., Яковлева М.А. Уроки литературного чтения в 3 классе. Методические рекомендации для учителя. - М.: Баласс, 2017.

КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Тампишева Асел Серикбаевна

Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Ұзынағаш ауылыНаурызбай батыр Құтпанбетұлы атындағы орта мектебі кмм

Аңдатпа. Бүгінгі күні мектеп оқушыларына кәсіби бағдар беру жұмыстары қайтадан жандана бастады. Кәсіптік бағдар беру арқылы оқушыларды

мамандықтар әлемінде, олардың мазмұны, ерекшеліктері, жеке тұлғаға қоятын талаптарын өз бойындағы қасиеттерімен ұштастырып, өндіріс, шаруашылық салаларының даму міндеттеріне, оның нарықтық экономика жағдайындағы рөліне сай саналы таңдалып алынған мамандыққа мүдделілігін тәрбиелеуді қажет етеді.

Анотация. Сегодня работа по профориентации школьников возобновилась. Осуществляя профессиональную ориентацию, необходимо знакомить учащихся с миром профессий, их содержанием, особенностями, требованиями, предъявляемыми к личности с собственными качествами, воспитывать у них интерес к профессии, которая сознательно выбирается в соответствии с задачи развития производства и отраслей экономики, его роль в рыночной экономике.

Әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған білім берудің негізгі мақсаты білімді меңгеріп қана қоймай, білік пен дағды арқылы дербестік, ізденімпаздық, дені сау, өзгермелі жағдайда білімді де білікті жасөспірімдерді жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау. Осы мақсаттарды іске асыруда бүгінгі мектеп оқушыларына қойылып отырған мәселелер күн сайын талаптануда. Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұлғасы бүгінгі мектеп оқушылары. Сондықтан мектепте берілетін кәсіптік бағдар жұмыстарының бүгінгі күні маңызы зор болып табылады. Жалпы білімнің басты үш міндеті бар олар: баланың өзіндік жалпы дамуын, жан-жақты дүниетанымын қамтамасыз ету, және оны болашақ белгілі бір кәсіпке даярлау. Осы үш міндеттің ішінде қоғамдық даму күрделенген сайын баланы жастай алдағы кәсіпке бағдарлай әзірлеу – ең көкейкесті мәселеге айналып отырғаны дәлелденді. Қазіргі кезеңде жалпы білімнің міндеті – баланың жалпылама дамуын қамтамасыз ету ғана емес, ең бастысы оларды жастай өз қабілеті мен қызығуына қарай белгілі бір мамандыққа арнайы бағыттай білу. Кәсіпке баулу – бұл әрбір жеке тұлғаның ерекшеліктерін және халық шаруашылығына, жеке салаларға қажетті сұранысы бар мамандықтарды ескере отырып жастарды еркін және өзіндік мамандық таңдауға дайындаудың ғылыми негізделген жүйесі.

Кәсіптік бағдар беру — жас ұрпақты өзіне ұнаған тиісті мамандықты саналы талдап алуға дайындауға бағытталған іс-әрекеті. Кәсіптік бағдар беру арқылы оқушыларды мамандықтар әлемінде, олардың мазмұны, ерекшеліктері, жеке тұлғаға қоятын талаптарын өз бойындағы қасиеттерімен ұштастырып, өндіріс, шаруашылық салаларының даму міндеттеріне, оның нарықтық экономика жағдайындағы рөліне сай саналы таңдалып алынған мамандыққа мүдделілігін тәрбиелеуді қажет етеді. Мамандықты саналы таңдауда адамның қабілеттілігінің қалыптасуының да үлкен маңызы бар. Ол адамның психологиялық санасының қалыптасуына байланысты. Олар: қабілеттілік, қызығушылық, бағыттың құндылығы, кәсіптік жоспар, идеялы, сенімі, т.б. Мамандық туралы жеткіліксіз білу — мамандық таңдауда кездейсоқтыққа әкеліп соқтырады. Мамандық таңдауда қателесу сайып келгенде, таңдаған мамандығын жек көріп, жұмыс орнын жиі өзгертуге себепші болады. Мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысының негізгі міндеттері төмендегідей:

— оқушыларды көпшілік мамандықтар туралы түсінікпен қаруландыру;

— кәсіптік қызығуы мен бейімділігін, қабілеттілігін қалыптастыру және дамыту мақсатында оқушылардың дара ерекшеліктерін зерттеу;

— мектеп бітірушілерге мамандық таңдауға көмектесу;

— оқушыларды белгілі мамандықтың түрін меңгеруге бейімдеу.

Бүгінгі күні мектеп оқушыларына кәсіби бағдар беру жұмыстары қайтадан жандана бастады. Біз жоғарыда атап өтілген кезеңдерді талдай отырып, кәсіби бағдар беру жұмыстарының маңызын үлкен сұранысқа ие болуда деп білеміз.

Мақсаты: тыңдаушылардың кәсіптік бағдар жұмысын тиімді ұйымдастыру мазмұнын, формасын, тәсілдерін іске асыру бойынша кәсіптік білімі мен дағдысын жетілдіру.

Міндеттері:

1) жаңа мамандықтар атласына сәйкес кәсіптік бағдар жұмысы туралы түсініктерін кеңейту және тереңдету;
2) болашақта сұранысқа ие болатын мамандықтарға сай XXI ғасыр дағдыларын дамыту;
3) тұлға қабілеттілігі мен кәсіптік бағыттылығын анықтау әдіс-тәсілдерін қолдану дағдыларын қалыптастыру;
4) білім алушының мамандық таңдаудағы тұлғаның жеке даму моделін құру мен оны жүзеге асыруда ата-аналармен бірлескен жұмыстарды жоспарлау дағдыларын дамыту.

Әрбір он жыл сайын әлемде тың жаңа мамандықтар пайда болады. 21-ғасырда жаңа мамандықтардың пайда болуы жаппай жұмыссыздықпен, бос орындардың тапшылығымен, жаңа технологиялардың қарқынды дамуымен және де жаһандық компьютерлендірумен тікелей байланысты. Осы орайда қазақстандық қоғамның қазургі даму жағдайында мектеп оқушыларының кәсіптік бағдары өзекті мәселелердің біріне айналды. Жалпы орта білім берудің мақсаты: кең ауқымды дағдыларды дамыту негізінде білім алушылардың жоғары оқу орындарында білімін жалғастыруы және кәсіптік өзін-өзі анықтауы үшін академиялық дайындығын қамтамасыз етуге қолайлы білім беру кеңістігін жасау болып табылады, яғни:

1) білімді функционалдықпен және шығармашылықпен қолдану;
2) сын тұрғысынан ойлау;
3) зерттеу жұмыстарын жүргізу;
4) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану;
5) коммуникацияның түрлі тәсілдерін қолдану;
6) топта және жеке жұмыс жасау білігі;
7) мәселелерді шешуі және шешім қабылдау

Жалпы орта білім берудің негізгі міндеттері:

-бітірушілерге олардың *мүдделері мен қабілеттеріне сәйкес кәсіптік өзін-өзі анықтауына көмектесу;*

-бітірушілерге өмір бойы білім алуын жалғастыруға оң көзқарасының, *өмірде мансаптық өсуі* мен танымдық процесін реттеуге даярлығының қалыптасуына көмектесу болып табылады. «Кәсіптік бағдар» алғаш рет жеке ұғым ретінде 20-ғасырдың басында Америка Құрама Штаттарында пайда

болды. Кәсіптік бағдар мәселесінің негізін қалаушы 1908 жылы Бостонда «Мамандық таңдау бюросын» құрған және мамандық таңдауға ғылыми тәсілді қолданған американдық зерттеуші Френк Парсонс.

Кәсіптік бағдар – білім алушының кәсіптік қызығушылығына, жеке қабілеттері мен психофизиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес білім алудағы және кәсіптік саладағы мүмкіндіктерді, мамандықты және оқу орнын еркін әрі саналы түрде таңдау құқықтарын іске асыруда ақпарат беру және консультациялық көмек көрсету.

Мектепте оқылатын жекелеген кейбір пәндер барысында кәсіптік бағдар туралы мәлімет беруді «қолайсыз» деп санайтын жағдайлар да кездеседі. Мұндай пәндер қатарына «математиканы» жиі жатқызады. Дегенменде бұл мұғалімнің оқу материалын өмір құбылысымен байланыстыра алу шеберлігімен байланысты.

Мұғалім оқушылардың кәсіптік бағдарын қалыптастыруда жетекші рөл атқарады: оқушылардың болашақ кәсіптік қызметіне, мамандығына психологиялық дайындық, кез келген мамандықты таңдауға қажетті жауапкершілік пен еңбекті құрметтеу сезімдерін тәрбиелеу.

Жастардың кәсіптік өзін-өзі айқындауы өзара байланысты кезеңдерден тұрады:

1. Мектепке дейінгі кезең – балаларда адамдардың еңбегіне және олардың айналысатын әрекетіне деген жағымды қатынасының көрінісі. Демек, балада кәсіптік әлемге деген қатынасы, кәсіптік әлемге қарым-қатынас, алғашқы еңбек білігі оған қол жетімді қызмет түрлерінде қалыптастырудан басталады.

2. Бастауыш сыныптарда) – кіші мектеп жасындағы оқушыларының еңбекке деген адал ниетін оятады, еңбектің адам және қоғам өміріндегі рөлін, түсінеді, ата-аналарының мамандықтарына қызығушылықтарын білдіреді т.б. Осының барлығына балалардың танымдық, ойын, еңбек, қоғамға пайдалы қызметтің алуан түрлеріне қатысуы ықпал етеді.

3. Негізгі мектептің бірінші сатысы (V–VII сыныптар) – жеткіншектерде кәсіптік ниеттер пайда болады, олар мамандық таңдауға байланысты өз мүдделерін, қабілеттері мен қоғамдық құндылықтарын бірте-бірте түсіне бастайды. Осының барлығы жетекші танымдық және еңбек әрекеттерінде жүзеге асады.

4. Негізгі мектептің екінші кезеңі (VIII–IX сыныптар) – бұл кезеңде мектеп оқушыларының кәсіптік сана-сезімі дамиды, оларда мамандық таңдаудың тұлғалық мәні пайда болады, өз идеялары мен нақты мүмкіндіктерін болашақ қызмет саласын таңдаудың қоғамдық мақсаттарымен байланыстырады; бұл кезеңде оқушыларды белсенді танымдық және еңбек әрекетіне баулиды, оларға мамандық таңдаудың ғылыми негіздерін зерделеуге, диагностика мен өзін-өзі диагностикалау әдістерін меңгеруге қолдау көрсетеді.

5. Жалпы орта білім беру мекемелерінде оқу (мектеп, гимназия, лицей) - жекелеген оқу пәндерін тереңдетіп оқыту негізінде кәсіптік бағдарлау жүзеге асырылады, кәсіптік маңызды қасиеттердің қалыптасуына назар аударылады;

оқушыларға өзін-өзі дамытуға және таңдаған кәсіптік қызметіне өздігінен дайындалуға көмек көрсетіледі.

6. Мамандықты меңгеру – бұл колледждерде және жоғары оқу орындарында оқу процесі; осы кезеңде кәсіптік мамандарды даярлау аяқталады.

7. Кәсіптік іс-әрекет - біліктілікті арттыру, сондай-ақ басқа кәсіптік қызметке қайта бағдарлау.

Адам еңбекте қуанышты сезініп, оған жиіркенішті сезінбеуі керек. Мамандық өзіне ұнаған кезде, адам жұмысқа қызығушылық танытқан кезде ғана. ол өзінің жұмысына ғашық болған кезде жасайды - сонда ғана ол өз жұмысына қуаныш сыйлай алады, сонда ғана ол артық жұмыс жасамай жұмысының қарқындылығын арттыра алады, сонда ғана ол өз саласында құнды бола алады жұмыс ... Дұрыс қойылған жұмыс қана еңбекті қуанышты ете алады ... мамандық таңдау Ал мектептегі барлық жұмыс балаға мамандық таңдауға көмектесетіндей ұйымдастырылуы керек .... Мектептің кең таралған қоғамдық және еңбек жұмысы баланың күшін ашады, оған «өзін-өзі тануға», оның бейімділігін, қызығушылығын жүзеге асыруға көмектеседі ». Адамның дамуы іс-әрекет процесінде жүреді. Келесі-. Демек, мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар берудің негізгі құралы да болашақ мамандықтарына қандай-да бір түрде байланысты іс-әрекеттер болып табылады. Мектеп оқушыларының бай әлеуметтік тәжірибені игеруі біз оларға беретін мүмкіндіктерге, сондай-ақ олардың қабілеттері мен белсенділігіне байланысты. Ол іріктеп, бұрын жасалған ұстанымдар мен мүдделер негізінде өтеді. Сондықтан әр оқушыны осы процестің ерекшеліктерін ескере отырып, өз дамуында белсенді болуға тәрбиелеу жұмысының маңызы зор.

Адамзат тарихындағы әрбір ғасыр адам өмірінің түрлі салаларында жаңа мүмкіндіктермен және жаңалықтармен ерекшеленді. Бұл жаңа технологиялардың қарқынды дамуына, жаһандық компьютерлендіруге, маңызды медициналық жаңалықтарға байланысты. Ғылыми және техникалық жетістіктер әлемнің бейнесін түбегейлі өзгертеді, олар өркениет деңгейіне, өмірлік тәртіпке және жеке тұлғаның құндылықтарына әсер етеді. Сондықтан адамның кәсіптік қызметі де тыс қалмайды.

Қорыта айтқанда, кәсібі бағдар беру жұмысының негізгі даму бағыттарына: ақпараттық, диагностикалық және белсенді дамушы бағыттарын жатқызады.

Әртүрлі жас санаттарына кәсіптік бағдар беру жұмысында саналы таңдау жасауға және жас ерекшеліктеріне сай оқушылар үшін мамандықтардың алуантүрлі әлемін кезең-кезеңімен ашуға мүмкіндік беретін іс-әрекет (белсенділік) түрлері өзекті.

Дамушы қоғамға білімді, адамгершілігі мол, таңдаулы жағдайда жауапты шешімдер қабылдай алатын, олардың ықтимал салдарын болжай алатын, ынтымақтастыққа қабілетті, ұтқырлық, динамизм, конструктивтілік, және ел тағдыры үшін жауапкершілік сезімі дамыды. Осындай еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, кәсіби мобильді қызметкерді даярлау көбіне жастардың

кәсіптік бағдарларын әлеуметтендіруге және педагогикалық қолдауға байланысты.

Әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру. Қазақстан халқына жолдауы. – Астана, 05.10. 2018. http://www.akorda.kz

2.Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Сындарлы қоғамдық диалог – қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы. – 2.09.2019. http://www.akorda.kz

3. Батарщев Жастардың білім беру және кәсіби ынтасы: оқу құралы. Пайда. - М.: Академия, 2009 ж. [170-187бет]

4.Климов Е.А. Мамандықты қалай таңдауға болады. - М., Білім, 1990 ж.[194-204 бет]

5.Климов Е.А. Әр түрлі мамандық түрлеріндегі әлем бейнесі. - М .: Білім, 1995.[78-82 бет]

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ АКТУАЛИЗАЦИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Танина Д.О.

Специализированная школа-интернат-лицей имени Жамбыла, г. Караганда

Аннотация. Біздің қарқынды дамып келе жатқан әлемде құзыретті және бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастырудың ажырамас шарттарының бірі - мектеп жасынан бастап ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту. Оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту үшін мен ағылшын тілі сабақтарында сыни тұрғысынан оқыту технологиясын қолданамын.

Одним из неотъемлемых условий формирования компетентной и конкурентоспособной личности в нашем быстроразвивающемся мире является развитие научно-исследовательского навыка со школьных лет. Для развития научно-исследовательских навыков у учащихся, мною на занятиях английского языка используется активизация мыслительной деятельности на основе критического отношения к воспринимаемому материалу.

В рамках данной статьи я бы хотела рассмотреть технологию развития критического мышления через письмо и чтение. Технология развития критического мышления через чтение и письмо (РКМЧП) была разработана и внедрена американскими педагогами (Куртис Мередит, Чарльз Темпл и Джинни Стил) в прошлом столетии. Данная технология опирается на идеи и положения Жана Пиаже об этапах умственного развития ребенка [1, с. 85].

Девид Клустер в статье «Что такое критическое мышление?» подчеркивает пять особенностей критического мышления:

- критическое мышление - мышление самостоятельное;
- новая информация является отправным пунктом критического мышления;
- важно поставить вопросы и выяснить проблемы, которые требуют решения;
- аргументы должны быть убедительными;
- критическое мышление - мышление социальное [2, с. 63].

Критическое мышление (как это понимается в технологии РКМЧП) — это процесс соотнесения внешней информации с имеющимися у человека знаниями, выработка решений о том, что можно принять, что необходимо дополнить, а что — отвергнуть [3, с. 275].

Применение данной технологии обеспечивает, на мой взгляд, не только эффективное усвоение учебного материала, но также и актуализирует научно-исследовательские навыки, так как она основано на особенностях восприятия информации личностью. Этим объясняется то, что в процессе усвоения информации через чтение и письмо обучаемый проходит через три стадии:

Стадия ***вызов*** предполагает актуализацию имеющихся знаний, мотивацию и осознание обучающимися цели изучения учебного материала.

На стадии ***вызова*** я использую следующие приемы: мозговой штурм, ключевые термины, перепутанные логические цепочки, таблица «Знаем – Хотим узнать – Узнали», кластеры и т.д. [4, с. 159].

Для более осознанного восприятия изучаемого материала я использую *таблицу «Знаем – Хотим узнать – Узнали».* При заполнении таблицы ученики отмечают уже известные данные по теме, ставят вопросы, на которые хотели бы получить (найти) ответ, в конце занятия заполняют последний столбец с полученными знаниями. Подобного рода приемы способствуют расширению и систематизации знания по изучаемой теме.

В своей практике я часто применяю прием *ключевые термины.* Предлагаю ученикам 5-6 слов, которые наиболее точно передают суть текста. Ученики объясняют значения слов и высказывают предположения о содержании текста. При чтении текста обучающиеся проверяют правильность своих гипотез, вносят коррективы в предварительные умозаключения, тем самым обеспечивается осознанное восприятие материала.

Перепутанные логические цепочки я применяю следующим образом: разрезаю готовый текст на отдельные фрагменты, раскладываю их в произвольном порядке. Задача учеников заключается в том, чтобы собрать целый текст в хронологической и причинно-следственной последовательности. При чтении собранного текста обучающиеся убеждаются в логичности и последовательности излагаемой мысли. Для такого рода заданий ученикам среднего звена важно выбирать тексты повествовательного типа, старшеклассникам рекомендую давать тексты-рассуждения и описания.

На стадии ***осмысления*** находим ответы на вопросы, обозначенные в таблице «знаем — хотим знать - узнали». На этой стадии ученики получают

(находят) новую информацию, знакомятся с новыми понятиями, устанавливают взаимообусловленные отношения между новыми и имевшимися знаниями. При чтении и письме важно содержание материала: так учителю необходимо подобрать материал, в котором наиболее полно обеспечивается прогрессия текста по гипотетически искомым вопросам учеников.

На стадии ***осмысления*** в основном использую такие приемы, как: инсерт, чтение с остановками, фишбоун, разработки для самостоятельных занятий и т.д..

Развитию критического мышления способствует использование приема *инсерт,* под которым подразумевается особая система маркировки текста. Этот прием также называют приемом эффективного чтения. С помощью применения условных знаков (маркировок) на полях прорабатывается текст:

«V» (галочка) – известное;

«+»(плюс) – новое, интересное или неожиданное;

«–» (минус) – противоречащее имеющимся знаниям;

«?» (вопросительный знак) – непонятное, требующее дополнительного объяснения [5, с. 24].

Ученики активно и с интересом выполняют ч*тение с остановками*. Для работы я использую повествовательный текст, а в старших классах рекоменду использовать также текст-рассуждение. По заглавию текста ученики предполагают содержание текста. После чтения определенного отрывка текста ученики предсказывают следующие эпизоды, далее при чтении проверяют свои предположения.

При использовании *разработки для самостоятельных занятий* ученики получают текст и вопросы, на которые им самостоятельно нужно найти ответы. Задаются именно вопросы, требующие вдумчивого прочтения текста и сбора аргументов для ответа из всего текста.

На стадии ***рефлексии*** выясняется степень усвоения обучающимися нового материала. Для этого задаются вопросы, требующие полного ответа. Проводится аналитическая работа: понимание нового материала, обобщение и выводы по теме. Высший уровень развития критического мышления на занятиях ИЯ предполагает творческую переработку и интерпретацию изученной информации, например, написание эссе, сочинения-рассуждения и т.д. [6, с. 198]

На стадии ***рефлексии*** приемы, использованные на первой и второй стадиях, практически повторяются. К уже известным приемам добавляю следующие: синквейн, маркировочная таблица, шесть шляп, диаманта и др.

Синквейн – методичекий прием, который заключается в составлении стихотворения из пяти строк:

1 строка – название темы одним словом (существительное)

2 строка – описание темы в двух словах (двумя прилагательными)

3 строка – действия в рамках этой темы тремя словами (глаголы)

4 строка – фраза из четырех слов, показывающая отношение к теме (чувства)

5 строка–синоним из одного слова, в которой заключается суть темы[7, с.29].

Например, *мама*

родная, добрая

воспитывает, любит, жертвует

Все сделает ради ребенка

Жизнь

Прием *шесть шляп критического мышления* использую в старших классах также на стадии рефлексии. Класс делится по желанию на 6 команд: каждая команда выбирает цвет шляпы и согласно этому в их задачи входят различные задания. Например, ученики из команды «белая шляпа» объективно констатируют факты по проблеме, без их обсуждения. Ученики из команды «желтая шляпа» отмечают положительные моменты по изучаемой проблеме. «Черная шляпа» подчеркивает отрицательные моменты по изучаемой проблеме. «Синяя шляпа» анализирует и отвечает на вопросы «Почему?», «Правда ли это?», «Зачем?» и т. д. «Зеленая шляпа» предлагает неординарные идеи и предположения по решению проблемы. «Красная шляпа» формулирует эмоции и чувства, которые они испытывали при работе с материалом. В данном случае допускается субъективизм в выражении собственных точек зрения [8, с.47].

Таким образом, на основе вышеизложенного можно утверждать, что технология развития критического мышления через чтение и письмо, имея определенную структуру, дает возможность развить научно-исследовательские навыки в условиях школьного образования.

Технологию развития критического мышления через чтение и письмо рекомендую использовать на занятиях иностранного языка, так как ее эффективность доказана в учебном процессе.

Литература:

1. Байбородова, Л.В., Белкина, В.В. Образовательные технологии: учебно-методическое пособие. – Ярославль: изд-во ЯГПУ им. К.Д.Ушинского, 2005.

2. Клустер, Д. Что такое критическое мышление. — М.: ЦГЛ, 2005.

3. Заир-Бек, С. И., Муштавинская, И. В. Развитие критического мышления на уроке: пособие для учителей общеобразоват. учреждений. — 2-е изд., дораб. — М.: Просвещение, 2011.

4. Лук, А.Н. Психология творчества. – М.: Наука, 1978.

5. Обметко, С.Ю. Приемы технологии критического мышления на уроках английского языка // Интерактивное образование. - 2017. - № 70. — URL: http://io.nios.ru/articles2/88/2/priemy-tehnologii-kriticheskogo-myshleniya-na-urokah-angliyskogo-yazyka (дата обращения: 06.02.2022).

6. Дубравина, И.В. Возрастная и педагогическая психология: учебное пособие – М.: Академия, 2002.

7. Борисова, Л. В. Составление синквейна как одна из инновационных технологий подачи материала по развитию речи на уроках русского языка и литературы в 5–6 классах / Л. В. Борисова, С. Н. Дударева, Ю. В. Крупкина. —

Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2018. — № 5 (191). — URL: https://moluch.ru/archive/191/48165/ (дата обращения: 06.02.2022).

8. Бабакова Т. А. Технология педагогического сопровождения самостоятельной учебной деятельности студентов по освоению креативной техники «Шесть шляп мышления» (Э. де Боно) // Образовательные технологии. — 2020. — № 2.

ДОМАШНИЕ ЗАДАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ХАРАКТЕРА КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

***Темиргали* Айгуль**

ГКП на ПХВ «Школа-лицей №79» акимата города Астана
город Астана

Аннотация. В статье рассматривается, что домашнее задание - это одна из форм организации учебно-исследовательской работы, при которой учитель предлагает ученикам задание творческого и исследовательского характера. При моделировании урока для развития исследовательской деятельности учащихся предлагается технология критического мышления.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, критическое мышление, домашнее задание

Аннотация. Мұғалім үй жұмысының берер басында шығармашылық және зерттеу тапсырмаларға мән беретіні туралы, және үй жұмысының зерттеу жұмыстарының ұйымдастыруына бір түрі ретінде мақалада қарастырылған. Сабақ құрастыру барысында, сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдалануды оқушының зерттеу жұмысының дамуына үлесі зор.

Кілт сөздер: зерттеу жұмыстары, сын тұрғысынан ойлау, үй тапсырмасы

Одной из важнейших предпосылок в формировании развития творческого потенциала учащихся является активизация исследовательской деятельности учащихся. Исследовательскую деятельность можно организовывать на всех этапах урока, в том числе и при выполнении учениками домашних заданий. Учитель-новатор С.Д. Шевченко говорит, что домашнее задание должно быть привлекательным для ребенка, необычным и посильным [1].

Хмельницкая Н.Е. в своей работе «Система домашних заданий для учащихся» [2] рекомендует использовать при организации домашних заданий известные в школьной практике следующие виды работ:

-индивидуальная;

-групповая;

-творческая;

-дифференцированная;

-составление домашней работы для соседа по парте.

Опираясь на данную классификацию, на уроках русского языка используем следующие виды домашних заданий исследовательского характера.

1. Индивидуальное домашнее задание задается отдельным учащимся класса. В этом случае учителю легко проверить уровень усвоенных знаний конкретного ученика. Например: Представьте, что вы гид и проводите экскурсию по Древней Алматы с учащимися 9-ых классов . Составьте текст экскурсии, опираясь на произведение Ю.М. Домбровского «Хранитель древностей», используя в речи сложносочиненные и сложноподчиненные предложения.

2. Групповое домашнее задание. Группа учащихся выполняет какое-то задание, являющееся частью общего классного задания. Домашние задания в этом случае подготавливают учащихся к работе, которая будет проводиться на предстоящем уроке. Такие задания целесообразнее задавать заранее.

Например: При изучении темы «БСП. Обобщение и повторение» группа учащихся составляет дидактический материал по данной теме.

3. Дифференцированное домашнее задание- такое, которое может быть рассчитано как на «сильного» ученика, так и на «слабого». Основой дифференцированного подхода на этом этапе является организация самостоятельной работы учащихся, которая реализуется посредством следующих типичных приемов и видов дифференцированных заданий. Задания одинаковы для всех по содержанию, но различны по способам выполнения. Например: 1) Составьте тематический словарь на тему «Сложносочиненные предложения». 2) Составьте инструкцию, как найти сложносочиненные предложения в тексте. Задания, включающие несколько вариантов с правом самостоятельного выбора любого из них.

4. Творческое домашнее задание необходимо задавать не на следующий день, а на несколько дней вперед. Это могут быть эссе, реферат, доклад, исследование, ребус, кроссворд, проект, презентация, грамматическая сказка и т.д. Например: Подготовьте сообщение-сопоставление «Сложносочиненные и сложноподчиненные предложения». Придумайте грамматическую сказку «Подчинительные союзы , которые умеют заставить придаточное предложение подчиниться главному».

5. Составление домашней работы для соседа по парте – новаторский вид домашнего задания. Например: При изучении темы «Текст. Типы текстов.» можно дать следующее задание. Составьте для своего соседа несколько типов текста, опираясь на упражнения данные в учебнике.

Применение технологии развития критического мышления, как средства для развития исследовательской деятельности учащихся, позволяет учащимся приобрести новый подход к пониманию окружающего мира, создающий особый тип мышления – исследовательский и творческий.

Термин «критическое мышление» используется не одно десятилетие в работах таких известных психологов, как Ж. Пиаже, Дж. Брунер, Л.С. Выготский. Джуди А. Браус и Дэвид Вуд определяют критическое мышление как «разумное рефлексивное мышление, сфокусированное на решении того, во

что верить и что делать». Это открытое мышление, не принимающее догм, развивающееся путем наложения новой информации на жизненный личный опыт [3].

На уроках русского языка и литературы для развития исследовательских способностей учащихся применяются следующие стратегии: кластер, древо предсказаний, таблица "Что? Где? Когда? Почему?", таблица " Плюс - минус - интересно", схема "Фишбоун"-"Рыбий скелет", характеризующая карта, диаграмма Венна.

Например, при повторении темы «Однородные члены предложения» в 8 классе, предлагаю прочитать текст «История имени» по Горбаневскому [4] и заполнить таблицу ЗУХ.

I. Чтение текста с использованием приёма «Пометки на полях».

Имена людей – часть истории народа. Ученые установили, что в именах отражаются быт, мировоззрение, фантазия, художественное творчество народов, их важные исторические контакты.

Личные имена имели все люди во все времена и во всех цивилизациях. При этом оказывается, что почти все имена людей несут на себе яркий отпечаток соответствующей эпохи. Личные имена людей существовали на Руси до принятия христианства. Это были древнерусские имена, они возникли непосредственно в древнерусском языке. Вот некоторые из древнерусских имен, которые можно обнаружить в отдельных памятниках письменности: Ждан, Неждан, Большой, Меньшой, Первой, Третьяк, Буян, Рябой, Кривой, Волк, Кот, Бык, Воробей и т.д. Следы таких имен можно увидеть и во многих современных русских фамилиях: Нежданов, Третьяков, Большаков, Воробьев, Котов и других.

Если проанализировать весь русский именник, то можно установить факт, который на первый взгляд может показаться парадоксальным. Оказывается, что многие привычные нам имена типа Елена и Ирина, Марина и Татьяна, Галина и Наталья, Михаил и Александр, Сергей и Леонид, Василий и Андрей, и десятки других с точки зрения своего происхождения являются иноязычными. Следует сказать, что явление такого рода характерно и для многих других народов.

II. Заполнение таблицы ЗУХ.

Знаю	Узнал	Хочу знать
Многие привычные нам имена типа Елена и Ирина, Марина и Татьяна, Галина и Наталья, Михаил и Александр, Сергей и Леонид, Василий и Андрей, и десятки других с точки зрения своего происхождения являются иноязычными.	Русские имена отражали в себе целую гамму различных свойств и качеств человека: Ждан, Неждан, Большой, Буян и т.п.	Хотели бы узнать происхождение казахских имен, исследовать имена не только одноклассников, но и всей школы.

Учащихся при заполнении таблицы ЗУХ заинтересовались данной темой. На следующий урок 1 группа подготовила сообщение «Происхождение русских имён», 2 группа подготовила сообщение «Происхождение казахских имён».

Данная работа послужила материалом для следующего научного проекта «Русские и казахские имена: прошлое и современность». Где целью проекта было изучить казахские и русские имена на различных этапах истории двух народов. В ходе работы ученики выделили новый этап развития казахских и русских имен - период Независимости Казахстана; провели анкетирование среди учащихся 5-10 классов; выпустили сборники русских и казахских имен; выявили популярные русские и казахские имена. .

Исследовательская деятельность учащихся – это конечная цель изучения любого учебного предмета. Это та деятельность, которая помогает самосовершенствоваться ученику, будит в нём неподдельный интерес к получению новых знаний, даёт возможность проявиться всем лучшим качествам в нём.

Использованная литература

1. Машечкова И.Г. Проблема исследовательского подхода в обучении в русской дидактике конца XIX – начала XX вв.: Автореф. дис. канд. пед. наук. – М., 1995.

2. Савенков А.И. Методика исследовательского обучения младших школьников.- Самара: Учебная литература, 2004

3. Загашев И. О., Заир-Бек С. И. Критическое мышление: технология развития.

4. Горбаневский М.В. Иван да Марья. М, Русский язык, 1984.

МЕТОДЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЫ

Б.Ж. Темиргалиева

КГУ «Ботакаринская общеобразовательная школа», село Ботакара

Проблема осознанного выбора будущей профессии и на его основе – определения дальнейшего профиля обучения является одной из актуальных на сегодняшний день.

В своем Послании народу Казахстана Глава государства Касым-Жомар Токаев отметил: «Особую значимость приобретает ранняя профориентация детей. Подрастающее поколение должно осознанно относиться к выбору будущей профессии» [1; с. 4] .

Достаточно сложной задачей является выбор профессии. Любая профессия — является сложным механизмом, в котором нужно адаптация, годы обучения, приспособление к различным факторам и условиям. Если посмотреть с другой стороны, то прежде чем выбрать какую-либо профессию, надо уже заранее знать, из чего выбирать.

Таким образом, незнание мира существующих профессий является трудностью и важнейшей проблемой профессионального самоопределения для современных подростков.

Поэтому огромное внимание необходимо уделять профориентационной работе среди школьников, которая должна опираться на всестороннее знание основных факторов, определяющих формирование профессиональных намерений личности и пути ее реализации.

Болашақ мамандықты саналы түрде таңдау және оның негізінде – оқытудың одан әрі бейінін анықтау мәселесі бүгінгі таңда өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында: "Балалардың ерте кәсіптік бағдарлануы ерекше маңызға ие болып отыр. Өскелең ұрпақ болашақ мамандықты таңдауда саналы болуы керек " [1; 4 б.].

Мамандық таңдау өте қиын міндет. Кез-келген мамандық-бұл бейімделуді, оқу жылдарын, әртүрлі факторлар мен жағдайларға бейімделуді қажет ететін күрделі механизм. Егер сіз екінші жағынан қарасаңыз, онда кез-келген мамандықты таңдамас бұрын, неден таңдау керектігін алдын-ала білуіңіз керек. Осылайша, қазіргі мамандықтар әлемін білмеу қазіргі жасөспірімдер үшін кәсіби өзін-өзі анықтаудың қиындығы және маңызды мәселесі болып табылады.

Сондықтан оқушылар арасында кәсіптік бағдар беру жұмысына үлкен көңіл бөлу керек, ол негізгі пәндерді жан-жақты білуге негізделуі керек.

Широкие возможности для ознакомления с миром профессий представляют уроки русского языка и литературы.

В данной статье рассмотрим примеры проведения профоринтационной работы на уроках русского языка и литературы в 5-9 классах с казахским языком обучения.

Так, по программе по русскому языку и литературе в 5 классе с казахским языком обучения имеется целый раздел «Кем я хочу стать, когда вырасту». Изучая данный раздел,ребята знакомятся с произведением В.В. Маяковского «Кем быть?» [2; с. 127]. Данная тема представлячет широкую площадку для знакомства ребят с миром профессий.

В представленном отрывке стихотворения описаны профессии столяра,инженера-строителя,плотника, доктора. Используя игру на развитие логического мышления «Пятый лишний», учащиеся объединяют профессии одной отрасли (плотник, столяр, инженер - строительство). Рассуждая над вопросом «Специалисты каких профессий также необходимы, чтобы построить дом?», ученики составляют кластер «Строительство». Далее учащимся предлагается к просмотру видио сюжет *«Профессия архитектор. Архитектура как вдохновение»* [3] .Данное видио познакомит ребят с профессией архитектора.

В 6 классе изучая произведение Р.Л. Стайна «Проклятие гробницы фараона» [4; с. 165] , можно предложить ребятам порассуждать над вопросами «Кто такие археологи? Чем интересна эта профессия? Какие школьные

предметы необходимо изучать углубленно, чтобы в будущем стать археологом?»

В 7 классе в главе «Жара и холод. Страна и образ жизни» рассматривается произведение Г.А. Скребицкого «Четыре художника» [5; с. 53]. На заключительном уроке по изучению произведения, мы затрагиваем профессию художника. Ребята рассуждают над вопросами: Какими качествами должен обладать человек, чтобы стать художником? Имена каких великих художников вам знакомы? Какие профессии в области художественного искусства вам известны? В качестве домашней работы можно дать творческое задание – подготовить сообщение об одном из великих художников.

Приступая к изучению главы «Музыка в нашей жизни» [5; с. 196], предлагаю ребятам ключевые слова, которые помогут определить название нового раздела: *Композитор, аранжировщик, диджей, дирижер, концертмейстер, вокалист.* Данная работа направлена не только на определение темы урока, но и на развитие языковой компетенции, так как учащиеся знакомятся с названиями новых для себя профессий (*концертмейстер, аранжировщик*). Ребята рассуждают над тем, какими качества присущи людям профессии искусства.

В 8 классе раздел «Мир труда» [6; с. 99] дает широкие возможности для реализации профоринтационной работы. При изучении тем даного раздела рассматриваются профессии разных областей: спорт, ремесленное дело, предпринимательская деятельность, сельское хозяйство. Данный раздел раскрывает перед учащимися огромный спектр профессий.

В 9 классе изучая раздел «Я и Закон» [7; с. 165], мы рассматриваем профессии отрасли права. На одном из уроков можно предложить атлас профессий юридической сферы, а также составить портрет качеств, которыми необходимо обладать специалисту данной отрасли.

В этом разделе мы изучаем произведение Ч. Айтматова «Плаха» [7; с. 57] . Завершающим уроком данной темы может стать инценировка «Суд над Бостоном». К данному уроку ребятам необходима подготовительная работа. Учащиеся заранее распределяют роли (судья, адвокат, прокурор, свидетели, присяжные), готовят речь.

Таким образом, на данном уроке мы не только подведем итог по изучению произведения, но и затронем профоринтационный аспект.

В статье приведены некоторые примеры, на которых реализуется профоринтационная работа на уроков русского языка и литературы.

Результатом профессионального самоопределения старших подростков в современных условиях должна стать не узконаправленная профессиональная специализация, а готовность обучающегося к профессиональному и карьерному росту, а также образованию в течение всей жизни, способность самостоятельно ставить цели и определять этапы их достижения.

Список литературы

1. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны».
2. Русский язык и литература: Учебник для 5 класса общеобразовательной школы с казахским языком обучения. 1 часть / У.А.Жанпейс, Н.А. Озекбаева. – Алматы: «Атамұра», 2017. – 160 с.
3. https://youtu.be/Jf1L_rjAOdE
4. Русский язык и литература: Учебник для 6 класса общеобразовательной школы с казахским языком обучения. 1 часть / У.А.Жанпейс, Есетова А., Н.А. Озекбаева. – Алматы: «Атамұра», 2018. – 288 с.
5. Русский язык и литература: Учебник для 7 класса общеобразовательной школы с казахским языком обучения / У.А.Жанпейс, Есетова А., Н.А. Озекбаева. – Алматы: «Атамұра», 2017. – 215 с.
6. Русский язык и литература: Учебник для 8 класса общеобразовательной школы с нерусским языком обучения. 1 часть / У.А.Жанпейс, Есетова А., Н.А. Озекбаева. – Алматы: «Атамұра», 2018. – 192 с.
7. Русский язык и литература: Учебник для 9 класса общеобразовательной школы с нерусским языком обучения. 1 часть / У.А.Жанпейс, Майбалаева А., Атембаева Г.-Алматы: «Атамұра», 2019. - 208 с.

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ И ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЬНИКОВ

Темирова А.А., Цемох С.М.,

учителя русского языка и литературы
СШЛИ имени Н.Нурмакова г.Караганды

Современный уровень школьного образования характеризуется тем, что в рамках классно-поурочной системы и внеурочной деятельности широко применяются различные формы организации познавательной деятельности учащихся. Разнообразные направления развития интеллектуального и творческого потенциала школьника связаны с поисками способов и путей мотивирования активного самостоятельного мышления ребёнка, чтобы научить его не просто отлично владеть ЗУНами, но и заниматься научно-исследовательской деятельностью. Эта тема актуальна, так как в наше быстро изменяющее время, полное новшеств и внедрений высоких технологий в различные области человеческой деятельности, именно «…исследовательская деятельность учащихся, как никакая другая учебная деятельность, поможет учителям сформировать у ученика качества, необходимые ему для дальнейшей учебы, для профессиональной деятельностии социальной адаптации». Учебно-исследовательская деятельность - это инструмент развития личности, средство

обогащения новыми знаниями, способ формирования мировоззрения через сотрудничество учителя и учащегося. [1]

Особое внимание нужно обратить на этапы научно-исследовательской работы:

1.Выбор направления исследования
2.Выбор темы исследования
3.Обозначение цели и задач
4.Формулирование гипотезы
5.Планирование этапов работы
6.Сбор данных о предмете исследования
7.Проведение исследования
8.Оценка полученных результатов
9.Оформление работы
10.Презентация и защита

Работа над исследованием начинается с желания ученика заниматься этим вопросом. Учитель и учащийся выбирают тему для исследования, рассматривают важность в будущей деятельности, принесёт ли это пользу обществу. Удачно выбранная тема для научно-исследовательской работы учеником и руководителем – это залог будущего успешного исследования. Обязательно нужно обратить внимание, чтобы тема была актуальная, корректная. Исследовательская гипотеза должна вытекать из формулировки темы. Цели и задачи исследовательской работы учащегося должны быть конкретны.

Учитель обеспечивает интеллектуальную самостоятельность, так как только этот подход позволяет ученикам творчески и исследовательски выполнять работу.

Всем известно, что основным критерием результативности исследовательской работы является новизна и практическая значимость.

Мы предполагаем, что при использовании методов исследовательской деятельности на уроках русского языка будут получены следующие результаты:

- развитие творческой познавательной активности учащихся;
- развитие самостоятельности мышления и деятельности, и, как следствие, формирование творческой личности: увеличится не только количество участников, но и победителей в разнообразных конкурсах и олимпиадах;
- повышение качества знаний по русскому языку и литературе.

Кроме того, повышается работоспособность учащихся, интерес к предмету, развиваются память, речь, а также способности восприятия и переработки информации. Всё вместе способствует самоопределению учеников, выбору дальнейшего жизненного пути. Учебное исследование – деятельность, главной целью которой является образовательный результат; она направлена на обучение учащихся, развитие у них исследовательского типа мышления.

Научное исследование – вид деятельности, направленный на получение новых объективных научных знаний.

Процесс организации учебного исследования на уроках представляет собой поэтапное, с учётом возрастных особенностей, целенаправленное формирование всех компонентов исследовательской культуры школьника:

– мыслительных умений (анализ и выделение главного; сравнение; обобщение и систематизация; определение и объяснение понятий; конкретизация, доказательства и опровержение, умение видеть противоречия);

– умений и навыков работы с книгой и другими источниками информации;

– умений, связанных с культурой устной и письменной речи;

– специальных исследовательских умений (формулировка задач, гипотезы, выбор путей решения проблемы, и проверка правильности выбранного пути и др.).

Учебное исследование способно «освежить» атмосферу уроков, воздействовать на все стороны преподавания. Поэтому исследовательскую работу на уроках русского языка целесообразно рассматривать с двух взаимодополняющих точек зрения: метод и уровень, до которого в идеале могут подняться многие виды учебного труда школьников.

Исключительную важность приобретает одно условие: не переоценивать возможности учащихся, остерегать их от скороспелых суждений, от самоуверенности, приучать к научной строгости и ответственности. Учебное исследование становится реальным не тогда, когда нам вдруг захочется его ввести, а тогда, когда мы сумеем подготовить к этому уровню работы и себя, и учеников. Работа это нелегкая, требующая настойчивости, накопления знаний по крупицам, которая может стать дорогой к творческому труду.

В идеале любая квалифицированная учительская работа сегодня немыслима без исследования. Оно необходимо, чтобы видеть реальный педагогический процесс, его проблемы, конфликты, перспективы, чтобы искать эффективные способы обучения и воспитания, объективно оценивать результаты своей работы.

По нашему мнению, исследование может применяться на всех этапах обучения языку: некоторые элементы исследовательского подхода школьникам следовало бы осваивать уже в детском и подростковом возрасте, тогда более реальным будет подъем к высшему уровню творческой самостоятельности.

Мы предлагаем вам лишь некоторые виды организации исследовательской деятельности на уроках русского языка.

1. Учебное исследование как игра.

Игру многое роднит с искусством, особенно словесным: любимые человеческие игры - ролевые, в которых образы создаются с помощью слова.

Для школы важно, что игра - исток художественного мышления и творчества. Это давно замечено писателями. Л. Н. Толстой считал игру в «муравейное братство» и в «зеленую палочку» началом своей духовной жизни, соотносил со всей своей деятельностью. Видимо, это закономерность, которая

проявляется повсеместно и во все времена. Считаем, что игра должна занимать большое место и в школьном преподавании. Но это далеко не так. Игра применяется иногда во внеклассной работе (обычно - типа викторины). На уроках же она - редчайшая гостья и встречается, добавим, только у тех учителей, на чьих уроках вообще бывает интересно и весело.

Мы не будем утверждать, что причина скуки - именно невнимание к игре: есть и другие причины. Игра (в 5-6 классах) способна помочь в преодолении скуки: потянешься к игре, задумаешься над нею - и захочется поискать живые начала во всем преподавании.

2. Исследование как наблюдение над авторским текстом и творческая работа учащихся.

3. Уроки-исследования.

Учебное исследование на уроках реально при одном решающем условии - если сам учитель по своему подходу к работе, по характеру преподавания является исследователем. Однако вполне возможен вопрос: действительно ли учитель может и должен быть исследователем?

Известна иная точка зрения: дело учителя - практическое преподавание, а не научные изыскания. Есть даже традиционное выражение - «учитель-практик». Распространенность такой позиции можно объяснить общепризнанной перегруженностью учителя, поглощенностью повседневными заботами, которые иногда не дают поднять головы, осмыслить сделанное, заглянуть вперед.

Это очень серьезная трудность, поэтому в государственных документах подчеркнута необходимость преодолеть перегрузку, помочь учителю сосредоточить свои силы на главном - на обучении и воспитании. Но именно это главное и требует исследования как типичной черты учительской деятельности. У учителя русского языка, верно понимающего свою профессию, всегда есть исследовательский интерес.

И когда преподаватель рассказывает в классе о том, что уже добыто наукой, или организует решение (в целях подготовки, тренировки) уже решенных наукой задач, он является исследователем, потому что ему интересно и важно понять, как постигают язык конкретные его ученики, что им легко, что трудно и почему; какие возникают успехи и конфликты, а иногда и для того, чтобы найти истину. И ученикам важно увидеть в учебных заданиях нечто, выходящее за рамки усвоения готовых решений, четких упражнений.

Мы предполагаем, при использовании разработанной системы исследовательской деятельности на уроках русского языка и литературы будут развиты и познавательные потребности учащихся на творческом уровне, самостоятельность мышления, и как следствие, - формирование творческой личности, учащиеся смогут не только принимать участие в разнообразных олимпиадах различных уровней (школьного, муниципального, регионального, общероссийского), но и занимать призовые места, научатся писать научно-исследовательские работы.

Включение учащихся в исследовательскую деятельность, выполнение творческих работ обеспечивает овладение методами познания, поиска и структурирования информации, способности ориентироваться в современной информационной среде, способствует более успешной адаптации к быстро изменяющимся условиям современного мира, формирует механизмы саморазвития, самосозидания. Познавательная творческая деятельность создает благоприятные условия для самообразования учащихся, личностного саморазвития, проявления самостоятельности в поведении и мышлении.

Участие в конференциях, олимпиадах, конкурсах является итоговым, завершающим этапом творческой исследовательской работы. Конечными критериями оценки исследовательской деятельности учащихся должны быть полученные знания умения и навыки.

Конечно, исследовательский метод никогда не отменит и не заменит других учебных методов, но стать перспективой на учебном пути - может.

Подтверждающим результатами эффективности исследовательской работы можно считать выполнение исследовательских, творческие работ, которые получат соответствующую оценку на различных уровнях.

Поэтому учителя в специализированной школе-интернате имени Н.Нурмакова внимательно подходят к выбору тем исследовательских работ учащимися. При выполнении поставленных задач исследований преподаватели обращают внимание учеников на анализ имеющейся информации, также на сбор и изучение новой, поиск достижения цели проекта, составление плана реализации работы, пошаговое планирование каждого действия.

Учитель-менеджер показывает оптимальное направление, основную исследовательскую работу выполняет учащийся, который старается письменно оформить исследовательские изыскания простым и понятным языком без орфографических и пунктуационных ошибок, приводит достоверные факты, выполняет анализ результатов выполненной работы, показывает практичность их использования.

На уроках русского языка и литературы ребята работают над мини-проектами по теме урока, учатся ораторскому искусству, чтобы успешно защитить свою работу.

Учащиеся 5-7 классов защищают исследовательские проекты на конкурсах «Зерде» и МАН, а старшеклассники - на областных, республиканских и международных конкурсах.

Используемые источники:

1.http://www.myshared.ru/slide/614096/

2. http://integraciya.org/konkursy/rekomendatsii-po-podgotovke-nauchno-issledovatelskoy-raboty.php

ПОНИМАНИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Терликбаева А.Ш.

КГУ «ОШ № 27» ОО г. Темиртау управления образования Карагандинской области

Аннотация. Мақалада инклюзивті оқу жайлы турлі козкарастар талкыланган, онын мәні, мүмкіндіктері мен мәселелері жайлы. Макалада оқу материалын, ерекше білім беру тәсілін қажет ететін окушылардын оқу барысын игеру проблемалары сипатталған сонымен катар: оқу процесін ұйымдастыру принциптері, сабақта балаларды қолдау әдістері карастырылган.

Аннотация. В статье представлены размышления об инклюзивном образовании: его сущности, проблемах, возможностях. Описываются проблемы усвоения учебного материала детьми с ООП, принципы организации учебного процесса и способы поддержки детей на уроке.

Что такое инклюзивное образование? Я считаю, что это гораздо больше, чем включение детей с ограниченными возможностями в обучение в общеобразовательные школы; это не только про обеспечение школ поручнями и пандусами; и это не просто про изменение методики преподавания.

Инклюзия – это история не про инвалидов, а про всех нас. Инклюзивное образование является обязанностью всех учителей. К сожалению, нет такого набора умений и знаний, которые должны получить все учителя, чтобы уметь преподавать в инклюзивных классах. В то же время инклюзивное образование требует от учителей постоянного размышления о том, как учитывать разнообразные потребности детей при обучении в условиях общеобразовательной школы. Как устранить барьеры, с которыми дети могут столкнуться в доступе к качественному образованию. Учителя, которые находят эти способы, которые считают, что их обязанностью является обучение всех детей, являются более эффективными учителями.

К сожалению, существующие механизмы системы образования не всегда способствуют эффективному инклюзивному образованию: не гибкий учебный план, программы; отсутствие учебных пособий и специального оборудования; преподавание не ориентированное на ребенка; отстраненность от учебного процесса родителями; непонимание сути инклюзивного образования учителями.

За все время работы в школе я поняла простейшую истину: возможности обыкновенной человеческой доброты безграничны. И это мое самое главное педагогическое открытие. Доброта мне представляется мне желанием помогать и заботиться. Ведь если задуматься, то все умные, профессиональные слова типа дифференцированный подход, индивидуальный маршрут, система работы со слабоуспевающими - ни что иное, как попытки понять конкретного ребенка, помочь ему.

Готовность учителя к инклюзивному обучению заключается в 3 ключевых слагаемых:

1. Знать о том, что это за ребенок.
2. Принимать ребенка эмоционально и нравственно

3. Уметь взаимодействовать с ребенком и выстраивать его взаимодействие с другими детьми

Суть моей педагогической философии в том, что к ребенку нельзя относиться строже, чем к себе. Он может ошибаться, оступиться и выбиться из рамок. Важно понять его, объяснить и самому себе и ему, что от чего получается, а потом искать, думать, пробовать найти выход вместе.

Если говорить о трудностях усвоения учащимися учебного предмета «История», то в первую очередь они связаны с нарушениями интеллектуальной деятельности, особенностями развития предпосылок интеллекта – памяти, внимания, некоторых механизмов моторных проявлений, темпа работы, пространственного воображения, речевого интеллекта.

Все эти отклонения создают серьёзные препятствия при изучении учебного предмета «История» обучающимися с интеллектуальной недостаточностью и требуют особой организации учебного процесса на уроках истории с использованием следующих принципов:

1) стимулирующее и развивающее обучение с помощью тщательно подобранных заданий и видов деятельности, направленных на развитие навыков речевой деятельности (аудирования, говорения, чтения и письма), коррекцию психических процессов (речи, внимания, восприятия, памяти, мышления) на учебном материале предмета;

2) использование стратегий критического мышления;

3) обязательная опора на несколько анализаторов;

4) организация индивидуальной, парной, групповой деятельности обучающихся с целью создание условий речевого общения на уроке;

5) формирование навыков связной монологической речи с элементами рассуждения на зрительной основе;

6) самостоятельный поиск путей решения поставленной перед обучающимися с интеллектуальной недостаточностью проблемной задачи, коллаборация обучающихся внутри класса;

7) использование здоровьесберегающих технологий для предупреждения нарушений осанки, зрения, снятие психоэмоционального напряжения, коррекции мелкой и общей моторики, речевого дыхания;

8) выполнение заданий, требующих поиска и использования дополнительного материала;

9) частая смена видов деятельности на уроке, использование уроков различных типов;

10) формирование читательской грамотности обучающихся с ООП при работе с учебными текстами.

В работе детьми с ООП в качестве такой поддержки я использую

- дескрипторы (задание разбито на четкие шаги);
- готовые речевые конструкции;
- слова для справок;
- выделение ключевых слов в тексте;
- много иллюстраций;

- по возможности использование опоры сразу на несколько анализаторов (иллюстрация, текст, аудирование, схема и др.)
- наводящие вопросы и мн.др.

Как видите эти принципы и способы вполне применимы для всех детей, обучающихся в школе. Являются ли образовательные потребности детей с ограниченными возможностями другими или особыми? Все дети без исключения могут учиться. Надо только понять их способность учиться в разные моменты жизни, а также их способности в зависимости от темы урока. Важно сначала изучить способы, с помощью которых их обучение будет более эффективным. Некоторые дети учатся, слушая учителя, другие отдают предпочтение выполнению упражнения, третьи усваивают информацию через движение, игры и постановочные действия или при помощи визуальных средств или, участвуя в групповых обсуждениях. Учителю остается только лишь найти самые нужные способы поддержки в выполнении учебных заданий.

Таким образом, я считаю, что педагог – самый универсальный и прекрасный, самый одушевленный человек в государстве. Школа - место, где строится человек, великая стройка будущего. Еще Д.И. Менделеев сказал: «Школа составляет громадную силу, определяющую быт и судьбу народов и государства…» Педагог, проектируя личность, должен суметь увидеть ее сегодня и в будущем, через года. Главное помнить, что дело учить, хоть и скромное по наружности, одно из величайших дел истории.

Список использованной литературы

1. Учебные программы по предметам начального образования для учащихся с ограниченными возможностями
2. Алехина, С. В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании [Текст] / , , // Психологическая наука и образование. - 2011. - № 1. -
3. Абрамова, И. В. Образование детей с ограниченными возможностями здоровья: проблемы, поиски, решения [Текст] / // Педагогическое образование и наука. - 2012. - № 11.
4. Артюшенко, Н. П. Организация процесса включения детей с ограниченными возможностями здоровья в образовательные учреждения [Текст] / // Школьный логопед. - 2011. - № 1.
5. Методические рекомендации по организации межведомственного взаимодействия по вопросам инклюзивного образования

СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Тихоненко М. В. , Мустафина А. К.

Коммунальное государственное учреждение "Общеобразовательная школа имени Габидена Мустафина" акимата города Караганды государственного учреждения "Отдел образования города Караганды",город Караганда

Аннотация.Новое время, развитие общества и новые технологии поставили перед политиками, учителями задачи по адаптации существующей системы образования к требованиям инклюзивного образования путем активного сотрудничества. Образовательные учреждения должны быть обеспечены специально оборудованными помещениями, необходимыми специалистами, учебными материалами, адаптированными учебными программами. Данная статья приводит некоторые методики, техники и стратегии для работы с детьми с определёнными образовательными потребностями.

Аңдатпа. Қазіргі заманда қоғамның дамуы мен жаңа технологиялар мұғалімдердің алдына белсенді ынтымақтастық арқылы қолданыстағы білім беру жүйесін инклюзивті білім беру талаптарына бейімдеу міндетін қойды. Білім беру мекемелері арнайы жабдықталған құрал-жабдықтармен, сонымен қатар қажетті мамандармен, оқу материалдарымен, бейімделген оқу бағдарламаларымен қамтамасыз етілуі керек. Бұл мақалада нақты білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеудің кейбір әдістері, әдістері және стратегиялары берілген

Каждый ребенок имеет право на достойное образование, которое до недавнего времени дети с ограниченными возможностями могли получить только в специализированных учреждениях. Крыштанович и др. [1, с. 74-88] утверждает, что инклюзивное образование предусматривает обучение детей с особыми образовательными потребностями (ООП) в общеобразовательных учреждениях наравне с обычными учениками, подчеркивает, что инклюзия относится не только к детям с ограниченными возможностями, но и к детям-беженцам, которым также необходимо адаптироваться и социализироваться в новой среде. Это способствует росту потенциала таких детей. Hayes and Bulat [2], Magnússon [3, с. 677-690] утверждают, что в таком случае выигрывают не только ученики с инвалидностью, но и экономика страны. В инклюзивном образовании учителя несут ответственность не только за результаты обучения, но и за восприятие учеников с ограниченными возможностями здоровья их одноклассниками.

Инклюзивное образование имеет как преимущества, так и недостатки. Мебель и инструменты должны быть адаптированы к конкретным детям, в то время как другие ученики и учителя должны понимать и принимать индивидуальные потребности каждого ребенка.

Совместное обучение позволяет особенным детям получить школьный аттестат, а в дальнейшем – приобрести профессию и интегрироваться в общество.

Принципы включения следующие:√ ценен каждый человек, независимо от способностей и физических возможностей; √ построение качественных отношений между ребенком с особыми потребностями, учителями и другими учащимися поможет получить настоящее образование; √ совместное обучение открывает путь к толерантному обществу, где люди с особыми потребностями имеют равные права с другими.

Успешная инклюзивная практика также зависит от следующих факторов: ►Применение соответствующей методологии обучения ►Использование соответствующего учебного материала ►Наличие дополнительного времени для индивидуальной работы с ребенком ►Приобретение конкретных знаний, навыков и опыта работы с разнообразием в классе ►Адаптация учебного плана

►Составление индивидуальный план обучения для каждого ребенка с ООП

Учителя должны стараться применять стратегии, которые помогут удовлетворить потребности детей с ООП и уменьшить трудности в обучении, а также поведенческие, социальные или эмоциональные проблемы. Демотивированные ученики с проблемами поведения являются самой большой проблемой в классах. Исследования показывают, что существуют эффективные методы, которые можно использовать в инклюзивных условиях. Их также можно рассматривать как *эффективные методы обучения* в инклюзивных классах. К ним относятся:

Совместное обучение: предполагает сотрудничество учителя с коллегами, такими как классный руководитель, директор школы, специалист по инклюзивности, медицинский работник, а также с родителями, которые входят в команду, ответственную за развитие ребенка. В некоторых странах (например, в Финляндии) есть ассистент учителя, который помогает детям с ООП и поддерживает учителей в классе.

Совместное учение: все дети получают пользу от совместного обучения, совместной работы и взаимного обучения как в когнитивном, так и в аффективном (социальном и эмоциональном плане). Ребенок с ООП может учиться у своих сверстников и следить за их поведением в качестве модели.

Гетерогенная группировка [4]: очень эффективна в классах с большим разнообразием способностей детей и поддерживает совместное обучение. Дети с ООП развивают когнитивные и социальные навыки, в то время как другие члены группы учатся принимать и уважать ребенка с ООП. Однако при обучении языку иногда полезнее создавать однородные группы, которые состоят из детей, испытывающих схожие трудности в обучении. В таких случаях даются дифференцированные задания отдельным группам.

Индивидуальный образовательный план: это педагогический план и план развития, составленный для каждого ребенка с ООП путем адаптации учебной программы в соответствии со способностями и потребностями ребенка. Новые цели обучения определяются на основе успеваемости ребенка в классе. Эти цели не должны быть ни сложными, ни легкими, так как ребенку нужно ставить перед собой задачу освоить новые навыки.

Эффективные стратегии обучения для обучения детей с особыми образовательными потребностями ставят перед педагогами широкий круг задач. Это- ▲Работа с короткими промежутками внимания ▲Установите четкие требования для всех учащихся. ▲Разбивайте задания на более мелкие части, чтобы работать над ними в короткие промежутки времени. ▲Пробелы между заданиями; таким образом, учащиеся могут переориентироваться на свои задачи. ▲Делитесь идеями с родителями, чтобы они могли помочь с домашним заданием. ▲Регулярно выполняйте повседневные дела. ▲Разработайте систему поощрений за хорошее поведение, своевременное выполнение работы и участие в занятиях. ▲Используйте визуальные и звуковые напоминания, чтобы перейти от одного занятия к другому. Такой способ отлично ориентирует ребенка, но для установления привычки-потребуется время. Например, таймер для яиц — хороший слуховой инструмент, который подает сигнал к началу или окончанию действия.

Эффективное обучение

Чтобы быть эффективным учителем, требуется множество инструментов, большинство из которых выбирается методом проб и ошибок.

Доступно множество ресурсов, которые помогут учителям планировать уроки, управлять средой в классе и разрабатывать высококачественные инструкции для учащихся с особыми потребностями. К эффективным стратегиям обучения относятся: ◙ Используйте многосценарный подход к разработке планов уроков. ◙ Отслеживайте и проверяйте ответы учащихся на уроки. ◙ Оценивайте и адаптируйте уроки по мере необходимости. ◙ Развитие и поддержка наставников. ◙ Ведите список ресурсов для обучения, планов уроков и профессионального развития ◙ Составьте для себя план профессионального развития и отслеживайте свои цели ◙ Почерпните некоторые секреты мастерства от коллег-учителей, в том числе тех, кто не занимается специальным обучением.

Заключение

Общий вывод заключается в том, что вопросы о том, существует ли отдельная педагогика специального образования, бесполезны, учитывая текущий политический контекст, и что более важная повестка дня заключается в том, как разработать педагогику, охватывающую всех учащихся. Можно сказать лишь одно, что исследования необходимы для расширения знаний о преподавании и обучении, а также для понимания того, как комбинации подходов к обучению могут использоваться в разных контекстах и для разных целей.

Список литературы

1. Крыштанович М., Крыштанович С., Стечкевич О., Иваницкая О. и Гузий И. (2020). Перспективы развития инклюзивного образования с использованием научных и наставнических методов в условиях постпандемического общества. Постмодернистские открытия, 11 (2), 73-88. https://doi.org/10.18662/po/11.2/160

2. Хейс, А. М., и Булат, Дж. (2020). Руководство по инклюзивным системам образования и политике для стран с низким и средним уровнем дохода. РТИ Пресс. Получено с https://europepmc.org/article/nbk/nbk554622.

3. Магнуссон, Г. (2019). Смесь идеалов-образов включения в Саламанкское заявление. Международный журнал инклюзивного образования, 23(7-8), 677-690. https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1622805

4. Вердербер Р. Психология общения – Спб.: Прайм-Еврознак, 2003. 320с.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ЖАЛПЫ АДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Тілеуберген Анеля Қайратқызы

Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі» КММ

Аңдатпа. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңында: «Білім беру жүйесінің негізгі міндеті ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде тұлғаны қалыптастыруға және кәсіби жетілдіруге бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың, білім беруді ақпараттандырудың, халықаралық жаһандық коммуникациялық желілерге қол жеткізудің жаңа технологияларын енгізу болып табылады» делінген. Бұл мәселелерді шешу үшін команданы, әр оқу орнындағы әр оқытушыны күнделікті іздеу арқылы жаңа тәжірибелерге, жаңа қатынастарға көшу керек, мұнда барлық инновациялар мен трансформациялар өзгеріске батыл жол болып табылады. Осы тармақтарды ескере отырып, жаһандану дәуіріндегі сабақ процесінде жаңа инновациялық технологияларды қолдана отырып сабақтар өткізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады.

Аннотация. В Законе Республики Казахстан «Об образовании» говорится: «Основной задачей системы образования является создание необходимых условий для получения образования, направленного на формирование и профессиональное совершенствование личности на основе национальных и общечеловеческих ценностей, достижений науки и практики; внедрение новых технологий обучения, информатизации образования, доступа к международным глобальным коммуникационным сетям». Для решения этих проблем необходимо перейти к новым практикам, новым отношениям через ежедневный поиск команды, каждого преподавателя в каждом учебном заведении, где все инновации и трансформации-смелый путь к переменам. Учитывая эти моменты, проведение уроков с использованием новых инновационных технологий в процессе урока в эпоху глобализации повышает интерес учащихся к предмету.

"Білім туралы" Қазақстан Республикасының Заңында "Білім беру жүйесінің негізгі міндеті ұлттық және азаматтық құндылықтар, ғылыми жетістіктер, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық, жаһандық, коммуникациялық желілерге қол жеткізу негізінде тұлғаны қалыптастыруға және кәсіби дамытуға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау болып табылады"делінген [1].

Қазақстанның болашағы - жас ұрпақ. Біздің басты міндетіміз - ертеңгі қоғамның мүдделеріне лайық ұлттық тәрбиесі, ұлттық сана-сезімі қалыптасқан білімді, дана азаматты тәрбиелеу екенін үнемі есте ұстауымыз керек. Бүгінгі таңда білім беру мазмұны жаңартылуда. Бұл жаңару жолындағы міндеттерді жүзеге асыратын ең маңызды мекемелер - балабақшалар, мектептер және жоғары оқу орындары.

Мектептен бастап біз өз ұрпағымызды дана, сауатты және мәдениетті білетіндерге тәрбиелеуіміз, олардың дүниетанымын жалпыадамзаттық деңгейде дамытуымыз, ұлттық және азаматтық ар-намысты дамытуымыз және болашақ ұрпақ негізінде, оның ішінде ұлттық құндылықтар негізінде бүкіл қоғамдық өмірдің өзегін тәрбиелеуіміз керек. Сонда басты мақсат ұлттық игіліктер мен жалпыадамзаттық құндылықтардың, рухани және мәдени мұраның сабақтастығын сақтай отырып, өскелең ұрпақты тәрбиелеу болып табылады.

Әр мұғалімнің міндеті-білім беру процесінде ұлттық құндылықтарды тиімді пайдалану, оның ұрпағы адамгершілік, шығармашылық, еңбекқор, асыл азамат болып өсуі.

Қазіргі мектепте оқитын жас ұрпақты ұлттық рухта тәрбиелеу және оқыту.

"Тәрбие табалдырықтан басталады" - бұл өмірден алынған шындық. Халықтық тәрбие ғасырдан ғасырға, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасуда.

Біздің халқымыздың өміріне байланысты нақты математикалық тақырыпты зерттеу студенттерге өз халқының тарихын білуге, өмір салтын түсінуге үйретеді.

Мұғалім халықтық дәстүрлерге, әдет-ғұрыптар мен әдет-ғұрыптарға сәйкес жан-жақты жетілген, білімді, жақсы тәрбиеленген оқушыны тәрбиелеуі керек. Өйткені, өз деңгейінде білімі мен ғылымы бар елдер ғана әлемдік экономикалық дамудың алдыңғы қатарында бола алады.Ежелгі уақытта қазақ халқы өмірлік тәжірибеден алған ғылым мен білімге еркін қол жеткізе алмады, біздің дәуірімізге шеберліктің алуан түрлі салаларын мұқият сақтап, жеткізді.

Қазақ педагогы М.Жұмабаевтың "Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында, өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбиелі қылуға міндетті" деген сөздері қазіргі елде ұлттық мектептің қалыптасқанын айғақтайды [2].

"Қазақстан-қазақтар үшін біреудің тартымдылығы емес, олардың тарихи отаны", яғни, адам бойына біткен алуан қасиет, дарын туған топырақтан дариды. Туған жерге деген сүйіспеншілік пен мейірімділік ұрпақтарға ана сүтімен, бесік жырымен сіңдіріледі.

Оқушылардың пәнге деген қызығушылығының қайнар көзі тарихи-мәдени мұрада, білім беру және танымдық маңызы бар қазақ халқының баға жетпес

игілігінде жатыр. Солардың бірі-қазақтың ұлттық шежіресі. "Адам ата – анадан туғанда есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, біліп оны ескерсе, дүниедегі алыс - жақын мен жақсы - жаманды білгені мен көргені көп болған адам білімді болады" - дейді Абай Құнанбаев [3].

Халықтық педагогиканың бір бағыты-ұлттық ойындар. Қазақ ұлттық ойындарын тақырыпқа сәйкес пайдалану-бұл бізге Жер бетінде қалған дәстүрлерді жаңғыртуға және оларды ұрпаққа сіңіруге көмектесетін нәрсе. Сонымен бірге студенттер өзара қарым-қатынастарды, әдет-ғұрыптар мен дәстүрлерді саналы түрде қабылдайды, біздің халқымыздың өткеніне мұқият қарайды.

Санға қатысты жұмбақтар:

Бес, он,

Жиырма, елу,

Жүз, екі жүз, бес жүз, мың бар.

Әрқайсысының құны бар. (Теңгелер)

2. 100 мүйізі бар

Үстінде киізі бар. (Киіз үй)

3. Бұлбұлдың 2 құлақ, 1 басы бар

Салдыраған 8 жерден таңбасы бар.

Бұлбұлды жолға салып айдағанда,

Салатын неше түрлі жорғасы бар. (Домбыра)

Математикалық сандармен берілген мақал – мәтелдер:

Ел құлағы – елу.

Елу жылда – ел жаңа.

Бір күн дәм татқанға қырық күн сәлем бер.

Халық педагогикасының тағылымдарын математика сабақтарында қолдану – оның білімдік және тәрбиелік мақсаттарын жүзеге асырумен қатар халқымыздың салт - дәстүрін қастерлеп, оқушыларды ұлттық мақтаныш рухында тәрбиелеуде зор мәні бар.

5 сыныпта бөлшек тақырыбын өткен уақытта бөлшектің негізгі ұғымын біздің ата бабаларымыз өте ерте кезден бері қолданғаны туралы айта кеткен жөн, яғни қазақтың төрт түлігі он екі жілікке, төрт аяқ бөлінген.

Бір жілікті - 1/12 бөлік, бір аяқты 3/12=1/4 бөлік.

Ет мүшелеу дегеніміз - сойылған малдың етін жілік - жілігімен бөлшектеу. Малдың төрт аяғындағы 12 жіліктегі жамбас, ортан жілік, тоқпан жілік, кәрі жілік, жауырын сүйектеріне орай ет мүшелеген¬де осы жіліктерді буын - буыны бойынша ажыратып жіліктейді.

жамбас - 2, ортан жілік - 2, асықты жілік - 2, бел омыртқа - 1, сүбе қабырға - 2, (сүбемен бірге бүйректен жоғары 5 қабырға кетеді), қабырға - 2, төс - 1, омыртқа - 1, жауырын - 2, тоқпан жілік - 2, кәрі жілік - 2, бұғана - 1, мойын - 1 етіп бөледі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Электронды ресурс [https://adilet.zan.kz/kaz/]
2. Тілеужанов М. Ел әдебиеті. Алматы: Ана тілі, 1992. -176 б.

3. Абайдың 19-қара сөзі, 1918.

БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫ МЕН ҚАУІПСІЗДІГІ ҮШІН МЕКТЕП, ОҚУШЫ, АТА- АНА ҮШТІК ОДАҚТЫҢ ҰЖЫМДАСҚАН БІРЛІГІ

Тлеубекова Камшат Жарылкаганкызы

Балқаш қаласы, Қарағанды облысы білім басқармасы
Балқаш қаласы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейханов
атындағы № 15 мектеп – лицейі» КММ

Аңдатпа. Отбасы бала тәрбиесін қалыптастырушы ең алғашқы бесік. Отбасы -адам үшін ең жақын әлеуметтік орта. Адамның жеке басының алғашқы қалыптасуы отбасынан басталады. Оның ер жетіп өсуі, бойындағы алғашқы адамгершілік белгілер отбасында қалыптасады, сондықтан да, туған үйдің жылуы- оның көкірегінде көп жылдар бойы сақталып, мәңгі есінде жүреді. Жеке адамның бойындағы ар ұяты, ақыл- ойы, адамгершілігі, отбасы мүшелері мен және қоғамдағы басқа адамдармен қарым- қатынаста , мәдениеттілікті тәрбиелеуде отбасы алғашқы қадам. Сондықтан, отбасы өте қажетті, сыйластық, жарастық орнаған орта. Отбасы- баланың әлемге, қоршаған ортаға деген қарым- қатынасының негізі қалыптасатын маңызды орта. Отбасы - баланың ең жақын әлеуметтендіру ортасы қатарында өмірдің мақсаты, оның құндылықтарын біліп, өзін қалай ұстау керектігі туралы алғашқы мәліметтерді беріп, баланың бүгінгі істеген қадамы , ертеңгі тұлға ретінде қалыптасуына , ұлттық құндылықтарды бала бойына дәріптеуде үштік одақтың ықпалы өте зор. Ол- ата- ана, бала, мектеп.

Семья – это первая колыбель, в которой формируется воспитание ребенка. Семья – ближайшая социальная среда для человека. Первое формирование личности человека начинается с семьи. Его взросление как человека, первые нравственные черты в нем формируются в семье, поэтому тепло родного дома сохраняется в его сердце на долгие годы и останется в памяти навсегда. Семья является первой ступенью в воспитании достоинства, интеллекта, нравственности, отношений с членами семьи и другими людьми в обществе, культуры в личности. Поэтому семья – очень нужная, уважительная, гармоничная среда. Семья – это важная среда, которая составляет основу взаимоотношений ребенка с миром и окружающей средой. Семья является ближайшей средой социализации ребенка, она дает первую информацию о цели жизни, ее ценностях, о том, как себя вести, тройственный союз оказывает большое влияние на шаги, предпринимаемые ребенком сегодня, формирование личности. завтрашнего дня и продвижение национальных ценностей на протяжении всей жизни ребенка. Это родители, ребенок, школа.

Отбасылық тәрбиенің барлық күмәнсіз оң жақтарының өзіндегі отбасының бала тұлғасына беретін әсерінің нәтижелері ата- аналардың шын

ниеттегі ұмтылыстарына ғана емес, олардың осы ниеттерін өмірде қалай жүзеге асыратындығына тәуелді болатынын көптеген өмірлік оқиғалар дәлеледеп береді.

Отбасылық ынтымақтастық отбасы мүшелерінің арасындағы эмоционалдық байланысының күшін сипаттайды, олардың бір- біріне деген мүдделері мен бір- біріне денен байланысын білдіреді. Ерте жасынан бастап-ақ, адам өзін отбасының, ұлтының, өз Отанының бір бөлшегі екенін сезіне бастайды. Бәрінен бұрын, осы отбасыда тұлғаның құндылықтары қалыптасады және оның адамгершілік негізі қаланады.Болашақ азамат болатын бала адамдардың бір- біріне және қоғамға қарым- қатынасы ережелерінің жиынтығын игереді.

Отбасы тұлғаны дамытудың, оның таңдаған мақсаттарына жетудің, өзін-өзі тәрбиелеудің, өзін- өзі дамытудың бағытын береді, демек, отбасының әл-ауқаты, жеке тұлғаның рухани құндылығын анықтайды. Отбасындағы игерілген құндылықтар адамға есейген шағында талқандаушы әсерлерге қарсы тұруына мүмкіндік береді

Отбасылық тәрбиенің ерекшелігі мен жан- жақтылығы өз сипаты бойынша эмоцианалды болып, келетіндігінде болады және өз негізінде ата- аналар мен балалардың өзара махаббатына ие болады Отбасылық тәрбие, бала бойында, отбасылық- тұрмыстық рөлдерді білуді, басқаларды түсіну мүмкіндігін, өзін-өзі өзектендірілу қабілетін дамытады. Сапалы отбасылық тәрбие ата- ана мен ұстаздардың, мектеп психологтарының , басқа да оқушылармен жұмыс жүргізетін мамандардың бірлесіп кіріскен күштерінсіз мүмкін болмайды. Біріншіден, балаға отбасы мен мектептің қоятын талаптары рухани-адамгершілік құндылықтар мен ұстанымдарды, тәртіптік нормаларды білдіре отыра бір- біріне қарама- қайшылықта болмауға тиісті. Екіншіден, тіпті жақсы көретін және бала тәрбиесіне баста назар аударушы ата- аналар өз білімін көтеруге мұқтаж болады, оған білім беруші мекемелердің қызметкерлері ұтымды түрде көмек бере алады.

Демек, оқыту және тәрбиелеуге балалар ғана емес, ата- аналар да мұқтаж.

Ата- анамен мектептің өзара әрекеттесуі ата- аналарды оқу- тәрбие үрдісіне және бос уақыттағы сыныптан тыс қызметке белсенді түрде қатыстыруға, балалар және педагогтармен тиімді түрде ынтымақтастығын дамытуға бағытталған болуы тиіс.

Рухани – адамгершілік тәрбие рухани өмірдің орталығы ретіндегі баланың «жүрегін кеңейтуге» бағытталған. Мектеп пен ата- ананың міндеті- уақыт пен ұрпақтар тәжірибесі қолында компас болып, өзінің өмірлік тәжірибесіне жол ашып, оны өзінің уақыты мен өмірінің ізін қалдырып кеткендер ізімен жүргізетіндей мектеп оқушысының рухына жұмыс беру болып табылады.

«Отбасы мен ұрпақтың, өз ата- аналары мен бабаларын рухани- саналы қабылдауы- адам бойында туады және бекітіледі. Ішкі еркіндіктің бірінші негізі- өзіндік рухани абыройын сезіну, рухани мінез- құлық пен салауатты азаматтылықты сезіну. Керісінше, өзінің өткеніне, бабалар мұрасына жек көріністілік таныту адам бойында өзінің ел тарихына деген тексіз, елсіз,

құлдың психологиясын қалыптастырады. Бұл – отбасы Отанның бірінші негізі.Осылайша, өзінің отбасының, тегінің өткенін білу өскелең ұрпақты азаматтық және елжандылыққа тәрбиелеуде ерекше маңызға ие болады.

«Отан- отбасынан басталады» демекші, отбасы мен мектеп бірлесіп күш-жігер жұмсай отырып,жеткіншек ұрпақтың жан- жақты дамуына атсалысуы тиіс. Кемелденген ел жағдайында мектептің отбасы өміріне белсене араласуының үлкен маңызы бар. Бұл ең алдымен, балалардың адамгершілік кемелдігін қамтамасыз ету үшін керек. Ендеше білім ордасының отбасымен және жұртшылықпен байланысы, негізінен, педагогтер арқылы жүзеге асырылады. Ұстаздар ата- аналармен, қоғамдық ұйымдармен үнемі байланыста болады. Егер ата- аналар ұстаздарының талаптарын жақсы түсініп, қолдап отырса, балаларының дұрыс тәрбиеленуіне ықпал етіп, мектептегі білім беру үрдісінің жемісті болуына сеп болады. Саналы ұрпақ тәрбиелегіміз келсе, білім ордасындағы тәрбие отбасында да жалғасын табатындай етіпұштаста білгеніміз жөн. Ата- ана, мектеп, оқушы- үш жақты қатынасты дамыту бүгінгі күннің кезекті міндетіне айналып отыр. Қазақтың көрнекті ақыны М. Жұмабаевтың: «Тәрбиедегі мақсат- баланың тәрбиешінің дәл өзіндей етіп шығару емес, келешек өз заманына лайық қылып шығару»,- деп айтуы бала тәрбиесіндегі ата-ана мен мектептің қоғам алдында үлкен маңызының бар екенін дәлелдейді.

Балаларға ерекше көңіл бөліну керек,олардың әл- ауқаты- мемлекетіміздің табысты болашағының сенімді кепілі екнін ұмытауымыз керек. Балалардың әл-ауқаты, денсаулығы мен қауіпсіздігі, олардың мектепке және білім алу процесіне деген оң көзқарасы және басқа оқушылармен қарым-қатынасы оқу бағдарламасының маңызды бөліктері болып табылады. Бүгінгі білім жүйесіндегі өзекті мәселелердің бірі - балалардың құқықтарын қорғау, оқушылардың физикалық және психикалық денсаулықтарын нығайту, қиын өмірлік жағдайға тап болған балаларға қолдау көрсету. Мектептегі балалардың әл-ауқатын қамтамасыз ету мектеп әкімшілігінің, мұғалімдердің, психологтардың және ата-аналардың бірлескен жұмысы арқылы жүзеге асырылады.

Ұлтымызда «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» деген дана сөз бар. «Балапан қыран болу үшін оны самғатып ұшыратын ата немесе әке де қыран болу керек» деп отбасылық тәрбиеге ерекше тоқталған. Әр отбасында ата-ананың орын бөлек. Бала әкеден ақыл, анадан мейірім алады. Әке-шаңырақ иесі. Отбасы мүшелерінің жауапкершілігі толығымен ер-азаматқа жүктеледі. Әйел-отбасының ұйтқысы. Баланы өсіріп тәрбиелеу-әйел-ананың тікелей міндеті. Баланың ертеңгі қоғамдық өмірге шыдамды етіп тәрбиелеп, азаматтық жауаптылыққа үйренуі алдымен отбасынан басталады.

Болашақ ұрпақтың еліне, Отанына деген сүйіспеншілігі алдымен ата-ананың ықпалы мен қалыптасады. «Дәулет есіктен, ақыл бесіктен кіреді» демекші білім бесігі мектептен, тәрбие бесігі отбасынан бастау алады. Отбасының екі тірегі-әлпештеген әке мен аялаған ана. Ата-анаға үлкенге қызмет етіп, әкеңнің еңбегін, анаңның ақ сүтін өтеу-біздің борышымыз. Отбасы құндылығы-сарқылмас қазына. Бала тәрбиесі, оның жан-жақты дамуы, ортаға

бейімделуі т.б. отбасылық құндылықтарға байланысты өзекті мәселелерді айта отырып "Үштік Одақтың" жұмысында белсенді болуды ата- аналарға үнемемі насихаттаймыз.

Отбасы-адам баласының түп қазығы, алтын ұясы. Адам баласы шыр етіп дүние есігін ашқаннан бастап сол ортаның ыстық-суығына бейімделіп, ықпалына көніп, осында ер жетеді. Отбасы мүшелерінің жауапкершілігі толығымен еразаматқа жүктеледі. Баланы өсіріп тәрбиелеу – әйел ананың тікелей міндеті.Отбасының тәрбиелеушілік міндетіне тікелей байланысты оның тағы бір қызметі бар. Оны дамытушы міндет деп атауға болады. Ата-аналар балалардың жеке ерекшеліктерін неғұрлым ертерек байқау керек. Сонда ғана балалар өздерінің ішкі қабілеті мен дарынын тез дамытады. Жас күнінен бастап олардың қабілетін байқап, соған сәйкес тәрбиелеу, бағдар беру қажет.Балалардың үздіксіз дамуы, шығармашылық қабілетін іске асыруы отбасынан басталады.

Сол отбасының дұрыс меңзелуімен мектептегі оқу мен тәрбиеде өзінің ұясынан алғанын көрсете біліп, дамиды.Міне, осыдан Үштік Одақтың тығыз байланыстылығынан қоғамға қажетті мықты тұлға қалыптастырамыз.

Әдебиеттер тізімі

1.Тәрбие құралы журналы [№3, 5-б]
2. Отбасылық тәрбие [1- кітап 8-б,]
3. Сыныптағы тәрбие журналы [2006-№6 12-б]
4. М.Жұмабаев Педагогика, Алматы 1992
5. Қазақстан мектебі [№12,2018 48-49 б]

ПРОФОРИЕНТАЦИЯ ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ

Тобыкова А.Д

КГУ «ОШ №» имени А.Ермекова, города Каркаралинска»

Мақалада жалпы білім беретін мектептегі кәсіптік бағдар беру мәселелері, кәсіби бейімділіктерді анықтаудағы педагогикалық ұжымның рөлі және олардың одан әрі даму әлеуеті қарастырылған. Кәсіптік бағдар беру қызметіндегі бар проблемалар және жоғары сынып оқушыларының өзін-өзі анықтауында, олардың кәсіби дағдыларын дамытуда және болашақ кәсіби қызметін таңдауда педагог-психологтың көмегін жүзеге асыру қарастырылған.

В статье рассмотрены проблемы профессиональной ориентации в средней общеобразовательной школе, роль педагогического коллектива в вопросе выявления профориентационных склонностей и их дальнейший потенциал развития. Рассмотрены существующие проблемы в профориентационной сфере деятельности и осуществлении помощи педагогом-психологом в самоопределении старшеклассников, развитие их профессиональных навыков и выбора своей будущей профессиональной деятельности.

-Видишь- вот нить. Незатейливая вещь, не так ли?- Так.

-А вот обычный узел. Ты ведь уже видел такие? -Да.-А теперь мы с тобой перевяжем нити узлами-вот так. И получилось сеть. С ней мы можем ловить рыбу или сделать заграду, изготовить гамак или придумать что-нибудь еще. Видишь, какая польза только от того, что каждая нить теперь не просто сама по себе? -Да. Приёмы профориентационной техники-сеть. Они поддерживают друг друга, складываясь в нечто целое, в систему.

Современная школа многому учит, однако недостаточно рассказывает о деятельности людей различных профессий, надеясь, что это задача высших и средних учебных заведений. Но такие заведения обучают определенной специальности, выбор которой ложится на плечи выпускников школы.

При окончании обучения в школе, выпускники приходится выбирать свой профессиональный путь. Помочь с выбором им могут родители, педагоги, важную роль при этом играет профессиональная ориентация, которая проводится в старших классах.

Смена сферы деятельности является стрессом для выпускника. Исследования ученых показывают, что выпускник, определившийся с выбором профессии еще в среднем звене или в старших классах, легче справляется с изменениями в данный период. На это есть ряд причин.

Во- первых, у школьника появляется конкретная цель, специальность, которую он стремится получить, не отвлекаясь на другие профессии.

Во-вторых, выпускник, определившийся с выбором профессии и ВУЗом, чаще всего, начинает посещать дополнительные курсы на базе выбранного учебного заведения, усердно готовиться к ЕНТ по выбранным дисциплинам, что придаёт ему больше уверенности при поступлении.

В-третьих, у такого школьника есть уверенность в своем будущем , он точно знает свою цель и движется в её направлении.

Помочь школьникам с выбором специальности способна и школа, а точнее профессиональная ориентация-специально организованное сопровождение личностного и профессионального самоопределения выпускников школы, она помогает ответить на вопрос , зачем вообще нужно учиться, способствует обретению оптимистичной перспективы, связанной с определенностью жизненного старта. И, таким образом, вносит вклад в решение острых социальных проблем, уберегая школьников от необдуманных и легкомысленных шагов.

«Напичканный знаниями, но не умеющий их использовать ученик напоминает фаршированную рыбу, которая не может плавать!,- говорил академик Александр Львович Минц. А Бернард Шоу утверждал, «Единственный путь, ведущий у к знанию, -это деятельность».

Для чего нужна профориентация в школе? Как она должна быть организована на уровне региональной политики? В каком классе лучше начинать профориентационную деятельность? Ответы на эти вопросы можно найти в данной статье.

Каркаралинск, уникальная местность, расположенный на просторах Сары-Арки. Сам город является центром притяжения для многочисленных туристов своими красивыми природными ландшафтами. Благодаря строительству Карагайлинского комбината по переработке свинцово-баритовых руд, строительству железных и автомобильных дорог, развитию сельского хозяйства и появлению вокруг него множества зон отдыха, Каркаралинск стал набирать обороты.

К наиболее востребованным в крае специальностям относятся инженеры разнообразных профилей, технологи, повара, менеджеры по туризму и специалисты сельского хозяйства. Однако, несмотря на активное развитие региона, система образования в нем неоднозначна: например, средние баллы ЕНТ по некоторым предметам у школьников Каркаралинска ниже, чем в других районах Карагандинской области, а профориентация проводится хоть и во многих школах, но с некоторыми значимыми оговорками, которые мы рассмотрим подробнее по ходу статьи. Профориентация — это деятельность, направленная на помощь ребенку в выборе профессии.

В настоящее время в школе реализуется две профилей: физико-математический и гуманитарный. Для помощи ребенку в выборе проводятся тесты, результаты которых каждый ученик индивидуально обсуждает с психологом.

Проводимые тесты психологом определяют внутреннюю принадлежность ребенка, к чему он больше склонен: к гуманитарным или к техническим специальностям. Также при выборе профиля бывают случаи, когда администрация вынуждена проводить работу с родителями.

В школе случались такие случаи, когда ребенок приходил к педагогу и говорил: „Поговорите с моими родителями, я хочу в будущем быть врачом…“, а семья из поколения в поколение только юристы! В школе обычно становятся на сторону ученика: учитывают его интересы, отслеживают его успехи, результаты психологического тестирования. При этом если тест показывает, что ребенок склонен к гуманитарному направлению, а он хочет стать врачом и готов усиленно заниматься химией и биологией, то ему никто не станет препятствовать в поступлении в соответствующий класс. Дети же при выборе профиля в первую очередь руководствуются его востребованностью, престижностью. Поэтому наиболее сильные ученики предпочитают физмат и химико-биологический , а гуманитарный профиль престижными не считается. В школе № 2 имени А.Ермекова г.Каркаралинска есть два профиля, которые вводятся с 10-го класса.

В зависимости от направления обучения в программе выделяются дополнительные часы для углубленного изучения профильных предметов. Чтобы помочь школьникам определиться с направлением, в новом 2022-2023 учебном году следует организовать уже в 9-м классе проектную деятельность на тему «Мы стараемся сделать раннюю профилизацию». Думаю, такая проектная деятельность может охватить с первого по девятый классы. Для нас важно, если ребенок сам имеет возможность выбрать свой профиль в любой

момент. А в 7-м классе важно информировать детей о том, какой профиль у них будет в 10-м и 11-м классах. Школьники начинают углубленно изучать соответствующий предмет, будь то русский и английский языки или обществознание. Главная цель такого подхода—это помочь ученику самоопределиться, реализовывать свои способности, чтобы будущая профессия не была для него разочарованием. Для достижения цели профориентационной работы проводятся на всех уровнях. Для директоров, классных руководителей, учителей-предметников и психологов появилось бы возможность организовать различные мероприятия, которые, по их мнению, могут помочь школьникам определиться с выбором профессии. Также можно организовать для школьников «День профориентации» с целью: показать Карагайлинский комбинат, метеорологическую станцию, ремонтные цеха, рассказать о комбинате, о людях, которые в ней работают. Такие выезды, безусловно, могло бы стать самым настоящим погружением в профессию. На данный момент, такие занятия носят скорее познавательно-воспитательный характер, где много времени уделяется знакомству с иностранными корпоративными ценностями. Также в школах в первую очередь профориентацией считается приглашение в школу специалистов, психологические тесты, проектная деятельность и дополнительное образование. Проектная деятельность педагоги позиционировали бы проектную деятельность как элемент профориентации. В дополнительном образовании, которое относится к профориентационной работе, кружки и элективные курсы могут быть посвящены изучению иностранных языков, финансовой грамотности, экологии, медицине, дизайну, моделированию, программированию, журналистике. Проведение беседы с представителями профессий из разных областей, даёт детям больше знаний о профессии, дети узнают «о подводных камнях» в деятельности каждой профессии. Нередко в качестве таких профессионалов в школы приходят выпускники, которые рассказывают детям, на какие факультеты поступили, какая у них будущая профессия и как учиться по этой специальности в университете и т.д.

В большинстве школ дети только хотели бы иметь возможность поговорить с представителем интересующей их профессии и задать ему какие-то вопросы. Сегодня основная работа по профориентации в школе ведется психологами и зачастую заканчивается на этапе тестирования учащихся. При этом дети, как правило, не знают, что делать с полученными результатами, а в некоторых случаях данные тестирования вообще не озвучиваются учащимся. Психологическая диагностика сама по себе не дает прямой ответ на вопрос, кем мне быть, какую профессию выбрать. Для диагностики важно использовать как классические базовые методики: психологическая диагностика (карта интересов Голомштока, определение типа будущей профессии Климова, опросник Холланда, опросник склонностей Йоваши, теория Шейна. Диагностика позволяет оценить эмоциональный, социальный интеллект, осознанность выбора профессии, предпочтительные сферы деятельности, ценности, интересы ребенка, психологическую готовность ребенка к выбору

профессии. После тестирования необходима индивидуальная работа с ребенком для прояснения информации. Результаты тестирования закладывают фундамент для последующего диалога.

Также в современном мире профориентации и профилизации уделяют внимание во многих странах. Интересным проектом развития является «Профессиональная ориентация и руководство в системе среднего профессионального образования» в Нидерландах и создание молодежных консультационных центров в Дании, которые служат источниками координации дальнейшего развития в выбранной учеником области. А в Англии опубликовали свою новую стратегию профориентации, в основе которой лежит ряд карьерных параметров, среди которых: связь учебного плана с карьерой, встречи с работодателями и сотрудниками компаний, получение опыта работы и т.д. В результате в этих странах профориентация не только сильно развита, но и решает ряд серьезных косвенных задач помимо основной:

1) выяснилось, что школам и организациям необходим процесс, который объединяет ресурсы учителей и менеджеров предприятий. Кроме того, целесообразно вовлечение руководителей школ и групп на других этапах процесса коллективного обучения, поскольку и содействие, и поддержка положительно сказываются на трансформации школьной системы;

2) наставничество, непосредственно связанное с переходом от обязательного образования к дальнейшему, координирует процесс профессиональной ориентации учащихся, а также мотивирует их на дальнейшее развитие. У учащихся развиваются способности принимать решения относительно своего образования и карьеры;

3) создается карьерно-ориентированная среда обучения, которая необходима для того, чтобы позволить учащимся развивать профессиональные компетенции и карьерную идентичность. Возможно, и в нашей стране такие инициативы были бы хорошей предпосылкой к развитию систем профилизации и профориентации школьников во всех регионах.

И в заключение хотела привести древнюю китайскую пословицу, которая гласит: самое страшное пожелание врагу — жить в эпоху перемен. Но мы знаем, что это еще и время безграничных возможностей!

Список литературы:

1) Основы профориентологии. – М.: Издательский центр «Академия», 2009.
2) Пряжникова Е.Ю., Пряжников Н.С. Профориентация. – М.: Издательский центр «Академия», 2013.
3) Пряжников Н.С., Румянцева Л.С. Самооопределение и профессиональная ориентация учащихся. – М.: Издательский центр «Академия», 2013.

ЖҮЙЕЛІ КӘСІПТІК БАҒДАР ЖҰМЫСЫ –ТОЛЫҚҚАНДЫ ТҰЛҒА ТӘРБИЕЛЕУ КЕПІЛІ

Токейбекова Айгуль Токеновна

Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп лицейі» КММ, Балқаш қаласы

Мақалада мектеп қабырғасында оқушылар арасында жүйелі кәсіптік бағдарлау жұмысын жүргізудің маңызы көрсетілген. Кәсіптік бағдар беру жұмысының принциптері, бағыттары туралы түсінік берілген.

Мамандық таңдау жұмысын төрт кезеңде ұйымдастыру жолдары туралы нақты үлгілер мен ұсыныстар арқылы айтылған.

Оқушының іздену арқылы мамандық туралы ақпаратты жинақтауы, кәсіби сыныптардың жұмыс жасау тәжірибесі аса тиімді екені көрсетілген. Мамандық таңдау кезеңінде жиі жіберілетін қателіктерге де тоқталып өткен. Оқушының белгілі бір мамандық туралы қажетті ақпарат алу үшін өз бетінше белсенділік танытуы, өз күштерін сынап көруге талпыну, өзінің кәсіби жоспарын құру жұмыстарының келешекте мансап құруда сәтті қадам жасауға да оң ықпалын тигізетініне назар аударылған. Нетворкинг арқылы, яғни, табысты адамның пайдалы ақыл-кеңесі, қолдауы арқылы жастардың табысты мансап құруына ықпал ету туралы айтылған. Дербестік, ізденімпаздыққа тәрбиелеу, жан жақты тұлға даярлаудың басты бағыттары көрсетілген.

В статье показано значение проведения системной профориентационной работы среди учащихся в стенах школы. Дано представление об основных принципах и направлениях профориентационной работы.

Через конкретные примеры и по формам работ предложены способы организации работы в четыре этапа.

Подчеркнуто, что наиболее эффективным является накопление учеником информации о профессии через собственное исследование, через опыт обучения в профессиональных классах. Приведены примеры ошибок, которые часто допускаются на этапе выбора профессии. Показано, что самостоятельная деятельность учащегося для получения необходимой информации о той или иной профессии, личное стремление к овладению той или иной профессии, формирование собственного плана также окажут положительное влияние на успешные шаги в построении карьеры в будущем. Предложено о содействии молодежи в построении успешной карьеры через Нетворкинг, то есть через полезный совет, поддержку, обучение успешного человека. Показаны основные направления воспитания самостоятельной, всесторонней подготовленной, полноценной личности.

Қазіргі заманғы нарықтық қатынастар еңбектің қоғамдағы сипаты мен мақсаттарын түбегейлі өзгертті: бүгінде еңбек қарқыны өте жоғары, кез келген салада жоғары кәсібилік, шыдамдылық пен жауапкершілік талап етіледі. Кәсіптік бағдар беру мәселесі де тек қана педагогикалық проблема болып табылмайды. Бұл қоғамдық проблема, оны шешу үшін мектептің, кәсіптік-техникалық оқу орындарының, кәсіпорындар мен мекемелердің, бұқаралық

ақпарат құралдарының, еңбекпен қамту қызметінің және т.б. ұйымдардың бірлескен әрекеті қажет. Кәсіптік бағдардың қоғамдық проблема ретіндегі мәні еңбек нарығынан, яғни, сұранысынан, ондағы қайшылықтарды шешуге деген жастардың талпынысынан көрінеді. Мамандықты саналы түрде таңдау бүгінгі жасөспірімнің келешекте өз орнын табуына, қоғамда жетістікке толы мансап құруына ықпал ететіні анық. Әрине, бұл ретте педагогикалық ұжымның, оқушылардың кәсіптік дайындығына жауаптылардың іс-әрекеті басты роль атқарады.

Осыған байланысты мектеп қабырғасында оқушылар арасында жүйелі кәсіптік бағдарлау жұмысын жүргізудің маңызы аса зор. Бұл жұмыста жеке тұлғаның кәсіби қызығушылығын қалыптастыруды және оны іске асыру жолдарын айқындайтын негізгі факторлардың бүкіл жүйесін терең білуге сүйену керек.

Кәсіптік бағдарлау – бұл оқушыларға мамандық таңдауда олардың қабілеттері мен бейімділіктерін дамыта отырып, кәсіби және танымдық қызығушылықтарын анықтап, жеке тұлғаға бағытталған көмек көрсету, сондай-ақ нарық жағдайында олардың еңбекке дайындығын қалыптастыру. Ол оқу-тәрбие процесі, оқушылармен сабақтан тыс және мектептен тыс жұмыстар арқылы іске асырылады.

Мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысы төмендегі принциптер негізінде іске асырылады:

- Жүйелілік және сабақтастық принципі: жұмыс бірінші сыныптан басталып, соңғы сыныпқа дейін жүргізіледі;
- Оқушылардың жасы, қызығушылығы міндетті түрде ескеріледі;
- Мектептің, отбасының, кәсіптік оқу орындарының, жұмыспен қамту қызметтерінің, қоғамдық ұйымдардың өзара байланысы қалыптастырылады;
- Қоғамның мамандыққа деген қажеттілігін, еңбек нарығын білу, сараптау негізге алынады.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы бірнеше бағыттарды жүргізіледі: кәсіптік ақпарат, кәсіптік тәрбие, кәсіптік кеңес.

Кәсіптік ақпарат қоғамдағы кәсіп түрлері туралы, адамның жеке қабілеттерін танып білуі, оқу орындары мен мамандық игеру жолдары туралы, қоғамның мамандықтарға қажеттілігі туралы ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады. Ең өзекті мәселе - оқушыларды мамандықтар туралы ақпаратпен қамтамасыз ету. Кәсіби бағдарлау бойынша тандау курстарын ұйымдастыру.

Кәсіптік тәрбие мектеп оқушыларының бейімділігі мен кәсіби мүдделерін қалыптастыруды қамтиды. Кәсіптік тәрбиенің тиімділігі жасөспірімнің психологиялық санасының қалыптасуымен тығыз байланысты. Қабілеті, қызығушылығы, құндылығы, кәсіптік жоспар құруға талпынысы, өз-өзіне сенімділігі, т.б факторлар міндетті түрде ескерілуі керек. Психологиялық көмек беру, оқушылардың өз мүмкіндіктерін тануы үшін бағыт-бағдар беру кәсіптік тәрбиенің маңызды бөлігі. Құзыреттілік тұрғысынан алғанда кәсіптік тәрбие берудің ерекшелігі дайын білімді игерту емес, білімді өз бетімен игеруге, оны практикада қолдана білуге жағдай жасау. Оқушының еңбектің әлеуметтік

маңыздылығын түсінуі, оған өмірлік құндылық ретінде көзқарас қалыптастыруы келешекте еңбекте табысты мансап құруына негіз бола алады.[1]

Кәсіптік кеңес беру - оқушының жеке басын зерттеу, осы негізде кәс Кәсіптік кеңес көбінесе жеке жүргізіледі. Мамандық таңдауда оқушының қабілетін есепке алу аса маңызды. Мысалы, адамның ойлау жүйесі жақсы дамығанмен, практикалық істе қабілетсіз болуы мүмкін немесе ұйымдастыруды нашар атқаруы мүмкін. Сондықтан баланың оқудағы, еңбектегі, ойындағы қабілеттілігін біртұтас қарастыру қажет және соны негізге ала отырып, жұмыс жүргізу керек.

Мектепте ұйымдастырылатын кәсіптік бағдар және мамандық таңдау жұмысын төрт кезеңге бөлуге болады: мектепке дейінгі ұйымдарда және 1-4 сыныптарда, 5-7 сыныптарда, 8-9 сыныптарда, 10-11 сыныптарда.

Бірінші кезеңде мектепке дейінгі мекемелер мен ата-аналар арқылы оқушылардың ерекшеліктерін және қабілетін білу үшін кәсіптік бағдардың алғашқы қарапайым жұмыстарын бастау. Негізгі мақсат - балаларды әр түрлі мамандық жөнінде хабардар ету. Бұл жұмыс балалардың жас ерекшелігіне сәйкес ойын түрінде өткізіліп, танымал мамандықтарды қамтуы керек.

Екінші кезең - кәсіпті таныстыру. Белгілі бір кәсіп пен мамандық туралы ақпараттан соң, келесі жұмыс оны насихаттауға бағытталады. Осы жерде оқушылардың өздерінің шығармашылығына ерік беруге болады. Мысалы, оқушыларға «Мен таңдаған мамандық», «Неге бұл мамандықты ұнаттым?» тақырыптарында шағын жоба дайындап, оны өз сыныптастары алдында қорғауға мүмкіндік берілсе, бұл жұмыстың тиімділігі арта түседі. Себебі, оқушы іздену арқылы мамандық туралы ақпаратты өзі жинақтайды, әрі сол ақпаратпен сыныптастарымен бөліседі. Тек жобаға материал жинақтаудың критерийлерін нақты көрсету керек: мамандық сипаттамасы, оқу орындары, мамандық еңбек нарғыныда қаншалықты сұранысқа ие, қандай кәсіпорын, мекемеде, қандай лауазымда жұмыс істеуге болады, орташа еңбекақысы қандай және т.б.

Үшінші кезең – кәсіп пен мамандықты жан-жақты белсенді насихаттау, нақтылы кеңес беру. Бұл кезеңде оқушы мамандықты біршама тандай алатын дәрежеге жетеді. Алайда бұл жерде жасөспірімдердің көзқарасы субъективті болатындығын естен шығармаған жөн. Қазіргі кезде мектептерде кәсіби сыныптардың жұмыс жасау тәжірибесі енгізіліп жүр. Бұл да аса тиімді жұмыс түрі. Тиісті оқу орындарымен байланыс жасай отырып, оқушыларға мектеп қабырғасында белгілі бір мамандықтарды игере бастауға мүмкіндік беріледі. Алдын ала жүргізілген жұмыс (сауалнама алу, әңгімелесу, эссе) арқылы оқушылардың қабілеті, қызығушылығы анықталады. Сол арқылы тиісті мамандықтар курстары ұсынылады, ол курстарды арнайы оқу орындарымен байланыста жүргізген тиімді.

Төртінші кезеңде – 10-11 сынып оқушылары өздері таңдаған мамандық ерекшеліктерін жақсы білетіндей дәрежеге жетеді. Бұл кезде мектеп оқушылары еңбек нарығының қажеттілігіне сай, өзінің қабілетіне қарай

нақтылы бір шешімге келеді. Бұл жалпы мектептегі кәсіптік бағдар жұмысының қорытындысы болу керек. Оқушылармен жұмыс барысында мамандық таңдау кезеңінде жиі жіберілетін қателіктерге де тоқталып өткен маңызды. Мысалы, мамандықтың беделіне бағдарлану, басқалардың (ересектердің) қысымымен таңдау, тек белгілі бір жерде оқуға деген ұмтылыс, мамандық туралы ескірген немесе бұрмаланған ақпарат, сүйікті пәнмен байланыстыру, өз қабілетін дұрыс бағаламау, т.с.с. Оқушының белгілі бір мамандық туралы қажетті ақпарат алу үшін өз бетінше белсенділік танытуы, белгілі бір мамандық саласында өз күштерін сынап көруге талпыну, өзінің кәсіби жоспарын құру - мұндай жұмыстар келешекте мансап құруда сәтті қадам жасауға да оң ықпалын тигізбек.

Соңғы уақытта қоғамда «нетворкинг» ұғымы қолданысқа енуде. Википедия бойынша, бұл - пайдалы байланыстар немесе белгілі бір салада қызмет ететін достар, таныстар шеңберін қолдана отырып, өмірдің күрделі міндеттерін мүмкіндігінше тез әрі тиімді шешу. Яғни, табысты адамның пайдалы ақыл-кеңесі, қолдауы, үйретуі арқылы жастардың табысты мансап құруға бейімделуі, үйренуі. Әрине, бұл жерде сыбайластық қарым-қатынасқа жол бермеу мәселесі, адалдық, ашықтық басымдығы туралы тәрбие беру мәселесі назарда болған жөн.

Биылғы жылы мектеп түлектеріне арнаған үндеуінде оқу-ағарту министрі А.Аймағамбетов ҰБТ сынағынан сүрінбей өтуге тілектестігін білдіре отырып, мамандық таңдауға байланысты бірнеше кеңес берген еді. «Оқу мен кәсіптің үш түрі үлкен әлеуетке ие деп ойлаймын: 1. Жас мұғалім. Қазір бұл мамандық тұрақтылықтың кепіліне айналды. Елімізде жақсы мұғалімдерге сұраныс өте жоғары. Қазір жалақы да, даму мен мансаптық өсу мүмкіндіктеріне де жағдай жасалған...

2. Жас инженер. Президент техникалық мамандықтардың маңыздылығын атап өткен болатын.Мықты инженер болсаңыз, онда сіз кез келген жерде бәсекеге қабілетті боласыз...

3. Жас ғалым. Қазақстан ғылымы қарқынды дамып келеді...сондай-ақ жас ғалымдар бүкіл әлем бойынша ғылыми жарыстарда алдыңғы орындарда...

Еңбекқорлық пен сүйікті іспен айналысуға деген талпыныс болса, теміржолшы болып та жұлдыз атануға болады...» [2]

Әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған білім берудің негізгі мақсаты білімді меңгеріп қана қоймай, білік пен дағды арқылы дербестік, ізденімпаздық, дені сау, өзгермелі жағдайда білімді де білікті жасөспірімдерді жан жақты тұлға ретінде даярлау.Осы мақсаттарды іске асыруда бүгінгі мектеп оқушыларына қойылып отырған мәселелер күн сайын талаптануда. Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұлғасы бүгінгі мектеп оқушылары. Сондықтан мектепте берілетін кәсіби бағдар жұмыстарының бүгінгі күнгі маңызы зор болып табылады.[3] Ал осы жұмыс арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыру қоғамымыздың өркендеуінің бірден бір кепілі.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. http://bigox.kz/zhalpy-bilim-beretin-mektepterde-kasibi-bagdar-beru-zhumystarynyn-bagyt-bagdary/
2. Кәсіби мамандар жоғары сұраныста. А.Қ.Аймағамбетов. «Білімді ел», 5 сәуір 2022 жыл, №13 (315)
3. Жалпы білім беретін мектепте кәсіптік бағдар беру жұмыстарының ерекшеліктері. Айтжанова Р.М.,Алибекова М.Д. rusnauka.com/5_SWMN_2016/Pedagogica/2_207068.doc.htm

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ШКОЛЬНИКОВ – ОДНА ИЗ АКТУАЛЬНЫХ ТЕМ ДЛЯ НАШЕЙ СТРАНЫ

Е.В.Токмурзинова

КГУ «Общеобразовательная школа №9» отдела образования Абайского района управления образования Карагандинской области

Аннотация. Озон саңылаулары, парниктік эффект, қышқыл жаңбыр, тұрмыстық химия, дүниежүзілік мұхит проблемалары, тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу проблемалары, өнеркәсіптік қажеттіліктердің артуы жағдайында кең аумақтардың радиоактивті ластануы себеп болатын планетамыздың экологиялық жағдайының күрт өзгеруі бүкіл адамзаттың өмірі мен өлімі және Жердегі тіршілік туралы мәселе туғызады. Сондықтан өскелең ұрпақты экологияны қорғауға тәрбиелеу ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған экологиялық дүниетанымы мен мінез-құлқы бар азаматтарды қалыптастыру. Мектепте оқитын балалардың ғылыми-практикалық іс-әрекеттерін қолдана отырып, мен осы мақсатты ұстанамын. Мектеп жасында ортақ үйімізге ұқыпты қарауға тәрбиелеу өте маңызды.Балаларды экологиялық проблемалардың жаһандық, аймақтық және жергілікті деңгейлерінің өзара байланысын түсінуге үйрету. Оларды шығармашылық, аналитикалық және сыни ойлауға дамыту. Сондай ақ дағдыларды дамытуға ықпал ету қажет.

Аннотация. Резкая смена экологической обстановки нашей планеты, причинами которой служат озоновые дыры, парниковый эффект, кислотные дожди, бытовая химия, проблемы Мирового океана, проблемы переработки бытовых отходов, радиоактивное заражение огромных территорий в условиях всевозрастающих промышленных потребностей, ставит вопрос о жизни и смерти всего человечества и самой жизни на Земле. Поэтому экологическое воспитание подрастающего поколения является одним из самых насущных.

Формирование граждан, обладающих экологическим мировоззрением и поведением, направленным на улучшение качества жизни. Именно этой цели я придерживаюсь, применяя научно-практическую деятельность обучающихся детей в школе. Очень важно в школьном возрасте воспитывать бережное отношение к нашему общему дому. Научить ребят осознавать взаимосвязь

глобального, регионального и локального уровня экологических проблем. Развивать в них творческое, аналитическое и критическое мышление. Также необходимо способствовать развитию навыков исследовательской работы, способности решать экологические задачи и ситуации, чтобы в будущем уметь применять их на практике. Все это приведет к успешной самореализации школьников в жизни.

В новых условиях социально-общественного и экономического развития основной целью образования республики стала подготовка выпускников школ, умеющих ориентироваться в нестандартных ситуациях, анализировать возникающие проблемы, самостоятельно разрабатывать и реализовывать план необходимых действий, стремящихся к постоянному личностному и профессиональному совершенствованию и развитию своего интеллектуального потенциала.

Также не менее актуальна тема на сегодняшний день – это тема экологического образования. Охрана окружающей среды и экологическое развитие входят на первый план в Казахстане. Об этом в своем Послании народу заявил Глава государства Касым-Жомарт Токаев .[1, с.5]

По словам президента, сохранность природы зависит от того, как каждый человек относится к ней. «Нам нужно заниматься проблемами экологии, которые становятся все более актуальными с общественной точки зрения», - отметил глава государства. «Министерства образования, экологии, информации должны рассматривать эту задачу как приоритетную», - подчеркнул президент.

В стране также разработан проект нового Экологического кодекса, призванный решить целый ряд системных проблем.

С 2020-2021 учебного года в школах Казахстана внедрили обязательные классные часы и факультативы по экологическому образованию. Об этом во время онлайн-конференции заявил министр образования и науки (нынешний министр просвещения) Казахстана Асхат Аймагамбетов. Министр напомнил, что в начале июля на расширенном заседании правительства президент Казахстана дал поручение ввести в школах Казахстана предмет для экологического образования детей. Глава Минобразования подчеркнул, что сейчас перед профильным ведомством не стоит задача в срочном порядке внедрять новый предмет в школах страны. «Мы не должны торопиться. Перед нами стоит задача качественного выполнения поручения главы государства. Для этого наш подход и программа должны быть комплексными», - выразил мнение Аймагамбетов. [2, с.5]

В моей многолетней работе учителя этому способствуют элективные курсы, и курсы по выбору для 10-11 классов вариативной части образования. Смысл преподавания курсов состоит в том, чтобы создавать ситуации, позволяющие ученику осваивать способы получения информации и эффективной работы с ней.

При преподавании курсов по химии в 10-11 классах естественно-математического направления, я использую самые различные формы работы:

лекции, семинары, пресс-конференции, ролевые игры, практикумы, экскурсии. Большое внимание уделяю самостоятельной работе учащихся: защита проектов, экспериментальные исследования, работа с новыми приборами, работа с литературой и интернетом. В процессе преподавания применяю химический эксперимент, использую различные таблицы, энциклопедии, научную литературу. В одном из курсов мною были привлечены работники химической лаборатории местного производства.

Для учащихся 10 классов мною был разработан спецкурс по химии «Химия и охрана окружающей среды». В последнее время химическую науку и промышленность представляют как главную причину кризисной экологической ситуации. Но отказ от развития химической индустрии это не выход, так как это способствует развитие у школьников негативное отношение к химии, к ее изучению. Очень важно формировать у учащихся определенную систему взглядов и навыков, которые позволят обеспечить рациональное и безопасное для здоровья человека и окружающей среды поведение, способность к критической самооценке своей деятельности, ответственность за свои поступки.

В разделах курса рассматриваются темы, относящиеся к природе и быту человека с точки зрения химии. На уроках даю задания исследовательского характера. Например, «Легковой автомобиль в среднем за год поглощает из атмосферы более 4 т O_2 и выбрасывает в атмосферу 800 кг CO, 40 кг NO,NO_2, около 200 кг углеводородов и их производных, несколько килограммов свинца. Двухтактные двигатели мотоциклов и моторных лодок выделяют в несколько раз больше канцерогенов, чем автомобильные двигатели. Задание. В нашем поселке -----машин и -----мотоциклов. Рассчитайте, сколько в среднем за год они поглощают кислорода из атмосферы и сколько выбрасывают в атмосферу канцерогенов». [3, с.5]

Помимо курсов провожу всевозможные внеклассные мероприятия, классные часы, посвященные экологической тематике. Очень интересное и познавательное мероприятие «Океаны под угрозой» дает понять учащимся проблему загрязнения океанов и других водных ресурсов. Оно раскрывает всю историю мировой практики загрязнения Мирового океана. Ребята участвуют в этом сами, осознавая, как влияет хозяйственная деятельность на проблему всей планеты.

На XXVI областной конференции «Экология и дети» одна из моих учениц, Кравцова Валерия, 8 класс, заняла второе место с проектом «Экологическая тропа». Вторая участница, Бейсекеева Диляра, 7 класс. Ее проект «Уборка без химии» получил номинацию «Самый экологичный проект».

Экологическое воспитание необходимо для формирования подлинного человеческого отношения к природе, для соблюдения нормативов поведения в природе. Только при этом станет возможным дальнейшее существование и развитие человека на нашей планете. Экология служит научной основой разумных взаимоотношений общества и природы, рационального использования природных богатств. Вся наша хозяйственная деятельность

должна строиться, опираясь на экологические законы, которые лежат в основе новых ресурсосберегающих технологий. Используя экологические законы, человечество может найти пути не только выживания, но и дальнейшего процветания на планете.

Список используемой литературы:

1.Послание президента народу. Июль 2020год.

2.Республиканская специализированная газета «Экология Казахстана» №7, июль 2020 год.- с.5

3.Ю.В.Новиков. Охрана окружающей среды. Москва. «Высшая школа, 1987 год.- с.56

КУКОЛЬНЫЙ ТЕАТР КАК ПОВЫШЕНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛИЧНОСТИ

Толеуов А.Р.

№14 мектеп – гимназия КММ

Аннотация. Кукольный театр играет огромную роль в нравственном и эстетическом воспитании школьников. Цель проекта - приобщение детей к духовным и нравственным ценностям, развитие творческих способностей личности через театрализованную деятельность. Занятия в кукольном театре способствуют формированию личности ребенка. Вырабатывая определенную систему ценностей, дети учатся различать добро и зло, у них воспитывается желание делать выбор в пользу добра; прививается уважение к православным традициям своего народа, воспитывается чувство любви, уважения к своим близким, к своей стране, признательности к её защитникам

Мектеп оқушыларын адамгершілік және эстетикалық тәрбие беруде қуыршақ театрының алатын орны орасан. Жобаның мақсаты – театрландырылған іс-шаралар арқылы балаларды рухани-адамгершілік құндылықтармен таныстыру, жеке тұлғаның шығармашылық қабілеттерін дамыту. Қуыршақ театрындағы сабақтар баланың жеке басының қалыптасуына ықпал етеді. Белгілі бір құндылықтар жүйесін дамыта отырып, балалар жақсылық пен жамандықты айыра білуге үйренеді, оларда жақсылық пайдасына таңдау жасауға ұмтылыс қалыптасады; өз халқының дәстүрлеріне құрметпен қарауға баулиды, сүйіспеншілік, жақындарына, өз еліне құрмет, оны қорғаушыларға алғыс сезімін тәрбиелеу.

Среди многих видов самодеятельности в школе-гимназии №14 на сегодняшний день функционирует и получает все большее развитие кукольный театр «В гостях у сказки!».

В настоящий момент актуальным, на мой взгляд, является разнообразное использование театрального творчества школьников. Введение преподавания театрального искусства в школу способно эффективно повлиять на

воспитательно-образовательный процесс. Сплочение коллектива класса, расширение культурного диапазона учеников, повышение культуры поведения – все это возможно осуществлять через обучение и творчество на театральных занятиях в школе.

Кукольный театр играет большую роль в формировании личности ребенка. Он доставляет много радости, привлекает своей яркостью, красочностью, динамикой, благотворно воздействует на зрителей. Заключает в себе большие потенциальные возможности для всестороннего развития личности ребенка. Однако эти возможности могут быть реализованы лишь тогда, когда дети чувствуют радость и удовлетворение от созданного ими, если у них процесс творчества вызывает хорошее настроение.

Кукольный театр - стартовая дорожка для формирования успешности. Сами того не замечая, дети становятся раскрепощенными, уверенными в себе, и пусть у них потом изменятся интересы и мало кто из них станет ***актёром*** - сейчас они живут увлекательной, интересной жизнью.

На данный момент в театре работают учащиеся 5-7 классов в количестве двенадцати человек.

Кукольный театр играет огромную роль в нравственном и эстетическом воспитании школьников.

Цель кукольного театра «В гостях у сказки!» - приобщение детей к духовным и нравственным ценностям, развитие творческих способностей личности через театрализованную деятельность.

На сегодняшний день по сценарию народных сазок нашим театром поставлены много интересных спектаклей, как «Теремок», «Сестрица Аленушка и братец Иванушка», «Волшебная лампа Алладина» и другие.

Занятия в кукольном театре способствует формированию личности ребенка. Вырабатывая определенную систему ценностей, дети учатся различать добро и зло, у них воспитывается желание делать выбор в пользу добра; прививается уважение к традициям своего народа, воспитывается чувство любви, уважения к своим близким, к своей стране, признательности к ее защитникам.

Дети развивают фантазию, память, мышление, артистические способности, знакомятся с множеством детских сказок, развивают моторику рук и пальцев, двигательную активность. Куклы своих героев дети шьют своими руками. Все это способствует развитию общительности и коммуникабельности учащихся.

В процессе работы над спектаклем дети учатся согласованным действиям, взаимовыручке, умению подчинять свои желания интересам коллектива. Содержание кукольных спектаклей преломляется через опыт ребенка, отношение детей к изображаемым в спектакле явлениям и оказывает воспитательное воздействие на них. Очень важно детям среднего школьного возраста показывать пример дружбы, справедливости, отзывчивости, находчивости, храбрости, так как в этот период у них начинают формироваться вкусы, интересы, определенное отношение к окружающему.

Работа в кукольном театре способствуют расширению кругозора детей, повышению эмоциональной культуры и культуры мышления, формированию убеждений и идеалов.

Кукольный театр воздействует на зрителей целым комплексом средств: художественные образы-персонажи, оформление и музыка - все это вместе взято в силу образного мышления школьника, помогает ребенку легче, ярче и правильнее понять содержание литературного произведения, влияет на развитие его художественного вкуса. Знакомство с позицией актера-творца накапливает их эмоциональный, интеллектуальный, нравственный, социальный, трудовой опыт и развивает его. В атмосфере доброжелательного и терпеливого отношения друг к другу формируется чуткость детей к правдивому целенаправленному действию.

Для тренировки воображения служат упражнения голосом и речью: говорить медленно, громко, тихо, быстро, басом. Основной упор делается на игры со словом, с текстом, подтекстом, с разными словесными действиями (упрекать, приказывать, узнавать, удивлять, просить, объяснять, звать). Слово

раскрывается как основное средство выполнения сценической задачи, как основной компонент создания характера. Играя в спектакле, дети перевоплощаются в различные образы, учатся выражать свои чувства в слове, интонации. Благодаря этому дети учатся слышать психологическую выразительность речи.

Подготовка спектакля – длительный процесс, но очень важный. В подготовку его входят подбор произведений – русских народных сказок, оформление спектакля, начиная с монтировки и оформления кукол, декораций.

Проект предоставляет обучающимся возможность реализовать свой интерес к образовательным областям, таким как литература, изобразительное искусство, технология, музыка.

Чем еще полезен детский театр?

Просмотр театрализованных представлений дает детям понимание, как правильно действовать в проблемных ситуациях. Происходящее на сцене помогает найти ответы на многие вопросы и уладить внутренние конфликты. Малыши отождествляют себя с полюбившимися персонажами, они становятся для них образцами для подражания. А отрицательные герои вызывают желание быть непохожими на них.

Современные кукольные спектакли чаще всего проходят в интерактивной форме. Куклы обращаются к малышам со сцены и вовлекают их в общее действо, что позволяет детям чувствовать себя частью театрализованной постановки. Такое активное участие в происходящем вызывает у малышей яркие позитивные эмоции, усиливает восхищение от спектакля, развивает фантазию и творческое воображение.

Увиденное в театре кукол вызывает у детей потребность делиться своими впечатлениями и переживаниями. Они пересказывают отдельные эпизоды друзьям и родителям, делятся с ними своими чувствами и эмоциями. Это развивает связную речь и прививает малышу навыки передачи диалогов в монологической форме. Ребенок раскрепощается, становится коммуникабельные и активнее. У него значительно расширяется кругозор и обогащается словарный запас.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ЕРЕКШЕ ОҚЫТУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ТУЫНДАЙТЫН МӘСЕЛЕЛЕР

Торгаева Алмаш Калижановна

Қарағанды облысы, Шет ауданы, Ақадыр кенті, Ю.А.Гагарин атындағы мектеп-лицейінің директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары , бастауыш сынып мұғалімі

Аңдатпа. Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру мәселесі екені баршамызға аян. Бұл мақалада жалпы мектебіміздегі ерекше білімді қажет ететін оқушылардың санының жылдан-жылға өсуі. Оларды табысты оқуы үшін мектеп жеке ерекшеліктеріне қарай барлық қажетті оқу жағдайлары мен қызметтерін жасауымыз қажет. Ерекше оқытуды қажет ететін оқушылардың басым көпшілігі бастауыш сыныптарда білім алуда, осы балаларымыздың қоғамға қалыптасуы, өз-өзіне қызмет ете алуы, қолына қалам ұстауы, ортаға бейімделуі, әлеуметтенуі маңызды. Үйретуге келмейтін балалар жоқ, әртүрлі мүмкіндігі бар балалар бар. Бұл мақалада ерекше оқытуды қажет ететін оқушылармен жұмыс барысында туындайтын мәселелер, қалай шешіп жатқанымыз жайлы баяндалған.

Аннотация. Всем нам известно, что проблема инклюзивного образования, которая в настоящее время привлекает внимание всей мировой общественности, предусматривает полное включение детей в образовательный процесс с участием среды, семьи. В этой статье речь пойдет о проблеме роста числа учащихся с особыми образовательными потребностями из года в год. Для успешного обучения необходимо создавать все условия с учетом возрастных и индивидуальных особенностей учащихся. Подавляющее большинство учащихся, нуждающихся в особом обучении, находятся в начальных классах, и важно, чтобы эти дети адаптировались к обществу, умели обслуживать себя, научились писать. Нет детей, которых нельзя научить, есть дети с разными возможностями. В этой статье раскрываются проблемы, возникающие в процессе работы с учащимися и пути их решения.

«Бала кемістігінің даму деңгейі неғұрлым төмен болса,
соғұрлым мұғалімнің білім деңгейі жоғары болу керек»
Неміс педагог-дефектолог П.Шуман

Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру мәселесі. Инклюзивті білім беру – балалардың жынысына, жас ерекшеліктеріне, географиялық тұратын жеріне, қимыл-қозғалыстық және ақыл-есінің жағдайына, әлеуметтік-экономикалық жағдайына қарамастан, сапалы білім алу және өздерінің тұлғалық дамыту мүмкіндігіне ие болуы. Ерекше оқытуды қажет ететін оқушыға өзін қоғамның толық мүшесі болып сезінуіне, адамгершілігі мол, оңды іске дайын, толерантты тұлға ретінде қалыптасуға мүмкіндік береді.

«Инклюзивті білім беру – барлық дискриминация формасына тосқауыл қоятын, оқушының білім алуындағы әртүрлі қажеттіліктері мен алуан түрлілігін есепке ала отырып, сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған, жалпы білім беруді дамытудың үздіксіз процесі» [2]

Қарағанды облысы Шет ауданы Ақадыр кентінде Ю.А.Гагарин атындағы мектеп-лицейінде инклюзивті білім беру стажерлік алаңы 2014 жылдан бері қолға алынып жұмыс істеуде. Осы жылдар ішінде ЕБҚЕ оқушылар саны жылдан –жылға өсуде.

Ерекше оқытуды қажет ететін оқушылар санының диаграммасы

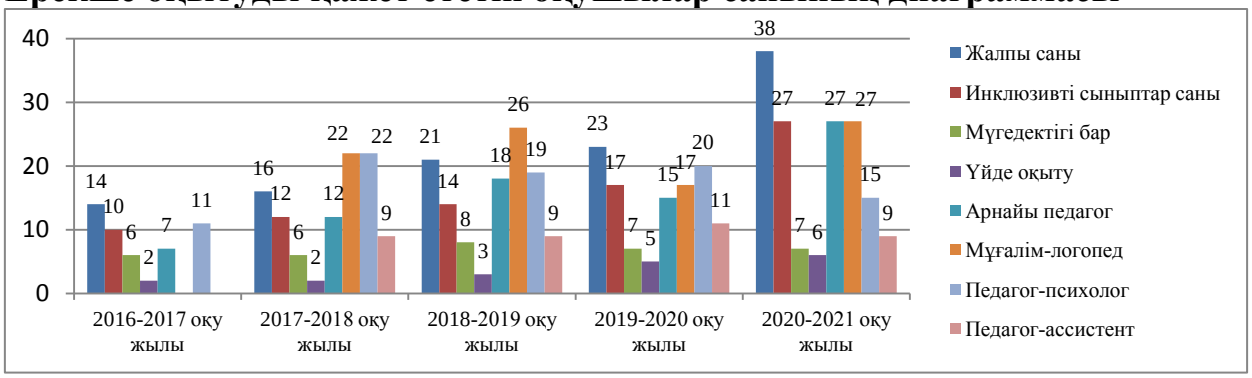

Мектеп-лицейімізде ерекше оқытуды қажет ететін оқушылардың саны соңғы бес жылда көбейе түскен. Сонымен қатар, оқушылармен жүргізілген түзете-дамыту жұмысы нәтижесінде ерекше оқытуды қажет ететін оқушылар санатынан шыққан оқушылар да жоқ емес.

Инклюзивті білім беру аясында жұмыс атқаратын әр маманның өзіндік рөлі бар. Осы орайда, мұғалім – оқытудағы қиындықтары бар оқушыларды анықтайды, қиындықтардың сипатын бағалайды, оқу материалын меңгерудегі проблемаларды анықтайды, оқу бағдарламаларын қысқартуды (бейімдеуді) орындайды, жеке оқу бағдарламаларын құрастыруға қатысады, типтік, қысқартылған немесе жеке оқу бағдарламаларына сәйкес ЕБҚ бар оқушылардың жетістіктерін бағалау және оқыту процесін дараландырады. Мұғалім психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету қызметінің мамандарымен бірігіп жұмыс жасайды. [1]

Ерекше оқытуды қажет ететін оқушылардың басым көпшілігі бастауыш сыныптарда білім алуда, осы балаларымыздың қоғамға қалыптасуы, өз-өзіне қызмет ете алуы, қолына қалам ұстауы, ортаға бейімделуі, әлеуметтенуі маңызды. Үйретуге келмейтін балалар жоқ, әртүрлі мүмкіндігі бар балалар бар. Ерекше оқытуды қажет ететін балалар олардың құрдастары сияқты қоғамның бір бөлігі болып табылады.

Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыны оқытуда көптеген мәселелер туындайды. Оларды табысты оқуы үшін мектеп жеке ерекшеліктеріне қарай барлық қажетті оқу жағдайлары мен қызметтерін жасауы керек [3].

Мен сабақ беретін сыныпта ерекше білімді қажет ететін 2 егіз оқушы оқиды. Әр оқушының жеке ерешеліктері бар, яғни екеуінің де оқу бағдарламалары әртүрлі. Оны облыстық психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңестің берілген қорытындысы арқылы анықтап алдым. Біріншісінің бағдарламасы бейімделген оқу бағдарламасы болса, екіншісінде жеке оқу бағдарламасы. Бірінші оқушыда бейімделген оқу бағдарламасы болғандықтан жалпы білім беру стандарты бойынша оқытылады. Ерекшелігі бағдарлама оқушыға бейімделді, мақсаты жеңілдетіліп, жеңіл тапсырмалар берілуде. Ал екінші оқушыда жеке оқу бағдарламасы болғандықтан 2020

жылғы 5 ақпанда бекітілген № 51 үлгілік оқу бағдарламаларына сүйене отырып қазақ тілі және математика пәндеріне жасалынды. Оқушымен жүргізілетін тапсырмалар special-edu.kz сайтынан алынды.

Бұл оқушыларға күнделікті тапсырмалар дайындаймын сол арқылы білімін бағалаймын. Оқушыларды оқытуда әртүрлі мәселелер туындап жатады. Оқушының тапсырманы орындауына көп-көңіл бөлу қажеттігі, ол оқушымен уақытты тиімді пайдаланбасаң басқа оқушылардың оқуы қалып қояды. Сондықтан бұл балаларға жеңілдетілген тапсырмаларды жеке дайындап әкелемін. Оқушы арнайы маманның көмегімен сол тапсырманы орындайды. Сонымен бірге бұл оқушылармен нейрогимнастика, есте сақтауды дамыту, зейінді дамыту, екі қолмен сурет салу, өлеңді ассоциация тәсілімен жаттату, артикуляциялық жаттығулар баян, маса, саңырауқұлақ сияқты жаттығуларды қолдану арқылы осы оқушыларды сәл де болса алдыға жылжуына, кішкене болса да алдыға ілгерлеуіне үлесімді қосудамын.

арш[illegible]тығул[illegible]а пайдасын тигізеді. Сонымен қатар осы жаттығуларды [illegible] бұл оқушылардың сабаққа деген белсенділіктері мен қызығушылықтары арта түседі. Нейрогимнастикалық жаттығуларды жасату, екі қолмен сурет салу арқылы оқушылардың екі миының арасындағы байланыс іске қосылады және көздің қамту аймағы дамиды. Артикуляциялық жаттығуларды жасату арқылы оқушылар жақтарын дұрыс ашып, дыбысты дұрыс айтуды үйренеді. Ерекше білімді қажет ететін оқушыларға бұл жаттығуларды орындау қиынға соғады. Бірақ басқа оқушылармен бірігіп отырып ол оқушыларда шамалары келгенше осы жаттығуларды орындайды. Мен бұл сыныппен жұмысты бастағаныма бір ай ғана болса да, балада өзгерістер байқалады. Бала 1-10 дейін санайды, 1-4 дейінгі сандарды қоса алады. Бірақ әліде болса көп жұмысты талап етеді.

Қорыта келе инклюзивті білім берудің мектептегі алар орны бөлек. Себебі, әр оқушы сапалы білім алуға құқылы. Олар әлеуметтеніп, қоғамда өз орындарын табуға үлес қосу біздің, яғни педагогтардың тікелей міндеті деп білемін.

Пайдаланан әдебиеттер:

1. Жалпы білім беру мектептеріндегі ерекше білім алуды қажет ететін балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету: әдіс.нұсқаулық/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ТП ҰҒПО, 2019. – 92 б

2. Открытое досье по инклюзивному образованию. ЮНЕСКО, 2003

3. Саламанская декларация «О принципах политики и практической деятельности в сфере образования лиц с особыми потребностями» 1995 г.

4. Электронды ресурс special-edu.kz сайты

ТАБЫСТЫ ОҚУШЫЛАРМЕН ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЖАҢА БАСЫМДЫЛЫҒЫ

Торебекова Сания Сырлыбековна

Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің «№5 жалпы білім беретін мектебі» КММ химия пәні мұғалімі, педагог-модератор.

Аңдатпа. Қазіргі таңда еліміздің экономикасының даму қарқыны жалпы білім беретін мектептерде мамандық таңдауда, яғни кәсіби бағдар беруде оқушылардың ғылыми -зерттеу жұмыстарымен айналысуы және оны қолдау мәселелерін талап етеді. Оқушылар мектепте білім түрлерін оқып үйренгенімен, сол білімдерін практика жүзінде пайдалана алмайды. Бұл олқылықтың орнын оқушыларды ғылыми-ізденушілік жұмысқа баулу арқылы толтыруға болады. Дарындылық табиғаты шексіз. Осы дарындылық пен шығармашлықты дамытудың түрлі жолдарының ішінде оқушының өзіндік зерттеу тәжірибесі ең тиімді болып есептеледі. Зерттеушілік, ізденушілік – бала табиғатына тән құбылыс.

Аннотация. В настоящее время темпы развития экономики страны требуют от учащихся заниматься научными исследованиями и поддерживать их при выборе специальности в общеобразовательных школах, то есть в профессиональной ориентации. Несмотря на то, что учащиеся изучили виды знаний в школе, они не могут использовать эти знания на практике. Восполнить этот пробел можно, привлекая учащихся к научно-исследовательской работе. Природа таланта безгранична. Среди различных способов развития этого таланта и творческих способностей наиболее эффективным считается собственный исследовательский опыт учеников.

Қазіргі кездегі білім беру ісінің негізгі нысаны- жас ұрпақтың біліктілігін ғана қалыптастырып қоймай, олардың бойында ақпаратты өздері іздеп табатын және талдай алатын, сонымен қатар оны ұтымды пайдалана білетін, жылдам өзгеріп жатқан бүгінгі күнге лайықты өмір сүріп, қызмет етуге тұлғаны қалыптастыру болып отыр. Оқу үрдісіндегі ізденушілік бағыт оқушылардың теориялық білімдерін практикалық білік-дағдылар арқылы бекітуге мүмкіндік жасайды. Сонымен қатар, оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытып, алдарына нақты мақсаттар мен міндеттер қоюға, оны орындау әдіс-тәсілдерін таңдай білуге үйретеді.

Мен химия пәні мұғалімі ретінде оқушыларды ғылыми жұмысқа тартуды мақсат тұтамын. Оқу-тәрбие бағытындағы барлық өзгерістерді қамтып, озат педагогикалық тәжірибелерді зерттеп, жаңа тұжырымдар жасасақ, бұл бағытта

оқушыларды шығармашылық іс-әрекетке баулитын, таным белсенділігін арттыратын түрлері қажет. Солардың бірі –табысты оқушылармен жүргізілетін ғылыми - зерттеу жұмыстары. Сабақ беру барысында және сабақтан тыс уақыттарда оқушыларға «Ғылыми зерттеу жұмыстарының қыр-сырлары» атты бағдарламасын даярлаймын. Оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында тақырыптар таңдауға бағыт беріп, ұсыныс тастаймын. Өзімнің оқушыларым «Шай қалташаларының пайдасы мен зияны», «Үй жағдайында кристалдарды өсіру», «Мектеп борының құрамы мен қасиеті. Адам ағзасына тигізетін әсері», «Аспирин медициналық дәрісінің адам өмірен тигізетін пайдасы мен әсері» және тағы басқа тақырыптар бойынша зерттеу жұмыстарын жүргізіп, қалалық, облыстық, республикалық ғылыми-зерттеу байқауларына қатысты. Бұл жұмыстардың бірі қалалық кезеңде алғыс хатқа ие болса, ең жоғарғы нәтиже облыстық кезеңінің II дәрежелі дипломы, республикалық кезеңінің III дәрежелі дипломы.

Жұмыстарды жүргізу барысында оқушыларды өз бетімен көп ізденуге, шығармашылық қабілеттерін арттыруға, зерттеуді үйретуге тырысамын. Кез келген тақырыпты зерттеу кезінде ең алдымен сол тақырыптың тарихына көп көңіл бөлу қажет. Себебі, шығу тарихын зерделеп алмай кез келген дүниенің қыр-сырын түсіну мүмкін емес. Осыдан кейін ғылыми-зерттеу жұмысына жан-жақты зерттеулер жүргіземіз, ғалымдардың осы тақырып төңірегінде жүргізген зерттеулерін талдаймыз. Сонымен қатар тақырыпқа сай қызықты деректер жинақтау қажет. Осы жұмыстарды жүргізіп болған соң өз тарапымыздан қандай жұмыс жасау керектігін айқындап аламыз (яғни сауалнама, сұхбат, тәжірибе, т.с.с.) нәтижесі бойынша талдау, сараптама жасап, қорытынды шығарамыз. Осы жұмыстардың барлығын орындау кезінде табысты, «зерттеуші» оқушылардың ата-аналарымен тығыз байланыс жасау керек. Бұл да өте маңызды, себебі ата-ананың қолдауы баланы «қанағаттандырады».

Зерттеуші, ізденуші оқушылар өз тақырыбының ерекшеліктерін, өзектілігін, маңыздылығын сезіне отырып түрлі әдіс-тәсілдер арқылы өзін қанағаттандыратын нәтижеге жітіп отырады. Ізденіс барысында оқушыларға шығармашылық мүмкіндіктер беріледі. Мұғалім мен оқушы бірлесе отырып, ғылыми жұмыстың көкейкестілігін, шығармашылық аясын айқындады, осы міндеттер бойынша оқушылармен қосымша ізденуге жағдай жасай алады. Ғылыми-зерттеу жұмыстарды жүргізудің теориялық принциптерін пайдаланамын. Олар:

1. Ғылыми-зерттеу жұмысты ұйымдастыруда белгілі бір тақырып бойынша көмек көрсету, қосымша мағлұматтар беру;
2. Ғылыми-зерттеу бағыты бойынша зерттеу материалдарының тізбесін жасап, саралау.
3. Жұмыстың өміршеңдігіне мән беріп, ортамен байланысына көңіл бөлу;
4. Зерттеу кезеңдері бойынша қолданылатын әдіс -тәсілдерді анықтау;
5. Оқушының жұмыс барысындағы жаңалық қыры, шығармаларын талдай білуі;

6. Зерттеу жұмысының соңында қорытындылар мен әдебиеттердің тізіміне көңіл бөлу.

Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру, дамыту-оқушы шығармашылығын қалыптастырудың нақты жолдарының бірі. Қазіргі мұғалімнің басты қызметі-білім беру мен жеке тұлға тәрбиесін сабақтастыру болса, оқушылармен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы олардың өзін-өзі дамыту, шығармашылық, ізденімпаздық қасиеттерін қалыптастырылады. Сондықтан мұғалім оқушының қабілеттерін дамыту, талапты балалардың талабын ұшқырлау мақсатында заман талабына сай, жаңа технологияны қолдану арқылы жұмыс жасау керек деп есептеймін. Қай жұмысты болсын қызығушылықпен, ынтамен жасаса нәтиже шығатыны анық.

Әдебиеттер тізімі

1. Волков Ю.С. Ғылыми зерттеулер мен өнертабыс негіздері: Оқу құралы/ Ю.С. Волков- СПБ: Лан, 2013 [224 б].

2. Егорров В.В., Скибицкий Э.Г. Методолгия и методика научного исследования. – Алматы: Ғылым, 2005 [353 с].

3. Научные работы: Методика подготовки и оформления. /Авт.сост. И.Н. Кузнецов.-2-е изд., перераб. и доп.-Мн..Амалфея, 2000 [544 с].

4. А-33 Ж.М. Акпапрова. Ғылыми педагогикалық зерттеу жұмыстарының негіздері: Оқу құралы. - Қарағанды: Болашақ-Баспа, 2007 [110 б].

ЖОЛДА ЖҮРУ ЕРЕЖЕСІ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІК КЕПІЛІ

Төлендина Алуа Акпанбаевна

ҚҚМК «Айгерім»бөбекжайы, Қарағанды қаласы

Аңдатпа. Бұл мақалада балалардың жолдағы қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған жолда жүру ережелері жайлы айтылған. Жолда жүру ережелерін мектеп жасына дейінгі балаларға қызықты етіп үйрету жолдары жайлы айтылды.

Аннотация. В данной статье рассказывается о правилах дорожного движения, призванных обеспечить безопасность детей на дороге. Рассказано о том, как учить детей дошкольного возраста правилам дорожного движения интересно.

Жыл сайын Қазақстан жолдарындағы көлік қарқындылығы артып келеді, сонымен бірге жол-көлік оқиғаларының саны да артып келеді. Зардап шеккен балалар санының өсуі ерекше алаңдаушылық тудырады. Сондықтан жолдардағы жарақаттанудың алдын алуда мектеп жасына дейінгі балаларды

жолдардағы жарақаттану ережелерімен таныстыру маңызды рөл атқарады. Біздің балабақшаның педагогтары осы бағытта үлкен жұмыс жүргізуде.

Балалық шақта қалыптасқан әдеттер өмір бойы сақталатыны белгілі. Сондықтан біз кішкентай кезімізден бастап балаларға жол ережелерін үйретеміз. Бұған біздің ата-аналарымыз, барлық мамандар мен тәрбиешілер, мектеп,сондай-ақ баланы қоршаған барлық адамдар қатысады.

Мектеп жасына дейінгі балаларды жолдарда қауіпсіз жүріс-тұрысқа тәрбиелеуді біз бірнеше жолмен жүзеге асырамыз. Ең алдымен-қоршаған әлемді тікелей қабылдау арқылы, оның барысында балалар әртүрлі жол жағдайларымен белсенді танысады, заттарды, құбылыстарды, адамдардың іс-әрекеттерін, олардың өзара қарым-қатынасын қабылдайды және атайды, осы қатынастарды талдайды және қорытынды жасайды[1, 74 б.].

Екінші жол-ата-аналардың, тәрбиешілердің әңгімелері арқылы, оқу қызметтері, көркем әдебиет оқу, теледидарлық бағдарламалар мен бейнефильмдерді көру, ойындар арқылы ережелермен танысу.

Бүгінде балабақша өз тәрбиеленушілеріне сапалы, әмбебап білім беруді қамтамасыз етуге, жалпы мәдениеттің, оның ішінде жолдағы мәдениеттің жоғары деңгейін қамтамасыз етуге ұмтылады. Өмір қауіпсіздігі ережелерін сақтау саналы қажеттілікке айналуы керек.

Сондықтан тәрбиешілердің басты міндеті-балаға ережелерді түсіндіру, ал оқыту формасын таңдағанда, олардың мазмұнын бұрмаламай, ережелерді сақтамау қаупінің мәнін балаларға жеткізу. Балаларға жол қозғалысы ережелерін ғана емес, сонымен қатар көшелерде, жолдарда, көлікте қауіпсіз мінез-құлықты үйрету қажет.

Біздің балабақшада мектеп жасына дейінгі балаларды жол қозғалысы ережелерімен таныстыру бойынша үлкен жұмыс жүргізілді: әңгімелер, жағдайларды талқылау, бақылаулар, экскурсиялар, өлеңдерді жаттау, көркем мәтіндерді оқу үстел үсті дидактикалық ойындар. Балалардың үлкен қызығушылығы үшін жол қозғалысы ережелерінде жол қозғалысы ережелері бойынша рөлдік ойындарға арналған атрибуттар, дидактикалық құралдар жасалады. Жол қауіпсіздігі негіздерін топтарда оқыту үшін даму ортасы үнемі қала көшелерінің макеттері, көлік жинақтары, жол белгілері, бағдаршамдар, рөлдік ойындарға арналған атрибуттарментолықтырылып отырады.

Енді осы орайда топта өткізген бірнеше ойындар жайлы айтып кеткім келеді [2, 118 б.].

«Ойыншықтар дүкені». Ойын есік алдындағыойын алаңында өткізіледі. Асфальтта бормен жаяу жүргіншілер өткелі, жол, қарама-қарсы жағында дүкен, онда барлық ойыншықтар тізіліп тұрады. Балалар жүргізушілер, жаяу жүргіншілер, сатушыдеген топтарға бөлінеді. Мен инспектор рөлін атқарадым және жүргізушілерге емтихан сұрақтарын қойдым: қашан жүруге болады, қашан болмайды, жол, жол жиегі, тротуар дегеніміз не, сіз қандай белгілерді білесіз? Дұрыс жауап берген балаларға машиналар бердім. Бір бала өтпелі кезеңде тұрады және кезек-кезек жасыл, қызыл, сары карталарды көрсетеді. Жаяу жүргіншілерге көшеден өту, дүкеннен сатып алу және кері қайту,

жүргізушілерге көшеде барлық жол қозғалысы ережелерімен жүру туралы тапсырма жарияланды. Балалар аса қызығушылықпен ойнайды.

«Бағдаршам». Ойын алдында сары, жасыл, қызыл картоннан шеңберлер кесіледі. Содан кейін жүргізуші оларды кезек-кезек көрсетеді, ал бала тиісті әрекетті орындайды: қызыл шеңберді көргенде, ол артқа қарай жүреді, сары белгіге отырып, жасылға сол жерде адмыдайды [3, 56 б.].

«Кім белгілерді көбірек есте сақтайды». Балалардың тобына жол белгілері бейнеленген қағаздар қарауға болмайтындай етіп арқаларына бекітіледі. Содан кейін жүргізуші тапсырманы жариялайды: сіз мүмкіндігінше көп суреттерді көріп, есте сақтауыңыз керек, бірақ сонымен бірге өзіңізді жасыруыңыз керек. 30 секундтан кейін тоқтау белгісі естіледі. Балаларға парақшалар мен қаламдар беріледі және олар көрген белгілерді есте сақтауға және салуға тырысады. Кейін ересек адам олардың нені білдіретінін айтады және жеңімпазды сыйлықпен марапаттайды.

Бұндай ойындар өте көп. Ойындарды балалардың жас ерекшеліктеріне сай етіп аламыз. Мен мектепалды даярлық тобындағы балалармен өткізілген ойындарға тоқталдым.

Тәрбиеленушілеріміздің ата-аналарымен жұмыс істеуге ерекше көңіл бөлеміз.

Оқу жылының басында ата-аналарға «Мен және менің балам қала көшесінде» тақырыбында сауалнама жүргізілді. Осы сауалнамадан біз ата-аналардың жол ережелеріне қатынасын білдік. Сауалнама нәтижелері балабақшада ғана емес, ата-аналармен бірге үйде де жол ережелерін зерттеу қажеттілігі бар екенін көрсетті. Әңгіме барысында ата-аналар әрдайым жаяу жүргіншілер өткелі бойымен жүре бермейтіні, бағдаршамның жасыл сигналын басшылыққа ала бермейтіні, барлық ата-аналар балаларға жол белгілерінің мағынасын түсіндірмейтіні белгілі болды [4, 98 б.].

Ата-аналардың белсенді қатысуы ересектер мен балалардың қабырға газеттерін, фотогазеттерді, фотоальбомдарды құру сияқты бірлескен жұмыс түрінде көрінеді. Оқу жылы ішінде ата-аналармен ортақ мерекелер, ойын-сауық «Балалық шақтың жақсы жолы», «Жол грамотасы» өткізіледі, мұндай мерекелер балаларға үлкен қуаныш сыйлайды.

Педагог балаларға жол ережелерін үйрету барысында тек ауызша түсіндірулермен шектелуге болмайтынын есте ұстауы керек. Оқытудың практикалық түрлері бақылаулар, экскурсиялар, мақсатты серуендерөткіземіз, оның барысында балалар жаяу жүргіншілерге арналған ережелерді іс жүзінде үйренеді, жол қозғалысын бақылайды, бұрын алған білімдерін бекітеді.

Жол қозғалысы ережелерін оқыту, тиімді, заманауи әдістер мен әдістерді қолдану, жас ерекшеліктерін ескеру бойынша балалармен жүйелі жұмыс оң нәтиже береді. Жол қозғалысы ережелері мен қауіпсіз мінез-құлық бойынша білімді диагностикалау мынадай нәтижелерді көрсетеді: барлық балалардың жол белгілерін жақсы меңгергендігі, бағдаршамы бар және бағдаршамы жоқ жолдың өту ережелерін білетіндігі, жолаушылардың жүріс-тұрыс ережелерін жақсы білетіндігі [5, 132 б.].

Қорытындылай келе, жол қауіпсіздігі мәселесін түсініп, мектеп жасына дейінгі балалардың жолдарда және қала көшелерінде қауіпсіз жүріс-тұрыс негіздерін қалыптастыру бойынша жоспарлы және мақсатты жұмысты жүзеге асыра отырып, алынған білім болашақта мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиеленушілері мен ата-аналарына пайдалы болады және денсаулықты ғана емес, өмірді де сақтайды деп болжауға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Саулина Т.Ф. «Три сигнала светофора» М. «Просвещение» 1989 г.
2. Степаненкова Э.Я., Филенко М.Ф. «Дошкольникам о правилах дорожного движения». М. «Просвещение» 1975 г.
3. Хромцова Т.Г. Воспитание безопасного поведения дошкольников на улице: Учебное пособие – М.: Центр педагогического образования, 2007
4. Черепанова С.Н. Правила дорожного движения – М.: «Издательство Скрипторий 2003», 2009.
5. Юрянин «Светофор» М. Издательство «Детская литература» 1971 г.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ОҚУШЫ БОЙЫНА СІҢІРУ – ЖАРҚЫН БОЛАШАҚҚА БАҒЫТТАУ

Тукбаева Лайля Исенгельдиевна
Ерубаева Бахытжан Сериковна

Қарағанды қаласы, Әлімхан Ермеков атындағы мектеп-лицейі

Аңдатпа. Мақалада автор құндылықтар туралы жалпы түсініктеме бере отырып, құндылықтардың барлық түріне тоқталып, жеке-жеке түсінік береді. Оқушыларға түсінікті болуы үшін, бірнеше ірі тұлғалардың қанатты сөздерін мысалға ала отырып, тақырыпты толық ашады. Құндылықтардың балаларға ең қажеттілерін атап айтып, олардың өміріне аса маңызды қажет екенін ұқтырады. Адами құндылық, ұлттық құндылық және жалпыұлттық құндылыққа ерекше көңіл бөліп, балаларды тәрбиеге елін, жерін,тілін білуге, сыйлауға шақыра отырып, өзге елдің де тілін, салт-дәстүріне құрметпен қарау, мәдениеттің, тәрбиенің көрсеткіші екенін атап айтады. Сондай-ақ осы құндылықтардың барлығын баланың бойына сіңіру ата-ана мен ұстаздың парызы, міндеті болып табылатыны туралы баяндайды. Құндылық туралы төмендегі мақалада оқушылардың жан-жақты, білімді болуы үшін білім ұясымен бірге, отбасының тәрбиесі балаға үлкен ықпал тигізетінін айта отырып, ұстаз бен ата-ана тығыз байланыста болуы, бірлесіп жұмыс жасауы баланың болашағына үлкен пайдалы екені туралы атап өтеді. Және осы мақаладағы барлық құндылықты, тәрбиені түсінген және іс жүзінде пайдаланған оқушы болашақта елге елеулі, көпке үлгілі, өз мансабын қалыптастырған, азамат азаматша болатынына үлкен сенім білдіреді.

Аннотация. В статье автор, давая общее представление о ценностях, останавливается на всех видах ценностей и дает индивидуальное объяснение. Для наглядности учащимся достаточно подробно раскрыть тему на примере крылатых выражений нескольких крупных личностей, подчеркнули, что ценности необходимы детям, они очень важны для их жизни. Особое внимание уделяя человеческим ценностям, национальным ценностям и общенациональным ценностям, призывая детей к воспитанию, знанию страны, земли, языка, уважению к языку, традициям и обычаям других стран, что это показатель культуры, воспитания. Также рассказывает о том, что впитывание всех этих ценностей в ребенка является долгом, обязанностью педагога с родителями. В своей следующей статье о ценности автор отмечает, что воспитание детей в семье оказывает большое влияние на ребенка, чтобы учащиеся были всесторонними, образованными, подчеркивая, что тесная родительская связь, совместная работа с педагогом очень полезны для будущего ребенка. И ученик, осознавший и использовавший на практике все ценности, воспитание в этой статье, выражает большую уверенность в том, что в будущем страна станет серьезной, образцовой, построившей свою карьеру, гражданином.

Оқушылардың білімді, жан-жақты, болашағы жарқын болуы тікелей ата-ана мен ұстазға байланысты. Өмірдегі құндылықтарды ұққан, жанымен сезінген бала елінің де, отбасының да мақтанышы болатыны анық. Әр баланың жүрегіне жылылық, мейірім, Отанға, елге, жерге, тілге, дінге деген сезімді ұялату – ол біздің міндетіміз.

Құндылық дегеніміз – белгілі бір заттың маңыздылығы, керектігі, қымбаттылығы және мәнділігі. Құндылық – мәдениеттің құрамдас бөлігі. Құндылықтар жүйесі адамның күнделікті қоғамдық не жеке тұрмыстық бағдарында, оның айналасындағы заттар мен құбылыстарға қарым-қатынасының орнауында орын алады. Адам бар жерде құндылық та қатар жүреді. Ол адамға ғана емес, оны қоршаған ортаға да тікелей байланысты болмақ. Біздің қоғамда рухани құндылық, материалдық құндылық, мәңгілік құндылық, ұлттық құндылық, адами құндылық сынды ұғымдар қалыптасқан.

Философияда құндылық белгілі бір заттың не құбылыстың мәдени-әлеуметтік маңыздылығы ретінде сипат алады.

Ал психология бойынша құндылық дегеніміз – өзін қоршаған ортада жеке тұлғаның бағалайтын заттары не құбылысы. Ол ынталандыру ұғымымен тығыз байланысты. Өмірдегі бірнеше құндылықтың ішіндегі балаға ең бірінші үйрететін құндылық – адами құндылық. Оған адамгершілік, Отанды құрметтеу, қоғамға мейіріммен қарау, тілін, дінін жоғары қою, халқының әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін санасына сіңіріп, құрметпен қарау, әдептілік, ізеттілік, достық, қайырымдылық, имандылық, сыпайылық, қиянат жасамау, дұрыс әрекет жатады. Әр оқушы әр құндылықтың артында үлкен тәрбиемен қатар, жарқын, нұрлы болашақтың бар екенін білуі қажет. Кез келген адам үшін көріністер, идеялар, жалпы айналамызда болып жатқан күнделікті оқиғалары құндылықтарға айналады. Сол себепті, әр ата-ана мен ұстаз баланың

араласатын ортасын дұрыс таңдауы үшін, баламен ерте жұмыс жасап, жақын қарым-қатынаста болуы қажет.

Жоғарыда жазғанымыздай, адам үшін бір нәрселердің маңыздылығы көптеген факторлардың: тұқым қуалаушылық, тәрбие, мәдениет, әлеуметтік ортаның тұтас жиынтығымен анықталады. Мысалы, тазалық, реттілік, ұқыптылықты алатын болсақ, ол адамға ең қажетті құндылық болып саналады. Егер осы құндылық адамның бойында болмаса, аса маңызды саналмаса, ол адам басқалардан ұқыптылық пен салғырттықты байқамайды. Қасиетсіз адам жануарға айналып кетеді. Сондықтан балаға кішкентай кезінен жауапкершілікті, адалдықты, өзін кез келген ортада ақылды, еркін ұстауды үйретуіміз керек.

Оқушылардың бойына адами құндылықты сіңіргеннен кейінгі тағы бір ең қажетті құндылық – ұлттық құндылық. Өз ұлтын қадірлеп, қастерлеген, ұлт қадірін білген, ұлы бабамыздың бірі Ж. Аймауытовтың: «Мен халыққа кіндігіммен байланып қалғанмын. Оны үзе алмаймын. Үзу қолымнан келмейді» - деген сөзінен, ұлтқа деген құндылықты ұғуға болады. Сырым Датұлы да: «Мен ағайынды екеумін: бірі – өзім, бірі – халқым» - деп, ұлттық құндылықты жоғары бағалаған. Оқушының өскен ұясы, білім беретін ордасы баланы ұлтжанды болуға тәрбиелеп, азаттығымыздың елім деп еміренген батырларының маңдай терімен келгендігін, осынау кең байтақ даламызды бабаларымыздың сый еткенін, тәуелсіздік жолында төгілген қанмен, ащы жастың аз болмағандығы туралы баяндауы қажет. Осы аталған құндылықтарды естіп өскен, оны сезінген бала Отанының оттан да ыстық екенін ұғып, елін, тілін сүйетін азамат, азаматша болары анық.

Құндылық адам өлшеміндегі мәдениетті көрсетеді, әрі өмір сүру және адамдық болмыс қалпының негізін құрайды. Құндылықтар қоғамды реттеу кезінде дәстүрлер мен ғұрыптар жүйелерін, әсіресе, қоғамға аса маңызды адамдық нормалар мен құқықты өзіне бағындыра отырып, ыңғайлы деңгейге ие болады.

Жалпыұлттық құндылыққа тоқталатын болсақ, ол – әлемдегі барлық елдің, ұлттың, халықтың бір-біріне деген сыйластығы, жылы қарауы және басқа ұлттың тіліне, дініне, салт-дәстүріне құрметпен қарауы болып табылады. Жалпыұлттық құндылықты барлық адам түсінген, білген кезде жер бетінде ешқандай соғыс, алауыздық болмайды. Біз ұрпағымызды адами, ұлттық құндылықтармен бірге жалпыұлттық құндылықтың мәнін, маңыздылығын түсінуге шақыруымыз керек.

Оқушылардың патриоттық, азаматтық сезімін ояту, қалыптастыру және дамыту үшін, ұлттық мерекелерімізді жоғарғы деңгейде атап өткеніміз абзал. Әр мерекеде оқушылардың санасына еліміздің еңселі ел екенін, туған тілімізде сөйлесуіміз азаматтық парызымыз, міндетіміз екенін ұқтыратын түрлі ойындар, шаралар ұйымдастырып отырдық. Мектебімізде оқушыларды «Бір кітап – бір отбасы, «Бір ел – бір кітап», «Оқуға құштар — мектеп. Оқуға құштар – ұлт жобасы» атты мектепішілік, қалалық, республикалық акцияларға қатыстырып, ұлттық құндылықтарды оқушы бойына сіңіру арқылы жарқын болашаққа жол

сілтедік. Осы қасиеттерді оқушы бойына сіңіру негізінің бірден - бірі – мектепте оқытылатын әдебиет пәні сабақтары екендігін білеміз. Оқушы бойына ұлттық құндылықтарды сіңіру, оны жан-жақты дамыту мен қалыптастыру мәселесі Абай Құнанбаев, Ыбырай Алтынсарин, Мағжан Жұмабаев, Шәкәрім Құдайбердиев, Жүсіпбек Аймауытовтардың шығармаларының негізгі арқауы болады. Мысалы, 8-сыныпта Абайдың он жетінші қарасөзін оқыту барысында тақырыпты өмірлік жағдаяттарымен байланыстыруда «Қара сөзде берілген ақыл, қайрат, жүрек туралы сендер не айта аласыңдар? Ақыл дегеніміз не? Адам үшін бұл үшеуінің қандай маңызы бар?» деген сұрақтарға оқушылар тарапынан «Ақыл — адамды басқа тіршілік иелерінен ерекшелейтін аса маңызды қасиет екенін болашаққа бағдарлай алады. Ақыл — жақсы нәрсені де, жаман нәрсені де ойлап табады. Көркем шығарманы оқыту арқылы оқушы әдеби шығарманы оқып қана қоймай, ол жөнінде ойлануға, оны түсіндірудің ғылыми принциптерімен танысуға мүмкіндік алады. Көркем шығарма – өнердің басқа салалары сияқты шындықты эстетикалық тұрғыда танытуға үйретеді. Ондағы образдық жүйе оқушыны шабыттандырады, ойландырады, кейіпкерлердің жағымды, жағымсыз образдарын саралай отырып, болашақ өмірге бейімделеді. Сондай-ақ баланың өз тілінде жетік білуіне ұстазбен қатар, ата-ана да жауапты болып табылады. Баланың тілі шыққаннан бастап, өзіміздің ұлттық, туған тіліміз қазақ тілінде сөйлеуді үйретіп, өзіміз де қазақ тілінде сөйлеуіміз қажет. «Отан – отбасынан басталады» - демекші, сол кезде балаларымыз да туған тіліміздің қадірін, жоғарғы орнын сезініп өседі. Ұлы данамыз Ғабит Мүсірепов: «Қарны тойса қалғып сала бермейтін ұрпақ керек» - деп бекер айтпаған. Осы қанатты сөзі арқылы келешек ұрпағының намысын оятып, еңбексүйгіш болуға, алға ұмтылуға шақырған.

Оқушыларымызға осындай жақсы қасиетке толы құндылықтарымызды түсіндіре отырып, балалардың болашақ мансабын қалыптастыру мақсатында да жұмыстар атқаруымыз қажет. Ұлы ақын Абай Құнанбаев атамыз: «Сенде бір кірпіш дүниеге, кетігін тап та бар қалан» – деп айтқандай, әр оқушы болашақта өз орнын қалыптастырады. Оған себепкер болып, тура жол сілтеуші біздер, яғни ұстаз бен ата-ана. Біз балаға біліммен қатар, тәрбие беріп, болашақта өз мансабын қалыптастыратын азамат, азаматша болуы үшін, болашақ кәсіпке бағыт-бағдар береміз. Болашақта жұлдызы жанған, жолы болған азамат болуы үшін ең бірінші санаға білім толған оқушы болу керек. Білім – жақсы өмірдің бастауы. Кітап оқуды қойған адам, ойлауды да қояды (Д.Дедро). Сол себепті келешегін ойлаған адам, білімнен қол үзбеуі керек.

Жоғарыда аталған барлық құндылықты санаға құйған, бар уақытын білімге, оқуға арнап, алға ұмтылған оқушы болашақта өз мансабын қалыптастырған, халқына көмегі тиетін кәсіпкер немесе ірі тұлға, бір сөзбен айтқанда ұстаздың тәлімін, білімін есте сақтаған, ата-анасының ақ үмітін ақтаған жарық жұлдыз болады. Болашағы жарқын, жарық жұлдыз болуға кез келген бала лайықты. Қорыта келгенде, оқушылардың бойына ұлттық құндылықтарды сіңіре отырып, олардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Ең бастысы құндылықтарды естен шығармайық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Рауан, [1994, 48-50 бб]
2. Беляев И.А. Ценностное содержание целостного мироотношения [2004, №2 – С.9-13]
3. Гуляихин В.Н., Серова Н.В. Агональные паттерны в системе политико-правовых ценностей российского общества [2009, №2 С. 180-183]
4. Қасымбеков М.Б. , Пралиев С.Ж., Жампеисова К.К. Мәңгілік ел. [2015, С 38, 95-96]

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Тумарбаева Меиз Зарыкбековна

«№ 27 Жалпы Білім Беретін Мектебі» Коммуналды Мемлекеттік Мекемесі бастауыш сынып мұғалімі Қазақстан Республикасы Қарағанды облысы Қарағанды қаласы

Ерекше білімді қажет ететін балалармен сыныпта жұмыс істей отырып, математиканы оқытуда тіпті қарапайым математикалық ұғымдарды меңгеру үшін баладан назар, есте сақтау, логикалық ойлау (талдау, синтез, салыстыру жәнежалпылау) сияқты процестерді дамытудың жеткілікті жоғары деңгейі қажетекенін есте ұстаған жөн. Ерекше білімді қажет ететін оқушылардың математикалық білімді сәтті игеруі үшін қажет қабілеттер өте нашар дамыған.

Математика– оқушылардың осы санаты үшін ең қиын пәндердің бірі. Бір жағынан, бұл абстрактілі математикалық ұғымдардың болуымен, екінші жағынан оқушылардың математикалық білімді игеру ерекшеліктерімен түсіндіріледі.

Математиканы оқыту процесінде балаларда туындайтын қиындықтар пәнге деген қызығушылықтың төмендеуіне немесе жоғалуына әкелуі мүмкін. Ерекше білімді қажет ететін оқушыларды сәтті оқыту және тәрбиелеу үшін мектеп өмірінің алғашқы күндерінен бастап олардың сабаққа деген қызығушылығын оятып, қызықтырып, назарын математикаға бағыттап, танымдық белсенділікті арттыру қажет. Осы мақсатқа жету үшін мен математиканы оқытудың әртүрлі әдістерін қолдануға тырысамын, дидактикалық материалдарды, көрнекі құралдарды, ойын және сюжеттік тапсырмаларды қолданамын.

1-сурет

Мұғалім өз жұмысын қалай құруы керек?

* Әр сабақ-алдыңғы сабақтың жалғасы.

* Негізгі материалды бірнеше рет қайталау.

* Оқу, санау және жазудың төмен жылдамдығын есепке алу.

* Жақсы есте сақтау үшін жиі бірдей тапсырмаларды ұсыну.

* Қарапайымнан күрделіге дейінгі тапсырмалар жоспарлау.

* Баланың өз қабілеттеріне деген сенімін үнемі қолдау.

* Ойлануға біраз уақыт беру керек, егер жауап дұрыс болмаса, біраз уақыттан кейін жауап беруді сұрау.

* Тапсырманы орындау кезінде қандай да бір нақтылауға, толықтыруға алаңдамау.

• Тірек, сызбалар, кестелерді пайдалану.

* Оқушыларға жағдай қажет болған кезде жұмыс орнынан ауыстыруға мүмкіндік беру.

Сабақ материалдарын қабылдауды жеңілдету үшін көрнекілікті көп мөлшерде қолдануды қамту.

Сабақта белсенді әдістерді қолдану оқушылардың психологиялық көңіл-күйін қалыптастыруға, бастапқы мотивацияны қалыптастыруға, барлық оқушыларды оқу процесіне тартуға, сәттілік жағдайын жасауға көмектеседі.

Осы мақсатта сабақтың басында әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдануға болады.

Мысал келтіретін болсақ:

«Жалқау сегіздік» әдісі есте сақтауды қамтамасыз ететін құрылымдарды белсендіреді, зейіннің тұрақтылығын арттырады.

Көлденең жазықтықта ауада әр қолыңызбен үш рет «сегіздік» сызыңыз, содан кейін бұл қозғалысты екі қолыңызбен қайталаңыз.

Ауызша есеп математика сабағының ажырамас бөлігі болып табылады. Бұл, біріншіден, оқушыны бір іс-әрекеттен екіншісіне ауыстыруға, екіншіден, оқушыларды жаңа тақырыпты зерттеуге дайындауға көмектеседі, үшіншіден, ауызша есеп өткен материалды қайталауға және жалпылауға арналған тапсырмаларды қамтуы мүмкін, төртіншіден, ол оқушылардың интеллектісін дамытады. Сондықтан оқушыларды математиканы оқытудың маңызды

міндеттерінің бірі – олардың есептеу дағдыларын қалыптастыру, оның негізі ауызша және жазбаша есептеу әдістерін саналы және берік игеру болып табылады.

Ауызша есептеуге арналған әдістер: «Өткізіп алған санды тап», «Өткізіп алған санды сал», «Үнсіздік", эстафеталар, шағын жарыстар.

«Үнсіздік» әдістің мақсаты: мұғалім үнсіз, көрсеткіш санды, әрекет белгісін және екінші санды көрсетеді, ал оқушы осы әрекеттің нәтижесі болатын санды атауы керек. Бұл ойын өте ұнайды, өйткені сыныпта тыныштық орнайды. Өйткені, балалар тапсырмаға назар аударып, жауапты дұрыс есептеп, атауы керек. Мұғалім оқушыны шақырады және одан бір минут ішінде сандарды кему ретімен атауды сұрайды. Келесі оқушы бір минут ішінде сандарды өсу ретімен атаулары керек.

«Кім біледі, одан әрі санасын» әдісі мұғалім сандарды атайды. Оқушы әрі қарай санауы керек (кері санау кезінде бірдей).

«Қандай сандар жоқ?» Сандар қатары берілген: 2,4,7,9,13,17,19.

«Көршілерді атаңыз» әдісі мұғалім ұсынған сандардың көршілерінің атауынан тұрады. Мысалы: «10, 8, 19 нөмірлерінің көршілерін атаңыз. 5 және 11, 9 және 13 және т. б. арасында қандай "өмір сүреді".

«Нумикон» құралымен орындалатын негізгі жұмыстар:

- қосу, азайту амалдары;
- тақ сан мен жұп санды ажырату;
- сандық құрамды анықтау;
- салыстыру амалдары;
- бөлу, көбейту,
- пайыз бен бөлшек ұғымдары;
- ондық санды анықтау;

Нумикон текшерінің көмегімен келесі санның алдыңғы санға қарағанда бір санға артық екенін тез анықтауға болады екі сандық құрамның айырмашылығы айқын көрініп тұр.

Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың есептеу дағдыларын қалыптастыру мақсатында жұмыс жасауда қолданатын тиімді құрал. Қосу, азайту, салыстыру амалдарын орындаудағы бірден- бір көмекші. Алдынғы санға қарағанда келесі сан бір санға артық, ал алдынғы сан бір санға кем және жұп сан мен тақ санның айырмашылығын текшелерді көру арқылы- ақ байқауға болады. Осы кесінділермен және тығындармен жұмыс жүргізгенде түстердің сәйкестігіне сүйенуге болады, соның арқасында баланың сан туралы түсінігі түс туралы түсінікпен байланыста болып, реттік санау қабілеттері дамиды және есте сақтауға көп әсерін тигізеді. (2-суретті қараңыз)

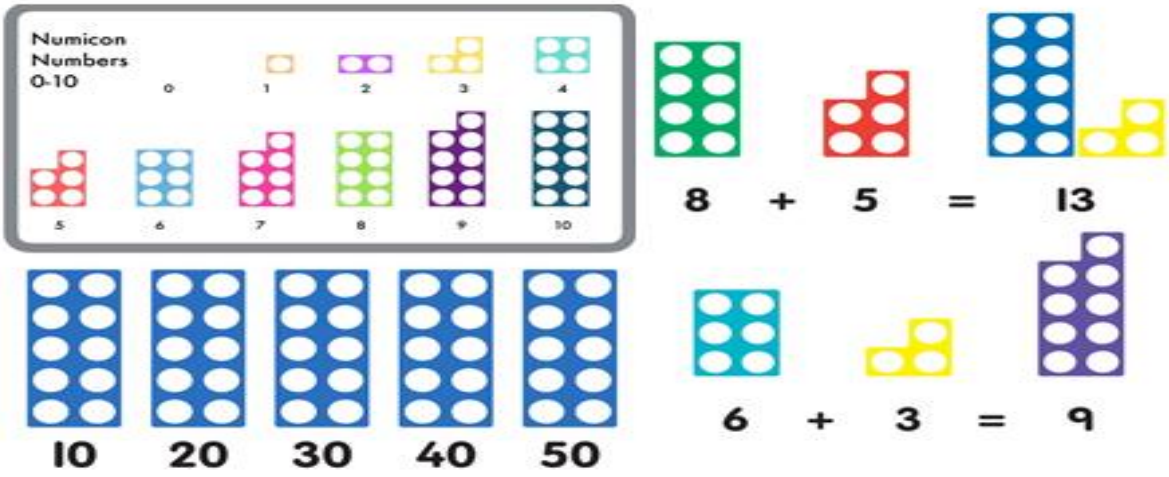

2-сурет. Нумикон текшелері

Әр баланың ерекшеліктерін ескере отырып, сараланған тапсырмалар маған олардың біліміндегі олқылықтарды толтыруға және математика курсын әрі қарай оқуға негіз салуға көмектеседі. Балалар қарапайым шығармашылық мәселелерді шешуге үлкен қызығушылықпен қатысады: табу, болжау, құпияны ашу, құрастыру, өзгерту, сәйкестік орнату, модельдеу, топтастыру, математикалық қатынастар мен тәуелділіктерді кез-келген тәсілмен білдіру, мысалы:

1) "дүкен" ойыны (салмақ, % - бен жұмыс);

2) "фигураны жаса" ойыны (геометриялық фигуралардан үлгі бойынша сурет салу);

3) "достарды тамақтандырыңыз" ойыны (барлығын бөліктерге бөлу);

4)" нүктелер бойынша қос " (реттік шот);

5)"айырмашылықтарды табыңыз" (назар аударыңыз):

6)"жетіспейтін санды тап".

7) әр түрлі кроссвордтар, жұмбақтар, ребустар, ойын - сауық тапсырмалары, тапсырмалар-әзілдер және тағы басқалар.

Мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасай отырып, мен өзім үшін келесі тұжырымдар жасадым:

- ✓ Баланың жаман емес, жақсы мінез-құлқын атап өтемін,
- ✓ Прогресті көрсету үшін аралық бағалауды қолданмын,
- ✓ АКТ технологияларын қолданамын,
- ✓ Міндетті түрде сергіту сәттерін өткіземін,
- ✓ Оқушылар материалды жақсы меңгеріп қана қоймай, оны ұзақ уақыт есте сақтауы үшін зерттелетін тақырыпқа қызығушылық тудырамын,
- ✓ 7-10 минуттан кейін қызмет түрлерін ауыстырамын,
- ✓ Материалды ұсыну түрлерін түрлендіремін: ауызша, көрнекі, аудиовизуалды, өзіндік жұмыс (1 сабақ үшін кемінде 3 тапсырмадан).
- ✓ Мотивацияның болуын ескеремін (және ол не үшін), яғни оқушылардың күнделікті өмірінен тапсырмаларды таңдаймын.

✓ Эмоционалды разрядтарды қолданамын ("лирикалық дигрессиялар").

✓ Сондай-ақ, жаңа материалды игеруді ескере отырып, карталарды жиі басып шығарамын.

Мүмкіндігі шектеулі балалар оқитын сыныптағы түзету және денсаулық сақтау міндеттерінің бірі-жаттығу режимін сақтау, жүйке жүйесінің сарқылуын болдырмау.

Қазақтың ақыны М Жұмабаев «Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті деген. [2,с.32] Жас ұрпаққа саналы тәрбие сапалы білім беру және елін сүюге мұғалімнің даярлығыына, оның іс-тәжірибесінің ұлттық мүде тұрғысында қалыптасып шыңдалуына байланысты.

Осылайша, оқушыға білім мен тәрбие беруде оқытудың белсенді әдістері мен тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін арттырады, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады, оқушыларды білім беру процесіне белсенді түрде тартады, оқушылардың өзіндік белсенділігін ынталандырады, бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға тең. Оқытудың белсенді әдістері мен тәсілдер әлемі жарқын, таңғажайып, көп қырлы болып келеді. Мұғалімдер де өзін жайлы сезінеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.Бгажнокова И.М. «Школа для детей с нарушениями интеллекта: тенденции перспективы развития» Дефектология 2004ж

2.Тебенова Қ.С.Дамуында ауытқулары бар балалар.–Қарағанды, 2005

3М.Жұмабаев «Педагогика», «Жазушы баспасы, 2002 ж

ЕРТЕ ЖАСТАН КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУДІҢ ТИІМДІЛІГІ

Туранова Масайра Алтаевна

Қарағанды қаласы, «Шәкәрім атындағы гимназиясы»
КММ-нің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

«Кедейліктен - еңбек қылсаң құтыласың,
жалғыздықтан - көппен пікіріңді
қоссаң құтыласың»
А.Құнанбаев

Аңдатпа. Бұл жұмыста, оқушыларға ерте жастан кәсіби бағдар берудің тиімділігі, кәсіби бағыт-бағдар беру жұмыстары арқылы оқушылардың бойында танымдылығы, қызығушылығы дами отырып, жеке мақсат қою талабы, кәсіби мүддесі пайда бола бастайтыны, өмірлік ұстанымдарының тууына, жоспарларының нақтылануларына жол ашатыны айтылады. Әрі ата-ана өз балаларының таңдауының кәсіпқойлығына көзі жетеді, жас буынның

экономикалық және нарықтық білімдері кеңейтіледі. Өз бойындағы дарынды, қабілетті жіті таныған бала болашақ мамандығын 11 сыныпқа жеткенде ғана емес, 5-6 сыныпта-ақ анықтай алады.

Аннотация. В данной работе отмечается, что с помощью эффективности профориентации учащихся с раннего возраста и развитие познавательных, любознательных интересов через профориентационную работу у учащихся появляется стремление к личностному целеполаганию и профессиональный интерес, а также открывается путь к зарождению жизненных позиций и определению планов. При этом родители убеждаются в профессионализме выбора своих детей, расширяются экономические и рыночные знания молодого поколения. Одаренный, способный ребенок сможет определить свою будущую профессию не только по достижении 11 класса, но и в 5-6 классе.

Жалпы білім беретін мектептердегі кәсіби бағдар беру жүйесінде кәсіптік бағыттылықты қалыптастырудың алғы шарттары бастауыш буынынан басталып, жоғары сыныптарға дейін жүзеге асырылуы керек. [2,77-б.] Бұл жұмыс арқылы оқушылардың бойында танымдылығы, қызығушылығы дами отырып, жеке мақсат қою талабы, кәсіби мүддесі пайда бола бастайды.

Кәсіби бағдар беруде оқушыларды мамандықтар әлемінде, олардың мазмұны, ерекшеліктері, жеке тұлғаға қоятын талаптарын өз бойларындағы қасиеттермен ұштастырып, өндіріс, шаруашылық салаларының дамуына, оның нарықтық экономика жағдайына таңдалып алынған мамандық иесі атануына тәрбиелеуді қажет етеді.

Қазақстан Республикасының білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының мақсатында: «Қазақстан жастарының білім мен ғылымның жаһандық бәсекеге қабілеттігін арттыру және жалпыазаматтық құндылықтар негізінде тұлғаны тәрбиелеу және оқыту, әрі елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына ғылымның үлесін арттыру керек» делінген. [1,277-б.] Әлеуметтік-экономикалық жағдайлардың өзгеруіне байланысты жастардың саналы түрде бір кәсіп бойынша жұмыс істеп, мамандықты дұрыс таңдауы басты міндеттердің бірі. Қай істің де алға өрлеуі мамандардың біліктілігіне байланысты. Сондықтан оқушылардың қызығушылығына, қабілетіне, бейімділігіне, қалауына қарай мамандықты дұрыс таңдап, дұрыс қадам жасау үшін кәсіби бағдар беру жұмыстарын жүргізудің маңызы зор.

Соңғы кездерде кәсіби бағдар беру жұмыстары қажетті теориялық және тәжірибе деңгейлерінде жүргізілмейді және еңбектің іс-әрекет саласына аяқ басқан жастар заманауи қоғам қоятын міндеттерге жауап бере алмайды. Атап айтар болса, қазіргі кезде орта мектепті бітіретін ұлдар мен қыздардың көпшілігінің таңдаған мамандықтары олардың мүмкіндіктері мен ынтасына сәйкес келмейді, олар еңбектің заманауи түрлері туралы толық түсіне бермейді. Оқу сабақтары үдерісі кезінде кәсіптік бағдар бойынша оқып-білу мүмкіндігі шектеулі. [3, 9-б.]

Сол себепті, жұмыстың жүйелі-әрекеттік нәтижелерін сыныптан тыс және

сабақтан бос уақытта өнеркәсіп және ауылшаруашылық кәсіпорындарына, мұражайлар мен көрмелерге, ауруханаларға т. б. жерлерге саяхатқа шығу арқылы жандандыру мүмкіншілігі бар. Оқушылар туған аймақтың экономикалық-өндірістік ерекшеліктерін және олардың даму келешегімен танысады. Алдын-ала оқыту мақсатында жобаға өлкенің экономикасы, өндіріс орындары мен мекемелері жайлы тақырыптар кіргізілгенін атап айту қажет. Сонымен қатар, жұмыс мазмұнына өлкенің және еліміздің нарықтық келбеті мен соған байланысты қажетті мамандықтар туралы ақпараттар мен материалдарды, ұлттық ерекшелігі бар қолөнерді, еңбегімен аты шыққан тұлғалардың өмірі мен шығармашылығын зерттеу кіреді.

Оқушыларға мамандық таңдауда алғашқы көмекке келетін сынып жетекшісі, пән мұғалімдері және ата-аналары болмақ. Пән мұғалімі әрі сынып жетекшісі ретінде оқушыларыма ерте жастан кәсіби бағыт-бағдар беру - тәрбие жұмысымның басты міндеттерімнің бірі. Атқарылған жүйелі-әрекеттік әдіс-тәсілдер, яғни, іздеу-оқу жұмыстары кезінде алынған ақпаратты саралау, өңдеу, жинақтау, қолдану шеберлігі, іс-әрекетті және оқып-үйренуді жоспарлау, танып- білу әдістерін меңгеру, қазіргі заманғы ақпараттық технологияларды, білім беру ресурстарын қолдана білу, алынған ақпаратқа презентация жасау, коммуникативтік қабілетті, көптілділікті дамыту және өздігінен, шағын не үлкен топтарда жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

Сыныбымның оқушыларын мамандыққа баулу мақсатында «Менің ата-анамның мамандығы» тақырыбында шығарма жазу, «Менің келешектегі мамандығым жайлы арманым» сурет көрмесі, «Тұлғаның кәсіби түрін анықтау» Дж.Голланд сауалнама алу, «Барлық мамандық жақсы – өз талғамыңа қарай таңда» өз таңдаған мамандықтары бойынша дәріптеу мультимедиялық презентациясын жасау тәрбие жоспарымда арнайы іс-шара ретінде бекітіліп, мерзімінде өткізілді. Қаламыздағы өрт сөндіру бөліміне экскурсия жасап, кәсіби мамандармен сұқбат жүргізілді.

Қорытындылай келе, жас буынға мектеп қабырғасында жүргенде, ерте жастан кәсіби бағыт-бағдар беру жұмыстары арқылы оқушылардың бойында танымдылығы, қызығушылығы дамиды, жеке мақсат қою талабы, кәсіби мүддесі пайда бола бастайды. Өмірлік ұстанымдарының тууына, жоспарларының нақтылануларына жол ашады. Ата-аналар өз балаларының таңдауының кәсіпқойлығына көзі жетеді, әр жас буынның өз бетінше шешім қабылдап, кәсіпкер әлемін оқып-үйренуде, экономикалық және нарықтық білімдері кеңейтіледі, өз бойындағы дарынды, қабілетті жіті таныған бала болашақ мамандығын 11 сыныпқа жеткенде ғана емес, 5-6 сыныпта-ақ анықтай алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. 2020-2025 жылдарға арналған Мемлекеттік білімді дамыту бағдарламасы;

2. Әдістемелік ұсыныстар – Қарағанды облысы жалпы білім беру мекемелеріндегі кәсіби бағдар беру жұмыстарын ұйымдастыру;

3. «Кәсіптік бағдарлау теориясы мен әдістемесі» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешен / Құрастырғандар: доцент Самашова Г.Е., Нұрмағанбетова М.С. және т.б. – Қарағанды: ҚарМТУ баспасы

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА TRIZ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ

Тургамбаева А.К.

Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы
«Сарышаған кентіндегі ЖББМ» КММ

Аңдатпа. Мақалада TRIZ қолданбалары - өнертапқыштық есептерді шешу теориясы - шығармашылық туралы ғылым, оның элементтері мен әдістерін қолдану ағылшын тілі сабағында студенттердің ақыл-ой, танымдық және шығармашылық белсенділігін дамытуға көмектеседі. Мақалада практикалық жұмыс тәжірибесі, ағылшын тілі сабағы көрсетілген, онда мен студенттерге жеке білім: ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің мәдениетін зерттеу арқылы өз халқының мәдениетін түсінуге үйретемін.

Аннотация. Статья раскрывает применения ТРИЗ – теория решения изобретательных задач – это наука о творчестве, использование ее элементов и приемов помогает развивать умственную, познавательную и творческую деятельность обучающихся на уроке английского языка. Показан в статье практический опыт работы, урока английского, где обучающимся прививаю личностное воспитание: осознавать культуру своего народа с помощью изучения культуры англоязычных стран.

Түйін сөздер: TRIZ қолданбалары - өнертапқыштық есептерді шешу теориясы, дидактикалық материалдар, әдіс-тәсілдер

Қазіргі уақытта ағылшын тілі сабағын заманауи педагогикалық білім беру технологияларының әртүрлілігін қолданбай елестету мүмкін емес. Өнертапқыштық мәселелерді шешу теориясы - бұл шығармашылық туралы ғылым, оның элементтері мен әдістерін қолдану сабақта оқушылардың ақыл-ой, танымдық және шығармашылық белсенділігін дамытуға көмектеседі.

Әдіснама бойынша ағылшын тілінің шығармашылық сабағының құрылымы дәстүрлі сабақтан айтарлықтай ерекшеленеді және жалпы шығармашылық білім беру мақсаттарына сәйкес сабақтың мақсаттарын жүзеге асыратын блоктарды қамтиды [1]. Оқушыларда туындайтын оқу міндеттерін шешуге шығармашылық көзқарасты қалыптастыру үшін сабақтың құрылымына шығармашылық сипаттағы арнайы тапсырмаларды енгізу қажет, олардың мазмұны мен формасы зерттелетін материалдың ерекшелігін ескереді. Бұл әртүрлі танымдық жағдайлар, ойындар, басқатырғыштар, интеллектуалды жаттығулар болуы мүмкін. Шығармашылықтың дамуы (шығармашылыққа

қабілеттілік) сабақта және практикалық іс-әрекет процесінде жүреді, ол шешімнің өзгергіштігін болжайды және оны әр түрлі қызмет түрлерімен ұсынуға болады. Мұның бәрі оқу мотивациясын арттыруға және оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен қызығушылықтарын толық жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Сабақта оқушылар келесі нәтижелерге қол жеткізеді деп ойлаймын:

Пәндік:

- берілген жағдайда тақырып бойынша лексикалық бірліктерді қолдана білу;
- мәтіннен сұралған ақпаратты бөлектей білу
- иллюстрацияны қолдана отырып, қысқаша мәлімдемелер жасай білу.

Мета-пәндік УУД:

Коммуникативті: әр түрлі коммуникативті мәселелерді шешу үшін сөйлеу құралдарын жеткілікті түрде қолданыңыз.

Реттеуші: өзінің танымдық іс-әрекетінің мотивтері мен мүдделерін дамыту.

Танымдық: ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын қоса алғанда, зерттеушілік оқу іс-әрекеттерін дамыту.

Ағылшын тілі сабақтарында оқушыларға жеке тәрбие беремін: ағылшын тілді елдердің мәдениетін зерттеу арқылы өз халқының мәдениетін түсіну. Оқушылармен жұмыстың әртүрлі формаларын кешенді қолдану сабақтары арқылы. Бұл қызығушылыққа, демек, шығармашылықты дамытуға ықпал ететін тосынсый арқылы білім алу.

Good afternoon, boys and girls! Nice to see you!

Look at the pictures of the most unusual houses in the world and try to guess the theme and the aim of the lesson. Добрый день, ребята! Приятно вас видеть! Посмотрите на картинки с изображением очень необычных домов всего мира. Как вы думаете, какова же тема нашего занятия? Какие цели мы преследуем изучая данную тему?

Student’s answers: - Houses; Unusual houses; Dens for people; …

Teacher: Great! What do you think we’ll do during the lesson? What will we read, listen and talk about? What will we make?

Student’s answers: We’ll read, listen and talk about unusual houses all around the world. We’ll talk about the furniture in these houses. Maybe, we’ll make a model of our dream house or an unusual house. Мы будем читать, слушать и говорить о необычных домах, мебели, находящейся в них. Может быть, мы сделаем макет или нарисуем свой необычный дом или дом нашей мечты.

Teacher: Yes, you’re right. Let’s go!

Сабақтарда мен тақырып бойынша лексикалық дағдыларды өзектендіру арқылы оқушылардың шығармашылық қиялы мен қиялын дамытуды қолданамын.

Бұл кезеңде нәтижеге жету үшін күрделі мәселелерді шешуде үш фактор маңызды екенін ескеру қажет: қабілеттер, мүмкіндіктер және даралық. Өткір, жанды қабылдау, дерексіз және күрделі ойлау, сөйлеу, математикалық немесе техникалық жеңілдік қабілеттері. Бұл қабілеттерді басқа адамдар оң бағалауы

маңызды. Мазмұндық бөлім белгілі бір тақырыпты зерттеуді қамтиды және технологиялық білім жүйесінің қалыптасуын қамтамасыз етуі керек.

«Жүйе» ұғымын игеруге арналған жаттығулар:

A teacher shows the figure of the furniture (the leg of the table) and asks: What's this?

Учитель показывает часть мебели (ножку стола) испрашивает, что это.

Students: It' a table. Бұл үстел

A teacher: Right! And where is the table? Дұрыс, үстел қай жерде болуы мүмкін? Students: In the kitchen/living room/dining room. Ас үйде, қонақ бөлмеде,

A teacher: Right! And where is the kitchen/living room/dining room? Дұрыс, ас үй қайда,

Students: In the flat. Пәтерде.

A teacher: Right! And where is the flat? Дұрыс, ал пәтер ненің бір бөлігі?

Students: In the house. Үйдің

A teacher: Right! And where is the house? Дұрыс, ал үй ненің бір бөлігі?

Students: In the town/city. Қаланың.

A teacher: Right! Now look at the blackboard and put these words in a chain from the most general word to the specific one: neighbourhood, table, room, country, flat, house, world, town, the leg of the table. Дұрыс. Енді тақтадағы сөздерді қарап шығыңыз және жалпыдан жекеге дейінгі сөздер тізбегін құрыңыз.

Students: world – country - town – neighbourhood – house – flat – room – table - the leg of the table.

A teacher: Great! Now continue the chain of the sentences:

- The leg is a part of the table.
- The table is a part of the …

Керемет, енді ұсыныстар тізбегін құрыңыз.

- Аяқ-үстелдің бөлігі.
- Кесте-бөлігі…

Оқушылар тапсырманы орындайды, жалпыдан жекеге логикалық қорытынды жасайды және керісінше.

Сабақ барысында мен психологиялық жеңілдетуге уақыт бөлемін, бұл физиологтардың, психологтардың пікірінше, эмоционалды, психикалық стрессті жеңілдетуге ғана емес, сонымен қатар бұлшықет кернеуіне де ықпал етеді.

Teacher: Children, close your eyes and imagine that you are at the seaside. The sun is shining. It is warm and nice. You can feel fresh breeze and hear sounds of the waves. There is a seaside bungalow in front of you. It is your own bungalow. What colour is it? Is it big? What is there inside?

Open your eyes, children! Answer the questions, please!

Students: It's not big but cosy. It's light blue. There is some furniture inside. There are my friends inside …

Балалар, көздеріңді жұмып, теңіз жағалауында серуендеп жүргеніңді елестетіңдер. Күн жарқырайды. Жылы және жағымды. Сіз жаңа желдің

жанасуын сезінесіз, толқындардың шашырауын естисіз. О, сіздің алдыңызда теңіз жағасындағы үй бар! Бұл сіздің үйіңіз. Ол қандай? Ол қандай түсті? Ал ішінде не бар?

Тапсырмаларды шешу-басқатырғыштар, жұмбақтар, ойын-сауық міндеттері, тапқырлық міндеттері шығармашылықтың дамуына ықпал етеді. Менің ойымша, мұндай тапсырмаларды орындау кезінде студенттер көбінесе сынақ пен қателік әдісін қолдануы керек, бұл сайып келгенде түйсігі, шығармашылығы, жалған жолдан бас тарту арқылы шешудің басқа әдісін іздеу қабілетін дамытады. Мұндай мәселелердің шешімін табу табандылыққа тәрбиелейді, есте сақтаудың, зейіннің әртүрлі түрлерін дамытады.

Teacher: Children, look at the pictures and guess the words. Ребустарға қараңыз және сөздерді табыңыз, (кейінірек ғимараттардың болжамды түрлерін бейнелейтін суреттер берілген) енді оларды тақтадағы суреттермен байланыстырыңыз.

Интеллектуалды жылыту, басқатырғыштар сияқты, оқушылардың мотивациясын қамтамасыз етуге және оларды сабақта шығармашылық қызметке қосуға мүмкіндік береді.

Teacher: Find the odd word in each lin and give arguments. Артық сөзді тауып, таңдауыңызға дәлел келтіріңіз.

1. Bedroom, dining room, bookcase, hall.
2. Hut, igloo, bungalow, villa.
3. Sink, cooker, window, fridge.
4. Wash, cook, clean, sleep.
5. He, she, it, our.

Ағылшын тілі сабағын бекіту кезеңінде мен лексика-грамматикалық дағдыларды жандандыруға, тақырып пен иллюстрациялар бойынша мазмұнды болжау қабілетін дамытуға тырысамын.

Teacher: Children, look at the picture and read the first exchanges. What is the dialogue about? Think of six words you expect to find in it. Бірінші жолдарды оқыңыз. Бұл диалог не туралы? Диалогта кездесуге үміттенетін 6 сөзді атаңыз.

Students: house, door, bed, small, fridge, chair. Үй, есік, төсек, кішкентай, Тоңазытқыш.

Teacher: Read the dialogue to yourself and complete it with a/an, some/any. Диалогты өзіңіз оқып, бос орындарды толтырыңыз.Now read aloud and check. Енді біз дауыстап оқып, тексереміз.

Teacher: You learnt a lot of words – types of houses, parts of the house and furniture. That’s why you’ll do the next task very easily. For this task, you’ll need the computer. So, drag the words to the pictures.

Осылайша, TRIZ технологиясының стратегиясын қолдана отырып, мұғалім күш пен назарды өзінің оқытуына емес, оқушылардың оқу дағдыларын дамытуға бағыттайды, бұл оқушылардың шығармашылық құзыреттілігін дамытудың объективті алғышарты болады.

Әдебиеттер:

1. Иванов Шығармашылық формуласы және оны қалай дамыту. М.:

«Просвещение», 1994.
2. Г. Альтшуллер Шығармашылық нақты ғылым ретінде.М.,1979.
3. Үш ұрпақ ТРИЗ.Санкт-Петербург, 2007.
4. А. Гин Педагогикалық техниканың әдістері,2006

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ

Туровская Т.И.

КГУ "Общеобразовательная школа №8" отдела образования города Шахтинска управления образования Карагандинской области, г.Шахтинск

Аннотация. Инклюзивті білім - бұл барлығына арналған білім. Ерекше қажеттіліктері бар балаларға арналған білім. Мұндай қысқа сөйлемдер, бірақ оларда қанша мағына бар. Бұл сөздер бос болмауы үшін қанша еңбек қажет, әсіресе педагогикалық еңбек. Сабақтың мақсаттары мен міндеттері орындалуы үшін осындай білім беру кеңістігін қалай құруға болады? Бұл сұрақтар күнделікте мұғалімдер алдында тұрады.

Бұл мақалада әдеби оқу сабағында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған тапсырмаларды қолдану мысалдары қарастырылады. Мәтінді оқу және түсіну дағдыларын игерудің, есте сақтаудың қиындығы оқушылардың қиындықтары болып көрінеді. Мұғалім арнайы оқушыларды оқытудың әдістері мен әдістерін құрып қана қоймай, жетістіктерді бағалап, формативті бағалаудың критерийлері мен тапсырмаларын дұрыс және шебер құруы керек.

Инклюзивное образование - это образование для всех. Образование доступное для детей с особыми потребностями. Такие короткие предложения, а сколько в них смысла. Сколько труда необходимо приложить к тому, чтобы эти слова не были пустыми, и именно, педагогического труда. Как создать такое образовательное пространство, чтобы цели и задания урока были достигнуты? Эти вопросы встают перед педагогами ежедневно.

В данной статье рассматривается урок литературного чтения с примерами применения заданий для детей с особыми образовательными потребностями. Затруднения учеников выражены в сложности овладения навыков чтения, понимания прочитанного текста, сложность запоминания полученной информации. Учителю необходимо грамотно и умело не только выстраивать приемы и методы обучения особенных учеников, но и оценивать достижения, составлять критерии и задания формативного оценивания.

Инклюзивное образование занимает важное место в современном мире педагогики. Это образование, которое признает, что все ученики - это особенные ученики и у каждого свои потребности в обучении. Это специальное образование является неотъемлемой частью нашего современного образования

и оно требует от нас, учителей, новой подготовки, новых подходов. Следует внимательно изучать принципы такого образования, они включают в себя моменты, которые мне особенно хочется отметить:

– каждый ученик способен думать и чувствовать;

– каждый ребенок в классе имеет право на общение, на то, что можно высказывать свое мнение и свои доводы;

– все нуждаются в поддержке и одноклассников, и друзей;

– социум полноценно развивает каждого человека, независимо от его способностей и возможностей.

Каждый день, организуя подготовку к урокам, преподаватель старается создать такое образовательное пространство, чтобы цели урока были достигнуты. Чтобы каждый ученик имел возможность проявить себя, показать свои возможности, улучшить и повысить свои знания и особенный акцент делается на наших особенных учеников.

От учителя требуются специальные усилия, чтобы осуществить все принципы инклюзивного образования. Опыт внедрения сложен и многогранен. Нам, учителям практикам, требуется особенная подготовка по тем вопросам, которые будут решаться с конкретными особенными ребятами. По моему мнению, трудность внедрения инклюзивного образования состоит еще и в том, что все особенные ребятишки разные. У всех разные проблемы со здоровьем и поэтому невозможно разрабатывать конкретные приемы и методы на несколько учеников. Затруднения в области литературы у двух особенных ребятишек с одинаковым диагнозом имеют совершенно разные потребности, разные уровни развития познавательной активности, запоминания, воспроизведения прочитанного. Один может составлять сложные вопросы, у у другого трудности вызывают и простые.

В данной работе я хотела бы предоставить отрывки урока по литературному чтению. Тема урока: В. Осеева «До первого дождя». Цель урока: Озаглавливать каждую часть рассказа «До первого дождя» с помощью незаконченных заголовков, либо составлять самостоятельно, определять последовательность озаглавленных частей,

Этап урока «Работа над лексической темой».

Таблица1

Задание для учеников: Вставьте в деформированный план подходящие слова из текста. Пронумеруйте заголовки по последовательности событий Встреча …….. Дружба ….. и …….. *Обе девочки ……..* ……. дождь	(И)Читают план. Вставляют слова. Расставляют части по порядку. (П) Проверка в парах (Г) Проверка и обсуждение в группах Учащиеся, с высоким темпом чтения и понимания прочитанного, составляют свой план. Зачитывают классу	**КО** Восстанавливает деформированный план текста, определяет последовательность частей плана Дескрипторы: 1. Вставляет слово в первый заголовок -1б 2.Вставляет слово во второй заголовок -1б 3.Вставляет слово в третий заголовок -1б

Индивидуальный подход *1. Дружба Маши и …….* *2. Неожиданный дождь* *3. Встреча ……..* *4. Обе девочки покраснели*	**Учащиеся , имеющие низкий темп чтения , работают с планом, где правильно расставлена последовательность частей пропущено по 1 слову (1 , 3 предложения)**	4.Вставляет слово в четвертый заголовок -1Б 5. Нумерует тексты заголовков в соответствии с содержанием-1б

При применении такого задания ученик получает возможность проверить свои знания и на уровне своих возможностей достигнуть результата. Получая положительный результат, ученик имеет желание работать дальше. Такие посильные задания дают уверенность в своих силах, повышают познавательную активность.

И еще хочется рассмотреть один момент урока. Применение активного метода на этом же уроке при пересказе текста

Таблица 2

Прием «Иду в гости» На карточке одна из частей плана. - Наша задача, пересказать ту часть плана, которая указана в карточке. **Помощь ученику имеющему затруднения при запоминании текста - опорные слова на обратной стороне карточки.**	(**П**)Ученик «идет в гости». Пересказ в парах сменного состава. (Показывает часть плана тому, к кому он пришел. Тот пересказывает. Меняются по хлопку.)	Взаимооценивание **КО** Подробно пересказывает деформированный текст по заголовкам плана Дескриптор: 1.Соблюдает логическую последовательность—1б 2.Демонстрирует словарный запас -1б

Опорные слова помогут ученику вспомнить содержание текста, зрительно запомнить слова. Если ученик плохо читает, то напарник поможет прочитать. Отмечу: здесь учитывается тот момент, что многие наши особенные ребята замыкаются при ответе на весь класс. Им нравится работать в узком кругу, в паре, в группе. Особенно они любят выполнять задания в паре, психологически чувствуя поддержку и опору. Такие моменты учителем особенно должны учитываться, индивидуально к каждому ученику. В моем классе ученик смог придумать предложения с этими словами. Это было удивительно т.к. до этого момента он ни разу не проявил таких способностей. Каждый урок работы с такими учениками приносит открытия не только возможностей самих учеников, но и потенциала учителя. И если мы вернемся к целям урока, то можно отметить - выполняя такие посильные задания, цель обязательно будет достигнута. Каждое продуманное, построенное на индивидуальности упражнение или задание принесет свой результат.

В заключении хотелось бы еще раз повторить - инклюзивное образование- это глубоко сложный процесс. Он меняет привычную школьную жизнь и

учеников и учителей. Но радость от успеха в глазах учеников вдохновляет на изучение инклюзивного образования и успешного внедрения.

Список литературы:

1. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2015.

2. Д. Митчелл. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. РООИ «Перспектива», 2011.

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Тусупбекова Жанар Куанышевна

Қарағанды облысы білім басқармасының Осакаров ауданы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейхан атындағы тірек мектебі ресурстық орталығы)» КММ

Мақалада қазақ әдебиеті пәнін оқытуда оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту жолдары айтылған. Көркем туындыларды талдай отырып, түрлі деңгейдегі шығармашылық жұмыстар орындату арқылы оқушылардың танымдық деңгейін арттыру, соның негізінде зерттеу нысанын анықтауға баулу түрлері көрсетілген. Қазақ әдебиеті сабағында ғылыми-зерттеу жұмысына бағыттауда, әсіресе, «Сыни тұрғыдан ойлау» стартегиясын ұтымды қолданудың маңызы келтірілген. Тәжірбие негізінде жалпы әдебиет сабақтарында оқушының шығармашылық қабілетін, оның ішінде ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту үшін орындалатын деңгейлік тапсырмалардың тиімділігі және оқушыларға қосымша мәліметтер іздестірумен қатар педагог тарапынан ұсынылатын деңгейлік тапсырмалардың түрлері үлгі ретінде көрсетілген.

В статье изложены пути развития научно-исследовательских навыков учащихся в преподавании казахской литературы. Показано повышение познавательного уровня учащихся путем выполнения творческих работ различного уровня с анализом художественных произведений, на основе которых выявляются виды приобщения к определению объекта исследования. На уроке казахской литературы показано значение рационального использования стратегии «Критическое мышление», особенно при ориентировании на научно-исследовательскую работу. В качестве примеров на уроках казахской литературы на основе опыта показана эффективность выполняемых уровневых заданий для развития творческих способностей учащихся, в том числе научно-исследовательских навыков, а также предложенные педагогом виды уровневых заданий, наряду с поиском дополнительных сведений для учащихся.

Мектептерде «Қазақ әдебиеті» пәнін оқыту – айрықша көңіл бөлуді қажет ететіндігі еліміздің ертеңгі болашағына деген үлкен міндеттен туындап отырғаны бәрімізге мәлім.

Қазіргі уақыттың негізгі талаптарының бірі – білімді әлемнің бүтіндей бейнесін қабылдай алатын, логикалық ойлауы дамыған, жаңаша, тәуелсіз ойлай алатын шығармашыл тұлға тәрбиелеу. Ал әрбір жеке тұлғаның болашағы мектебінде шыңдалады. Ертең осы елге ие болып тәуелсіз еліміздің тізгінін ұстар азаматтар – бүгінгі мектеп оқушылары. Осындай жоғары талапқа жауап бере алатын дарынды оқушыларды қанаттандыру да өзекті мәселе болып табылады. [1, 15]

Бұл жолдар мектеп мұғалімдеріне үлкен жауапкершілікті жүктейтіндігі белгілі.

Мектеп оқушыларының ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту жұмысын мен өзімнің шығармашылық жұмысыммен сабақтастырып жүргіземін. Шығармашылық жұмысымның тақырыбы: «Көркем туынды арқылы оқушыларды шығармашылыққа баулу». Бұл тақырып аясында 4 жылдай жұмыс жүргізіп келемін, әріптестеріммен аудандық, облыстық деңгейде тәжірибе де бөлістім.

Өз тәжірибемде шәкірттерімді көркем мәтінмен таныстыру барысында ғылыми-зерттеу әрекетіне бағыттау мақсатында мынадай жұмыс түрлерін жүргізуге ерекше назар аударамын:

1. Көркем мәтіндегі жазушы ойы, идеясына көз жүгірту. Тарихи, әлеуметтік жағдайлар, болған оқиғалардың қоғамдық, саяси сипаттары туралы түсінік беру.
2. Көркем мәтін композициясын талдау. Бас кейіпкерлердің іс-әрекетін салыстыру; негізгі оқиғаларды сұрыптау; портрет, суреттеулердің көркем туындыдағы орнына тоқталу жатады.
3. Жазушы стиліне талдау жасау. Туынды негізінде жатқан авторлық көзқарас, идеяны ашуға көмек жасайды.
4. Көркем туындыны оның негізінде жатқан тарихи шындықтармен салыстыру. Кейіпкерлер прототипі туралы мәліметтерден хабардар ету автор ойы, шығарманың идеясын ашудың негізгі жолдары, тәсілдері болып табылады.
5. Талданған көркем мәтіннің әр түрлі нұсқасы. Туынды негізінде жатқан проблема-идеяны ашудағы бір тәсіл болып келеді.
6. Суреткердің бір шығармасын басқа шығармаларымен салыстыру. Суреткердің жазу стилі, өзіне тән мәнеріне де ой жүгіртеді.
7. Бірнеше ақын-жазушы шығармаларымен салыстыру.
   Тақырып біреу болғанымен, әр суреткер оны өзіндік стиль, мәнермен көрсетеді, шешімдері де авторлық көзқарасы, идеяларына байланысты.

Қазақ әдебиеті сабағында ғылыми-зерттеу жұмысына бағыттауда, әсіресе, «Сыни тұрғыдан ойлау» стартегиясын ұтымды қолданудың маңызы зор, нәтижесе – баланың танымдық белсенділігі артады, өз бетінше білім алуға

ұмтылады. [2, 8-13] Стратегия негізінде сабақ құрылымы үш кезең бойынша жүзеге асырылады:

1) қызығушылығын ояту;
2) мағынаны ашу;
3) толғаныс.

Осы үш кезең арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін оятып және ғылыми-зерттеу жұмысына түрткі беруге болады. Сабақтың құрылымдық жоспарына: Қызығушылықты ояту стратегиясы бойынша – ой қозғау, топтастыру; Мағыныны ашу стратегиясы бойынша → Венн диаграммасы, бес жолдық өлең, дербес пікір, топтастыру, т.б.; Толғаныс стратегиясы бойынша – шағын жоба жұмысы, реферат, т.б. стратегия түрлерін қолдану оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға, өзойын, пікірін еркін жеткізе білуге, қорытынды жасауға үйретеді.

Оқушының бойындағы ғылыми-зерттеу дағдысын дамыту үшін қазақ әдебиеті сабақтарында төмендегідей жұмыстарды ұйымдастыруға болады:

- жеке жұмыс;
- шығарма кейіпкерлеріне хат жазу;
- ақын-жазушылар туралы мәлімет жинау, талқылау;
- шығарманы өз бетінше аяқтау;
- ұқсас шығармалармен үндестігін табу, т.с.с.

Сонымен қатар сабақтан тыс уақытта:

- мақалаларын, өлеңдерін баспасөз беттерінде жариялау;
- мектепішілік, аудандық сайыстарға қатысу;
- сабақ тақырыбына байланысты кездесу ұйымдастыру, мұражай, көрмеге, ескерткіштерге саяхат жасау;
- ғылыми-зерттеушілік әрекетке баулу;
- шығармашылық ойлауын дамытатын ойындар өткізу, сайыстар ұйымдастыру және тағы басқалар ұйымдастыруға болады.

Жалпы әдебиет сабақтарында оқушының шығармашылық қабілетін, оның ішінде ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту үшін деңгейлік тапсырмалар беру анағұрлым тиімдірек болады. [3, 81] Мен өз тәжірибемде білім алушыларға көп жағдайда қосымша мәліметтер іздестірумен қатар, мынадай деңгейлік тапсырмалар беремін:

- Көркем шығарманы толық оқып, мазмұны бойынша жоспар құру;
- Шығармадағы кейіпкерлерге мінездеме беру;
- Шығарма тіліндегі көркемдеуіш құралдарды табу және талдау;
- Көркем шығармаға байланысты оқушы шығармашылығы.

Осы арқылы бала бұрынғы білімді пайдалана отырып, жаңа мәселені шешуге тырысады, талдайды, зерттейді, өзі де шығармашылық жұмыстар жүргізеді.

Менің байқағаным, шығармашылыққа, ізденіске бейімділік кезең, шығармашылықпен белсенді айналысуға ең икемді жас – орта буын. Орта буында шығармашылыққа бейімделген оқушы жоғары сыныпта өзіндік ой

пайымдауы қалаптасқан дайын тұлға болып шығады. Сол себепті төмендегідей жұмыстарды орта буын оқушыларымен көбірек атқарған дұрыс:

- шығармашылық бағыттағы жұмыс түрлерін ұйымдастыру (шығарма құрылысына талдау жасау, авторларына хат жазу т.б.);
- түрлі тақырыптарға шағын шығарма, эсселер жазу;
- мектепте өткен түрлі іс-шаралар туралы мақала жазу;
- өлең шығаруға қабілетті оқушылармен жұмыс жүргізу;
- шағын шығармаларға жоспар құрғызу;
- көркем әдебиет, газет-журнал оқуға насихаттау;
- газет-журналдарға оқушылардың үздік жұмыстарын жіберу;
- түрлі шығармалар мен оқулар байқауына қатыстыру;
- пән олимпиадаларына қатысу.

Өз тәжірибемде осындай бағытта жүргізілген жұмысымның нәтижесінде оқушыларым қазақ әдебиеті пәні бойынша «Көркем туындылардағы «түс көру» сипаты», «Фариза Оңғарсынова өлеңдеріндегі ұлттық құндылықтар», «Қазақ әдебиетіндегі жетім балалар сипаты», «Ахмет мысалдары – тәрбие көзі» тақырыбындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жазып, түрлі деңгейдегі байқаулардың жүлдегерлері атанды.

Келешекте де осы бағыттағы жұмысты жалғастырамын. Зерттеушілік қызметі оқушылардың зерттеушілік дағдысымен қатар, журналдармен, кітаппен, анықтамалықтармен, интернет желісімен жұмыс жасау дағдыларын да арттырады. Жұмыс күрделі және үздіксіз, бірақ оқушылардың шынайы функционалды тұлға болып қалыптасуына аталған зерттеушілік дағды ең маңыздысы деп есептеймін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Тілтаным» журналы, 2015 ж., №4.
2. Құсайынов А. «Білім реформасы – дамыған елдер тәжірибесі». Этнопедагогика, 2007 ж., №1, 8-13б.б.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық, 1-деңгей.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ДЕТЕЙ В ДЕТСКОМ САДУ

С.С. Тусупова

КГКП «ясли- сад «Мөлдір»г. Караганда

Мектепке дейінгі білім беру мекемелеріндегі дене тәрбиесінің міндеті-негізгі қимыл әрекеттерін меңгеру,ауырулардың алдын алу және дене мәдениеті амалдарын қолдану арқылы денсаулықты нығайту болып табылады.

Задача физического воспитания в дошкольных образовательных учреждениях-овладение основными двигательными действиями, профилактика заболеваний и укрепление здоровья посредством применения приемов физической культуры.

Охрана жизни и укрепления здоровья, улучшение физического развития, функциональное совершенствование и повышение работоспособности организма ребенка, а также закаливание являются первоочередными задачами. Это обусловлено тем, что органы и функциональные системы у дошкольников еще несовершенны, слабо развиты защитные свойства организма, дети более подвержены неблагоприятным условиям внешней среды, чаще болеют.

Ограничение движений или их нарушение неблагоприятно сказывается на всех жизненных процессах. На современном этапе развития необходимы радикальные изменения в стратегии формирования здоровья человека, начиная с первых дней его жизни. В ее основе должна быть положена философия здоровой личности, развивающейся в благоприятных условиях в процессе самопознания, саморазвития и самореализации. Наша задача помочь каждому ребенку быть более внимательным к себе, научить его осознавать свое здоровье и свои возможности, что будет способствовать пониманию окружающих его людей и быть более внимательным к их здоровью. Осознавая себя, ребенок научится понимать поведение в обществе, что положительно отразится на его нравственном облике. В числе оздоровляющих организм факторов немалая роль принадлежит закаливанию. Закаливание является одним из основных средств увеличения работоспособности при меньшей затрате сил, а в детском возрасте оно способствует всестороннему и гармоничному развитию ребенка, в определенной мере предопределяет успех воспитания и обучения.[3,с.-28с]

Необходимым компонентом режима дня и одним из основных факторов всей оздоровительной работы является закаливающие процедуры как в повседневной жизни, так и в процессе проведения специальных воздушных и водных процедур. Элементы закаливания в повседневной жизни – это мытье рук до локтя, умывание. К этому мы приучаем детей постепенно. Медицинская сестра участвует в организации всей работы по закаливанию детей, она составляет график проветривания и уборки помещений, а также закаливающих процедур; помогает воспитателям и помощникам воспитателей овладеть методиками закаливания, проверяет четкость и тщательность их выполнения. Следят за самочувствием и реакцией детей. Для своевременного и правильного развития ребенка необходимо сбалансированное полноценное питание. Правильная организация питания предусматривает достаточное обеспечение детей всеми необходимыми витаминами, что способствует их лучшему развитию, повышает сопротивляемость к различным вредным факторам внешней среды, в первую очередь, к инфекционным заболеваниям. [5,с.-48с]

Физические упражнения представляют собой специально подобранные и организуемые в определенных условиях движения человеческого тела. Они отказывают благотворное влияние на совершенствование организма человека, помогают укреплять здоровье, плодотворно трудиться. Неподвижность для маленьких детей утомительна, она приводит к замедлению роста, задержке умственного развития и снижению сопротивляемости к инфекционным заболеваниям. В огромном количестве движений ребенка проявляется естественное стремление к физическому и психическому совершенствованию.

Как одна из форм работы по физическому воспитанию используются подвижные игры. Они проводятся со всеми детьми одновременно в основном на дневной и вечерней прогулках. При выборе игры следует учитывать время ее проведения, предшествующую и последующую деятельность детей. Так, после физкультурных и музыкальных занятий в середине или в конце прогулки рекомендуется организовывать игры средней подвижности. Индивидуальная работа с детьми, а также с подгруппами из 2-3 человек должна быть направлена на формирование двигательных умений и навыков, активизацию малоподвижных детей, улучшение физического развития ослабленных детей. Подвижная ирга содержит неограниченные возможности формирования у детей ориентировки в пространстве, имеющей важное значение в жизни. В подвижных играх ребенок решает разнообразные ориентировочные задачи: определяет и соразмеряет направление своих движений в окружающей среде. В каждой подвижной игре имеются правила, которые предусматривают необходимую пространственную ориентировку, определяют цель и способы действий ребенка. В подвижной игре ориентировочная деятельность детей требует самостоятельного решения двигательных заданий: они учатся быстро реагировать на изменения игровой ситуации, звуковые сигналы, двигаться в коллективе детей, согласовывая свои движения с действиями сверстников. Объясняя игру, воспитатель обращает внимание детей на важность выполнения игровых правил, постепенно усложняя и дополняя их. Правила играют важную роль в воспитании дисциплинированности, честности, чувства коллективизма, самоконтроля, ответственности за себя и товарищей. Структура занятий по физической культуре на воздухе соответствует современным педагогическим требованиям, которые предъявляются к занятиям в детском саду. Физкультурное занятие состоит из трех частей: вводной (подготовительной), основной и заключительной. Выполняются упражнения и разных исходных положений. Утреннюю гимнастику во всех возрастных группах следует проводить без длительных объяснений и неоправданных пауз, она должна создавать у детей бодрое настроение, но не перевозбуждать и не утомлять их. В детском саду утренняя гимнастика проводится под музыку во всех возрастных группах 2 раза в неделю. Во всех предшкольных группах на занятиях с большой умственной нагрузкой, требующих длительного статистического положения тела, проводятся физминутки и релаксация с употреблением витаминизированных напитков. [2,с - 32]

В самостоятельной двигательной активности дети должны иметь возможность заниматься любыми видами упражнений как индивидуально, так и объединяясь в небольшие группы. Воспитатель руководит этим видом деятельности (следит за дозировкой, заботится о смене видов деятельности). На участках детского сада в разнообразном и достаточном количестве есть физкультурное оборудование и инвентарь, его целесообразное размещение побуждает детей к движению. В старших группах особое внимание уделяется строевым упражнениям, так как они создают особый настрой на занятия физическими упражнениями, способствуют выработке хорошей осанки.

Воспитатели используют приемы, направленные на осмысленное выполнение упражнений (команды, объяснения, зрительные ориентиры, элементы соревнования). [4,с. - 38]

Ходьба. Совершенствуя технику ходьбы, можно проводить ее с разным положением рук. На одном занятии используются упражнения в 4-5 видах ходьбы. В летнее время дети упражняются в ходьбе по естественному грунту, песку, дорожке из камней и т.д. Бег. Продолжается отработка легкости, ритмичности, закрепляется умение непринужденно держать руки, туловище, голову. Постоянно проводится бег с преодолением препятствий в сочетании с другими движениями. Прыжки. Дети научены легко прыгать на двух ногах вверх, мягко приземляясь и выполняя дополнительные задания: хлопок перед собой, поворот с кругом, с зажатым между ног мячом. Необходимо продолжать отработку техники прыжка в длину с места. В теплый период года чаще проводятся разнообразные прыжки со скакалкой, которые выполняют и девочки и мальчики. Интенсивность движений в этих упражнениях велика, поэтому надо строго регулировать их дозировку (3-4 раза по 30-40 прыжков с перерывом в сочетании с ходьбой). Бросание, ловля, метание. В старших группах используются мячи разных размеров. Дети отрабатывают умения бросать и ловить мяч разных размеров исходных положений. При метании предметов на дальность детям напоминают, каким должно быть исходной положение, как выполнять замах и энергичный бросок, активизируя при этом движения кисти руки. Показ, сопровождаемый объяснением, многократное повторение позволяют добиться хороших результатов. Мнения и навыки, сформированные в процессе разнообразных упражнений в катании, бросании, ловле, ведении мяча, позволяют ребенка успешно овладеть такими спортивными играми. Ползание, лазание. Эти упражнения целесообразно проводить в сочетании с разными видами движений (прыжки с места и с разбега вверх). Упражнения в равновесии. Дети учатся сохранять правильное положение туловища, головы, действовать умеренно. При этом используются зрительные ориентиры и упражнения с переносом предметов. Спортивные упражнения и спортивные игры. Большое место на физкультурных занятиях должны занимать спортивные упражнения, которые требуют высокого уровня физического развития детей, координации движений, соблюдения определенных правил безопасности. Утренняя гимнастика. Дети старших групп выполняют 8-10 упражнений. Дети должны выполнять упражнения для разных групп мышц, простые по содержанию, которые можно провести рядом с рабочим местом. Физкультурные досуги и праздники. Как правило, продолжительность досуга – 40 мин. Его проводят во второй половине дня преимущественно на открытом воздухе. Детям должно быть интересно, весело, задания надо выполнять непринужденно, с удовольствием. Два раза в год (зимой и летом) с детьми проводятся физкультурные праздники на открытом воздухе длительностью до часа. Воспитатель обязательно должен предусмотреть сюрпризные моменты, заранее продумать формы поощрения. [1,с. - 48]

Список литературы.

1. Шебеков, В. Физическая культура дошкольника. Дошкольное воспитание.– 2009. – N5.
2. Шебеко, В. Формирование личности дошкольника средствами физической культуры /Дошкольное воспитание. – 2009.
3. Леви-Гориневская, Е.Г. Особенности детского организма и физическое воспитание дошкольника 2009.
4. Решетнева. Г. Формирование у старших дошкольников ценностного отношения к здоровому образу жизни в процессе физического воспитания Дошкольное воспитание. – 2008. – N4.
5. Аркин, Е. Закаливание в системе физического воспитания дошкольника Дошкольное воспитание. – 2008. – N1.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕРТТЕУ ЖОБАЛАР ЖАЗУ ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ

Тусупханова Бану Амановна

Қарағанды облысы Шет ауданы Ақсу-Аюлы мекені
«Жамбыл Ақылбаев атындағы мектеп гимназиясы»КММ

Аңдатпа. Білім беру жүйесінде ұлттық құндылықтарды ескере отырып, жеке өзіндік ізденушілік жоба жазу арқылы білім алушылардың кәсіпкерлік, дербестік, сауаттылық іскерліктерін нығайтуға бағытталған тиімді тәжірибе ұсынған. Ғылыми жоба жазудың ерекшелігін танып білудің маңыздылығы мектептің вариативтік бөлігіне енгенін тәжірибеде көрсеткен.Білім алушының ізденген жобасынан мысал келтірген.

Аннотация. В статье планируется развивать исследовательскую деятельность школьников, проводить исследования и ставить цели, помимо разнонаправленной работы, чтобы в будущем сделать шаг к выборе подходящей профессии, чтобы быстро осваивать новые профессии. Она привел примеры из работ учащихся и действительные примеры проводимой в школе. В научном проекте подчеркивалась важность осознания особенностей письма, которые можно внедрить в вариативную часть школы. В форме исследования она проанализировал способы написания научного проекта, его закономерности и их особенности, определил способы содержательной коммуникации.

Ғылыми жоба жазудың ерекшелігін танып білудің маңыздылығы мектептің вариативтік бөлігіне енгізілген **«Шағын ғылыми жоба жазудың жолдары»** атты қосымша білім беру курс бағдарламасы маңызды. Мектеп оқушыларына зерттеу ғылыми жобаның жазылу жолдарын, заңдылықтары мен олардың өзіндік ерекшеліктерін сараптап, мағыналық байланысу жолдарын айқындап қарапайым тілмен түсіндірген жөн. Құрылымдық түрлерін анықтап, ғылыми жоба жазудың әдістемесін тиімді көрсетсе, мектеп оқушыларының зерттеу

жобалар жазу әрекеті арқылы кәсіби бағдар беру жұмысы да дамитыны анық. Қазіргі таңда көпшілік әлеуметтік желіні аша қалсаңыз, «ғылыми жоба жазып беріңізші, кім жазады?»,- деген ұсыныстарды көптеп көреміз. Өкінішке орай білім алушыны бағыттайтын педагог десек, өздері жазуға қиналатыны анық. Сондықтан болашақ ұрпақты тәрбиелеуде зерттеу іс-әрекеттерін мектеп жасынан дамытқан дұрыс. **Ең алдымен ғылыми жоба дегеніміз не? Ең бірінші қадам қандай болмақ? Мектепте тақырыпты оқушы қай жерде бекітеді?**- деген сұрақтар төңірегінде талдап көрейік.

Табиғатта кездесетін белгілі бір құбылысты зерттеу, немесе осы құбылыстың қоғамға пайда әкелер жолын іздестіру, арнайы құрылғы құрастыру, ойлап тапқан жөн.Зерттеу жоспарын құру маңызды. Зерттеу жұмысының жоспарын құру бұл тақырып бойынша жұмыс жасауға және зерттеудің басында қойылған тапсырмаларды шешуге жол көрсететіні анық.Зерттеу тақырыбы мектепте ОҒҚ отырысында жан-жақты сараланып, бекітіледі.

-Бұл жоба қоғамға, маған, қандай пайда әкеледі? Жаңалығы не болмақ?

Оқушының кітап оқуына, әртүрлі маңызды ақпараттар іздеп, кейін оны іске асыру жолдарын нақты көрсете алатындай, өмірлеріне қажет деп пайдалана алуы маңызды. **Жоба жазуға қанша уақыт жұмсайды?** Көп уақыт кетеді сапалы жобаны 2-3 жыл жазуға тура келеді. Күш жұмсайды. Зерттейді, оқиды, салыстырады, саралайды. Нәтижесінде төзімділікке, ізденгіштікке бейімделеді.

Тақырыпты қалай таңдауға болады? Зерттеудің басты шарты неде? Тақырып таңдау үшін өзекті тақырыпқа назар аударған жөн. Ол үшін күнделікті іс-тәжірибеңізде туындаған проблема немесе ізденістен туған нәтиже болуы керек. Тақырып қызықты болу шарт. Яғни зерттеуді қажет ететін тақырыпты алған жөн.Тақырып оқушыларға қызықты, оларды тартатындай, білім алушының қызығушылығын ескере отырып, жетекші өзі жақсы білетін тақырып аясын таңдау қажет. Тақырып шынайы болуы, онда жаңа дүниелер, күтпеген жаңалық, ерекшелік элементтері болса өтімді. Жаңалығы мен өзектілігі де маңызды рөл атқарады. Қазіргі ғылым, практиканың көкейтесті мәселелерін көрсетуі, қоғам, мектептің сұранысына сай келгені дұрыс. Бұрын зерттелген ғалымдардың жұмысынан да, ғылыми фактілерді талдау арқылы сол аймақта жаңа заңдылықтарды қарастыруға болады. **Зерттеуші кімнің көмегіне жүгіне алады?** Профессор ағай мен апайдан ғана емес, көне көз қариялардан, ауыл ақсақалдары мен көпті көрген адамнан, жетекшісінен, қоғамдық ортадан сұрап, кездесулер ұйымдастырып, жан-жақты зерделеген дұрыс.Таңдалған тақырып өз секциясының отырысында немесе жетекшімен жеке консультация барысында талқыланатынын айтпаса да түсінікті.

Қандай зерттеу әдістерін қолданған жөн? Индуктивті, дедуктивті, аксиомалық, анализ, сатылай кешенді талдау, синтез т.б. әдістер өте көп. Тіпті сабақта пайдаланатын белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін пайдалануға да, болады. Мысалы: графикалық органайзерлер, ПОПС, «Төр баған», «ҚҚҚ» салыстырулары, әдебиете образдарды талдауда, өте тиімді болады.

Ғылыми жоба жазғанда, зерттеу күнделігі қажет пе? Әрине, қажет. Кез келген ақпаратты жазып алған дұрыс.

Мазмұны төмендегідей:

	Жұмыс мазмұны	Зерттеу әдістері	Ескерту

Қорғау жұмысы дәстүрлі болу керек пе? неше минут беріледі? Республикалық кезеңінің қалай өткенінен хабарыңыз бар ма? Халықаралық стандарт дегенді қалай түсінесіз? Жалпы жобаны қорғауға 5-7 минут берілетінін білеміз. Алайда оны қорғаудың да, өз әдістері бар. Биыл республикалық ғылыми жобалар байқауы мүлдем бөлек форматта өтті. Халықаралық стандарт талабымен өткендігі белгілі.

Білім алушының **«Кәсіпкерлік бастама» деген жобасынан мысал келтіріп көрейік.** Кәсіпті бастамас бұрын туындаған мәселелер мен шешу жолдарын айқындап көрсеткен.

	Туындаған мәселелер	**Шешу жолдары**
	Кәсіпті дамытуда жобамдағы ең басты нәрсе не болмақ?	Сапалы тауар, өнім ұсыну
	Сапалы маталар мен құралдарды қайдан сатып аламын?	Рыноктағы бағасын қарап салыстырып алады. Тиімді болғаны «Сарқыт» және «Жібек жолы» сауда орындары
	Кәсіпті дамытуда қор жинаған дұрыс па?	«Қыстың қамын жазда ойла» демекші кәсібіне қор жинай бастады.
	Өніміне керек заттарды тиімді бағада алып, асыра сілтемей алу бағасын және сату бағасын есептеп, табыс пен шығынды қалай есептеген дұрыс?	Экономикалық жоспар құру арқылы анықтаған
	Алу бағасын және сату бағасын есептеп, табыс пен шығынды қалай есептеген дұрыс?	Табысы мен шығысын есептеді.
	Кәсіпті дамытуға жарнаманың пайдасы бар ма?	Жарнаманы әлеуметтік желіде орналастырады. Тұтынушылардың көбеюіне септігі тиеді, тауарға сұраныс артады
	Тауарға баға қоюды қалай үйренемін?	Кіріс пен шығыс есептелген соң, рынктағы бағалармен сәйкестендіру, сапасына қарай, тапсырушының сұранысын ескере отырып баға қоюды үйренді.
	Тауарым жүйелі тиімді өту үшін әр мезгілге (жаз, күз, қыс, көктем) сай бас киімдер дизайндарын қалай ерекше етіп, ойластыруға болады? Бағалары қалай болмақ?	Жобасын жасауға кіріскен. Ұлттық құндылықтарды ескерген
	Өндірушіге айналу үшін не қажет?	Ысырапсыз қалдық яғни қиынды матадан да қиюын келістіріп, топ тақия жасауды ойластырған, алуан түрлілікті көбейтсем, алып сатардан,өндіруші ретінде бредтік белгі жапсырған
0	Қарызданып қалу мүмкін бе?Қандай әрекет жасаған дұрыс?	Сауатты есеп жүргізу, алған заттары мен сатқан заттарын есептеп, жазып отыратын кітап ашқан.

1	Мектеп оқушысы сабақпен қоса кәсіпті алып жүре ала ма? Көмекшілер қажет пе? Еңбектерін қалай бағалаймын?	Отбасы мүшелеріне жүгінуді мақсатқа алды. Түскен пайдадан, кезекпен еңбектеріне қарай сұраныстарын қанағаттандырады
2	Қаржы көзін түсіну үшін арнайы курсқа қатысқан дұрыс емес пе?	«Атамекен» кәсіпкерлік палатасы арқылы біліктілік курсына жазылады. Қаржы есебін түсінді.
3	Менің кәсібіме тапқырлық қажет пе?	Дефицитке айналдыруды көздеген.
4	Егер дамып жатса, сақтандыру фирмасының көмегіне жүгіну қажет пе?	Кәсібін сақтандырмақшы.
5	Салық төлеу үшін дұрыс есеп жүргіземін бе? Жалтарсам, жасырсам не болады?	Өзі сияқты көп балалы отбасы балалары оқитын мектептердің мұғалімдеріне, балабақшалардың тәрбиешілеріне, Анасы жұмыс жасайтын ауруханалардағы дәрігерлер мен мейірбикелерге жалақы ретінде төленетінін түсінді.
6	Жинақ банкін таңдауда дұрыс шешім қабылдай аламын ба?	Тапқан ақшамды жинақ кітапшасына түсіріп, кепілдік беретін банкте сақтауды ойлаған.
7	Таңдаған кәсібімнің арқасында «Кәсіпкер отбасын» жасай аламын ба?	Қазақстанды әлемге танытатын кәсіпкер отбасына айналмақшы.

Нәтижесінде:

-Тақырыпты түсініп, проблемены талдайды, зерттеушілік дағдысы қалыптасады, ерте жастан кәсіп жасауға бейімделеді. Кірісі мен шығысын, қоғамға пайдасын зерделейді. Өзіндік зерттеушілік іс-әрекеті қалыптасады. Мақсаты орындалады.

Әдебиеттер тізімі

1.ForbesKazakhstan журналы.

2.http://euniver.vkgu.kz/public/files/4795444135852_%D0%94%D3%99%D1%80%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%203-4.pdf

ОТБАСЫНДА БАЛАҒА ҚАУІПСІЗ ОРТА ҚҰРУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Туякбаева Данагуль Кабдырашевна

Қарағанды қаласы
Қазыбек би ауданы
«Сәкен Сейфуллин атындағы гимназиясы»КММ

Аңдатпа. Мақала балалардың психологиялық қауіпсіздігі мәселесіне арналған. «Жеке психологиялық қауіпсіздік» түсінігі ашылады. Баланың психологиялық күйзелісінің белгілері, баланың жеке басының психологиялық қауіпсіздігіне ішкі және сыртқы қауіптер қарастырылады. Отбасында баланың психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар берілген. Оларға мыналар жатады: психикалық, эмоционалдық және физикалық стресстің

орынды мөлшерлемесі; баланың әл-ауқаты мен көңіл-күйін бақылау, қиыншылықтардың себептерін анықтау, дер кезінде көмек көрсетуді ұйымдастыру; балалардың психологиялық және физикалық жағдайы, режимдік сәттерді ұйымдастыру (толық ұйқы, серуендеуге жеткілікті уақыт, теледидар немесе компьютерлік ойындарды қарау уақытын шектеу) тұрғысынан құзыретті; балаға оның жасында барынша мүмкін болатын тәуелсіздік пен еркіндік беру; су процедураларын, массажды, психотерапевтік ойындарды, релаксацияның қарапайым әдістерін және т.б. қолдану арқылы балалардың психо-эмоционалдық жағдайының бұзылуының алдын алу; үйде және оқу орындарында пәндік дамытушы орта құру.

Негізгі сөздер: психологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, баланың жеке басының психологиялық қауіпсіздігі, психологиялық қауіп, тұлғаның психологиялық қауіпсіздігіне ішкі және сыртқы қатер

Аннотация. Статья посвящена проблеме психологической безопасности детей. Раскрывается понятие "индивидуальная психологическая безопасность". Рассматриваются признаки психологического стресса ребенка, внутренние и внешние угрозы психологической безопасности личности ребенка. Даны рекомендации по обеспечению психологической безопасности ребенка в семье. К ним относятся: разумная норма психического, эмоционального и физического напряжения; контроль за самочувствием и настроением ребенка, выявление причин трудностей, организация своевременной помощи; компетентность в плане психологического и физического состояния детей, организации режимных моментов (полноценный сон, достаточное время для прогулок, ограничение времени просмотра телевизора или компьютерных игр); предоставление ребенку максимально возможной самостоятельности и свободы в его возрасте; профилактика нарушений психоэмоционального состояния детей с использованием водных процедур, массажа, психотерапевтических игр, простейших методов релаксации и др.; создание предметно-развивающей среды дома и в учебных заведениях.

Ключевые слова: обеспечение психологической безопасности, психологическая безопасность личности ребенка, психологическая опасность, внутренняя и внешняя угроза психологической безопасности личности

Қауіпсіздік – бұл құбылыс, онсыз адам да, қоғамдық ұйым да, жалпы қоғам да қалыпты дами алмайды.

«Психологиялық қауіпсіздік» ұғымы көбінесе «психикалық денсаулық» және «қауіп» категориялары арқылы ашылады және адамның ойдағыдай психикалық дамуы қамтамасыз етілген және оның психикалық денсаулығына ішкі және сыртқы қауіп-қатер төнетін жағдай ретінде түсіндіріледі.

Мәселен, білім беру ортасының психологиялық қауіпсіздігі деп оның өзара әрекеттесу кезінде психологиялық зорлық-зомбылық көріністері орын алмайтын, жеке-құпия қарым-қатынас қажеттіліктерін қанағаттандыруға ықпал ететін, қоршаған ортаның референттік маңыздылығын тудыратын және оның

жағдайы түсініледі. Білім беру үрдісіне қатысушылардың психикалық денсаулығын қамтамасыз етеді [1].

Бұл сипаттарды «отбасының психологиялық қауіпсіздігі» ұғымының мәнін ашқанда толық пайдалануға болады.

«Қауіпсіздік» ұғымының мазмұнының өзі қауіптің жоқтығын немесе олардан сенімді қорғану мүмкіндігін білдіреді.

Осыған сәйкес «қауіп» ұғымы баланың өмірін тұрақсыздандыратын, оның жеке басының дамуына қауіп төндіретін әртүрлі факторлардың болуы мен әрекеті ретінде қарастырылады.

Ересек адамда пайда болатын мәселелердің көпшілігі балалық шақтан басталады.

Баланың жақын ортасы (ата-анасы, ата-әжесі, балабақша тәрбиешілері, аға-әпкелері, көршілері мен кездейсоқ адамдар) өз еркімен немесе байқаусызда балалардың азды-көпті ауыр психологиялық жарақатының себебіне айналады.

Теледидардағы немесе ғаламтордағы қорқынышты оқиға да психикалық бұзылыстың негізі болуы мүмкін, ол балалық шақта соншалықты байқалмауы мүмкін, бірақ есейген кезде ол өзін әртүрлі фобиялармен, комплекстермен, зиянды тенденциялармен және неврозбармен сезінеді.

Балалардың ойлау және дүниені қабылдау ерекшелігі, психологиялық күйзеліс тіпті баланың өзіне қатысты басқалардың нақты іс-әрекетінен емес, тек кейбір сөздерден немесе жақын жерде болып жатқан оқиғалардан туындауы мүмкін. Сонымен қатар, жағымсыз фактор неғұрлым кері әсерін тигізген сайын, кіріктірілген психологиялық қорғаныс тетіктері соғұрлым тиімді болмайды..

Бала толық үмітсіздік күйіне түсуі мүмкін, оның таныс, тұрақты, қауіпсіз әлемі құлап, бір сәтке қорқынышты түске айналады. Басынан өткен қорқынышты тәжірибесі оның өмірінің қалған бөлігінде өшпес із қалдырады.

Балалық шақтың жарақаттары ретінде жағдайлардың көптеген мысалдары бар: мысалы, сәбиді жаза ретінде жалғыз бөлмеге қамап тастау немесе әкесінің анасын ұрып жатқанын көруі немесе иттен қатты қорқып қалуы.

Балалық шақтағы тұлғаның қалыптасуының тағы бір ерекшелігі - баланың қалыпты психикалық және психологиялық даму барысын бұзуға ықпал ететін қандай да бір оқиғаларды, жағдайларды болдырмау, оның алдын алу маңызды болып табылады.

Көбінесе ересектердің тұрақты теріс әсері жеткілікті, олар өздерінің әдейі немесе әдейі емес мінез-құлқы арқылы нәрестені мінез-құлықтың жалған үлгісімен шабыттандырады.

Кейіннен бұл баланың айналасындағы әлем туралы бұрмаланған идеяларына, өзі туралы дұрыс емес ойларға, жалпы баланың әлеуметтену процесін қиындатады.

Сонымен қатар, жасөспірім кезінде жас кезінде алған психикалық жарақат ең күтпеген және жағымсыз түрде көрінуі мүмкін. Ата-аналар көбінесе мұндай мінез-құлықтың түпкі себептерін түсіне алмайды, «және ол қайдан пайда болады» деп айтады.

Мысалы, мектеп жасына дейінгі бала балабақшадан қайтып келе жатып, бір қызды жақсы көремін деген сөздеріне жауап ретінде үлкендердің күлкісін ғана естиді.

Содан кейін ол өз ата-анасының арасындағы түсіністіктің жоқтығын көреді, бұл тек адами құндылықтар туралы қате түсініктердің қалыптасуына ықпал етеді.

Ал егер бұған жасөспірімнің қарама-қарсы жыныспен қарым-қатынасының жеке жағымсыз тәжірибесі қосылса, онда адам ересек өмірге әйелмен ұзақ мерзімді және үйлесімді қарым-қатынас орнатуға теріс көзқараспен, әртүрлі қорқыныш пен қорқыныштың болуымен кіруі мүмкін.

Осылайша, қазіргі заманғы отбасы, кез келген басқа әлеуметтік институт сияқты, жоғары тәуекел объектісі ретінде қарастырылуы мүмкін, өйткені оның негізгі міндеті психологиялық сау адамды тәрбиелеу болып табылады. Осыған сәйкес психологиялық қауіпсіздік мәселесі немесе барлық отбасы мүшелерінің өзара әрекеттесуінде психологиялық қауіпсіздік мәдениеті өте өзекті [2, 3].

Баланың психологиялық жарақатын азайту үшін ата-аналарға аулақ болуы керек негізгі сәттердің тізімін беруге болады:

Біріншіден, бұл балалармен отбасылық жанжалдар, әсіресе физикалық күш қолдану. Мұндай жағдайларда бала оның психикалық жай-күйі мен дамуына теріс әсер ететін жағымсыз эмоциялардың толық тізімін (қорқыныш, кінә, дәрменсіздік және т.б.) бастан кешіреді.

Жоғарыда айтылғандардан басқа, балалардың өмірде, теледидарда немесе компьютерде көрген зорлық-зомбылық, қатыгездік көріністері баланың психикалық және психологиялық жағдайына кері әсер етеді; әртүрлі жарақаттар немесе нәрестелермен болған оқиғалар; ересектердің немесе құрдастардың психологиялық қысымы және басқа да көптеген факторлар.

Баланың психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ересектер балалармен және балалар алдында өздерінің мінез-құлқына өте мұқият болуы керек. Бала жақын жерде болса, жанжалдасуға болмайды, басқа отбасы мүшелеріне агрессия көрсетпеуі керек.

Егер баламен жанжалды жағдай туындаса, сіз оған қақтығысты шешудің сындарлы жолдарын көрсетуіңіз керек, содан кейін келіспеушілік себептерін қосымша түсіндіріп, нәрестені тыныштандырыңыз.

Бұл жағдайда бала, біріншіден, өзін кінәлі сезінбейді, екіншіден, шиеленісті жағдайлардан сауатты шығуды үйренуге мүмкіндік алады.

Ата-аналар жасына қарамастан балаларымен сенімді қарым-қатынаста болуға ұмтылуы керек. Бұл баланың пікіріне, сезіміне, ұмтылыстарына құрметпен қарауға ықпал етеді.

Нұсқаулар беру немесе тыйым салуларды енгізу кезінде балаларға күшпен немесе билікпен әсер етпей, олардың орындылығын дәлелдеу керек. Жаза, егер шынымен лайық болса, жасына сәйкес болуы керектігін және физикалық зорлық-зомбылық көрсетуден немесе баланың қадір-қасиетін басқаша түрде төмендетуден әрда йым аулақ болуымыз керек. Сонымен қатар, ата-ана отбасындағы баланың қауіпсіздігін сақтаудың маңыздылығын түсіне отырып,

өзінің психологиялық салауаттылығын үнемі арттырып, баламен тиімді, ынтымақтастық тұрғыда, отбасында өзара сенімді қарым-қатынастың орнауына, баланың өнеге-айнасы ретінде ықпал етуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1. Баева И.А. Білім берудегі психологиялық қауіпсіздік: Монография. – Петербург: «Союз» баспасы, 2002. – 271 б.

2. Психологиялық қауіпсіздік мәселелері / Ред. Н.В. Тарабрин. - М.: Ресей Ғылым академиясының психология институты, 2012. - 440 б.

3. Әлеуметтік өзара әрекеттестікте психологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету технологиялары: оқу құралы.-әдіс. университеттерге арналған кешен / И.А. Баева, Л.А. Гаязова, Е.Б. Лактионова. - Санкт-Петербург: Ресей мемлекеттік педагогикалық университетінің баспасы, 2007. - 242 б.

4. Долгова, В.И., Мамылина, Н.В., Белоусова, Н.А., Мельник, Е.В. және Аркаева Н.И., 2016, Стресстік жағдайларда жеке мінез-құлық үлгілерін психикалық реттеу мәселелері. Үндістандағы адам, 96(10): 3477-3483.

5. Долгова, В.И., Саламатов А.А., Потапова М.В., Яковлева Н.О. және Яковлев Е.В. Болашақ педагог психологтарының тұлғалық қасиеттері

КӘСІПТІК БАСҚАРУ - БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ

Тұрысбекова Арайлым Тұрарбекқызы

Алматы обл, Жамбыл ауд, Узынагаша «Сейдахмет Бердіқұлов ОМ»
Физика пәні мұғалімі, Педагогика ғылымының магистрі

Аннотация: мақалада орта мектептегі кәсіптік бағдар беру мәселелері, кәсіптік бейімділіктерді және олардың одан әрі даму әлеуетін анықтау мәселесінде ата-аналар мен педагогикалық ұжымның рөлі қарастырылған. Кәсіптік бағдар берудің негізгі ұғымдары зерттелді, кәсіптік бағдар беру қызметіндегі бар мәселелер және жоғары сынып оқушыларының өзін-өзі анықтауында педагог-психологтың көмегін жүзеге асыру, олардың кәсіби дағдыларын дамыту және оларды таңдауда. болашақ кәсіби қызметі қарастырылды.

Түйін сөздер: мектеп, өзін-өзі анықтау, болашақ, мансап, кәсіптік бағдар, білім, проблемалар, қабілеттер, кәсіби қызмет.

Abstract: the article deals with the problems of vocational orientation in secondary schools, the role of parents and the teaching staff in the issue of identifying vocational orientation aptitudes and their future development potential. The basic concepts of vocational guidance were studied, existing problems in the vocational guidance field of activity and the implementation of the help of a psychologist in the self-determination of high school students, the development of their professional skills and the choice of their future professional activity were considered.

Қазіргі қоғамда мектеп түлектерінің алдында тұрған мәселелер бар, олардың арасында болашақ мамандығын және олардың баратын жерін таңдаудағы белгісіздік бар. Әрбір жоғары сынып оқушысы өзінің кім болғысы келетінін түсінбейді. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауының практикалық мәселелерін шешуге ықпал ететін бірқатар бағыттар бар. Оларға мыналар жатады: мектеп оқушыларын мамандықтар әлеміне бағдарлау үшін қажетті біліммен және олардың жеке ерекшеліктерін объективті бағалау қабілетімен қаруландыратын кәсіптік бағдар беру жүйесі, таңдауда жеке көмек көрсету мақсатында мектеп оқушыларының жеке басын зерттеудің диагностикалық әдістері. Мамандық таңдаудың әлеуметтік маңызды мотивтері; студенттерді саналы мамандық таңдауға дайындау процесінде мәдениет элементтерін қалыптастыру [1, б. 270].

Мамандық таңдау адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі болып табылады, өйткені әрбір адам жұмыстың қызығушылықтар мен мүмкіндіктерге сәйкес келуін, қуаныш әкелетінін және тиісті жалақы алғанын қалайды. Мамандық таңдауға көптеген факторлар әсер етеді - бұл олардың жеке қызығушылықтары мен қабілеттері, достары мен ата-аналарының пікірі. Мамандық таңдаудағы ең күрделі кедергілердің бірі – әртүрлі мамандықтар мен қажетті білім алуға болатын оқу орындары туралы ақпараттың болмауы.

Мамандық таңдауда мектеп түлегінде көптеген сұрақтар туындайды, кейде өте қарама-қайшы келеді. Көптеген ата-аналар өз баласының болашағын ойлай отырып, баланың өзінің пікірі мен қабілетін ескермейді, көбінесе оның мүмкіндіктері мен қалауына емес, болашақ мамандығының беделі мен табыстылығына назар аударады. Балалардың өздері бағытты әрқашан адекватты таңдай бермейді, көбінесе сән трендтерін ұстанады немесе достары мен пұттарының ықпалымен әрекет етеді [2, б. 35].

Тағы бір мәселе ата-ана мен мектеп оқушыларының хабардарлығының нашарлығы. Көбінесе студент осы мамандықтардағы адамдардың не істеп жатқанын білмегендіктен белгілі бір мамандықтарға көңіл бөлмейтін жағдай туындайды.

Сейдахмет Бердіқұлов орта мектебінде 5-8 сыныптар арасында «Болашақ мамандықты таңдау» мәселесі жасөспірімдер үшін басымдыққа ие. Осы жастағы әрбір жас осы кең және жиі өзгеретін әлемде кім болу керектігін ойлайды. Ең бастысы, шатаспау, олардың жеке мүдделеріне, мүмкіндіктеріне, мүмкіндіктеріне сәйкес дұрыс таңдау жасау. Жоғарыда айтылғандай, оқытуды өткізу жасөспірімдерге болашақ мамандығының шеңберінде мақсатты түсінуге және өз қызметін жоспарлауға, сонымен қатар басқа адамдармен қарым-қатынас жүйесін құруға мүмкіндік беретін ең тартымды әдістердің бірі болып табылады.

Мектебімізде «Тұлға – еңбек – кәсіп» саласындағы өзін-өзі анықтау барысында төмендегідей жұмыстар атқарылады:

- кәсіптік бағдар беру негіздерін қалыптастыру.	- оқушыларға сұрақ қою
- оқушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерін психологиялық тестілеу	- студенттердің мамандық таңдаумен байланысты өз қызығушылықтарын,

(диагностикалық минимум)	қабілеттерін, әлеуметтік құндылықтарын білуі.
-психологиялық тренингтер, тестілеу, тренинг элементтері бар фронтальды сабақтар	- сынып сағат - кәсіптік ойындар. - мектеп компонентінің сағаттары: факультативтік курстар, үйірмелер, факультативтер

Сейдахмет Бердіқұлов орта мектебінің 5-11 сынып жетекшілері сәуір-мамыр айларында «Мамандықтар әлемі» атты тақырыптық сынып сағаттары, әңгімелер өткізілді; «Мамандық және мамандық түсінігі»; «Мамандықтардың көп қырлы әлемі»; «Менің қызығушылықтарым», «Мамандық таңдаудағы өзін-өзі бағалау және нақты мүмкіндіктер». Оқушылар көптеген мамандықтарға қызығушылық танытты, кейбіреулері мамандықтар әлемі туралы көп нәрсені білді. Сабақтан кейін оқушылардың қызығушылықтары мен бейімділіктері диагностикасы жүргізілді.

Оқу жылында мектеп психологтары 9 және 11 сынып оқушылары арасында кәсіптік бағдар беру жұмыстарын жүргізді. Оқушылардың болашақ мамандығын таңдаудағы бейімділігін анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 82 оқушы қатысты. Студенттердің жауаптарын интерпретациялау келесі нәтижелерге қол жеткізді: 9-сыныптың қорытындысы (59 оқушы). Психолог – 5,08% (3 оқушы), Бағдарламашы – 1,69% (1 оқушы), Механик – 3,38% (2 оқушы), Аударма – 5,08% (3 оқушы), Медицина – 27,1% (16 оқушы), Педагогика – 1,69% (1 оқушы), Шаштараз – 5,08% (3 оқушы), Әскери және дене шынықтыру – 18,6% (11 оқушы) Экономика – 5,08% (3 оқушы), Ауыл шаруашылығы – 5,08% (3 оқушы), Электротехника – 3,38% (2 оқушы), Құқық – 8,47% (5 оқушы), Тігінші – 3,38% (2 оқушы).

11 сыныптың нәтижелері (23 оқушы), Медицина – 34,7% (8 оқушы), Педагогика – 8,6% (2 оқушы), Ветеринарлық – 4,3% (1 оқушы), Шығармашылық – 26,0% (6 оқушы), Машина жасау – 8,6% (2 оқушы), Сәулет – 4,3% (1 оқушы), Инженерлік – 4,3% (1 оқушы), құқықтану – 4,3% (1 оқушы) Журналистика – 21,7% (5 оқушы), Экономика – 8,6% (2 студент), Аударма ісі – 8,6% (2 студент). Менеджмент – 4,3% (1 студент),Халықаралық қатынастар – 8,6% (2 студент).

Мектеп психологтары 9 және 11 сынып оқушыларының ата-аналарымен «Кәсіптік бағдар беру. Баланың мамандығын таңдау», онда болашақ мамандықты таңдаудың негізгі аспектілері және осы таңдауда ата-аналарға көмектесу қарастырылды. Ата-аналарға кеңестер мен ұсыныстар беріліп, кәсіптік бағдар беру тақырыбы бойынша ата-аналарды қызықтырған барлық сұрақтарға психологтар жауап берді. Мектебіміздің психологтары диагностика жүргізді:

- сабаққа дейін және сабақтан кейін мамандық таңдауға дайын болу;
- оқушылардың жеке ерекшеліктерін білуі (мамандық таңдау формуласындағы «Мен істей аламын» компонентінің ұзақтығы).

Диагностикалық нәтижелер оқу процесіне түзетулер енгізудің негізі болып табылады.

Жоспарға сәйкес мектепте сурет көрмесі ұйымдастырылды, мамандықтардың визиттік карточкаларының стенді безендірілді; - жоғары сынып оқушыларының ауыл кәсіпкерлерімен кездесуі өтті.

Бүгінгі балалардың арманы бізден алыс. Рас, болашақ ғарышкерлер әлі де бар, бірақ олардың саны аз. Дәрігерлер, спортшылар, бағдарламашылар, фотографтар мен журналистер арасында жоғары рейтинг. Бизнесмендерге, тележұлдыздарға сұраныс өте жоғары. Сондай-ақ балалар суперқаһарман немесе президент, мұғалім, есепші болғысы келеді немесе олар болашақ туралы мүлде ойлағысы келмейді.

Әдебиеттер тізімі:

1. *Карушева А.В., Севостьянова* Е.П. Білім беру мекемелері жағдайында жоғары сынып оқушыларының кәсіптік бағыттылығының ерекшеліктері // Молодой учены, 2016. No 4. С. 687-691.

2. Воронкова О.Б., Жиляков И.Ю. Білім берудегі ақпараттық технологиялар. Интерактивті әдістер / ред. И.Ю. Жиляков. М.: Феникс, 2010. S. 315.

3. Климов Е.А. Кәсіби өзін-өзі анықтау психологиясы. М.: Академия, 2010. С. 200-304

4. Волегов В.С. Подходы к определению пространства профессионального самоопределения/ под. ред. В.С. Волегов. Вестник Пермского национального исследовательсткого политехнического университета: Социально-экономические науки, 2016. С. 53-61.

5. Пряжников Н.С. Методы активизации профессионального и личностного самоопределения. — М. Изд-во Московского психолого-социального института. Воронеж: НПО «МОДЕК», 2002. 218 с.

6. Столяренко Л.Д. Педагогическая психология / Л.Д. Столяренко. Ростов н/Д: Феникс, 2010. С. 99-544.

ОРГАНИЗАЦИЯ БЕЗОПАСНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ГРУППЕ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

О.В. Удалова, О.Р. Галимова

КГКП «Ясли-сад «Карлыгаш» г. Шахтинск

Аннотация. Мақалада мектепке дейінгі ұйым тобында қауіпсіз ортаны қалыптастыру бойынша қызметтің негізгі аспектілері ашылады. Мектепке дейінгі ұйымда балалар үшін қолайлы жағдайларға қол жеткізу үшін тиімді шаралар жасау бойынша кең кешенді тәсіл ұсынылған. МДҰ тәрбиеленушілерінің өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігі жүйесін құрудың негізгі аспектілері егжей-тегжейлі ұсынылған. Педагогтердің жұмысындағы факторлардың кең спектріне әсер ететін қауіпсіздіктің тиімді жүйесін ұйымдастыруға бағытталған проблемалар мен міндеттер айқындалды.

В статье раскрываются основные аспекты деятельности по формированию безопасной среды в группе дошкольной организации. Представлен широкий комплексный подход по созданию эффективных мер для достижения комфортных условий для детей в дошкольной организации. Подробно представлены основные аспекты создания системы безопасности жизнедеятельности и здоровья и воспитанников ДО. Определены проблемы и задачи в работе педагогов, направленные на организацию эффективной системы безопасности, затрагивающей широкий спектр факторов.

Безопасность жизнедеятельности человека давно стала проблемой общемирового значения. В связи с этим одним из требований Государственного общеобразовательного стандарта к содержанию воспитания и обучения с ориентиром на результаты воспитания и обучения является обеспечение защиты прав, охраны жизни, укрепление здоровья воспитанников в воспитательно-образовательном процессе. [1.с3]

Детям в нашей стране присвоен специальный статус и право на защиту. Безопасность детей на всех уровнях в РК всегда занимала значительное внимание на государственном уровне. Право ребенка на охрану здоровья обеспечивается созданием благоприятной окружающей среды, необходимой для здорового развития ребенка, отмечено в статье 8 пункте 6 Закона о правах ребенка в Республике Казахстан. [2.с5]

Современная дошкольная организация - это система, в которой окружающая среда является одним из многих взаимодействующих педагогических, социокультурных, учебных, мотивационных и социально-экономических факторов. Эффективная безопасная среда - это сочетание нескольких различных факторов: достаточное полезное пространство, контролируемый уровень шума, качество воздуха, цветовая гамма и необходимый уровень освещения. Именно правильно организованная физическая учебно-воспитательная среда выступает залогом сохранения здоровья детей в дошкольных организациях и получения высоких результатов обучения и воспитания. [3.с3]

Наш детский сад, как и любая другая образовательная организация, старается обеспечить безопасную среду для своих сотрудников, наших воспитанников и их родителей. Проблема безопасности жизнедеятельности детей и педагогического коллектива в нашей дошкольной организации имеет многоплановый характер. Организация безопасной доступной среды начинается с налаживания правильного акустического фона и освещения. Освещение всегда является равномерным. Наравне с естественным используется искусственное освещение. Важным моментом является цветовая гамма. В нашем детском саду она подбирается с учетом детского восприятия. Мы используем пастельные и теплые тона, это выглядит эстетично и позитивно воздействует на организм детей. Расположенное в помещении оборудование соответствует возрасту детей, посещающих группу. Мебель и игровое оборудование располагается таким образом, чтобы каждому ребенку было

удобно перемещаться в пространстве, независимо от физического и интеллектуального состояния детей. Столы и стулья маркируются согласно санитарно-эпидемиологическим требованиям. Что касается наличия в помещении растений, то не допускаются цветы, которые прямо или косвенно могли бы нанести вред здоровью детей. Игровой материал допускается только тот, который прошел сертификацию и допущен как безопасный. Игрушки подвергаются ежедневной очистке и дезинфекции. Мягкие и ворсированные игрушки используются только как дидактические пособия.

Принципами безопасности дидактических материалов являются:

1.Физическая и экологическая безопасность. Не должно быть никаких странных запахов, острых краев; детали прочно соединены между собой, присутствие обязательного сертификата качества.

2.Психофизиологическая безопасность. Игрушки соответствуют возрасту и росту ребенка, чтобы они могли быть использованы при парной работе рук, в процессе манипуляции и координации движений.

3.Психологическая безопасность. Не должно быть никаких негативных воздействий на психику ребенка, его интеллектуальное или социальное развитие.

4.Нравственно-духовная безопасность. Не должно быть никаких факторов, провоцирующих возникновения нарушения поведения детей.

Таким образом, можно говорить о включении в групповое пространство только тех предметов и оборудования, которые обеспечивают безопасность при использовании, в том числе исключать случаи падения с высоты, выпадения с боковых поверхностей изделий, удары и ушибы в результате неустойчивости последних, травмирование об острые углы.

Следующий аспект хотелось бы обозначить, как нацеленность среды на задачи обучения и воспитания детей. Среда нашей группы является развивающей, многофункциональной, учитывающей возрастные особенности. Сюда можно отнести возраст, гендерный состав группы, индивидуальные особенности, а также имеющиеся у детей интересы. Групповое помещение организованно по принципу зонирования. Созданы такие центры, как уголок уединения, природы, книжный уголок, уголки сюжетно-ролевых, строительных и интеллектуальных игр. В уголке безопасности представлены игры по противопожарной безопасности, безопасности детей на улице и дома, по правилам дорожного движения. Дети могут объединяться по интересам и не мешать друг-другу.

Решение задач по формированию безопасного образовательного пространства невозможно без участия родителей наших воспитанников. В своей группе мы ориентируемся на качество работы с родителями; отмечаем важность роли родителей в образовании ребёнка, повышаем уровень их компетентности через введение новых форм работы с семьёй. А также разъясняем, что для обеспечения максимальной безопасности малыша в детском саду родителям нужно обязательно довести до сведения администрации детского сада и воспитателей группы об индивидуальных

особенностях ребёнка. Особенно важным правилом для родителей является то, что отдавать детей разрешается только непосредственно родителям. Остальным людям можно отдавать детей только с предварительного письменного согласия родителей. Запрещено забирать детей несовершеннолетним братьям и сёстрам.

К сожалению, даже самые строгие меры безопасности не исключают несчастных случаев. Особенно это актуально в случае с маленькими детьми, которым свойственно активное поведение, что в сумме с неорганизованной пока координацией движений и слабой ориентацией в пространстве может приводить к трагическим последствиям. Для минимизации травматизма необходим чёткий контроль и организация действий детей в соответствии с распорядком дня. Дети должны переходить из одной точки в другую парами, держась за руки. Воспитатель всегда должен удостовериться, что все дети пришли в конечную точку. Образовательный процесс должен проходить под чётким контролем воспитателя и не нести в себе угрозы для здоровья и жизни детей. Повышение качества образования и успешная социализация - вот главные цели организации доступной и безопасной среды.

Список литературы

1.Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования *Нұр – Сұлтан 2022*

2.Закон о правах ребенка в Республике Казахстан. *от 8 августа 2002 года N 345.*

3.Инструкция по обеспечению безопасной образовательной среды на основе анализа требований к созданию безопасных условий в дошкольных организациях Нұр – *Сұлтан 2022*

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ РЕТІНДЕ

Узакбаева Р.У., Абильдина Л.Н.

«Мамыраев атындағы мектеп-интернаты» КММ, Қарағанды қаласы
«Ахмет Байтұрсынұлы атындағы мектеп-гимназиясы» КММ
Қарағанды қаласы

Аннотация: Мақалада жалпы орта білім беретін мектепте кәсіптік бағдарлау мәселелері, кәсіптік бағдар беру үрдістерін анықтау мәселесінде ата-аналар мен педагогикалық ұжымның рөлі және олардың болашақ даму әлеуеті қарастырылған. Кәсіптік бағдар берудің негізгі ұғымдары оқытылды, кәсіптік бағдар беру саласындағы қызмет қазіргі проблемалар және педагог-психологтарға жоғары сынып оқушыларының өзін-өзі анықтауына көмек

көрсету, өздерінің болашақ кәсіби қызметін таңдау және олардың кәсіби дағдыларын дамыту жөнінде жазылған.

Аннотация: В статье рассмотрены проблемы профориентации в средней общеобразовательной школе, роль родителей и педагогического коллектива в проблеме выявления профориентационных процессов и их перспективного потенциала развития. Были изучены основные понятия профориентации, изложены современные проблемы деятельности в области профориентации и оказание помощи педагогам-психологам в самоопределении старшеклассников, выборе своей будущей профессиональной деятельности и развитии их профессиональных навыков.

Қазіргі қоғамда мектеп түлектерінің алдында тұрған проблемалар бар, соның бірі болашақ мамандығын таңдаудағы және оның мақсатындағы белгісіздік жатады. Жоғары сынып оқушыларының көбісі кім болғысы келетінін түсінбейді. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауының практикалық мәселелерін шешуге ықпал ететін бірқатар бағыттарды бөліп көрсетуге болады. Оларға мыналар жатады: кәсіптік бағдар беру жүйесі, кәсіптік бағдарлау мен іскерліктер объективті бағалауға өзінің жеке ерекшеліктері ол оқушыларды қажетті біліммен қаруландыру үшін, диагностикалық әдістемесін зерделеу, кәсіп таңдау мақсатында жеке көмек көрсету; кәсіп таңдауда қоғамдық-маңызды себептер; мәдениет процесінде оқушыларды мамандықты саналы түрде таңдау элементтерін қалыптастыру [1].

Мамандық таңдау-адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі, өйткені бәрі жұмыстың мүдделер мен мүмкіндіктерге сәйкес келуін, қуаныш әкелетінін және лайықты төленгенін қалайды. Мамандықты таңдауға көптеген факторлар әсер етеді-бұл өз мүдделері, қабілеттері, достар мен ата-аналардың пікірлері. Мамандықты өз бетінше таңдаудағы ең маңызды кедергілердің бірі-әртүрлі мамандықтар мен қажетті білім алуға болатын оқу орындары туралы ақпараттың жетіспеуі.

Тағы бір мәселе – ата-аналар мен мектеп оқушыларының ақпараттармен аз хабардарлығы. Оқушылар белгілі бір мамандықтарға назар аудармайтын жағдай жиі туындайды, өйткені ол осы мамандықтардағы адамдардың не істейтінін білмейді. Кәсіптік бағдарлау қазіргі заманғы жағдайлардың кейбір оң нәтижелеріне қарамастан, әлі күнге дейін өзінің басты мақсаттарына қол жеткізетін және әлі де өзекті зерттеу тақырыбы болып табылады. [2].

Өзекті мәселені зерттеп жасөспірімдерге өмір жолын анықтауға көмектесу үшін мектебімізде тестілеу жүргізілді. Тестте 10 сұрақ бар. Тест тапсырған адамдардың саны 100 адамды құрады. Тестілеу барысында «мен мамандық таңдауда не нәрсеге сүйенгенімді білгім келді» деген сұрақтарға жасөспірімдер жауаптар ала алды. Тестілеу нәтижесі бойынша мамандық адамның мүдделеріне сай болуы керек деген қорытынды жасауға болады, бірақ мамандықты таңдау адамның жеке психологиялық қасиеттері бойынша мамандықтың талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігімен негізделуі керек. Бастауыш мектептен бастап мәселенің маңыздылығын түсініп, әртүрлі шығармашылық жұмыстар, сауалнамалар, әңгімелер жүргізіп, баланың жеке

қасиеттері мен өмірлік нұсқауларын анықтау қажет деген тұжырымды баса айтуға болады.

Тағы бір экспериментімізде сауалнамаға қатысқандардың нәтижелері бойынша адамдардың 75%-ға жуығы болашақ мамандығын құрдастары айтқандықтан немесе ата-аналар мен оқытушылардың кеңестерінен, емтихан нәтижелеріне сүйеніп, біреу үйге университет жақын болғандықтан таңдайды. 50% - да өз кәсібінің мәні және оның мақсаты туралы түсінік жоқ. Жас мамандардың шамамен 60% - ы жұмысының бірінші жылынан кейін өзінің кәсіби қызметін ауыстырғысы келеді. Тек 17% мектепте оқып жүргенде мамандықты таңдады. Бұл фактілер тек орта мектептің маңыздылығын растайды [3].

Кәсіби бағдар беруді тек тестілеу, сауалнама арқылы анықтау аздық етеді, сол себепті де былтырғы оқу жылында жоғары сынып оқушыларымен "Бизнес және кәсіпкерлік негіздері" пәні енгізілген, онда рөлдік кәсіптік бағдар ойындары өткізіледі, олар тренинг түрінде білім алушыларды кәсіптер әлемімен және кәмелетке толмағанды жұмысқа орналастыру саласында қорғауға бағытталған базалық құқықтық біліммен таныстырады.

Барлық алынған теориялық білімді бекіту мақсатында сәуір-мамыр айларында 9,11 сынып оқушылары Қарағанды Бөкетов Университеті (20 сәуір), Қарағанды медицина университеті (17 сәуір), Қарағанды қаласы политехникалық колледжі (6 мамыр) "Ашық есік күні" онлайн-экскурсияларына қатысты. Оқу жылы бойы мектеп түлектерімен кездесулер өткізілді. Одан бөлек биылғы жылдан бастап барлық мектептерде жеке «Кәсіби бағдар беруші» мамандары жұмыс жасайды. Мұның барлығы балалардың өмірде қателеспеу керек деген өзекті мәселені шешудің алғашқы сатысы дұрыс қаланып, болашаққа бағдар жасап, елімізде білікті маман болу үшін деп ойлаймын.

Әрине, жасөспірімдер сыныптарындағы пікірталастарды психологтардың кәсіби кеңесшілері басқаруы және бақылауы керек. Бұл үшін мектеп оқушыларына ұсыныстар беріп, түрлі тренингтер өткізіп қана қоймай, жұмыстың түбегейлі жаңа әдістері мен формаларын жасадық. Бірақ жұмыстың қызықты түрлері бар (экскурсиялар, оқу орындарына сапарлар, өндіріс үшін, бұл жылы "Кәсіби –дебют" жобасы аясында кәсіби бағдар берушілер оқушылармен жұмыс жасайды), сонымен қатар бастауыш мектепте кәсіби бағдарлау жұмысын бастау ("Мансап күні" ата-аналар өздерінің мамандықтары туралы презентациялар дайындайды). Өзін болашақ әлеуметтік субъект, өз елінің азаматы ретінде көре бастайды, жай ғана "жақсы жұмысқа", "жақсы табысқа" және басқалардан жақсы айырмашылығы бар іскер адам ғана емес, өзін-өзі анықтаған жасөспірім біртіндеп мәдени және тарихи процеске өзінің қатыстылығын сезіне бастайды.

Орта мектеп оқушыларының бірінші өмірлік мәселесі-мамандық таңдау. Мұнда бастысы-шатастырмау, бағдарлау және мүдделерге, қабілеттерге, мүмкіндіктерге, құндылық параметрлеріне және, сайып келгенде, үміткердің жеке басына мамандық қоятын талаптарға сәйкес дұрыс таңдау жасау.

Жасөспірімдер дұрыс жасаған таңдау-бұл жетістікке, өзін-өзі жүзеге асыруға, болашақта психологиялық және материалдық әл-ауқатқа бастайтын жол. Осы кезеңде оған көмек қаншалықты уақтылы, сауатты болса, оқушының таңдауы соншалықты дұрыс болады. Бұл процесс, оқушылармен кәсіптік бағдарлау жұмысының нәтижелілігін арттыру үшін барлық мүдделі субъектілердің бірлескен күш-жігерді қажет етеді, нәтижесінде ел экономикасының сұраныстарын жастардың ұмтылыстарымен теңестіруге әкеледі, сондай-ақ жастарға кәсіби мансап құруға және жеке жетістікке жетуге көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Карушева А.В., Севостьянова Е.П. Особенности профессиональной ориентации старшеклассников в условиях общеобразовательных учреждений // Молодой ученый, 2016. № 4. С. 691.

2. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. М.: Академия, 2010. С. 200–304.

3. Волегов В.С. Подходы к определению пространства профессионального самоопределения/ под. ред. В.С. Волегов. Вестник Пермского национального исследовательсткого политехнического университета: Социально-экономические науки, 2016. С. 73.

ӨЗІН – ӨЗІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӨЗАРА БАҒАЛАУДЫҢ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Укеева А.К

Қарағанды облысы білім басқармасының Ақтоғай ауданы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейхан атындағы тірек мектебі (ресурстық орталық) жанындағы интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Аңдатпа. Бағалау – оқу үдерісінің маңызды бөлігі. Мұғалім өз іс-тәжірибесіне оқушыларының өз білімдерін және өзге достарының білімдерін бағалауды оқыту үрдісіне енгізу керек. Оқушының оқу жетістігін әділ бағалау – білім беру саласындағы басты өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Бұл оқу сапасын жақсарта алады. Оқу сапасының қорытындысын бағалау арқылы анықтауға болады. «Бағалау» - деген сөз «қатар отыру» дегенді білдіретін латын сөзінен шыққаны жай емес, себебі бағалаудың негізгі сипаттамасы адам нені айтатынын немесе басқа адам нені істейтінін жақын қадағалау, не өзін-өзі бағалау жағдайында – өз білімі, түсінуі мен тәртібі туралы ойлау болып табылады.

Аннотация. Оценка – важная часть учебного процесса. Учитель должен включить в процесс обучения оценку своих знаний других друзей своих учеников. Объективная оценка учебных достижений учащихся -одна из главных актуальных проблем в сфере образования. Это может улучшить

качество обучения. Результаты качества обучения могут быть определены путем оценки. Не просто потому, что слово «оценка» происходит от латинского слова, означающего» сидеть рядом , поскольку основной характеристикой оценки является близкое наблюдение за тем, что человек говорит или что делает другой человек, либо в случае самооценки – размышление о своих знаниях, понимании и поведении.

Бүгінгі күні оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау — оқу үдерісінің маңызды да салмақты бөлігі болып табылады, оқыту үдерісін басқарудың түйінді кілті бағалауда деп те айтуға болады. Бағалау - оқыту нәтижесін анықтау үшін қолданылатын тәсіл, оқушының берілген тақырыпты меңгерудегі кемшіліктерін жоюда, оның үлгерімінің нәтижелі болуына ықпал ететін фактор. Сондай-ақ, мектеп тәжірибесіндегі бағалау баға қоюмен ғана шектелетін тәсіл емес, ол материалды меңгеру, меңгермеу фактісімен қатар оның себептерін анықтауға мүмкіндік беретін оқытудың маңызды құрамды бөлігі болып табылады.

Қазіргі білімді бағалау жүйесінде мұғалім көптеген қиындықтарға кезігіп жатады:

*«Баға қою» мектеп пен мұғалім тарапынан сыртқы бағалау функциясын атқарады: мұғалім оқушыға жауап бергені үшін немесе сабақ оқымағаны үшін баға қояды. Оқушы қаншалықты әділ баға алғанын білмей қалады, күмәнмен қарайды.

*Оқушының өздігінен оқуын қалыптастыруға мүмкіндік бермейді;

*Оқытуды даралауға қиындық келтіреді. Бұрынғы алған білімімен салыстырғанда әр баланың қаншалықты деңгейге нәтижеге жеткенін айқындау қиын;

*Көбіне «зақым» келтіреді. «Баға қою» мұғалім қолында ғана болғандықтан балаға да, ата-анаға да психологиялық қысым жасалады. Оқушылар білім үшін емес баға үшін оқиды.

*Мұғалімдер тәжірибесінде оқушының жеткен нәтижесі емес жұмыстың көлемі мен формасын бағалау әдетке айналған;

*Бағалауда оқушыларды бір-бірімен салыстыруға екпін жасалатындықтан оқушылардың оқуға ынтасы , белсенділігі жойылады, орта деңгейде оқитын оқушылардың ынтасы мүлдем жойылып, жақсы оқитын оқушылардың жетістікке жетуіне жағдай жасалмайды.

Бес балдық жүйенің қазіргі заманға сай білім жүйесін қанағаттандыра алмауы- оқушылардың жетістіктерін бүгінгі күннің талабына сай жаңаша бағалау жүйесін қажет етеді. Сол себептен, оқытуға деген көзқарас өзгергендіктен, оқыту нәтижесін бағалау да жаңа бағытқа ие болуда. Оқушылардың білім нәтижелерін бағалауға байланысты Кембридждік Бағдарлама Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау модулін ұсынады. Бұл модуль бағалауды екі түрде қарастырады: суммативті (жиынтық) бағалау және және формативті (қалыптастырушы) бағалау. Яғни мұғалімдер оқуды бағалаумен қатар оқытуды бағалауды пайдаланғанда , бағалау оқудағы аса

пайдалы құралға айналады. Сонымен қатар білім беру үрдісінде мұғалімдер мен оқушылар үшін қандай мақсатқа жету керектігін білу маңызды, ол мақсатқа жету критерийлерін түсінуді талап етеді. Оқыту нәтижесін бағалау- Бағдарламаның басты идеясы болып табылады. Сондықтан баланың тұлғасын емес, орындаған жұмысын бағалау керек. (С.Т.Щацкий) Бағалаудың түрлері мен әдістерін ұтымды пайдалану мұғалімге оқытуды даралауға, яғни әр оқушының мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік береді. Оқушылар алда тұрған мақсаттың мәнін түсініп, оған қол жеткізу үшін не істеу қажет екенін анықтай алған жағдайда ғана олар оқу мақсатына қол жеткізеді. Сондықтан оқу барысында өзін-өзі бағалаудың және сыныптастарын бағалаудың маңызы зор. Әрбір оқушының сабақта қалай жұмыс жасағанын анықтауда өзі-өзі бағалауға үйретемін. Өзім сабақ беріп жүрген 3-сыныпта өзін-өзі бағалауға жас ерекшеліктеріне сай қолданамын.
Бастауыш сынып оқушылары үшін қарапайым және тиімді әдіс- «Бағдаршам» әдісі. Бағдаршам түстерін пайдаланып, (жақсы, орташа, шамалы түсіндім) оқушылар өздеріне берген бағасын хабарлайды. Мұғалім «жасыл» немесе «сары» түстер бірлесіп бір-біріне проблеманы шешуге көмектесуі үшін оларды жұпқа біріктіре алады. Ал «қызылдар» тобы өздерінің түсінбеушіліктерін жою үшін мұғаліммен топтасады.
«Басбармақ» әдісі. Тақырыпты меңгеру барысында оқушылардың қаншалықты түсінген, түсінбегенін білу үшін мұғалім қол белгілерін қолданады.
Басбармақ жоғарыға қарай = Мен түсіндім және айтып бере аламын.
Басбармақ көлденең = Мен түсінгендеймін, бірақ сенімсізбін.
Басбармақ төмен қарай = Мен әлі түсінбедім.
Мұғалім түсінбеген оқушыларға нақтылау сұрағын қояды. «Нені түсінбедің?». Түсінген оқушылардың бірнеше жауабын тыңдатады, оқушы жауаптарының негізінде қайта өзі түсіндіріп жіберуіне болады, содан кейін осы әдіспен қайталап тексеру керек.

Баспалдақ оқушылар баспалдақтың баспаларына оқу материалын қаншалықты меңгергенін белгілейді: төменгі саты-түсінбедім, ортаңғы саты-кішкене көмек пен түзету қажет, жоғарғы саты- жақсы меңгердім, өздігімнен орындай аламын.
«Ғажайып сызғыш», «Блоб ағашы», «Температураны өлшеу», «Смайликтер» т.б. әдістер арқылы да оқушы өзін-өзі бағалай алады.
Бағалау барысында баланы мақтап, мадақтап, көтермелеп отырудың маңызы зор. Өйткені бала қашанда мақтағанды қалап , сол мақтағанға лайық болуға тырысады. Мадақтау ықпалы оқушының ұнамды көңіл күйін тудырап, өзіне деген сенімін арттыруға көмектеседі.
Бастауыш сынып оқушылары болғандықтан алдымен «Екі жұлдыз, бір тілек» арқылы бағалауды үнемі назарда ұстаймын. Мұндағы мақсатым –өзгені бағалау арқылы өзінде жоқты табу немесе өзгенің жетістігі арқылы өз кемшілігін тауып,оны түзетуге бағыттау.

Өзара бағалау оқушыларға кері байланыс беруге көмектеседі.

Сыныптастарын бағалау балаларға бір-біріне құнды кері байланыс ұсынуға мүмкіндік береді. Осылайша, олар бір-бірінен үйренеді және бірін-бірі қолдайды. Бұл оқыту үдерісінде қарым-қатынас жасау, талқылау, түсіндіру және бір-бірін тартысқа шақыру мүмкіндігі балаларға дербес оқу шегінен шығатын әрекетке қол жеткізуге ықпал етеді. Сыныптастарын бағалау өзін-өзі бағалау қабілетін дамытуға көмектесетінін, ол балаларға өз прогресі үшін үлкен жауапкершілік алуға көмектесе отырып, тәуелсіз оқуға ықпал етеді деген тұжырымға келді.

Жұмысқа баға қоюмен ғана шектеліп қалмайтын оқушыларды өзін-өзі бағалауға немесе өзара бағалауға ынталандырудың көптеген тәсілдері бар. Өзін-өзі бағалау стратегияларының жалпы сипаты – белгілі бір критерийлердің болуында. Бұл – орындалған жұмысқа қатысты сабақ жетістігінің критерийлерінің қолданылуы. Оқушылар өздерінің сұрақтарын әзірлеп, оларға берілген жауаптарды бағалау барысында бағалаудың нақты критерийлерін негіз ретінде пайдалана алады.

Зерттеулер өзін-өзі бағалау және өзара бағалау нақты критерийлерді қажет ететіндігін көрсетеді. Олар:

- не тексерілуге тиіс екенін түсіну;
- оқушыларға өзінің жұмыстарын қайта қарауға мүмкіндік беру;
-оқушыларға өздерінің жеке мақсаттарын анықтауға және өз жұмыстарын жақсарту үшін не істеу керектігін анықтауға көмектесу үшін керек. Оқушылар өзінің жеке жұмысына немесе бір-бірінің жұмысына жай ғана баға қойғаннан гөрі, бағалау критерийлері арқылы бағалаудың маңызы зор. Ондағы мақсат - оқушыларға өз жұмыстарының сапасын көтеруге қызықтыру және оларға оны жақсартудың мүмкіндіктерін талдауға көмектесу. Нәтижесінде, бұл мұғалімнің жұмысын жеңілдетпек, себебі оқушылар оқыту үдерісі үшін тек мұғалім ғана жауапты емес екендігін түсінеді.

РАННЯЯ ПРОФОРИЕНТАЦИЯ –КЛЮЧ К УСПЕШНОМУ БУДУЩЕМУ РЕБЕНКА

Ульрих Людмила Сергеевна

КГУ «Опорная школа (ресурсный центр) имени Алихана Бокейхана» отдела образования Осакаровского района управления образования Карагандинской области

Аңдатпа. Бұл мақалада мектептегі кәсіптік бағдар жұмысын ұйымдастыру процесінде консультативтік, тәрбиелік және диагностикалық іс-шаралардың ең жоғары тиімділігіне жету үшін пайдалы болатын әдістемелік ұсыныстар қарастырылады.

Материал директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарларына, сынып жетекшілеріне, педагог-психологтарға және кәсіптік бағдар беретін

мұғалімдерге өз жұмыстарында пайдалану үшін ұсынылады. Оқушының жеке басын және оның белгілі бір кәсіпке бейімділігін барынша қысқа мерзімде зерттеуге мүмкіндік беретін ұсынылған технологиялар кәсіби өзін-өзі анықтауға көмектесу кезеңінде тұлғаны зерттеу процесін жеңілдетуге көмектеседі.

Аннотация. Данная статья рассматривает методические рекомендации, которые будут полезны для достижения наибольшей эффективности консультативной, просветительской и диагностической деятельности в процессе организации профориентационной работы в школе.

Материал предлагается к использованию в своей работе заместителям директора по воспитательной работе, классным руководителям, педагогам-психологам и педагогам-профориентаторам. Предложенные технологии, позволяющие в кратчайшие сроки изучить личность учащегося и его предрасположенность к той или иной профессии, помогут облегчить процесс изучения личности в период оказания помощи в профессиональном самоопределении.

Психофизиологические индивидуальные потребности человека в современном мире непрестанно изменяются, а в условиях рыночных отношений на фоне изменения геополитических и экономических ситуаций диктуют свои условия и новшества на рынке труда. Сегодня предъявляются особенно высокие требования к профессионализму будущего специалиста, постоянному его саморазвитию, высоким компетенциям и нравственным качествам личности. Для того, чтобы выпускники школ соответствовали данным критериям, особенно важно уделять внимание организации ранней профессиональной ориентации в школе.

Ранняя профориентация должна помогать сформировать готовность к труду, а также оказать необходимую помощь в определении карьерного пути ребенка. Успех личности как профессионала напрямую зависит от того, насколько рано ученик определится с выбором будущей профессии и начнет углубленное изучение тех предметов, которые пригодятся для освоения выбранной специальности.

В первую очередь, как педагог-психолог, я отвожу в процессе планирования большое время на диагностику, просвещение и консультации по данной теме с учениками 1-11 классов. Конечно, одному психологу качественно охватить весь контингент школы весьма тяжело, поэтому над данной темой мы работаем сообща с социальным педагогом, классными руководителями, заместителем директора по воспитательной работе. Отличным способом облегчить данную работу и помочь охватить каждого ученика по направлению ранней профориентации является введение новой ставки педагога-профориентатора в школах.

Педагоги, вовлеченные в процесс профориентации подростка, должны уметь определять и объяснять все положительные и отрицательные стороны той или иной профессии ребенку. Потому как выбор будущей профессии вопрос достаточно серьезный. Детям стоит помнить о том, что человек

проводит на работе 75 % всего своего времени, в следствии чего, выбор должен быть осознанными продуманным.[1, с.28] Рассмотрев все плюсы и минусы, становится легче принять жизненно важное решение. Не стоит забывать и про изучение личностных качеств ребенка, ведь во многом именно правильное соответствие их требованиям к выбранной профессии и является залогом успешной карьеры в будущем. В этом хорошо помогает диагностический инструментарий, состоящий из следующих методик[2, с7 48]:

1. Матрица выбора профессий Г.В. Резапкина.
2. Тест ДДО А.Е. Климова. Методика определения типа будущей профессии.
3. Профориентационный тест университета Натальи Нестеровой.
4. Профориентационный тест Джона Голланда.
5. Психогеометрический тест.

Необходимо учитывать психофизиологические и возрастные особенности учащихся общеобразовательных школ. Основываясь на данных особенностях, предлагается разделить всю работу на такие этапы:

1 этап должен быть направлен на формирование у детей от 7 до 10 лет ценностного отношения к труду, развитие заинтересованности к познавательной деятельности через вовлечение в такие её виды, как игровая, социальная, исследовательская и трудовая.

2 этап предполагает создание условий для развития у детей от 11 до 14 лет осознанности и личностного смысла в процессе приобретения интереса к той или иной профессии. Также на этом этапе формируются индивидуальные представления о своих интересах и способностях.

Главное здесь не забывать уделять особое внимание профессиональным пробам.

3 этап заключается в уточнении образовательного запроса. На данном этапе педагог-психолог проводит консультации индивидуального и группового формата с целью оказания помощи как ученикам, так и родителям.

4 этап профориентационной работы направлен на саморазвитие личностных качеств, соответствующих выбранной профессии. Также на этом этапе педагог-психолог корректирует профессиональные планы учащегося, помогает оценить готовность к будущей профессии.

Актуальность ранней профориентации в школе очевидна, потому как она позволяет расширить возможности успешной самореализации. Она важна не только для самого ребенка, но и для общества в целом.Стоит помнить, что приоритеты воспитательной работы и психолого-педагогического сопровождения всех участников образовательного процесса склонны меняться, подстраиваясь под требования современных тенденций в образовательной сфере. И несомненно, что главная роль в этом процессе отводится профориентационной работе, направленной на определение интересов, склонностей, способностей и профессиональных качеств личности учащихся.

Список литературы:

1. Захаров Н.Н. Профессиональная ориентация школьников / М.: Просвещение, 2008. - 272 с.
2. Батищева Е.В., Комарова Т.М., Артюхова М.А. Диагностика профессиональной направленности и профессиональных ориентаций обучающихся. / Архипо-Осиповка. 2020, - 56 с.

ОТ ЧЕГО НЕОБХОДИМО ЗАЩИТИТЬ ДЕТЕЙ?

Умбетжанова Эльмира Букеевна

Учитель русского языка и литературы средней школы-гимназии Ушконыр Алматинской области, Карасайского района, с. Шамалган

Аннотация: актуальность выбранной темы обусловлена необходимостью обеспечения защиты от негативного влияния окружающей среды на становление личности детей в средней школе. Статья посвящена воспитанию детей и служит духовному развитию учителей.

Аннотация: таңдалған тақырыптың өзектілігі орта мектептегі балалардың жеке тұлғасының дамуына қоршаған ортаның жағымсыз әсерінен қорғауды қамтамасыз ету қажеттілігімен байланысты. Мақала бала тәрбиесіне арналып, ұстаздардың рухани дамуына қызмет етеді.

Отправляя детей в школу, родители должны быть уверены в том, что их дети находятся в безопасности, как в психологической, так и в физической. Значит школа должна обеспечить полную безопасность учащимся. В первый раз в первый класс дети приходят из разных семей. Они попадают в совершенно иной мир, где классный руководитель становится их школьным родителем. А школа - это их второй дом, где они должны не готовиться к жизни, а жить жизнью ребенка. Уникальная мысль Константина Дмитриевича Ушинского подтверждает это: «… не нужно забывать, что дитя не только готовится к жизни, но уже живет; а это очень часто забывается как родителями, так и посторонними воспитателями и школой, а это забытая, непризнанная жизнь Ребенка напоминает о себе теми прискорбными извращениями в характере и наклонностях, о которых воспитатель не знает, откуда они взялись, так как он сеял, кажется, только одно хорошее; но эти старые семена заглохли, подавляемые роскошным ростом других растений, которая сеяла жизнь и жадно воспринимала душа дитяти, подобная сильной и богатой почве, которая, если ей не дадут возможности произвести пшеницу, будет производить бурьян, — но непременно будет производить» [1, с. 123]. Из этого следует, что задача школы сеять добрые семена, но прежде проверить какая почва в сердце у Ребенка. Творец создает благоприятную почву для всех его творений, но качество почвы меняется уже в последствии того в какой семье растет Ребенок.

Какой подпиткой орошали почву родители или люди, несшие ответственность за этого Ребенка, от этого зависит какой плод они получат в результате. Исследуя все эти моменты педагогу еще предстоит пропитать эту почву добрыми удобрениями, чтобы потом на выходе получить добрые плоды. «Детям нужна одухотворенная Жизнь, им нужна Жизнь, которая вмещает в себя всё воспитание, всё образование, всё обучение, всё развитие как свое естество. Это так же, как является для Жизни естественным биение сердца, общение человека с человеком, любовь к ближнему, переживание радости и горя...», — так рассуждает об этом великий педагог Шалва Амонашвили [2, с. 125]. Значит в задачу педагогического коллектива входит предоставление учащимся именно такого уровеня Жизни в школе, где духовно-нравственное воспитание должно быть на первом месте, чтобы защитить детей от негативного влияния окружающего мира.

Защита, как я выше упомянула, бывает и физической, и психологической. Я остановлюсь на психологической. Выдающийся учитель Василий Александрович Сухомлинский в своей практике раскрывает такое понятие, как «защитное воспитание»: «Любить Ребёнка – значит защищать его от зла, которое еще окружает многих детей в жизни (мы имеем в виду, прежде всего, семью). Ежегодно, когда школьный порог переступают первоклассники, с тревогой смотришь в глаза детям, которые несут в своем сердце открытую рану. Я хорошо знаю этих детей, знаю их родителей, знаю боли и тревоги детской души, знаю, что отдельных детей надо уже не воспитывать, а перевоспитывать. Эти дети у меня на особом учете, их воспитание я называю «защитным воспитанием»...» [3, с. 100]. Исходя из этого делаем вывод, что педагог призван помочь ребенку в становлении его личности. Он стоит на страже судьбы каждого маленького человека, несет ответственность за его будущее. И на протяжении всей школьной жизни педагог ведет своих воспитанников по неизвестным для них дорогам так, чтобы они в конце пути получили не только знания по определенным предметам, но главное – это жизненный опыт. Чтобы из этих маленьких людей получились добрые, великодушные, доброжелательные, ответственные, трудолюбивые, отзывчивые, любящие, искренние, честные взрослые, педагогам самим необходимо быть таковыми. Вот в этом и заключается смысл понятия «защитное воспитание». Это проявление мудрой любви в воспитании. От чего необходимо обезопасить ребенка? От одиночества, неуважения к людям, эгоизма, грубости, насмешек, угрозы, лжи, раздражения, повышения тона, фальша, издевательства. Всё это разрушительно действует в становлении личности. Приведу пример из собственного опыта, несколько лет назад мне дали классное руководство в 5 классе. Дети только перешли с начального образования в среднее и я потихоньку начала их узнавать. Пришло время их рассадить так, чтобы эффективно проходили уроки. В ходе данного процесса я обратила внимание на то, что были такие ребята с которыми никто не хотел сидеть за одной партой. Но был среди таких учеников один мальчик, к которому отношение ребят было чрезмерно негативным. Его все обходили стороной, с ним никто не общался, он

сидел за последней партой. Когда я предлагала кому-нибудь сесть с ним за одну парту, то в ответ я слышала, как хором дети начали говорить, что он всегда сидит один за последней партой и что так было всегда до 5 класса и с ним никто не дружит, никто не разговаривает, даже мальчики. А причиной такого отношения послужили его медлительность, склонность к полноте и постоянное желание употреблять пищу. Я объяснила ребятам о том, что так нельзя поступать с людьми, а тем более с одноклассниками. В дружеской беседе мы обсудили все негативные моменты, которые мешали правильно строить взаимоотношения между ними. В результате дети подружились с этим мальчиком, у него появились друзья, с ним стали считаться. И самое главное у ребенка появилось желание учиться. Все четыре года в начальной школе он не мог реализовать себя. И уже в среднем звене он проявил себя по всем предметам, стал успешным учеником. Изменилось его поведение, стал доброжелательным, больше стал улыбаться. И, оказывается, по природе он очень добрый и жизнерадостный мальчик. Если бы я не обратила внимание на него, то ситуация ухудшалась бы с каждым годом. Он бы продолжал переживать отвержение со стороны сверстников и учителей. Что в дальнейшем отрицательно отразилось бы в его судьбе. Эта ситуация с одноклассником и еще многие другие стали поучительными для всех ребят. Они сейчас знают о человеческом отношении друг к другу, научились ценить дружбу, всегда ставят себя на место тех, кто переживает трудности и спешат на помощь. В их сердца были посеяны добрые семена любви к ближнему. Василий Александрович четко это поясняет: «Любовь к Ребенку в нашей специальности – это плоть и кровь воспитателя как силы, способной влиять на духовный мир другого человека. Педагог без любви к Ребенку – все равно, что певец без голоса, музыкант без слуха, живописец без чувства цвета. Речь идет о мудрой человеческой любви, одухотворенной глубоким знанием человеческого, пониманием всех слабых и сильных сторон личности, — о любви, предостерегающей от безрассудных поступков и вдохновляющей на поступки честные, благородные» [4, с. 94]. Когда Ребенок духовно-нравственно образован, то воспитание, полученное в школе, будет использовано в дальнейшей жизни детей во благо обществу.

Сегодняшние взрослые – это вчерашние дети. Какие это взрослые сегодня, определяет их вчерашнее воспитание. То, что было в них вложено, можно увидеть по плодам.

Литература:

1. Ш.Амонашвили «Как любить детей». Опыт самоанализа / -М.: Амрита-Русь, 2022 г. – 176 с. – (Воспитание и образование).

БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ – АУҚАТЫ – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ КЕПІЛІ

Умиржанова Акнур Галымжанкызы

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы, «Балдырған»
бөбекжайы КМҚК, әдіскер

Белгілі бір жастағы баланың әл - ауқаты
– бұл күрделі көрсеткіш, себебі көрсеткіш кезінде
балалардың психологиялық, әлеуметтік салауаттылық,
физикалық денсаулық және психикалық дамуды қамтиды.

Благополучие ребенка определенного возраста –
это комплексный показатель,
который включает психологическое,
социальное благополучие,
физическое здоровье и умственное развитие
согласно возрасту.

2020 жылғы 22 қазанда мемлекет басшысы Қасым - Жомарт Тоқаев Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің төртінші отырысында 2022 жылдан бастап Ұлттық мониторингтік тетік — Балалар әл - ауқаты индексін әзірлеп, енгізуді тапсырған болатын.

Балалардың әл - ауқаты дегеніміз не? Әл – ауқат сөзін қай кезде қолданатынымыз жайлы талқылап көрейік.

Әл - ауқат – бұл мемлекеттегі отбасының, жеке адамның, әлеуметтік топтың, таптың және жалпы халықтың өмірлік қажетті қажеттіліктермен қамтамасыз етілуі. Балалардың әл-ауқаты - баланың өмірін қамтамасыз ететін қажетті материалдық және басқа ресурстар.

Қазіргі таңда балалардың әл – ауқаты – тек мектепке дейінгі ұйымдар мен мектептерде ғана емес, сонымен қатар денсаулық сақтау және басқа да көптеген салалардың маңызды мәселелерінің бірі.

Біздің бөбекжайымызда балалардың әл – ауқатын өркендету ең маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Себебі, балалардың әл – ауқаты – ел өркендеуінің кепілі, оқытудың негізі болып табылады.

Мақаламның басында айтып өткендей, мемлекет басшысының тапсырысы бойынша балалардың әл – ауқаты индексін әзірлеу мақсатында 4 бағыт, 56 индикатор ұсынылған.

- балалардың лайықты өмір сапасы;
- білім алу;
- денсаулық;
- инфрақұрылым;
- зорлық – зомбылықтан қорғау;
- әлеуметтану;

Осы бағыттар негізінде біздің бөбекжайымызда тәрбиеленушілердің сапалы білім алуына, денсаулығын нығайтуына, балалардың лайықты өмір сапасының жақсаруына, зорлық – зомбылықтан қорғауға көп көңіл бөлеміз.

Мемлекет басшысы Қасым – Жомарт Кемелұлы Тоқаев 2022 жылды – балалар жылы деп атап өткені бәріміз мәлім. Осы балалар жылында балалардың әл – ауқатын өркендету бағыттарын да бөбекжайымыздың іс – шаралар жоспарына негіздеп, өркендету жұмыстарын жалғастырудамыз.

Әр бағыт бойынша бөбекжайымызда атқарылып жатқан жұмыстарға қысқаша тоқтала кетейін.

Бөбекжайымызда балалардың лайықты өмір сүруіне, денсаулығының нығайып, сапалы білім алуына барлық жағдай жасалған деп айта аламын.

Еліміздің болашақ көшбасшыларын оқыту үшін қолайлы орта болуы маңызды шарт. Бүгінгі таңда бөбекжайымыздың педагогтары тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін ескере отырып, күні бойы балалардың физикалық белсенділігіне уақыт бөледі. Бөбекжайға алғаш келген балалардың бейімделу кезеңінен оңай өтуіне, оқу бағдарламаларын меңгеруде, достарымен байланыс орнатуында педагогтарымыз психологиялық көмек көрсетеді.

Балалар – біздің басты байлығымыз. Балаларға қатысты барлық іс - шараларда баланың жоғары мүдделері басты назарда болуы керек.

- Барлық баланы тең көреміз! Барлық бала бірдей дәрежеде, сондықтан балаларға қатысты кемсітушілікті тоқтату керек!

- Әр балаға қамқорлық жасау. Балалардың денсаулығы мен дұрыс тамақтануында өмір сүру, қорғау, өсіп - жетілуі және дамуы. Біз балаларды физикалық тұрғыдан сау, ақыл - ойы кең, эмоционалды тұрақты, әлеуметтік жауапты және оқуға қабілетті болуға мүмкіндік беретін қауіпсіз ортада тәрбиелеуге күш салуымыз керек!

- Барлық бала білім алуға құқылы!

- Балаларды тыңдау, олардың ойын ашық жеткізуді қамтамасыз ету. Балалар мен жасөспірімдер - барлығына жақсы болашақ құруға көмектесетін шығармашыл азаматтар. Біз олардың жасы мен жетілгендігін ескере отырып, өз пікірін білдіру және оларға қатысты барлық мәселелерге қатысу құқығын құрметтеуіміз керек!

- Балалар үшін табиғатты, Отан ананы, жер ананы сақтауымыз керек! Біз өзіміздің табиғи ортамызды, оның әр алуан тіршілігімен, сұлулығымен және ресурстарымен, өмір сүру сапасын арттыратынның барлығын қазіргі және болашақ ұрпақ үшін сақтауымыз керек. Біз балаларды қорғау және олардың табиғи апаттар мен қоршаған ортаның нашарлауынан зардаптарын азайту үшін барлық көмекті көрсетуіміз керек!

Балалардың әл – ауқатының өркендеуіндеуі жолында тек қана біз емес, балалардың заңды өкілдері де ат салысуы керек. Біздің бөбекжайымызда ата – аналармен осы тақырып жайында сауалнамалар, ата – аналар жиналыстары, дөңгелек үстелдер өткізіліп тұрады. Себебі, балалардың бөбекжайдағы жетістіктері мен әл – ауқатының терең бейнесі – отбасынан басталатынын ата – аналарға айтып өтеміз.

Отбасы – бұл ең алдымен баланың өсіп - жетілетін ортасы. Әрбір ата - ана баласына жақсылық тілейді және баласын барлық әлемнің жақсы заттарымен, оқу – біліммен қамтамасыз етуді қалайды. Ата - ананың қолдауы мен

белсенділігі мектепке дейінгі бүлдіршіндер мен мектеп жасындағы балалардың жетістікке жетуі үшін, әл – ауқатын көтеру үшін маңызды. Отбасы мен балабақша арасындағы өзара әрекеттестік, өзара сенім мен балабақшадағы үштік (ата – ана – педагог – бала) баланың оқуына, қоғамдағы орнын табуына, қоғаммен байланысқа шығуда, сондай - ақ балабақшамен, мектеппен өзара әрекеттесу тәртібіне әсер етеді.

Белгілі бір жастағы баланың әл - ауқаты – бұл күрделі көрсеткіш, себебі көрсеткіш кезінде балалардың психологиялық, әлеуметтік салауаттылық, физикалық денсаулық және психикалық дамуды қамтиды.

Бала туралы ақпаратты баланың айналасындағы адамдардан (заңды өкілдерінен, психологтардан, тәрбиешілердің бағалауынан, т,б), сондай - ақ әртүрлі тексеру әдістерімен және әдістемелердің көмегіне сүйене отырып алуға болады.

Бөбекжай психологымен және мед бикемен, тәрбиешілермен бірігіп, сауалнама әдісімен бала туралы ақпараттарды үнемі алып отырамыз.

Нәтижесі:

1 кесте

Балалардың әл – ауқат деңгейін анықтау бойынша

Толық отбасы	80
Толық емес отбасы	9
Материалдық қамтамасыз етілген	89 отбасы
Достарымен қарым – қатынас	Барлық балада жақсы қалыптасқан, достарымен байланысқа түсе алады
Балалардың үйірмеге қатысуы	89/10
Психологиялық күйзеліс (оқшаулану, қорқыныш, тәуелділік, виктимизация, достарымен қарым -қатынаста қиындықтар)	-
Денсаулық жағдайы	Барлық балалардың денсаулықтары жақсы, арнайы білім беруді қажет ететін балалар жоқ

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Aikyn.kz газеті, Әлеумет, Айқын ақпарат
2. Саяси түсіндірме сөздік. – Алматы, 2007
3. Уикипедия ашық энциклопедия, Алматы, 2021

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ КӨРКЕМ-МӘДЕНИ МҰРАСЫН ОҚЫП ҮЙРЕТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Усенова Тлеутай Оразбекқызы

«Балқаш қаласы Абай атындағы № 2 лицей» КММ
Көркем еңбек пәні мұғалімі

Аңдатпа. Мақалада Мектепте технологиялық білім беру барысында оқушыларды сәндік-қолданбалы өнеріне баулуда шығармашылығын дамытуды басқару мұғалімнен осы педагогикалық іс-әрекет түріне тиісті дайындығы болуын талап етеді.Оқушыларды сәндік-қолданбалы өнеріне баулудың мақсаты мен нәтижелерін жобалау; сәндік-қолданбалы өнеріне үйретудің мазмұнын, әдістерін, құралдары мен формаларын іріктеу мен моделдеу формаларының жаңа бағыты ұсынылған.

Аннотация. Управление развитием творчества при приобщении учащихся к декоративно-прикладному искусству в процессе технологического образования в школе требует от учителя соответствующей подготовки к данному виду педагогической деятельности.Предложено новое направление форм моделирования и отбора содержания, методов, средств и форм обучения декоративно-прикладному искусству.

Менің педагогикалық іс-әрекетімнің мақсаты — көркем еңбек сабағында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту. Жоба әдісін сабақта қолдану шығармашылық іс-әрекетке деген ынтаны арттырады. Оқушылар жобалау процесі арқылы оқытудың тиімді нәтижелеріне қол жеткізеді. Бұл мәселелерді мен тиімді түрде оқытудың тұтас процесін ұйымдастыру, заманауи педагогикалық технологияларды және оқыту барысында тұлғаны дамытушы оқыту әдістерін қолдана отырып студенттерді технологиялық дайындау арқылы шешемін. Бұл жағдайда жобалар әдісі ерекше маңызға ие, бұл мектеп оқушыларына бүкіл жобалық-технологиялық тізбек бойынша практикалық іс-әрекеттерді ұйымдастыруды — идеядан оны модельде, өнімде (еңбек өнімінде) іске асыруға дейін игеруге мүмкіндік береді. Бұл тәсілдің басты ерекшелігі — оқуды зерттеушілік, шығармашылық сипат беріп, сол арқылы оның танымдық іс-әрекетін ұйымдастыруда оқушының бастамасын беру, жеке тұлғаның жеке қажеттіліктері, сонымен бірге қоғамның келешегі, басқаша айтқанда: «Мен өз әлемімді өзіме және басқаларға пайдалы, әдемі және ыңғайлы етемін».

Тарихи сана сезім дегеніміз сонау ежелгі дәуірден бері қарай ұлтымыздың жасаған тарихи құндылықтарын ұрпақтың жадында сақтау.. Халқымыздың сарқылмас бай қазынасы, рухани мұрасы болып табылатын қазақтың-сәндік қолданбалы өнеріне деген алғашқы негізі, ұлттық мәдени құндылықтарға баулу ісі мектептегі технология пәнінен басталатыны белгілі.

Технология сабағында сәндік-қолданбалы қолөнерді оқу мен жасау барысында еңбек үрдісіндегі өздерінің іс-әрекеттерін басқаруға, оны жоспарлауға, мақсаттар мен міндеттер қоюға, еңбек мақсатына қол жеткізуге үйренеді, жаңа білімдер, іскерліктер мен дағдыларды меңгереді.

Мысалы, халықтың сәндік-қолданбалы өнер туындыларындағы бейнелер мен ою-өрнектерде берілген оюлар, халықтың дүниетанымы жеке тұлғаның эстетикалык сапаларын жетілдіре түседі. Бояу түстері мен материалдың, бұйым формасы мен нақыштарының үйлесімділігі, олардың әсемдігі мен жарасымдылығы адамның ой ұшқырына әсер етіп, оның рухани жан дүниесін байытады. Саналуан, қиын да күрделі өрнектерді жүзеге асыру шығармашылықты шыңдайды, сәндік-қолданбалы өнер сабақтарында ырғақ,

бояу түстері, сызбалардың икемділігі туралы негізгі ұғымдарды меңгереді. Олардың әртүрлі материалдар мен құралдарды пайдалану тәсілдері туралы түсініктері қалыптасады. Қазіргі таңда сәндік –қолданбалы қолөнерге оқушыларды баулу өз елін, жерін, халқын сүю, салт-дәстүрін бағалай білуге үйретеді. Қолөнерді жасап байыту арқылы адамның жан дүниесі, ақыл-ойы, қиялы, іскерлігі, шеберлігі, тапқырлығы, талаптылығы, ұқыптылығы және байқағыштығы артып, эстетикалық талғамы қалыптасады . **[2]**

Қолөнерді оқыту әдісі дегеніміз — мұғалімнің технология сабақтарында оқушылардың шығармашылық іс-әрекетіне басшылық ету тәсілдерінің жүйесі. Қазіргі технология пәні жаңа заман талабына сай жаңа технологиямен, ақпарат көздерімен, қамтамасыз етілген. Сабақта оқушыларды қолөнерге қызықтыру үшін қазір бейне фильмдерден кез келген бұйымның, туындының жасалу құпиясын технологиясымен таныстырсақ оқушы шығармашылықпен ерекше талпыныспен іске кіріседі.

Олай болса «Ата көрген оқ жонар, ана көрген тон пішер” деген халық даналығын басшылыққа алып, жас ұрпақты тәрбиелеуде, дамытуда, қалыптастыруда халқымыздың ғасырлар бойы қалыптасқан ежелгі сәндік-қолданбалы қолөнер бұйымдарын оқушыларға сабақта бұйымдардың жасалу ерекшеліктерімен таныстырып , дайындалу жолдары үйретіледі. Мысалы оқушы тоқу өнері тоқудың негізгі тәсілдері мен техникалары, сәндік – қолданбалы өнер негізі пішіндер мен ерекшеліктері, қазақтың ұлттық ою – өрнектері түрлері стилизацияларымен мотивтерімен танысады. «Қазақтың сәндік қолданбалы бұйымдары» бөлімінде оқушылар қазақ халқының жүн басу, ши тоқу техникасымен әшекей бұйымдар, интерьерге арналған сәндік, тұрмыстық заттар, кәдесыйлар дайындауды үйренеді.[3]

«Материалдарды көркемдеп өңдеу» бөлімінде кесте, көркем кесте түрлері, қазақ халқының дәстүрлі сәндік – қолданбалы өнер және қазақ халқының қолөнері кәсібімен танасады. Халық өнерінің шығармашылығын игеру мектеп оқушыларының шеберлігін қалыптастыруда сәндік талғамын тәрбиелеп қана қоймай, олардың түрлі материалдардан бұйымдар жасау, ою-өрнектер түрін құрастыру, оларды дамыта колдану, ою жұмыстарын орындау, тоқыма, кестелеу әдістерін меңгеру сиякты шығармашылық тұрғыдағы жұмыстармен жеке айналысуға құштарлығын оятады.[2]

Сонымен бірге қазақ халқының көркем-мәдени мұрасын оқып үйретуде «Шебер қолдар үйірмесін» жүргіземін. «Шебер қолдар» үйірмесі пәндік үйірме ретінде оқушының оқу процесінде алған білімін нығайту барысында көптеген маңызды жұмыстар атқарады. Оқушы оқу процесінде алған білімін үйірмеде , іс жүзінде қолданып қолөнер бұйымдарын дайындау кезеңдерінде пайдаланады. Үйірмеде оқушыларға шығармашылық дербестіктері мен белсенділіктерін дамытуға жан-жақты жағдай жасалып, олардың бейімділігі мен қабілеттерін қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді. Дәстүрлі халықтық қолөнерге баулуда, көркемдік шеберліктің тәсілдеріне үйретуде үйірме үлкен еңбек етуде. Үйірмеде оқушылар өз шығармашылықтарын , ісмерліктерін, шеберліктерін іс жүзінде қолдана алады, кілем, гобелен, кестелер тоқып үйреніп, түрлі табиғи

материалдардан , қалдықтырдан шығармашылық көзбен қарап, ой қиялдарын дамытып, өңдеп әсем де әдемі және пайдалы заттар жасайды. Үйірмеде жұмыс жасау барысында оқушылар бойындағы шыдамдылықты, ұқыптылықты байқауға болады, саусақтарының икемділігін шапшаң бітіруге деген талпынысын , қызығушылығын көруге болады. Өз қолдарынан шыққан бұйымдарға деген қызығушылықтары артып, өз ісіне мақтанып, сенімділіктері қалыптасып, бастаған істерін тез аяқтауға деген құлшыныстарын көруге болады

«Ұлы даланың » ежелгі өнерінің бірі қазақтың киіз бұйымдары. Қазіргі кезде сол киізден заман талабына сай әртүрлі бұйымдарды қайта түрлентіп қазіргі заман талабына сай жасауға болады.[3]

Мысалы 8А сынып оқушылары Қапасова Адельдің «Әжемнің әңгімеі, Жайлауда», Зейнулла Әсемайдың «Менің елім», «Ұлттық натюрморт» тақырыбындағы картиналарын боялған жүннен ұлтымыздың текемет дайындау технолгиясын қолданып және фелтинг инесін қолдана отырып жасағанын көруге болады.

8в сынып оқушысы Аманболды Күмістің фетрден жасаған «Таңбалы тастағы бейнелер» тақырыбындағы жасаған туындысын екі түрлі киізден сырмақ жасау технологиясын қолданып орындаған көруге болады. Бұл жұмысты көре отырып тастағы бейнелер арқылы ежелгі адамдардың өмір сүру тарихынан мағлұматтар алып, тарих сабағында оқушыларға көрнекілік ретінде қолдануға да болады.

10А сынып оқушысы Төкен Жібек кестелеудің бірнеше түрлерін біледі соның бірі ұмытылып бара жатқан ежелгі ұлттық кесте түрі бөрітпе кестемен «Ару Астана», «Туған өлке», «Тарих тағылымы» тақырыбын кестелеген бұйымы ерекше атауға болады. Биылғы жылы қаламызда өткен «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасы аясында ұйымдастырылған қолөнер шеберлерінің «Балқашым, саған арнаймын» атты қала күніне арнарған қалалық көрме байқауында «Бас жүлде» жеңіп алды.

Ши тоқу өнерінде 8а сынып оқушысы Алтай Ақбөпенің «Қазақстан-кеше бүгін» тақырыбында рорындаған жұмысын атауға болады.

Оқушылар бұйымдарды жасаған кездерінде түстердің үйлесімділігін композиция, колорит, симметрия, ою- өрнектегі бояу түрлерінің бір-бірімен үйлесіп, жарасым табуын дұрыс бере білулері керек. Мектеп оқушылары үшін сәндік-қолданбалы өнердің алуан түрлерін, дәстүрлі техникалық әдістері мен шеберлік дағдыларын жеңіл игереді. Сонымен мектеп оқушылары сәндік-қолданбалы өнер шығармашылығымен танысуы негізінде қызығушылыққа бөленіп, сұлулық пен әсемдікке тәрбиеленеді, олардың талғампаздығы жетіледі. Сондай-ақ аталған өнер туындыларының мазмұнын жете меңгеруі мен ондағы ою-өрнектердің мәнін ұғынуы аркылы ақыл-ойлары өседі, адами саналары толыса түседі, сол туындыларды өз колдарымен жеке және сынып боп жасауы барысында рухани-адамгершілік сапалары артады, шеберлігі шыңдалады, еңбекке, еңбек адамдарына құрметі қалыптасады, өз еңбегін және өзгелер еңбегін бағалай білуге тәрбиеленеді. [1]

Оқушылардың өз туындылау көрмелерге , мектеп музейіне, жарыстарға,

ғылыми жобаларға қатыстыруды алдағы жылдарға жоспарлап отырмыз. Сонымен бірге Эстетика кафедрасының апталығында осы оқушылардың жасап жатқан жұмысын көрсету мақсатында «шебер сынып» өткізуді ицейдегі этнографикалық залды қазақтың сәндік –қолдабалы қолөнер бұйымдарымен толықтыруды және ұлттық киім топтамаларын дайындауды жоспарлап отырмыз.

Қорытынды

Өнер — адамға жақсы әсер ететін және оны тәрбиелейтін нәзік дүние. Қолөнер бұйымдарын жасау қазіргі кезде пайдасы өте мол, өз қолдарымен қажетті бұйымдар жасап кәсіби шеберліктерін қалыптастырып кәсіптік бағдар беруге болады. Осыған байланысты қазіргі уақытта әрбір педагог халықтың сәндік-қолданбалы өнерін оқушылардың көркемдік-эстетикалық тәрбиесінде мақсаттылықпен қолдана білуі тиіс. Өйткені сәндік-қолданбалы өнер формасы жағынан да, мазмұны жағынан да оқушылар үшін түсінікті, олардың сұлулық сезімін дамыту күшіне ие. Оқушыларды ғасырдан-ғасырға, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан ата дәстүрі халықтық өнер желісін үзбей, халқымыздың асыл мұрасы ретінде бағалап, оларды көздерінің қарашағындай сақтап, ілгері дамытып өркендету — өнегелі іс. [1]

Ұлы Дала елінің ғаламат тарихы мен қайталанбас құндылықтары сәндік – қолданбалы қолөнері бүгінгі ұрпаққа міндет, келешек ұрпаққа – аманат

Ши тоқу, кесте тігу, киіз басу, тоқыма тоқу, таңбалы тастағы бейнелерді сырмаққа салу « Шебер қолдар» үйрмесіндегі ең тартымды эстетикалық талғамға сай шығрмашылық жұмыстар.

Әдебиеттер тізімі

1. Ә.Ысқақызы. «Сырмақ өнері» Алматыкітап ЖШС. 2007ж
2. Ә.Тәжімұратов. «Шебердің қолы ортақ» Қазақстан баспасы. 1977 ж
3. М.Ш.Өмірбекова «Қазақ халқының дәстүрлі өнері» Алматыкітап баспасы. 2004 ж

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЭЛЕМЕНТ РЕТІНДЕ

Узакбаева Р.У., Абильдина Л.Н.

«Мамыраев атындағы мектеп-интернаты» КММ, Қарағанды қаласы
«Ахмет Байтұрсынұлы атындағы мектеп-гимназиясы» КММ
Қарағанды қаласы

Аннотация: Мақалада жалпы орта білім беретін мектепте кәсіптік бағдарлау мәселелері, кәсіптік бағдар беру үрдістерін анықтау мәселесінде ата-аналар мен педагогикалық ұжымның рөлі және олардың болашақ даму әлеуеті қарастырылған. Кәсіптік бағдар берудің негізгі ұғымдары оқытылды, кәсіптік бағдар беру саласындағы қызмет қазіргі проблемалар және педагог-психологтарға жоғары сынып оқушыларының өзін-өзі анықтауына көмек көрсету, өздерінің болашақ кәсіби қызметін таңдау және олардың кәсіби дағдыларын дамыту жөнінде жазылған.

Аннотация: В статье рассмотрены проблемы профориентации в средней общеобразовательной школе, роль родителей и педагогического коллектива в проблеме выявления профориентационных процессов и их перспективного потенциала развития. Были изучены основные понятия профориентации, изложены современные проблемы деятельности в области профориентации и оказание помощи педагогам-психологам в самоопределении старшеклассников, выборе своей будущей профессиональной деятельности и развитии их профессиональных навыков.

Қазіргі қоғамда мектеп түлектерінің алдында тұрған проблемалар бар, соның бірі болашақ мамандығын таңдаудағы және оның мақсатындағы белгісіздік жатады. Жоғары сынып оқушыларының көбісі кім болғысы келетінін түсінбейді. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауының практикалық мәселелерін шешуге ықпал ететін бірқатар бағыттарды бөліп көрсетуге болады. Оларға мыналар жатады: кәсіптік бағдар беру жүйесі, кәсіптік бағдарлау мен іскерліктер объективті бағалауға өзінің жеке ерекшеліктері ол оқушыларды қажетті біліммен қаруландыру үшін, диагностикалық әдістемесін зерделеу, кәсіп таңдау мақсатында жеке көмек көрсету; кәсіп таңдауда қоғамдық-маңызды себептер; мәдениет процесінде оқушыларды мамандықты саналы түрде таңдау элементтерін қалыптастыру [1].

Мамандық таңдау-адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі, өйткені бәрі жұмыстың мүдделер мен мүмкіндіктерге сәйкес келуін, қуаныш әкелетінін және лайықты төленгенін қалайды. Мамандықты таңдауға көптеген факторлар әсер етеді-бұл өз мүдделері, қабілеттері, достар мен ата-аналардың пікірлері. Мамандықты өз бетінше таңдаудағы ең маңызды кедергілердің бірі-әртүрлі мамандықтар мен қажетті білім алуға болатын оқу орындары туралы ақпараттың жетіспеуі.

Тағы бір мәселе – ата-аналар мен мектеп оқушыларының ақпараттармен аз хабардарлығы. Оқушылар белгілі бір мамандықтарға назар аудармайтын жағдай жиі туындайды, өйткені ол осы мамандықтардағы адамдардың не істейтінін білмейді. Кәсіптік бағдарлау қазіргі заманғы жағдайлардың кейбір оң нәтижелеріне қарамастан, әлі күнге дейін өзінің басты мақсаттарына қол жеткізетін және әлі де өзекті зерттеу тақырыбы болып табылады. [2].

Өзекті мәселені зерттеп жасөспірімдерге өмір жолын анықтауға көмектесу үшін мектебімізде тестілеу жүргізілді. Тестте 10 сұрақ бар. Тест тапсырған адамдардың саны 100 адамды құрады. Тестілеу барысында «мен мамандық таңдауда не нәрсеге сүйенгенімді білгім келді» деген сұрақтарға жасөспірімдер жауаптар ала алды. Тестілеу нәтижесі бойынша мамандық адамның мүдделеріне сай болуы керек деген қорытынды жасауға болады, бірақ мамандықты таңдау адамның жеке психологиялық қасиеттері бойынша мамандықтың талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігімен негізделуі керек. Бастауыш мектептен бастап мәселенің маңыздылығын түсініп, әртүрлі шығармашылық жұмыстар, сауалнамалар, әңгімелер жүргізіп, баланың жеке қасиеттері мен өмірлік нұсқауларын анықтау қажет деген тұжырымды баса айтуға болады.

Тағы бір экспериментімізде сауалнамаға қатысқандардың нәтижелері бойынша адамдардың 75%-ға жуығы болашақ мамандығын құрдастары айтқандықтан немесе ата-аналар мен оқытушылардың кеңестерінен, емтихан нәтижелеріне сүйеніп, біреу үйге университет жақын болғандықтан таңдайды. 50% - да өз кәсібінің мәні және оның мақсаты туралы түсінік жоқ. Жас мамандардың шамамен 60% - ы жұмысының бірінші жылынан кейін өзінің кәсіби қызметін ауыстырғысы келеді. Тек 17% мектепте оқып жүргенде мамандықты таңдады. Бұл фактілер тек орта мектептің маңыздылығын растайды [3].

Кәсіби бағдар беруді тек тестілеу, сауалнама арқылы анықтау аздық етеді, сол себепті де былтырғы оқу жылында жоғары сынып оқушыларымен "Бизнес және кәсіпкерлік негіздері" пәні енгізілген, онда рөлдік кәсіптік бағдар ойындары өткізіледі, олар тренинг түрінде білім алушыларды кәсіптер әлемімен және кәмелетке толмағанды жұмысқа орналастыру саласында қорғауға бағытталған базалық құқықтық біліммен таныстырады.

Барлық алынған теориялық білімді бекіту мақсатында сәуір-мамыр айларында 9,11 сынып оқушылары Қарағанды Бөкетов Университеті (20 сәуір), Қарағанды медицина университеті (17 сәуір), Қарағанды қаласы политехникалық колледжі (6 мамыр) "Ашық есік күні" онлайн-экскурсияларына қатысты. Оқу жылы бойы мектеп түлектерімен кездесулер өткізілді. Одан бөлек биылғы жылдан бастап барлық мектептерде жеке «Кәсіби бағдар беруші» мамандары жұмыс жасайды. Мұның барлығы балалардың өмірде қателеспеу керек деген өзекті мәселені шешудің алғашқы сатысы дұрыс қаланып, болашаққа бағдар жасап, елімізде білікті маман болу үшін деп ойлаймын.

Әрине, жасөспірімдер сыныптарындағы пікірталастарды психологтардың кәсіби кеңесшілері басқаруы және бақылауы керек. Бұл үшін мектеп оқушыларына ұсыныстар беріп, түрлі тренингтер өткізіп қана қоймай, жұмыстың түбегейлі жаңа әдістері мен формаларын жасадық. Бірақ жұмыстың қызықты түрлері бар (экскурсиялар, оқу орындарына сапарлар, өндіріс үшін, бұл жылы "Кәсіби –дебют" жобасы аясында кәсіби бағдар берушілер оқушылармен жұмыс жасайды), сонымен қатар бастауыш мектепте кәсіби бағдарлау жұмысын бастау ("Мансап күні" ата-аналар өздерінің мамандықтары туралы презентациялар дайындайды). Өзін болашақ әлеуметтік субъект, өз елінің азаматы ретінде көре бастайды, жай ғана "жақсы жұмысқа", "жақсы табысқа" және басқалардан жақсы айырмашылығы бар іскер адам ғана емес, өзін-өзі анықтаған жасөспірім біртіндеп мәдени және тарихи процеске өзінің қатыстылығын сезіне бастайды.

Орта мектеп оқушыларының бірінші өмірлік мәселесі-мамандық таңдау. Мұнда бастысы-шатастырмау, бағдарлау және мүдделерге, қабілеттерге, мүмкіндіктерге, құндылық параметрлеріне және, сайып келгенде, үміткердің жеке басына мамандық қоятын талаптарға сәйкес дұрыс таңдау жасау. Жасөспірімдер дұрыс жасаған таңдау-бұл жетістікке, өзін-өзі жүзеге асыруға, болашақта психологиялық және материалдық әл-ауқатқа бастайтын жол. Осы кезеңде оған көмек қаншалықты уақтылы, сауатты болса, оқушының таңдауы соншалықты дұрыс болады. Бұл процесс, оқушылармен кәсіптік бағдарлау жұмысының нәтижелілігін арттыру үшін барлық мүдделі субъектілердің бірлескен күш-жігерді қажет етеді, нәтижесінде ел экономикасының сұраныстарын жастардың ұмтылыстарымен теңестіруге әкеледі, сондай-ақ жастарға кәсіби мансап құруға және жеке жетістікке жетуге көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Карушева А.В., Севостьянова Е.П. Особенности профессиональной ориентации старшеклассников в условиях общеобразовательных учреждений // Молодой ученый, 2016. № 4. С. 691.

2. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. М.: Академия, 2010. С. 200–304.

3. Волегов В.С. Подходы к определению пространства профессионального самоопределения/ под. ред. В.С. Волегов. Вестник Пермского национального исследовательсткого политехнического университета: Социально-экономические науки, 2016. С. 73.

ПРОПАГАНДА ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ В РАБОТЕ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА СКВОЗЬ ПРИЗМУ БЕЗОПАСНОСТИ И БЛАГОПОЛУЧИЯ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

С.В.Федосеев

КГУ «Гимназия имени Каныша Сатпаева»

Аннотация. Мақалада адамның толыққанды өмір сүруіне әсер ететін факторлардың бірі және өскелең ұрпақтың салауатты өмір салтының маңыздылығы сипатталған. Әлеуметтік педагог жұмысында жасөспірімдер арасында салауатты өмір салтын насихаттаудың бірқатар құралдары көрсетілген. Мектеп жасында салауатты өмір салтын насихаттаудың маңыздылығы ашылды.

Аннотация. В статье описан один из факторов, влияющих на полноценную жизнедеятельность человека и важность здорового образа жизни подрастающего поколения. Представлен ряд инструментов для пропаганды здорового образа жизни среди подростков в работе социального педагога. Раскрыта значимость пропаганды ЗОЖ в школьном возрасте.

Одним из факторов, влияющих на полноценную жизнедеятельность человека, является здоровый образ жизни (далее - ЗОЖ). По мнению большинства ученых, врачей и психологов, в школьном возрасте закладывается фундамент здоровья человека. Именно в этом возрасте необходимо закладывать основы здорового образа жизни, вырабатывать потребность в соблюдении норм и принципов ЗОЖ. Это обосновывается исследованиями Мухиной В.С., Немова Р.С., о сензитивном периоде для ценностного принятия норм здорового образа жизни, формирования личностных качеств, основ нравственности, социальных установок, привычек, отношения к здоровью и здоровому образу жизни [1,2].

У современных детей проблемы со здоровьем имеют свои особенности. Это обусловлено рядом факторов. Среди них: различные новшества в школьной программе, изменения содержания образования, задействование многочисленных интернет платформ, сайтов и т.п.

Последний является особенно актуальным в связи с набравшим популярность дистанционным образованием, предполагающим длительное и частое время препровождения за компьютером в сети интернет. Все это приводит к психоэмоциональным перегрузкам и физической усталости [3]. Ребенок вынужден использовать современные технологии в учебном процессе. На сегодняшний день процесс образования неразрывно связан с «компьютером». Учащийся может найти необходимую информацию по тому или иному предмету, теме и т.д. в очень короткое время. Но наряду с полезной информацией буквально на каждом сайте распространяется реклама различного в т.ч. отрицательного характера. Данного рода реклама пагубно влияет на еще несформированный и неокрепший мозг ребенка. Школьный возраст характерен восприимчивостью к любому типу информации, и воспринимается она без фильтров. Отсюда раннее приобщение школьников к никотину, алкоголю, наркотикам. По статистическим данным в 2021 году в Республике Казахстан (далее РК) около 40 тысяч несовершеннолетних курильщиков и каждый пятый подросток пробовал наркотики [4].

Меры по противодействию пагубно воздействующей рекламы ведутся на государственном уровне. Основным нормативным документом, регламентирующим деятельность работы в сфере рекламы, особенности использования рекламы в Республике Казахстан является Закон РК «О

рекламе» [5]. Несмотря на это, в большей своей части собственники подобной рекламы не готовы соблюдать нормы законодательства, преследуя личную выгоду. На данный период времени обеспечение полностью безопасного интернета является затруднительным.

В связи с вышеизложенным, существует необходимость развивать культуру здорового образа жизни в сознании подрастающего поколения. Значительную часть времени дети проводят в школе. Роль социального педагога является немаловажной в данной работе.

В КГУ «Гимназия имени Каныша Сатпаева» г.Караганды пропаганда здорового образа жизни ведется через участие подростков в различных конкурсах, праздниках, молодежных акциях, проведении «Дня здоровья» и других активных мероприятиях, направленных на ЗОЖ. Эффективным способом решения любой проблемы является предотвращение. В связи с этим социальному педагогу необходимо проводить разъяснительные беседы с учащимися на тему пагубных привычек, влияния алкоголя, никотина, вредной пищи, режим дня и т.п., при этом выбор инструментов для данной работы очень обширен. В гимназии в классные часы и предметные дисциплины интегрирована тема здорового образа жизни. Так в 2021-2022 учебном году на уроках самопознания демонстрировались социальные ролики на тему ЗОЖ. Данный инструмент характерен наглядностью, большой информативностью, яркой визуальной частью и является современным, что вызывает неподдельный интерес у детей. После использования социальных роликов про здоровый образ жизни на уроках, в последующем учащиеся с интересом находили сами различные документальные фильмы, ролики на данную тему и делились с одноклассниками и учителями.

Также важной составляющей здорового образа жизни является умеренное и сбалансированное питание. То, что мы едим напрямую связано с тем, как мы себя чувствуем. Злоупотребление фастфудом ведет к ухудшению внешнего вида, ослаблению защитных функций организма и раннему старению организма. Но, к сожалению, не в каждой семье родители объясняют о важности правильного питания, и что к нему относится. Не менее важным для правильного формирования здорового образа жизни является соблюдение режима дня. Недостаток сна снижает иммунитет, сказывается на уровне жизненной активности и ведет к ухудшению общего самочувствия. Немногие ученики знают о последствиях несоблюдения режима дня. В среднем и старшем звеньях был проведен опрос (анкетирование). Таким образом было выявлено, что ученики этого возраста подвержены несоблюдению режима дня и злоупотреблением «вредной» пищи. Практически 40% опрошенных не имели представление о последствиях нарушения сна, режима дня и влияния на организм «вредной» пищи. В связи с этим существует необходимость в проведении лекций, классных часов с целью информирования учащихся о пагубных последствиях несоблюдения режима дня.

Пропаганду здорового образа жизни нужно вести не только с ребенком, но и с его родителями, семьей. Невозможно вырастить здорового ребенка с тягой к здоровому образу жизни, если родители пьют, курят и едят все подряд [6].

Профилактика здорового образа жизни включает в себя пропаганду отказа от курения, алкоголя и наркотиков, где на помощь социальному педагогу может прийти медицинский работник школы, инспектор по делам несовершеннолетних. Кроме того, важно помнить, что самосовершенствование является частью профилактики ЗОЖ. Человек должен осознать роль ЗОЖ и его культурную ценность, только в этом случае становится эффективным любая профилактика. Основы здорового образа жизни должны взращиваться посредством регулярной и адекватной профилактики в школе. Если у человека с детства семьёй и воспитателями не заложена тяга к здоровому образу жизни, ступить на стезю самосовершенствования становиться намного сложнее.

Важно помнить, что здоровье – бесценное достояние не только каждого человека, но и всего общества. Именно поэтому пропаганда здорового образа жизни важна. Необходимо подчеркнуть, что здоровый образ жизни является важной составляющей полноценной, благополучной жизни в быстро меняющемся мире. Здоровый образ жизни – это образ жизни, основанный на принципах нравственности, рационально организованный, активный, трудовой, закаливающий и, в то же время, защищающий от неблагоприятных воздействий окружающей среды, позволяющий до глубокой старости сохранять нравственное, психическое и физическое здоровье [7].

Глобальной задачей общества и государства является внедрение в образовательные стандарты как можно больше аспектов связанных со здоровым образом жизни. Прежде всего, необходима адекватная работа с семьями, с целью борьбы с курением и алкоголизмом. Ребенок с детства должен ценить свое здоровье и следовать нормам ЗОЖ. Благодаря здоровому образу жизни каждый человек имеет большие возможности для укрепления и поддержания своего здоровья, для сохранения трудоспособности, физической активности.

Список литературы:

1. Смирнов Н.К. Забота о здоровье учащихся как критерий оценки работы школы. // Методист. – 2005. – №4. – С. 36–39.

2. Утешкалиева А.М. Педагогические условия формирования здорового образа жизни младших школьников 13.00.01. – Атырау, 2006. – 171 с.

3. Жилбаев Ж.О. Педагогические условия формирования здорового образа жизни учащихся школ: 13.00.01. – Караганда, 2004. –32 с.

4. Электр. ссылка https://kz.kursiv.media/2022-03-30/v-kakih-regionah-kazahstancy-bolshe-kuryat/

5.Электр. ссылка tps://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1045608&pos=10;-196#pos=10;-196

6. Физическая культура и здоровый образ жизни студента. / Под ред. Виленского М.Я. - М.: Кнорус, 2013.

7. Полтавцева Н. В. Приобщаем дошкольников к здоровому образу жизни – М.: Сфера, 2012

ЗНАЧЕНИЕ ПРОФОРИЕНТАЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Федулова Татьяна Борисовна

КГУ «Школа-лицей №1 отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация: Бұл мақалада қазіргі әлемнің білім беру ұйымдарындағы кәсіптік бағдарлау қызметінің маңыздылығы туралы мәселе қозғалады. Қазақстан Республикасы экономикасының белгілі бір қызмет саласында мағыналы өзін-өзі анықтауға бағытталған барлық педагогикалық ұжымның уақтылы және сауатты жұмысының маңыздылығы талқыланады. Кәсіптік бағдар беру жұмысының негізгі нысандарына шолу жасалады.

Түйінді сөздер:кәсіби бағдар, еңбек нарығы, білім үдеріс

Аннотация: В этой статье затрагивается вопрос о важном значении профориентационной деятельности в организациях образования современного мира. Обсуждается значимость своевременной и грамотной работы всего педагогического коллектива, направленной на осмысленное самоопределение в определенной сфере деятельности экономики Республики Казахстан. Дается обзор основных форм работы профориентационной работы.
Ключевые слова: профориентация, рынок труда, образовательный процесс

Когда подходит время окончания школы, ребёнку предстоит ответственная работа - выбрать профессию. Это трудный и ответственный момент, и решение, принятое в это время, будет влиять на всю его дальнейшую жизнь. Большая часть жизни любого человека связана с его профессиональной деятельностью. Для того, чтобы быть счастливым, необходимо достичь уровня удовольствия тем процессом, которым ты занят на своей работе, а не превращать это действие в процедуру зарабатывания.

В современном мире, когда ежегодно появляется всё больше и больше новых профессий, рынку труда требуются конкурентоспособные, компетентные специалисты в самых разных сферах экономики нашей страны. Многие люди не совсем довольны тем, чем они зарабатывают на жизнь. Для того, чтобы помочь выпускникам школы не повторять чужих ошибок и грамотно отнестись к выбору будущей профессии, в любой организации образования должна быть разработана система профориентационной деятельности для оказания своевременной помощи детям в профессиональном самоопределении.

Современный мир профессий огромен, разнообразен, в связи с этим в данных условиях существует необходимость правильного, объективного,

обоснованного и в данный момент времени нужного обществу выбора профессии. В данном процессе задействовано большое количество участников: выпускники и их родители, педагоги и психологическая служба школы, администрация и представители различных учебных заведений.

В чём заключается формирование будущей карьеры детей через профориентационную работу? Начнем с того, что профессиональная ориентация является одним из важных направлений деятельности педагогического коллектива. Их деятельность осуществляет следующие цели: 1) обеспечение гарантий свободного выбора профессии, формы трудовой занятости и путей реализации личности в условиях рыночных отношений; 2) достижение согласованности и сбалансированности между профессиональными интересами, его особенностями и возможностями рынка труда; 3) эффективное прогнозирование профессиональной успешности в выбираемой сфере трудовой деятельности; 4) содействие непрерывному росту предметных знаний для профессионального мастерства личности как важнейшего условия ее удовлетворения трудом и собственным общественным положением, реализации индивидуальных возможностей{1}.

Для более качественной организации профориентационной работы она должна осуществляться не только с детьми, а еще и со взрослыми. Это связно с тем, что многие представители родительской общественности по определенным причинам оказывают давление на детей в вопросе выбора будущей специальности. Например, это может быть связано с социально-экономической ситуацией в регионе или стране в целом, уже имеющаяся профессия не устраивает личностно, морально или экономически. Или прогнозируется «за компанию» с друзьями или одноклассниками…. Как быть в этой ситуации?

Основным направлением профориентационной работы школы является профессиональное просвещение. Спектр мероприятий данного направления может быть очень широким. В нашей школе он проявляется как в урочной, так и во внеурочной деятельности.

Профильность обучения. Обучаясь в классе с углубленным изучением определенного предмета, школьнику будет гораздо легче определится с выбором будущей профессии. При изучении предметов естественно-математического направления в нашей школе дети имеют возможность улучшить уровень предметных знаний, вникнуть в тонкости их применения в той или иной специальности и принять окончательное решение по будущей специальности. Результатом работы является почти 80% выбор выпускниками нашей школы прошлого учебного года предметов по выбору из группы ЕМН при прохождении процедуры единого национального тестирования и дальнейшего обучения по специальностям отраслей инженерии и медицины.

Вовлечение в профессиональную работу на уроках и во внеурочной деятельности. Для профессионально самоопределения детей такая форма работы будет очень полезна. Например, на уроках географии это способствует формированию предметных и метапредметных компетенций учащихся. Я преподаю экономическую и социальную географию Казахстана и мира.

Изучение географической дисциплины в школе необходимо интегрировать с профориентационным обучением. Это позволяет связать обучение с решением задач, стоящих перед выпускниками и самой страной в условиях формирования экономической мощи государства. С точки зрения профориентационной работы экономическая география является одной из самых «выигрышных» предметов для достижения детьми цели самоопределения.

Дни профориентации. Решение задач профориентации осуществляется в различных видах деятельности учащихся. С этой целью ежегодно составляется школьный план работы по профориентации. Это направление прослеживается в плане каждого классного руководителя – раздел профориентация. Помощь классным руководителям в организации этого блока работы также оказывают социальные педагоги, психологи, учителя – предметники. Тесные контакты школ с предприятиями Костаная, учебными заведениями техобразования, высшими учебными заведениями являются одной из составляющих сторон системы профориентации.

Экскурсии. Это форма организации учебного процесса, направленная не только на усвоение учебного материала, проводимая вне школы, а также конкретизацию программного материала, расширения кругозора и углубления знания учащихся, что даёт возможность познакомить обучающихся с выбранной профессией, получить непосредственное представление о тонкостях и нюансах разных видов специальностей. Во время экскурсии на предприятия, обучающиеся имеют возможность ознакомиться с организацией производства, наблюдать представителей выбранной профессии в рабочей обстановке, в процессе деятельности.

Родительский лекторий. Воспитание ребенка начинается в семье. Здесь он должен научиться у своих родителей, исполняющих роль наставников, урокам, которые поведут его по жизни. Родители, задумываясь о планах детей, связанных с выбором профессии и места профессионального образования, должны проявлять активное участие, помогать и направлять ребенка. Что может помочь данному взаимодействию? При собеседовании с родителями выпускных классов текущего учебного года выясняется, что более 87% родителей выпускников уверены в том, что необходимо учитывать желание ребенка при выборе профессии. Но лишь 10% готовы согласиться, чтобы ребенок самостоятельно выбрал будущую профессию, не прибегая к помощи своих отца и матери {2}. Поэтому оснований для укрепления взаимодействия классного руководителя и педагога-психолога с семьей старшеклассника по вопросам профессионального самоопределения появляется вполне достаточно. И основой данного взаимодействия должны быть не только общие разговоры и обсуждения, а реальное решение конкретных задач, относящихся к самоопределению детей в профессиональной сфере. Огромную помощь может оказать и профконсультирование.

Итак, подводя итоги вышесказанного, можно отметить, что выбор профессии — вещь исключительно важная и назрела необходимость в каждой школе организовать разноплановую работу по профориентационной

деятельности, которая будет охватывать учащихся всех ступеней - и в начальной, и в средней, и в старшей школе. А если в школе к профориентационной работе будет подключен весь педагогический коллектив, то это обязательно принесет свои положительные результаты в сфере качественного самоопределения детей в современном мире. Как показывает психолого-педагогическая практика, не столь важно заложить в ребенке любовь к той или иной профессии, сколь необходимо развивать в нем выявленные, присущие именно ему, способности, задатки и таланты. Необходимо сориентировать выпускника школы на завтрашний день, научить его трудиться и получать удовлетворение от своей трудовой деятельности. Ведь всем известно, что человек, выбравший подходящую для него профессию, никогда не будет «просто работать и зарабатывать», он будет жить полноценной жизнью, наполненной радостью и удовлетворением от выбранного им пути.

Список литературы:

1. С.К. Овсянников, Организация профориентационной работы в школе. Методическое пособие, 2013, ISBN №978-5-00047-075-6
2. Е.Д. Давидовская, Организация взаимодействия с родителями по вопросам профессионального самоопределения детей. Журнал «Кем быть?», август 2022

ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА В ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Фефелова М.В.

КГУ «Общеобразовательная школа №6» отдела образования города Шахтинскауправления образования Карагандинской области

Аннотация. Мақалада мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырудың өзекті мәселелері қарастырылады, оның тиімділігін арттыру жолдары ұсынылады.

В статье рассматриваются актуальные вопросы организации профориентационной работы в школе, предлагаются пути повышения её эффективности.

Современный рынок труда и рынок образования разбалансированы. Существует огромный дисбаланс в необходимых и в выпускаемых рабочих кадрах.

Низкая эффективность профориентационной работы связана с недостатком подходов, активизирующих самоопределяющихся школьников, побуждающих их к собственному развитию в определенной профессии и самореализации [1, с.2].

В рамках исследования был проведен опрос школьников и их родителей [2, с.2]. В анкетировании участвовали 129 родителей и 199 школьников. Анализ анкет говорит о том, что подавляющее большинство родителей (106 из 129 или 82,1 %) задумывались о будущей профессии своего ребенка. При этом 108 родителей, или 83,7 % обсуждали выбор будущей профессии со своими детьми. Этот высокий показатель указывает на то, что проблема профессиональной ориентации школьников является очень важной для родителей. На вопрос «Должны ли заведения ТиПО вести грамотную профориентационную работу среди школьников?» положительно ответили 122 (94,5%) из 129 родителей, заполнявших анкету. Таким образом, необходимость грамотной и эффективной работы по формированию навыков профессионального самоопределения школьников подтверждается мнением их родителей. Большинство родителей школьников считает, что к моменту окончания школы их ребенок должен иметь осознанное представление о своей будущей профессиональной деятельности и о дальнейшей образовательной траектории.

О низкой эффективности проводимой со школьниками профориентационной работы свидетельствует их неосведомленность в этом вопросе: только 59 из 199 обучающихся уверенно ответили, что с ними проводится профориентационная работа, 140 респондентов либо не поняли вопроса, либо ответили отрицательно [2, с.5] Между тем, абсолютное большинство опрошенных школьников хотели бы сформировать четкое представление о своей профессии еще во время учебы в школе – 163 из 199. Анализ ответов школьников позволяет делать вывод о том, что проводимая на современном этапе профориентационная работа не является эффективной и требует серьезной корректировки.

Главной проблемой профориентационной работы в школе является работа с родителями. Как показывает практика, родители плохо ориентируются в информационном поле, плохо представляют себе образовательную траекторию ребенка, решающими факторами при выборе учебного заведения являются близость к месту проживания и возможность обучаться на бюджете, а не склонность ребенка к профессии. При этом, по статистике, 47% выпускников школ при выборе будущей профессии руководствуются мнением родителей, 20% делают выбор по случайным факторам, 17% опираются на общественное мнение, 10% – на мнение друзей, и лишь 6% принимают самостоятельное решение, опираясь на собственное мнение [2, с.11]. В результате учебные заведения ТиПО получают студентов, которые не имеют представления о выбранной специальности. Очевидной является необходимость грамотной профориентационной работы в школе по направлениям профпросвещения и профдиагностики и профконсультации, а не профагитации [3, с.21]. И эта работа в полной мере должна проводиться и с родителями будущих студентов.

К проблемам профориентационной работы относятся и разнонаправленное влияние семьи, школы и СМИ в вопросах профессионального самоопределения, и дефицит качественной профессиональной информации, изложенной в интересной и понятной подростку форме.

Уже никто не оспаривает утверждение, что профориентационную работу надо начинать не в старших классах, а как минимум в пятом классе, еще лучше - в начальной школе, но очень редко это происходит в действительности.

Направлением повышения эффективности профориентационной работы должна стать её систематичность, регулярность (оптимально - раз в неделю, а не эпизодически, как часто бывает в школе)

Главным в профориентационной работе должно стать объединение всех организованных сторон: школы, ТиПО, семьи, работодателей. Школам и ТиПО необходимо взаимодействовать напрямую, разрабатывая и реализуя программы и планы, ориентированные на коллектив определенной школы, а не через меморандум общего характера. При этом важно использовать разные форматы профориентационной работы не только для школьников, но и проводить систематическую работу с родителями школьников.

Список литературы

1. О.О.Мельникова. Простые истины профориентационной работы - Минск, 2015.
2. Инновационная модель профориентационной работы КГКП «Шахтинский технологический колледж» - Шахтинск, 2015.
3. Г.А.Резапкина. Нужна ли профориентация сегодня? – М.: Академия социального управления, 2015.

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА ЧЕРЕЗ ПРОВЕДЕНИЕ АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Хабибуллина Альфия Габдулфаритовна

КГУ «Школа-гимназия №95», город Караганда

Обучение школьников специальным знаниям, а также развитие у них общих умений и навыков, необходимых в исследовательском поиске, – одна из основных практических задач современного образования.

Замантуй білім берудің негізгі талаптары – зерттеу ізденісін қажет ететін, оқушыларғаарнайы білім беру, жалпы біліктіліктере мен дағдыларын дамыту.

Исследование, по сути, процесс поиска неизвестного, новых знаний, один из видов познавательной деятельности. Исследование как бескорыстный поиск истины чрезвычайно важен в деле развития творческих способностей. Обучение школьников специальным знаниям, а также развитие у них общих умений и навыков, необходимых в исследовательском поиске, – одна из основных практических задач современного образования. Овладение этим важным когнитивными инструментами – залог успешности детской познавательной деятельности. Общие исследовательские умения и навыки – это умение видеть проблему; умение задавать вопросы; умение выдвигать

гипотезы; умение давать определения понятиям; умение классифицировать; умения и навыки наблюдения; умения делать выводы и умозаключения; умения и навыки работы с текстом; умения доказывать и защищать свои идеи и др. Каким же образом организовать эту работу при изучении произведении в начальной школе?

Организация исследовательской деятельности направлена на поддержание высокой учебной мотивации, выработки у них навыков аналитической деятельности, самоконтроля, применения полученных знаний на уроках и в различных жизненных ситуациях, а также на повышение качества знаний у учащихся. Перейдём к обобщению моего опыта по исследованию произведения учащимися. Моим детям нравится проводить разного вида исследования. Решили исследовать произведения определенной тематики, изучить свою родину по темам «Мой родной Казахстан». Исследование оформили в своих читательских дневниках. На уроках исследовали произведения на тематику «Мой Казахстан» из школьной программы. Исследование направили на изучение родного края, на развитие читательской грамотности, следуя поставленным целям.

Составлен алгоритм исследования произведения.

Анализ произведения о Казахстане (из школьной программы)

*1.Автор, название произведения:*_____.

*2.Жанр произведения:*_____.

*3.Главные герои произведения:*_____.

*4.Чему учит произведение?*_____

_____.

*5.Понравившиеся строчки из произведения:*_____.

_____.

6.Придумать вопрос к произведению

*(толстый вопрос)*_____.

9.Рисунок к произведению:

Завели читательские дневники исследователей для учащихся.

Рисунок 1. Читательские дневники

Изучив произведение, дети запоминали авторов и название произведения, определяли его жанр, основную мысль, выписывали понравившиеся строчки, составляли вопрос низкого и высокого порядка, выполняли рисунок к определенному эпизоду. В первом и во втором классе дети составляли вопросы низкого порядка. А уже в третьем классе перешли на составление вопросов высокого порядка.

Рисунок 2.У меня есть плюсы

Извлечение необходимой информации из прочитанных текстов различных жанров способствовало реализации умения находить фактологическую информацию, ответов на вопросы, выраженных в тексте в явном виде, а также требующих самостоятельного логического суждения на основе прочитанного.

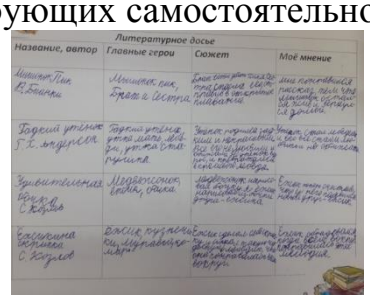

Рисунок 3. Литературное досье

Читательские дневники получились содержательными и с элементами синтеза и анализа. Как и присуще всем исследованиям, наше исследование было и будет интересным для детей. Наши дети умеют анализировать, сравнивать, выбирать, определять, разрабатывать, одним словом, быть исследователями.

Рисунок 4. Читательский дневник

Список литературы

1. Бунеева Е.В., Чиндилова О.В., Яковлева М.А. Уроки литературного чтения в 3 классе. Методические рекомендации для учителя. - М.: Баласс, 2017.

2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организации среднего образования республики Казахстан».

ВНЕДРЕНИЕ МНЕМОТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩЕЙ ЭФФЕКТИВНОЕ РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНО-РЕЧЕВЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ПЕРВОКЛАССНИКОВ

Учитель начальных классов Хайдаршина Т. Н.

КГУ «Карабалыкская общеобразовательная школа имени Максима Горькогоотдела образования Карабалыкского района»Управления образования акимата Костанайской области

«Учите ребёнка каким-нибудь неизвестным ему пяти словам – он будет долго и напрасно мучиться, но свяжите двадцать таких слов с картинками, и он их усвоит на лету»
К. Д. Ушинский

Аннотация.Бүгінгі таңда дарынды балаларды анықтау, дамыту және қолдау мәселесі өте өзекті. Олардың қабілеттерін ашу және іске асыру дарынды бала үшін ғана емес, жалпы қоғам үшін де маңызды, өйткені қоғам туған Қазақстанымыздың білімді балаларын тәрбиелеуге тиіс.

Аннотация. Сегодня чрезвычайно актуальна проблема выявления, развития и поддержка одарённых детей. Раскрытие и реализация их способностей важны не только для одарённого ребёнка, но и для общества в целом, так как общество должно взрастить образованных детей нашего родного Казахстана.

Сегодня чрезвычайно актуальна проблема выявления, развития и поддержка одарённых детей. Раскрытие и реализация их способностей важны не только для одарённого ребёнка, но и для общества в целом, так как общество должно взрастить образованных детей нашего родного Казахстана. Выявление одарённых детей, организация системной работы в нашей школе начинается задолго до поступления в первый класс. В дошкольном возрасте было выявлено, что в речи детей существует множество проблем, поэтому стало необходимостью научить детей связно, последовательно, грамматически правильно излагать свои мысли, рассказывать о различных событиях из окружающей жизни, выявить учащихся, которые выделяются среди своих сверстников способностью учиться. Для решения данной проблемы применяется мнемотехника, которая представляет собой систему специальных

приёмов, обеспечивающих эффективное запоминание, сохранение и воспроизведение информации путём образования дополнительных образов.

Актуальность программы в том, что опора на визуальный образ очень важна и обязательна, так как, если при воспроизведении текста этот зрительный образ не возникает в воображении, то ребёнок не понимает этого текста. Таким образом, приём символизации - это наиболее короткий путь к формированию процесса запоминания и точной передачи информации, требующей **дословного повторения**, например, в стихах.

Цель: развитие читательской грамотности, связной речи, памяти, мышления, воображения и внимания младших школьников средствами **мнемотехники**, развитие творческих способностей.

Данная программа реализуется за счёт интеграции образовательных областей:

–Математика;

–Букварь/Обучение грамоте;

–Познание мира;

–Самопознание.

Мнемотехника – это система методов и приемов, обеспечивающих эффективное запоминание, сохранение и воспроизведение информации и развитие речи, это совокупность правил и приемов, облегчающих процесс запоминания информации. Большое место занимает использование **мнемотехники** в образовательном процессе обучения младших школьников.

Преимущества мнемотехнологии.

1.Уменьшает трудности в обучении.

2.Учит нестандартно мыслить.

3.Активизирует познавательную деятельность.

4.Обладает развивающим потенциалом.

5.Создаёт благоприятную атмосферу на уроке.

6.Снижает нагрузку на память обучающегося.

Для того чтобы **выработать** у детей с самого раннего возраста определенные навыки и умения, в обучающий процесс вводятся так называемые **мнемотаблицы** *(схемы)*.

Для её создания достаточно схематичного изображения отдельных частей, что облегчит запоминание и последующее воспроизведение целостного образа в рифмованной форме. **Мнемотаблицы** особенно эффективны на уроке букваря и обучения грамоте при разучивании стихотворений, загадок.

Суть заключается в том, что на каждое **слово или маленькое словосочетание** придумывается картинка *(изображение)*; таким образом, всё стихотворение зарисовывается схематически. После этого ребенок по памяти, используя графическое изображение, воспроизводит стихотворение целиком. На начальном этапе учитель предлагает готовую план - схему, а по мере обучения ребенок также активно включается в процесс создания своей схемы.

Приёмы работы с мнемотаблицей на уроках букваря и обучения грамоте.

Овладение приемами **работы с мнемотаблицами** значительно сокращает время обучения. Использование опорных рисунков для обучения заучиванию стихотворений, пересказа текстов увлекает детей, превращает занятие в игру. Зрительный же образ, сохранившийся у ребенка после прослушивания, сопровождающегося просмотром рисунков, позволяет значительно быстрее запомнить текст. Для разучивания каждого стихотворения разрабатывается и составляется своя **мнемотаблица**, подбираются рисунки к выбранному стихотворению *(желательно на каждую строчку)*. И так шаг за шагом создается **мнемотаблица**.

Следующий этап **работы с мнемотаблицей - эмоциональное**, выразительное воспроизведение текста стихотворения. Затем проводится **словарная работа по произведению**, беседа по смыслу прочитанного и предоставляет возможность воспроизвести текст детьми с опорой на рисунки. За время **работы** в группе будут созданы серии **мнемотаблиц** для детей на стихотворения различной тематики: «Зима», «Весна», «Перелётные птицы», «Зимующие птицы», «Насекомые», «Профессии» и многие другие.

Основой работы на уроке обучения грамоте является запоминания правописания словарных слов. Не связанные, на первый взгляд, между собой слова соединяются в один сюжетс картинками, с помощью которых сигнальные схематические изображения помогают активизировать мыслительные процессы. Постепенно память учащихся укрепляется, их **образное** мышление развивается, они запоминают написание словарных слов намного лучше, легче и эмоциональнее. При таком способе **работы** заучивание станет весёлым, эмоциональным, и при этом– осязаемым, видимым, представляемым. Ведь одно из правил укрепления памяти и речи гласит: *«Когда учишь, записывай, рисуй схемы, черти графики»*.

На уроках познания мирапри изучении правил поведения ребятам даётся задание составить условные знаки по правилам безопасности,чтобы не было пожара, по правилам поведения в лесу, на природе.

Таким образом, благодаря применяемой мнемотехнологии, была простимулирована детская активность, увеличен объём словесно-логической и образной памяти, что отображено на диаграмме. Так как словесно-логическая память позволяет запоминать последовательность слов, действий в рассказах, своих мыслей в процессе, а затем воспроизводить их.

Поскольку образная память обеспечивает адаптацию личности ребёнка, способствует успешному обучению в школе за счёт того, что она обеспечивает длительное хранение информации, что необходимо для прочного усвоения знаний. А так же процесс обучения стал более эмоциональным и увлекательным. Именно интерес к тому, что предлагается ребёнку, позволяет не только обеспечивать запоминание, но и выявить детей, которые выделяются среди своих сверстников способностью учиться.

Список литературы

1. Авшарян Г. Э. Суперпамять. Проверенный тренинг для школьника – Изд-во АСТ прайм-Еврознак АСТ Москва ВКТ, 2008. – 224с.

2. Беленькая Т. Б. Мнемотехника для начальной школы. Тренируем память у младших школьников – Санкт-Петербург, Феникс, 2014 – 40с.
3. Матвеев Станислав. Феноминальная память. Методы запоминания информации - М.: Паблишер, 2013. – 160 с.

CHILDREN WELL-BEING AND SAFETY IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Хайруллина Г.Д.

КГУ ОШ имени Габидена Мустафина, Караганда

Аннотация. Keeping children safe is found one of the most extremely essential priorities for parents and educational systems all around the world. Despite the great improvements made in many spheres of children safety and welfare some challenges still exist. A great number of schoolchildren all around the world face bulling at school, some of them commit suicide. Educators protect children from any kind of bulling like physical, verbal, relational and cyberbullying. Special educational services oversee supporting children. All stakeholders should do their best to ensure children safe environment and welfare.

Keywords: essential priorities, children safety, children welfare, physical, verbal, relational bullying and cyberbullying, educators, oversee supporting children, stakeholders, safe environment, and well-being.

Аннотация. Обеспечение безопасности детей считается одним из самых важных приоритетов для родителей и образовательных систем во всем мире. Несмотря на значительные улучшения, достигнутые во многих сферах безопасности и благополучия детей, некоторые проблемы все еще существуют. Огромное количество школьников во всем мире сталкиваются с буллингом в школе, некоторые из них кончают жизнь самоубийством. Педагоги защищают детей от любых видов травли, таких как физическая, словесная, реляционная и кибербуллинг. Специальные образовательные службы обеспечивают поддержку детей. Все заинтересованные стороны должны сделать все возможное для обеспечения безопасной среды и благополучия детей.

Ключевые слова: основные приоритеты, безопасность детей, благополучие детей, физическое, вербальное, реляционное издевательство и кибербуллинг, учителя, надзор за поддержкой детей, заинтересованные стороны, безопасная среда и благополучие.

Аннотация. Балалардың қауіпсіздігін сақтау бүкіл әлем бойынша ата-аналар мен білім беру жүйелері үшін ең маңызды басымдықтардың бірі болып табылады. Балалардың қауіпсіздігі мен әл-ауқатының көптеген салаларында жасалған үлкен жақсартуларға қарамастан, әлі де болса кейбір қиындықтар бар. Бүкіл әлем бойынша мектеп оқушыларының көпшілігі мектепте бұзақылыққа

тап болады, олардың кейбіреулері өз-өзіне қол жұмсайды. Мұғалімдер балаларды физикалық, ауызша, қарым-қатынас және киберқорлау сияқты кез келген қорлаудан қорғайды. Арнайы білім беру қызметтері балаларға қолдау көрсетуді қадағалайды. Барлық мүдделі тараптар балалардың қауіпсіз ортасы мен әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін бар күш-жігерін салуы керек.

Түйінді сөздер: маңызды басымдықтар, балалардың қауіпсіздігі, балалардың әл-ауқаты, физикалық, ауызша, қарым-қатынастық қорқыту және киберқорқыту, мұғалімдер, балаларға қолдау көрсету, мүдделі тараптарды, қауіпсіз орта мен әл-ауқатты қадағалау.

Education system takes the responsibility for students' safety and welfare. At school children are at risk of different kind of bullying: physical, verbal, relational bullying, and cyberbullying. Schools and teachers in collaboration with psychologists and police makers must prevent children from being bullied.

Education system must provide upholding children rights and guarantee children safety and well-being. Educators encourage children to overcome difficulties they face at school. (Burns and Gottschalk, 2019 [1]).

To protect children from bullying educators should not go too far. As Shirley Wyver, Dr, Director of Research Training, Macquarie School of Education, stated that excessive fear of risks limit students life opportunities. And she introduced the notion of "surplus safety" (Wyver et al., 2010[7]). Overprotective parenting ("helicopter parenting") can lead to negative results. (Ulferts, 2020[6]) According to Kylie Smith, Melbourne Graduate School of Education, University of Melbourne, Australia, teachers should let children make mistakes, this way they learn, grow, and develop (Smith, 2014[4]). Educators should teach children to manage risks to become active participants of 21st century life. What should be done to prevent children from being bullied without overprotecting parenting? Where is the balance?

It is known that digital development can cause digital bullying. A lot of activities have been done to provide children digital safety. Digital cyberbullying can negatively influence children well-being, and that is why educators can collect data without children being informed to provide their safety. Due to this activity children can safely play and explore realizing all the rewards of the digital environment.

In the digital space there are some risks including sexual abusing, racism, terrorism, and fake news (Hooft Graafland, 2018[2]) and (Ronchi and Robinson, 2019[4]). It is extremely crucial to protect children from these risks. Nowadays the "consumer risks" phenomena when children get inappropriate even illegal messages has become widespread. At the lessons providing children the material containing information about frauds or scams teachers protect them from being cheated on. When studying the topic "Shopping online" it is extremely essential to teach students how to do the online shopping without any risk of being cheated on. Teachers should provide students information how to escape from getting harmful advertisement and inappropriate contacts.

All around the world children experience different kind of violence at home and at school (Inchley et al., 2020[3]). To prevent children from physical and digital violence teachers and parents should combine their efforts. Education system plays

an important role in reducing violence experienced by the children. A safe school environment guarantees students' academic achievement and protection from other students with misbehavior.

In conclusion, all stakeholders should do their best to protect children from any kinds of threat to their safety and well-being. Education system will make progress in children protection only if all stakeholders will join their efforts. Let's change the world for better!

Reference:

1] Burns, T. and F. Gottschalk (eds.) (2019), Educating 21st Century Children: Emotional Well-Being in the Digital Age, OECD Publishing, Paris

[2] Hooft Graafland, J. (2018), "New technologies and 21st century children: Recent trends and outcomes", *OECD Education Working Papers*, No. 179, OECD Publishing, Paris,

[3] Inchley, J. et al. (eds.) (2020), Spotlight on Adolescent Health and Well-Being, Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen.

[4] Ronchi, E. and L. Robinson (2019), "Child protection online", in Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, OECD Publishing, Paris,

[5] Smith, K. (2014), "Discourses of childhood safety: What do children say?", European Early Childhood Education Research Journal, Vol. 22/4, pp. 525-537,

[6] Ulferts, H. (2020), "Why parenting matters for children in the 21st century: An evidence-based framework for understanding parenting and its impact on child development", OECD Education Working Papers, No. 222, OECD Publishing, Paris

[7] Wyver, S. et al. (2010), "Ten ways to restrict children's freedom to play: The problem of surplus safety", Contemporary Issues in Early Childhood, Vol. 11/3, pp. 263-277,

DEVELOPING STUDENTS 'RESEARCH SKILLS THROUGH THE USE OF PBL IN ENGLISH LESSONS

Khamitova A.Kh., a teacher of English language

SBS «Murager», Karaganda city

Аннотация. Мақалада орта мектепте студенттерге ағылшын тілін оқытуда зерттеу тәжірибесін енгізу мәселелері қозғалады. Жиілікте – PBL әдісі. Проблемалық оқыту (PBL) – ұзақ мерзімді, пәнаралық және шығармашылық сипаттағы оқу әрекеттеріне мән беретін, оқушыға бағытталған оқыту моделі.

Мектепте ағылшын тілін оқыту контекстінде проблемалық оқыту (PBL) элементтерін қолдану тәжірибесі берілген. Оқытудың дәстүрлі нысандары мен PBL арасындағы негізгі айырмашылықтар тек оқыту әдістеріне ғана емес,

сонымен қатар ұйымдастырушылық және оқу-әдістемелік қамтамасыз етуге де байланысты.

Түйінді сөздер: проблемалық оқыту, топтық өзара әрекеттесу, оқушыға бағытталған стратегия.

В статье затрагиваются вопросы внедрения исследовательской практики в обучении учащихся английскому языку в средней школе. В частотности - метод PBL. Проблемно-ориентированное обучение (PBL) — это модель обучения, ориентированная на учащихся, которая делает упор на учебную деятельность, которая является долгосрочной, междисциплинарной и творческой. Представлен опыт применения элементов метода проблемно ориентированного обучения (PBL) в контексте преподавания английского языка в школе. Основные отличия традиционных форм обучения от PBL связаны не только с методикой преподавания, но и в большей мере от организационного и учебно-методического обеспечения.

Ключевые слова: проблемное обучение, групповое взаимодействие, стратегия, ориентированная на учащихся.

Teachers of foreign languages currently have a great responsibility in the formation of functional literacy for students, since they are not only faced with the task of teaching foreign languages to students, but also the ability to apply knowledge of languages in their life. How to teach students to be informational communicative, independently receive and apply the necessary knowledge? A new type of education can help us in this – an innovative education. What is an innovative education today? This is an education that is capable of self-development and which creates conditions for the full development of all its participants. Innovative education is a developing education. " [3] That is, the teacher can apply various technologies in his practice, change the structure and content of the educational process. The traditional lesson makes the learning process monotonous and boring. The use of various innovative methods and techniques will help a modern Kazakhstani teacher to improve the quality of knowledge, as well as raise the motivation of students to the subject. I would especially like to highlight one of such methods as PBL – problem-based learning. Problem-based learning (PBL) is a learning model with a student in the center who emphasizes learning activities which are long-term, interdisciplinary and creative. PBL arose from the work of the Swiss philosopher and psychologist Jean Piaget of the theory of cognitive constructivism. He argues that students are not empty vessels who come to school to be filled with knowledge, but rather people who come to class with their own ideas or mental models about how the world works.

PBL is one of the successful methods used by English teachers in our school. It is aimed at teaching students to use the knowledge gained at school to solve problems in a real life, in a society, develops all types of thought processes, such as perception, memory, formation of problems, imagination and logic. PBL in English classes runs in parallel with the schedule, so this allows students to transfer the knowledge and skills gained in the lessons into the real life. In this environment, they dip during project activities. What does it mean? First, one lesson is given to project activities at the beginning, when you can form groups, define a topic and another lesson at the

end, when students already go out with project presentations and receive feedback. The teacher acts as a consultant to projects, helps to draw up an action plan and directs the groups. In addition, the teacher needs additional after-hours time to meet with teams to view the results and discuss the difficulties encountered in the work process. Of course, all this activity affects only positively on students, as it raises their motivation for study. Students learn to search independently and find the necessary material on a given topic, learn the necessary knowledge and skills, learn to be active and work in a team. Students perceive this task as a game and the material that needs to be remembered as the rules by which to play. The process of work is based on the principle: task - tools for solution - solution search - solution. Students begin to understand why certain theories and rules are important and already perceive them differently. In a process of project learning, students pass the research cycles in which they draw on their previous knowledge. A research cycle is when students develop or answer questions about a real problem, explore the problem by looking for real sources of information rather than textbooks, and then create new questions for further research or develop their solution in a different way. When a group's work culminates in a problem, it is possible to demonstrate to a real audience related to the issue or topic. As a result, students solved the problem, acquired a new skill, learned a new way of thinking or created a new product.

As an example, I would like to present the 6th grade. When students encounter an interesting problem with real consequences, they have a genuine need to learn more about the problem. They agree with the subject of PBL because the facts of reality for many projects are outside the school walls. Students enjoy learning projects that arise from issues affecting them both locally and globally. These factors make learning relevant to students. They rarely ask "Why are we doing this?" because they had the choice and the right to vote (voice and choice) in what they would learn.

The students were divided into 4 groups, where each group investigated various issues. The 6th grade worked with the topic “Our health”. The first group, called “Healthy habits”, researched a cell phone harm to the health of teenagers. To draw attention to this problem, they conducted a survey at school, as well as based on the results questionnaires revealed a problem in the 5th grade of our school. Students of this group held conversations with the students of the 5th grade, held various active games with them at breaks, trying to solve the problem of a phone addiction. The second group, called “Healthy home remedies”, decided to compare people who are treated with pills with those who prefer home remedies. The group members interviewed a school doctor, their grandparents, who practice treatment with folk remedies, made an analysis from the results. The group came to the conclusion from these results that you should not get carried away with pills, but you need to carry out prevention in a timely manner. They prepared a healthy vitamin mixture of lemon, garlic, ginger and honey for their classmates and teachers.

“The Healthy sport” group approached the problem very creatively. They took patronage of a classmate who was often sick and missed classes. The members of the group approached this case with such responsibility that they stayed after school every day and all together were happy to play sports, not forgetting to help and watch

their classmate. As a result, changes were recorded that took place with their classmate and what was the use of sports for his body. The greatest achievement was that the student over whom the patronage was taken began to get less sick and miss classes! Each group prepared presentations, and made a video on their topic. It is worth noting the positive side in terms of close-knit teamwork, despite the age of the students, and what is very important is that they missed through themselves a colossal lesson material. In addition, this work revealed real leaders of the 6th grade.

To conclude, the introduction of the method of problem-based learning can significantly improve the quality of knowledge and competencies of students, but at the same time, it is quite difficult, requires high professionalism and additional efforts from a modern Kazakhstani teacher. 21st century skills are a set of behaviours and thinking patterns that will prepare today's students for tomorrow's challenges, both at work and at home. When students participate in project-based learning, they acquire the ability to communicate clearly, both in interpersonal communication and on many platforms, think creatively and critically, solving problems, and have the skills to collaborate effectively with others. PBL is not just a way of learning; it's a way of working together. If students learn to take responsibility for their own learning, it will form the basis for how they will work with others in adulthood.

The words of L.N. Tolstoy are more relevant than ever: "School... should be an instrument of education, and at the same time experience over the younger generation, giving constantly new conclusions. Only when experience is the foundation of the school, when each school will be, so to speak, a pedagogical laboratory, only then the school will not lag behind the universal progress, and experience will be able to give firm foundations for the science of education "[5].

Literature

1. Features of the formation of functional literacy of high school students in the subjects of the natural science cycle. Methodological Manual, Astana -2013

2. Amonashvili Sh.A. Educational and educational functions of assessing the teachings of schoolchildren. M.: Enlightenment. - 1984

3. Nurtazin S.T., Bazarbayeva Zh.M., Yesimsiitova Z.B., Ermekbayeva D.K. Innovative method of "problem-based learning -pbl "//Successes of modern natural science. - 2013.

4. Zair-Beck S.I., Mushtavinskaya I.V. Development of critical thinking in the lesson. M.: Enlightenment. - 2010

5. L.N. Tolstoy. Collected works in 22 volumes. M.: Fiction, 1983.

6. Kolyutkin Y.N., Mushtavinskaya I.V. Educational technologies and pedagogical reflection. SDPM - 2002, 2003

7. Mushtavinskaya I.V. Technology for the development of critical thinking in the lesson and in the teacher training system. St. Petersburg: KARO. - 2008

МЕТОД ПРОЕКТОВ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Е.Н.Гарбар, А.Т.Хасенова

Бұл мақалада бастауыш мектептегі жоба әдісінің өзектілігі ашылады, оның басты артылықшылығы – оқу іс-әрекетінің бұл негізі мақсаты оқушыларға жанаса түрде көрінеді. Ал оған жету қажеттілігін мектеп оқушылары бірте-бірте игеріп, өз бетінше табылған және қабылданған мақсат сипатын алады, т.б. мықсат, сондықтан оның маңызды жеке құндылығы бар. Мысал ретінде шағын жобаларды пайдалана отырып, мақалада кіші жастағы оқушылармен жұмысты дұрыс ұйымдастыру, оларды проблеманы өз бетінше айтуға, шешу жолдарын табуға және қорытынды жасауға тарту жолдары көрсетілген.

Данная статья раскрывает актуальность метода проектов в начальной школе, основное преимущество которого состоит в том, что данная основная цель учебной деятельности выступает перед учениками в косвенной форме, неявно. И необходимость её достижения усваивается школьниками постепенно, принимает характер самостоятельно найденной и принятой цели, т.е. цели, имеющей в силу этого значительную личностную ценность. В статье на примерах мини-проектов показывается, как правильно организовать работу с младшими школьниками, привлечь их к самостоятельной постановке проблемы, нахождению путей решения и составлению выводов.

Существует заблуждение о неэффективности использования метода проектов в начальной школе, что дети ещё слишком малы, и говорить о полноценной проектной деятельности не приходится. Напротив, у современных детей потребность в действии сильнейшая. Исследовать, изучать и создавать. К этому в конечном итоге, стремится каждый ребенок младшего школьного возраста. Основной тезис современного понимания метода проектов, который привлекает к себе многие образовательные системы, заключается в понимании учащимися, для чего им нужны получаемые знания, где и как они будут использовать их в своей жизни. Основой метода проектов является развитие познавательных умений учащихся, обучение их умению конструировать свои знания.

В проектной технологии чаще всего используются долгосрочные проекты. Но затягивание времени может привести к потере интереса младшего школьника к работе, неудачному результату, незаконченному проекту и просто в дальнейшем нежеланию участвовать в каких – либо проектах. Поэтому из-за отсутствия у детей 7-9 лет способностей к долговременной работе в одном направлении, выполнять проекты необходимо «на одном дыхании». Мини – проекты соответствуют требованиям к организации проектной деятельности в начальных классах. Известно, что проект – это **пять П. Проблема – Планирование – Поиск информации – Продукт – Презентация.** Этапы работы над мини – проектом в режиме проектного обучения соответствуют этим принципам «Пяти П».

Можно выделить некоторые этапы работы над мини-проектом.

1. Мотивационный.

2. Планирующий.
3. Информационно-операционный.
4. Рефлексивно-оценочный.

Мини – проекты могут быть как персональными, так и групповыми.

Преимущества персональных проектов:	**Преимущества групповых проектов:**
1. план работы над проектом может быть выстроен и отслежен с максимальной точностью	1. в проектной группе формируются навыки сотрудничества,
2. у учащегося формируется чувство ответственности	2. проект может быть выполнен наиболее глубоко и разносторонне,
3. учащийся приобретает опыт на всех без исключения этапах выполнения проекта	3. на каждом этапе работы есть свой ситуационный лидер; каждый, в зависимости от своих сильных сторон, включается в работу на определенном этапе
4. формирование у учащегося важнейших ОУН (исследовательских, презентационных, оценочных) - вполне управляемый процесс.	4. в рамках проектной группы могут быть образованы подгруппы, предлагающие различные пути решения проблемы, идеи, гипотезы, точки зрения; элемент соревновательности повышает мотивацию.

Механизмы взаимодействия в группах могут быть разнообразными: ролевое, эстафетное, диалогическое, конвейерное, через пары сменного состава.

Формы продуктов проектной деятельности:

1. Анализ данных социологического опроса
2. Сравнительно-сопоставительный анализ
3. Атлас, карта, учебное пособие
4. Выставка
5. Газета, журнал, справочник и т.д.

Виды презентаций проектов:

1. Деловая игра
2. Демонстрация продукта
3. Инсценировка-диалог литературных героев
4. Игра с классом
5. Доклад
6. Реклама и т.п.

Темы детских проектных работ лучше выбирать из содержания учебных предметов или из близких к ним областей, например, обучение решению задач. Для проекта требуется личностно-значимая и социально-значимая проблема, знакомая младшим школьникам и значимая для них. Проблема проекта или исследования, обеспечивающая мотивацию включения школьников в самостоятельную работу, должна быть в области познавательных интересов учащихся и находиться в зоне их ближайшего развития. Выбирается она по следующей схеме: анализ существующей ситуации (интересный случай из жизни, показывающий важность, интерес, актуальность данного вопроса для ребенка), описание возникшего противоречия, обозначение проблемы,

формулировка темы проекта. Например: «(*Анализ ситуации)* Однажды весенним утром в праздничный день я проснулся от шума на кухне. Каково же было мое удивление, когда на кухне вместо мамы, я увидел папу! Оказывается сегодня женский день, и мама отдыхает и принимает подарки! Папа подарил маме шикарный букет весенних цветов! Я тоже хочу сделать подарок маме на 8 Марта. *(Противоречие)* Но моих карманных денег или не хватает на хороший подарок, или они быстро тратятся. *(Проблема)* Как же сделать маме подарок к женскому дню, имея минимум средств? Я нашел выход! Выращу цветы сам.. Далее ребенок формирует **научный аппарат** своего проекта: **Цель проекта:** выгонка тюльпанов (нарциссов) **Задачи:**1. Изучить источники по теме исследования 2. Провести наблюдение за выгонкой луковицы тюльпана в домашних условиях 3. Вести дневник наблюдения 4. Дать рекомендации о сроках и особенностях выращивания тюльпана из луковицы к 8 Марта в домашних условиях **Гипотеза:** Если посадить луковицу тюльпана в нужное время и правильно за ней ухаживать, то можно получить к 8 Марта букет тюльпанов для подарка маме.

Примерные темы для исследовательских проектов:

Проекты улучшения города: а) Газоны б) Площадки для выгула собак в) Детские площадки г) Детский парк д) Мой двор е) Парк для скейтеров ж) Модернизация зоопарка.

Проекты по улучшению гимназии: а) Душевая комната в гимназии б) Пришкольный участок в) Спортплощадка г) Живой уголок.

Как же оцениваются мини-проекты?

Критерии оценивания мини-проекта в начальных классах должны быть просты.

1. Выполнение принятых этапов, законченность
2. Качество изделия, его оригинальность
3. Полнота раскрытия темы проекта

При организации проектной деятельности могут возникнуть и некоторые трудности:

1. Мониторинг. Необходимо знать, что ученик делает в период выполнения проектного задания. Но с другой стороны, - проект это возможность школьнику выразить свои собственные идеи. Желательно, чтобы контроль не был слишком строгим и навязчивым.
2. Личностные проблемы. Учитель может столкнуться с трудностями связанными с личностью ученика, такими, как отсутствие интереса или мотивации, трудности межличностного общения.

Особого внимания в начальной школе требует завершающий этап проектной деятельности – презентация (защита) проекта. Для этого нужно помочь ученикам произвести самооценку проекта, оценить процесс проектирования с помощью вопросов. Также нужно помочь ученикам подготовить проект к презентации. Как правило, защита проектов осуществляется в форме выставки тех изделий, которые они создали. Кроме

того, иногда целесообразно попросить детей подготовить небольшое выступление с рассказом о своем проекте.

Грамотно организованная проектная деятельность в полной мере позволяет оправдывать эти затраты и даёт ощутимый педагогический эффект, связанный прежде всего с личностным развитием ребёнка.

Использованная литература:

1. Кондратьева Е.П. Проект: проблемы, поиск, опыт. Учебно-методическое пособие для слушателей курсов повышения квалификации учителей начальных классов.-Чебоксары, 2007.

2. Конышева Н.М. Проектная деятельность школьников//Начальная школа. - 2006, №1.

3. Кравец Т.Н., Телеганова М.В., Спутай С.Младшие школьники проводят исследование //Начальное образование.- 2005, №2.

ПРОФЕССИЯ И МАЛЫШИ?

Хасенова Светлана Васильевна

КГКП «Ясли-сад «Еркетай» г.Караганда

Аннотация : Құрметті әріптестер, мектепке дейінгі білім беруде ерте кәсіптік бағдар беру қажеттілігі туралы сөйлесуді ұсынамын. Кәсіптік бағдарлау дегеніміз не? Бұл әр адамның мамандық таңдауға көмектесу үшін жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен қабілеттерін анықтауға бағытталған іс-шаралар жүйесі. Сіздің ойыңызша, бала қай жаста өзі үшін кім болуды таңдай алады? Әдетте бұл сұрақ тек жоғары сыныптарда, мектеп түлектерінде пайда бола бастайды. Алайда, оны балабақшадан мамандық таңдауға дайындауға болады.

Уважаемые коллеги, предлагаю поговорить о необходимости ранней профориентации в дошкольном образовании. Что такое профессиональная ориентация? Это система мероприятий, направленных на выявление личностных особенностей, интересов и способностей у каждого человека для оказания ему помощи в выборе профессии. Как вы думаете, в каком возрасте ребенок может выбрать для себя кем стать? Обычно этот вопрос начинает возникать только в старших классах, у выпускников школ. Однако к выбору профессии его можно готовить уже с детского сада.

Дошкольники часто в своих играх хотят быть похожими на взрослых , повторяя их действия. Они показывают себя в роли воспитателя, врача, водителя, пожарного и т. д. Такая склонность детей к ролевым играм, к видам труда могут говорить о начальных этапах профессиональной ориентации наших детей.

«Мы хорошо знаем, что от природы все люди обладают приблизительно одинаковыми **трудовыми данными**, но в жизни одни люди умеют работать

лучше, другие – хуже, одни способны только к самому простому **труду**, другие – к **труду более сложному и**, следовательно, более ценному. Эти различные **трудовые** качества не даются человеку от природы, они **воспитываются** в нём в течение его жизни, и в особенности в молодости» (А.С.Макаренко)

Детский сад – это первая ступень в формировании начальных знаний о **профессиях**. С трудом взрослых дети знакомятся уже в младшем дошкольном возрасте, когда мы читаем им сказки, рассказываем о многообразии профессий, их положительных качествах. Эта работа педагога поможет малышам пополнить свои знания **о работе родителей**, бабушек и дедушек, получше познакомить с **местом работы мамы и папы,** узнать, какие обязанности они выполняют на **работе.** Если же мы не будем давать ребятам элементарные знания о профессиях, существующих в мире, дети могут думать о том, что смысл труда взрослого человека - это **зарабатывание денег**.

Нужно ли говорить детям о том, что **мамина работа** может быть интересной, любимой, дарить человеку радость? Правильно ли мы делаем обсуждая с детьми о то, что труд каждого рабочего важен, что приносит неоценимую пользу нам и нашему государству? Или мы ничего не можем сделать с этой мыслью в детских головах, что все взрослые на **работе зарабатывают деньги!**

Глава нашей страны особенно подчеркивает необходимость **рабочих профессий**: «Нужно повышать престиж **профессионального труда**, престиж **работы у станка**, престиж **работы вообще любого профессионального труда**».

В наше время дети чаще используют в речи такие современные **слова как «бизнесмен**, дизайнер». Но знания о них у дошкольников не совсем точные и верные.

Современные родители перестали делиться со своими детьми рассказами о ценностях своего труда. Куда исчезла трудовая доблесть? Почему во Франции, Турции, Швеции и других странах люди гордятся и возвышают свои **професси**, а мы уже даже не упоминаем о нелегкой работе сварщика, плотника, кондитера, слесаря, мебельщика, плодами труда которых мы пользуемся каждый день?

Почему-то эти нужные всем профессии стали незаслуженно забыты, это неправильно. Поэтому ввести ребенка в мир профессий и помочь разобраться в нем, нужно нам **,** взрослым, с ранних лет.

Вводя детей в мир с профессий, педагогам необходимо сотрудничать не только с родителями, но и представителями различных **профессий**, проводя познавательные экскурсии , которые доставляют детям большую радость и восторг.

В своей педагогической деятельности каждый педагог использует традиционные методы знакомства с профессиями:

- беседы о разных видах труда взрослых**,** рассматривание картинок
- чтение произведений детской литературы и разучивание стихотворений о **профессиях,**
- рисунки детей по теме «Профессии»**,**

- беседы на встречах с представителями людей разных видов деятельности,
- лепбуки,
- игры,
- загадки,
- викторины.
- экскурсии и т.д.

Для развития профориентации важно, чтобы ребенок не просто был наблюдателем за **работой взрослых**, а видел ее особенности и результаты, а так же сам участвовал в совместной трудовой деятельности со взрослым, выполнял трудовые поручения и просьбы. А еще лучше провести экскурсию, которая даст ребенку больше знаний и заинтересованности , так как она расширяет кругозор и дети «по-настоящему» видят работу взрослых .

Одним из самых лучших способов познакомить **дошкольников с профессиями** является метод проекта. Проектная деятельность является связующим звеном в процессе **обучения** и воспитания с реальными событиями из жизни ребенка, а также помогает заинтересовать его, вовлечь в эту деятельность. Здесь каждый ребенок проявляет свою значимость, индивидуальность, почувствует себя нужным, учится быть уверенным в своих силах.

Для более лучшего результативного усвоения детьми пройденного материала, предлагаю использовать в своей **работе** мнемотаблицы. В таблице закрепляем картинки **профессии**, с которой хотим познакомить детей. Затем заполняем в таблице каждую клеточку , начиная с первой, подбираем картинки по возрасту, чтобы были понятны для детей: место **работы**, специальная одежда, орудие труда, трудовые действия, результат труда. Для детей постарше, можно усложнять задания. Данную мнемотаблицу можно использовать для работы с любой профессией .

Очень интересно будет для детей создать журнал с фотографиями или видео и небольшими рассказами о своей профессии каждого родителя. Так они знакомятся с трудом своей мамы и своего папы, видят , что родителям нравится их работа, и возможно тоже захотят работать в банке, ремонтировать машины, строить дома и т.д

Если мы начнем говорить о ценности труда и **профессий с дошкольного детства**, то, возможно, наши дети с гордостью будут рассказывать о том, что папа **работает сварщиком** , мама печет вкусные пироги и торты. И вопрос, кем быть, не застанет их врасплох

Уверена, что после систематической работы с детьми в данном направлении, дети начнут проявлять интерес к **профессиям своих родных**, будут гордиться своими родителями, научатся сами оценивать результаты труда взрослых.

О будущем **наших детей дошкольного возраста** говорить трудно - впереди ещё обучение в школе. Но я надеюсь, что в результате такой **работы** педагога многие дошколята в будущем выберут **профессию**, которая позволит им чувствовать себя счастливым и востребованным.

Работу по ранней профориентации в дошкольном образовании считаю продуктивной и перспективной. В **дошкольных** организациях необходимо проводить **работу** по ознакомлению детей с разнообразием существующих **профессий.** Детские впечатления самые глубокие, кто знает, быть может, выбирая кем пойти учиться, наши воспитанники вспомнят нас и нашу совместную деятельность в данном направлении.

Литература:

1. Макаренко А**. С.,** Воспитание гражданина**,** Москва, Просвещение, 1988

АУЫЗ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

Хизирова Маржанкул Хожабеккызы

Қарағанды облысы, Приозерск қаласы
«№1жалпы білім беретінмектебі» КММ

Аңдатпа. Ұсынылып отырған мақалада халық ауыз әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың маңызын көрсететін 5-сынып әдебиетінен «Керқұла атты Кендебай» ертегісі, «Қобыланды батыр» жыры, «Асанқайғының жерге айтқан сыны» аңызы және 6-сынып оқулығындағы «Аяз би» ертегілеріне сипаттама жасалған.

Сипаттамада шығарма кейіпкерлерінің тілдік ерекшеліктері, туған жерге деген сүйіспеншілік, адам бойындағы игі қасиеттер нақты көрсетілген.

Тіл мәдениетін дамытуда маңыздылығы басым мақал-мәтелдер, жұмбақ, жаңылтпаштар баланың кез-келген тақырыпқа тұжырым жасай алатындығын, тарихи оқиғаларға берілетін даналығын, сөйлеу мәнерін меңгеру қажеттілігін ескеріп, «Сүйінші», «Шілдехана», «Тойбастар», «Жар-жар», «Беташар», «Бесік жыры» сияқты халықтың әдемі көңіл-күйін беретін және халықтың мұңды қал-ақуалын көрсететін «Қоштасу», «Естірту», «Жоқтау», «Жұбату», «Көңіл айту» секілді жыр үлгілері аталмыш сыныптардың қазақ әдебиеті оқулығынан қайта орын алуына ұсыныс жасалған.

Ұлттық құндылықтардың маңызын арттыра түсетін ауыз әдебиетінің барлық түрлерін жаңаша көзқарастағы әдіс-тәсілдер арқылы өз сабақтарында орынды пайдаланып, көркемсөз мәнерлеп оқу байқауларымен сәйкестендіріп, мектепте айтыс нақыштары мен өлең жазу жолдарына бағытталған «Жас ақындар мектебі» жобасының, «Өлең жазып үйренейік, болашақ ақын» атты авторлық бағдарламаны жүзеге асқанын хабарлайды.

Аннотация. В предлагаемой статье представлены сказка «Керкула Кендебай», поэма «Кобланды батыр», легенда «Критика Асанкайгы о Земле» из литературы 5 класса, отражающая значение национальных ценностей в устном народном творчестве и описание сказок «Аяз би» из учебника 6 класса.

В описании четко обозначены языковые особенности героев произведения, любовь к родному краю, добрые человеческие качества.

Пословицы, поговорки, загадки, скороговорки, которые имеют приоритетное значение в развитии языковой культуры, учитывают способность ребенка делать выводы на любую тему, мудрость, передаваемую историческим событиям, необходимость овладения манерой речи, дающие прекрасное настроение такие как « Суйинши», «Шилдехана», «Тойбастар», «Жар-жар», «Беташар», «Бесик той» а также отражающие мрачное настроение народа так как «Коштасу» , «Естирту», «Жоктау» ,«Жубату» в случае с этими классами, предлагается вернуться к учебнику казахской литературы**.**

В школе реализуется проект «Школа молодых акынов», авторская программа «Учимся писать стихи, болашақ ақын», направленный на мотивы айтыса и способы написания стихов, сопоставление всех видов устной литературы с использованием на своих уроках новейших методов и приемов, повышающих значение национальных ценностей.

«Мен халыққа кіндігіммен байланып қалғанмын. Оны үзе алмаймын.Үзу қолымнан келмейді» Ж.Аймауытов.

Ұлттық құндылықтарға халықтың тілінен бастап, оның мәдениеті, әдебиеті, өнері, әдет-ғұрып, салт-дәстүрі,тіпті, жол-жоралғы, дағды, ұғым-түсінік, түрлі көзқарастары жататынын ескерсек, құндылықтың тұтас бір жүйе екеніне ешқандай дау болмайды. Бұл көзқарастың өзі – әрбір өзін тани білгісі келетін ұлттың өз мүддесін, ұлттық құндылығын биік қоюға жетелейтін ең алғашқы саты.

Қазіргі таңда ұлттық құндылық жайлы сөз қозғалса, ең алдымен, жапон мемлекетін тілге тиек етеміз. Жапондықтардың зерттеуінде, баланың дүниетанымын құрсақта жатқан күнінен қолға алып, он бір жасқа дейін тек ұлттық құндылықтардың тұтастығын зердесіне жеткізіп, іргетасын мықтап қалауды көздеген. Демек, баланың әрбір жас кезеңдерін даму үрдісіне қарай мұқият мән беріп, ұлттық құндылықтармен қаруландырғанда ғана өскелең ұрпақтың білімі де, даму бағыты да нәтижелі, жүйелі болады.

Ұлттық құндылықтарымыздың тамырын тереңге бойлап, өміршеңдігін ұрпақтан-ұрпаққа жалғастыру – біз, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімдерінің ең басты міндеті.

Бүгінгі күні халқымыздың ғасырлар бойы өмір сүрген ұлттық құндылығының бірі – сөз өнерін шәкірт бойына сіңіріп, ұшқыр ойды оятудағы маңыздылықты халықтың ауыз әдебиетінен бастау керек дегенді өз тәжірибемнен өткіздім. Өйткені, қазақ халқының ұзақ тарихындағы ең бай, рухани қазынасы – сөз өнері.

Адамзаттың өзін-өзі танып, тәрбиеленіп, рухани бай болуына халықтық рухани азықтың қайнар бұлағы – халық ауыз әдебиетінің ролі, сондай-ақ, оның түрлерінде кездесетін тілдік ерекшеліктердің ықпалы зор екендіктерін 5-6-сынып қазақ әдебиеті оқулығынан көруге болады.

5-сыныптың тақырыптарын оқи бастасаң, сөз қадірін түсініп, ұрпағын ұлағатқа баули алатын халық кемеңгерлігінің өзі сөз құдіретіне сыйып тұрғандай әсер ететіні сөзсіз. Қарастырып көрейік:

1. «Ертегілер» тақырыбындағы: [1, 9-б]

Ерте, ерте, ерте екен,

Ешкі жүні бөрте екен,

Қырғауылы қызыл екен,

Құйрық жүні ұзын екен... – немесе «Барша мұрат басына жетіп, Сақалы сирағына жетіп,

Бір жан өтіпті», «Мұратына жетіпті», «Ел-жұртын жинап,үлкен той жасапты» - деуі де, біріншіден, баланың ұшқыр ойлауына жетелесе, екіншіден, сөйлеу тілін дамытады.

2. «Керқұла атты Кендебай» ертегісіндегі Кендебайдың еңіреп тұрған балаға: «Көзің жасты, көкірегің қайғылы неткен жансың?», - десе, «Ардақтаған анаңды алса, төгілмей ме ырысың?

Асқар таудай әкеңді алса, көрген күнің құрысын!», деп тазша баланың ұтымды жауап беруі де қазаққа тән шешендіктің белгісі.[2, 18-б]

3. 6-сынып оқулығындағы «Аяз би» ертегісіндегі Жаманның Уәлі байдың қызы берген шартты орындағанда, ханды таңқалдырған тапқырлық та сөйлеген сөзінің өткірлігінде болатын. «Қайрақтай болып езілгенше, тәрелкедей болып уатылғанша, пышақтай болып, басы кесілгенше сыр айтпайтын кісі мына гауһар тастай мені жарып алады», «Мен үшін кінәсіз өлме,ерлігіңді көрдім. Қылыш үстінде серт жүрмейді деуші еді, антыңды қайтып ал», - деген сөздердің өзі баланың халық ауыз әдебиетінің бай мұрасы арқылы дамып, тіл байлығының артуына септігін тигізері де рас.[3, 18-б]

Ұлттық құндылықтарымыздың бірі – туған ел тарихына деген құрмет болса, бұл ауыз әдебиетіндегі батырлар жырымен ерекшеленеді. Батырлар жырындағы ерлік, тарихи тұлғалар және тарихи оқиғаларды баяндау жыраулардың еншісінде болған. Небір эпикалық дастандар мен тарихи толғаулардың авторы халық болғанымен, оны жаттап, ел мүддесіне жаратқан жырааушылар сөзден сүрінбей, ұрпақтан-ұрпаққа мұра етіп жеткізе білген.

1. «Қобыланды батыр» жырындағы Естемістің сөзінде: [4, 37-б]

Арғы астында бұл таудың,

Қызылбастың елі бар.

Жасыл байтақ жері бар,

Айдынды шалқар көлі бар.

Көктім Аймақ ханы бар,

Құртқаны сұлу сол алар, - деп жер табиғатының сұлулығын, туған ел тарихын, қазақ қызына тән жарасымдылық пен батырға шабыт бере отырып, тарихи саналылықпен бала бойына ұлттық құндылықтарды шебер сіңіре білу де халық ауыз әдебиетіндігі тәрбиенің терең екендігінен сыр шертіп тұрғандай. Өйткені, ел қорғаны бола білген батырлар, ел есінде мәңгі қалатын біртуар перзенттер, осы батырлар жырының кейіпкерлері.

Жас ұрпақтың біліп, сезініп өсуіне тағы бір құндылық –аңыздар. Ол да бала дамуына рухани азық болады. Халық ішінен шыққан аңыздар – асыл қазына.

1. «Асанқайғының жерге айтқан сыны» тақырыбы бойынша Желмаясына мінген Асанқайғының шаруаға жақсы қоныс іздеп, жиһан кезіп, әр түрлі сипат беруінде ел қамын ойлаған шешен-даналардың талайдан келе жатқан тағылымы жатыр. [5, 49-51-б]

1).Маңғыстауға: түбінде мал баққан шаруаға жақсы.

2).Жетісуға: ағашының әр бұтағы жеміс екен.

3).Меркедегі Аспараға: көршісімен тату болса, шөбіне суы мол.

4).Баянауылға: жайған қойың семірмей қоймайды.

5).Әулие атадағы Жуалыға: жері семіз, шөбі шүйгін, қары мол, топырағы майлы болғандықтан, егіні де жақсы салатынын ел біледі.

6).Жезқазғанға: айналасы жапан түз болса да, тауының асты жез.Жұрты аш қалмайды.

7). Шыңғырлауға: жылқының өзі өспейді, оны Шыңғырлау жері өсірді.

Аңызда Асанқайғының шұрайлы жер тапппаса да,туған жердің топырағын аттап кетпеуі – елін ардақтап, жерінің байлығына, оның әсемдігіне сүйсіну, жалпы, айналасындағы игіліктерді көре білу болып табылады.

Аңыз адамдарының құндылығы жақсы іс, адамгершілік қасиеттері мен тағылымды тәрбиесінің ғұмырлы болуында.

Қазақ халқының өмірінде маңызды рөл атқаратын мақал-мәтелдер баланың саналы тәрбиеленуімен қатар тілінің баюы, кез-келген тақырыпқа тұжырым жасап, тарихи оқиғаларға берілетін даналық баға беруі көзделген.

Өкінішке орай, аталмыш оқулықтарда мақал-мәтел, жұмбақ, жаңылтпаштар қаралмаған.

Әрбір ұлттың ұлттық құндылықтары ауыз әдебиетінен бастау алатын болса, қазақ ұлтының да салт-дәстүр, әдет-ғұрыптарын өмір тұрмысына қарай орын алған. Мысалы, «Сүйінші», «Шілдехана», «Тойбастар», «Жар-жар», «Беташар», «Бесік жыры» сияқты халықтың әдемі көңіл-күйін беретін, сондай-ақ, халықтың мұңды қал-ақуалын көрсететін «Қоштасу», «Естірту», «Жоқтау», «Жұбату», «Көңіл айту» секілді жыр үлгілерінен сусындаған бала психологиялық тұрғыдан дайын, жөн-жоралғыны біліп,түсінетін болып шығады. Сондықтан да аталмыш салт-дәстүр,әдет-ғұрыптардың оқулық беттерінен көрінгені дұрыс еді деген ұсынысым бар[6, 20-б].

Өзімнің 30 жылдан астам педагаогикалық тәжірибемде қалыптасқан ұлттық құндылықтарды сабағымда тиімді пайдаланып, заман талабына сай, ата-бабамыздың қанымен дарыған еркін даланың ерікті ұрпағына тән ой еркіндігі мен сөз еркіндігін бала бойына сіңіруде елеулі еңбектерім бар деп ойлаймын.

Атап айтар болсам, оқушының ой жүйріктігі мен тілдік құндылығын арттыра түсетін әдіс-тәсілдер арқылы сабағымда би-шешендердің нақыл сөздерін, мақал-мәтел, аңыз адамдарының ұтқыр сөздерін орынды пайдаланып, дебат кештерінде өз ойын нық айтып, еркін сөйлеуге әрі көркемсөзді мәнерлеп оқуға баулыдым. Айтыс өнерін бағалауды үйреттім. Мектебімізде айтыс

нақыштарын, өлең жазу жолдарын үйренген оқушылардан «Жас ақындар мектебі» жобасы жұмыс жасай бастады.

Жобаның өзектілігі төмендегідей: халықтың ұлттық құндылығына негіздей отырып, қиыннан қиыстырылатын өлең жолдары арқылы бала бойындағы дарындылықты шыңдау. Сөз өнерін құрметтеуге, өлең жазудың қыр-сырларын үйретуге бағыттау. «...Адам тілі арқасында ғана жан сырын сыртқа шығарып,басқалардың жан сырын ұға алады», - деп ақын М.Жұмабаев айтқандай, сөзді терең түсінетін ақынжанды, рухани бай бала тәрбиелену үшін өзімнің бірнеше жылдық тәжіриемді еншілеп, «Өлең жазып үйренейік, болашақ ақын» атты авторлық бағдарламаны жазып, оны жүзеге асыру жолын қарастырудамын. [7, 19-б]

Күннен-күнге қарыштап дамып бара жатқан заманда ата-бабамыздан қалған асыл мұра – ауыз әдебиетінде ұлттық құндылықтардың маңызын оқушыға түсіндіріп, рухани қазынамыздан Әлем мойындатар үйлесімділікті табуды көздеу – бүгінгі әрбір ұлтты сүйетін ұстаздың бірден-бір парызы.

Әдебиеттер тізімі

1. Тұрсынғалиева С. Ч, Зайкенова Р. А., 5-сынып қазақ әдебиеті. - «Арман ПВ», 2017ж., - [1, 9-б], .[2, 18-б], [4, 37-б], [5, 49-51-б]

2. Тұрсынғалиева С. Ч, Зайкенова Р. А., 6-сынып қазақ әдебиеті. - «Арман ПВ», 2018ж., - [3, 18-б]

3. Керимов Ш., Әнші ақындар поэзиясындағы дәстүр мен даралық мәселесі. – Алматы, 1999ж. - [6, 20-б]

4. М.Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары, Алматы, 2000ж., -[7,19-б]

В ЧЕМ ЗАКЛЮЧАЕТСЯ ГЕНИАЛЬНОСТЬ ДЕТЕЙ

Т.А. Хиничева

КГКП «Ясли-сад «Ботагоз», г.Шахтинск

Анатация. Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда Макото Шичидтің ерте даму әдістемесін қолданудың тиімділігі және ата-аналарды бірлескен қызметке қосудың маңыздылығы туралы айтылады. Даму жұмысының негізгі принциптері және практикада қолданылатын осы техниканың жаттығу түрлері егжей-тегжейлі қарастырылған. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың танымдық процестерінің даму деңгейінің ұсынылған мониторингі Макото Шичиданың ерте даму әдістемесін жеке және кіші топтарда қолданудың тиімділігін көрсетеді.

В статье рассказывается об эффективности применения методики раннего развития Макото Шичиды в работе с детьми с особыми образовательными потребностями и о важности включения родителей в совместную деятельность. Подробно рассмотрены основные принципы развивающей работы и виды

упражнений данной методики, применяемые на практике. Представленный мониторинг уровня развития познавательных процессов детей с особыми образовательными потребностями свидетельствует об эффективности применения методики раннего развития Макото Шичиды в индивидуальной и подгрупповой работе.

Работая в детском саду более 10 лет, я замечаю, что с каждым днем увеличивается количество детей с проблемами в развитии, которые нуждаются в услугах специалистов. Чтобы в будущем жизнь этих детей была полноценной нужно уже в детском саду обеспечить оптимальные условия для их успешной интеграции в среду норм типичных сверстников. Создание таких условий требует комплексного подхода и максимальных усилий от всех участников образовательного процесса. Одной из важных задач для меня, как педагога-психолога в детском саду является разработка индивидуально-ориентированных программ психологической помощи детям с особыми образовательными потребностями и включение родителей в развивающую работу. Этого я смогла достичь, используя методику раннего развития Макото Шичиды, на основе которой в 2020 году выпустила свое методическое пособие «Все дети рождаются гениями».

Макото Шичида считает, что любой ребенок может стать талантливым в различных сферах человеком. Главное – правильно развивать его мозг. И начинать нужно с обучения ребенка активно использовать все его чувства – зрение, слух, обоняние, вкус и осязание. Именно этому способствует развитие правого полушария мозга, которое отвечает за бессознательное и интуитивное.

Профессор начал свою работу в 1951 году, уверенный в том, что дети рождаются гениями, а взрослые своими руками снижают развитие их способностей, пока ситуация не становится необратимой. [1, с.10]. Правая половина мозга человека обладает способностью хранить изображения объектов целиком, а в нужный момент визуализировать их в сознании. Но по мере развития левого полушария мозга проявлять и использовать возможности правого полушария становится все труднее. Во всяком случае, без специальной тренировки это происходит значительно реже.

Обучая детей с особыми образовательными потребностями по методике раннего развития Макото Шичиды я имею прекрасные результаты. По словам профессора, малыши с синдромом Дауна и аутизмом, занимаясь по этой системе, осваивают не самую простую программу и добиваются значительных успехов. Важно то, что начать заниматься с ребенком по данной системе никогда не поздно. Даже взрослые, при регулярных тренировках, могут достичь хороших результатов. Из личного опыта могу сказать, что необходимо организовать активную и продуктивную связь с родителями (законными представителями). Методы могут быть абсолютно разными по форме, но обязательно направленные на решение одной проблемы – объединить работу семьи и педагогов в единое целое. Только при совместной и непрерывной работе всех участников воспитательного процесса будет положительный результат.

Методика Макото Шичиды основана на нескольких принципах и в своей работе я применяю каждый:

- Любой ребенок с рождения обладает задатками гения;

- Любовь родителей и благоприятный климат в семье способствуют успешному обучению ребенка;

- В раннем возрасте необходимо уделять особое внимание развитию правого полушария мозга, т.к. оно доминирует лишь до трех лет. В консультативном пункте и в центре игровой поддержки по проекту Заочный детский сад, активно использую мероприятия для развития правого мозга детей, которые еще не посещают дошкольную организацию;

- В первые годы жизни необходимо максимально развивать все органы чувств ребенка. По этому принципу разрабатываю буклеты и листовки для родительской общественности, которые распространяются и на просторах сети Интернет.

В методике раннего развития Макото Шичиды выделены два блока упражнений, которые также применяю в своем опыте:

1. *Подготовительные упражнения*: включаю в начале каждого занятия гармонизирующую музыку, например – звуки природы, музыку для йоги или медитаций, альфа-музыку; объятия, внушения, настройки – необходимо позитивно настроить ребенка на занятие, дать ему заряд любви и принятия; использую упражнения для дыхания, которые позволяют насытить мозг кислородом и помогают ребенку расслабиться.

2. *Основные упражнения*: на воспоминания и воображение: применяю метод «шар энергии» когда ребенок должен ощутить, что он может привлекать и получать положительную энергию из окружающего мира. Воспоминания – это когда дошкольник описывает определенное произошедшее в его жизни событие, а воображение – процесс, когда малыш придумывает и рассказывает о событии, которое в скором времени произойдет, представляет себя сказочным персонажем, животным или неодушевленным предметом и описывает себя в этом состоянии. Основные упражнения — это еще и этап работы над карточками разного уровня сложности. Перед тем, как начать с ними работать необходимо подготовить глаза к показу карточек здесь использую метод, когда ребенок следит глазами за движением небольшого яркого предмета. Следующий этап работы это - развитие внимания и памяти через показ флеш-карт: просмотр карточек на компьютере или в распечатанном виде, перелистываю их как можно быстрее, 0,5-1 секунду на 1 карточку, затем ребенок воспроизводит увиденное. Тематика карточек разнообразная: «Сетка памяти», «Абсурдные истории», «Похожие картинки», игры на поиск соответствия и пары, рассматривание картинок.

Для развития мышления и воображения детей использую Танграм, разрезные картинки, и любимое занятие детьми – конструирование. На развитие сенсорики применять лучше тактильные ощущения через те же карточки или сенсорные коробки, можно использовать также восприятие запахов, слуховое восприятие, логоритмику, музыкальные паузы и даже танцы.

Мандалы – особые игры для детей, которые хорошо помогают ориентироваться в цветах, такую работу очень полюбили мои дошкольники. На занятиях не обойтись без науки. Для математических знаний использую карточки с точками чтобы ребенок научился воспринимать понятие количества. Творчество важный элемент методики: для аппликации использую разные материалы - бумагу, крупу, сухие листья, перышки, вату, бусины, камешки, фольгу, наклейки; рисование красками или карандашами на бумаге, мелом на асфальте, валиками и штампами на ватмане.

И чтение, ведь книги – универсальный способ обучения ребенка. С точки зрения Шичиды, для развития интеллекта малыша необходимо, чтобы он в спокойной и расслабленной обстановке с интересом получал новые знания. Книги как нельзя лучше соответствуют такому методу обучения. Читая ребенку разные книги, я развиваю его воображение и фантазию, которые являются функциями правого полушария мозга.

Анализ мониторинга по отслеживанию уровня развития познавательных процессов детей с особыми образовательными потребностями на 2020-2021 учебный год («Экспресс-диагностика в детском саду» Н.Н.Павлова, Л.Г.Руденко) показал увеличение уровня развития всех познавательных процессов.

	Низкий уровень		Средний уровень		Высокий уровень	
	сентябрь	май	сентябрь	май	сентябрь	май
Восприятие	53%	14%	37%	46%	10%	40%
Внимание	67%	26%	19%	47%	14%	27%
Память	26%	14%	53%	46%	31%	40%
Мышление	53%	37%	31%	26%	16%	37%
Воображение	63%	26%	26%	37%	11%	37%
Общий показатель	52%	23%	33%	40%	15%	37%

Это свидетельствует об эффективности применения в моей практики методики раннего развития Макото Шичиды в индивидуальной и подгрупповой работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

«Феноменальная память, скорочтение, абсолютный музыкальный слух, мгновенное решение сложнейших задач, легкая обучаемость - все это доступно любому малышу. Но для этого очень важно развивать правое полушарие мозга», - так утверждает японский профессор Макото Шичида. 100% доказано это утверждение в моей практической деятельности, как педагог- психолога детского сада.

Список литературы:

1. Неофициальный перевод книги М.Шичиды «Малыши – гении» https://mamazanuda.ru/metod-shichidy-zanyatiya-kniga/

ДИСКУССИОННАЯ ПЛОЩАДКА РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В ШКОЛЕ И КОЛЛЕДЖЕ

Ходко Т.В. учитель истории

КГУ «Школа-лицей №53», г. Караганда

Школьный музей - территория личностного, научно - исследовательского развития учащихся.

В настоящее время школьный музей является одним из приоритетных компонентов образовательного пространства. В декабре месяце 2021-2022 учебного года в школе-лицее № 53 состоялось торжественное открытие музея, посвященному выдающемуся ученому, основоположнику казахстанской археологии, востоковеду, историку, литературоведу, искусствоведу Алькею Хакановичу Маргулану. Этому событию предшествовала долгая и кропотливая работа как педагогов, так и учеников. Итогом этой работы стал масштабный музейно-образовательный, исследовательский проект. Ученики 5, 6, 8, 9,10-х классов под руководством учителей - предметников распределились по нескольким направлениям исследовательской работы. Основной целью работы в музее является – приобщение подрастающего поколения к изучению бесценного наследия ученого академика А. Х. Маргулана. В данной статье мы остановимся лишь на некоторых направлениях исследовательской деятельности музея.

«А. Маргулан и современная археология». Исследовательская работа в данном направлении началась после интересной встречи, которая проходила в рамках проекта «Өнегелі Өмір» с профессором исторического факультета КарГУ им. Е. Букетова, учеником выдающегося Казахстанского археолога А. Х. Маргулана, руководителем археологических раскопок в Карагандинской области Жауымбаевым Сағындықом Убаевичем. Цель встречи – приобщение подрастающего поколения к национальной истории, развитие активной гражданской позиции, патриотизма на основе ценностей отечественной истории. Сағындық Убаевич рассказал старшеклассникам о историко - археологических раскопках в г. Караганде, Карагандинской области, о совместной поисково-исследовательской работе карагандинских археологов с известными зарубежными учеными Японии, России. Ученики заинтересовались малоизученными фактами отечественной истории. Например, мало кто знает, что через территорию Центрального Казахстана походил **«Великий железный путь» (или «Медный путь»)**, а такие ученые как А.Х. Маргулан, советский учёный-геолог К. Сатпаев – доказали, с помощью открытых ими многочисленных археологических поселений существование городов древних металлургов. Академик из Японии **Ясуюки Мураками** констатировал, что Казахстан и особенно Карагандинский регион – одна из ключевых точек по изучению распространения железа и плавильного дела во всем мире, от запада и до востока. А каждая обнаруженная печь – это древний мини-завод. Центральный

Казахстан – это эпицентр культурного, экономического и технологического развития древних эпох, особенно эпохи бронзы. И недавно нашумевшее открытие, сделанное археологической экспедицией Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова, об исследовании крупного мавзолея некрополя «**Каражартас»**, относящегося к очень редким памятникам монументальной архитектуры Сарыарки эпохи поздней бронзы, которые существовали более 3 тысяч лет назад, яркое тому подтверждение. В итоге, современные археологические исследования легли в основу обогащения нашего музея экспонатами. Это позволило выстроить экспозиционное пространство музея, таким образом, чтобы в нем присутствовали рабочие зоны, где демонстрируются некоторые модели, исторические реконструкции, созданные руками учащихся, учителями-предметниками, родителями, профессиональными художниками. Такие модели уже есть - это «Могильник Каражартас», выполненный учащимися 5-го класса; керамика эпохи бронзы…. Идет работа по созданию модели сыродутной печи, похожую на ту, что использовали древние алатовцы. Создаются модели конструкций жилищ эпохи бронзы. Данное направление соответствует нашему естественнонаучному и техническому профилю.

Исследование по теме: **«Эпоха бронзы в Казахстане»** было проведено учениками 10-х классов под руководством учителей истории. В данном проекте в хронологической последовательности представлены экспедиции А. Х. Маргулана, посвященные изучению памятников бегазы-дандыбаевской культуры. Им были открыты уникальные археологические памятники эпохи бронзы: Бегазы, поселение Байбала, комплекс Аксу-Аюлы, Беласар, Бугылы I, могильник Айбас-Дара и многих других. Данные исследования легли в основу экскурсий, которые проводят старшеклассники с гостями и учащимися школы. Примечателен тот факт, что десятиклассники постоянно дополняют материал новыми материалами, сведениями, историческими исследованиями. Лекции подготовлены с учетом возрастных особенностей учащихся. Школьный музей содержит большое количество изображений петроглифов. Они выполняют не только эстетическую функцию, но и несут информационную и познавательную нагрузку. Так стенды где изображены наскальные рисунки Теректы-Аулие повествуют о кочевой жизни древних людей, отображая сцены охоты, поклонения Солнцу и многое другое. Вокруг памятника Теректы-Аулие витает очень много легенд. А это бесспорно богатейший материал для дальнейшего исследования. Приобщая школьников 4-5 классов к проектной деятельности, будет создан сборник детских рассказов: «Петроглифы родного края», где авторами выступят сами ученики.

«Академик Алькей Маргулан: Хранитель истории. Прикосновение к творческому наследию». Виртуальная выставка – это большой проект, над которым работали учащиеся 10 класса совместно с заведующей школьной библиотекой Корольковой Е.Ю. Имя А.Х.

Маргулана стоит в одном ряду с именами выдающихся археологов и этнографов мира.

Поражает громада его научного наследия – свыше 10 томов. За многие годы им издано более 300 научно-исследовательских и более 100 энциклопедических статей, научно-популярных публикаций. Результатом работы команды стало создание «Видеотрейлера – Библиографа», «Электронной библиотеки с QR-кодами», «Книжно-иллюстративной экспозиции», а также составлен «Информационно-библиографический список литературы».

«Мир казахов». Маргулан А.Х. – этнограф, историк» - исследовательский проект, в котором работали ученики 8,9-х классов совместно с учителями казахского языка и литературы. Данный проект построен на изучении сборника статей А. Х. Маргулана «Мир казаха», включающего несколько статей: «Петроглифы с тотемом волка»; «Древние караванные пути через пустыню Бетпак – дала»; «О значении эпиграфических памятников Казахстана; «О происхождении племени канглы»; «Казахская юрта и ее убранство». В данном исследовании в поле зрения Алькея Хакановича всегда находились вопросы истории культуры и искусства Казахстана. Результат проекта - выставка экспозиций «Казахское народное прикладное искусство».

Большую помощь и поддержку в развитии музейно-образовательной и исследовательской деятельности нашего школьного музея оказывают специалисты Карагандинского областного историко-краеведческого музея. С их помощью на базе школы-лицея была организована передвижная тематическая выставка предметов эпохи бронзы, предметов казахского народного прикладного искусства.

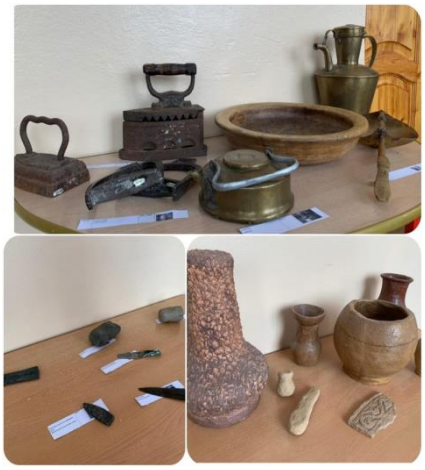

«Алькей Хаканович Маргулан - фольклорист, литератор и переводчик». «Произведение А.Х. Маргулана на сцене» - это ещё одно из интереснейших исследований творчества Алькея Маргулана, но только с позиции филолога, фольклориста, литератора, переводчика**.** Результатом исследований А.Х. Маргулана в области истории культуры казахского народа явилась защита в 1945 году докторской диссертации на тему: "Эпические сказания казахского народа". В школе реализуется творческий проект «Театр-өмір айнасы», в котором участвуют учащиеся 8-9 классов. Руководителями данного творческого проекта являются учителя

Инсценировка сказки «Аязби»

казахского языка и литературы. В программу посещения школьного музея обязательно входят инсценировки фольклорного наследия, автором которых является А.Х. Маргулан.

На сегодняшний день, мы можем с уверенность констатировать – что школьный музей является той культурной средой, тем образовательным пространством, где происходит и общение, и учебная деятельность, а также приобщение подрастающего поколения к исследовательской, проектной работе. Неоспоримый плюс школьных музеев: с их помощью учебный процесс становится более увлекательным и интересным. При создании музея мы ставили перед собой такую задачу, чтобы все экспозиции, стенды, носили исключительно функциональную нагрузку, прикладной характер. Все вышеперечисленное подтверждается многообразием форм, методов, приемов работы над исследованиями.

Какие азы исследовательской деятельности постигают ученики, работая в школьном музее?

Во-первых: дети учатся находить тему исследования, постигают историографический анализ.

Во-вторых: работают с различными источниками, научно-справочной литературой.

В-третьих: учатся находить из предложенных многочисленных гипотез, идей, предложений наиболее правдоподобные и проверять их. В-четвёртых: оформляют выводы, рекомендации. Приобщаются к поисково-собирательной работе.

В-пятых: изучают и описывают музейные предметы, совместно с педагогами создают экспозиции, проводят экскурсии, уроки, интеллектуальные игры.

В итоге у детей формируется аналитический подход к решению многих жизненных проблем, умение ориентироваться в потоке информации, отличать достоверное от фальсификации, объективное от субъективного, находить взаимосвязи между частным и общим, овладевать навыками музейной профессиональной деятельности.

Литература. Интернет ресурсы:

https://e-history.kz/en/biography/view/338© e-history.kz

http://arheology.kz/personali/19.html Портал археологов Казахстана

https://yadi.sk/i/ZExq97j63Ppmx2 Книги Алькея Маргулана

1. Маргулан А.Х. Шығармалары. Сочинения: в 10 т / сост.: Д.А. Маргулан.- Алматы: Алатау. - 2011.
2. Маргулан А.Х. Казахское народное прикладное искусство: альбом.- Алма-Ата: внер, 1986 - Т. 1: Казахское народное искусство. Развития художественных ремесел Народное искусство казахов Казахский национальный орнамент Казахский народный костюм Ковроделие Обработка металла и ювелирное искусство Резьба по дереву и кости Тиснение по коже Народные мастера. -1986. -256 с; Т. 2: Художественное кошмоделие. Ткачество. Плетение. Вышивка. -1986.-256 с; Т. 3: Резьба по

дереву и кости. Художественная обработка металла и тиснение по коже. 1994- 248 с.
3. Маргулан А. Х. Мир казаха. - Алматы: IDK -TIOP, 1997.- 56 с.
4. Маргулан А. Х. Сочинения = Шығармалары.- Алматы -Т.3 - 4: Петроглифы Сарыарки. Гравюры с изображением волчьего тотема. Каменные изваяния Улытау. - 2003. – 46с.

СОЦИАЛЬНАЯ ТРЕВОГА У МЛАДШИХ ПОДРОСТКОВ В КОНТЕКСТЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Храмкова Юлия Александровна

Г. Караганда, КГУ «Гимназия им. К. Сатпаева»

Аннотация: Мақалада психологиялық қауіпсіздік контекстіндегі әлеуметтік мазасыздық мәселелері қарастырылады. Мұнда табыстың ішкі эмоционалды түсінігінің эссе мазмұнын талдау арқылы алынған мәліметтер берілген.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы социальной тревоги в контексте психологической безопасности. Здесь представлены данные полученные с помощью контент-анализа эссе внутреннего эмоционального понимания успешности.

Социальная тревога — это некоторое ощущаемое человеком беспокойство о предполагаемом мнении, о том, что подумают другие люди, такой постоянный страх социального осуждения и порицания. Человеку становится тревожно и трудно проявлять себя в социуме, что со временем он выбирает разные стратегии, чтобы и вовсе не встречаться с такой возможной ситуацией.

Быть эмоционально и социально интеллигентным – значит эффективно понимать и выражать себя, понимать других и хорошо общаться с ними, а также успешно справляться с повседневными требованиями, вызовами и давлением. Это основано, прежде всего, на внутриличностной способности человека осознавать себя, понимать свои сильные и слабые стороны и выражать свои чувства и мысли неразрушающим образом. Такое заключение можно сделать в соответствии с моделью Модель Bar-On, что обеспечивает теоретическую основу для EQ-i.

На межличностном уровне эмоциональный и социальный интеллект включает в себя способность осознавать эмоции, чувства и потребности других людей, а также устанавливать и поддерживать отношения сотрудничества, конструктивные и взаимно удовлетворяющие. В конечном счете, быть эмоционально и социально разумным означает эффективно управлять личными, социальными и экологическими изменениями, реалистично и гибко справляясь с текущей ситуацией, решая проблемы и принимая решения. Для этого нам нужно управлять эмоциями так, чтобы они работали на нас, а не

против нас, и мы должны быть достаточно оптимистичными, позитивными и целеустремленными.

Психологическая безопасность может быть выражена на высоком уровне при наличии следующих факторов: -осознанность, - эмоциональность, - способность делать выбор (решительность, целеустремленность, мотивированность), -самоконтроль.

Для более глубокого понимания, как в системе мировозрения младшего подростка эти критерии проявляются мы провели не большое исследование, в котором было анкетирование и контент-анализ коротких эссе.

Целью нашего исследования было изучение особенностей понимания эмоций и их взаимосвязь с пониманием успешности и психологической безопасности в будущем. Благодаря этому мы сможем увидеть некоторые особенности восприятия и развитие эмоций в этих разных возрастных группах.

Мы предложили ребятам небольшую анкету, а также свободное короткое эссе на тему «Кто такой успешный человек». Так же нам стало важным посмотреть особенности межличностных отношений и выявить к каким изменениям в межличностных отношениях стремятся современные подростки с помощью методики диагностики межличностных отношений Тимоти Лири. Полученные данные представлены в таблице 1.

Таблица 1.

Сводные числовые данные по возрастным группам

Возраст	Оцени, насколько хорошо ты замечаешь переживания эмоций у своих близких по шкале от 0 до 10, где 0 - минимальное значение, а 10 - максимальное значение.	Ответь на вопрос: «Я хорошо знаю, чем заняться, чтобы улучшить себе настроение».	Оцени, насколько хорошо ты различаешь изменения интонации голоса у другого человека по шкале от 0 до 10, где 0 - минимальное значение, а 10 - максимальное значение.	Оцени, насколько хорошо ты умеешь контролировать свои переживания по шкале от 0 до 10, где 0 - минимальное значение, а 10 - максимальное значение.	В 5-7 предложениях опиши портрет современного успешного человека. В тексте укажи, какими качествами он должен обладать.
15-16 лет	7,642857	90% да 10% нет	8,321428571	6,8571428	30%-про эмоциональ-ность 61%-целеустрем-ленность, уверенность и вера в себя, коммуника-бельность 23%- здоровье 53%- уметь

					зарабатывать, иметь интересную работу
13-14 лет	8	62% да 38% нет	8,375	6,8571428	53%–отмечают контроль состояния и эмоций, самоконтроль 30%- отмечаю связь успешности и работы, трудолюбия 69%- связывают успешность с разными чертами характера

Анализ: всего в данном опросе приняли участие 26 человек. Среди них группа юношей и девушек в возрасте 13-14 лет и группа юношей и девушек в возрасте 15-16 лет (в каждой по 13 человек).

Среди эмоций, описанных юношами в 1,5 раза чаще встречается характеристика состояний или характера человека. В то время как девушки называют более широкий диапазон эмоций, которые проявляют и замечают у самих себя. Наиболее часто употребляемые эмоции: радость, злость, гнев, стыд и страх. Это заметно в обеих возрастных группах. Оценка рефлексивного наблюдения за эмоциями близких имеет незначительное различие в обеих группах и в среднем составляет 7,8 из 10 возможных баллов. Оценка умения замечать изменения интонации выражена в обеих группах на 8,3 балла, а оценка контроля своих переживаний выражена в меньшей степени в обеих группах и составляет 6,8 балла.

Так же у 53% испытуемых по диагностике межличностных отношений в возрастной группе 13-14 лет преобладает выраженность авторитарно-агрессивных отношений с изменением в сторону дружелюбно-альтруистических. Здесь же мы можем касаться данных других исследований тревожности, где пик повышенной общей тревожности приходится на возраст 11-12 лет, что связано с переходом на новую ступень обучения.

Испытуемые в возрасте 13-14 больше склонны развивать такой тип отношений как сотрудничество и постепенно по мере того как человек

становится взрослым дружба становится всё более связанной с рабочей средой. Акцент смещается в социальной ориентации к задачам развития и появляется лучшее понимание в отношениях с окружающими. Интересно что в обеих группах примерно равная равные показатели по оцениванию и понимание эмоций своих и окружающих Однако навык улучшения эмоционального состояния в группе 13-14 летних несколько ниже, чем в более старшей возрастной группе.

Вывод: таким образом в группе подростков 13-14 лет понимание успешности, психологической безопасности, связано с умением управлять эмоциональным состоянием в большей степени чем для более старших подростков 15-16 лет. Это является хорошей основой для развития психологической безопасности в будущем. Для последних в понимание успешности входит наличие интересной работы в будущем, а так же развитие навыков soft skils – умение выстроить коммуникацию, целеполагание и целеустремленность.

В целом можно сделать следующий вывод: некоторые завышенные данные, могут быть связаны с возрастными особенностями самовосприятия и самооценки, поэтому вопросы психологической безопасности особенно важны в этом возрасте.

Эти характеристики и качества личности человека имеют прямое отношение к эмоциональному интеллекту подростка.

Список литературы

1. Анцыферова Л. И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысливание, преобразование ситуаций и психологическая защита//Психологический журнал.Т.15., №1. - 1994. - С. 3-19
2. Востриков А.А., Табидзе А.А. Эмоциональный интеллект. Культура эмоций. Курс психотехники эмоциональной саморегуляции, самопсихомоделирования и жизненного оптимизма. Учебное пособие с учебными аудио-сеансами. Томск, изд-во «Продуктивная педагогика». 2007. - 228 с.
3. Люсин Д.В. Современные представления об эмоциональном интеллекте // Социальный интеллект: Теория, измерение, исследования / под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. М.: Институт психологии РАН, 2004. - С. 29-36.
4. Фролов Ю.И. Психология подростка. Хрестоматия. - М.: Российское педагогическое агентство, 1997. — 526 с.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КЛАССА В ШКОЛЕ

Н.Е.Чернушенко

КГУ «Школа-лицей № 66», город Караганда

В последние годы перед системой образования республики стоит задача возрождения интереса молодежи к педагогической профессии и привлечения на педагогические специальности наиболее мотивированных и подготовленных школьников. Одной из форм работы в данном направлении может стать открытие педагогических классов на базе средних школ. Опыт работы в этом направлении представлен в данной статье.

Соңғы жылдары республиканың білім беру жүйесінің алдында жастардың педагогикалық мамандыққа деген қызығушылығын жандандыру және педагогикалық мамандықтарға неғұрлым ынталы және дайындалған оқушыларды тарту міндеті тұр. Осы бағыттағы жұмыс нысандарының бірі орта мектептер базасында педагогикалық сыныптардың ашылуы болуы мүмкін. Осы бағыттағы жұмыс тәжірибесі осы мақалада келтірілген.

В настоящее время остается актуальной проблема профессиональной ориентации школьников. В своем Послании «Справедливое государство. Единая нация. Благополучное общество» Президент РК К.Токаев сказал, что «…нужно ориентироваться на реальные потребности рынка труда и соответствовать задачам нового экономического курса страны. При этом необходимо последовательно выстраивать партнерские отношения с родителями и учениками, которые должны нести свою долю ответственности за качество и востребованность получаемых знаний и навыков» [1, с.13]. Сейчас во многих школах остро ощущается дефицит учителей по отдельным школьным предметам (математика, физика, начальные классы), поэтому необходимо создать условия, при которых школьники могли бы на основе своих индивидуальных особенностей совершить правильный и осознанный выбор профессии, в том числе и профессию учителя.

На формирование у обучающихся интереса к профессии учителя влияют учителя и родители. Особое место в этом занимают педагогические классы, которые организуются в школах. Основной задачей педагогических классов является выявление школьников, имеющих склонность к профессии педагога, знакомство с профессионально-педагогической деятельностью.

На протяжении нескольких лет в КГУ «Школа-лицей № 66» открыты педагогические классы, которые занимаются ранней профориентацией на педагогическую профессию. Занятия в педагогических классах проводятся за счет вариативного компонента учебного плана с 5 по 11 класс. Занятия в этих классах ведет опытные педагоги вузов и учителя, имеющие степень магистра. Целью вариативных курсов «Школа юного вожатого», «Основы педагогического мастерства», «Педагогический авангард» является формирование у обучающихся 5-11 классов позитивной установки на выбор профессии педагога, отработка навыков практической деятельности вожатого пришкольного лагеря, подготовка к работе во временном детском коллективе, развитие способностей к практической работе с детьми.

Программы курсов состоят из несколько модулей. Первый модуль содержит теоретические знания о педагогике, как науке. В нем школьники знакомятся с педагогической деятельностью, с тем, какое место она занимает в

мире других профессий, учатся оперировать понятийным аппаратом данной науки. Во втором модуле обучающихся педагогических классов знакомят с основами психологии. Это один из важнейших блоков, потому что педагог работает с детьми и должен знать возрастную психологию, уметь понять состояние ребенка. Обучающиеся начинают изучение этого модуля с того, что анализируют, какими качествами должен обладать учитель, есть ли эти качества у них, что надо делать для их развития. В третьем модуле – технологическом – обучающиеся получают практические навыки работы с детьми. Именно технологический блок особенно нравится обучающимся педагогических классов. Он самый насыщенный действием, общением, возможностью проявить свои лидерские навыки.

Каждый модуль делится на три блока: теоретический, практический и рефлексивный. Из названия ясно, что в первом блоке изучаются теоретические вопросы модуля. При этом используются различные формы и методы работы: мини-лекции, беседы, дискуссии, мозговые штурмы. Второй блок предполагает такие методы как упражнения, ролевые игры, тренинги, подготовка сценариев классных часов, обсуждение фильмов. В третьем блоке происходит личностное осмысление изучаемого материал, его значимость для каждого участника процесса. Для своевременной обратной связи используются такие методы, как анкетирование, тестирование с помощью программы «Kahoot», ролевые игры, создание педагогических проектов, которые используются пр.

За четыре года деятельности педагогических классов в условиях очного и дистанционного обучения сформировалась система работы, появились определенные традиции. Например, традиционным стал конкурс сочинений «Учитель, перед именем твоим…», который проводится в сентябре-октябре и посвящается профессиональному празднику Дню учителя. В рамках школы среди обучающихся педагогических классов проводится конкурс эссе «Какой видят школу будущего завтрашние учителя». Ученики делятся своими мечтами о школе будущего, высказывают свои мысли о том, каким должен стать учитель, чтобы уверенно повести за собой ребят.

Еще одной традиционной формой работы стал просмотр и анализ фильмов об учителях. Эта работа привела к созданию исследовательского проекта «Как в кинематографе менялся взгляд на профессию учителя». Ученики на основе просмотра художественных фильмов сделали вывод, что, к сожалению, кинематограф оказал немалое влияние на снижение престижа профессии учителя.

Проведение «Дня дублера» тоже стало хорошей традицией в работе педагогического класса. Ученики старших классов проводят уроки, выступая в роли учителя. Последующий анализ проведенных уроков показывает, что у многих обучающихся педагогического класса желание стать учителем укрепляется после такой практики. Все ученики испытывают яркие и сильные эмоции, понимают сложность и ответственность задач, стоящих перед учителем.

Тесная связь с КарУ им. профессора Е.А.Букетова позволяет учащимся педагогического класса стать участниками тренингов, проводимых психологами. Тренинги позволяют выявить неформальных лидеров класса, раскрыть индивидуальные черты характера, профессионально значимые качества личности.

В 2021-2022 учебном году в КГУ «Школа-лицей № 66» проводился слет «Юный вожатый». В ходе слета команды-участники педагогических классов школы демонстрировали знания, умения и навыки, приобретенные за год, отвечали на вопросы интеллектуальной викторины, решали педагогические ситуации, проводили с командами игры и конкурсы. Этот слет построен по принципу тимбилдинга и призван объединить и укрепить командный дух участников, а также дает возможность проявить свои лидерские качества и показать уровень освоения профессии учителя обучающимися педагогических классов.

Сейчас мы находимся на этапе изучения и осмысления возможностей педагогических классов. Но можно утверждать, что обучение в них создает предпосылки для успешного приобретения будущими педагогами профессиональных знаний, широкого спектра личностных, социально значимых компетенций.

Список литературы

https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-181130

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ДЕТСКОМ САДУ

Чиркова Наталья Николаевна

КГКП ясли сад «Балдырған» Караганда

Аннотация: статья «Проектная деятельность в детском саду» может помочь педагогам в развитии познавательных интересов детей дошкольного возраста. Задача педагога в проектной деятельности – активизировать творческую активность ребенка и способствовать самостоятельности в выборе способа действия в различных ситуациях. Целью проектной деятельности в дошкольной организации должен стать активный и любознательный, разносторонне развитый и творчески свободный ребенок.

В статье представлена классификация проектов, принципы выполнения проектов.

Аннотация: "Балабақшадағы жобалық іс-шаралар" мақаласы тәрбиешілерге мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қызығушылықтарын дамытуға көмектеседі. Жобалау қызметіндегі тәрбиешінің міндеті-баланың шығармашылық белсенділігін арттыру және әртүрлі жағдайларда әрекет ету әдісін таңдауда тәуелсіздікке ықпал ету. Мектепке

дейінгі ұйымдағы жобалық қызметтің мақсаты белсенді және ізденімпаз, жан-жақты дамыған және шығармашылықпен еркін бала болуы керек.

Мақалада жобалардың жіктелуі, жобаларды орындау принциптері келтірілген.

Детский сад – первая ступенька в общем систематизированном образовании ребенка его первый опыт участия в общественной жизни.

Проектная деятельность в детском саду – это комплексная совместная работа педагогов, детей и их родителей, в процессе которой ребята развивают познавательные способности и творческое мышление, повышают свою самооценку, учатся искать информацию и использовать эти знания в самостоятельной деятельности.

Задача педагога в проектной деятельности – активизировать творческую активность ребенка и способствовать самостоятельности в выборе способа действия в различных ситуациях.

Целью проектной деятельности в дошкольной организации должен стать активный и любознательный, разносторонне развитый и творчески свободный ребенок.

Проектная деятельность в детском саду – это своеобразный индикатор профессионализма педагогов, их готовности к инновационным методам работы, желания расти и развиваться в профессионально-личностном плане. Хороший воспитатель, разрабатывая проект, будет определять задачи обучения в соответствии с существующими линиями развития ребенка.

Задачи обучения дошкольников:

пробудить интерес к будущему проекту;

приобщать ребят к процессу познания нового;

формировать различные представления;

побуждать детей к совместной исследовательской деятельности.

Развитие психических процессов:

создание эмоциональной заинтересованности;

познание новых предметов и действий с ними;

развитие воображения и мышления;

развитие речи.

Развитие умений и навыков исследования и экспериментирования:

осмысление цели;

овладение разными способами ее достижения;

способность предполагать результат.

В процессе работы над проектами дети старшего дошкольного возраста учатся самопознанию и умению верно оценить свою работу, учатся разным способам общения, развивают свою речь (индивидуальный проект «Моя любимая семья», проект «Сказки о дружбе»). Ребята учатся систематизировать накопленные знания, экспериментировать на практике и в уме, планировать свою деятельность поэтапно, логически мыслить (клуб книголюбов «Страна знаний», групповые проекты «Сказочный лес», «Занимательная математика», комплексный проект «Наши герои»). Дети приобщаются к искусству,

овладевают различными видами художественного мастерства, учатся давать эстетическую оценку (ролевой игровой проект «Мир сказки», комплексный проект «Неделя книжки»).

Какие могут быть проекты в детском саду?

Проектная деятельность в детском саду классифицируется по доминирующему методу:

поисково-исследовательские проекты (дети проводят опыты и научные исследования, определяют задачи и методы исследования, формулируют проблему и находят ее решение, а результат оформляют в виде альбома, газеты или выставки);

информационные проекты (дети самостоятельно накапливают информацию и воплощают ее в жизнь, оформляя, например, уголок в группе);

игровые проекты (дети решают поставленные задачи, вживаясь в образ сказочного героя);

творческие проекты (они имеют свободную структуру и не ограничены жесткими рамками, они меняются в процессе воплощения, их итог – проведение тематического детского праздника или театрального представления, спортивной игры или экспедиции).

Проекты могут быть индивидуальные и парные, фронтальные и групповые, проводимые внутри группы или с другими группами детей, с семьей или общественными организациями. Проекты могут иметь целью получение сведений о явлениях природы или жизни в обществе, развитие творческих способностей или усвоение культурных норм. Проекты могут быть долгосрочными, среднесрочными или краткосрочными. Ребенок в проекте может быть просто участником-исполнителем, а может выступать заказчиком или экспертом.

Важным критерием в способе организации проектной деятельности является возраст ребенка:

Исполнительно-подражательный проект (дети 3,5-5 лет) – взрослый координирует и направляет, а дети выполняют задания педагога либо подражают его действиям;

Развивающий проект (дети 5-6 лет) – педагог предлагает проект, а задача ребенка понять проблему, уточнить цель и выбрать средства для достижения результата

Творческий проект (дети 6-7 лет) – педагог создает условия для самостоятельного творчества, «подталкивает» маленьких исследователей к определению проблемы и способу ее решения.

Как выполняется проект в детском саду?

Каждый проект должен иметь четкую структуру и ясные цели, быть актуальным и социально значимым, только в этом случае проектная деятельность в детском саду педагогов, детей и их родителей будет успешной.

Основы проектной деятельности базируются на важных принципах проектирования в детском саду:

Принцип открытости – любой ребенок имеет право выбора и может согласиться на участие в проекте, а может и отказаться, если не уверен в себе или хочет занять позицию наблюдателя. На любом этапе выполнения проекта ребенок может принять решение о продолжении работы или ее завершении. Ребенок самостоятельно распоряжается результатом своей работы и принимает решение о предоставлении или не предоставлении результата окружающим.

Принцип диалогичности – у ребенка всегда должна быть возможность общения и в процессе выполнения проекта, и в обсуждении его результатов.

Принцип рефлексивности – ребенок должен осознать себя субъектом собственной деятельности и социальных отношений. Это помогает ему в самоопределении и объективной оценке своих возможностей.

Хотелось бы, чтобы родители понимали: сегодня существует серьезная проблема у наших детей. Это низкая коммуникабельность, нелюбознательность, несамостоятельность, пассивность. Наша с вами главнейшая задача – научить детей общаться, взаимодействовать с другими людьми, самостоятельно искать выход из любой ситуации, уметь действовать адекватно ситуации.

Мы в детском саду пытаемся всеми силами подготовить деток к непростому периоду школьной жизни. Вы сами понимаете, насколько трудно детям в современной школе, учитывая возросшее число детей с психологическими проблемами, а также огромную нагрузку образовательной далеко не идеальной системы.

Так вот, проекты – это одна из наиболее эффективных форм подготовки детей к обучению в начальной школе. Мы формируем таким образом достаточный уровень развития психических процессов, это касается и произвольности поведения, эмоционально-мотивационной готовности к школе, наличия высокого уровня коммуникативных навыков.

Литература:

1. Валясэк, Б. Метод проектов как творческая работа педагога. // Первое сентября, № 9–2004, с. 12–15.

1. Веракса, Н. Е., Веракса А. Н. Проектная деятельность дошкольников. Пособие для педагогов дошкольных учреждений. — М.: Мозаика-Синтез, 2008. — 112 с.

2. Голуб, Г. Б., Чуракова О. В. Метод проектов как технология формирования ключевых компетентностей учащихся. — Самара: Изд-во «Профи», ЦПО, 2003.

3. Евдокимова, Е. С. Технология проектирования в ДОУ. — М.: ТЦ Сфера, 2006. — 64 с.

4. Евдокимова, Е. Проект как мотивация к познанию // Дошкольное воспитание, № 3, 2003, с. 20–24.

5. Пахомова, Н. Ю. Проектное обучение — что это? // Методист, № 1, 2004. — с. 42.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУДА МҰРАЖАЙ ЭКСПОНАТТАРЫН ТАРИХ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУ

Шайжанова Гулзада Карифуллаевна

Балқаш қ., «Қазақмыс» корпорациясының
политехникалық колледжі ЖММ

Мақалада тарих сабағында кәсіптік бағдарлай оқытуға сәйкес экскурсиялық сабақта мұражай экспонанттарын қолдануы туралы жазылған. Мұражай заттық және рухани құндылықтарды танытуда, ғылыми тұрғыда зерттеп, оның нәтижелерін насихаттауда, осы негізде тәлім-тәрбие беруде кәсіптік бағдарлауда маңызды рөл атқарады. Мұражай ғылымның, білімнің, мәдениеттің қалыптасуына ықпал ететін ғылыми мекеме ретінде өскелең ұрпақтың тәрбиесіне, тарихи сананың қалыптасуына ықпал етеді.

В статье рассматривается использование музейных экспонатов для направления профессиональной ориентации на уроках истории. Обучающиеся смогут прикоснуться к истории родного края, его боевого пути, познакомиться с историческими фактами об организации партизанских отрядов, а также музейными предметами узнать их использование и применение.

Профессиональная ориентация в образовательном учреждении профессионального образования представляет собой научно-обоснованную систему мер, способствующую профессиональному самоопределению личности, формированию будущего профессионала, умеющего с наибольшей пользой для себя и общества применить в профессиональной деятельности свои склонности и способности, свободно ориентироваться и быть конкурентоспособным на рынке труда.

Тарих пәні оқытушы міндеттерінің бірі - өскелең ұрпақтың бойына отансүйгіштік пен жауапкершілік қасиеттерді бойына сіңіру. Тарих сабағы - білім алушылар үшін өткенге үңіліп, өздерін оның бір бөлшегі ретінде сезіну мүмкіндіктерінің бірі. Сабақтарда теориялық материалды жақсы түсіну және игеру үшін заттық көрнекілікті пайдалану өте маңызды. Тарихи кезең туралы түсінік, оқушыға мұғалімнің әңгімесі негізінде қалыптасады. Бірақ материалды есте сақтау мен түсіну үшін көзбен көріп, зерттеу жұмысын жүргізу оң нәтиже береді. Осы мақсатта мұражай экспонаттарын қолдану өте тиімді. Мұражай экспонаттары тарихи оқиғалардың куәгері. Оқушыларға өткен тарихты жанжақты тануға мүмкіндік береді. Білім алушылар оқиғалардың хронологиясымен, тарихи тұлғалар мен ескерткіштерді тек танысып қана қоймай, тарихи кезеңдер туралы нақты түсініктерге ие болады. Тарих сабақтарында мектеп мұражайының экспонаттарын пайдалану оқушыларға өткен тарихи оқиғаны көз алдына айқынырақ бейнелеу үшін маңызы зор. Заттық және құжаттық мұражай материалдары оқытушыға өткеннің әлеуметтік қатынастарын студенттерге бейнелік қайта қалыптастырып, мол ақпарат алуына көмектеседі. Ал студенттерге бұл қатынастарды тереңірек түсінуге жол

ашады. Мұражай экспонаттарымен жұмыс оқушылардың тарихи жазбаша дереккөздерді талдай білуге, құжаттар мен хаттардағы ақпаратпен жұмыс жасауға үйретеді және ең бастысы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге баулиды.

Оқуды қызықты іс-әрекетке айналдыру, студенттерді қызметтің түрлі түріне жұмылдыру, олардың танымдық белсенділігін арттыру, қабілеттерін дамытуға экскурсия сабақтары мүмкіндік береді. Мұндай сабақтарда студенттер оқу мен шынайы өмірді өзара байланыстырып, табиғи жағдайда құбылыстар мен оқиғаларды зерттейді. Көрнекілік, қолжетімділік, ғылымилық, теория мен тәжірибенің байланысы – осы дидактикалық принциптер экскурсия сабағында іске асады. Экскурсия (лат. excursio – сапар) – ғылыми, білім беру, танымдық, мәдени-ағарту, демалу және т.б. мақсаттарда белгілі бір орындарға ұйымдастырылатын ұжымдық сапар немесе жорық болып табылады. Экскурсияның мазмұны зерттеу нысанына байланысты. Тақырыбы бойынша мәдени-тарихи, ғылыми жаратылыстану, өндірістік, өлкетану экскурсиялары болып бөлінеді. Экскурсияны оқу жүйесіне байланысты оқу орындарында жиі пайдаланады. Экскурсия білім алушылардың ой-өрісін кеңейтуге бейімдейтін оқубағдарламалық және оқу орнынан тыс экскурсиялар болып бөлінеді. Экскурсияның негізіне оның ақпараттық бөлімі, коршаған ортамен байланысы, ғылыми мәні, білім алушылардың бір-бірімен байланысы, оның идеялығы сияқты бөлімшелерді құралады. «Экскурсия» сөзі айналымға XIX ғасырда енген. Алғашқыда «әскери шапшаңдық» деген мағынада қолданылды, кейін сөз мағынасы «серуенге шығу», «жорық», саяхаттау деген ұғымдарға ауысқан. Жеке пән ретінде де оқу үрдісіне кейін енгізіледі. Яғни, пән ретінде дамуы 325 педагогика, өлкетану, мұражайтану, туризмнің дамуымен тығыз байланысты болды. Сонымен қатар, оқу-білім беру ісінің белгілі мамандары экскурсияны оқу процесінің белсенді түрі ретінде санаған. Экскурсия бастапқы кезде оқу орындарында белгілі бір пәндердің бағдарламаларына енгізіліп, табиғатқа шығу, айналамен танысу сипатында өткізілген. Кейін оқу экскурсияларымен қатар оқудан тыс экскурсиялар да жолға қойыла бастаған. Экскурсия — білім алудың негізгі формасы. Экскурсиялардың түрлі қоғамдық қатынастарда, мемлекеттің түрлі кезеңдерінде де өзіндік орны болған. Сол себепті экскурсия өткізген уақыты бойынша емес, тақырыбы бойынша жүйеленген. Экскурсияның тарихи, кәсіптік, табиғи, архитектуралық, әдеби сияқты бірнеше түрлері бар. Оқу бағдарламасына сәйкес экскурсияның үш түрі болады: - Кіріспе экскурсия, жаңа тақырыпты өтер алдында жүргізіледі. Мысалы, Қазақстан тарихының «Мәдениеттің дамуы» бөлімінің «Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері» атты алғашқы сабақты мұражайдың мәдениетке арналған залында өткізуге болады. Студенттер материалдық мәдениет, қолданбалы өнер ұғымымен, түрлерімен тікелей танысуға мүмкіндік алады. - Белгілі тақырып бойынша экскурсия. Мысалға, ««Алаш» қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары» тақырыбы мұражайда немесе алаштық зиялыларға арналған ескерткіш маңында. - Қорытынды экскурсия, тарау немесе курс бойынша алған

білімдерді жүйелеп, қорытындау. Мұражайда, тарихи орындарда, тарихи-мәдени ескерткіштер және т.б. орындарда өткізуге болады. Қызықты және тиімді, мазмұнды сабаққа дайындық әрқашан көп уақытты талап етеді. Сол себепті, оқытушы экскурсия сабағының мақсаты мен міндеттерін нақты айқындап, соған сәйкес мазмұнын ойластыруы қажет.

ОРГАНИЗАЦИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ В РАМКАХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ

Шалабаева Зарина Флюровна

КГУ «Ботакаринская ОШ», Карагандинская область,
Бухар Жырауский район, с. Ботакара

Аннотация. Бұл мақаланың мақсаты – мұғалімдер мен оқушыларға бағыт-бағдар беру, оқу-тәрбие процесін қамтамасыз етудің қажетті шарты болып табылатын ғылыми-зерттеу және ғылыми-практикалық жұмыстарды ұйымдастыруға көмектесу.

Бұл мақалада мұғалімдерге жұмыстың құрылымы, мазмұны, безендірілуі, қорғайтын сөздің жазылуы бойынша нақты ұсыныстар, сонымен қатар ғылыми жобаны көпшілік алдында қорғау бойынша ұсыныстар беріледі.

Цель данной статьи оказание методических рекомендации, для преподавателей и учащихся, помощь в организации работы по научно-исследовательским и научно-практическим работам, которые являются необходимым условием обеспечения учебно-образовательного процесса.

В данной статье преподавателям даются конкретные рекомендации к структуре, содержанию, оформлению работ, написанию защитного слова, а также рекомендации к публичной защите исследовательского проекта.

В особых условиях работы в малокомплектной школе приходиться обращаться к методам и приёмам различных инновационных технологий. Наиболее перспективным представляется мне метод научно- исследовательских навыков, которые позволяют эффективно развивать критическое мышление, исследовательские способности аудитории, активизировать ее творческую деятельность, медиакомпетентность обучающихся.

Рассмотрим исследовательскую деятельность как средство развития интеллектуальных и творческих способностей учащихся. Здесь сделаем пометку, что учебное исследование ученика должно соответствовать следующим требованиям:

1.Четко сформулирована цель исследования.

2.Выдвинута четкая и лаконичная гипотеза исследования.

3.Определены задачи исследования, посредством решения которых цель может быть достигнута.

4.Приведен полный обзор литературы по исследуемой проблеме.

5.Описано, что и как делал исследователь для доказательства гипотезы (методика исследования, которая описывается в тексте).

6.Представлены собственные данные, полученные в результате исследования.

7.Описание исследования должно демонстрировать глубину знания автором (группой авторов) избранной области исследования.

8.Исследование должно соответствовать установленным формальным критериям.

9.Исследование должно демонстрировать наличие теоретических (практических) достижений автора.

10. Проблема, затронутая в работе, должна быть оригинальной (или должно быть оригинальным её решение).

11. Работа должна завершаться выводами, в которых излагаются результаты исследования, и защитой. Защита – итог исследовательской работы и один из главных этапов обучения начинающего исследователя

Педагог должен создать благоприятную среду для учащегося, поддерживать его на каждом этапе его исследования. Только совместная и плодотворная работа в будущем поможет ученику и в выборе будущей профессии и в жизни вне школьных стен. Дети учатся наблюдать и экспериментировать, проходят весь путь исследовательской деятельности – от определения проблемы до представления и защиты полученных результатов, на научно - практических конференциях различного уровня.

Главный вопрос? Как определиться с темой исследовательской или научной работы. Учитель опирается на проявления познавательной активности самого учащегося, учитывает его интересы. В помощь учителю, в инструктивно методическом письме зачастую приводятся темы творческих работ учащихся, которые приурочены к датам и событиям, будут актуальны для текущего года.

Тема, навязанная ребенку, какой бы важной она ни казалась учителю, должного эффекта не даст. Интересными для учащихся могут стать темы, связанные с историей родного края, религией, культуры, с развитием и производственной промышленности в регионе, произрастание редких лекарственных растений: «Моя малая родина», «История развития моего села, города», «Известные личности моего края», «Имя на карте города», «История памятника», «Роль градообразующего предприятия», « Озеро- живой оазис» и т.д.

Приложение № 2 «Оформление графиков, мониторингов»

Таблица 2. «Вес птицы по неделям роста»

Неделя	1	2	3	4	5	6
Вес птицы масса в кг	150-152	350-386	660-721	1100-1179	1600-1610	2150

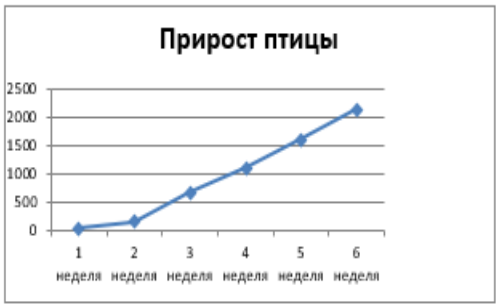

«График прироста птицы по неделям»

Заключительным этапом экспериментального исследования является анализ его результатов. Этот этап включает:

• сравнительный анализ изменений, выявленных в ходе эксперимента с целью нахождения описания закономерностей их взаимосвязи (Приложение 1).

• формулировка выводов по эксперименту и их сравнение с гипотезой исследования с целью подведения итогов работы (удалось ли доказать выдвинутую гипотезу или нет и что перспективно делать дальше);

Приложение № 3 Анализ проведенного анкетирования среди учащихся 5-11 классов

В анкетировании «Знаете ли вы традиции своего села?» приняли участие 83 ученика. Анкетирование показало следующие результаты:

Всего учеников	Знают хорошо традиции и обычай села	Имеют представление об обычаях и традициях села	Не знают, но хотят узнать об обычаях и традициях села
83	37	27	19

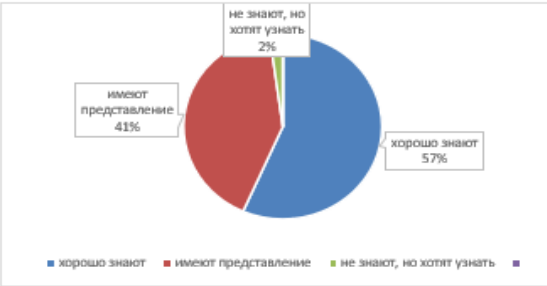

Не менее важны требования речи выступающего, дикция, темп речи, сила голоса, краткость предложений, использование жестов, эмоциональная окраска голоса.

Особенность научно-исследовательских навыков в сфере образования состоит в том, что оно является учебным. Научно-исследовательские навыки или проектная технология обучения позволяет школьникам овладеть умением построения цепочки: от идеи через цели, задачи, мозговой штурм до реализации и защиты своего проекта. Реализация проектной технологии позволяет мне решать очень важные задачи:

- актуализацию имеющихся и формирование новых знаний и умений учащихся,
- получение личностно и общественно значимого результата,
- создание атмосферы делового сотрудничества учителя и учащегося.

В заключение хочется отметить, что обновленные педагогические технологии в сочетании с современными информационными технологиями, технологиями критического и креативного мышления могут существенно повысить эффективность образовательного процесса, решить стоящие перед малокомплектной школой задачи воспитания всесторонне развитой, творчески свободной личности и создания максимально благоприятных условий для самоопределения старшеклассников в отношении их будущей профессиональной деятельности.

ГОТОВНОСТЬ ПЕДАГОГОВ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ

Шаповалова Т. Ю.
Жуманбаева К.А.

КГУ «Гимназия №97» г. Караганда,
КГКП «Карагандинский технико-строительный колледж»

В статье описываются проблемы педагогического сообщества по включению детей с особыми образовательными потребностями в общую образовательную среду. Рассмотрены главные факторы, препятствующие активному продвижению в инклюзивное образование.

Мақалада педагогикалық қоғамдастықтың ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды жалпы білім беру ортасына қосу мәселелері сипатталған. Инклюзивті білім беруде белсенді ілгерілеуге кедергі келтіретін басты факторлар қаралды.

«Людей с ограниченными возможностями не существует. Ограничены лишь возможности технологий».

Хью Хэрр

Республика Казахстан, соответствуя стандартам «Организации Экономического сотрудничества и развития», соблюдая требования Конвенции «О правах инвалидов» перед педагогической общественностью, обозначила новую задачу: поиск подходов, методик в решении вопроса по совместному обучению обычных детей и детей, имеющих особые образовательные потребности.

Право на образование каждым гражданином в нашем государстве законодательно обеспечено в: Конституции Республики Казахстан, в Законах Республики Казахстан «Об образовании», «О правах ребенка в Республике Казахстан», «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями», а также в ряде других нормативных правовых актах. Имея в соответствии с Конституцией Республики Казахстан и Законом РК «Об образовании» равные со всеми другими детьми права на образование и творческое развитие, в жизни, данная категория детей нередко лишена возможности реализовать это право. Данное право должно реализовываться через инклюзивное образование. Инклюзивное образование – это возможность всех детей без исключения социализироваться в обществе и принимать участие во всех ее сферах. Но данное право, детей с особыми образовательными потребностями, реализуется не в полной мере, о чем свидетельствуют многочисленные отзывы родителей воспитывающих данную категорию детей, мониторинги, опросы, проводимые независимыми организациями, результаты которых имеются в открытом доступе.

Причин такой ситуации множество, но самой важной среди них можно выделить психологическую неготовность самих педагогов принять инклюзию, как социальный феномен.

Сегодня современная школа движется в темпе, предусмотренном стандартной программой, направленной на развитие функциональной грамотности и критического мышления. В условиях стремительно развивающихся технологий, а это, во-первых, способствует увеличению объема информации, изучаемой школьниками, во-вторых, обеспечивает оптимальные условия для повышения качества образования. Понятно, что такая ускоренная система образования неприемлема для детей, имеющих ограничения по состоянию физического и интеллектуального здоровья. Учителю легче работать с мотивированными учениками.

Для работы с особыми учащимися в школе, в колледже, педагогу необходима адаптация учебных планов и программ. Согласно «Государственному общеобязательному стандарту дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» от 3 августа 2022 года № 348, «Для обучения лиц с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования разрабатываются:

1) специальные учебные программы, предусматривающее частичное или полное освоение образовательной программы ТиППО, с учетом особенностей психофизическогоразвития и индивидуальных возможностей обучающихся (для лиц с несохранным интеллектом)»[1]. Эти новые навыки для педагогов должны сопровождаться дополнительными компетенциями: умение вести педагогическое наблюдение, делать своевременный анализ как усваивает обучающийся с особыми образовательными потребностями данную программу. Своевременно предпринять меры по созданию ситуаций успеха для обучающегося с ограничениями по состоянию интеллектуального или физического здоровья.

Важной проблемой является корректировка психологического и профессионального сознания педагогов. Неготовность педагога профессионально и психологически работать и вводить новые технологии и методы в работе инклюзивной среды, где совместно обучаются разные категории детей, где учитываются потребности каждого обучающегося.

Другой причиной нежелания педагогов принять совместное обучение детей с особыми образовательными потребностями является слабая финансовая мотивация в условиях большой трудозатратности для подготовки даже к одному уроку.

Сегодня в Казахстане большое внимание уделяется вопросам улучшение системы современного образования, одним из которых является подготовка и переподготовка педагогов образовательных организаций. И отсюда складывается еще одна проблема, которая не в достаточной мере учитывает тот факт, что для работы в данной области нужно обращать внимание не только на опыт работы учителей в данной сфере, уровню их подготовки, но и другим

личным чертам, которые помогут им в работе. И самое первостепенное – это желание работать с такими детьми, основанное на эмпатии, терпимости и педагогическом оптимизме.

Опыт зарубежных стран показывает, что создание доступных школ и совместное обучение способствует социальной адаптации людей с инвалидностью, их самостоятельности и независимости, а самое главное — изменяет общественное мнение к людям с инвалидностью, формирует отношение к ним как: к полноценным людям; становиться толерантным и учит уважать другие личности[2]. И в данном вопросе главное место отводится ПЕДАГОГУ- обладающему толерантными взглядами.

Вопросы готовности будущего педагога к профессиональной деятельности разрабатывали М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, А. Г. Ковалев, Н. Д. Левитов, К. К. Платонов [3].

Н. Н. Малярчук отмечает: «В настоящее время существуют серьезные препятствия в развитии инклюзивной деятельности педагогов в образовательных организациях: психологическая, методическая и организационная неготовность педагогических коллективов к реализации инклюзивного образования и администрированию руководством школ, колледжей, созданию условий по оптимизации качества жизни детей с ограниченными возможностями; слабый уровень компетентности педагогов в вопросах инклюзии; недоверие со стороны родителей детей с ограниченными возможностями к массовой школе; несогласие и противодействие родителей здоровых детей включению в классы детей имеющих ограничения по состоянию психического или физического здоровья; наличие психологических барьеров в общении здоровых детей и детей с инвалидностью, поскольку большинство педагогов не способно управлять процессами гармонизации в гетерогенной среде, устранения или минимизации деструктивных проявлений; отсутствие в образовательных организациях условий для жизнеобеспечения некоторых категорий детейограниченных в передвижении, например, колясочников; отсутствие специального оборудования для коррекции и реабилитации» [4, с. 74].

Таким образом, готовность педагогов к работе в инклюзивном образовании можно оценить по двум основным показателям: профессиональной подготовке и психологической готовности. Профессиональная подготовка включает:

– владение основными и инновационными педагогическими технологиями;

– знание основ психологии и коррекционной специальной педагогики;

– знание индивидуальных особенностей детей с ООП;

– профессиональное взаимодействие и обучение.

Психологическая готовность выявляет следующие моменты:

- принятие/ отказ;
- включение/ изоляция;
- удовлетворение/неприятие - от собственной работы.

Подводя итог, хотелось бы сказать, что если каждый поймет суть «инклюзивного образования», то он начнет глубже задумываться о жизни,

взаимоотношениях с другими людьми, о своих слабостях, о системе образования и о своей личной судьбе в этом обществе. Чем больше людей поймут, почему необходимо внедрять инклюзивное образование, тем скорее наступит момент, когда инклюзия в нашем обществе станет реальностью.

И закончить словами известного канадского педагога Жан Ванье «Мы исключили эту часть людей из общества, и надо вернуть их назад, в общество, потому, что они могут нас чему-то научить».

Литература

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования от 3 августа 2022 года № 348;

2. Бейсенбаева, Б. Ж. Актуальность инклюзивного образования в сфере развития современной образовательной системы / Б. Ж. Бейсенбаева. —// Актуальные вопросы современной педагогики : материалы VIII Междунар. науч. конф. (г. Самара, март 2016 г.). — Самара: ООО "Издательство АСГАРД",2016. — С. 1-3.

3. Алехина С. В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании / С. В. Алехина, М. Н. Алексеева, Е. Л. Агафонова // Психологическая наука и образование. 2011. № 1. С. 83–92.

4. Малярчук Н. Н. Проблемы инклюзивного образования в России / Н. Н. Малярчук // Вестник БелИРО. 2015. № 2. С. 72–78.

5. Аринова К.Н., Алшынбекова Г.К. Готовность педагогов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования // Научное обозрение. Педагогические науки. – 2018. – № 3. – С. 10-14.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ОТАНШЫЛДЫҚҚА ТӘРБИЕЛЕУ

Шарипов Ануарбек Максутович, Шарипова Онал Амиркызы
дене тәрбиесі мұғалімдері

Қарағанды облысы, Шет ауданы, Еркіндік жалпы білім беріу мектебі

Аңдатпа. Бұл мақалада тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі - ұрпақтың рухани байлығы, мәдениеті, саналы ұлттық ойлау қабілеті мен біліміне байланысты екендігі және рухы таза, санасы биік білімді де, білікті ұрпақты тәрбиелеп, ата-бабаларымыздан қалған асыл мұра, ұлттық құндылықтарымызды құрметтеуге, дәріптеуге және оны өркендетуге өз үлестерін қосуға бағыттау туралы айтылған.

Аннотация.В этой статье рассказывается о будущем независимого государства - о духовном богатстве, культуре, сознательном национальном мышлении и знаниях поколений, о том, что каждое обладает чистым духом, высокообразованным и квалифицированным поколением, благородное наследие, оставшееся от наших предков, говорит о воспитании уважения к нашим национальным ценностям и его процветании.

«Ұлттық құндылыққа негізделген білім беру» бағдарламасын білім беру ұйымы білім алушылардың ата-аналарымен, әлеуметтенудің басқа да нысандарымен тәрбие жұмысының негізгі бағыттары аясында білім беру ұйымының әлеуметтік серіктестерімен тығыз байланыста, ынтымақтастықта жүзеге асады. Білім алушылардың рухани-адамгершілігін дамытуға бағытталған тәрбие жұмыстарына, оқу, сабақтан тыс және қоғамдық маңызды жұмыстарын ұйымдастыру жатады. Ұлттық құндылықтар негізінде мектептің мәдени ортасы қалыптасады, тәрбие бағдарламасындағы әртүрлі іс-әрекеттер мазмұнын кіріктіру арқылы жүзеге асады.

Дені сау ұрпақ – ұлт болашағы. Кез –келген ұлт балаларының сымбатты,көрікті, шымыр, денсаулығы мықты болғанын қалайды. Міне осы ретте қазақ халқы ұлттық құндылықтарды оқу-тәрбие процесіне енгізу арқылы болашақта отаншыл, өз халқын, өз мемлекетін көзінің қарашығындай қорғайтын, бойында ұлттық санасы қалыптасқан тұлғаларды тәрбиелеп шығару – жалпы ұлттың алдында тұрған үлкен міндет болып отыр. Ұлттық құндылықтар дегеніміз не? Қарапайым тілмен айтқанда, ұлттық құндылықтар белгілі бір ұлтқа ұлт азаматына тән зат, адами қадір-қасиет, яғни ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық рухани және материялдық құндылықтар. Ол-тәрбие мен оқытуға бағытталған мұрағаттар. Оларға меймандостық, кісілік, сыйластық, имандылық, кішпейілділік, салауаттылық, қайырымдылық, ізгілікеркіндік, өнерпаздық, сыпайылық, мәдениеттілік, шығармашылық, рухани байлық, махаббат сынды қасиеттер жатады. Кез-келген ұлттың сипаты бес қағидаға келіп тіреледі. Біріншісі-тілі, екіншісі-діні, үшіншісі – дәстүрі, төртіншісі – тарихы, бесіншісі-атамекені. Құндылықтар – шынайы ғана болады, ол адамға тәуелді емес, дей тұрғанмен ол ең алдымен адам санасында орын алады. Құндылықтарды сезім арқылы қабылдап, ал сана арқылы түсінуге болады. Ұлттық отаншылдықты қалыптастыруда ата-бабаларымыздың ұлағатты ойлары мен тәлімдік тәрбиесінің атқарған орны ерекше. Ата-бабаларымыз балаларын батырлыққа,батылдыққа, шеберлік пен шешендікке,табандылық пен төзімділікке баулыған. Әже-аналарымыз қыздарын мейрімділікке, әдептілікке, бауырмалдыққа тәрбиеледі. Сондықтан да болар ұлттық педагогиканың қайнар көзі – бірден бір отбасы болып табылады. Дана халқымыз «Отан отбасынан басталады» демей ме? Ал, мектепке келген балаға ұлттық құндылықты бойына сіңіріп тәрбиелеу үшін не істеуіміз керек? Бастауыш сыныптардағы барлық пәндер тек қана ұлттық негізде өткізілуі керек. Сабақ кезінде әр бір отбасының салт-дәстүрі ескеріліп, баланың үйреншікті дағдысынан ауытқымай, психологиялық тежелуге ұшырамауы ескерілуі шарт. Білім беруде дене тәрбиесі, технология және музыка сабақтары екінші санатқа ысырылып қалып

жүргені жасырын емес. Біле –білген адамға бұл сабақтар – ұлттық тәрбие берудің ең ұрымтал құралдары. Бесігінде «әлди » естіп, мектебінде шынығып-шымырланып, ертегі-жырлармен сусындап өскен бала- әлемдік білімнің қандайын болса да меңгеріп кетеріне сенімім мол. Қазақ халқы материалдық мұраларға, мәдени мұраларға бай халықтың бірі. Ұлттық құнды мәдени игіліктердің қатарына қазақтың ұлттық ойындары да жатады. Ол туралы Мұхтар Ауезов былай деген: «Біздің халқымыздың өмір кешкен ұзақ жолында өздері қызықтаған алуан ойын өнері бар ғой. Ойын деген, менің түсінуімше, көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше бір мағаналары болған». Жазушы бұл пікірді теориялық қағидаларға ғана емес, өзі шыққан, өмір сүрген ортасының шындығынан және бала жасынан спортпен айналысып, дене тәрбиесіне, саналы ғұмырына үлкен мән берген өмір тәжірибесінен шығарған қорытындысы. Ұлттық білім беру нұсқасынан ауытқымау мақсатында, ұлттық құндылықтар арқылы отаншылдыққа тәрбиелеу қазіргі кезде мектебімізде жолға қойылған. Мектеп пен отбасының бірлескен жұмысы егер олардың ынтымақтастығы күнделікті тәжірибеде жүзеге асырылып отырса, ұстаздар мен ата-аналар бірлескен күш-жігерімен ортақ мәселені шешкен кезде нәтиже береді. Айтар болсақ, ұлттық тәрбие бағыты бойынша «Оқуға құштар мектеп» жобасы, рухани-адамгершілік бағыты бойынша «Он игі іс» жобасы, отбасылық тәрбие бойынша «Өнегелі өмір» жобасы, дене тәрбиесі, салауатты өмір салты бағыты бойынша «Салауатты өмір салтын сақтау» жобасы, рухани жаңғыру бағдарламасында «Туған өлке» жобасы аясында «Қаражартас – қасиетті мекенім» жобалары жоспарлы түрде жүзеге асып, нәтижесін білім алушыларымыздың тақырыпты байқауларға, жарыстарға қатысып, жүлделі орын алғандарынан көруге болады.

Ұлттық құндылықтар мен рухани мұраларға қол жеткізу үшін заман ағысына сай біліммен қаруланған, ой-өрісі жоғары, зерделі, жан-жақты дамыған маман болу шарт. Әрбір ұлт перзенті «Тәуелсіз елімді дамытуға қандай үлес қостым?» «Отан алдында арым таза ма?» деген сұрақтарға жауап іздеуі керек. Сонда ғана тәуелсіздігіміз тұғырлы, еліміз еңселі болмақ.

Ойымызды қорыта келе, тәрбиенің көзі ата-бабамыздан қалған мұралар мен дана сөздер десек, біз соларды насихаттап жеткізушіміз.Сондықтан ел болып, жұрт болып ұрпақ тәрбиесін одан әрі жалғастыру, ұлттық құндылықтар арқылы жол көрсету біздің міндетіміз болып табылса, болашақ жастарымыз қазақстан қоғамының әлеуметтік-мәдени өзгерістеріне жоғарғы мәдениет деңгейде бейімделіп өз жемісін берері анық. Ұлт ұстазы - Ахмет Байтұрсыновтың: «Балам дейтін жұрт болмаса, жұртым дейтін бала қайдан болсын?» деген нақыл сөзімен аяқтағымыз келіп отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектеп директорының орынбасары журналы №1,2012
2. Бастауыш мектеп журналы № 11, 2002
3. Мектептегі дене шынықтыру журналы №2, 2006
4. Мектептегі дене шынықтыру журналы №6, 2016
5. «Білімді ел» газеті №18 (320) сейсенбі 17 мамыр, 2022

6. «Білімді ел» газеті №17 (319) сейсенбі 10 мамыр, 2021

ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Шаушекова Алмагуль Сериковнаучитель русского языка и литературы школы-лицей имени Слямии Саттаровагорода Караганды
E-mail:ashaushekova mail.ru

Аннотация: в статье рассматриваются приемы используемые на уроках русского языка и литературы, основанные на подборе материала, касающегося информации той или иной профессии, формы, методы и структура.

Мақалада орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында қолданатын әдістер қарастырылған белгілі бір мамандыққа байланысты іріктеген ақпараттар, қалыптар(формалар), әдістер мен құрымдарға негізделген.

В государственном общеобразовательном стандарте основного общего нового поколения отмечено, что школьники должны ориентироваться в мире профессий, понимать значение профессиональной деятельности в интересах развития общества ,сохраняя особенности общенациональных ценностей своего народа. В современном мире очень много профессий и выбрать какую-то одну ,которая станет делом всей жизни, сложно.

Поэтому основной целью профориентационной работы в современной школе должно стать самоопределение обучающихся с учетом личностных особенностей, способностей, ценностей и интересов, с одной стороны, общественных потребностей. Соответственно, перед нами, учителями, стоит задача сориентировать подрастающее поколение на профессиональное самоопределение.

Профессиональную ориентационную работу можно проводить на уроках русского языка и литературы. Необходимо уделять особое внимание этой работе, опираясь на знание системы основных факторов ,определяющих формирование профессиональных намерений личности ,пути их реализации. Основные формы работы должны обеспечивать профориентационную направленность уроков, помочь организовать совместно с учебными заведениями научно-практическую деятельность.

Учитель – предметник способствует развитию познавательного интереса и творческой направленности личности учащегося , используя разнообразные методы и средства: проектная деятельность ,деловая игра , семинар,»круглый стол»,эссе, игры-путешествия.

Для достижения результата профориентационной работы на уроках необходимо соблюдать следующие принципы:

1. Систематичность и преемственность.

2. Дифференцированный и индивидуальный подход к учащимся в зависимости от возраста и уровня сформированности их интересов, от различий в ценностных ориентациях и жизненных планах, от уровня успеваемости.

3. Связь профориентации с жизнью.

Успех работы на уроке зависит от умения учителя связать с профориентационный материал с программным. Материалы учебника позволяют организовать профориентационную работу при выполнении заданий творческого характера.

Система уроков по развитию речи, направленная профессиональное самоопределение: Художник (баталист, анималист, пейзажист).

Публичное выступление о произведении народного промысла. Вышивальщица, художник росписи по дереву. Публицистический стиль. Журналистика и ее направления. Виды публичных общественно-политических выступлений: эколог, социолог, политолог.

Описание действий как вид текста: учитель, тренер, повар, токарь, швея.

Описание архитектурных памятников: архитектор. Ораторская речь особенности ее особенности: политик. Рецензия на литературное произведение, спектакль, кинофильм: рецензент, режиссер, оператор.

При изучении «Лексики» по теме «Профессионализмы» ученикам предоставлялась возможность на практике почувствовать себя в роли артистов - при инсценировке, чтении стихотворения, редактора - по работе с искаженным текстом, учителя – при оценке работы, социолог – при проведении анкетирования, составителя словаря, дизайнера-оформителя – во время работы над проектом. Дети знакомились с разными профессиями в форме игры, также был составлен словарь профессиональных слов с приложением «Где этому учат?» в форме буктрейлера, слайд-шоу.

Ученикам предоставлялась возможность на практике почувствовать себя в роли журналиста, репортера, фотокорресподента : брали интервью, делали фото и видеосъемки, писали репортажи, статьи в газету. Немаловажную роль в профессиональном самоопределении учащихся играют и уроки литературы.

Литературные произведения (Н.В.Гоголя «Ревизор») содержат профориентационный материал, позволяют учащимся знакомиться профессиями прошлого помогают дать ответ ,почему на смену этим пришли новые. Школьники видят, как зарождались те или иные профессии, понимают преимущество одних специальностей над другими,что способствует формированию у них умения самим сделать правильный выбор.

Просмотр и анализ отрывков из художественных фильмов, составлению киносценария к фрагменту произведения, инсценировка, съемка видеофрагмента готовят знакомство с такими профессиями, как режиссер, актер, художник по костюмам, звукооператор, гример, монтажер.

Все вышеназванные формы работы имеют следующий ожидаемый результат: активизируется процесс профессионального самоопределения ,развиваются умения планировать профессиональную карьеру, расширяется представление о профессиях, развивается навык самопрезентации,

подчеркивается роль русского языка и литературы в получении образования и овладении определенной профессией.

Правильно сделанный выбор-это начало пути к успеху, к самореализации, к психическому и материальному благополучию в будущем.

Новые тенденции в развитии Казахстанского общества выдвинули проблему профориентации детей и молодежи в число приоритетных задач. О необходимости совершенствования системы профориентационной работы.

Таким образом, теоретические и практические аспекты проблемы профориентационной работы со школьниками и молодежью всегда занимали важное место в исследованиях ученых.

Список литературы:

1. Парнов Д. А. Профессиональная подготовка к школе- эффективная профориентация//Профессиональное образование. Столица, 2010 - №5- С.19-20.
2. Резапкина Г.В. «Секреты выбора профессии»Москва 2012С.34-35
3. Голуб Г.Б.Великанова А.В. Предпрофильная подготовка учащихся :
4. Рекомендации по организации и прведению. Самара Издательство «Учебная литература ,Издательский дом» Федоров ,2006.С. 35-27.
5. Пряжников Н.С. «Игровые прориентационные упражнения»,Москва 2009г.
6. Давлатова А.А., Бейсембаев Г.Б. Становление и развитие профориентационной в Казахстане //-2015-№3 –с.174-175.

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

К.В.Шафикова

КГУ «Общеобразовательная школа № 1» ОО г.Балхаш УО КО

Аннотация: Соңғы уақытта бүкіл әлемде білім беру жүйесіндегі артықшылықтардың жаһандық өзгерістері орын алуда: неғұрлым кәсіби тәсілге қайта бейімделу, күнделікті өз бетінше білім алу, жаңа ақпараттық технологияларды меңгеру және т.б. жалпы білім беру оқушылардың қазіргі заманғы инновациялық және ақпараттық қоғамдағы өмірге жеткілікті дайындығын қамтуға керек. Қазіргі уақытта жоғары білікті, шығармашыл, өз бетінше білім алып, үнемі өзгеріп отыратын талаптара бейімделе алатын, сондай-ақ өзінің кәсіби дайындық деңгейін арттыра алатын мамандар қажет.

Аннотация: В последнее время во всем мире происходят глобальные изменения преимуществ в системе образования: перенацеливание на наиболее профессиональный подход, ежедневное самообразование, овладение новыми информационными технологиями и др. Образование в целом должно охватить

достаточную подготовленность учащихся к жизни в современном инновационном и информационном обществе. В наше время, нужны кадры высококвалифицированные, творческие, умеющие самообразовываться и приспосабливаться к постоянно меняющимся требованиям, а также повышать уровень своей профессиональной готовности.

Актуальность вопроса проектной деятельности рассматривается в государственном образовательном стандарте Республики Казахстан начального общего образования приоритетной задачей является формирование универсальных учебных действий.

Универсальными учебными действиями являются универсальные способы учебно-познавательной деятельности, которые можно соотнести как комплексный компонент в главной роли образовательной компетенции, являющейся целостностью процесса, быть субъектом урочной и внеурочной деятельности с интегративной способностью школьника, совокупность этого, позволит с активностью и сознательностью регулировать ход учебной деятельности, повысить эффективность и качество образования, способствовать успешности дальнейшего обучения. Универсальные учебные действия и составляют синтезированное понятие «умение учиться».

Терминологию «проектная деятельность» допустимо рассматривать не только с точки зрения целей, содержания и характеристик (особенностей) деятельности, но и с точки зрения субъекта в ней участвующего. Педагог может включать интегративное дидактическое средство развития, обучения и воспитания, которое позволяет вырабатывать и развивать специфические умения и навыки проектирования и исследования у обучающихся, а именно учить:

- проблематизации;
- целеполаганию и планированию содержательной деятельности ученика;
- самостоятельному анализу действенность и плодотворность в решении проблемы проекта);
- ожидаемость результатов в ходе работы своей деятельности;
- представление и изложение в различных интерпретациях с применением специальных продуктов проектирования (макета, плаката, компьютерной презентации, чертежей, моделей, театрализации, видео, аудио и сценических представлений и др.);
- в потребности необходимых знаний и умений отбирать актуальную информацию;
- уметь практически применять школьные знания, умения, навыки в различных нестандартных ситуациях;
- осознанный выбор тех или иных технологий, более подходящих для создания продукта проектирования;
- проектированию исследования (анализу, синтезу, выдвижению гипотезы, детализации и обобщению).

Обязательным условием такой деятельности является наличие заранее выработанных представлений о конечном продукте деятельности, этапов

проектирования (выработка концепции, определение целей и задач проекта, доступных и оптимальных ресурсов деятельности, создание плана, программ и организация деятельности по реализации проекта) и реализации проекта, включая его осмысление и рефлексию результатов деятельности.

Для достижения данных целей, педагог должен расширить знания отдельных особенностей организации проектной деятельности в учебно-воспитательном процессе начальной школы. У обучающихся младшего школьного возраста наглядно-образное мышление. Любознательность и интерес, к окружающему миру подтолкнут их к избранию темы на основе конкретного содержания предмета. Для определения темы проектной работы нужно ориентироваться на содержание учебных предметов или из близких к ним областей. Личностная и социально значимая проблема, также необходима для проекта, она обеспечивает мотивацию включения в самостоятельную работу, находящаяся в зоне ближайшего развития младшего школьника.

Учащиеся, начиная тему, над проектом, сталкиваются со всевозможными трудностями, поэтому педагогу нужно учесть этот факт. Например, из-за низкой техники чтения у первоклассников вызывает трудность в сознательности освоения текстов при отборе нужной информации для осуществления проекта. В этот момент младшему школьнику необходима помощь родителей и педагога. Огромное значение имеет синтез и анализ в работе над содержанием текстов, точнее, над его пониманием. Он осуществляется посредством вопросов о значении отдельных слов и выражений, о смысле целых предложений и связи между ними. В ходе анализа разумно включать вопросы для определения причинно-следственных связей в прочитанном. Вопросы взрослого должны содержать конкретизацию, для того чтобы содействовать ребенку в выделении и обдумывании смысловых единиц текста. Легкость ответов учащегося на поставленные вопросы говорит о том, что смысл текста является понятным, вследствие чего, учащийся сможет разграничить нужную для него информацию от ненужной.

Анализ педагогической практики подтверждает о том, что детям трудно верно формулировать основной вопрос проекта. Поэтому учителю рекомендуется спросить ребенка, что бы он хотел узнать. По сути, главный вопрос проекта — это цель, т.е. образное представление желаемого результата. Вследствие этого ученику очень важно ясно и четко понимать чего он хочет. Если школьник уже наметил цель (чаще всего это необдуманные положения), то он должен спросить себя: «Для чего мне это нужно? Что я получу в итоге, если буду исследовать данную проблему?» Только тогда, когда ученик поймет смысл выбранной цели, процесс постановки главного вопроса проекта будет эффективным.

Оформление продукта своей деятельности не всегда получается эстетичным и аккуратным. Для этого юному исследователю оказывается существенная помощь на этом этапе. Но это не говорит о том, что ребенка нужно ограничить от данного вида деятельности в оформлении проекта. Допустимо школьнику предложить выполнить работу более облегченную,

например, подобрать фотографии, что-то нарисовать, приклеить. Научившись правильно оформлять проекты, у детей в дальнейшем не возникнет проблем при выполнении последующих творческих работ.

В процессе работы над проектом эффективны следующие виды работы с учениками: экскурсии, прогулки-наблюдения, социальные акции (опросы, интервью и т.п.). Если выполнение проекта проходит в режиме внеклассных занятий, то можно привлечь родителей. Рекомендации родителям не брать на себя выполнение частей работы над проектом, а лишь помогать ребенку советом. Завершающим и важным этапом проектной деятельности является презентация проекта и его самооценка.

Во время защиты проекта реализуется выставка проектов работ учащихся. Кроме того, иногда целесообразно попросить детей подготовить небольшое выступление с рассказом о проекте.

Оценивание проекта должно носить стимулирующий характер. Школьников, достигших особенных результатов, можно отметить грамотами, при этом в начальной школе должен быть поощрен любой ученик, участвовавший в выполнении проектов. Помимо персональных призов можно приготовить коллективный приз всему классу за успешное завершение проектов. Это может быть чаепитие, пикник, поход в театр, музей. Наиболее действенна проектная деятельность младших школьников реализуется во внеклассной и во внеурочной деятельности.

Результаты проектной деятельности должны быть, что называется, «осязаемыми», т.е. если это теоретическая проблема, то конкретное ее решение, если практическая – конкретный результат, готовый к использованию (на уроке, в школе, в реальной жизни).

Основные виды творческих работ: поделки и мероприятия. Формы проектной деятельности: выставка, журнал, игра, карта, коллекция, макет, модель, письмо, праздник, прогноз, серия иллюстраций, компьютерная презентация, видеофильм, экскурсия. Продуктами проектной деятельности могут быть: сборник законов, новогодняя газета, новогодний праздник, различные коллективные поделки, коллективное сочинение.

Виды презентаций проектов: деловая игра, демонстрация видеофильма, диалог персонажей литературных или исторических лиц, инсценировка, «научная конференция», «пресс-конференция», ролевая игра, соревнования, спектакль, экскурсия, компьютерная презентация и т.д.

Модернизация общего образования в современной школе - личностное развитие, рациональное взаимодействие с окружающим миром, самообразования и саморазвитие, воспитание качеств личности, необходимых для жизни в новых условиях открытого общества.

РАЗВИТИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Е.Б. Шевнина

КГУ «Лицей №2», г. Караганда

Мақалада берілген шарттар бойынша табылатын элементтерді өз бетінше анықтауға болатын, табиғатта кездеспейтін геометриялық фигуралармен есептерді шешу барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын дамыту туралы практикалық және теориялық ақпарат берілген. Уәжді арттыру жолдары ұсынылады және сипатталады, өз нәтижелерін берген нақты жұмыс әдістері көрсетілген.

В статье представлена практичекая и теоретическая информация о развитии исследовательских навыков у учащихся при решении задач с несуществующими геометрическими фигурами, при самостоятельном определении элементов, которые можно найти по заданным условиям. Предложены и охарактеризованы пути повышения мотивации, показаны конкретные приемы работы, которые дали свои результаты.

Навыки исследовательской деятельности – необходимое качество всякого человека, поэтому развитие у учащихся этих навыков должно стать постоянной заботой современной школы. Используются ли для этой цели потенциальные ресурсы геометрических задач в процессе их решения? Наблюдения большого количества уроков геометрии разных учителей, беседы с учащимися и результаты специально проведенного нами эксперимента показывают, что в этом отношении используются далеко не все возможности.

Большинство задач, решаемых на уроках геометрии – это задачи на вычисление и доказательство. Однако, решение этих задач лишь в небольшой степени способствует развитию исследовательских навыков. В большей степени для этого подходят задачи, в которых задаются условия, а учащиеся должны определить, что можно вычислить по этим условиям, существуют ли геометрические фигуры, соответствующие данным условиям.

Чтобы проверить, подвергают ли учащиеся критическому анализу условия предоставляемых им для решения задач, я решила успевающим по математике лицеистам дать задачу: «Определить площадь трапеции, описанной около окружности радиуса R, если одна из ее диагоналей является биссектрисой угла при основании, равного 60°, и перпендикулярна боковой стороне трапеции». Нарисовав схематический чертеж (рис. 1), лицеисты предложили собственное решение задачи и дали ответ: $S_{ABCD} = 4R^2\sqrt{3}$.

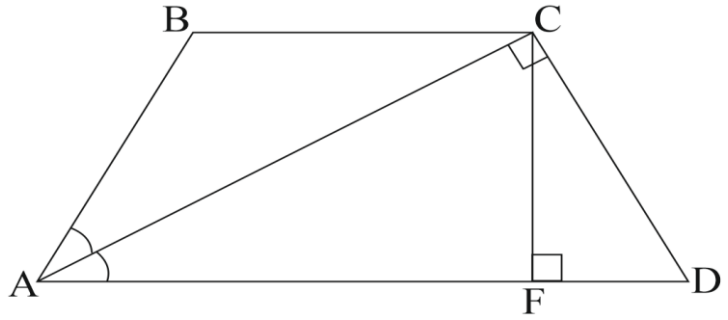

Рисунок 1.

К итогам решения данной задачи можно отметить, что ни одному лицеисту не пришла в голову мысль о том, что необходимо сделать вычисления площади мнимой фигуры. В силу традиций решения задач, лицеисты не поставили под вопрос существования трапеции $ABCD$ и не приняли во внимание факт того, что трапеция описанная, поэтому $AD + BC = AB + CD$, но $AB = BC$, значат, должно $AD = CD$, а это опровергает зависимости между катетом и гипотенузой прямоугольного треугольника.

Выводы проведенного эксперимента наводят на мысль о том, что при решении геометрических задач (да и не только, очевидно, геометрических) лицеисты пытаются лишь следовать требованиям задач, не анализируя тот факт, определяют ли данные задачи существующую геометрическую фигуру.

В школьных учебниках задания подобраны таким образом, что элементы, о которых идет речь в условии задач, всегда реальны, следовательно, решение их без предварительного исследования объекта, удовлетворяющего условию, не приводит к ошибкам. При всем при этом, чтобы подготовить людей, способных к самостоятельным исследованиям, иногда нужно рассматривать с учащимися и такие задачи, условия которых не определяют объектов, и учить их критическому анализу условий.

Анализируя с учащимися решение данной задачи, и показав им, что описанная трапеция, площадь которой требуется вычислить, не существует, мы смогли вызвать у учащихся искренний интерес, а также подвели их к мысли о том, что такая работа по выяснению существования объекта полезна и значима.

Чтобы развивать у лицеистов навыки исследовательской деятельности, я предлагаю учащимся разбор задач с противоречивыми условиями, таких, условия которых высказаны не в форме «найти» и «определить», а в определении «существует ли?». К примеру: «Существует ли параллелограмм со сторонами 1 *см* и 3 *см* и углом между диагоналями 45°?»

Также на уроках предлагаются задачи, в которых учащимся необходимо выяснить, какие элементы геометрической фигуры можно определить. Например, в прямоугольном треугольнике известны катет и высота, проведенная к гипотенузе (рис. 2). Какие элементы треугольника можно найти?

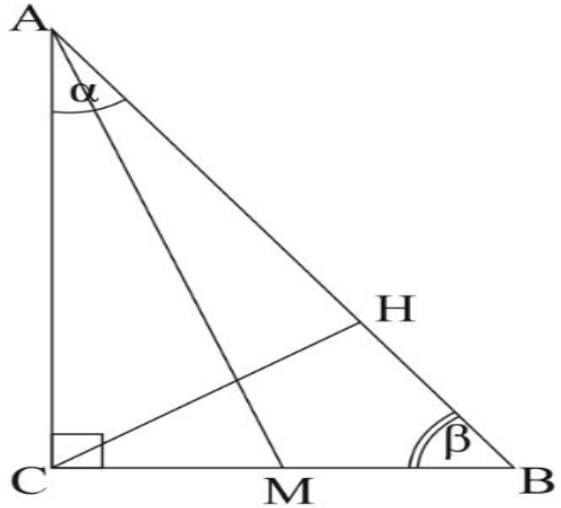

Рисунок 2.

Примерное решение представлено в таблице 1.

таблица 1

Что можно вычислить	Способ вычисления
Угол β	$\beta = \arcsin\frac{CH}{CB}$
Угол α	$\alpha = \frac{\pi}{2} - \beta$
Катет *AC*	$AC = a\,\mathrm{tg}\beta$
Гипотенузу *AB*	$AB = \frac{a}{\cos\beta}$

Кроме того, могут быть определены периметр и площадь треугольника, радиусы вписанной и описанной окружностей. Данная задача может быть дана учащимся на разных этапах обучения. Чем больше багаж знаний, тем больше вариантов ответа может быть предложено.

Нередко, при обсуждении задач, после нескольких вопросов учащиеся подводятся к конкретному решению, зачастую не самому рациональному. Поэтому в своей практике я стараюсь не задавать стандартных вопросов и предоставлять лицеистам самостоятельность в выборе средств и способов решения.

При работе над описанными выше геометрическими задачами совершенствуются исследовательские навыки учащихся, формируется самостоятельность, логика, грамотность суждений, геометрическая зоркость.

Неоднократно учащиеся, у которых постепенно формировалось чувство критического анализа, указывали на определенные недочеты и упущения в условиях задач, предлагали пути их корректировки.

Процессы познания эффективно развиваются лишь при такой организации обучения, при которой учащиеся включаются в активную исследовательскую деятельность. Поиск новой информации и условий задач составляет базу для эволюции воли, внимания, памяти, воображения и мышления.

Предлагая учащимся для решения нестандартные задачи, я учу ребят оценивать строгость и совершенство формулировки условия данной задачи, делать обобщения решенной задачи и получать выводы, разбирая разнообразные виды данных задач.

Мой опыт и опыт других учителей показывает, что действенным методом обучения и развития является организация учебных исследований, цель которых состоит в том, чтобы дать учащимся самим находить новые знания и способы решения задач и примеров, углубить и группировать изученный материал.

Список использованной литературы:

1. Журнал, «Математика в школе» 1972 №03

2. Журнал, «Математика в школе» 1967 №02
3. Полонский В.Б, Рабинович Е.М., Якир М.С., Учимся решать задачи по геометрии. Учеб.-метод. пособие.-К.: «Магистр-S», 1996,-256 с. ISBN 966-557-011-0
4. Шестакова Л.Г, Методика обучения школьников работать с математической задачи: учебное пособие для студентов/ Л.Г. Шестакова; ФГБОУ ВПО «Соликамский государственный педагогический институт».-Соликамск: СГПИ,2013.-106с.- ISBN 978-5-89469-087-2

КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІК

Шәблен Айнұр Абзалқызы

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы С.Сейфуллин атындағы №7 мектеп – гимназиясы

Аңдатпа. Мақалада кәсіби бағдар беру жұмысын цифрлық трансформациялаудағы педагогтің киберкәсіби құзіреттілігінің маңыздылығы қарастырылады. Мақаланың өзектілігін ашу үшін жалпы орта білім беру мекемелерінде кәсіптік бағдарлау жұмысының қолданыстағы жүйесінің жұмыс істеуіне көп факторлы талдау жүргізілді. Жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша жоғары сынып оқушыларын кәсіби бағдарлаудың дәстүрлі құралдарының цифрлық құралдарға қарағанда едәуір басым болуы байқалады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында “Балаларды ерте жастан мамандыққа бейімдеу айрықша маңызға ие болуда. Өскелең ұрпақ өзінің болашақ кәсібін саналы түрде таңдай білуге тиіс” деп, қазіргі білім беру кеңістігінде мектеп түлектерін мамандыққа бейімдеу міндетін ерекше атап өткен [1]. Бұл болашақ мектеп түлектерінен болашақ қызметінің мақсаттарын өзі қоя білуі, оған жетудің жолдары мен құралдарын анықтап, және оны жүзеге асыра отырып, нәтижеге жетудегі жауапкершілікті де өз мойнына алу секілді бірталай міндеттерді талап етеді. Мектеп түлегі болашақ қызметін таңдауда өзі таңдаған саланың қызметін білуі, оны құруға, өзгертуге және дамытуға қабілетті болуы тиіс. Алайда, бұл міндетті жүзеге асыру барысында жоғары технологиялық қызмет салаларында жұмыс істеу үшін кадрлар даярлау саласындағы мемлекеттік саясатты бағдарлау жалпы орта білім беру мекемелерінің оқушыларымен кәсіптік бағдарлау жұмысын ұйымдастыруға жаңа талаптар қояды. Кәсіптік бағдар беру және кәсіби өзін-өзі анықтау бойынша көбірек зерттеулер бұрын қарастырылған ережелерді әдістемелік және технологиялық жүзеге асырудың теориясы мен тәжірибесіне арналған. Қазіргі уақытта «мамандық таңдаудың» барлық процесін технологияландыру мәселелері ерекше орын алады, сәйкесінше

кәсіптік бағдар берудің және технологиялық деңгейде кәсіби өзін-өзі анықтаудың негіздерін ашатын жұмыстар қызығушылық тудырады. Оқушыларға кәсіби бағдар беру жұмыстары ерте жастан басталуы тиіс.

Жыл сайын жаңа мамандықтар пайда болатын жағдайларда, бүкіл оқу процесі желілік қызметтерді, онлайн оқытуды, автоматтандырылған басқару және оқыту жүйелерін, әлеуметтік желілер мен желіні белсенді түрде қолдану тиімді боп саналады. Жоғары сынып оқушыларының мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысына қанағаттанбауы негізінен мұғалімдер немесе педагог-психологтардан жаңа кәсіптер, IT-индустрия және STEM, STEAM, STREAM-кәсіптеріне қойылатын талаптар туралы жалпы орта білім беру мекемелерінің түлектері арасында бүгінгі таңда ең көп сұранысқа ие мамандықтар туралы ақпарат алу мүмкіндігінің жоқтығынан туындайды. Сондай-ақ, жоғары сынып оқушылары қолдау көрсетуге мұқтаж қажетті ақпаратты іздеуде неғұрлым пайдалы және тиімді сайттар, порталдар туралы хабарсыздығынан болып саналады.

Жоғары сынып оқушыларының мектепте кәсіптік бағдарлау жұмысына қанағаттанудың төмен индексінің дәлелі-бұл жұмыста кәсіптік бағдарлаудың әртүрлі құралдарын қолдануға қатысты сауалнаманың нәтижелері (Сурет 1)

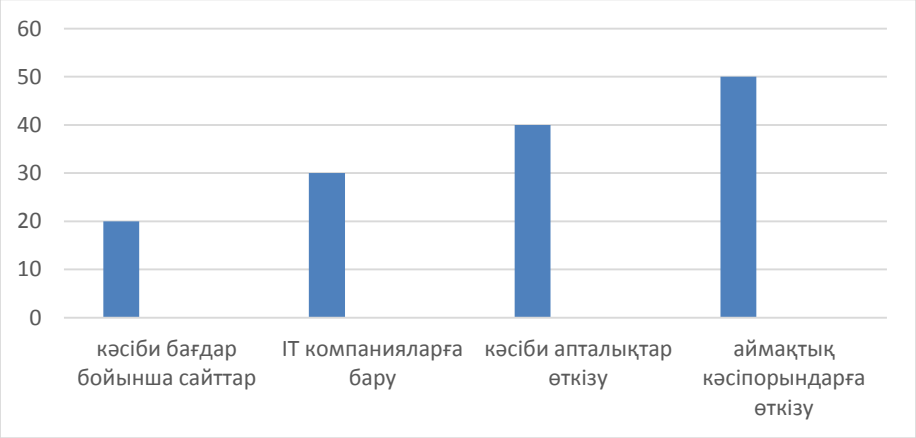

Сурет 1. Кәсіптік бағдарлаудың әртүрлі құралдарын қолдануға қатысты сауалнаманың нәтижелер

Жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша жоғары сынып оқушыларын кәсіптік бағдарлы қолдаудың ең көп таралған түрі-кәсіптік білім беру. Мұны респонденттердің 98% көрсетті. Одан әрі: өңірлік кәсіпорындарға экскурсиялар - 35,8 %; жоғары технологиялық жабдығы бар зауыт цехтарына бару - 13,6 %; онлайн-диагностикалық әдістемелер.

Бүгінгі таңда әлемнің болашақта қандай болатынын, қандай мамандықтар сұранысқа ие болатынын, жас адам өзінің алғашқы өмірлік таңдауын - мамандық таңдауды қалай жүзеге асыруы керектігін елестету қиын. Алайда, үздіксіз білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде компьютер, интернет, желілер, планшеттер және құрылғылардың үлкен мүмкіндіктерін пайдалану ерекше өзектілікке ие болатыны анық. Бұл жағдайда қоғамның қазіргі даму жағдайындағы мұғалімнің рөлі мен мәртебесін арттыру үшін білім беру процесінің барлық субъектілері арасындағы цифрлық алшақтықты жоюдың тиісті жолдарын табу өте маңызды.

Пайдаланған әдебиеттер:
1. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы "Цифрлық Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасы.// https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000827/history
2. Борисова Т.С.Формирование профориентационной компетентности у будущих учителей технологии и предпринимательства в образовательном процессе вуза. //Дисс. на соискание канд., -М., 2008.
3. Оқушылардың кәсіби бағдарда өзін-өзі анықтауы – қоғамдық және тұлғалық қажеттілік пен құндылық. // https://zkoipk.kz/kz/2015confpisa1/1726-1.html

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.

Шиц Александра Николаевна

КГУ «Опорная школа(ресурсный центр)имени Алихана Бокейхана» отдела образования Осакаровского района управления образования Карагандинской области. п.Осакаровка

Аннотация. В статье рассматриваются психолого-педагогические и дидактические условия формирования творческой активности учащихся. Я использую эти педагогические технологии для решения, чтобы добиться усвоения программного материала в полном объеме каждым ребенком и развить у учащихся подвижность и способность к самостоятельному мышлению, научить их рассуждать и мыслить. Современное образование - воспитание и воспитание всесторонне развитой личности, способной к творчеству.

Ключевые слова: деятельность, моделирование, информационные технологии, компьютер.

Аннотация. Мақалада оқушылардың шығармашылық белсенділігін қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық және дидактикалық шарттары қарастырылған. Осы педагогикалық технологияларды шешу, әр баланың бағдарламалық материалды толық меңгеруіне қол жеткізу және оқушылардың ұтқырлығы мен өз бетінше ойлау қабілетін дамыту, пайымдауға, ойлауға үйретуде қолданамын. Қазіргі білім беру дегеніміз – жан-жақты дамыған шығармашылыққа қабілетті тұлғаны тәрбиелеу мен оқыту.

Түйінді сөздер:белсенділік, өзін-өзі реттеу, модельдеу, ақпараттық технология, компьютер.

В современных условиях уже невозможно представить школу без новых информационных технологий. И сегодня как никогда важно перейти на качественно новый уровень в подходах к использованию компьютерных

технологий и образовательных технологий во всех сферах школьной деятельности.

Слово «технология» пришло в педагогику из промышленного производства, где им обозначали процесс изготовления продукции наиболее эффективным и экономичным способом («технология изготовления гильзы», «технология выплавки чугуна» и т. д.).

Слово «технология» происходит от греческих слов techne — искусство, мастерство и logos — учение. Поэтому термин «педагогическая технология» в буквальном переводе означает учение о педагогическом искусстве, мастерстве [1, С. 5-13].

Основой образовательной системы является информационно-образовательная среда (ИОС). Именно эта система позволяет двигаться к открытой образовательной системе, отвечающей современным требованиям. Интерактивное взаимодействие «человек-компьютер» становится основой современного образовательного процесса. Под информационно-образовательной средой мы понимаем совокупность условий, обеспечивающих обучение. Все имеющиеся ресурсы единой информационно-образовательной среды должны быть направлены на формирование и развитие информационной культуры личности. В современной психологии отмечается значительное положительное влияние использования цифровых ресурсов в образовании на развитие творческого, теоретического мышления учащихся, а также формирование операционного мышления, направленного на выбор оптимальных решений. [2, С.61-65].

Современные технологии открывают новые возможности для формирования личностного потенциала и обеспечения успешности выпускника школы. Одной из педагогических задач сегодня является внедрение в учебный процесс таких методов и приемов, которые помогут учащимся не только приобрести определенные знания, умения и навыки в той или иной сфере деятельности, но и развить их творческие способности.

Начальная школа является важнейшим этапом в процессе общего образования школьника. В четыре года ему нужно не только освоить программный материал предметных дисциплин, но и «научиться учиться». Именно этому должен быть посвящен процесс обучения.

Сейчас в школу приходят дети, которым в будущем предстоит решать проблемы нашего общества. Когда они покидают школу, они должны быть максимально подготовлены. Задача учителя состоит не просто в том, чтобы дать детям знания, а в том, чтобы научить их применять их на практике, тем самым преодолевая разрыв между обучением и жизнью [3, С.36-38]. Научить детей учиться, сохранив при этом здоровье и воспитав полезного для общества гражданина, который в будущем добьется успеха в своей профессии.

Основная цель обучения в начальной школе – научить каждого ребенка осваивать, преобразовывать и использовать в практической деятельности огромный объем информации за короткий промежуток времени. Сочетание

традиционных методов обучения и современных информационных технологий может помочь учителю в решении этой непростой задачи.

Целью современного образования является воспитание и воспитание всесторонне развитой личности, способной к творчеству. [4, С. 3-5].

Каждый учитель является создателем технологии, даже если он занимается заимствованием. Создание техники невозможно без творчества.

Необходимо внедрять в нашу практику инновационные технологии, способствующие формированию у детей ключевых компетенций, способствующих успешности учащихся в современном обществе.

Изучив различные современные технологии, выбрала и использую в своей работе:

• технология проблемного обучения;
• технология проектного обучения;
• информационные и коммуникационные технологии;
• технологии дифференцированного обучения;
• игровые технологии обучения;
• технология «Портфолио студента» (Портфолио);
• здоровье сберегающие технологии;
• технология обучения в сотрудничестве.

В поисках решения проблемы я использую в своей педагогической деятельности личностно-ориентированный подход к обучению, который реализую через внедрение здоровье сберегающего подхода, компетентностного обучения, информационно-коммуникативных, игровых технологий, педагогики сотрудничество, развивающее обучение.

Технология проблемного обучения – это такая форма обучения, в которой процесс познания учащихся приближается к поисковой, исследовательской деятельности. Успешность проблемного обучения обеспечивается совместными усилиями преподавателя и обучаемых.

Здоровьесберегающие технологии применяются мной как в урочной деятельности, так и во внеклассной работе. На мой взгляд, формирование ответственного отношения к своему здоровью – необходимое условие успешности современного человека. Здоровьесберегающий подход прослеживается на всех этапах моего урока, поскольку предусматривает чёткое чередование видов деятельности.

Технология проектного обучения представляет собой развитие идей проблемного обучения. Характерной особенностью проектной технологии является наличие значимой социальной или личной проблемы ученика, которая требует интегрированного знания, исследовательского поиска решений, проектной деятельности. Роль учителя — это роль куратора, советника, наставника, но не исполнителя [5, С.107-114].

Основной дидактический прием – создание проблемной ситуации, имеющей форму познавательной задачи. Познавательные задачи должны быть доступны по своей трудности, учитывать познавательные возможности

обучаемых, находиться в русле изучаемого предмета и быть значимыми для усвоения нового материала.

Цель проектного обучения: овладеть общими умениями и навыками в процессе творческой самостоятельной работы, а также развить социальное сознание.

Задачи проектного обучения:

1. Формирование позитивной самооценки, самоуважения.
2. Формирование коммуникативной компетентности в сотрудничестве.
3. Формирование способности к организации деятельности и управлению ею.
4. Формирование умения решать творческие задачи.
5. Формирование умения работать с информацией (сбор, систематизация, хранение, использование).

Проект — это «пять П». Проблема — Проектирование (планирование) — Поиск информации — Продукт — Презентация. Шестое «П» проекта — его Портфолио.

Этапы работы над проектом:

I этап: «Погружение» в проект.

II этап: Планирование деятельности.

III этап: Реализация плана действий.

IV этап: Подготовка к защите проекта.

V этап: Презентация проекта.

VI этап: Рефлексия.

Сегодня каждый педагог ищет наиболее эффективные пути совершенствования учебного процесса, повышения интереса и роста успеваемости учащихся, совершая переход от индивидуальных частных методов к современным педагогическим технологиям.

Внедрению современных информационных технологий препятствует педагогический консерватизм и иные причины:

- ✓ отсутствие конкретизированного для педагога технологического описания;
- ✓ недостаточность дидактического сопровождения и его преемственность;
- ✓ отсутствие качественной подготовки педагога по внедрению выбранной технологии в учебно-воспитательный процесс учебных заведений.

Внедрение современных информационных технологий становится своего рода модой, что, с одной стороны, является положительным свидетельством стремления к инновациям, а с другой – тревожным фактом: не зная четко, какой именно инструмент используется, невозможно получить желаемый результат [6, 45 с].

На данный момент в массовой практике выбор современных информационных технологий чаще всего обусловлен простым стремлением ко всему новому, а критериями являются следующие условия их реализации:

1. педагог, прошедший курс обучения данной технологии;
2. в технологии разработан комплект методических пособий для всех

3. ступеней образования;
4. подготовлено большое количество учебных пособий (учебники, рабочие тетради, задачники и т.д.);
5. в данной технологии представлены учебники для большинства предметов.

Для правильного выбора и применения технологии необходимо иметь представление о современных педагогических технологиях, их классификации.

Во внеурочной деятельности в начальной школе использование ИКТ просто необходимо. С помощью презентаций преподаватель может проводить беседы, занятия по ПДД (правилам дорожного движения) и безопасности жизнедеятельности, внеклассные мероприятия, конкурсы, классные часы, что позволяет красочно и наглядно представить любой материал. Результатом всей деятельности является создание мультимедийных альбомов с фото, видео и т.д. Без использования ИКТ уже сложно представить выступления на педсоветах, родительских собраниях, когда можно наглядно представить материал, сопроводив его диаграммами, схемы, таблицы.

Современные технологии позволяют разнообразить занятие, сделать его более насыщенным. Компьютерные технологии позволяют осуществлять различные виды контроля. Используемые технологии помогают мне решать многие педагогические задачи, и я буду продолжать использовать их в своей работе.

Использую различные образовательные технологии при объяснении нового материала, для закрепления полученных знаний, в процессе контроля знаний, для организации внеаудиторной деятельности учащихся. Использование данных технологий способствует повышению мотивации учащихся на занятиях, развитию личности ученика и его познавательных способностей, что в свою очередь позволяет добиться желаемых результатов в обучении.

Я убеждена, что использование компьютерных технологий может трансформировать преподавание традиционных предметов, делая более высокий уровень интереса к обучению.

Список литературы:

1. Клустер, Д. Что такое критическое мышление /Д. Клустер/ /Критическое мышление и новые виды грамотности. -М.: ЦГЛ, 2005. С. 5-13.
2. Андюхов Б. Кейс-технология – инструмент формирования компетентностей /Б. Андюхова //Директор школы. – 2010. № 4. – С.61-65
3. Ягодко Л.И. Использование технологии проблемного обучения в начальной школе /Л.И. Ягодко// Начальная школа плюс до и после. 2010. – №1. – С.36-38
4. Золотухина А. Групповая работа как одна из форм деятельности учащихся на уроке /А. Золотухина // Математика. Газета Изд. дома «Первое сентября». – 2010. – №4. – С. 3-5
5. Андреев О. Ролевая игра: как ее спланировать, организовать и подвести итоги /О. Андреева// Школьное планирование. – 2010. – №2. – С.107-114

6. Ералиева М. Оқытудың қазіргі технологиялары / М. Ералиева // Бастауыш мектеп. – 2006. - №5. – 45 бет

РОЛЬ ГЕЙМИФИКАЦИИ В ПРОФОРИЕНТАЦИИ И ПОВЫШЕНИИ МОТИВАЦИИ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Шляхова Елена Владимировна

КГУ “Общеобразовательная школа №19» отдела образования города Темиртау управления образования Карагандинской области

«Художник-педагог может научить
ученика только тому, чем он сам владеет.
Что знает, во что верит, чему предан.
Отсутствие теоретических знаний
и профессионального мастерства
в педагогической работе недопустимы»
И.Е.Репин

Аннотация к статье

Роль геймификации в профориентации и повышении мотивации на уроках художественного труда.

В статье обобщается практический опыт работы учителя художественного труда в общеобразовательной школе. С целью повышения мотивации и профориентации, учителем на уроках и внеурочной деятельности используются элементы геймификации. Автор акцентирует внимание на том, что благодаря использованию определенных игровых фрагментов у подростков зарождаются первичные профессиональные интересы. Они возникают в процессе обучения, труда, в самооценки личности, что создаёт благоприятные возможности для развития нужных деловых качеств.

Детей этого возраста отличает повышенный интерес к различным видам деятельности, стремление сделать что-то своими руками, первые мечты о будущей профессии.

Данный материал может быть полезен для учителей художественного труда с целью сделать процесс обучения интереснее и результативнее в соответствии с требованиями жизни.

Мақалада жалпы білім беретін мектептегі Көркем еңбек мұғалімінің практикалық тәжірибесі жинақталған. Мотивация мен кәсіптік бағдарлауды арттыру мақсатында мұғалім сабақтарда және сабақтан тыс жұмыстарда геймификация элементтерін пайдаланады. Автор белгілі бір ойын фрагменттерін қолдану арқылы жасөспірімдерде алғашқы кәсіби қызығушылықтар пайда болатынына назар аударады. Олар оқу, Еңбек, жеке

тұлғаны өзін-өзі бағалау процесінде пайда болады, бұл қажетті іскерлік қасиеттерді дамытуға қолайлы мүмкіндіктер жасайды.

Бұл жастағы балалар әртүрлі іс-шараларға деген қызығушылықтың жоғарылауымен, өз қолдарымен бірдеңе жасауға деген ұмтылысымен, болашақ мамандық туралы алғашқы армандарымен ерекшеленеді.

Бұл материал оқу процесін өмір талаптарына сәйкес қызықты әрі тиімді ету мақсатында Көркем еңбек мұғалімдері үшін пайдалы болуы мүмкін.

Пожалуй, это высказывание Ильи Ефимовича касается не только художника-педагога, но и всех учителей. Ведь кто такой учитель? Он учит, воспитывает, передает знания и открывает дверь в большую жизнь. Но этого недостаточно. У учителя должно быть большое сердце: он должен уметь общаться с маленьким человечком и признавать равенство душ. Необходимо верить, и надеяться на лучшее, в этом случае ребенок вырастет ЧЕЛОВЕКОМ.

В жизни каждого человека любой путь начинается с первого шага. И после окончания школы перед выпускниками стоит, куда пойти учиться. Уроки художественного труда могут помочь в правильном выборе профессиональной ориентации. Ограничивать профориентацию только выбором профессии нельзя, так как в последние годы появился много новых профессий, о которые лет 15-20 назад мы не могли и думать. Поэтому перед детьми стоит не столько выбор конкретной профессии, а понимание того, чем он будет заниматься в ближайшие годы, какие компетенции ему помогут в жизни.

В мире всегда ценятся высококвалифицированные специалисты, это те люди, которые любят свое дело, готовые трудиться и посвящать ему много своего времени, проявляя творчество, нестандартность мышления и как следствие создание абсолютно нового продукта.

В каждом человеке заложены художественные способности, и чем полнее он их выявит и реализует, тем интереснее сложится его жизнь. Успех профессиональной ориентации на уроках художественного труда во многом зависит от умения учителя связать профориентационный материал с программным, сформировать положительное отношение у обучающихся к изучаемой теме, через личный пример – заинтересовать каждого.

Наиболее эффективный путь развития учебной мотивации представляется через введение элементов геймификации в учебный процесс и создания наиболее благоприятных условий для развития творческого мышления учащихся.

Геймификация (игрофикация) – это явление, ставшее широко популярным во всем мире. Такую современную тенденцию можно наблюдать в различных сферах человеческой деятельности, включая образование. Суть геймификации состоит в использовании игровых элементов в неигровом контексте. Это позволяет достигать поставленных целей, придает традиционному процессу обучения большую легкость, гибкость и привлекательность. Важно понимать, что геймификация не ставит задачу создать полноценную игру, а только использует определенные игровые фрагменты.

В качестве эксперимента, на уроках художественного труда были использованы ряд игр и упражнений. Опрос учащихся показал, что применение игровых технологий на уроках и во внеурочной деятельности необходимо, так как помогает лучше запомнить учебный материал, дает дополнительную информацию, делает урок более интересным. У школьников повысился уровень познавательной мотивации, о чем свидетельствует их активное и результативное участие при выполнении творческих работ. Получив такие результаты, я решила продолжить введение элементов геймификации в образовательный процесс на своих уроках. Из многочисленных методов геймификации отбираются такие, которые наиболее гармонично вливаются в ход учебного процесса и не вносят существенных изменений в программный материал.

Выделяются следующие методы геймификации: разыгрывание ролей, проектирование, соревнование.

Люди любят играть и с этим сложно спорить. Играть любят и маленькие дети, и подростки, и взрослые. Почему? Потому что игра предполагает постоянное улучшение результатов, переход на новый уровень. Чувство развития определенного навыка – один из важных аспектов самореализации и благополучия.

Существуют базовые принципы игровых моделей: принцип мотивации (побуждение участия в игровой деятельности), принцип неожиданных открытий и поощрений (бонусы, которые зарабатывают ученики во время игрового процесса), принцип статуса (достижения определенного уровня).

метод геймификации: РАЗЫГРЫВАНИЕ РОЛЕЙ. Именно игра может сделать процесс обучения увлекательным и приятным, создать ситуацию, когда дети с интересом выполняют задания. Ролевые игры (осваиваем профессию) позволяют представить себя в роли художника, дизайнера, предпринимателя, конструктора, повара… Например учащиеся 8 классов с увлечение изготавливают настольные игры для себя и младших братьев и сестер. Девятиклассники выполняют действующие светильники и часы, проявляя навыки дизайнера, электрика, столяра.

Значимым фактором такого формата обучения становится и командная работа. Часто, в классе ученик должен отвечать на вопросы (устные или письменные) один, быть сам за себя, должен самостоятельно выполнять домашние задания. Есть простое объяснение - ему скучно. Как компьютерные игры учат нас быть командой, так учёба в школе должна включать больше совместной деятельности. На мой взгляд, идеально соотношение 50 (работаешь один) на 50 (в команде). Тогда ученики будут более включёнными в изучение материала и заинтересованными в самом процессе.

Метод геймификации: ПРОЕКТИРОВАНИЕ представлен проектами учащихся:

Рисунок 4 Стартап проектобластного Форума "Билет в будущее" "Организация детской игровой площадки летнего кафе "Иволга"

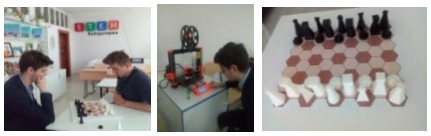

Рисунок 5Настольная игра "Интеллектор" в 3D моделировании 2 место город

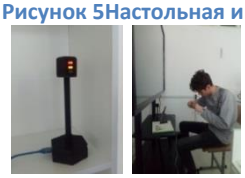

Рисунок 6 Проеект "Светофор" в 3D моделировании 3место город

Рисунок 7 Городской конкурс национальных блюд 1место город

Рисунок 8 Городской челенж Лучшая поделка (светильник)

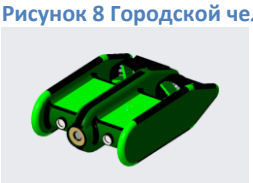

Рисунок 9 Трехмерная модель подводного дрона.Сертификат областной олимпиады

метод геймификации: СОРЕВНОВАНИЯ. Дистанционный формат обучения внес свои изменения, поэтому встала еще одна задача: как в этих условиях повысить мотивацию? И геймификация опять пришла на помощь. Были разосланы в каждый класс рекламки-постеры. А соревновательный дух всегда присущ человеку. Так и появились ФИКСИКИ на уроках художественного труда.

Рисунок 10 Фиксики

Мотивация является основой для всех видов игровой деятельности. Применение соревновательного момента, поощрение, способствует большей вовлеченности участников в происходящее. Участвуя в игре, школьник испытывает чувство собственной значимости. Эффективными стимулами для активности становятся признательность детского коллектива, похвала учителя.

Принцип награды – один из лучших инструментов рассматриваемой технологии. Привлекательный приз, который предстоит получить в финале, помогает усилить степень вовлеченности в игру.

Подводя итог, стоит отметить еще раз, что геймификация сама по себе не может быть ключом к успеху. Это не более чем вспомогательный элемент, инструмент, позволяющий усилить мотивацию и вовлеченность. Периодическое использование игровых элементов помогает задействовать

эмоциональную составляющую человека. Это способствует выходу из жестких рамок, более глубокому вовлечению в серьезную деятельность. Специалисты рекомендуют педагогам использовать геймификацию в умеренном количестве.

Геймификация обладает достаточным количеством плюсов: приносит удовольствие; снимает напряжение, убирает боязнь ошибиться; способствует эмоциональному включению; позволяет работать с группой. Игровые ситуации обеспечивают профориентационную направленность уроков, формируют у учащихся общетрудовые, профессионально важные навыки; способствуют формированию у школьников адекватной самооценки.

Исходя из всего вышеперечисленного, мы видим, что геймификацию на уроках художественного труда способствуют повышению мотивации и формированию правильной профориентации учащихся.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В СПЕЦИАЛЬНОЙ ШКОЛЕ – ИНТЕРНАТЕ

Шмелева Е.Е.

КГУ «Специальная школа – интернат №9»
УОКО г. Сарань

Аннотация: Мақала мектеп-интернатта ақыл-ойы нашар дамыған балалармен, кәсіптік бағдар беру мәселелерімен айналысатын кәсіптік-еңбек оқыту мұғалімдеріне арналған. Бұл мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен жұмыс істеу тәсілдері мен әдістері қарастырылады. Қазіргі уақытта қалыпты дамып келе жатқан мектеп оқушыларын ғана емес, сонымен қатар ақыл-ойы нашар дамыған адамдарды да таңдау мәселесі туындайды. Жеке ерекшеліктеріне байланысты түзету мектептерінің түлектеріне қазіргі еңбек нарығында шарлау өте қиын.

Статья адресована учителям профессионально – трудового обучения, занимающимся проблемами профориентации с детьми с нарушением интеллекта в школе - интернат. В данной статье рассматриваются подходы и методы работы с обучающимися, имеющими особые образовательные потребности. В настоящее время возникает проблема в выборе профессии не только нормально развивающихся школьников, но и лиц с нарушением интеллекта. В силу личностных особенностей, выпускникам коррекционных школ очень сложно сориентироваться в условиях современного рынка труда.

Большой процент школьников не знает, чем хочет заниматься в будущем. Вопрос «Кем я буду?» рано или поздно задает себе каждый молодой человек. В современном мире существует огромное количество профессий и с развитием общества постоянно появляются новые. Найти подходящую для себя работу – нелёгкая задача, подчас требующая умения разобраться в себе. И, здесь, главное – не растеряться, сделать правильный выбор, который будет

соответствовать интересам, способностям, возможностям, и, наконец, требованиям, которые предъявляются как к выбранной профессии и к личности человека. Правильно сделанный подростком выбор - это начало пути к успеху, к самореализации, к психологическому и материальному благополучию в будущем [1, с.192].

Особенно остро эта жизненная проблема- выбор будущей профессии встает перед воспитанниками интернатных учреждений. Выпускникам школ – интернатов трудно адаптироваться в обществе, поскольку они отличаются небольшим практическим опытом и слабым его осмыслением, интуитивностью поступков, непониманием индивидуальных жизненных интересов и целей. В своей основной массе они не обладают такими качествами профессионала, как ответственность, социально-профессиональная мобильность, способность принимать самостоятельные решения. В связи с этим огромное внимание в школе необходимо уделять проведению целенаправленной профориентационной работе среди молодежи и школьников, которая должна опираться на глубокое знание всей системы основных компонентов, определяющих формирование потребностей, профессиональных намерений и готовности личности к труду [2, с.76].

Как же строится система профориентационной работы с детьми в КГУ «СШИ № 9»?

Цели и задачи работы по профессиональному самоопределению включают в себя:

психологическую и педагогическую поддержку профессионального самоопределения детей;

помощь воспитанникам в определении их жизненных планов при выборе професии и разработке на этой основе алгоритма действий;

организацию процесса, включающего получение знаний о себе, о мире профессий, их соотнесения в процессе профессиональных проб к самому ребенку;

формирование положительного отношения к самому себе, осознания своей индивидуальности, уверенности в своих силах для реализации себя в будущей профессии;

ознакомление со спецификой профессиональной деятельности в условиях рыночных отношений и обеспечение доступа детей к профориентационно значимым информационным источникам;

Необходимо формировать профессиональные качества с раннего школьного возраста, задолго до момента выпуска его из стен школы, поэтому профориентационная работа в школе-интернате строится следующим образом (таблица №1):

Таблица №1: «Профориентационная работа по классам»

Классы	1-4 классы:	5-7 классы:	8-10 классы:
Задачи	- формирование у младших школьников понимания сущности и ценности труда, его роли в	- развитие у школьников личностного смысла в приобретении	- групповое и индивидуальное профконсультирование с целью выявления и

	жизни человека и в обществе; - развитие интереса к учебно-познавательной деятельности, основанной на практической включенности в различные ее виды, в том числе социальную, трудовую, игровую, исследовательскую; - постепенное знакомство детей с миром профессий.	познавательного опыта и интереса к профессиональной деятельности; - развитие представления о собственных интересах и возможностях; - приобретение первоначального опыта в различных сферах социально-профессиональной практики.	формирования адекватного принятия решения о выборе будущей профессии; - профессиональное самопознание.

Важное место в обучении наших воспитанников занимает трудовое обучение, подразумевающее подготовку воспитанников к несложным и разнообразным видам производительного и обслуживающего труда. Оно уже с пятого класса носит профессиональный характер. В процессе обучения труду подростки осваивают доступные им профессии. Трудовое обучение в нашей школе-интернате обеспечено программами по 4 видам труда в городских условиях и представлено различными профилями – столярное дело, слесарное дело, швейное дело, строительное дело.

Исходя из местных условий, обучение ведется по видам труда, освоив которые учащиеся могут быть трудоустроены (швеей, строителем, маляром, штукатуром, дворником, озеленителем и т.д.). Педагоги применяют системный подход к работе по профориентации, проводят различного вида мероприятия, направленные на профессиональное самоопределение обучающихся [3, с.183].

Это запланированные встречи с людьми разных профессий, которые способствуют развитию познавательного интереса, творческой направленности личности, деловые игры, семинары, круглые столы, конференции, предметные недели, Дни открытых дверей, экскурсии на предприятия города, которые оказывают большое влияние на формирование интереса к профессии, так как сочетают в себе наглядность и доступность восприятия с возможностью анализировать, сравнивать, делать выбор. Педагоги нашей школы- интерната считают, что систему профессиональной ориентации необходимо строить на основе неразрывного единства знаний, убеждений и действий, слов и дела.

Сегодняшний выпускник школы – интерната должен быть востребован на рынке труда, должен быть компетентным в профессиональном плане, адекватно оценивать свои личные качества. интересам, способностям, возможностям, ценностным установкам.

Процесс профессионального самоопределения будет эффективен, когда будут учтены все составляющие компоненты, помогающие выпускникам школ-интернатов адаптироваться в обществе с новыми социально-экономическими отношениями. Только учитывая особенности интересов и увлечений каждого воспитанника, уделяя большое внимание индивидуальной работе, не забывая особенности развития детей и трудности, с которыми встречаются они при

вхождении во взрослую жизнь, можно получить эффективные результаты при проведении профориентационной работы.

Литература:

1. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение. М.:, 1996г.

2. Организация и планирование профориентации в общеобразовательной школе: Методическое пособие Алт. Краев. Центр проф. ориентации молодежи и психол. поддержки населения. - Барнаул, 2007. – 76 с.

3. Симоненко самоопределение школьников: Учебник для учащихся 9 классов общеобразовательных учреждений. – Брянск: Изд-во Брянского госуниверситета, 2005. – 183 с.

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ-ПРОГРЕССИВНАЯ СТРАТЕГИЯ ОБУЧЕНИЯ ОДАРЕННЫХ И ТАЛАНТЛИВЫХ ДЕТЕЙ

Шовкович Марина Викторовна заместитель директора по Ресурсному центру КГУ «Токаревская опорная школа (ресурсный центр)»

Шовкович Ольга Леонидовнаучитель начальных классов
КГУ «Школа-лицей № 66», г.Караганда

Аннотация: Мақалада жалпы білім беретін мектепте дарынды және талантты балаларды оқытуда инклюзивті білім беру саясатын жүзеге асыру қажеттілігі қарастырылған. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін әлеуметтену, өзін-өзі жүзеге асыру, тез өзгеретін әлемде өмір сүру қабілеті үшін сапалы білім алудың қаншалықты маңызды екендігі атап өтілді.

Аннотация: В статье рассматривается необходимость внедрения политики инклюзивного образования в обучение одаренных и талантливых детей в общеобразовательной школе. Отмечается, насколько важно получение качественного образованияс целью социализации, самореализации, умению жить в быстро меняющемся мире детям с особыми образовательными потребностями**.**

Инклюзивное образование — политика государства, направленная на создание системы поддержки детей со специальными образовательными потребностями, … чтобы эти дети могли в дальнейшем учиться в общеобразовательной школе и наравне со всеми детьми осваивать государственную программу по общеобразовательному стандарту, иметь равный доступ к образованию. В мировой практике инклюзивное образование основывается на индивидуальном подходе в обучении лиц с особыми образовательными потребностями: с ограниченными возможностями; мигранты, из семей беженцев, национальных меньшинств, оралманы; имеющие трудности в социальной адаптации в обществе (сироты, виктимные дети, с

девиантным поведением, одаренные дети, из семей с низким социально-экономическим и социально-психологическим статусом); проживающие в отдаленных районах [1, с.16]. В основе инклюзивного образования лежит принцип, согласно которому все дети, насколько это возможно, должны учиться вместе, независимо от существующих между ними различий. В соответствии с концепцией инклюзивного образования признается, что у каждого ребенка есть уникальные качества, интересы, способности и образовательные потребности и что эти ученики с особыми образовательными потребностями должны иметь доступ к общеобразовательной системе и охватываться этой системой на основе применения педагогических методов, ориентированных на потребности детей [2, с. 41].

Американский психолог Летта Стеттер Холлингворт, с 1914 по 1920гг изучавшая одаренных детей отмечала, что дети с IQ выше 170 практически бесполезно тратят свое время пребывая в школе. По утверждению американского ученого в области обучения одаренных детей Джозефа Рензулли это происходит и в настоящее время. Та работа и задания, что даются данным детям, отстают от их уровня интеллектуального развития. И только инклюзивное обучение с индивидуально-дифференцированным подходом будет способствовать гармоничному развитию личности одаренного ребенка, так как в ее основе лежит принцип учета индивидуальности каждого ребенка, его особых образовательных потребностей.

Кто же такие «одаренные дети»? Много ли их в школе? Почему возникает необходимость включения данной категории детей в инклюзивное образование?

«Одаренные дети – дети, значительно опережающие своих сверстников в умственном развитии либо демонстрирующие выдающиеся спец. способности (музыкальные, художественные и др.). В научной литературе и в обыденной речи Одаренных детей нередко называют вундеркиндами (от нем. Wunder — чудо и Jund — ребёнок), подчёркивая тем самым исключительный характер их способностей» [3, с. 76].

Таким образом, одаренными чаще всего называют:

- детей с высокими показателями интеллекта («IQ»)по специальным тестам;
- детей с высоким уровнем творческих способностей;
- детей, достигших успехов в каких либо областях деятельности (юные художники, музыканты, математики, шахматисты и другие – их часто называют талантливыми);
- детей, хорошо обучающихся в школе (академическая одаренность).

Дж. Рензулли считает, что поведение одаренного человека отражает взаимодействие между тремя основными группами качеств (рис. 1). Каждая окружность символизирует один из выделенных Дж. Рензулли факторов. Одаренность – сложный итог наложения друг на друга трех факторов [4, с. 21].

Рис.1 Малая модель «Человеческого потенциала» Дж. Рензулли.

А.И.Савенковым было отмечено, что каждый ребенок неповторим, но при всей индивидуальности существует много черт, характерных для большинства одаренных детей:

- любопытство – жажда новизны, интеллектуальной стимуляции – определяемой в педагогике как потребность в «умственных впечатлениях»;
- сверхчувствительность к проблемам – способность видеть проблему там, где другие не видят никаких сложностей;
- склонность к задачам дивергентного типа – задачам творческим, проблемным, допускающим множество правильных ответов;
- оригинальность мышления – способность выдвигать неожиданные идеи;
- гибкость мышления – способность быстро и легко находить новые стратегии решения;
- легкость генерирования идей –генерирование большого количества идей;
- способность к прогнозированию;
- высокая концентрация внимания – выражается в высокой степени погруженности в задачу, в успешной настройки на восприятие информации;
- отличная память – способность запоминать факты, события, абстрактные символы, знаки;
- способность к оценке – производное критического мышления, предполагающее возможность оценки продуктов собственной деятельности, мыслей, поступков, а так же мыслей, поступков, действий других людей;
- интересы и склонности – широта интересов, их устойчивость.

К сожалению, природа не наградила человека знаниями, практическими навыками работы, способами деятельности с рождения. Дети рождаются беспомощными, ничего не знающими и не умеющими. Но они в различной степени награждены потенциальной способностью к тому или иному виду деятельности. Но какими бы ни были способности, задатки, сами по себе, вне обучения, вне деятельности они развиваться не могут. Об этом свидетельствуют выводы ученых, основанные на многочисленных исследованиях. «Способности не просто проявляются в труде, они формируются, развиваются, расцветают в труде и гибнут в бездействии» [5, с. 59]. «Способности существуют только в развитии… Способность не существует вне конкретной деятельности человека, а формирование ее происходит в условиях обучения и воспитания» [6, с. 13].

Роль инклюзивного образования заключается в том, чтобы благодаря целенаправленной педагогической деятельности, на основе индивидуально-

дифференцированного подхода, разработанным Индивидуальным маршрутам образования, индивидуально адаптированным планам с учетом индивидуальных потребностей ребенка, любопытство вовремя перерастало в любовь к знаниям – любознательность, а последняя в устойчивое психическое образование – познавательную потребность. Проблемное, ориентированное на самостоятельную, исследовательскую работу обучение, способствовало развитию творческих качеств личности. Задачи дивергентного типа, задаваемые учителем, помогали обучающимся легче адаптироваться к быстро меняющимся условиям окружающего мира. Ведь практически все задачи, решаемые взрослым человеком в жизни – задачи дивергентного типа, например: какую избрать профессию; где жить; как общаться с окружающими; в каком магазине купить продукты и многие другие.

Инклюзивное образование призвано обеспечить поддержку детей с разными видами одаренности. Роль педагогов не только выявить одаренных и талантливых детей в обычном общеобразовательном классе, но и организовать работу так, чтобы были созданы все условия для полноценного проявления и развития интеллектуально-творческого потенциала личности ребенка. Ведь в современной философии педагогики гений, талант не принадлежат отдельному человеку или стране, где он родился, - они достояние планеты, всего человечества. Поэтому все одаренные дети должны находить поддержку в сфере образования, где бы они ни родились и ни жили.

Список литературы

1. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2015. С.16.

2. Разработка принципов инклюзивной педагогики и системы внедрения в практику инклюзивного образования.Методические рекомендации.– Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. С 41.

3. Российская педагогическая энциклопедия: В 2 т. / Гл. ред. В. Г. Панов. - М.: Большая Рос. энцикл., 1993-1999. С.76

4. Савенков А.И.. Одаренный ребенок в массовой школе. – М.: Сентябрь, 2001.

5. Ковалев А.Г., Мясищев В.Н. Психологические особенности человека: В 2 т. Т.II. Способности. Л., 1960. С.59.

6. Петровский А.В. Способности и труд. М., 1966. С.13.

ОБУЧЕНИЕ С УВЛЕЧЕНИЕМ. ПРИМЕНЕНИЕ ПРОГРАММЫ «TARSIA» ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Шовкович Ольга Леонидовна
учитель начальных классов

КГУ «Школа-лицей № 66», г.Караганда

Аннотация: Мақалада «Tarsia» бағдарламасы арқылы ойын технологиясын мысалға ала отырып, оқушылардың танымдық белсенділігін, ғылыми көзқарасын дамытатын оқытудың интерактивті әдістерін қолданудың рөлі қарастырылған.

Аннотация: В статье рассматривается роль применения интерактивных методов обучения, развивающих познавательную активность, научное мировоззрение обучающихся, на примере игровой технологии с применением программы «Tarsia».

В ежегодном послании Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны» большое внимание уделяется вопросам повышения качества образования [1].

Приоритетной задачей современной школы стало формирование функциональной грамотности, развитие научно-исследовательских навыков обучающихся, важной составляющей которых является Математическая грамотность.

Главную роль в формировании математической грамотности в начальной школе играет учебный предмет «Математика», где обучающиеся формируют вычислительные навыки, логическое, критическое мышление, развивают внимание, познавательную активность и стремление применять математические знания в повседневной жизни.

Учебный предмет «Математика» направлен на формирование у обучающихся первоначальных математических знаний для описания разнообразных объектов и явлений окружающей действительности, усвоение устных и письменных вычислительных алгоритмов, развитие общих приемов решения задач, умение выстраивать логические суждения на основе измерительных и вычислительных навыков [2].

Часто ученики воспринимают урок математики, как один из сложных предметов. Основная задача учителя сделать так, чтобы у детей не было страха и переживаний, чтобы они с интересом шли на урок. В этом помогают интерактивные методы обучения. Одним из таких методов, развивающих познавательную активность, является игровая технология с применением программы «Tarsia».

Tarsia – это программа, предназначенная для составления различных головоломок с целью изучения определенных тем, учебных предметов. Шаблон из геометрических фигур помогает находить обучающимся ответы на вопросы, повышает активность, побуждает обмениваться друг с другом своим мнением, отстаивать свою точку зрения, а кроме того, умение быстро считать, анализировать и делать выводы. Ученики хорошо запоминают основные понятия, улучшается качество знаний.

Данную программу можно скачать, вбив в поисковике браузера «Google» название «Tarsia». Программа содержит различные формы (геометрические фигуры). Каждой форме соответствует определенное количество вопросов и ответов. Определившись с количеством заданий или вопросов, Вы выбираете нужную форму. Любая из форм содержит редактор (рис.1). В верхнем поле редактора записываются задания, это может быть вопрос, выражение, уравнение. В нижнем поле редактора записывается ответ. Программа устроена таким образом, что самостоятельно выставляет вопросы и ответы в нужной последовательности на гранях фигуры. Когда заполнены все вопросы и ответы, фигура приобретает нужную форму, и Вы можете ее распечатать всю на листе А4 или задать размер каждой детали данной фигуры. Смысл игры заключается в том, чтобы найти правильный ответ на вопрос или задание написанные на одной из граней фрагмента фигуры. Вершиной фигуры будет тот фрагмент, задание которого размещено только на одной грани. Программа удобна тем, что содержит различные математические формулы, знаки, символы.

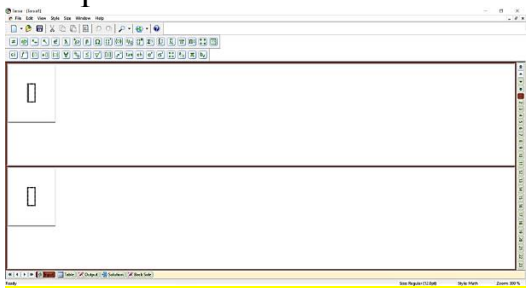

рис. 1. Редактор вопросов и ответов Tarsia

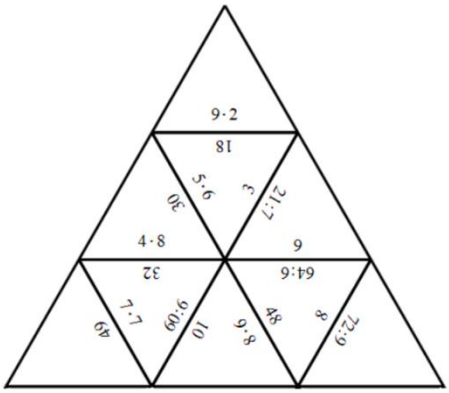

Tarsia, применяемая при изучении темы «Внетабличное умножение и деление», способствует формированию математических навыков, таких как, устный счёт, математическая зоркость, активизируется мыслительная деятельность. Каждый фрагмент фигуры содержит задания на умножение и деление, требующие умения быстрого счёта в уме и нахождения правильного ответа. Выполнение Tarsia может занять около 10 минут, в зависимости от объёма и степени сложности заданий.

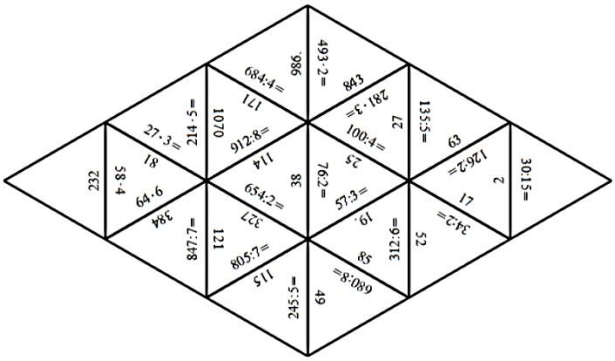

рис.2 Tarsia Тема: «Внетабличное умножение и деление» рис.3 Tarsia облегчённая

Данная головоломка может выполняться, как в группах или в парах, так и индивидуально. С помощью игры осуществляется индивидуальный, дифференцированный подход в обучении, задания для детей с ООП могут быть более облегчённые, для их решения может даваться дополнительное время.

На своих уроках я практикую парную работу у доски с более крупными вариантами Tarsia, а также работу в парах на местах, индивидуальную и групповую работы. Крупные фрагменты Tarsia наклеиваются на магниты и размещаются на доске. Двое обучающихся, работающие у доски совместно решая, обсуждая выполняют работу по изучаемой теме. В это время оставшиеся ученики могут работать в парах или группе с аналогичными заданиями Tarsia или выполнять другие формы работы (карточки, ФО, фронтальный опрос).

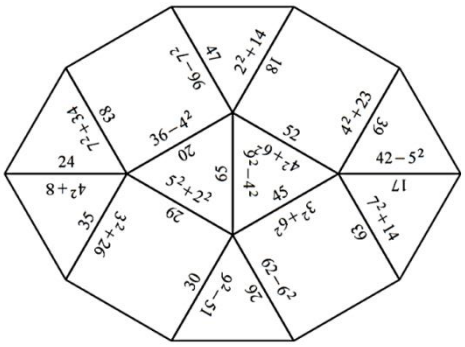

рис. 4. Tarsia Тема: «Квадрат числа»

Ученикам нравится групповая форма работы с применением Tarsia, когда одинаковые задания получают 3 или 4 группы класса (рис.5). Групповая работа вызывает положительное чувство соперничества. Каждая команда старается быстрее других собрать фигуру. Такая работа сплачивает коллективный дух, формируется командное мышление. Работа в форме игры стимулирует обучающихся, побуждает хорошо учить таблицу умножение, формулы, единицы измерения, т.е. те темы, которые изучаются в школьной программе. Особенность игровой формы работы, заключается в том, что, обучение происходит не навязчиво, каждый ребенок ощущает свою значимость в команде, понимая, что от его знаний зависит результат всей команды.

рис. 5 Tarsia в групповой форме работы

Ученикам очень нравится данная игра, они увлеченно занимаются не только во время уроков, но и на переменах (рис.6).

рис. 6 Применение Tarsia на переменах

Данный прием применяю не каждый урок, стараюсь применять различные приёмы и технологии современного обучения. Только чередование различных форм и приемов на уроке делает его занимательным для обучающихся. К тому же при изучении не каждой темы, можно использовать данную игру. Но игра в виде Tarsia один из любимых моих форм проведения игры, т.к. позволяет быстро и качественно проверить усвоение изученного материала, можно не пересчитывать правильность выполненного задания, уравнения или выражения. Видя со стороны форму фигуры, понятно, насколько правильно обучающиеся выполнили задания, хорошо освоили данную тему и насколько прочны знания учащихся.

Применение игровой технологии с помощью программы Tarsia способствует активизации познавательной деятельности обучающихся. Ученики идут на урок ожидая чего-то необычного, интересного, увлекательного. Играя, они справляются даже с довольно сложными темами.

Список Литературы:

1. Послание Главы Государства Касым-Жомарта Токаева Народу Казахстана «Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны» От 1 Сентября 2021 Года. – (Электронный Ресурс) Https://Adilet.Zan.Kz/Rus/Docs/K2100002021

2. Типовая Учебная Программа По Предмету «Математика» Для 1-4 Классов Уровня Начального Образования. Астана: Национальная Академия Образования Им. И. Алтынсарина, 2018. 47 С.

ТАРИХ САБАҒЫНДА ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Шолакова Лаззат Бодыковна

Қарағанды облысы білім басқармасы Балқаш қаласы білім бөлімінің «№24 мектеп– интернаты»КММ

Зерттеу әдісі тарих сабағында оқушылардың өздігінен әрекет етуіне бағытталған. Зерттеушілік дағды танымдылық белсенділікті тудырады, жаңа білімді қалыптастырады, оқыту әрекеттерімен және оның құрылымдарын меңгеруге ықпал етеді. Зерттеу дағдысының негізі- оқу-танымдық әрекеттің нәтижеге бағытталғандығы, ол қандай да бір мәселені шешуде жүзеге асырылады.

Метод исследования направлен на самостоятельную деятельность учащихся на уроке истории. Исследовательские навыки вызывают познавательную активность, формируют новые знания, способствуют овладению обучающими действиями и их структурами. В основе исследовательского навыка лежит направленность учебно-познавательной

деятельности на результат, который реализуется при решении той или иной задачи.

Қазіргі кезеңдегі білім беру ісінің негізгі нысаны-жас ұрпақтың зерттеу дағдыларын қалыптастырып қана қоймай олардың бойында ақпаратты өздері іздеп табатын және талдай алатын, сондай-ақ ұтымды пайдалана білетін жылдам өзгеріп жатқан бүгінгі дүниеге лайықты өмір сүріп, қызмет жасауға қабілетті тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру болып отыр.

Жаңартылған білім мазмұны осы заманға сай білім беру, кәсіптік қайта даяулауды, «парасатты экономиканың» негіздерін қалыптастыруды, жаңа технологияларды, идеялар мен көзқарастарды пайдалануды, инновациялық экономиканы дамытуды қарастырады[1].

Білім беру реформасының басты өлшемі- тиісті білім алған оқушы, кез келген әлемнің жерінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілсе ол нәтижелі болғаны. Оқытудың ерекшелігі жалпы білік пен дағдыны қалыптастырудың басымды бағыттарымен айқындалады. Қазіргі білімнің негізгі нәтижесі оқушының әрекеттерін сан алуан тәсілдермен қатар, тарих пәніне тән дамудың жаңа деңгейлерін негізінде қарастырамын. Бұл биылғы оқу стандартының тағы бір ерекше жақтары. Оқу үдерісіндегі осынау ерекшеліктерді жүзеге асыру мұғалім мен оқушының арасындағы бірігіп жасайтын әрекеттерді жоспарлау негізінде жүзеге асатын болады. Б.В.Всесвятский жазғандай зерттеулер оқушыны бақылау жүргізуге, тарихты зерделеуге баулиды. Зерттеу дағдысы – әлемнің ғылыми сипаты туралы өзіндік білім мен жасампаздық ғимаратын салуға мықты негіз болады.

Зерттеушілік дағдыға оқыту мақсатым- оқушының адамзаттық мәдениеттің қай саласында болмасын өз бетімен шығармашыл жаңа іс-әрекет тәсілдерін игеруге дайындығымен қабілетті болады. Зерттеу ол белгісізді іздеу, жаңа білімді іздеу процесі. Бұл адамның танымдық әрекеттерінің бірі. Осы жерде зерттеудің нәтижесі туралы сөз болғанда, мұғалім үшін оқушының жасаған макеті мен суреті емес, оның өз бетінше алған ең құнды шығармашылдық жұмысы, жаңа білімі, білігі жай орындаушы емес, анық шығармашыл психикалық жаңа көзқарасы бағаланады.

Зерттеушілік дағдыларды қалыптастыру үшін келесі шарттар қажет:

ЖҮЙЕЛІЛІК. Сыныптағы зерттеушілік дағдыны дамыту жұмыстары үнемі жүргізіледі, сабақ және сабақтан тыс уақыттарды да қамтиды.

МОТИВАЦИЯЛАУ. Мұғалім оқушыға зерттеушілік әрекетке өзінің дарыны мен мүмкіндіктерін жүзеге асыруға көмектеседі. Бағыттап көмек көрсетіп отырады.

ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖАЙЛЫЛЫЛЫҚ. Шығармашылдық белсенділіктерін әрбәр сатыда ынталандырып отыру, нәтижеге жетелейді. Мұғалімнің міндеті оқушылардың шығармашыл идеяларын қолдау және бағыттап отыру.

ЖАС ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ескеру.

Зерттеу шама жетерлік және қызықты болу керек [2]. Оқушы «Мен-білемін» деген жеке тұлғалықты ашады, оған маңызды болып келетін

проблемалық жағдаяттар. Оқушы қажеттілігін туындататын «Неге», «Неге олай болды...»Ал егер...? деген қажеттілік сұрақтары мен ұғымдарын білуге құштар болады. Оқушы зерделеніп жатқан нысанға жан-жақты қарап үйренеді.

Зерттеу дағдысы-оқушының өзіне сұрақ қоюға, таңқалуға үйретеді, сондықтан оның танымдық белсенділігі дамиды. Одан кейін болжамдық ақыл-ойы дамытудың жағдайы туындайды. Гиптеза- ой ізденуінің, ой салу мен талқылаулардың тәсілдері болып табылады.

Оқушы өз еркімен нұсқалар, ұсыныстар жасап, біртіндеп, бойында дәлелдеу мен негіздеу қабілеттерін дамыта бастайды. Мұғалімнің міндеті бір қатарлы шешімі бар тапсырмаларды іріктеу емес, қосымша ақпаратты талап ететін «қақпаңдар» жасау.

Даму үшін үлкен маңызға рефлексия қабілеті ие. Рефлексия анықтамалары: белгіліні- белгісізден айыра білу, сәтті жұмыс үшін қандай білімнің қажет екенін айыра білу, өзінің көзқарасынды жалғыз ғана мүмкін болу деп санамай, өзінің ойлары мен әрекеттерін «шеттен» қарастыра білу білігі, бірақ өзге адамдардың ойлары мен әрекеттерін сынға қатты алмай, бағалай білу. Бұл өзгерістер өздігінен бақылау- бағалау оқыту әрекеттерімен байланысты. Өзін-өзі бақылау оқушының жасап жатқан жұмысына жауапкершілікпен қарауға ынталандырады. Танымдық тапсырмалар ақыл-ой операцияларын дамытуға, қорытынды жасауға көмектеседі. Мұндай тапсырмалардың шешімін қарастыру жалпы пікір-сайыстың бастамасы болады, оның барысында оқушылар өзгелерді, сыныптастарын тыңдай білуге, өз дәлелдерін келтіруге үйренеді.

Зерттеу әрекетінің ерекшелігі- оны жүзеге асыру барысында адам белгілі бір құбылысты басқару мүмкінділігін алады. Жаңа объектіні зерттеу процессінде оқушы өзі үшін кездейсоқ күтпеген ақпарат алуы мүмкін. Бұл оның іс-әрекетінің бағытын өзгертуге, қайта құруға түрткі болады[3]. Міне, осыдан оқушылар зерттеу әрекетінің өзгермелі қасиетін көруге болады. Оқушының іс – әрекеті алынған нәтижелерге байланысты өзгеріп отырады. Объект туралы жаңа мәліметтерді ала отырып, оқушы өз алдына жаңа мақсаттар қойып, оған жетуге тырысады. Әрекеттің бұл түрінің ерекшеліктерін қарастыру оқушының өз бетімен дамуы, өз бетімен қозғалуына кейбір сәттерін анықтап көрсетуге болатыны туралы нақты айтуға мүмкіндік береді. Зерделеніп отырған тақырып туралы білімінің толығуы оқушыға жаңа күрделі мақсаттар қоюына түрткі болады. Демек, оқушылар зерттеуінде ең маңызды жайт, оқушының өзі қойған мақсаттарын өңдеп, жинақтап, өзгерту арқылы жүзеге асырылуында. Сондықтан жасап көру мен қателер жіберу оқушылардың зерттеу әрекетінің басты да маңызда компоненті. Бұл процесте оқушыларда объектілердің жасырын жақтары мен қасиеттерін анықтау мақсатында жаңа тәсілді іздеу қабілеті қалыптасады. Іздеу әрекетінің дамуы барысында оқушылардың қате жасаудан қорқуы жойылып, олар өздерінің икемінше іс-әрекеттерін реттеу үшін жаңа әрі қажетті ақпаратты таңдай білуге үйренеді.

Шығармашылық күштің қайнар көзі барлық оқушылардың бойында болады, оны көрсете білу шарт. Біздің міндетіміз- оқушының шығармашылық ойлауындағы маңызды жәйттарды басқаруға үйрету.

Зерттеу жұмысынан негізгі күтілетін нәтиже:

1.Оқушының жаңадан алған білімін шығармашылықпен игеру қабілеті қалыптасады.

2.Алынған материалды өңдеу арқылы зерттеушілік дағдысы дамиды.

3.Ғылыми теориялық ойлауды қажет ететін ойлау формалары дамиды.

4.Ғылыми білімді меңгереді.

5.Танымдық ерекшеліктері қалыптасады.

6. Еркін ойлай алатын тұлға болып қалыптасады.

7.Оқушының танымдық білік пен зерттеу дағдылары дамиды.

8.Ақпараттық кеңістікте бағдар жасай біледі.

9.Сыни тұрғыдан ойлай біледі.

Оқытудың бұл әдісі, оқушылардың өздігінен, топ ішінде, жұптасып және берілген уақыт ішінде орындай алатын әрекеттерге бағытталған. Қарастырылған бағдарламада жартылай ізденіс әдістерін қолдану және проблемалық тапсырмаларды қолдануға басты назар аударылған. Сонымен қатар практикалық әрекеттерді дамытуға назар аударылған.

Сөзімді қорытындылайтын болсам, А.И.Савенков: «Зерттеу бұл белгісіздікті іздеудің шығармашылық үдерісі» деп атап көрсетеді[4]. Өз кезегінде зерттеушілік дағдыны жалпы жеке тұлғаны дамытуда қарау және көру, бақылау қабілеттерлін дамыту шарттары деп анықтауға болады.

Зерттеушілік дағдыларды дамытсақ: төмендегі көрсеткіштер дамиды:

-оқушылардың танымдық білім мен дағдылары,

-ақпараттық кеңістікке бағыт алу дағдысы,

-өз білімін өздігінен құрай алуы дағдысы,

- ғылымның әралуан саласындағы білімдерін кіріктіре алу дағдысы,

-сыни тұрғыдан ойлау, білу дағдысы.

Мұғалім үшін оқушының зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру біліктері мен дағдыларының деңгейін бағалау өте маңызды болып табылады.Нәтиженің кез келген деңгейі оңды баға алуы лайықты.

Бағалауға болады[5]:

-оқу зерттеу барысында әралуан кезеңдерді орындауда өздігінен жұмыс жасай білу деңгейі,

-топтық жұмысқа араласу деңгейі,

-қолданылған ақпаратты түсіне білуі,

-идеяның бірігейлігі,

-мәселені және оны шешу тәсілін түсіне білу,

-рефлексияны меңгеруі,

-жұмыс барысындағы шығармашылық бағыты.

Зерттеушілік дағдыларды ұйымдастыру кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) алатын орны ерекше[6]. Тарих сабағында үнемі қолдану тек қана мұғалім қызығушылығымен емес, қазіргі оқу

бағдарламасы мен білім стандарттарының талаптарымен шартталған. Тарих сабақтарында АКТ қолдану зерттеушілік дағдылар жұмысы барысында жобалау технологиясын жүзеге асыруда кеңінен қолдану үшін қажет. АКТ қолдану зерттеу жұмыстарына қосымша мүмкіндіктер береді, олар жұмысты толығырақ, жан-жақты, көрнекі және жарқын етеді. АКТ сонымен қатар оқыту мотивациясын көтерудің неғұрлым тиімді және ыңғайлы тәсілдері ретінде зерттеу элементтерін кіріктіре отырып сабақта пайдаланамын. Зертттеушілік дағдыларын қалыптастыруда ерекше орынға жобалау әдістері ие, өйткені оның бойында зерттеушілік, ізденушілік, проблемалық әдістердің үйлесімділігі бар.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1.Айтқалиева Г. Мектепке дейінгі ересек бүлдіршіндердің зерттеушілік жобалаушылық дағдыларын дамыту. Білім кілті журналы.Алматы №4.

2. Ақмағанбаетова Г. Жобалау-зерттеу қызметіне жетелейтін жол// Қазақстан мектебі №7.

3.Галиева Б.Х. Ғылыми зерттеу жұмысын жобалау//Білім беру басшыларының анықтамасы-2013.16 бет.

4.Измуханбетова С. Зерттеу дағдыларын арқылы оқушы бойында ізгілікті қалыптастыру.// Білім, ғылыми педагогикалық журналы №4(52),2010 -18бет

5.Исламова К.И .Бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру жолдары//Бастауыш мектеп №9,2011- 11-13 беттер

6.Қараев Ж. Жетілдірілген педагогикалық жүйені жобалаудың дидактикалық шарттары// Ізденіс №1,2004 жыл 17 бет

КАК СОЗДАТЬ УСПЕШНУЮ ПРЕДМЕТНУЮ КУЛЬТУРУ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Шраменко М.В.

Школа-гимназия №1 г.Шахтинска

Аннотация: Цель данной статьи - рассмотреть вопрос, связанный с актуальностью создания культуры развития обучения английского языка среди школьников в качестве профессиональном развития. В статье обоснована необходимость активного формирования различных навыков, в соответствии с современными требованиями образования. Сейчас много говорится о том, что надо усилить коммуникативную составляющую при обучении. Этой цели может способствовать использование YouTube каналов преподавателя с нестандартным подходом. В работе представлены материалы опроса учащихся среднего звена, которые хотели бы изучать английский язык с помощью YouTube-каналов. Выводы, представленные в работе, носят предварительный характер.

Аннотация: осы мақаланың мақсаты - мектеп оқушылары арасында ағылшын тілін оқытуды дамыту мәдениетін кәсіби даму ретінде құрудың

өзектілігімен байланысты мәселені қарастыру. Мақалада заманауи білім беру талаптарына сәйкес әртүрлі дағдыларды Белсенді қалыптастыру қажеттілігі негізделген. Қазір оқыту кезінде коммуникативті компонентті күшейту керек деп көп айтылады. Бұл мақсатқа мұғалімнің YouTube арналарын стандартты емес тәсілмен пайдалану ықпал етуі мүмкін. Жұмыста YouTube-арналардың көмегімен ағылшын тілін үйренгісі келетін орта буын оқушыларына арналған сауалнама материалдары ұсынылған. Жұмыста ұсынылған қорытындылар алдын-ала сипатта болады.

Дистанционное образование во время пандемии оставило значительный отпечаток в истории образования. Каждый педагог пытался различными способами привлечь внимание каждого ученика. В этом есть свои преимущества. Во-первых, все педагоги начали активно в ускоренном режиме изучать современные возможности интернет пространства, а это значить повышать свои педагогические возможности. Во-вторых, чтобы сделать свой онлайн урок более интересным, педагогам приходилось зачастую использовать интернет уроки зарубежных специалистов, блогеров и т.п.

Теперь, когда ситуация стабилизировалась, то пора расширять и внедрять в свои уроки дополнительные современные возможности, а именно использовать YouTube. Это фантастическая платформа для создания, обмена и изучения практически любого навыка бесплатно. С помощью YouTube можно ощутимо и сравнительно быстро улучшить английский. Понимание на слух как минимум. Истина не нова, но мало кто смотрит английский YouTube, потому что легко потеряться в бесконечности каналов. Можно смотреть или фактически «сидеть» на уроках или дома в любое время, можно приостанавливать и просматривать видео так часто, как вам нужно, ведь на уроках не так часто получается объяснять какой-нибудь грамматический материал по несколько раз. Это делает ее бесценной платформой для изучения языка. Здесь можно изложить весь материал доступно и увлекательно на своем собственном канале [1, с. 84].

Прежде чем перейти к такой мысли, был проведен опросник среди 60 учащихся 5-6 классов. Итог представлен в следующей диаграмме:

Рисунок 11 Опросник учащихся среднего звена

По итогам опросника прослеживается желание учеников в проявление своего учителя в чем-то новом. В современном мире каждый ребенок использует YouTube, а некоторые пытаются выучить язык. Так почему бы и не создать учителю свой канал, где можно размещать собственные видеоролики,

это может быть акцент на грамматический аспект или лексический, но создан в соответствии с целевой аудиторией.

Мною был создан экспериментальный YouTube канал, где можно размещать собственные смонтированные видеоролики для закрепления грамматического материала учебной программы, т.к. в рамках урока не все охватывают пройденную тему. После занятий в школе учащиеся могут посмотреть мои видеоролики и углубиться в грамматический аспект.

Интернет повышает интерес школьников к учебным занятиям, стимулирует их рост познавательной активности, что позволяет им получать и усваивать большее количество информации, способствует приобретению различных навыков, таких как навыки чтения, говорения, аудирования и пр., а также является современным методом обучения [2, с. 13].

Таким образом, материал, основанный на компьютерных технологиях, и его распределение в курсе обучения перестраивает учащегося на новый, более активный режим деятельности, который способствует максимальному проявлению творческих возможностей и создает предпосылки для успешного усвоения повышенных объемов информации.

Но следует отметить, что при данной форме обучения может возрасти утомляемость учащихся, т. к. увеличивается нагрузка на зрение и пр. Поэтому требуется тщательная подготовка дидактических средств с учетом восприимчивости, а также «дозированность» предлагаемого материала. Использование интернет пространства на занятиях не должно быть основным средством подачи материала, а лишь вспомогательным средством в осуществлении учебного процесса [3, с. 32]. Трудно спорить о достоинствах данного метода, но все же целесообразнее использовать так называемый комбинированный подход, т.е. смешивание различных методик, как традиционных, так и инновационных. В этом случае эффект, на мой взгляд, будет наиболее оптимальным. Другими словами, Интернет не заменяет традиционные формы и методы обучения, но позволяет быстрее и более эффективно достигать поставленных целей и задач в учебном процессе.

Список литературы:

1. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: Пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е. Н. Соловова. М.: Просвещение, 2010. 271 с.

2. Титова С.В. Сокровища Интернета для преподавателей иностранных языков. 2003.

3. Великанова А.В. Компетентностно-ориентированный подход к образованию / выпуск 2, Самара: Изд-во Профи, 2002. 132 с.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Шуленбаева Замира Серикбаевна

Теміртау қаласы «Ғ. Мустафин атындағы жалпы орта мектебі» КММ география пәнінің мұғалімі:

Аннотация. Бұл мақалада оқушыларды ғылыми жұмысқа баули отырып ,шығармашылық қабілетін дамыту мәселесі қарастырылады. Мақалада Жалпы білім беретін мектептерде оқушыларды ғылыми – зерттеу дағдыларын дамыту тақырыбы қозғалады.

Мақала география пәнін оқытуда сабақта оқушылардың қызығушылығын арттыру бағытында сабақты түрлендіре өткізіп,өмірмен байланыстырып,қазіргі заман талабына сай қажетті білім алуына шығармашылық қабілетін дамытуды, жан-жақты зерттеуге арналған.

Осы дарындылық пен шығармашылықты дамытудың түрлі жолдарының ішінде баланың өзіндік зерттеу тәжірибесі ең тиімді болып есептелетіндігі айтылады.

Мақалада оқушымен шығармашылық жұмыс бастамас бұрын мұғалім өзіне қойылатын талаптарын ашылады. Оқушыларды ғылыми жоба жарыстарына дайындауда қандай мәселелерге ерекше көңіл бөлу керектігіне ерекше назар аударылады.

Мақалада оқушыларды ғылыми ізденіске баулу мақсатында ұйымдастырылатын арнайы үйірмелер мен дөңгелек үстел және семинарлар туралы айтылады. Осы іс-шараларда жүргізілген жұмыстар туралы айтылып талданады. Дарынды да, қабілетті оқушыларды ғылымға баулып, ғылым арқылы егемендігімізді нығайтуға үлес қосайық деп қорытынды жасайды.

Аннотация. В данной статье рассматривается проблема развития творческих способностей учащихся ,приобщения их к научной работе. В статье затронута тема развития научно-исследовательских навыков учащихся в общеобразовательных школах.

Статья посвящена всестороннему изучению географии,развитию творческих способностей учащихся к получению необходимых знаний в соответствии с современными требованиями,связанному с жизнью ,с целью повышения интереса учащихся к занятиям.

Среди различных путей развития этой одаренности и творчества отмечается, что наиболее эффективным считается опыт самостоятельного исследования ребенка.

В статье Перед началом творческой работы с учеником учитель раскрывает свои требования к нему. Особое внимание уделяется вопросам подготовки учащихся к соревнованиям научного проекта.

В статье речь пойдет о специальных кружках, круглых столах и семинарах, организуемых с целью приобщения учащихся к научному поиску. О проводимой работе на данных мероприятиях говорится и анализируется.

Давайте приобщим талантливых и способных учеников к науке и внесем вклад в укрепление нашего суверенитета через науку.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕ ОҚУШЫЛАРДА ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ.

«Балаға өз бетімен зерттеуге мүмкіндік туғызған сайын одан әрі жақсы оқи түседі». - Питер Клайн. “Қазақстан Республикасының білім беруді дамыту тұжырымдамасының “ басты мақсаты - оқушылардың талдау, синтездеу, әрі логикалық ойлау қабілеттерін дамыту, яғни оқушылардың сабақ бойы ой еңбегімен шұғылдануын қамтамасыз ету, оқушыны ізденуге, өз бетімен қорытынды жасауға үйрету болып отыр.

Егемен еліміздің болашағы, оның әлемдік өркениеттегі өз орны, ең алдымен білім мен тәрбиенің бастауы болатын – ұстаз қолында, сондықтан да біздің басты мақсатымыз – білім сапасын жақсарту.

Осы бағытта жүргізіліп жатқан жұмыстардың негізгілерінің бірі жалпы білім беретін орта мектепте жаратылыстану ғылымы негізінен берілетін білімді қайта жаңарту болып табылады. Білім беру жүйесінің қайта жаңартылуы баланың шығармашылық дарындылығын тануға және болжам жасауға жаңа көзқарасты талап етуде. Дарынды балаларды тану – нақтылы бір баланың дамуын талдаумен байланысты ұзақ үрдіс. Дарындылықты қандай да бір әдіспен анықтау мүмкін емес (мысалы сынақтан өткізу). Дарынды баланы тәрбие беру мен оқыту барысында біртіндеп, сатылап анықтау қажет.Дарындылықтың табиғаты шексіз. Осы дарындылық пен шығармашылықты дамытудың түрлі жолдарының ішінде баланың өзіндік зерттеу тәжірибесі ең тиімді болып есептеледі. Зерттеушілік, ізденушілік – бала табиғатына тән құбылыс. Білуге деген құштарлық, бақылауға тырысушылық тәжірибеден өткізуге дайын тұру, әлем туралы жаңа мәлімет жинауға талпынушылық қасиеттер балаға тән дәстүрлі мінез.Оқушылар қоршаған ортамен таныса отырып өзіндік зерттеу әрекетінің көмегімен жаңа білімді дайын күйде емес, өзі ашады. Психологтар «зерттеу тәртібін» тұлғаның дамуы мен өзін - өзі дамытуда маңызды деп көрсетеді. Шынында да ізденушілік белсенділігі төмендеген сайын адам қолынан еш нәрсе келмейтін сияқты үрей туғызатын жағдайға тап болуы мүмкін. Сөйтіп, білімге деген ынтасы басылып, нәтижесінде өзінің қабілетін, мүмкіндігін әлдеқайда төмендетіп алуы ғажап емес.

Зерттеу ісі қазіргі кезде ғылыми қызметкерлердің белгілі топтарына ғана тән емес, сондай - ақ бүгінгі заман адамының өмір сүру тәсіліне енген, кәсіби шеберлігін танытуда өзіндік көзқарасына сәйкес қызмет болып табылады. Сонымен бірге, жаңаша оқыту жолдарын тауып, оны дамыту мен қалыптастырудың алғы шарттарын іске асыру. Дарынды оқушының ізденушілік қасиетін қалыптастыру оқытудың түрлі формалары мен әдістері арқылы жүзеге асырылады. Солардың ішіндегі ең тиімдісі (зерттеуге оқыту)- оқушылардың

ғылыми қоғамын ұйымдастыру. Тақырыпты таңдағанда «мені не қызықтырады?»- деген сұраққа жауап беру керек. Тек мұғалім оқушыға жоба жаза алатынын және жақсы идеялардың барлығы да жазу кезінде болатынын түсіндіріп, оқушының жазуға деген қызығушылығын арттырса сонда бала зерттеу жұмысын жазуға талпынады.

Зерттеу жұмысымен айналысу, шығармашылық жоба жазу оқушының аналитикалық ойлау қабілетін дамытады, шешім қабылдай алу қабілетін қалыптастырады. Оқушыны ізденушілікке баули отырып, ғылым мен техниканың жетістігіне сәйкес армандарына жетуге, өз жолдарын дәл табуға көмектеседі.

Оқушыны ғылыми - зерттеу жұмысына қатыстыру үшін алдымен, оны қызықтыра отырып, зерттеу талабын қалыптастыру керек. Яғни оқушы ақпаратты ала білуге, оны басқаларға хабарлай білуге талпынуы тиіс. Ең алдымен оқушыны өздігінен шешім қабылдауға, ақпараттар алуға, оны басқаларға жеткізе білуге үйрету қажет. Дарынды оқушылар тобына қызықтыратын сұрақтар бере отырып, тақырып таңдауына ұсыныс жасаймын. Мысалы: «Сексеуіл өсімдігінің құпиясы» жобасын ұсынуда, «ертеде сабынды қалай жасаған оны шығаратын кәсіпорындар жоқ кезде» деген сұрақ қойдым.балалар білмейтіндігін оны қалай дайындалатынына қызыққан оқушылар зерттеу жұмысын жүргізетінін айтты. Нәтижесі жаман болған жоқ қалалық конференциядан 1-орын,облыстық конференциядан 3-орын иелендік.Мұндай «Күріштің пайдасы», төмен сыныптарда «Қоқиқаз ғажайып құс» жобалары да өз нәтижесін көрсетті.

Осы үрдістегі мұғалімнің ролін төмендегіше саралауға болады:
- диагностикалық жұмыстар арқылы психологпен бірлесе отырып, ғылымға икемді, дарынды балаларды анықтау;

- тәрбие жұмыстары арқылы оқушылардың ғылымға деген жағымды көзқарасын қалыптастыруға түрткі жасау;

- танымдық белсенділіктерін дамыту үрдісінен іздену.

Оқушылардың танымдық белсенділіктерін қалыптастыру – оларды ғылыми - ізденіс аймағына енгізудің басты жолы. Оқушылардың ғылыми қоғамы мұғалімдермен бірлесе отырып, балалардың ынтасы, қабілеттерін ескеріп, өз қалауларына жол ашып, іздену, зерттеу тақырыптарын алуды ұйымдастыру, ғалымдармен тікелей байланыса отырып, ұйымдастыру жұмыстарын жүргізуі керек. Оқушыларды ғылыми ізденіске баулу мақсатында «Мен - зерттеушімін», «Мен - жобалаушымын» деген дәптер арнату. Дәптерге оқушылар ғылым әлеміне енудің түрлі жолдарын жазады, ұлы ғалымдар еңбегі, өмірінен мәліметтер береді. Оның маңызы оқушыларға практикалық та, теориялық та көмек бере алатынында. Ол әр баланың алдында жатады. «Мен - зерттеушімін» тақырыбында оқушылармен «дөңгелек стол», әңгімелер өткізуге болады. Алғашқы әңгімелерде «ғылыми жұмыстардың түрлері» сөз болады. Бұл жұмыстың тиімділігі оқушылардың ғылым туралы ұғымдарын кеңейтуге ықпал етіп, іздену, зерттеу жұмыстарының түрлерімен таныстырады.

Жалпы айтқанда, педагогикалық ұжым дербес ойлап, кез келген жағдайда шешім қабылдай алатын, дүниетанымы терең, жан - жақты дамыған шәкірттер тәрбиелеуді көздейді.

Мектебімізде дарынды баламен жұмыс жүргізуге ерекше назар аударылуда. Балаларды ғылыми - ізденіске, ғылыми жоба қорғауға баулу арқылы білімдерін тереңдету ісі жүріп жатыр. Оны - әлемдік білім кеңістігіне ену жолындағы тұлғаны дамыту аймағына кіргізу мақсатындағы бір қадам деп есептеуге болады.

Оқушымен шығармашылық жұмыс бастамас бұрын мұғалім өзіне төмендегідей талап қойғаны дұрыс:

1. Дарынды баланы анықтауда психологпен бірлескен жұмыс жасау;
2. Ата - анасымен педагог ретінде сөйлесе білу;
3.Дарынды балаларға арнайы бағдарламалар жасау;
4. Дарынды балаға шығармашылықпен жұмыс істеу үшін жаңа, тың тапсырмалар беру, орындалуына талап қою;
5. Жаңа технология элементтерін сабақта пайдалану;
6. Тапсырманың орындалу нәтижесін қадағалау.

Оқушыларды ғылыми жоба жарыстарына дайындауда мынадай мәселелерге ерекше көңіл бөлу қажет:

Тақырыптың ғылыми құндылылығы;

- Таңдаған тақырыпты ашудағы оқушы еңбегінің сипаты, қосқан үлесі;

Көрнекілігі мен ұсынылған материалдың сапалылығы;

- Ойын ұтымды, жағымды жеткізе алуы, сөйлеу мәнері, өзін ұстауы,аудиторияны тартуы;
- Жұмыстың көркем безендірілуі.

Оқушылардың бойында дарындылық қасиеттерін, ізденімпаздығын қалыптастыруда кластан тыс, жеке, ұжымдық жұмыстар ұйымдастыруда шығармашылық ой, пәндік апталықтар мен үйірмелер, факультативтік сабақтардың маңызы зор. Барлық жұмыстарда оқушылардың қалауы, таңдауы мен ұсыныстарын ескеру қажет. Мектептегі пәндік сайыстар, түрлі шығармашылық кештер оқушылардың ізденіс қабілетін ұштап, оң нәтижеге жетуге ықпал етеді.

«Бұлақ көрсең, көзін аш» деген ұлағатты сөзге сүйеніп, бар мүмкіндікті пайдаланып, баланың қабілетін, дарынын ашу және әрбір оқушының өз мүмкіндіктерін, қабілет және икемділігін таныта білуіне жағдай жасау – мұғалімнің басты міндеттерінің бірі. Ендеше мектепте оқушыны ізденушілікке баули отырып ғылым мен техниканың жетістігіне сәйкес армандарына жетуге, өз жолдарын дәл табуға, ғылымға жетелеу арқылы өздерінің қабілеттерін ашуларына көмектесуіміз қажет. Дарынды да, қабілетті оқушыларды ғылымға баулып, ғылым арқылы егемендігімізді нығайтуға үлес қосайық құрметті әріптестер!

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. География және табиғат негіздері, 2018 ж.

2. 2.Б.А.Әлмұхамбетова, М.А.Ғалымжанова «Білім беру жүйесі қызметкерлерінің біліктілігін арттыруда ақпараттық –коммуникациялық технологиялардың қолданылуы» - 17 бет
3. М.А.Ғалымжанова «Педагогтардың ақпараттық –коммуникациялық құзырлылығын қалыптастыру бағыттары» - 48 бет
4.Болашақ журналы
5. Интернет

ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА В СРЕДНЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ.

Шыныбаева Маргарита Николаевна

Коммунальное государственное учреждение «общеобразовательная средняя школа №17 с дошкольным мини-ценром», Алматинская область, Талгарский район, с.Панфилово

Аннотация. В этой статье рассмотрены вопросы профессиональной ориентации в средней общеобразовательной школе по выявлению профориентационных склонностей и предпочтений и их дальнейший потенциал развития. Рассмотрены предложения в профориентационной сфере деятельности и в самоопределении старшеклассников, развитие их профессиональных навыков и выбора своей будущей профессиональной деятельности.

Любое путешествие начинается с первого шага. Для каждого человека после окончания школы стоит выбор, куда пойти учиться. И первым шагом для решения этого вопроса должна стать профориентация. В этом случае, имея цели, важно иметь и верные ориентиры, чтобы сделать правильный выбор. В этом может помочь правильно продуманная профессиональная ориентация. Существует множество определений, что такое профориентация.

Я думаю, что наиболее удачным является следующее определение: профориентация - это комплекс научно-обоснованных мер и различных мероприятий, позволяющих человеку понять свои склонности, интересы и предпочтения, решить, чем бы он хотел заниматься, и найти соответствующую своим запросам профессию или сферу деятельности в рамках существующего рынка труда. Ограниченность профориентации только выбором профессии не допустима, так как в последние годы появился ряд новых профессий, которые лет 30 назад мы не могли и представить. Именно поэтому на сегодняшний день важен не столько выбор профессии, а сколько понимание того, чем и как вы хотели бы заниматься в ближайшие годы.

Я считаю, что работа по профориентации должна строиться прежде всего на интересах ребенка, где знакомство с будущей профессией имело бы место уже в младших классах и проводилась бы до окончания им школы. На протяжении всего периода обучения учителя наблюдая за достижениями

ребенка, их склонностями к увлечениям, собирая портфолио ученика, проводя различные консультации и тесты, позволяющие отследить предварительные профессиональные намерения, совершая экскурсии в различные образовательные учреждения, предприятия и производственные комплексы, анализируя собранные данные, могли бы сориентировать детей в нужном направлении, дав им профессиональное консультирование и профессиональные рекомендации.

Правильный выбор профессии должен быть основан на первичности способностей ребенка по отношению к его предпочтениям. Ведь способности - это то, что заложено в каждом из нас природой и не зависит от внешних факторов, а предпочтения могут быть не всегда верными из-за неправильного представления о профессии, порой «нравится-не нравится», мнения друзей, родителей и т.д. И даже, если у ребенка нет интереса к профессии, к которой у него обнаружены способности, целесообразно посоветовать ему внимательней отнестись к данной профессии, посмотреть эту работу вживую на фирме, попытаться что-то сделать самому. И наоборот, если ребенку нравится профессия, но не обнаружились способности, предостеречь его от рискованного выбора.

Сейчас в современных школах есть деление на профильные предметы, которые учащийся хочет углубленно изучать для по поступления в тот или иной ВУЗ на определенный факультет по выбранной специальности. Но только профильное деление, без каких-либо других профориентационных действий не может принести желаемых результатов. Поэтому, заботясь о младшем поколении, старшее, как минимум, устраивает свое будущее. Ведь именно эти дети будут строить будущее. В современном мире наивысшую ценность представляют высококвалифицированные специалисты, таким специалистом можно стать, если ты любишь свое дело, а, следовательно, готов трудиться и посвящать ему много своего времени и быть удовлетворенным этим процессом. А как подростки без помощи взрослых могут понять, чем им заниматься, какие сильные стороны у них есть, а на какие нужно обратить внимание? Это не так просто сделать, как кажется, а особенно одному без помощи других. Поэтому помимо работы по профориентации детей, обязательной частью должны быть консультации родителей и опекунов ребенка относительно его профессионального будущего, экскурсии в колледжи, институты, университеты, на предприятия и рабочие места.

Не мало важную роль в профориентации должно быть отведено исследованию рынка труда. Определение более востребованных и перспективных профессий, исходя из реалий сегодняшнего дня.

Зарубежный опыт профориентационной деятельности представляется наиболее интересным, так как позволяет выявить лучшие наработки в данной сфере и эффективно использовать их в отечественной системе подготовки учащейся молодежи к самостоятельной трудовой жизни. В зарубежных странах эта работа носит системный характер, который выражается в государственном регулировании, в четком определении продолжительности профориентации и

форм и методов ее проведения, а также в разработанных квалификационных требованиях к специалистам в этой области.

Опираясь на зарубежный опыт, я считаю,что профориентационная работав средних общеобразовательных школах должна быть непрерывной, продолжающейся на протяжении всего школьного обучения, то есть системной, в которой наблюдения за достижениями и склонностями детей, составление их портфолио и учет этих сведений при дальнейшем выборе профессии, а также получение профессиональных консультаций и профессиональных рекомендаций будут приоритетными направлениями.

Будущее нашей страны в руках наших детей. Поэтому профориентационная работа должна быть поставлена на ряду с образовательным и воспитательным процессом.

МЕТОДИКА КРАЕВЕДЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ШКОЛЕ И ЕЕ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ

Ярмошевич О.М.

п.Топар КГУ ОШ(РЦ)им. Б.Момышулы

Бұл мақалада ғалымиөзерттеу және өлкетану арқылы зерттеу дағдылары қарастырылған мақалада “Мәдени мұра"," Рухани жаңғыру"," Ұлы даланың жеті қыры " өлкетану жұмыстары зерттелуде Момышұлы". Мектептебінде өлкетануды тек өлкені зерттеуге бағытталмай, оқушылардың іс - әрекеті ретінде ғана емес, сонымен қатар белгілі бір өмірлік материалда ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастыруды қамтамасыз ететін шарттардың бірі ретінде қарастыру қажет. Сонымен, ауыл тарихын зерттей отырып, оқушылар оның қазіргі жағдайымен, сондай-ақ жаңару мен дамудың перспективаларымен танысады. Мұндай тәсіл жас ұрпаққа оқиғалардың реттілігін тереңірек түсінуге, себеп-сұалдарлық байланыстарды анықтауға, тарихи ойлауды қалыптастыруды ықпал етуге үйретеді.

Зерттеудің мақсаты өлкетану материалдарын қолданудың тиімділігін анықтау болды. ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастырудағы регионалды материал.

В данной статье рассматривается формирование научно – исследовательских навыков через краеведение в рамках программ «Культурное наследие», «Рухани жангыру», «Семь граней великой степи» на примере исследования краеведческой работы в КГУ «ОШ(РЦ) им.Б.Момышулы». Школьное краеведение необходимо рассматривать не только как деятельность учащихся, направленную на изучение края, но и как одно из условий, обеспечивающих формирование научно – исследовательских навыков на конкретном жизненном материале. Так, изучая историю села, учащиеся

знакомятся с его современным состоянием, а также перспективами обновления и развития. Подобный подход учит подрастающее поколение более глубоко осмысливать последовательность событий, выявлять причинно-следственные связи, содействовать формированию исторического мышления.

Целью проведенного исследования являлось выяснение эффективности использования краеведческого, регионального материала в формировании научно-исследовательских навыков.

Школьное краеведение имеет ряд специфических особенностей, выделяющих его среди остальных направлений образовательной деятельности:

- приоритет задач воспитания и развития детей над задачами обучения;
- возможность реализации личностного, деятельностного, исследовательского подходов в процессе краеведческой деятельности;
- привлекательность для учащихся деятельности, вызывающая непосредственный интерес, формирующая познавательную мотивацию учащихся;
- возможность формирования системы знаний, усиления практической направленности обучения [1];

Следовательно, школьное краеведение необходимо рассматривать не только как деятельность учащихся, направленную на изучение края, но и как одно из условий, обеспечивающих формирование научно – исследовательской деятельности.

Только ведя работу по разным направлениям можно добиться хороших результатов. Так, например, изучая свою родословную, учащиеся связывают её с историей своего села, района, края, возможно, страны и, наоборот, знакомясь с историей государства, края, они возвращаются к фактам истории родного села, семьи.

Факультативные курсы, т. е. специальные краеведческие курсы, проводятся за счет часов школьного компонента. На них занимаются учащиеся, проявляющие глубокий интерес к истории края. Основной задачей факультатива по краеведению является развитие интереса к родному краю, его истории и исторической науке, с целью углубления знаний и развития способностей учащихся [2].

Реализации данной цели способствуют:

а) расширение знаний за счёт увеличения источниковедческой базы: изучение документов, монографий, материалов топонимики, этнографии, археологии и др.;

б) обучение учащихся азам научного поиска, ознакомление с методами исторического исследования;

в) вовлечение ребят в активную познавательную деятельность через проектные работы различной направленности.

Факультативы по краеведению сочетают в себе многие формы, приемы и методы как внеклассной, так и урочной работы с детьми: здесь и семинары, и практикумы в музеях и архивах, конференции, экскурсии. На факультативах ребята могут научиться правильно писать рефераты, проводить различные

исследования, опросы, работать с научной, научно-популярной литературой и источниками, а также получают определенный опыт публичных выступлений [3].

Рассмотрим эффективность использования краеведческого, регионального материала на уроках истории и его роль в формировании научно-исследовательских навыков: «Прошлое-настоящее и будущее п. Топар».

Задачи научно-исследовательской работы учеников:

- выяснение роли малой родины в истории страны
- судьбы конкретных людей п. Топар в его истории
- история повседневности, как средство воспитания молодежи

Исследовательская работа была проведена на базе: КГУ ОШ им. Б.Момышулы (пос. Топар, Карагандинская область).

Данная работа направлена на выявление методик краеведческой работы в школе и ее роль в формировании научно-исследовательских навыков посредством проведения 7 различных проектов:

Проект «Страницы истории моей семьи».

Цель: Укрепление связи поколений через изучение истории своей семьи.

Проект «Моя семья».

Цель: Сбор и систематизация сведений об истории рода для укрепления связи между поколениями, для сохранения семейных традиций, для осознания роли своей семьи в истории страны.

Проект «Малая родина поселок Топар».

Цель: Сбор интересной и познавательной информацию об улицах Топара, а также распространить данную информацию среди молодежи.

Проект «Шежіре».

Цель: Сбор и сохранение информации об истории семьи и рода, отражение участия членов моей семьи в истории страны; Сбор материала для составления Жеті ата шежіресі и семейного генеалогического древо и передачи их следующему поколению; Изучение, сохранение, передача традиций, ценностей и реликвий семьи;

Проект «История столицы Казахстана».

Цель: Создание исследовательского проекта об архитектурных сооружениях города; Сбор материала для составления карты достопримечательностей нашей столицы, а так же презентация архитектурных сооружений; Укрепление связи поколений и уважительного отношения к истории и культуре своего народа.

Исследовательский проект: «Улицы поселка рассказывают...»

Цель: Укрепление связи поколений и уважительного отношения к истории малой Родины через создание памятного материала об улицах поселка Топар.

Открытие зала «Боевой славы»

Цель: развитие у молодежи гражданственности, воспитание самоотверженности, гуманизма и нравственности, чувства гордости за своих земляков, участников Великой Отечественной войны и ветеранов труда, сохранение памяти о важных событиях отечественной истории.

Из числа учащихся и педагогов школы была создана поисковая группа, деятельность которой строилась в различных направлениях: сбор материалов, контакты с различными организациями, с советом ветеранов войны, а также с участниками – свидетелями военных событий.

Подводя итоги исследования, следует отметить, что поставленная нами цель данной работы достигнута, а задачи исследования выполнены. Мы пришли к выводу, что в ходе исследования у учащихся заметно расширились знания за счет увеличения источниковедческой базы, было изучено большое количество документов, монографий. Учащиеся освоили азы научного поиска, ознакомились и активно использовали методы исторического исследования. Проектные работы способствовали вовлечению ребят в познавательную деятельность.

Следовательно, организовывая деятельность факультативных курсов в рамках краеведения, у учителя появляется возможность в полной мере формировать познавательную мотивацию учащихся, реализовывать личностный, деятельностный и исследовательский подход, а также формировать познавательную мотивацию учащихся.

Список литературы

1. Щербаков А. М. Краеведческая работа в школе. - М.,1959. – 77 с.
2. Юньев И. С. Беседы о краеведении. – М., 1966. – 51 с.
3. Мамонтов А. В., Щерба Н. Н. Краеведческая библиография. - М., 1989. -85 с.

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЫ ВМЕСТЕ!

Л. В. Ярус

КГУ ОШ имени Прокофия Корниенко, Абайского района, Карагандинской области

Аннотация: ерекше оқу қажеттіліктері бар балаларға білім беру – мемлекет үшін басты міндеттердің бірі. Соңғы жылдары елімізде ерекше назар аударуды қажет ететін балалар саны артты. Бұл ерекше балаларды білім алу мүмкіндігінен айырып, біршама отбасының әлеуметтік-психологиялық қолдаусыз қалуына әкеп соқты. Балаларды «оқи алатын» және «оқи алмайтын» деп бөлді. «Оқи алмайтын" деп танылған бала білім беру жүйесінен тыс қалып, денсаулық сақтау жүйесіне бағытталды.

Бұл мақалада мектептегі инклюзивті білім беру мәселелері қарастырылған. «Ерекше» баламен жеке жұмыс тәжірибесімен бөлісіп, педагогикалық төзімділік, құрмет ұғымдары түсіндіріледі.

Инклюзивті білім беру біздің қоғамға қажет.

Аннотация: образование детей с особыми потребностями одна из основных задач для страны. За последние годы в нашей стране увеличилось число детей, которые требуют особого внимания. Это привело к тому, что

особые дети остались без возможности получить образование, и семей, которые лишены социально-психологической помощи. Детей разделили на "обучаемых" и "необучаемых.

Ребенок, которого сочли «необучаемым», исключался из системы образования и переходил в систему здравоохранения.

В данной статье рассмотрены проблемы инклюзивного образования в школе. Раскрывается личный опыт работы с "особым" ребенком, педагогическая толерантность, уважение.

Инклюзивное образование необходимо нашему обществу.

Я часто задаюсь вопросом: «Почему, заучив правило о том, что инвалидов обижать нельзя, необходимо протягивать им руку помощи, наши дети продолжают тыкать в них пальцами?» Ответ очевиден: мы мало об этом говорим и еще меньше делаем для того, чтобы социализировать людей с физическими и другими недостатками и, самое главное, не показываем пример нормального общения с этими людьми.

В нашей стране инклюзивное образование становится самым важным направлением развития всей системы образования, так как в развитом обществе через инклюзивное образование реализуются права каждого человека.

В своем послании народу Казахстана 1 сентября 2020 года "Казахстан в новой реальности: время действий" Президент страны Касым- Жомарт Токаев указал, что"... помимо решения насущных вопросов предстоит разработать и системные меры по обеспечению равенства возможностей для детей"[1, интернет ресурс]. В послании народу Казахстана 1 сентября 2021 года "Единство народа и системные реформы - прочная основа процветания страны", глава государства отметил, что "наше образование должно быть доступным и инклюзивным"[2, интернет ресурс].

Главная проблема «особого ребенка» заключается в ограничении его связи с миром, бедности контактов со сверстниками и взрослыми. А так же проблема негативного отношения к "особым" детям со стороны сверстников, наличия физических и психических барьеров, мешающих повышению качества образования детей. Проблемы усугубляет еще и то, что педагоги иногда сами интолерантно относятся к таким детям.

В связи с этим, следует помнить о педагогической толерантности, т.е. способности понять и принять ребенка таким, какой он есть, видя в нём полноценную личность. И конечно же воспитание у сверстников толерантное и уважительное отношение к "особым" детям.

Инклюзия означает включать, охватывать, иметь в своем составе. Значит нужно, чтобы образование охватывало, включало всех детей с разными потребностями в общеобразовательных школах, в колледжах, в вузах.

Основным в инклюзивном образовании является форма исключающая дискриминацию детей по любым признакам, необходимо, чтобы было одинаковое отношение ко всем, и условия должны быть комфортными для каждого ребенка.

Общество должно понять, что все дети разные, и это не дети претерпевают неудачу, а это система образования, система общества выбрасывает, исключает таких детей.

Нам всем нужно перестроиться, изменить, прежде всего себя, и свое отношение к "особым" детям, которые требуют чуть больше внимания к себе. Нужно найти подход к таким детям, поддержать их, оказать вовремя помощь в овладении знаниями, в достижении успеха, это даст возможность и шанс для развития и достижения целей в жизни.

Я учитель начальных классов и каждый день я проживаю с детьми каждую минуту на уроке. В классе есть ребенок с особыми образовательными потребностями, но об этом знаю только.

Мальчик очень молчаливый, плохо идет на контакт. Для того, чтобы наладить доверительные отношения с ребенком и его родителями была проведена огромная работа. И постепенно он стал осваиваться. Оказалось, что "особый" ребенок умеет красиво рисовать, здорово делает аппликации, это привлекло детей класса к нему.

Мы с ребятами часто готовим различные внеклассные мероприятия и все дети с удовольствием участвуют, в том числе и наш "особый" мальчик. Ребята дружно помогают друг другу, если это необходимо. На переменах ребенок, вместе со своими одноклассниками играет в шашки и шахматы (ребята его обучают).

Для работы в классе, где есть ребенок с особыми образовательными способностями учителю необходимо обладать объемом определенных знаний о психологических и физических особенностях таких ребят, правильно и адекватно оценивать различные ситуации и возможности в овладении определенными знаниями и социализацией детей, поэтому я прошла курсы "Содержание образовательной среды в условиях развития инклюзивного образования". Знания, полученные на курсах часто помогают мне в работе. 8 принципов инклюзивного образования также часто выручают меня [3, с. 6, электронный вариант] книги " Инклюзивное образование. Настольная книга педагога, работающего с детьми с ОВЗ."

За многие годы работы в школе я поняла для себя, что

1) необходимо принятие ребенка не зависимо от его диагноза;

2) не делать быстрых выводов. Уметь ждать;

3) только позитивность и доброта, положительное оценивание успехов ребенка, похвала потенциальных успехов помогает поверить в себя.

На уроках мною используются различные методы и приемы обучения и, в первую очередь, индивидуальный подход:

- Отмечаю достижения ребенка, а не неудачи.
- Ошибки это нормальное и нужное явление.
- Формирую веру в успех.
- Концентрирую внимание на уже достигнутое в прошлом (на прошлом уроке ты смог сделать..., сможешь и сейчас).

•Даю, ребенку возможность делать выбор, решать самому, высказывать свою точку зрения.

Часто на уроках дети моего класса выполняют задания в командах и наш "особый" мальчик робко включается в работу вместе с другими ребятами. Работа в командах, в парах раскрепощает ребят.

Я считаю, что когда в классе ребенок с особыми образовательными способностями, другие дети становятся более отзывчивыми, добрее. Так что инклюзивное образование или включенное образование нужно для всех: это развивает "особых" детей, социализирует их, а другие дети учатся доброте, взаимопомощи, отзывчивости.

Значит взаимоотношение и обучение с "особыми" детьми необходимо, как им самим так и другим детям.

Для себя я поставила цель социализировать нашего"особого" мальчика, чтобы он полноценно включился в процесс обучения, чтобы не остался в стороне. Всех детей необходимо охватить интересной школьной жизнью, сделать их немного увереннее, развить необходимость стремиться к успехам.

Свою статью хочу закончить словами известного ирландского литературного деятеля Бернарда Шоу «Теперь, когда мы научились летать, как птицы, плавать под водой, как рыбы, нам не хватает одного – научиться жить на земле, как люди!»

Список литературы:

1. Послание президента РК 2020г "Казахстан в новой реальности: время действий"[Электронный ресурс]..;

2. Послание президента РК 2021 г. "Единство народа и системные реформы - прочная основа процветания страны"[Электронный ресурс].;

3. Инклюзивное образование. Настольная книга педагога, работающего с детьми с ОВЗ. – М.: Владос, 2013.

БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Т.М.Ясенко, А.А. Беседа

КГКП «я/с «Нәзік» г. Караганда

В данной статье рассматривается понятие «психологической безопасности» личности в образовательной среде и его многоаспектность, актуальность. Анализируются факторы риска, в частности понятие психологического неблагополучия, как одной из основных угроз безопасности образовательной среды. Рассматриваются различные факторы риска и угрозы психологической безопасности образовательной среды, ее компоненты. Эмоциональная безопасность как составляющая часть общепсихологической безопасности образовательной среды, ее эмоциональный компонент.

Прослеживается связь эмоциональной безопасности образовательной среды и здоровья человека, во-первых, психического, а во-вторых, физического. Вводится понятие психологического неблагополучия, как фактора риска безопасности образовательной среды.

Берілген мақалада білім беру ортасында тұлғаның «психологиялық қауіпсіздігі» ұғымы және оның өзектілігі қарастырылған. Білім берудің негізгі факторлары, атап айтқанда, білім беру ортасының қауіпсіздігінің бірі ретінде психологиялық қолайсыздық түсінігі талданған. Білім беру ортасының психологиялық қауіпсіздігіне қауіп-қатердің әртүрлі факторлары және оның салалары қарастырылған. Эмоционалды қауіпсіздік білім беру ортасының жалпы психологиялық қауіпсіздігінің құрамдас бөлігі, оның эмоционалды компоненті ретінде қарастырылған. Білім беру ортасы мен адам денсаулығының эмоционалды қауіпсіздігі, біріншіден, психикалық, екіншіден, физикалық арасындағы байланыс қарастырылған.

Первоначальное благополучие и безопасность в сфере образования детей способствует повышению лучшей жизни, так как приобщает дошкольников к здоровому образу жизни, помогает узнать творческую личность, побуждает к высшему достижению значимого результата. Этот вид образования способствует развитию тех или иных навыков, способностей, новых интересов, жизненному и профессиональному самоопределению подрастающего поколения.

Дошкольный возраст - это период, когда закладываются основы физического и психологического развития ребенка, здоровья будущего человека. Возникает значительный рост умственных, нравственно-волевых качеств личности ребенка, увеличивается его мотивационная сфера: познавательная мотивация и побуждение к действию, иными словами ребенком теперь движет не только желание поиграть, а стремление познакомиться с чем-то новым и добиться поставленной цели. Воспитатель, который идет в ногу со временем, все время находится в процессе развития, самообразовывается, находится в поисках современных подходов для улучшения образовательного процесса.

На сегодняшний день и взрослые, и дети знают, что очень важно обучаться основам безопасности жизнедеятельности. Адаптация индивида к безопасному проживанию в окружающей нас среде должна проходить на всех этапах жизни. И начинать ее необходимо, как можно раньше.

Для начала нужно понять, что такое образовательная среда. Образовательная среда - это трудный механизм, хорошо слаженный, в котором решаются задачи образовательного процесса и задачи социализации, на этом фоне происходит психологическое развитие личности воспитанников.

Безопасностью образовательной организации являются установленные правила, а именно сохранность жизни и состояние здоровья воспитанников, персонала, а также материальных ценностей от непредвидимых чрезвычайных ситуаций.

Под психологической безопасностью образовательной среды мы понимаем, такие условия образовательной среды в которых нет места психологическому насилию во взаимодействии друг с другом, весь образовательный процесс построен на уважении и взаимном доверии и в полной мере обеспечивается сохранность психического здоровья всех участников образовательного процесса. Очень важно научить детей и общество в целом отражать неблагоприятные внешние и внутренние воздействия (способностью защищаться от угроз и умением выстраивать психологически безопасные отношения).

Психологически безопасная образовательная среда– это итог обширного, системного, долгосрочного, хорошо спланированного психолого-педагогического процесса, что в итоге отображается на формировании:

-гуманистической образовательной системы образовательного учреждения;

- неразрывного образовательного и воспитательного пространства, которое окружает образовательное учреждение;

- причастности каждого учащегося в образовательный процесс в субъектной позиции;

- наличия важных для воспитанника сообществ, которые в полной мере способны удовлетворить потребность в межличностном общении, характеризующихся общинным характером организации деятельности, построении отношений, которые будут основаны на требовательности и уважении друг к другу.

В современных исследованиях образовательная среда рассматривается как категория, характеризующая развитие ребенка, что определяет ее целевое и функциональное назначение, в контексте предметности культуры общества.

Обучение детей - это некое управление новых знаний и науки, управления культуры, общественных организаций в решении задач развития системы современного образования.

Ребёнок в новой системе образовании достигает главную в жизни вещь, ищет смысл жизни и возможность быть, в лучшей грани. С открытием каждого нового образовательного учреждения образование детей расширяется, пространство детского благополучия. Когда-то С.Я.Маршак писал «Труд, окрылённый интересом к делу, легче, а не тяжелее труда, выполняемого по обязанности». В этой связи возрастает роль дополнительного образования детей.

Тем самым образование формирует у ребёнка подсознание, ощущение собственной личности и процветания вокруг себя. И у ребенка создается благополучие в образовательной сфере. Он удовлетворяет свои творческие потенциалы, развивают интересы, усваивают знания в том темпе и объёме, которые ему позволяют расширять индивидуальные способности именно ребенка.

Для благополучной и безопасной учебы в дальнейшем, я считаю нужно внедрять инновационные технологии. Педагоги и психологи утверждают, что

нынешнее поколение намного спокойнее осваивают сложную техническую игрушку или игры трансформеры, где есть разработка на логику. Они неутомимо долго могут играть в «многоуровневые» комп. игры с различными существами, обитающими в своих мирах, но при этом придумать свою сказочную историю.

Педагоги имеют возможность свободного построения учебной программы с учётом интересов детей. Могут выстраивать учебный процесс таким образом, чтобы каждый ребёнок получил возможность реализовать свои способности и научился не отдельным умением и навыкам, а овладел целой системой понятий и навыков. Таким образом, дети пробуют свои силы в различных видах деятельности, учатся «примерять» свои физические и психологические качества к разным ситуациям. Это даёт им преимущество в приобретении практического опыта и овладении различными ситуациями.

Воспитатель, психолог, родители, должны наблюдать за безопасностью детей.

Комфортность учащихся должна определяться как условия нахождения в учебной среде, а вокруг присуще, комфорт, знания, уют, поддержка, по возможности, новые знакомства, не должно быть стресса во время учебы, иначе не будет спокойствия, а наоборот будет дискомфорт. От чего стремление к новому пойдет на ухудшение.

Всегда принимая решения, нужно руководствоваться в первую очередь критериями «хочу- не хочу», и в последнюю «так правильно» Ведь дети воспринимают мир через взрослых и их оценку.

От школы важно получить не столько теоретические знания, сколько практические навыки: умение общаться, строить отношения, отвечать за себя, свои слова и поступки, решать свои проблемы, договариваться, распоряжаться своим временем. А самое главное в период учебы у ребенка должны быть родители которые поддержат его в любой ситуации. Ребенок должен ощущать себя в защите и поддержке, от самых близких ему людей.

Только безусловная любовь дает детям силы, веру в себя, психологическую стабильность и ресурсы для развития их талантов.

Необходимо проводить мониторинг, чтобы знать стремление детей к учебе, если нет, то стоит разрабатывать интересный игровой материал, который завлечет, в ту или иную область.

Роль педагога дополнительного образования, видится в выполнении следующих задач:

- В учебно-образовательном процессе нужно использовать новые стандарты
- Укреплять свое здоровье, с помощью игр
-Научить ребёнка сотрудничать со взрослым.
-Научить ребёнка успешно жить в современном подростковом обществе.

Отсюда можно сделать вывод, что роль и место дополнительного образования в современной модели образования состоит в создании условий

для духовно – нравственного развития, воспитания и успешной реализации учеников.

Литература:

1. Субботина Л. Г. Модель взаимодействия субъектов воспитательно-образовательного процесса в психолого-педагогическом сопровождении учащихся. Сибирский психологический журнал. 2007. № 25.

2. Урунтаева, Г. А. Дошкольная психология. Г. А. Урунтаева. М: Академия, 2006.

3. Шипицына Л. М., Казакова В. И., Жданова М. А. Психолого-педагогическое консультирование и сопровождение развития ребенка. — М.: Владос, 2003.

ШКОЛА ДЛЯ ВСЕХ: РАВНЫЕ ПРАВА И ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ

Дауыпбаева Умит Токеновна
методист Учебно - методического центра развития образования Карагандинской области

Мақала авторы Қарағанды қаласының «№27 ЖББМ» КММ инклюзивті практиканы дамыту тәжірибесін ұсынды.

Автором статьи представлен опыт развития инклюзивной практики в КГУ «ОШ №27» г. Караганды.

Сегодня стало очевидным, что образование станет инклюзивным только тогда, когда идея инклюзивности станет его внутренним содержанием. В свою очередь инклюзивность образования напрямую зависит от того, насколько предоставляемые образовательные услуги соответствуют образовательным потребностям детей.

Успешным примером этому служит опыт общеобразовательной школы №27 города Караганды, которая одна из первых в республике начала развивать инклюзивную практику.

С целью обеспечения доступа к качественному образованию всех учащихся, их успешной социализации путем обеспечения психолого - педагогической и социальной поддержки в школе реализуется экспериментальная Программа развития школы: с 2012 по 2019 годы «Адаптивная школа - школа для всех», с 2019 по 2025 годы «От адаптивной школы к школе успеха». Основные этапы их реализации: 2012 год - аналитический; 2013 - 2019 годы - проектировочный; 2019 - 2025 годы - реализация целевых программ.

На первом этапе были исследованы внутренние ресурсы школы; разработана локальная нормативная документация. На втором - созданы

структурные подразделения: кафедра инклюзивного образования, Служба психолого - педагогического сопровождения и ресурсный центр.

С 2013 года ОШ№27 является экспериментальной базой Национального научно - практического центра развития специального и инклюзивного образования по апробации организационных и технологических вопросов включения, психолого - педагогического сопровождения детей с ограниченными возможностями в общеобразовательный процесс и создания надлежащих условий для их успешного обучения, развития, социализации.

Главным залогом успеха школы явилась готовность администрации и педагогов школы к принятию идей инклюзивного образования.

Если на начало эксперимента в школе обучалось 9 детей с особыми образовательными потребностями, то на сегодняшний день - 135. Открыты 3 специальных класса для детей с задержкой психического развития и 4 специальных класса для детей с нарушением интеллекта, где обучается 65 учащихся.

В школе имеются профессионально и психологически подготовленные педагогические кадры, в составе Службы психолого - педагогического сопровождения: координатор инклюзивного образования, 6 специальных педагогов, 3 логопеда, 3 психолога, социальный педагог, 4 педагога - ассистента, детский врач - психиатр.

Взаимодействие специалистов Службы психолого - педагогического сопровождения и педагогов школы выстраиваются на основе командного подхода. Деятельность Службы носит комплексный характер и регламентирована локальными нормативными актами.

По результатам комплексной углубленной психолого - педагогической оценки особых образовательных потребностей специалисты и педагоги школы разрабатывают индивидуальные программы психолого - педагогического сопровождения учащихся с ограниченными возможностями. Такие программы содержат перечень специальных условий, которые необходимы учащемуся, краткую психолого - педагогическую характеристику, рекомендации учителю и родителям, адаптированные или индивидуальные учебные программы, программы работы с ребенком узких специалистов.

Для успешного включения детей с особыми образовательными потребностями в работу класса педагоги используют специальные методики обучения и развития, дидактические материалы; специалисты сопровождения (психолог, логопед, специальный педагог) проводят коррекционные занятия с учащимися с ограниченными возможностями с целью максимального преодоления причин трудностей обучения.

За счет местного бюджета открыты и оборудованы специальные кабинеты для работы психологов, специальных педагогов, которые оснащены современным оборудованием и развивающими материалами.

Сегодня в школе созданы все условия для включения всех учащихся в систему дополнительного образования по спортивно - оздоровительному, художественно - эстетическому, военно - патриотическому, эколого -

биологическому направлениям, функционируют кружки «Гончарная мастерская», «Станция юных натуралистов» и др.

Кроме этого, в школе реализуются социально - педагогические проекты, направленных на повышение качества образования, развитие творческого и интеллектуального потенциала учащихся, аккумуляцию научно - методических ресурсов.

Проект «Школа надомного обучения» направлен на предоставление возможности получения качественного и доступного образования детям, которые временно или постоянно не могут посещать школу по состоянию здоровья в условиях, максимально адаптированных к их психофизическим особенностям. В рамках данного проекта апробируются организационно - педагогические условия эффективной организации обучения учащихся на дому, ведется поиск различных форм включения учащихся надомного обучения в учебно - воспитательный процесс и систему дополнительного образования, отрабатываются формы локальной и учетно - отчетной документации.

В рамках проекта «Школа для родителей» оказывается психологическая помощь семьям учащихся для успешного освоения ими образовательных программ, их успешной социализации, формирования и реализации адекватной особенностям ребенка стратегии воспитания, конструктивных родительских установок и позиций.

Перечисленные проекты могут служить примером дополнительного образования как «социального лифта» для значительной части детей, которая не получает необходимого объема или качества образовательных ресурсов в семье и школе, дают альтернативу возможностей для образовательных и социальных достижений детей с ограниченными возможностями.

Для того, чтобы наработанный опыт стал ресурсом для решения задач будущего, нужен регулярный и открытый обмен опытом, встречи с коллегами, социальными партнерами.

Примером социального партнерства также служат совместные художественно - досуговые, спортивные, творческие мероприятия в рамках действующей программы по формированию толерантного отношения к лицам с особыми образовательными потребностями с участием социальных партнеров из специальных организаций образования, Ассоциации родителей детей с аутизмом.

Отдельного внимания требует деятельность школы с 2013 года в качестве областного ресурсного центра по трансляции опыта и обеспечения методической, консультативно - информационной поддержки организациям образования Карагандинской области.

В результате деятельности Ресурсного центра, школы области обеспечены необходимым фондом нормативно - правового и учебно - методического материала по инклюзивной практике.

На уровне республики и области специалисты Центра регулярно проводят плановые семинары, круглые столы, мастер - классы. Проведено более 10 курсов повышения квалификации учителей. С 2020 года на базе школы

проводится практическая часть курсов повышения квалификации по инклюзивному образованию, проводимых кафедрой дополнительного образования Карагандинского университета имени Е.А.Букетова.

Педагоги школы регулярно обобщают свой опыт на международных и республиканских научно - практических конференциях, публикуют статьи и разработки в методических изданиях.

С целью консолидации усилий по продвижению инклюзивного образования, обмена опытом ресурсный центр развивает взаимодействие с вузами, колледжами, специальными организациями образования, общественными фондами, родительской общественностью. Совместно с социальными партнерами разработаны планы взаимодействия, обозначены основные аспекты сотрудничества.

В ближайших планах работы ресурсного центра - структурирование и обобщение ресурсных материалов, расширение фонда учебно - методических, информационных ресурсов; совершенствование профессиональных компетентенций педагогов по адаптации содержания и методов обучения с учетом разнообразия возможностей школьников.

Опыт инклюзивной образовательной практики, созданный школой №27 за последние 10 лет признан как один из эффективных в республике [1, с.92]. Итог работы - это культура школы, в которой уважают разнообразие возможностей учащихся, обепечивают поддержкой каждого из них, педагогический коллектив мотивирован к развитию профессиональных навыков, творческого потенциала.

1. Аналитический доклад. Состояние и развитие специального и инклюзивного образования в Республике Казахстан. Министерство образования и науки Республики Казахстан. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина. Астана, 2016г.

СОПРОВОЖДЕНИЕ СТУДЕНТОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В КОЛЛЕДЖЕ: ПРОБЛЕМЫ И ЗАДАЧИ

Т.Г. Нартова, А.К.Оспанова

КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области»
г.Караганда

В статье представлен анализ внедрения инклюзивного образования в организациях технического и профессионального, послесреднего образования Карагандинской области, который показал проблемные вопросы по данному направлению.

Мақалада бұл саладағы түйткілді мәселелерді көрсететін Қарағанды облысындағы техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында инклюзивті білім беруді енгізудің талдауы берілген.

В настоящее время актуальным вопросом в системе образования является рост количества студентов с особыми образовательными потребностями, нуждающихся в специальных подходах к процессам как обучения, так и воспитания. В этой связи в колледжах создаются условия для обеспечения безбарьерной среды для профессиональной подготовки молодёжи с особыми образовательными потребностями, такие, как техническое оснащение колледжа и обучение педагогического состава и другие.

Актуальность темы подтверждает еще и тот факт, что руководством нашего государства активно вносятся изменения и дополнения в законы «Об образовании», «О правах ребенка», «О социальной защите инвалидов».

Так, 26 июня 2021 г. Главой государства К. Токаевым подписан Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования». Закон направлен на реализацию прав лиц с особыми образовательными потребностями на доступное образование с целью обеспечения их инклюзивным образованием на всех уровнях обучения.

Теперь организации образования, обучающие детей с особыми потребностями, должны адаптировать образовательные программы в соответствии с индивидуальными особенностями развития и возможностями обучающихся.

Если на уровне среднего образования инклюзивное обучение носит системный характер, то в системе технического и профессионального образования нет каких-либо четко выработанных подходов и рекомендаций по организации учебно-воспитательного процесса.

Целью инклюзивного образования в колледжах является создание безбарьерной среды в обучении и профессиональной подготовке молодых людей с особыми образовательными потребностями.

На данный момент можно с уверенностью сказать, что 50% колледжей Карагандинской области создали условия для реализации инклюзивного образования.

По сравнению с прошлым учебным годом наблюдается увеличение количества колледжей, создавших условия для реализации инклюзивного образования.

Основная составляющая учебно-воспитательного процесса – это наличие локальной разработанной документации по организации инклюзивного образования (приказы, положения и пр. с указанием даты и названий) и методическое обеспечение инклюзивного процесса (количество индивидуальных учебных планов, специальных учебных программ; количество учебной литературы, электронных учебников и др.).

Если говорить об организациях ТиППО Карагандинской области, то анализ данных показывает, что в колледжах разрабатываются внутренние локальные документы: приказы о создании ПМПК (психолого - медико-педагогический консилиум), положения о психолого-педагогическом сопровождении детей с ООП; положения о деятельности ПМПК колледжа, протоколы ПМПК; индивидуальные учебные планы, положение о рабочих тетрадях, медико-индивидуальные карты студентов с ООП.

Но также имеются факты, когда в колледжах обучаются студенты с ООП, но при этом отсутствует проблема при разработке локальной документации.

Методическая литература по сопровождению инклюзивного образования в колледжах должна быть специального назначения и соответствовать профилю колледжа. Но библиотечный фонд колледжей представлен в основном учебной литературой и пособиями, которые не могут быть использованы студентами в процессе обучения. Например, это методическая литература или электронные пособия для педагогов.

Если говорить о вовлеченности студентов с ООП в общественную деятельность, то можно сказать, что студенты с сохранным интеллектом вовлечены во все запланированные мероприятия колледжей, обучаются в обычных группах. Например, они являются и участниками «Эко-клубов», клуба волонтеров, кружка «Хоровое пение», «Рукодельцы» и входят в составы всех фракций студенческого парламента «Жігер».

Однако, в колледжах есть студенты с тяжелыми заболеваниями, их вовлечение не представляется возможным в силу диагноза.

Так же одним из проблемных моментов является демонстрация достижений студентов с особыми образовательными потребностями в различных мероприятиях, чемпионатах и конкурсах.

Для успешной социализации и дальнейшего обучения студентов с ООП должен сопровождать специальный кадровый состав в лице тьютора, педагога-ассистента и других необходимых специалистов. К сожалению, анализ показывает дефицит кадров и в этом направлении. Например, сурдопереводчики имеются только Карагандинском технико-строительном колледже. В остальных колледжах - только педагоги-психологи и социальные педагоги.

Немаловажным является и качественный состав педагогических кадров. Согласно мониторингу данных, в этом направлении в области наблюдается тенденция к уменьшению ежегодного количества педагогов, прошедших повышение курсов квалификации по инклюзивному образованию. Большая часть педагогов проходит курсовую подготовку в НАО «Талап».

Если говорить об участии педагогов колледжей в научно-исследовательской деятельности по инклюзивному образованию, то по данному показателю отмечается низкая активность педагогов - только в некоторых колледжах области ведётся работа по участию в научно-исследовательской деятельности по данному направлению.

Основной миссией колледжей является подготовка квалифицированных выпускников с целью дальнейшего эффективного трудоустройства. Если показатели трудоустройства в организациях технического и профессионального, послесреднего образования достигают 80-90 %, то трудоустройство выпускников с ООП составляет менее 50%.

Высокие показатели при этом достигаются при наличии договоров с предприятиями, участвующими в подготовке студентов с особыми образовательными потребностями, и большая часть выпускников находит работу по специальности.

Активную работу по заключению договоров с предприятиями проводят государственные колледжи, которые готовят специалистов по направлению питания и сервиса.

Таким образом, анализ внедрения инклюзивного образования в колледжах области показал, что наиболее часто встречающиеся сложности при внедрении инклюзивного образования в колледжах - это:

- трудности при трудоустройстве выпускников с ООП;
- отсутствие учебно-методической базы, особенно на государственном языке;
- отсутствие специальной профессиональной подготовки педагогов в области инклюзивного образования в колледжах;
- сложности в привлечении работодателей с целью прохождения практики и дальнейшего трудоустройства выпускников с ограниченными возможностями.

Для решения вышеуказанных проблем рекомендуется:

- прохождение педагогами курсовой подготовки и переподготовки по вопросам инклюзивного образования;
- актуализация локальной документации в колледжах - приказов о создании ПМПК, о работе в инклюзивных группах, о назначении ответственных, об организации инклюзивного образования и др. Особое внимание следует уделить методическому обеспечению инклюзивного образования (индивидуальные учебные планы, программы по дисциплинам, рабочие тетради, учебная литература, электронные учебники и др.);
- активное привлечение работодателей к трудоустройству выпускников с ООП;
- активное участие педагогов в научно-исследовательской деятельности по изучению проблем и распространению опыта по инклюзивному образованию;
- наличие **службы поддержки студентов с ООП,** куда входит социальный педагог, педагог-психолог, врач, педагоги (с целью помощи студенту в социализации, преодоления учебных трудностей, проблем взаимоотношений со сверстниками, преподавателями, родителями, психологическое сопровождение).

Но самое главное, что необходимо способствовать формированию у всех участников образовательного процесса адекватного отношения к проблемам лиц с особыми нуждами.

ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗА МИРА У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ

Суртубаева Диана Алматовна

Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области

Современные преобразования в обществе, новые стратегические ориентиры в развитии экономики, открытость общества, его быстрая информатизация и динамичность существенно изменили требования к образованию. «Основной целью образования становится не простая совокупность знаний, умений и навыков, а основанная на них личная, социальная и профессиональная ***компетентность*** – умение самостоятельно добывать, анализировать и эффективно жить и работать в быстро изменяющемся мире».

Сущность развития ребёнка заключается в постепенном принятии им человеческой культуры, в формировании способности осознавать себя, мир и взаимодействовать с ним. Это составляет только часть более общей проблемы контактов современного человека с обществом, природой и самим собой. Такое взаимодействие должно отвечать требованиям экологии социума и природы. Гармония этого процесса достижима лишь при условии возможно более ранней сформированности у человека соответствующей системы знаний о мире и о себе, обеспечивающей его деятельность.

Проблема «образа мира», актуальная и сегодня, ставилась в психологии А.Н. Леонтьевым и другими учёными (1, 2). Она имеет прямое отношение к педагогическим задачам воспитания, из которых приоритетной является задача формирования ориентировки личности в сфере и ситуации своей деятельности. В исследованиях С.Д. Смирнова (3) образ мира рассматривается как некоторая совокупность или упорядоченная система знаний человека о себе, о природе, о других людях, которая опосредует через себя любое внешнее воздействие. В истории психологии существует много аналогичных понятий – модель универсума, картина мира, когнитивная карта, собственно образ мира и другие.

Образ мира возникает у каждого ребёнка в процессе взаимодействия с реальностью, которую он отражает в своём мозговом субстрате, и, которая выполняет ориентирующую роль по отношению к дальнейшим действиям, т.е. служит совершенствованию и обогащению любой деятельности ребёнка. Сформированный на стихийном уровне образ мира, в любом случае, становится

стартом для формирования его обогащённого содержания, которое обеспечивает переход ребёнка в зону ближайшего (Л.С. Выготский) и перспективного (Н.Н. Поддьяков) развития (5).

Таким образом, изучение теории и практики формирования образа мира у детей с ООП выявило ряд **противоречий:** между потребностью социума в формировании такого образа мира, который бы обеспечивал безопасную жизнедеятельность для данной категории детей и стихийным процессом его формирования; между необходимостью формирования у детей с ООП образа мира в инклюзивной среде и недостаточным его обеспечением в образовательных учреждениях.

В этой связи становится важным формирование образа мира у детей с ООП, организованное в условиях педагогического взаимодействия взрослого с ребёнком в условиях коррекционно-развивающего обучения.

Создание организационно-педагогических условий, необходимых для обучения детей с ООП невозможно без удовлетворения их особых образовательных потребностей: обязательность непрерывности коррекционно-развивающего процесса; доступность содержания познавательных задач, реализуемых в процессе образования; систематическая актуализация сформированных у обучающихся знаний и умений; использование преимущественно позитивных средств стимуляции деятельности и поведения обучающихся, демонстрирующих доброжелательное и уважительное отношение к ним; развитие мотивации и интереса к познанию окружающего мира с учётом возрастных и индивидуальных особенностей обучающегося к обучению и социальному взаимодействию со средой; стимуляция познавательной активности, формирование позитивного отношения к окружающему миру.

Исходным моментом исследования избрана сконструированная деятельностная модель обогащения содержания образа мира, доступная младшим школьникам с ООП, которая выступает в единстве с показателями сформированности его содержания. Данная модель отвечает принципу, согласно которому в процессе осуществления ребенком его деятельности происходит обобщение опыта, его интериоризация, что ведет к отражению действительности, свойства которой познаются в деятельности, в форме внутреннего ментального образа мира. В результате указанного процесса, который, по Л.С. Выготскому (4), представляет собой «вращивание» внешнего плана действия во внутренний план и происходит, как показали исследования П.Я. Гальперина и ученых его школы, путем поэтапной интериоризации обогащения центрального психического звена, обеспечивающего ориентировку ребенка во внешнем мире (6). Ребенок становится способным не только к интериоризации, но и к экстериоризации сформировавшегося у него «образа мира» в план внешней деятельности.

Свои представления о мире он реализует в деятельности: в учёбе, в художественной деятельности, в игре, в элементарном труде, общении и других, которые А.В. Запорожец именовал специфически детскими, и развитию

которых придавал особое значение в детстве (7). Экстериоризация образа мира происходит в деятельности ребенка. Это непрерывный процесс поступательного обогащения содержательной стороны психики ребенка. С этой позиции можно сказать, что образ мира складывается у ребенка в деятельности и отражается в его деятельности. Ясно, что *содержание образа мира складывается как сугубо индивидуальное ментальное образование, естественно зависимое и от возрастных возможностей ребенка*. Вместе с тем процесс обогащения индивидуального образа мира носит социально-опосредованный характер и обусловлен той образовательной социокультурной средой, в которой разворачивается деятельность ребенка.

Проблема амплификации психического развития школьника, поставленная А.В. Запорожцем, разрешается через обогащение развития детской деятельности, что в полной мере относится и к обогащению образа мира как центральному психическому образованию. В исследовании была построена деятельностная модель обогащения содержания образа мира у младших школьников с ООП в условиях **амплифицированной** педагогической среды, социокультурной среды развития ребенка.

Схематически данная модель представлена на рисунке. Содержание образа мира (центральная часть рисунка) формируется в деятельности (ее разных видах: учебной, трудовой, познавательной, художественной, общения), направленной на познание ребенком содержания таких основополагающих сфер окружающей его действительности, как общество, человек и природа.

Деятельностная модель обогащения содержания образа мира и констатация его сформированности у младших школьников с ООП

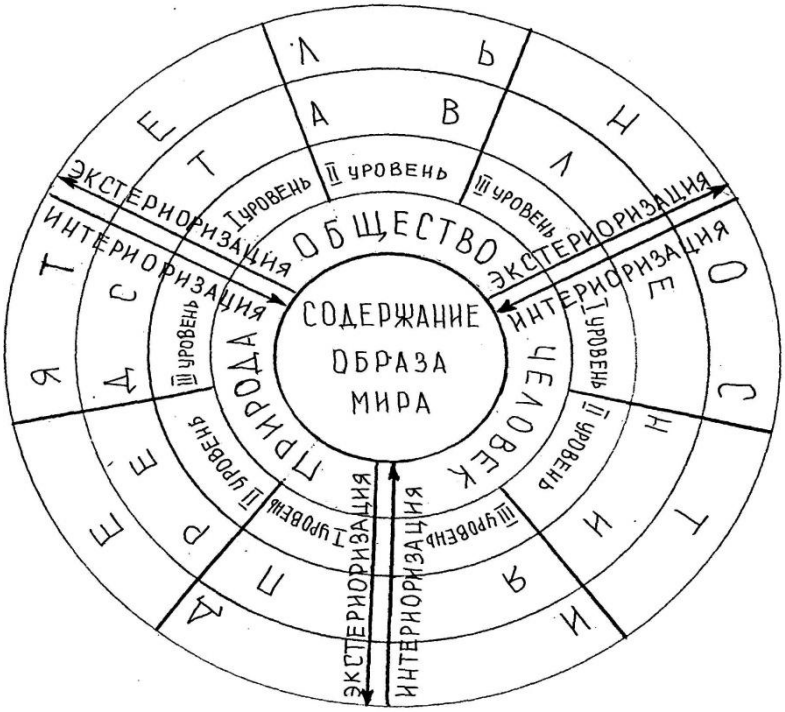

Апробированная деятельностная модель содержания образа мира у младших школьников с ООП, суть, которой заключается в том, что образ мира формируется в детских деятельностях (интериоризация) и проявляется также в

деятельностях (экстериоризация), отражая реальное содержание, индивидуальные успехи и полноту развития каждого ребенка. Реализация этой модели обогащения содержания образа мира у детей данной категории позволила квалифицировать его как содержание, определяющее структуру когнитивной сферы школьника с ООП, которое является ключом ко всему дальнейшему развитию ребенка. Центральным основанием структуры когнитивной сферы ребенка является первоначальное содержание образа мира, актуальное для жизнедеятельности. Вокруг него располагается ближайшее и перспективное содержание образа мира младшего школьника с ограниченными возможностями здоровья, находящееся на стадии своего бесконечного становления.

В итоге проведенного исследования был получен вывод о том, что ***предложенное вариативное содержание образования обеспечило перспективу развития ребенка с ограниченными возможностями здоровья в условиях постоянно изменяющейся действительности.***

При разработке проблемы обогащения содержания образа мира у младших школьников с ООП возник ряд вопросов, которые требуют дальнейшего изучения. К ним относятся: исследование проблемы преемственности в формировании содержания образа мира у школьников с ООП 7-9 лет и 9-11 лет; условия становления профессионального мастерства и мировоззрения педагогов, обеспечивающих перспективное развитие школьников; функции семьи в решении задач обогащения содержания образа мира у детей данной категории; универсальные, региональные и индивидуальные особенности формирования содержания мира у детей с ограниченными возможностями здоровья.

Список литературы

1. Асмолов А.Г., Ягодин Г. А. Стратегия развития дошкольного образования. Сборник действующих нормативно-правовых документов и научно-методических материалов «Дошкольное образование в России». М. Изд-во АСТ, с. 45-56.
2. Диагностика умственного развития школьников. Под ред. JI. А. Венгера, В. В. Холмовской. - М., 1978, с. 247.
3. Загорский В.В. Где взять учителей для школы XXI века? // Русский журнал: http://www.russ.ru, 14 января 2003.
4. Запорожец А.В. Психолого-педагогические исследования возможностей и оптимальных условий обучения детей 6-8 летнего возраста: Материалы II Всесоюзного симпозиума. Тбилиси, часть 1, 1974, с. 250-261.
5. Леонтьев А.Н. Психологические вопросы сознательности учения // Леонтьев А.Н. Избр. психол. произв.: В 2т. Т. I. М.: Педагогика, 1983, с. 348-380
6. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. - М., 1997, с. 527-537.

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ В ШКОЛЕ

Тулепбекова С.К., методист учебно-методического центра развития образования Карагандинской области.

Аннотация

Современный мир, это динамично развивающийся мир. Развивается наука, технологии, техника. Что требует развитие производительных сил, готовых обучаться на протяжении всей жизни. Перед школой ставятся задачи развития творческой личности, с гибким мышлением, умением применять и развивать учебные компетенции. Одним из направлений работы школы с учащимися, является развитие научно-исследовательских навыков.

Развитие научно-исследовательских навыков требует последовательной системной работы учителя с учениками, как на уроке, так и во вне урочное время.

1. Развитие исследовательских навыков на уроке. На всех этапах урока возможно применять приемы и методы исследовательской деятельности: начиная с организационного момента до подведения итогов урока и рефлексии. На уроке необходимо применять исследовательские методы обучения.

2. Развитие исследовательских навыков во вне урочное время.

Виды деятельности во вне урочное время разнообразны: олимпиады, конкурсы, научно-практические конференции, проектная деятельность и другое.

Развитие у детей исследовательского типа мышления, расширяет их возможности при выборе будущей профессии. Они готовы учиться на протяжении всей жизни.

Аңдатпа.

Қазіргі әлем-қарқынды дамып келе жатқан әлем. Ғылым, технология, техника дамып келеді. Бұл өмір бойы оқуды, өндіргіш күштерді дамытуды талап етеді. Мектептің алдына икемді ойлау қабілеті, оқу құзыреттілігін қолдана және дамыта алатын шығармашылық тұлғаны дамыту міндеттері қойылады. Мектептің оқушылармен жұмыс бағыттарының бірі ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту болып табылады.

Ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту мұғалімнен оқушылармен сабақта да, сабақтан тыс уақытта да жүйелі жұмысын талап етеді.

1. Сабақта зерттеу дағдыларын дамыту. Сабақтың барлық кезеңдерінде зерттеу іс-әрекетінің әдістерін қолдануға болады: ұйымдастырушылық сәттен бастап сабақ нәтижелері мен рефлексияға дейін. Сабақта оқытудың зерттеу әдістерін қолдану қажет.

2. Сабақтан тыс уақытта зерттеу дағдыларын дамыту.

Сабақтан тыс уақыттағы іс-шаралар әртүрлі: олимпиадалар, конкурстар, ғылыми-практикалық конференциялар, жобалық іс-шаралар және басқалар.

Балаларда ойлаудың зерттеу түрін дамыту, болашақ мамандықты таңдау кезінде олардың мүмкіндіктерін кеңейтеді. Олар өмір бойы оқуға дайын болады.

Современный мир, это динамично развивающийся мир. Развивается наука, технологии, техника. Что требует развитие производительных сил, готовых обучаться на протяжении всей жизни. Школа — это первая ступень, с которой начинается осознанное понимание для чего обучаемся и как применить знания и навыки в будущем. Перед школой ставятся задачи развития творческой личности, с гибким мышлением, умением применять и развивать учебные компетенции. Одним из направлений работы школы с учащимися, является развитие научно-исследовательских навыков.

На уроках естествознания учащиеся узнают, что такое наука, какие направления в науке существую, даются основные методологические базовые понятия исследования, учащихся знакомятся с разнообразными методами научного исследования. Полученные знания по структуре исследования, методах и приёмах, используются во всех общеобразовательных предметах.

При выстраивании работы с детьми необходимо учитывать возрастные особенности детей и их физиологические особенности. Мы знаем, что ученики сохраняют в памяти примерно: 10 % из того, что читали, 20 % из того, что слушали, 30 % из того, что наблюдали, 50 % из того, что видели и слышали, 70 % из того, что высказывали и обсуждали, 90 % из того, что высказывали и практически выполняли. Следовательно, исследовательская деятельность является наиболее эффективным методом познания.

Развитие научно-исследовательских навыков требует последовательной системной работы учителя с учениками, как на уроке, так и во вне урочное время.

Школьники самостоятельно не могут организовать научную деятельность. Требуется сотрудничество между учителем и учеником. «Учебно-исследовательская деятельность — это инструмент развития личности, средство обогащения новыми знаниями, способ формирования мировоззрения через сотрудничество учителя и учащегося» [1, с.121]

На всех этапах урока возможно применять приемы и методы исследовательской деятельности: начиная с организационного момента до подведения итогов урока и рефлексии.

На уроке необходимо применять исследовательские методы обучения, нетрадиционные формы занятий, домашние задания, должны носить исследовательский характер.

Во время урока требуется не давать готовые знания, а ставить перед учащимися проблемные вопросы. Для исследования учебной темы используются методы исследования: обработка литературы, опыты, эксперименты. Учащиеся, используя разнообразные информационные ресурсы (учебники, географические карты, интерактивные образовательные источники и другое) самостоятельно отвечают на поставленный вопрос, а роль учителя откорректировать полученные выводы. Учитель создаёт предметно-пространственную среду, которая должна стимулировать познавательный интерес учащихся.

Для поддержания интереса необходимо иметь доступ к ресурсам: как информационным источникам, так и оборудованию позволяющему проводить эксперименты, опыты, полевые исследования. Проектная деятельность по учебному предмету позволяет оценить уровень полученных учебных результатов.

Организация исследовательской деятельности – это система приемов и методов, которая обеспечивает активность и разнообразие мыслительной и исследовательской деятельности учащихся.

Исследовательские уроки решают следующие задачи:

•на примере реальных проблем и явлений, наблюдаемых в повседневной жизни обучать учащихся;

•осмысление деятельности во время урока;

•освоение приёмов исследовательской деятельности, например: поиску ответов на вопросы, видению и объяснению различных ситуаций и проблем, оценочной деятельности, приемам публичного обсуждения, умению излагать и отстаивать свою точку зрения, оперативно принимать и реализовывать решения [2, с.1]

•использование различных источников информации, их анализ, систематизация, сопоставление информации из разных источников и их анализ;

•применение различных географических приёмов и методов, таких как сбор информации, измерение, работа с картографическими источниками, схемами, таблицами, базами данных, интерактивными методами работы.

1. Развитие исследовательских навыков во вне урочное время.

Виды деятельности во вне урочное время разнообразны: олимпиады, конкурсы, научно-практические конференции, проектная деятельность и другое.

К сожалению, не всякая деятельность на уроке вызывает интерес у школьников: увлекают ребят поиск, исследования. Как же достигнуть этих показателей?

Важную роль в повышении качества обучения играют активные стратегии обучения, которые побуждают обучающихся к активной умственной и практической деятельности в процессе изучения учебного материала: проблемное обучение, разыгрывание ситуаций и сцен, учебная дискуссия, коллективная интеллектуальная деятельность, мозговой штурм, применение разных приемов во время урока.

Я остановлюсь на некоторых из них, которые активно использую.

Это проблемное обучение - форма, в которой процесс познания учащихся приближается к поисковой, исследовательской деятельности. Анализ конкретных ситуаций — один из наиболее эффективных и распространенных методов организации активной познавательной деятельности обучающихся.

Пример из моей практики: при изучении раздела «Атмосфера» в 7 классе я предложила учащимся информацию в форме сказки: « Жил был старый тролль, и всегда ему было холодно на земле. И однажды тролль решил забраться на гору и погреться. Ползет тролль по горе – холодно ему, но ничего, думает он,

вот поднимусь повыше и там согреюсь. Потому что, чем ближе к Солнцу, тем теплее. Так он думал, полз, пока не замерз». У детей появляется мысль - противоречие: как же так, если чем ближе к солнцу, то должно быть теплее? Почему тролль замерз? В результате диалога в форме дискуссии, дети самостоятельно формулируют проблему в форме проблемного вопроса: «Верно ли утверждение - чем ближе к солнцу, тем теплее?».

Следующее, что я использую на уроках, это кластер. Кластеры могут стать приемом на стадии вызова, рефлексии, стратегией урока в целом. Делая какие-то записи, зарисовки для памяти, мы часто интуитивно распределяем их особым образом, компонуем по категориям. Задачей создания кластера является систематизация материала и установление между «гроздьями» причинно - следственных связей.

Выяснить все, что уже знают ученики по обсуждаемой теме урока, помогает прием «Корзина идей». На доске можно нарисовать значок корзины, в которой условно будет собрано все то, что все ученики вместе знают по изучаемой теме. Например, на уроке изучения «Свойства вод Мирового океана» можно предложить учащимся высказать, как они думают, какими свойствами обладает вода в океане, привести примеры.

На стадии вызова можно применить и географический диктант.

Приём «Да-нетка» служит для формирования следующих учебных действий: умение систематизировать уже имеющуюся информацию; умение связывать разрозненные факты в единую картину; умение слушать и слышать друг друга.

Например, на уроке географии «Виды внутренних вод в Казахстане» в 9 классе обучающимся предлагается следующее задание в конце урока

- Согласны ли вы со следующими утверждениями.

Учащимся даются утверждения, касающиеся особенностей речной системы Казахстана. Они, используя физическую карту, подтверждают либо опровергают данные утверждения, четко аргументируя свой выбор.

Также в начале урока иногда использую прием «Ассоциация».

Для закрепления знаний – прием верно - неверно, истина - ложь.

Задания «на дополнение информации»:

заполнение пропусков в тексте несколькими словами / одним словом;

дополнение (завершение) предложений.

Прием «Назовите одним словом»:

- Мезозой, протерозой, кайнозой –
- Плоскогорья, впадины, горные хребты…
- Куршим, Каракоба, Буктырма, - ...
- Маркаколь, Жайсан, Язовое, Алаколь-…
- Свинцовые, цинковые, вольфрамовые-
- Листвяга, Холзун, Катунь –

Задания на соотнесение:

Установите соответствие между географическим объектом и климатическим поясом, в котором он расположен (работа по атласу, с.8-9):

ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ ОБЪЕКТ	КЛИМАТИЧЕСКИЙ ПОЯС
1) о. Исландия	а) экваториальный
2) п-ов Камчатка	б) субэкваториальный
3) о. Гренландия	в) тропический
4) о. Калимантан	г) субтропический
5) о. Куба	д) умеренный
6) п-ов Индостан	е) субарктический
7) Пиренейский п-ов	ж) арктический

Технология «Критическое мышление».

Критическое мышление – это способность анализировать информацию с позиции логики, вырабатывать разнообразные аргументы, принимать независимые продуманные решения.

Технология применяется на разных стадиях урока:

Стадия вызова	Стадия осмысления	Стадия рефлексии
Краткое обобщение имеющихся знаний	Вдумчивая работа с новыми понятиями	Интеграция новых и имеющихся знаний

Применяю прием «Синквейн». Пятистрочная стихотворная форма.

Географию, невозможно представить без географической карты. Каждый образованный человек должен уметь пользоваться картой так же, как он умеет читать. Успешность в использовании карт напрямую зависит от уровня профессионализма самого учителя, от его способности формировать у учащихся желание обращаться к карте. Задача учителя - научить обучающегося владеть географической картой и активно ее использовать, т.е. формировать картографические умения. Обучающиеся на уроках географии должны освоить три основные задачи: понимать карту, читать карту и знать карту.

Понимать карту

- это знать, что такое карта, как изображаются объекты (условные знаки, легенда), как происходит уменьшение при изображении объектов на карте, что такое градусная сетка; масштаб. Научить обучающегося понимать карту - значит дать ему слаженную систему картографических знаний для сознательного использования карт.

Знать карту - это знать расположение объектов на карте и быстро их находить, правильно показывать, уметь описывать взаиморасположение объектов на карте по памяти.

Принцип, положенный в основу изучения картографической номенклатуры – заинтересованность учащихся. Если обучающимся, интересно, то они сознательно прилагают свои усилия для выполнения постановленной цели.

Занимательные вопросы и задания, всевозможные викторины, развивающие и познавательные игры, и множество других средств помогают формировать знания географической карты и дают хорошие результаты.

Именно это позволяет сделать процесс обучения интересным и увлекательным для школьников, они с удовольствием включаются в поисковую и исследовательскую деятельность.

В ходе практических наблюдений на уроках я убедилась, что самостоятельная поисковая деятельность учащихся на основе чтения и анализа, различных карт под грамотным руководством педагога дает гораздо лучший результат по сравнению с традиционным объяснением темы учителем.

Умение правильно определять расстояния и направления, географические координаты по карте, описывать объекты, явления, страны на основе карты – это умение читать карту. Знание карты должно контролироваться на каждом уроке, только тогда ученики усвоят карту.

Формируя у обучающихся умения работать с картой и по карте, я выстраиваю работу от простого к сложному: описание географического объекта - объяснение происходящих процессов - географический прогноз - моделирование.

Для более полного усвоения учебного материала, мной используются разные виды работ с картами:

1. Работа с географической номенклатурой.
2. Работа с контурными картами.
3. Составление по картам географической характеристики по плану (например: характеристика гор, реки, озера, страны, государства)
4. На основе сопоставления физической и экономической карт - составление таблиц.
5. Творческие задания: рисунки, изготовление макетов, графических моделей, эссе-путешествие.
6. Выполнение практических работ с использованием карт атласа.

Создание научных обществ обучающихся в школе, ещё одно важное направление для развития исследовательских навыков учеников. В НОУ учащиеся получают огромный опыт самостоятельной исследовательской деятельности. Погружаются в изучение различных природных, социальных, экономических процессов. Применяют широкий спектр исследовательских методов: мониторинги, эксперименты, экспедиции и т.д. Работают с измерительным оборудованием, моделируют процессы, применят ИКТ технологии. Умеют обрабатывать результаты исследований, анализировать и грамотно представлять результаты исследования. У обучающихся, занимающихся проектной деятельностью, высокая мотивация, потребность к познанию нового, они легко коммуницирую в обществе.

Развитие у учащихся исследовательского типа мышления, расширяет их возможности при выборе будущей профессии. Они готовы учиться на протяжении всей жизни.

Литература

1. Мазяркина Т.В., Первак С.В. ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЬНИКОВ // Современные наукоемкие технологии. – 2011. – № 1. – С. 121-123;
2. Гончаров Н.М. Методика исследовательской деятельности учащихся на уроках географии и во внеурочное время – 2020 г.

МЕКТЕП АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫ

Какенбекова А.А.

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығының әдіскері

«Адамзат үшін XXI ғасыр – жаңа технологиялар ғасыры болмақ, ал осы жаңа технологияларды жүзеге асырып, өмірге енгізу, игеру және жетілдіру бүгінгі жас ұрпақ, сіздердің еншілеріңіз … Ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында»
Елбасы Н.Ә.Назарбаев

Аңдатпа: XXI ғасыр – жаңа технология мен ақпараттандыру ғасыры. Ел өмірінің барлық салаларында компьютерлендіру процесі аяқталып, алдымызда келешек жас ұрпаққа компьютердің қыр-сырын терең меңгертіп, әлемдік білім кеңістігіне ену мақсаты тұр. Ел болашағы – білімді ұрпақта. Технологияның күн сайын үздіксіз дамып, өзгеріп, жаңарып жатқан ақпарат заманында өмір сүру – күрделі дайындықты талап етеді. Осындай ақпараттық кеңістікке баланы дайындау бүгінгі күні заман талабына айналып отыр. Оқушыларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау үшін оларды ойша ойлауға, талдау жасай білуге коммуникативтік дағдыларын дамытуға, ақпараттық сауаттылық пен ақпараттық мәдениеттілікке тәрбиелеу қажет,

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты – бәсекеге қабілетті маман дайындау. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация тәрбиешісі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін – өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Жаңа формация тәрбиеші табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды.

Оқушыларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау үшін оларды ойша ойлауға, талдау жасай білуге, коммуникативтік дағдыларын дамытуға, ақпараттық сауаттылық пен ақпараттық мәдениеттілікке тәрбиелеу қажет, олардың әлемнің жүйелік-ақпараттық бейнесін, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру және олардың өзін-өзі жетілдіре отырып, қызмет субъектісі деңгейіне көтеруін қамтамасыз ету керек. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген оқушы өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивті тақтаны пайдалана алатын, Онлайн режимде жұмыс жасау әдістерін меңгерген оқушы болуы тиіс.Себебі, еліміз коронавирустық инфекциядан кейін жаппай әлем бойынша онлайн режимге ауыстырылған болатын. Демек, мектеп ақпараттық мәдениетін дамытудағы балалардың әл-ауқаты өте зор деп білемін. Сондықтан оқушыларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау үшін оларды ойша ойлауға, талдау жасай білуге, коммуникативтік дағдыларын дамытуға, ақпараттық сауаттылық пен ақпараттық мәдениеттілікке тәрбиелеу қажет, олардың әлемнің жүйелік-ақпараттық бейнесін, ақпараттық мәдениетін

қалыптастыру және олардың өзін-өзі жетілдіре отырып, қызмет субъектісі деңгейіне көтеруін қамтамасыз ету керек.

Қазіргі заманауи отбасы тәрбиесінде баламен рухани үндестік, ежелден келе жатқан ата-баба мұрасын сақтауға ұмтылу, жан-жақты дамуда мектеп пен ата-ананың рөлі өте маңызды. Жеке бастың қалыптасуы,оның рухани жағынан дамуы бала кезден бастау алады. Халқымызда «Ағаш түзу өсу үшін, оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған [1,17-б.]. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде ата-ана мен ұстаз шешуші рөл атқарады. Сондықтан да, тәрбие- екі жақты процесс. Бір жағынан ол үлкендердің, ата-аналардың, педагогтардың балаларға белсенді ықпалын, екінші жағынан-тәрбиеленушілердің белсенділігін қамтитын қылықтарынан, сезімдері мен қарым- қатынастарынан көрінеді.

Бүгінгі күн талабы – баланың ақыл — ойын дамыту, ойлау қабілетін жетілдіру ,өзіндік іскерлік қасиеттерін қалыптастыру, заман талабына сай ойы жүйрік етіп тәрбиелеу. Ғылым мен техниканың жылдан жылға кең өріс алып, жедел қарқынмен дамуы, білімнің негізі болып табылатыны – балабақшаларға да өз әсерін тигізуде. Осы мақсатты жүзеге асыруда ақпараттық технологияны пайдалану әдісі зор рөл атқарады. Осы орайда Елбасы халыққа жолдауындағы «Оқу үрдісін ақпараттық технологияларды білім беру саласын жақсартуда қолданыс аясын кеңейту керек» деген сөзін басшылыққа ала отырып, ұйымдастырылған оқу қызметінде жаңа ақпараттық технологияларды пайдалануға жаппай көшуіміз керек. Заманымызға сай қазіргі қоғамда ақпараттандыруда тәрбиеші ұстаздардың біліктілігін ақпараттық коммуникациялық технологияны қолдану саласын көтеру негізгі міндеттердің біріне айналды. Қазіргі заман талабына сай тәрбие мен таным саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үрдістерді әрбір тәрбиеші меңгеріп қана қоймай оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы тиіс. Жаңа өмірдің стандарты «Жалпыға бірдей білім, өмір бойы білім алу».

Қорытындылай келетін болсақ, Ақпараттық мәдениет – бұл әңгімелесе білу, теледидар, хабарды талғамды түрде қарау, алған мәліметті ой елегінен өткізіп, талдай білу.

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Осы орайда келешек қоғамымыздың мүшелері – жастардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қоғамның алдында тұрған басты міндет.

Ақпараттық мәдениетті, сауатты адам ақпараттың қажетті кезін сезінуі, оны тауып алуға, бағалауға және тиімді пайдалануға қабілетті болып, ақпарат сақталатын дәстүрлі және автоматтандырылған құралдарын пайдалана білуі керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:
1. Қазақстан Республикасында техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2015 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2. Б.Берібаев., «Программалау технологиялары», Алматы 2018
3. Н.Ә.Назарбаев Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы атты жолдауы
4. Парманқұлова Ш. *бала* және отбасы *тәрбиесі*/Парманқұлова Ш, //Болашақ.- 2018-№2. –С,№2-қаңтар
5. Есенова А «Жан – жақты *бала тәрбиесі*» Отбасы және балабақша.// Алматы-2019-№1
6. Әкімтаев Т. “Отбасындағы бала тәрбиесі”. Қазақстан мектебі 2016ж.№ 5.

ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ПРАВОВОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КАРЬЕРЫ

А.З.Мухамедьярова

КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области», г.Караганда

Аннотация: Заманауи мемлекет дамуының басым бағыттарының бірі білім беру. Оның міндеттері өзгермелі әлеуметтік-экономикалық және құқықтық ортаның заманауи жағдайында білім сапасын арттыру. Құқықтық білім берудің әлеуметтік маңыздылығы азаматтық қоғам мен құқықтық мемлекеттің құрылуымен анықталады. Құқықтық мәдениеттің жағдайы, азаматтардың құқықтық санасы мен құқықтық қызмет нәтижелері құқықтық білім беру сапасына байланысты.

Аннотация: Одним из приоритетных направлений развития современного государства является образование, задачами которого является повышение качества образования в современных условиях изменения социально-экономической и правовой обстановки. Социальная значимость правового образования определяется построением гражданского общества и правового государства. От качества правового образования зависит состояние правовой культуры, правосознания граждан и результаты правовой деятельности.

В условиях правового государства возрастает значимость закона в системе социальных регуляторов, происходит усиление правовых начал в поведении людей, в жизни общества и государства. Недостаточный уровень правовой культуры и правосознания, правовой нигилизм граждан являются серьезной проблемой обеспечения реализации принципов верховенства права.

Правовая культура обучающегося - это составляющая профессиональной культуры, определяющая правовую ориентацию личности в контексте

профессиональной деятельности и отражающая все ее компоненты: совокупность знаний, умений, благодаря которым элементарные правовые знания находят применение в практических действиях. Личная и профессиональная позиция, сформированная на базовых знаниях закона, определяет активное, творческое отношение к социальной, экономической и политической деятельности в государстве, а также является составляющей успешности профессиональной деятельности будущего специалиста [2, с. 21].

На основе анализа понятий «правовая культура», «правовая компетентность» и «правовая грамотность» доказывается, что целью правовой подготовки обучающихся должно стать формирование у них правовой грамотности. Результаты опроса обучающихся, преподавателей и специалистов выявили основные проблемы и направления в совершенствовании преподавания правовых дисциплин. Задачей формирования у студентов колледжей правовой культуры заключается в том, чтобы они, во-первых, были достойными гражданами своей страны, понимали свою роль, возможности и ответственность в обществе, знали свои права и обязанности; во-вторых, чтобы они получили необходимые для их профессиональной деятельности правовые знания и приобрели навыки, позволяющие им самостоятельно понимать действующие законы, юридические нормы, умело разбираться в них и применять в профессиональной деятельности. Однако, до сих пор выпускники колледжей, получая качественные профессиональные знания, имеют низкие представления о правовых механизмах регулирования трудовой деятельности, административных, гражданско-правовых и других отношениях в обществе.

Недостаточные юридические знания, приводят к тому, что студенты не всегда могут правильно ответить на конкретные вопросы по элементарным правовым положениям, правильно применить их в будущей профессиональной деятельности, видеть их нарушение [4, с. 29].

Формирование правовой грамотности обучающихся происходит в процессе:

- правового обучения и воспитания по дисциплинам «Основы права»;
- воспитательного сектора.

Правовая грамотность предполагает разумное поведение специалиста как гражданина своей страны, понимание своей роли, возможности и ответственности в обществе, знание своих прав и обязанностей.

Таким образом, формирование правовой грамотности будущего специалиста должно стать целью преподавания правоведческих дисциплин. Именно правовая грамотность должна стать базой для формирования правовой компетенции и правовой культуры специалиста.

Правовое обучение должно быть направлено на достижение основной цели: обеспечение правовыми знаниями, необходимыми для трудоустройства будущего специалиста, реализации его прав в обществе и государстве.

Традиционные методы обучения в виде лекций, семинаров, контрольных работ дают невысокие результаты в формировании правовой культуры студентов. Необходимо использовать новые, индивидуализированные методы -

деловые, ролевые игры, экскурсии, дебаты, круглые столы с приглашением специалистов и другое. Целесообразно поручать студентам составление документов правового характера: резюме, заявление о приеме на работу, исковое заявление, приказы, решения. Студенты, особенно технических специальностей, должны уметь отстаивать свою позицию, основанную на нормах законодательства Республики Казахстан. Уметь применять нормы законов и давать правовую оценку сложившимся ситуациям.

Воспитание правовой культуры и законопослушного поведения обучающихся необходимо рассматривать как цель профессиональной подготовки будущих специалистов. К структурным элементам правовой культуры личности относится знание системы основных правовых предписаний, понимание принципов права, глубокое внутреннее уважение к праву, законам, законности и правопорядку, убежденность в необходимости соблюдения их требований, активная жизненная позиция в правовой сфере и умение реализовывать правовые знания в процессе правомерного социально-активного поведения [5, с. 103].

Система правового воспитания ориентирована на формирование привычек и социальных установок, которые не противоречат требованиям социально-правовых норм. Центральной задачей правового воспитания является достижение такого положения, когда уважение к праву становится непосредственным личным убеждением будущего специалиста.

Воспитание правовой грамотности и законопослушного поведения обучающихся – это целенаправленная система мер, формирующая установки гражданственности, уважения и соблюдения права, цивилизованных способов решения споров, профилактики правонарушений.

Образовательные программы разрабатываются колледжами самостоятельно с участием работодателей на основе Государственного общеобязательного стандарта технического и профессионального образования, профессиональных стандартов, профессиональных стандартов WorldSkills [3]. Колледжи основной акцент при составлении рабочих учебных планов делают на профессиональные дисциплины, забывая о становление личности студента в трудовом коллективе и обществе. Дисциплина «Основы права» не изучается в колледжах, обучающих студентов рабочим квалификациям, что приводит к низкому уровню правовой культуры будущего специалиста.

Считаю необходимым акцентировать внимание на развитие не только профессиональных компетенций будущего специалиста, но и на уровень его правового мышления. Это возможно обеспечить переносом дисциплины «Основы права» из базового модуля в профессиональный, так как будущий специалист должен знать конституционные, трудовые права и обязанности, а также нести ответственность за совершенные дисциплинарные, административные, уголовные правонарушения, уметь составлять правовые документы, давать правовую оценку в той или иной ситуации.

Проблему формирования правовой грамотности будущего специалиста необходимо решать не только педагогическими средствами, но и социальными,

среди которых доминирующей на сегодняшний день является проблема установления обществом объективных требований к качеству правового образования и общеправовой подготовке выпускников, диктуемая современными потребностями личности и общества. Решение этой проблемы - важнейшее условие повышения уровня правовой грамотности, правосознания и правовой культуры будущих специалистов, что, несомненно, будет способствовать их более совершенной адаптации в жизни общества.

Формирование правовой компетентности позволяет будущим специалистам получить необходимые для их профессиональной деятельности правовые знания, приобрести навыки, позволяющие им самостоятельно понимать действующие законы, юридические нормы, умело разбираться в них и применять в профессиональной деятельности.

Список литературы:

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 года (с изменениями и дополнениями по состоянию на 19.09.2022 г.);

2. Булгакова Д.А. Теория государства и права. Учебное пособие – Алматы: 2006 – 99 с.;

3. Приложение 5 к приказу Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348 Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования;

4. Фирсов Г.А. Формирование правовой культуры в учреждениях профессионального образования автореф. дис. докт. пед. наук Г.А.Фирсов - К.: ЦТНО ИТиИП РАО, 2019 - 44 с.;

5. Агарновская Е.В. Правовая культура и обеспечение прав личности / Е.В. Аграновская - К.: Наука, 2020 - 120 с.

ФИЗИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Сулейманова Гульжазира Омирзаковна, Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығының әдіскері

Аңдатпа

XXI ғасыр — озық технологиялар ғасыры. Сондықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану - заман талабы. Жаңаша оқыту технологиясы — белгіленген мақсатқа нәтижелі қол жеткізуді қамтамасыз етуде оқытудың тиімді әдістері мен құралдарын ашып көрсету.

Аннотация

XXI век – век передовых технологий. Поэтому, правильно использовать новые технологии в сиситеме образования – это требование времени. Технологии обновленного содержания обучения – это форма обучения, которая

формирует умение добиваться целей, раскрыть методы и способы работы с инновационными технологиями.

Білім беру сапасын арттыру - әрбір педагогтің басты міндеті. Физика тәрізді күрделі пәнді оқыту тартымды, қол жетімді, қызықты болуы үшін теориялық білімді практикамен ұштастыру барысында дәстүрлі әдістерге қарағанда бірқатар артықшылықтары бар ақпараттық технологияларды белсенді пайдаланудың маңызы өте зор.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты білгір маман болу мүмкін емес.Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру мұғалімнің зейін – зерделік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген ұстаздық келбеттің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Қандай сабақтың болмасын қызықты өтуі оқытушының үнемі іздену, ұтымды әдіс-тәсілдері қолдану, оқыту әдістемесін жаңартып отыруына байланысты. Келешекте оқу сапасын арттырып, нәтижелі оқыту үшін оқу-тәрбие ісінде жаңа педагогикалық технологияларды ұтымды пайдалануымыз керек.(

Ақпараттық технологияларды қолдану тек дидактикалық мәселелерді ғана шешіп қана қоймай, келесі мүмкіндіктерге қол жеткізеді:

- ✓ шығармашылық, ойлауды дамытады;
- ✓ коммуникативті қабілеттерді арттырады;
- ✓ оңтайлы шешім қабылдау қабілеттерін қалыптастырады;
- ✓ эксперименттік-зерттеу қызметін жүзеге асырады;
- ✓ ақпараттық мәдениетті қалыптастырады.

«Жүз рет естігеннен, бір рет көрген артық» деген сөздерді ескере отырып, сабақ үрдісінде мүмкіндігінше үнемі инновациялық технологияны пайдаланып отырса оқытушының ұтары мол екендігі белгілі. Тек оларды тиімді, жүйелі түрде қолдану оқытушының шеберлігіне байланысты әр қилы жүзеге асырылуы мүмкін. Білім негізінен пән арқылы берілгендіктен, әр пәнді заман талабына сай өз деңгейінде игерту қай кезде болмасын ең маңызды мәселе болып келгені даусыз. Технология мен әдістеменің мақсаты бір – қалай оқыту мәселелерін қарастырады. «Сабақ беру жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер», - деп Ж. Аймауытов айтқандай бүгінгі оқыту жүйесінде әртүрлі жаңа технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, нәтижелер беруде. Бұлар оқушының жеке қасиетін аша отырып, тұлға етіп тәрбиелеумен қатар оқушының танымдық күшін қалыптастыру және білімін кеңейтуге, тереңдетуге жағдай жасайды.

Білім беру ресурстары басқа инновациялық технологиялармен үйлесіп, сабақтың кез-келген кезеңінде тиімді оқу жағдайларын қалыптастырады және білім алушыларды оқу материалын өздігінен игеруге ықпал етеді.

Инновацияларды пайдалану кезінде мұғалім тек оқушылардың ғана емес, білім берудің әртүрлі салаларында өзінің құзыреттерін де дамыта түседі, сол себепті қазіргі заманның барлық талаптарына жауап бере алады.

Физика сабақтарында инновацияларды қолдану негізінен ақпараттық технологияларды, интернет-ресурстарды, мектептің жергілікті желісін, кабинеттегі интерактивті тақтаны қолдана білу арқылы жүзеге асырылады. Ақпараттық технологияларды қолдану оқушылардың танымдық қызығушылығын арттырады, оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытады және ақыл-ой белсенділігін ынталандырады.

Сандық білім беру ресурстарының үлкен таңдауы келесі технологияларды пайдалануға мүмкіндік береді:

1. Динамикалық слайд дәрістері. Бейне және аудио файлдарды, суреттер мен анимацияларды, кестелер мен формулаларды, диаграммалар мен графиктерді қоса алғанда Power Point бағдарламасында орындалған презентация арқылы теориялық материалды түсіндіру.

2. Оқыту және бақылау бағдарламалары. Заманауи ақпараттық кеңістік мұғалімнің таңдауы үшін физика бойынша әртүрлі электронды оқулықтарды ұсынады. Бүкіл мектеп бағдарламасы тек егжей-тегжейлі дәріс материалдарымен ғана емес, сонымен қатар тәжірибелер, иллюстрациялар, графиктер, формулалар, схемалар мен тест тапсырмаларының демонстрацияларымен ұсынылады. Тест тапсырмалары оқу материалын меңгеру деңгейін тексереді, автоматты түрде баға қояды және белгілі бір тапсырмалардағы қателерді қосымша талдауға назар аударады. Интернет желісінде материалды бекіту үшін интерактивті тренингтерді қолдануға болады.

3. Виртуалды физикалық зертханалар - эксперимент негізінде физикалық құбылыстарды, заңдылықтарды зерттеу үшін қолданылады. Виртуалды зертханалық жұмыстарды жүргізу кезінде оқушылар эксперименттер жүргізу дағдыларын игереді, аспаптардың құрылымын үйренеді. Алайда, егер физика кабинетінде тиісті жабдық болса, нақты экспериментті виртуалды экспериментке ауыстыру мүмкін емес, тек теориялық материалды тереңірек зерттеу үшін толықтыруға болатындығын атап өткім келеді.

Инновациялық технологияларды, интернет ресурстарды пайдалану виртуалды модельдерді қолдана отырып, физикалық эксперимент пен виртуалды зертханалық жұмыстарды жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл мектептің физикалық зертханасында жабдықтың жетіспеушілігін өтей алады және осылайша оқушыларды виртуалды модельдердегі физикалық эксперимент барысында физикалық білімді өз бетінше алуға үйретеді, яғни оқушыларда қажетті ақпараттық құзыреттілікті қалыптастыруға және физика бойынша оқушылардың оқу деңгейін арттыруға нақты мүмкіндік береді.

Виртуалды зертханалық жұмыс виртуалды шындық эффектісі деп аталатын нәрсеге қол жеткізуге ықпал етеді, яғни оқушыға нақты әлемнің елестетілген үш өлшемді моделін ұсынады. Виртуалды зертханалық жұмыстар процестер мен құбылыстарды көріп қана қоймай, физикалық шамалардың тәуелділіктерінің графикалық көрінісін береді.

4. Физикалық құбылыстарды модельдеу. Сабақта жүзеге асырылмайтын құбылыстарды, тәжірибелерді, эксперименттерді имитациялау компьютердің,

мультимедиялық проектордың және интерактивті тақтаның көмегімен немесе дайын материалды Дүниежүзілік Интернет желісінен пайдалану арқылы тез жүзеге асырылады. Мысалы, радиоактивті заттар және жаңа элементтердің түзілу реакциялары, ауырлық күші, электромагниттік өзара әрекеттесу және т.б.

5. *Электрондық анықтамалықтар, сөздіктер, энциклопедиялар.* Ақпараттық технологиялар дәуірінде әр баланың дерлік өзіндік ақпарат көзі бар – сабақта калькулятор, уақыт өлшегіш сағат, графикалық редактор, электронды сөздік, анықтамалық, үй тапсырмасына арналған дәптер сияқты планшет пайдалануға болады.

Келесі бағыттар бойынша педагогтердің сандық технологияны пайдалану мүмкіндіктері зерделеніп, анықталған проблемалық мәселелер бойынша жұмыстар ұйымдастырылуда:

1) презентация жасай алуы;
2) электрондық оқулықтарды қолдануы;
3)виртуалды зерханаларды пайдалануы;
4) Excel бағдарламасымен жұмыс істеуі;
5) интернет ресурстарды қолдануы;
6) физикалық құбылыстарды модельдей алуы;
7) жеке сайтының болуы;
8) интернет желісінде өз тәжірибесін таратуы.

Физика сабақтарында инновациялық ақпараттық технологияларды қолдану қарапайым қажеттілік болып табылады, білім беру қызметтері нарығының нақты талаптарына жауап береді және оқу қызметі сапасының негізгі көрсеткіші болып табылады. Ең бастысы, сабақта мұғалім мен оқушылар материалды үйренудің жайлылығын, қызығушылығы мен тиімділігін сезінеді. Өзін-өзі дамыта алатын мұғалім балаларды да өзіне баурап алады, сондықтан, мен әрқашан Л.Д. Ландаудың «Ең бастысы, барлығын аса қызығушылықпен жаса!» деген сөздерін өзіме мақсат етіп аламын.

Оқу үдерісінде мұғалім көмекші, кеңесші ретінде жақын, танымдық белсенділікке назар аударады, бастама мен тәуелсіздікке шақырады, оқушыны табиғаттың түсініксіз құбылыстарын зерттеуге бағыттайды. Нәтижесінде толыққанды тұлға қалыптасады, ол жаңа жаңалықтардың ғылыми әлемінде оңай бағдарланады.

Қорыта келгенде заманауи ақпараттық технологияларды пайдалану:

1. мектеп зертханасында жүзеге асырылмайтын физикалық процестерді, эксперименттерді көрсетуге;
2. интерактивті модельдерді қолдануға;
3. оқу процесін қызықты етуге;
4. физикалық процестерді модельдеуге;
5. оқушылардың шығармашылық жұмысын сауатты ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Бабаев С., Қазиева К. Педагогикалық инновациялар мен педагогикалық озат технологиялар — талапшаң мұғалім еншісі 2011 № 4.
2. Ишанғалиева А.М. Құзыреттілік — білім мен мүмкіндіктің бірігуі № 2.
3. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған
мемлекеттік бағдарламасы
4. Қисымова Ә.Қ., Увалиева Т.Ж. Оқыту технологиялары. – Алматы. 2007
5. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.
6. http://festival.1september.ru/articles/632548/, «Инновационные технологии на современном уроке физики»
7.http://freesoft.ru/virtualnaya_laboratoriya_po_fizike_dlya_shkolnikov, «Виртуальная лаборатория по физике для школьников»

РАННЯЯ ПРОФОРИЕНТАЦИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Бугубаева А.Д.

Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области

Аңдатпа:

Кәсіби бағдар қазіргі әлемнің ажырамас бөлігі болып табылады. Мектепке дейінгі білім беру шетте қалмауы керек. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балаларды кәсіби бағдар беру бағытында дамытудың белсенді және интерактивті әдістері талқыланады. Мұғалімдердің әрқайсысы балалармен жұмыс істеудің барлық осы түрлерін қолдана отырып, әр мамандық туралы

алғашқы білімді дамыта алады. Мектеп жасына дейінгі балаларды кәсіптермен таныстыру қоршаған әлем туралы жалпы білімді және балалардың көкжиегін кеңейтіп қана қоймай, оларда кәсіби іс-әрекеттің белгілі бір қарапайым тәжірибесін қалыптастырады, кәсіби ерте бағдарлауға ықпал етеді.

Аннотация:

Профориентация является неотъемлемой частью современного мира. Дошкольное образование не должно оставаться в стороне. В данной статье пойдет речь об активных и интерактивных методах развития детей дошкольного возраста в направлении профориентационной работы. Каждый из педагогов используя все указанные формы работы с детьми сможет развить первоначальные знания о каждой профессии. Знакомство детей дошкольного возраста с профессиями не только расширяет общие знания об окружающем мире и кругозор детей, но и сформирует у них определенный элементарный опыт профессиональных действий, способствует профессиональной ранней ориентации.

Обновление системы дошкольного образования ставит перед всеми педагогами задачу воспитания у дошкольников предпосылок «нового человека», конкурентоспособной личности, успешно реализующей себя в профессиональной среде.

Введение ребенка в социальный мир не возможно без освоения им первоначальных представлений о профессиях. Ознакомлением с трудом взрослых необходимо начинать уже в дошкольном возрасте, когда дети через доступные формы познания узнают о разных профессиях. В зависимости от способностей, психологических особенностей темперамента и характера, от воспитания ребенка и привития ему ценности труда у детей формируется система знаний о профессиях, интересы и отношение к определенным видам деятельности. Чтобы сделать осознанный выбор во взрослой жизни, дети должны познакомиться с как можно большим количеством профессий, начиная с их ближайшего окружения, родителей и людей, которых они хорошо знают и за работой которых они следят каждый день.

В основном эта деятельность должна носить информационный характер, а также включать совместное обсуждение мечты и опыта ребенка, приобретенного им в каких-то видах трудовой деятельности.

Следовательно, формирование представлений детей дошкольного возраста о мире труда и профессий – это актуальный процесс в современном мире, который необходимо строить с учетом требований современного образования. Таким образом, для того, чтобы расширить кругозор детей о мире профессий и систематизировать профориентационную работу уже на этапе дошкольного возраста, необходимо провести углубленную работу в этом направлении, работая в тесном контакте с родителями.

Профориентация – в настоящее время является важным направлением работы детских садов и мини – центров Карагандинской области.

Актуальность работы по ознакомлению детей с профессиями обоснована и в ГОС ДВО РК № 348 от 03.08.2022 года, через реализацию и развитие каждым педагогом в дошкольных организациях всех компетенций. Ведь трехлетний ребенок уже проявляет себя как личность. У него проявляются способности, наклонности, определенные потребности в той или иной деятельности. Зная психологические и педагогические особенности ребенка в детском возрасте можно прогнозировать его личностный рост в том или ином виде деятельности. Мы можем расширить выбор ребенка, дав ему больше информации и знаний в какой-либо конкретной области.

В практике с детьми по ранней профориентации педагоги Карагандинской области используют разнообразные методы, которые позволяют сделать работу наиболее интересной.

Среди них игровые, инновационные, практические, словесные, наглядные:

●Инновационные:

Познавательная лаборатория, виртуальная экскурсия, создание мультстудий,

● Наглядные (живые образы), к которым относятся:

экскурсии, наблюдения, дидактические пособия (3D моделирование), рассматривание картин, иллюстраций, фотографий, рисунков – в формате выставки, командной работы, просмотр видеозаписей;

● Словесные, которые включают:

художественное слово, рассказ воспитателя, малые фольклорные формы, проблемные ситуации, высказывания и сообщения

● Практические – это:

трудовые поручения, обучение отдельным способам выполнения трудовых операций, игровые обучающие ситуации, сюжетно-ролевые игры, участие родителей с рассказом о своей профессии

● Игровые, к которым относятся:

дидактические игры, игровые упражнения, игры с правилами, словесные игры игры-воображения, игры-шутки, сюжетно-ролевые игры, сюрпризные моменты.

Для того чтобы сформировать устойчивое представление у детей о ценности труда и профессиональной деятельности человека, педагог должен ставить для себя следующие задачи:

1. Развивать интерес детей к миру труда и профессиям взрослых на примере ближайшего окружения (родители, сотрудники детского сада, социальные партнеры);
2. Знакомить детей с трудом различных профессий (место работы, условия труда, инструменты для работы, результат труда);
3. Закреплять умения детей выражать в игровой и продуктивной деятельности свои впечатления;
4. Стимулировать развитие познавательных, коммуникативных, творческих способностей детей;
5. Формировать у детей осознание того, что труд, работа занимают в жизни людей очень важное место, что труд -это основа жизни;

6. Помочь детям осознать важность, необходимость и незаменимость каждой профессии.
7. Участие в форумах, семинарах и проводить обмен опытом по профориентационной работе с детьми дошкольного возраста.

В ходе работы каждый педагог в дошкольной организации может создать:
-библиотеку с подборкой книг о профессиях, картотеки пословиц, поговорок о труде, загадок, скороговорок, стихов о профессиях и орудиях труда; стихов для пальчиковой и артикуляционной гимнастики, физкультминуток; картотека сюжетно-ролевых игр;
- подобрать и изготовить дидактические настольно-печатные игры, игры с предметами, словесные игры, демонстрационный материал: «Профессии детского сада», «Профессии наших родителей», «Военные профессии», «Профессии сельского хозяйства», дидактические игры: Лото «Профессии», «Что кому нужно», «Четвертый лишний» и другие;
- в совместной деятельности детей и родителей подобрать и распечатать раскраски, оформить альбом «Профессии наших родителей»;
- игровые центры различных игровых сюжетов «Магазин», «Больница», «Парикмахерская», «Строители», «ПДД», «Ателье», «Спасатели», «Школа», «Почта», «Библиотека», «Фотограф», которые дают детям возможность проигрывания определенных трудовых действий, участия в смоделированной профессиональной обстановке с использованием специальной атрибутики;
Немало важную роль играет работа с родителями в данной направлении:

В детских садах и мини центрах планируется проводить акции и мероприятия с участием родителей:

- «Из песочницы в профессию»
- Телепередача «Лучше всех», «КВН профессий»
- «Интересные люди и профессии»
- Создание фотоальбома «Профессии родителей»
- «Моя будущая профессия» - выставка 3D моделирований

Знакомство детей дошкольного возраста с профессиями не только расширяет общие знания об окружающем мире и кругозор детей, но и сформирует у них определенный элементарный опыт профессиональных действий, способствует профессиональной ранней ориентации.

Мы надеемся, что наши дети научатся быть инициативными в выборе интересующего их вида деятельности, получат представления о мире профессий, осознают ценностное отношение к труду взрослых, будут проявлять самостоятельность, активность и творчество, что поможет их дальнейшему успешному обучению в школе, а в будущем стать профессионалами своего дела.

Список используемой литературы:

1. Акименко В.М. Развивающие технологии в логопедии. – Ростов Н/Д; изд. Феникс, 2011.
2. Алябьева Е.А. Поиграем в профессии. Книга 2. Занятия, игры и беседы с детьми 5-7 лет. – М.: ТЦ Сфера, 2016. – 128 с.

3. Буре Р.С. Учите детей трудиться: пособие для воспитателя детского сада/Буре, Р.С., Г.Н. Година. - М: Просвещение, 2013.-143с.
4. Буре Р. С. Дошкольник и труд. Теория и методика трудового воспитания. – М.: Мозаика-Синтез, 2011. – 136 с. 5. Душка Н.Д. Синквейн в работе по развитию речи дошкольников. Журнал «Логопед» № 5 (2005).
6. Жаренкова Н.З., Муртазина О.В. Долгосрочный проект для детей старшего дошкольного возраста «Знакомимся с профессиями». – СПб.: ООО «Издательство «Детствопресс», 2014.- 48 с.

КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – КЕМЕЛ ӘРІ НӘТИЖЕЛІ БОЛАШАҚҚА ҰМТЫЛУДЫҢ САПАЛЫ БАҒЫТЫ

Тукбаева Зауре Исенгельдиевна

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу әдістемелік орталығының әдіскері

Аңдатпа. Мақалада білім беру мекемелеріндегі кәсіптік бағдар берудің маңыздылығы көрсетіліп, сонымен қатар кәсіптік бағдар беру жұмыстарының әдістері мен бағыттарын жекелей қарастырған.

Аннотация. В статье показана важность профориентации в образовательном учреждении, а также автором отдельно рассмотрены методы и направления профориентационной работы.

Бүгінгі күні адамның толыққанды тұлға болып қалыптасуына қойылатын талаптар өсіп келеді, ал еңбек мақсаттары нарықтық заманда адамдарға таңдаған мамандығында жоғары кәсібиліктің, үнемі біліктілікті арттыруға және жеке дамуға дайын болуды талап етеді. Қазіргі кезде жалпы білімнің міндеті-баланың жалпылама дамуын қамтамасыз ету ғана емес, ең бастысы оларды жас кезінен қабілеті мен қызығушылығына қарай белгілі бір мамандыққа бағыттай білу. Мұндай жағдайда мектептегі кәсіптік бағдарлау жұмысы бұрынғыдан да өзекті болады және барлық жастағы мектеп оқушыларына сапалы дайындықты қамтамасыз етуге міндетті.

Осыған байланысты Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығында мектеп оқушыларын ерте жастан медицина мамандығына кәсіби бағдарлау, дәрігер мамандығына деген қызығушылығын арттыру жұмыстарын мектепте тиімді ұйымдастыру тетіктерін жетілдіру жобасы жасалды. Жоба «Медицинаға қадам» тақырыбында облыстың 10 инновациялық мектептерінде эксперименттi жоба ретінде ұйымдастырылады.

Дәрігерге дүниедегі ең қымбат нәрсе – адамның өмірі мен денсаулығы сеніп тапсырылады. Сондықтан адам өміріне араша түсетін дәрігерлік мамандықты таңдау үлкен жауапкершілікті жүктейді. «Дәрігердің басты міндеті - өмір бойы қоғам үшін оқу» - деген екен беделді клиницист

А.А.Остроумов. Денсаулықты сақтап нығайтуға жасалған әрбір қадам - қоғамның басты капиталы адамдардың қалыпты да ұзақ өмір сүруіне жасалған қадам.

Әлемде медицина саласының білімді және білікті мамандарын даярлау әр мемлекеттегі оқу орындарының негізгі міндеттерінің бірі. Біздің отанымызға терең білімді, кәсіби сауатты дәрігер мамандар өте қажет.

Жобаның болжамы: егер жасөспірімдер арасында медициналық білім беру ұйымдарымен серіктестікте жүйелі түрде бейіналды кәсіби бағдар беру іс-шаралары жүргізілсе, онда олардың медициналық сауаттылықтарын жетілдіруде, болашақ кәсібіне саналы түрде таңдау жасауда, химия-биология пәндеріне қызығушылықтарын арттыруда жоғары нәтижеге жетуге болады.

Жобаның мақсаты: білім алушылардың медицина саласындағы кәсіби қызметті таңдауға уәждемені қалыптастыру үшін медициналық бағыттағы жаратылыстану-ғылыми бейіналды және бейінді оқытуды дамыту үшін жағдайлар жасау, білім алушыларға кәсіби өзін-өзі анықтауға, қалыптастыруға, әлеуметтік және психологиялық бейімделуге көмек көрсету.

Жобаның міндеттері:

- 1. Білім алушылардың оқу және өмір сүру үшін қажетті кәсіптік дағдыларды қалыптастыру;
- 2. Жұмыс берушілердің сұранысының өзгеруін және мамандардың құзыреттеріне қойылатын жаңа талаптарды ескере отырып, білім алушыларды сұранысқа ие мамандықтармен таныстыру;
- 3. Медицина саласындағы мамандықтарды меңгеруге білім алушыларды ынталандыру;
- 4. Білім алушыларға кәсіптік бағдар бере отырып, алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын қалыптастыру;
- 5. Кәсіптік қызығуы мен бейімділігін, қабілеттілігін қалыптастыру және дамыту;
- 6. Жобаны жүзеге асырудың іс-әрекет жоспарын құру.

Мақсатты аудитория: білім беру ұйымдары, директордың кәсіптік бағдар беру жөніндегі орынбасарлары, медициналық сынып жобасын іске асыратын педагогтар.

Күтілетін нәтижелер:

1. Білім алушылар медициналық білім негіздерін меңгереді;
2. Білім алушылар ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге дағдыланады;
3. Осы бағыт бойынша әдістемелік өнім, тапсырмалар жинағы, кітапшалар әзірленеді;

Жүргізілетін жұмыстың негізгі түрлері:

- Ісшара жоспарын құру;
- Вариативті сағаттарды жобамен кіріктіру;
- Білім беру ұйымының дәрігер ата-аналар тізімін жасау және оқушыларды бағдарлау жұмысына тарту;
- Алғашқы медициналық көмек көрсетуге үйрету;
- Атақты тәжірибелі дәрігерлермен кездесу, интервью алу;

- Медицина мұражайына, медициналық ұйымдарға экскурсиялар;
- Мамандыққа кәсіби бағдарлау сынып сағаттарын өткізу;
- Инклюзивті білім алушыларды қолдау акцияларына қатысу;
- Қарағанды облысынан шыққан атақты дәрігерлер тарихына арналған бейнефильмдер жасау үшін материалдар дайындау, жинақтау болып табылады.

Сонымен қатар, Қарағанды облысы білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығының 10 жылдығы қарсаңында «Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу» атты республикалық педагогикалық құрылтай (бұдан әрі – Құрылтай) өткізілді. Құрылтай шеңберінде «Кәсіптік бағдар беру жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыру» пікірталас алаңының жұмысы жүргізілді. Пікірталас алаңына Қарағанды, Алматы, Қостанай, Павлодар облыстарының педагогтары қатысып, кездесу барысында білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдарлауды ұйымдастырудың өзекті мәселелерін, білім алушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауына ықпал ететін оңтайлы нысандар мен әдістерді таңдауды талқылады.

Данышпан Абай атамыз айтқандай «Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей», «Сен де - бір кірпіш, дүниеге кетігін тап та, бар қалан!», - демекші еңбектің арқасында әркім бұл өмірден өз орнын дұрыс табуы тиіс.

Пікірталас алаңында қатысушылар кәсіптік бағдар беру – жас ұрпақты өзіне ұнаған тиісті мамандықты саналы түрде таңдап алуға бағыттай отырып, кәсіптік бағдар беру арқылы оқушыларды мамандықтар әлеміне саяхат жасатып, мамандықтың түрлері олардың атқаратын қызметтері туралы толық мағұлмат беруде, бейне роликтер арқылы жаңадан пайда болған жұмыс түрлерімен таныстырып оқушылардың қызығушылығын арттыратынын сөз етті.

Білім алушыларды тұрғылықты жердегі оқу орындарына апарып, оларды практикалық жұмыстарымен таныстырып, маман иелерімен таныстыра отырып, оқушының қандай мамандыққа икемі бар екенін зерттеуге болатынымен бөлісті. Әрі «Мамандықтар әлемінде», «Мамандық таңдау маңызды іс», «Мамандық таңдау – ертеңіңді ойлау», «Мамандықтың бәрі жақсы, қалауыңша таңдап ал», «Мен таңдаған мамандық», «Қандай мамандықтар ең көп сұранысқа ие?» атты тақырыптарда жүргізілетін үйірме жұмыстарының тиімділігін және нәтижелерімен бөлісті.

Мектеп қабырғасынан бастап білім алушыларға кәсіптік бағдар беру бұл олардың болашақ өміріне және мансаптың өсуіне әсер етеді. Нәтижесінде оқушыларға кәсіптік бағдар беруде болашақ мамандығы мен оқыту бейінін таңдауға, сонымен қатар болашақ кәсіптік мансабын жоспарлауға қолдау көрсетіледі. Болашақ мамандықты таңдауда білім алушының *қабілетін, қызығушылығы мен бейімділігін* ескеру өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жалпы және кәсіби педагогика: "Кәсіптік оқыту" мамандығы бойынша оқитын студенттерге арналған оқу құралы: 2 кітапта / ред. В. Д. Симоненко, М. В. Ретивих, - Брянск: БМУ, 2003.

2. Пряжников Н. С. Кәсіби және жеке өзін - өзі анықтауды жандандыру әдістері, - М.: "Модэк" ҮЕҰ, 2002, 392 б.

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ: ҚАЗАҚСТАНДЫҚ МЕКТЕПТЕРДІҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Жуманова М.Ж.

«К.Боранбаев ат. НОМ» КММ Бұқар-жырау ауданы

Мұғалімдердің жаңа ұрпағы білім деңгейі жөнімен әлдеқайда жоғары болуы керек. Ол үшін жаңа фармацияның педагогы қажет болатын. Міне, мектеп өміріне еніп отырған жаңа технологиялардың ерекшелігі - өсіп келе жатқан тұлғаны жан-жақты дамыту болып табылады.

Мұғалімнің кәсіби білімін жетілдірудің ең бір тиімді әдісі бұл Lesson Study. Lesson Study - мұғалімдер тәжірибесі саласындағы білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл. Мектебімізде Lesson Study–ге жоспарлау, оқыту, қадағалау, оқыту мен 68 оқуды талдау, өз қорытындыларын тұжырымдап, құжаттарды бірлесіп жүзеге асыратын мұғалімдер тобы құрылған болатын. Lesson Study-дің циклін өткізген соң мұғалімдер педагогикалық тәсілдерді жетілдіріп, кейіннен ашық Lesson study, таныстырылым өткізіп, ғаламторға жариялау арқылы әріптестеріне таратты.

Біз өз мектебімізде Lesson Study циклін өткізу үшін зерттеу жұмыстарын жоспарлап, мұғалімдерден топ құрдық. Lesson Study тәсілін жүзеге асыру үшін топ мүшелерімен ақылдаса келе, «Сабақ үрдісінде диалогтік оқытудың тиімділігі» тақырыбы бойынша 8-сыныбында Lesson Study жүргізуді жоспарладық. Жалпы сыныптың білім көрсеткіші –28 % құрайды. Сыныптың білім деңгейі мен сыныптың белсенділігі мен бәсекелесе, жарыса оқу деңгейі орташа. Сондықтан осы сыныпта диалогтік оқытуды басты назарға алғандағы мақсатымыз - диалогтік оқыту арқылы сыныпта оқу мен оқыту үрдісінде белсенді, бәсекелестік атмосфера тудыру болды. Сонымен қатар диалогтік оқыту арқылы оқушылардың таным белсенділігін арттыру, қызығушылығын ояту, білім сапасын көтеру.

Өйткені оқушылардың таным белсенділігін арттыруда, сұрақты түрлендіре қою арқылы белсенділік оятуда, оқушылардың жауап берудегі бәсекелестігін тудыруда сындарлы оқыту бағдарламасы бұл оқыту түрін тиімді әдіс ретінде дәлелдеп отыр. Диалогтік оқытуды жүзеге асыру бағытында әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалана отырып, зерттеу сабақтарының кестесі жоспарланды.

Бірінші Lesson Study циклі геометрия пәнінен басталды. Мұнда сыныпты топқа бөліп, үй тапсырмасын сағат тілімен дәптерлерін алмасып, тексерді және бағалау критерийлері бойынша өзара бағалау жүргізілді. Жаңа тақырыпқа

көшпес бұрын өткен тақырып бойынша ауызша есептер орындатылып, жетелеуші сұрақтар берілді. Сабақта жиі сұрақ қою әдісін қолданылы. Бұл жерде белсенді диалог орнамаса да, топтың бірігіп жұмыс жасауына мүмкіндік берілді. Әрқайсысы өз деңгейлері жеткенше тапсырманы қызығушылықпен орындап, жұмыс жасады. Бақылауда болған оқушылар күтілген нәтижеге сай жұмыс жасағандары байқалды.

Бірінші Lesson Study -ді талдап, оқушылар пікірін білгеннен кейін, екінші Lesson Study биология пәнінің жоспары құрылды. Оқушылардың пікірлерін ескере отырып, жаңа тақырыпты өз беттерімен меңгеру үшін «Мозаика» әдісі мен сергіту сәтін ұйымдастыру жоспарланды. Себебі, оқушылар тақырыпты өз беттерімен талдап, бір-бірімізге өзіміз түсіндірсек және сергіту сәті болса деген ұсыныс жасаған болатын.

Жаңа тақырыпты меңгертуде оқушылар «Мозаика» әдісі бойынша жұмыс жасады. Мәтінді бірінші өздері оқып, топта талдап, басқа топтарға барып өз мәтіндерін түсіндіріп, кейін өз топтарына оралғаннан кейін басқа топтан түсінгендерін қайта ортаға салды. Бұл жерде белсенді диалог орнады, барлық оқушылар диалогқа қатысты. Әрине, кітапқа қарап айтқан, жеткілікті түсіндірмеген оқушылар да болды. Бірақ, әрқайсысы өз деңгейлері жеткенше жұмыстанды. Бекітуде берілген тапсырмаларды да оқушылар қызығушылықпен орындады. Мұнда оқушылар өз топтары талдамаған деректер бойынша да сұрақтарға жауап берді. Бақылауда болған С және А деңгейлі оқушылар күткен нәтижеге сай жұмыстанды. Ал, В деңгейлі оқушы үй тапсырмасы бойынша күткен нәтижеге жете алмады, бірақ сабақтың қалған бөлімдерінде белсенді болды, дегенмен бұл оқушыда өз біліміне сенімсіздік байқалды. Сабақ соңында оқушылармен сұхбаттасқан кезде бақылауға алынған оқушылар сабақты меңгеруге «Мозаика» әдісінің тиімді болғанын айтты.

Осы бағытты ұстана отырып, зерттеушілік әңгімені енгізуді жөн көрдік. Өйткені зерттеушілік әңгіме қарым-қатынас жасаудың барысында идеялар екі жақты бағытта жүріп, соның негізінде оқушының білім алу үдерісі алға жылжиды, әркім өз пікірін ұсынады. Алайда жұмыс барысында кейбір оқушылардың тиісті білім білік дағдысы толық болғанмен, топ алдында дәлелдеу, сөйлеу дағдылары жетпей жатқаны байқалды. Оқушылардың зерттеу жұмысына төселмегені, бұл әдіс оларға күрделі болғаны байқалды. Зерттеуге алынған оқушылармен сөйлескенде материалдың молдығын және оны меңгеруге уақыттың тапшы екенін атап өтті.

Жалпы белсенділік, бәсекелестік – екі жақты үдеріс. Рефлексивтік–практик (Дональд Шон) ретінде теориялық тұжырымдамаларға сүйене отырып, тәжірибе барысында диалогтік 69 оқытуды негізгі нысанға алып, сыныпта, оқу және оқыту үдерісінде белсенділік, бәсекелестік жағынан өзгеріс енгізіп, «іс-әрекеттегі толғаныс» жүргізіп отырсақ, бұл біздің тәжірибемізге сын қарауға, неге осындай іс-әрекет жасағанымызға мүмкіндік беретініне, тәжірибемізге қатысты бірқатар ойлар мен сұрақтар анықтауға мүмкіндік беретініне көз жеткіздік. Диалогтік оқыту– белсенді, бәсекелестік атмосфера тудырудың кепілі.

Тәжірибедегі «белсенді емес сыныптың» мәселесі бірден шешілмейді, бірақ оқушыны топтық жұмысқа тарта отырып, ашық сөйлесу, пікірін тыңдау арқылы ортаға бейімдеуді және «оқушы-мұғалім», «оқушы-оқушы» үдерісін үнемі дағдыға айналдырсақ, үнемі оқушы пікірімен санаса отырып, оларға ұнайтындай әдістерді қолдана отырып сабағымызды жоспарласақ ғасырдың талабына сай сындарлы ой айта алатын жеке тұлға тәрбиелей аламыз деген ойға келдік.

Бұрынғы тәжірибемізде сабақ жоспарларын бірігіп құру, сабақты бірігіп зерттеу, бақылау, проблемаларды бірігіп шешу деген бұрын болмаған еді, Lesson Study мұғалімдердің кәсіби біліктілігін көтерудің, білім жетілдірудің, тәжірибе алмасудың оңтайлы әдісі екендігіне көзіміз жетті. Оқушы тақырыпты жақсы меңгеруі үшін бірнеше сабақ бойы түрлі әдістерді қолданып, бақылап, зерттеп, соңында тиімді тәсілді анықтау арқылы жетістікке жетуге болады. Қай кезде де мұғалім мектептегі негізі тұлға болып қала бермек, себебі оқушы білімді өз бетімен меңгеруі үшін оған жетекшілік қызмет атқаратын мұғалім. Мұғалім тек өз сабағында өз шәкірттерін жетелеуші ғана емес, кәсіби құзіретті, жан-жақты білімді, заман ағымына сай жаңашыл болса, өз идеялары мен ой-мақсаттарын әріптестерінің де санасына сәуледей сіңіріп, еріксіз еліктіріп, соңынан ілестіріп көшбасшы бола алады. Lesson Study- оқушыға саналы білім беруді көздеген бір мақсатқа жұмылған ұстаздар шеберханасы десек артық айтқандық емес. Жаңа форматтағы біліктілікті арттыру курсынан өткен мұғалімдер жаңа форматтағы мұғалімдер қатарына жатқызуға болады, ал жаңа форматтағы мұғалім деген атқа ие ұстаз үнемі алдыңғы қатарда болуы керек, үздіксіз білім алуды, тәжірибе алмасуды мақсатқа айналдыруы тиіс.

ӘДЕБИЕТЕР:

1. Абдрахманова К.С. «Сабақты зерттеу бірлескен оқу тәсілі: әдістемелік нұсқаулық. Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ «Педагогикалық шеберлік орталығы», 2017.
2. Ақпараттық-әдістемелік журнал №4. «Педагогикалық диалог», 2017.

ТАРИХ ЖӘНЕ ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Тарыбаева А.К. п.ғ.м., Тулешова К.А. ж.ғ.м.,

Н. Нұрмақов атындағы мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты
Қарағанды қ,

Мақалада тарих және география пәндері тәжірибесі негізінде ақпараттық қоғамда ақпараттық және функционалды сауаттылықтың жоғары болу маңыздылығы қарастырылды. Қазіргі қоғамның әлеуметтік-экономикалық даму сипатының өзгеруін анықтайтын ақпараттық технологиялар мен инновациялардың қарқынды дамуы мектеп оқушыларының ақпараттық мәдениетін қалыптастыру мәселесінің өзектілігін көрсетеді. Тарих және география пәндерін оқыту үдерісінде оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру

мәселесін шешудің жолдары және инновациялық ақпараттық бірнеше әдіс-тәсілдері яғни, «MindMeister», «LearningApps», «NIS Play», H5P, «Learnis», Kahoot, «Инфографика», «Скрайбинг», «Plickers», «Wordwall» бағдарламаларын қолдану тәжірибесімен мүмкіндіктері ұсынылды. Сондай-ақ, педагогтардың ақпараттық құзіреттілігін қалыптастыру міндеттері таныстырылды.

В статье рассмотрено значение высокой информационной и функциональной грамотности в информационном обществе на основе опыта изучения предметов истории и географии. Описывается стремительное развитие информационных технологий и инноваций, определяющих изменение характера социально-экономического развития современного общества, актуальность проблемы формирования информационной культуры школьников. Предложены пути решения проблемы формирования информационной культуры учащихся в процессе преподавания предметов истории и географии. Были представлены несколько инновационных информационных методов, таких как «MindMeister», «LearningApps», «NIS Play», H5P, «Learnis», Kahoot, «Инфографика», «Скрайбинг», «Plickers», «Wordwall». Также были показаны задачи формирования информационной компетентности педагогов.

Бүгінгі қоғамымыздың дамуы ақпараттық өркениетпен тығыз байланысты, себебі қазір адамдардың интеллектуалдық мүмкіндіктерін арттыратын компьютерлер мен ақпараттық технологияларға негізгі басымдық беріледі.

Ақпараттық қоғамда өмір сүретін оқушыға тиісті әрекет ету үшін белгілі бір білімді, ақпараттық іс-әрекеттің әдістері мен технологияларын меңгертіп қана қоймай, сонымен қатар өзінің интеллектуалдық және шығармашылық әлеуетін сақтау мен дамыту үшін ақпарат пен ақпараттық технологияларды дұрыс пайдалануды үйрету қажет.

Білім беруді ақпараттандыру қоғамдық өмірдің басқа салаларын ақпараттандырудан әлде қайда алда болуы керек, өйткені бұл салада бүкіл қоғамды ақпараттандырудың әлеуметтік, психологиялық, жалпы мәдени және кәсіби алғышарттары жасалған. Дүниетанымы кең, эрудициясы дамыған, ең алдымен ақпараттық мәдениеті бар адам қоғамда тиімді ақпараттық қызметті жүзеге асыруға қабілетті. Сондықтан адамның ақпараттық мәдениетін барынша тиімді қалыптастыру білім беру жүйесі арқылы іске асады.

Адам өміріндегі ақпараттық және функционалдық сауаттылықтың жоғары болуының маңыздылығы алынып жатқан ақпарат көлемінің ұлғаюы және адамға шығармашылық дамудың ең бай мүмкіндіктерін беретін ақпараттық коммуникациялардың қарқындылығының артуы, қазіргі қоғамның әлеуметтік-экономикалық даму сипатының өзгеруін анықтайтын ақпараттық технологиялар мен инновациялардың қарқынды дамуы мектеп оқушыларының ақпараттық мәдениетін қалыптастыру мәселесінің өзектілігін көрсетеді.

Тарих және география пәндерін оқыту үдерісінде оқушылардың ақпараттық мәдениетін дамытудың мүмкіндіктерін ұсыну мақаламыздың мақсаты болып табылады.

Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер анықталды:

- Тарих және география пәнін оқытуда оқушылардың ақпараттық мәдениетінің мәнін, мазмұнын және құрылымын қарастыру.

- Бұл пәндердің оқыту процесінде оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыруға бағытталған педагогикалық құралдарды зерделеу.
- Мектеп оқушыларының ақпараттық мәдениетін қалыптастырудағы тәжірибемізбен бөлісу.

Ақпараттық мәдениет – бұл жалпы адамзаттық рухани құндылықтарға басымдық беретін ақпаратты қабылдау, беру, сақтау және пайдалану саласындағы ең алдымен адам өмірінің сапалық сипаттамасы.

Заманауи тұлғаның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру оның күнделікті іс-әрекетінде тұрмыстық білім мен дағдыларды, бұқаралық ақпарат құралдарынан ақпараттарды сіңіру әсерінен жүзеге асырылатынын ескеру қажет.

Тарих және география пәндері - білім алушылардың қоршаған орта және қоғам туралы ақпарат алуына негізделген білімдер жүйесі. Тарих және география пәндерінде ақпараттық мәдениетті қалыптастырудың мақсаты оқушылардың бойында коммуникация құралдарын қауіпсіз пайдалануға қажетті құзіреттерді қалыптастыру; өз көзқарасын білдіруге, жеке танымын қалыптастыруға, өмір бойы ізденуге, оқуға, жаңа білім алуға машықтануға көмектесу.

Мұғалімдердің көбі медианы көрнекілік үшін ғана қолданады, оның дидактикалық және тәрбиелік мүмкіндіктерін түсінбей жатады.

Педагогтардың ақпараттық құзіреттілігін қалыптастыру міндеттері мыналар:

- медиамәтіндерді (медиа ақпарат) жекешелендіруге және түсіндіруге, әртүрлі тәсілдермен тәжірбие жасауға, медиа өнімдер дайындауға үйрету;
- медиа хабарламалардың ақпараттық мазмұнын талдау, түсіну, қабылдау, бағалау қабілетін дамыту;
- тұлғалардың коммуникативтік қабілеттерін дамыту (вебалды, вербалды емес);
- сыни ойлау және ақпараттың сапасын бағалау қабілетін дамыту;
- медиақұралдар, ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың көмегімен шығармашылық тұрғыда өз көзқарасын білдіру қабілетін шыңдау [1, 57 б.].

Біз сабақ беретін тарих және география пәндері теориялық және практикалық тұрғыдан оқушылардың өмірі мен қажеттіліктеріне жақын, бұл бізге мектеп оқушыларының пәнге деген жеткілікті жоғары танымдық қызығушылығы негізінде, дағдыларды меңгеру бойынша жұмыс жүйесін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Соның ішінде тарих және география сабақтарында оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастырудың бірінші кезеңінде сөздіктерді, каталогтарды, индекстерді, анықтамалықтарды, құжаттар мен деректерді пайдалана отырып, тұжырымдамалық ақпаратты қалыптастырамыз.

Екінші кезеңде – ақпараттық мәдениеттің негізгі дағдылары: ақпаратты іздеу, зерделеу және талдау, ақпаратты қолдану және оны ұсыну формасын таңдау, АКТ пайдалана отырып іс-әрекет пен ақпарат алмасу.

Үшінші кезеңде ақпараттық мәдениет элементтерін оқу іс-әрекетінде мақсатты қолдану дағдыларын қалыптастырамыз, яғни ақпараттық іздестіру жүйесін құру, берілген сипаттамаларға сәйкес ақпаратты жүйелеу, мәліметтерді алу және оларды инновациялық онлайн сервистердің көмегімен көрсету, ақпараттық хабарлама жоспарын құру, таңдау, оны ұсыну дағдыларын дамытамыз.

Әр кезеңде ақпараттық мәдениет элементтерін қалыптастыру тиісті әдіс-тәсілдер мен оқыту әдістерін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Біз өз сабақтарымызда мүмкіндігінше көп уақытты оқушылардың өзіндік жұмысына – «Метатанымдық құзыреттілікті», «оқу үшін оқуды» дамытуға бағытталған тәсілдерді қолданамыз.

Метадағдылар - белсенді инновациондық технологиялар арқылы оқыту негізінде жүзеге асады. Практикалық тапсырмалар арқылы метадағдылар қалыптасуы, оның ішінде белсенді ойын технологиялары негізінде жүзеге асады [2, 14 б.]. Оқыту үдерісінде заманауи ақпараттық технологияларды қолдану арқылы білім алушылардың қызығушылығын тудыру арқылы, білімдерін толықтураға мүмкіндік алады. Оқыту үрдісін жандандыруда білім берудегі инновациялық тәсілдердің үш түрі көрсетеледі: радикалды, комбинаторлық және модификациялаған.

- ✓ Радикалды тәсіл оқыту жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларға негізделген қашықтықтан оқыту.
- ✓ Комбинаторлық тәсілде лекция-диалог, талқылау, семинар және т.б. әдіс тәсілдердің жиынтығы.
- ✓ Модификацияланған- әдіс-тәсілдерді жетілдіру арқылы (мысалы іскерлік ойындар). Ғалымдардың зерттеуі бойынша танымдық процесс барысында дәрістер 20%, талқылау 75%, іскерлік ойын 90% білім игеріледі [3, 15 б.].

Осындай инновациялық ақпараттық әдіс-тәсілдердің бірі - «Prezi», «MindMeister», «LearningApps», «NIS Play», H5P, «Learnis», Kahoot, «Инфографика», «Скрайбинг», «Plickers», «Wordwall» бағдарламалары.

Интерактивті оқыту технологиялары білім беру процесінде мұғалім мен оқушының өзара қарым-қатынасы кезінде іске асатын білімді игеру, білік пен дағдылардың қалыптасу тәсілі ретінде қарастырылады. Сабақтағы интерактивті қызмет топ ішіндегі өзара түсіністікке, әрекеттесуге, әр қатысушы үшін маңызды мәселелерді бірлесіп шешуге әкелетін диалогтық қарым-қатынасты ұйымдастырады. Осындай интерактивті ақпараттық технологияның бірі ол «Скрайбинг» элементін қолданып видео жасау. Көбінесе бұл әдіс оқушылардың бірлесіп, яғни жұптық және топтық үй тапсырмасын орындау кезінде қолданылады (сурет 1, 2).

Скрайбинг – ақпаратты визуализациялаудың жылдам әдісі. Қарапайым суреттер, қолданбалар, диаграммалар, көрсеткіштер және т.б. жылдам назар

аударады, ақпаратты қабылдауды жеңілдетеді. Мысалы тарихи оқиғаларды, географиялық заңдылықтарды, күрделі үдерістерді, мемлекет аралық байланыс, саяси-әлеуметтік, экономикалық жағдайларға т.б. визуалды түрде түсінік қалыптастыру [4].

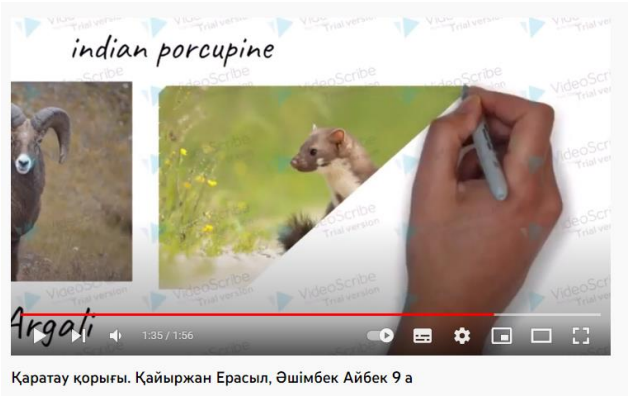

Сурет 1 География сабағында «Скрайбинг» бағдарламасы арқылы орындалған тапсырма

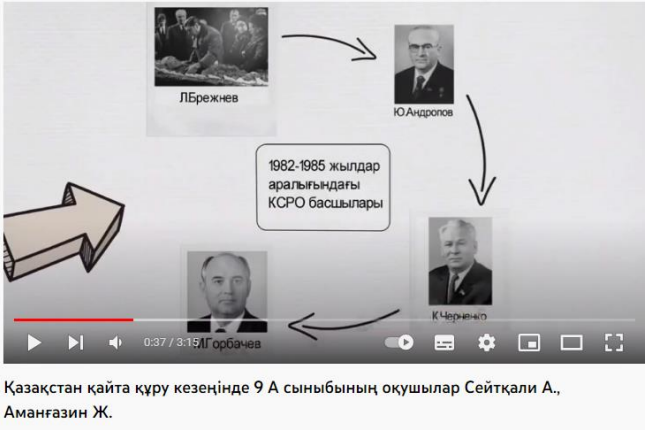

Сурет 2 Тарих сабағында «Скрайбинг» бағдарламасы арқылы орындалған тапсырма

Келесі ақпараттық технологиялардың бірі Learning Apps – бұл интерактивті жаттығулар мен тапсырмаларды құрастырып, оқу процесінде қолдануға арналған сервис [5]. Бұл сервистің негізгі идеясы – оқушылар интерактивті тапсырмаларды орындау арқылы пәнге деген танымдық қызығушылығы артып, алған білімдерін ойын түрінде тексеріп, бекіте алады.

Plickers- статистикалық жұмыс жасау үрдісін жеңілдететін онлайн -сервис.

H5P.org - бұл ыңғайлы және қарапайым конструктор, онда интерактивті мазмұнды құру үшін кез-келген шаблонды таңдауға болады [6]. Сервисті құрушылар интерактивті мазмұнның барлық тізімін келесі санаттарға бөледі:

- ойын формасы (games);
- мультимедиялық форма (multimedia);
- сұрақ формасы (questions)

«MindMeister» - ментальды карта адамның миындағы ассоциациалық байланыстарды визуалды түрде көрсетеді.

Бұл технологияның мәні – тақырыпқа байланысты белгілі тұжырымдамалар мен идеялар кілт сөз арқылы, жеке жолға арнайы жазылады.

Ол үшін мыналарды анықтау қажет:

- сіздің тақырыптың негізгі аспектілері қандай (мәселелері);
- өзара байланысты ұғымдар;
- сіз үшін бәрінен маңыздысы.

Ментальды картада тармақтар оның әр түрлі бөліктерінің сәйкестігі айқын көрінетіндей етіп үлкен диаграмма түрінде салынады. Ұғымды визуализациялау тұтас қабылдауды жеңілдетеді және сонымен бірге зейінді бөлшектерге аударуға, кезең-кезеңмен шығармашылық ойлауды ынталандыруға мүмкіндік береді [2, 31 б.].

Сонымен, ақпараттық технологиялар мен инновациялық әдістерді біріктіріп білім беру оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыруға және ақпараттық сауатты болып өсулеріне ықпал етеді.

Ақпараттық мәдениетті меңгеру – адамның өзін, өз орнын, рөлін шынайы түсінуіне ықпал ететін тұлғаның қасиеттерін әмбебаптандыру тәсілі. Ақпараттық мәдениетті қалыптастыруда білім беру маңызды рөл атқарады және ол ақпараттық қоғамдастықта жаңа маманды қалыптастыруға тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Гендина Н.И. Формирование информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях: Учебно-метод. пособие. – 2-е изд., перераб. – М.: Школьная б-ка, 2003. – 296 с.

2. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособие для студ. учреждений высш. проф. образования / А.П.Панфилова. - 4-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2013. - 192 б.

3. Бартлетт С., Бертон Д. Білім берудегі зерттеулер. Кіріспе. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2020. – 464 бет.

4. https://www.videoscribe.co/

5. https://learningapps.org/

6. https://h5p.org/

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ – ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫНЫҢ АТАСЫ

Казиева Ансаган Алпысбаевна

«Ахмет Байтұрсынұлы атындағы мектеп-гимназиясы» КММ

Ахмет Байтұрсынов терминделуші ұғымдарды дәл білдіретін жүздеген әдебиеттану терминдерін жасай отырып, олардың ғылыми терминге тән дефинициясын да (ғылыми анықтамасын) бере білген ғалым.

Көк түріктің ұрпағы қазақ халқы жүріп өткен шежірелі жолдарға көз салсақ, тарих ата жадына тоқыған талай тағылымды істерді байқаймыз. Қазақ тарихының осындай бел-белесті асуларының бірі – Алаш орда қозғалысы. Алаш қайраткерлері қазақ халқын азат ел ету бағытындағы мақсатты ойларын бес тұғырға негіздеді. Солардың ішіндегі ең бір маңызды тұғыры – қазақ тілінің мәселесі болатын. Бұлай дейтініміз, Ахмет Байтұрсынұлының сөзімен айтқанда «Тілі жоғалған жұрттың, өзі де жоғалады» десек, енді бір сөзінде Ахаң «Ұлттың сақталуына да, жоғалуына да себеп болатын нәрсенің ең қуаттысы – тіл. Егер біз қазақ деген ұлт болып тұруды тілесек, қарнымыз ашпас қамын ойлағанда, тіліміздің де сақталу қамын қатар ойлауымыз керек» дейді. Алаш зиялыларының бүкіл қызметі, атқарған істері ұлттық мемлекеттің іргетасын нығайтуға бағытталды. Сонымен қатар ұлт зиялыларының тіл саласындағы атқарған істерінен, терминологияны қалыптастыруда ұстанған қағидаттарынан да оны анық байқауға болады. Олар ұлттық мемлекеттің ғылыми-техникалық терминологиясының да ұлт тілі негізінде жасалып, қалыптасуын көздеді. Бұл бағытта мақсатты жұмыстар жүргізе отырып, он шақты жыл ішінде ұлттық терминологиялық қордың негізін қалайтын жүздеген терминдерді жасап, қолданысқа енгізді. Ахмет Байтұрсынұлы төраға болған «термин кемесінен» бүгінгі терминкомның құрылымы мен жұмыс жүргізу тәртібінің айтарлықтай айырмашылығы жоқ. Ахаң бастаған терминология комиссиясының құрамында бес-алты сала маманы қызмет етіп, мыңдаған қазақша терминдерді жасап, қолданысқа енгізген. Бекітілген терминдердің сөздіктерін басып шығарып, оларды көпшілікке таныстырып отырған. Осылайша Ахаң бастаған алаш оқығандары ұлт тіліндегі терминологиялық қордың негізін қалады. Сондықтан да, қазақтың ұлттық ғылым тілінің, терминологиялық қорының дамып, қалыптасуының тұтастай бір кезеңі Ахмет Байтұрсынұлының еңбектерімен, оның ғылыми-педагогикалық, ағартушылық және ғылыми-ұйымдастырушылық қызметімен, қайраткерлігімен тікелей байланысты.

Кез келген ғылымды оқып білу, меңгеру немесе оны өзгелерге үйрету сол ғылым саласында қолданатын арнаулы ұғым атауларынсыз мүмкін емес. Қазақ тіл білімінің негізін қалаушы ғалым ретінде А.Байтұрсынұлы осы ғылым саласындағы негізгі ұғымдарды және олардың өзара байланысын анықтап, яғни қазақ тілінің табиғатын көрсететін ұғымдар жүйесін түзумен қатар, сол ғылыми ұғымдардың атауларын да жасаған.

Ғылыми ұғымдарға ат қою - үлкен талғампаздықты, тілді шебер пайдалана білуді қажет ететін шығармашылық үдеріс. Онымен қоса, арнаулы ұғымдарға ат қою кезінде ұғымдар жүйесінің өзіндік ерекшеліктерін міндетті түрде ескеру қажет. Атаудың ықшам болуы, бір мағыналығы және ұғым мазмұнын қамтуы тағы бар.

Бұл тұрғыдан келгенде, ғалым қазақ тілін термин шығармашылығында пайдаланудың жарқын үлгісін көрсеткен.

А. Байтұрсынұлының 1912 жылы Орынборда жарық көрген «Оқу құралының» өзінен *буын, дыбыс, нүкте, дауысты дыбыстар, жарты дауысты*

дыбыс, дәйекші, жіңішкелік белгісі, хәріп (әріп) сияқты терминдерді ұшыратуға болады. Ал 1914-1915 жылдары және одан кейінгі жылдары 1928 жылға дейін бірнеше мәрте басылып тұрған «Тіл құралы» оқулықтарында қалыптасып, бүгінгі күнге дейін қолданылып жүрген *зат есім, сын есім, сан есім, есімдік, етістік, үстеу, жалғау, жұрнақ, қосымша* сияқты жүздеген терминдердің кездесетіні белгілі. Осылар секілді терминдері семантикалық тәсілмен, жақша, сызықша, көсемше, есімше, дәйекші, буын, бастауыш, баяндауыш, анықтауыш, пысықтауыш, толықтауыш, әуреленіс, күліс, әлектеніс, әліптеме, зауықтама, мазмұндама, ермектеме, қорытпа, ұсынба, сұқтаныс, азаптаныс, жалғаулық, есімдік тәрізді көптеген терминдері морфологиялық тәсілмен, ал дауыссыз дыбыс, дауысты дыбыс, қатаң дыбыс, ұяң дыбыс, түбір сөз, туынды сөз, қос сөз, қаратпа сөз, қыстырма сөз, мезгіл пысықтауыш, мекен пысықтауыш, сын пысықтауыш, тұрлаулы мүше, тұрлаусыз мүше, салалас сөйлем, сабақтас сөйлем, жалаң сөйлем, жайылма сөйлем, болымды сөйлем, болымсыз сөйлем, толымды сөйлем сынды терминдер тобы синтаксистік тәсілмен жасалған. Бұл аталған терминдердің кейбіреулері орыс тіліндегі терминдердің негізінде калькалану арқылы (дауысты дыбыс, дауыссыз дыбыс, қос сөз, т.б.) жасалғандығы аңғарылып тұр.

Ахмет Байтұрсынұлы - қазақ тіл білімінің ғана емес, әдебиеттану ғылымының да негізін қалаушы ғұлама десек артық айтқандығым емес. Терминделуші ұғымдарды дәл білдіретін жүздеген әдебиеттану терминдерін жасай отырып, ғалым олардың ғылыми терминге тән дефинициясын да (ғылыми анықтамасын) берген. Мысалы, «Айшықтың әрбір тақтасы шумақ деп аталады. Жұрттың бір ауыз өлең дейтіні шумақ болады, әр шумақта бірнеше тармақ болады. Тармақ дегеніміз – өлеңнің әрбір жолы. Тармақ ішінде бірнеше бунақ болады. Бунақ дегеніміз өлеңді айтқанда сезілетін дауыс толқынының соқпа-соқпасының арасы. Бунақ ішінде буын болады» [3,192б]. «Әдебиет танытқыштағы» терминдер ғалымның әдебиеттану ғылымының ғылыми терминологиясын қалыптастырғанын көрсетеді.

Ұлт ұстазы тіл білімі, әдебиеттану ғылымдарының ғылыми терминологиясын жасаумен бірге, қазақ тілін оқыту әдістемесінің де негізін қалаушы ретінде осы салаға қатысты көптеген терминдерді жасаған. Олардың қатарына *әдіс, әдісқой, сауаттау әдісі, жалқылау әдісі, жалпылау әдісі* секілді терминдерді жатқызуға болады.

Ахаң - алаш оқығандары жасап, ресми бекіткен терминология қағидаттарын бүкіл түркі халықтарына ұсына отырып, түбі бір туыстас түркі тілдерінің терминологиялық қорының ортақ сипатын арттыруды көздеген түрколог ғалым. Ол өз баяндамасында қазақ білімпаздары жасаған қағидаттарды түркология съезіне қатысушыларға таныстыра келіп, өз ойын былай түйіндейді: «Этим путем каждый из нас, разгрузив свой язык от балласта чужих слов и отчистив его от засоренности влиянием чужого языка, сделали бы доступными произведения своей печати и своей народной массе и другим тюркским народностям» [4,141б].

Терминтану саласында өнімді еңбек етіп жүрген белгілі тілтанушы ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор Шерубай Құрманбайұлы Ахмет Байтұрсынұлына «орыстың ғылым тілінің даму тарихын зерттеуші ғалымдар бірауыздан энциклопедист-ғалым М.В. Ломоносовты «орыс терминологиясының атасы» дейтін болса, Қазақстан ғылымының тарихындағы ондай орынды ұлтымыздың бағына туған перзенті, аса көрнекті ғалым Ахмет Байтұрсынұлы иеленіп тұр» деп баға берген болатын.

Сайып келгенде қазақ терминологиясының ХХ ғасыр басындағы 10-15 жылдық мерзімді «А.Байтұрсынұлы кезеңі» деп атаған орынды. «Тілдің міндеті – ақылдың аңдауын аңдағанынша, қиялдың меңзеуін меңзегенінше, көңілдің түюін түйгенінше айтуға жарау. Мұның бәріне жұмсай білетін адамы табылса, тіл шама-шарқынша жарайды. Бірақ тілді жұмсай білетін адам табылуы қиын. Сондықтан сөзден жасап, сөз шығару деген әркімнің қолынан келе бермейді және шығарғандардың да сөздері бәрі бірдей жақсы бола бермейді» (Байтұрсынов А. Шығармалар. –Алматы, 1989. –141-б.) деп, тілдің міндетін терең түсініп, оны термин шығармашылығында асқан шеберлікпен, үлкен жауапкершілікпен жұмсай білген ұлы тұлғаның қазақтың ғылыми терминологиясын қалыптастырудағы еңбегі баға жетпес мол мұра. Ал сол мұраны тереңдей зерттеп, зерделеу, XXI ғасыр термин зерттеушілерінің еншісінде.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әуезов М.О. Ақаңның 50 жылдық тойы. «Ақ жол» газеті. 1923, 4-ақпан
2. Байтұрсынов А. Әдебиет танытқыш. А.Байтұрсынов шығармалары. – Алматы, 1989 жыл.
3. Нұрғалиев Р.Алып бәйтерек. А.Байтұрсынов. Ақ жол. Алматы, 1991 жыл.
4. Әлем қазақтарының рухани сұхбаты. Ұлттық терминқор қалыптастырудың алаш кезеңі және қазіргі қазақ терминологиясы. Сардар. Алматы, 2008 жыл.

ПРОФОРИЕНТАЦИЯ ДЕЛО ОБЩЕЕ

Ержаканова Любовь Леонидовна

Костанайский колледж автомобильного транспорта, г. Костанай

Аннотация

В статье даются формы и методы профориентации. Взаимосвязь работы школ, учебных учреждений и государства. Как проходит профориентационная работа в Костанайском колледже автомобильного транспорта. Задачи и пути решения.

Мақалада кәсіптік бағдарлаудың формалары мен әдістері берілген. Мектептер, оқу орындары мен мемлекет жұмысының өзара байланысы. Қостанай

автомобиль көлігі колледжінде кәсіптік бағдар беру жұмысы қалай өтуде. Тапсырмалар және шешу жолдары.

Правильный выбор профессии позволяет реализовать свой творческий потенциал, избежать разочарования, оградить себя и свою семью от нищеты и неуверенности в завтрашнем дне.

Виктор Гюго.

Рано или поздно перед школьниками встаёт выбор будущей профессии и в какой вуз пойти учиться. В это сложное и ответственное время необходимо принять самое важное решение, которое определит его будущее. Как известно в выборе профессии школьники исходят из таких позиций как: семейные традиции; случайность; по призванию; по расчёту. Выбор профессии — одно из самых важных решений, которое он принимает в своей жизни. Задача профориентации – помочь ученикам выбрать тот путь, на котором они смогут максимально реализовать себя и продолжить развиваться после выпуска из школы.

На сегодняшний день, к сожалению, продуманной кадровой политики в Казахстане в полном объеме не ведётся, при этом сотни тысяч молодых людей приобретают в коммерческих вузах страны профессии, которые на рынке труда мало востребованы или не востребованы совсем. Для формирования у школьников способности к анализу профессиональной деятельности необходимо профессионально ориентировать наших школьников.

Что такое профессиональная ориентация?

Ученики старших классов сталкиваются с необходимостью определиться со своей будущей профессиональной деятельностью. Однако в этом возрасте далеко не все школьники обладают достаточно широким кругозором и устоявшимися взглядами. Поэтому педагоги школ и колледжей помогают ученикам, проводя профориентационные работы.

Профориентация в школе — это система мероприятий, направленных на ознакомление учащихся с миром профессий, выявление их личностных склонностей и интересов, и помощь в выборе дальнейшего рода деятельности в соответствии с индивидуальными особенностями. [1, с. 158].

Профориентация – это работа комплексная и она зависит от слаженной работы учителей школ и сотрудников учебного заведения.

В школах давно применяют различные формы и методы профориентации:

- анкетирование;
- разнообразные опросники;
- тесты направленные на выявление заинтересованности учащихся в определённом виде деятельности, задатков и способностей;
- беседы;
- тематические обсуждения;
- написание сочинения. Этот вид работы помогает детям задуматься, осмыслить и изложить свои мысли по поводу трудовой деятельности;

- деловые игры;
- встречи со студентами вузов;
- посещение Дней открытых дверей;
- встречи со специалистами;
- экскурсии на предприятия;
- факультативы и кружки;
- родительские собрания;
- тематические встречи для родителей. Информирование родителей является равноценно важной задачей, как и информирование детей.

Подготовка подрастающего поколения к созидательному труду на благо общества – важнейшая задача всей образовательной системы государства. Ее успешное осуществление связано с постоянным поиском наиболее совершенных путей трудового воспитания и профессиональной ориентации. Мероприятия, организуемые в колледже в рамках профориентационной работы, помогают подростку, вступающему в жизнь, научно-обоснованно и успешно выбрать профессию с учетом своих интересов, способностей и потребностей общества.

Мне хочется поделиться, как проходит профориентационная работа в нашем учебном заведении: Костанайском колледже автомобильного транспорта.

Профориентационная работа в нашем колледже направлена на решение следующих задач:

- повышение уровня осведомленности школьников о специальностях и профессиях в нашем колледже;
- формирование позитивного имиджа колледжа;
- повышение конкурентоспособности колледжа на рынке образовательных услуг;
- создание условий для осознанного профессионального самоопределения и раскрытия способностей личности.

Костанайский колледж автомобильного транспорта обучает по 13 специальностям и занимает достойное место среди организаций технического и профессионального образования. С 2020 г. в колледже готовят специалистов для завода «KamLitKZ». Перед нами встала большая задача провести профориентационную работу не только на хорошо известные профессии, но и новые востребованные машиностроительные специальности.

Работа проводится преподавателями и студентами по нескольким направлениям. К примеру, в ходе экскурсий старшеклассники посещают учебные корпуса, спортивные площадки, общежитие колледжа и производственные мастерские и лаборатории. Педагоги и студенты нашего колледжа распространяют информационные материалы: буклеты, проспекты, всё это позволяет информировать максимально широкую аудиторию школьников и информировать их родителей.

В колледже создан сайт где, любой желающий может узнать о специальностях, сроках обучения, оставить свои вопросы администрации

колледжа и получить на них квалифицированные ответы. На сайте можно познакомиться со всеми новостями, событиями, происходящими в учебном заведении.

В течение всего учебного года стало традицией приглашать учащихся 9-11 классов на профессиональные пробы. Обучающиеся, приступающие к профессиональным пробам, имеют возможность познакомиться со спецификой профессиональной деятельности по профессиям: электрогазосварщик, автослесарь, программист, механик и многим другим. Курс профессиональных проб направлен на:

- выявление и развитие склонностей и способностей школьников к выполнению работ в рамках профессии;
- оказание помощи в профессиональном самоопределении;
- организацию культурно-досуговой деятельности учащихся.

В программу профессиональных проб входят задания по отработке определенных до профессиональных навыков и умений, обучающихся 9-11 классов. Учащимся школ нравится принимать участие в профессиональных пробах особенно в практических этапах, где они могут поработать за станком, произвести сварку, произвести замеры контрольно-измерительными приборами. Глаза ребят горят, и сразу заметно, что данный абитуриент придёт в наш колледж.

Ежегодно проводятся Дни открытых дверей, и встречи с абитуриентами. Студенты и преподаватели размещают статьи и сообщения в социальных сетях (Instagram, В Контакте, Facebook), где они информируют максимально широкую аудиторию о материально-технической базе, социальных партнерах и выпускниках колледжа.

Активная профориентационная работа ведется не только преподавателями, но и студентами колледжа. Только общая систематическая работа учителей школы, родителей, педагогов колледжа и студентов даст результат в профориентационной работе. Таким образом, несмотря на имеющийся опыт организации в профориентационной работе, всё свидетельствует о необходимости дальнейшей разработки и внедрения новых форм взаимодействия школ и колледжей в формировании готовности школьников к профессиональному самоопределению.

Государственная политика в области профориентации, должна устойчиво развиваться, а система образования страны адекватно формировать потребности рынка труда.

Список литературы:

1. Бендюков М. А. Ступени карьеры: азбука профориентации. - Санкт-Петербург: Речь, 2006. – 236 с
2. https://stranatalantov.com/news/proforientaczionnaya-rabota-v-starshej-shkole/

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ — ҚОҒАМ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Сембаева Улболсын Кабиболлаевна

«Жұмабек Тәшенев атындағы ЖББМ» КММ

Инклюзивті оқыту – барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы. Балалардың оқу үдерісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайы да өзгереді деп нық сеніммен айта аламыз.

Инклюзивное образование – это развитие общеобразовательного процесса, обеспечивающего обучение детей с особыми потребностями с учетом потребностей всех детей. Удовлетворяет потребности детей в образовательном процессе и старается развивать новое направление преподавания и обучения. Если изменения в преподавании и обучении инклюзивному образованию будут эффективными, то можно с уверенностью сказать, что изменится и положение детей с особыми потребностями.

Қазіргі уақытта даму мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасаудағы өзекті мәселе – инклюзивтік білім беру. Инклюзивтік білім мүгедек балаға өзінің құқықтарын іске асыруға мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беру системасының өзі инклюзивтік қоғамның дамуының тиімді механизмі болып табылады. Инклюзивті білім беру системасын дамыта отырып,біз инклюзивтік қоғам,яғни әрбір адам үшін қоғамды дамытуға жол ашамыз. Инклюзивті білім мүмкіндігі шектеулі балаларға балабақша, мектеп, институт, мектепке дейінгі және мектеп өміріне толық көлемде қатысуына мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды теңдікке, тең құқылыққа ынтыландыру қорына ие.

Қазіргі жас ұрпақ біздің болашағымыз. Бұл жас ұрпақтың ішінде қарапайым балалар да, даму мүмкіндігі шектеулі балалар да бар.Ендеше бұл балаларды бөлмей, бәріне бір көзқараспен қарап,олардың болашағына жол ашуға көмектесейік.Әрине бұны жеңіл деп айта алмаймын.

Бірақ бір сәт даму мүмкіндігі шектеулі балалардың орнында болып көрейікші, бізге қандай ауыр болса, оларға бізден аса ауыр. Сондықтан, даму мүмкіндігі шектеулі балалардың, мүгедек балардың толық көлемде өмір сүруі үшін біздің еңбектенуіміз керек.

Елбасы Н.Ә. Назарбаев: «Мүмкіндігі шектеулі азаматтарымызға көбірек көңіл бөлу керек. Олар үшін Қазақстан кедергісіз аймаққа айналуға тиіс. Бізде аз емес ондай адамдарға қамқорлық көрсетілуге қажет. Бұл өзіміздің және қоғам алдындағы парызымыз. Білім беру мекемесінің ортасы денсаулығының мүмкіндігі шектеулі балалардың қажеттілігіне бейімделуі тиіс, «кедергісіз» болуы керек, өйткені мүгедек балалардың толыққанды кірігуін қамтамасыз етуі қажет», – деп атап өткен.

Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты халқына Жолдауында білім беруді дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болып танылады. Білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі

қағидаттарына баршаның сапалы білім алуға құқықтарының теңдігі; әрбір адамның зияткерлік дамуы, психикалық-физиологиялық және жеке ерекшеліктері ескеріле отырып, халықтың барлық деңгейдегі білімге қолжетімділігі жатады («Білім туралы» ҚР Заңының, 3-бабының, 1, 2-тармақтары). Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процестерінің бірі болып табылады. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдениэтникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына айрықша білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін және олардың әлеуметтік бейімделуін, социумге кірігуін көздейді. [1.]

Инклюзивті оқыту- барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында мектеп және мектепке өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді.

Инклюзивті оқыту-оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдар мен қарымқатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді.

Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы.

Инклюзивті білім беру балалардың оқу үрдісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайын да өзгереді.

Инклюзивті білім беруді ашқан мектептерде оқыған балалар адам құқығы туралы білім алуға мүмкіндік алады. Инклюзивті оқыту балаларды жалпы білім беру үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімделуге, жынысына, шығу тегіне, дініне қарамай балаларды айыратын кедергілерді жоюға ата-аналарын белсенділікке шақыруға балалардың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, қоршаған ортаның балаларды жасерекшеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру, яғни жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді саясат.

Инклюзивті оқытуды даму мүмкіндігі шектеулі балалардың қалыпты дамыған балалармен бірге әлеуметтендіру және интеграция процестерін жеңілдету мақсатындағы жеңілдетілген оқыту жүйесі ретінде бағалайды. Мұндай білім негізінде барлық адамдарға тең қарым-қатынас, арнайы білім беруді қажет ететін балаларға арнайы жағдай жасау, жеке түзеу-дамыту бағдарламаларын іске асыру қажеттілігін қанағаттандыру қажет. Балалардың бір-біріне түсінушілікпен қарап, тең дәрежеде қарым-қатынас жасауына тікелей ұстаздың ықпалын қажет етеді. Сөйлеу, көру, есту, қимыл-қозғалыс аппаратында, сезімдік-ерік ортасында, оқуында, қарым-қатынасында, мінезқұлқында және басқа да бұзылыстары бар балаларды кіріктіру мақсатында кешенді психологиялық-педагогикалық көмек көрсете аларлықтай педагог кадрлар даярлығын арттыру қажеттілігі де жасырын емес. [2.]

Бүгінгі таңда инклюзивті білім беруді қолдау бағытында жалпы білім беретін мектептерде психикалық дамуы тежелген оқушылар білім алуда. Әр оқушының білім алуда өз ерекшеліктері бар. Мәселен, әр оқушының эмоционалдық және психикалық таным процестерінің даму деңгейі әртүрлі. Мұны кез-келген педагог дәл ажырата аларлықтай біліммен қаруланған ба? Дәл қазіргі жағдайда педагогикалық жоғары оқу орнын бітірген студент мектеп қабырғасында түрлі ауытқуы бар балалармен жұмыс жасауға қабілетті ме? деген сауалдар көкейде қордаланып тұр

Мемлекеттік жалпы білім беру стандарты негізінде білім алған болашақ кәсіби маман сол саланың бакалавры біліктілігін алады. Мектепке дейінгі ұйымдар мен орта мектепте қалыпты білім алушылармен жұмыс жасауға бейімделеді. Бірақ бұл ұстаздар түрлі ауытқуы бар балармен жұмыс жасауға машықтанбаған, қарым-қатынас типтерін меңгермеген. Сондықтан болашақ кәсіби маманның мүмкіншілігі шектеулі балалармен жұмыс жасай алуына мүмкіндік беретіндей инклюзивті білім берудің қарапайым түсініктерін қалыптастыру мақсатында барлық мамандық даярлау бағыттарындағы оқу жоспарларына «Инклюзивті білім» курсы енгізілуде. Бұл қуана құптарлық жай. Мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытып-үйретудің бір формасы ретінде арнаулы білім беу жүйесінде дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формалармен сабақтасады. Жалпы және арнаулы жүйелерді бір-біріне жақындастырады.

Білім беретін мекемелердегі мүмкіндігі шектеулі балаларды бірлесіп оқуын ұйымдастырады. Әрбір педагог адам жанының инженері десек, бұл қадам кез-келген жағдаяттан, тығырықтан жол тауып шыға алатындай, инклюзивті білім негіздерімен қаруланған кәсіби маман даярлауға жол ашар еді. Әйтсе де қобалжу тудыратындығы да жасырын емес. Жоғары оқу орындары профессор-оқытушылар құрамының инклюзивті білім берудегі дайындық деңгейі қаншалықты? Мұндай қадамға біз дайынбыз ба?

Инклюзивті білім беру мәселесі бастау алып кетті, енді тығырықтан шығар жол қайсы? Педагогтар мен дефектологтардың пікірінше, біздің елімізде мұндай балалармен жұмыс жүргізетін жаңа, нәтижелі бағдарламалар мен әдістемелер жоқтың қасы. Мүмкіндігі шектеулі балалардың педагогикалық проблемаларын зерттеп, оларды шешуде әлемдік тәжірибеге сүйене отырып, отандық төл мамандарды тарту, бірлесе жұмыс жасау – бүгінгі күн тәртібіндегі ең өзекті мәселе.

Оқу орындарында педагогикалық-психологиялық кеңес беретін орталықтар ашып, дефектолог, сурдопедагог, тифлопедагог және т.б. мамандарды тартып, бірлесе жұмыс жасау қажет. Профессор-оқытушылар құрамының біліктілігін жоғарылату мақсатында қайта даярлық курстарынан өткізген жөн.

Инклюзивті білім саласына қатысты мәліметтерде жоғары оқу орындарында инклюзивті білім мазмұны үш түрлі бағдарлама бойынша жалпы жоғары оқу орындарына арналған типік оқу бағдарламалары, мүмкіндігі шектеулі балалардың ақаулық типтеріне сәйкес арнаулы білім беру

бағытындағы оқу бағдарламалары, мүмкіндігі шектеулі балалардың психологиялық-физикалық ерекшіліктерін есепке ала отырып әзірленетін оқытудың жеке бағдарламасы бойынша реттелетіндігі сөз болады. [3, 30-35б.]

Демек, оқу бағдарламаларын да қайта қарау қажеттілігі туындайды. Инклюзивті білім беруге дайындық жасау барысында туындайтын екінші бір мәселе оқу орнының талапқа сай жабдықталуы. Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың жалпы дамуы және бұзылысын түзету мақсатында жаңа компьютерлік технологияны, бала бойындағы кемістіктерді түзетуге бағытталған құрылғыларды қолдану қажеттілігін де ретін тауып шешкен жөн.

Сонымен қорыта айтқанда, инклюзивті оқыту - оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту арқылы барлық балалардың мұқтаждықтарын ескеріп, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісін дамытуға болады. Мұндай оқыту түрі арнаулы білім беру жүйесінде дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формаларды ығыстырмайды, қайта жақындатады. Қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. «Бәріне бірдей мүмкіндік», «Сапалы білім — барлығы үшін» деген ұстанымды қолдаймын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы

2. Электронды ресурс: http://www.zkoipk.kz

3. Адырбаева М.Ж. Инклюзивті білім беру жүйесіндегі психологиялық – медициналық педагогикалық консультацияның жұмыс барысы. -Алматы, 2011. – Б.30-35.